

DAD AU
CIÓN GE

BIBLIA
SACRA

TOMI TERTIO

BS75

1760

v.3

c.1

ERAL DE

1080046455

83 # 46 # 83

UANL

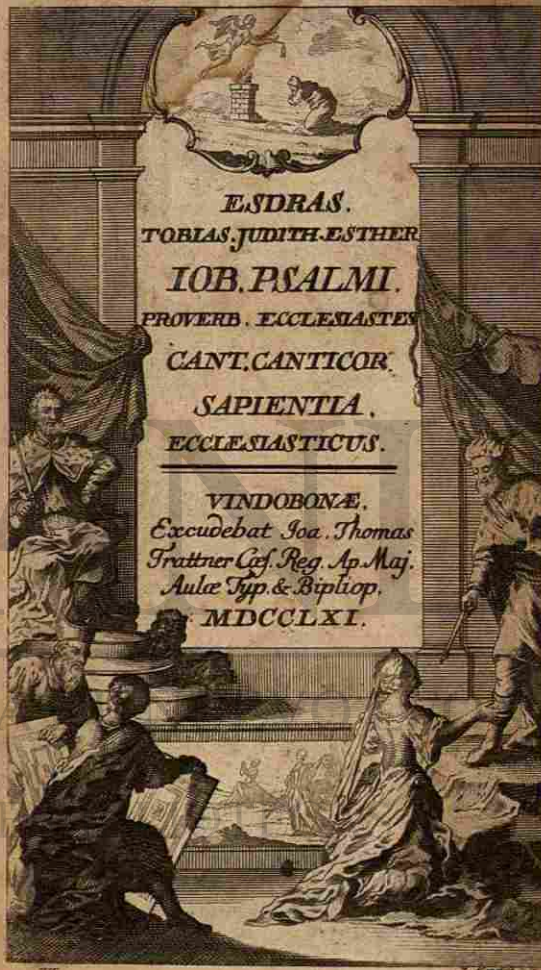
UNIVERSIDAD AUTÓNOMA DE NUEVO LEÓN

DIRECCIÓN GENERAL DE BIBLIOTECAS

1760 1761
FONDO BIBLIOTECA PUBLICA
DEL ESTADO DE NUEVO LEON

110349

37603

LIBER PRIMUS ESDRÆ.

CAPUT PRIMUM.

Cyrus, completis 70. captivitatis Babylonicae annis, divinitus inspiratus redditis vasis templi Salomonis 5400. captivitatem Israelitis relaxat, concedens templi reedificationem.

IN anno primo Cyri regis Perfarum, ut compleretur verbum Domini ex ore Jeremiae, suscitavit Dominus spiritum Cyri regis Perfarum: & traduxit vocem in omni regno suo etiam per scripturam, dicens:

2. Per.
3b. 22
Jerem. 25.
12. & 29.
10.

2 Hec dicit Cyrus rex Perfarum: Omnia regna terræ dedit mihi Dominus Deus cæli, & ipse præcepit mihi, ut ædificarem ei domum in Jerusalem, quæ est in Judæa.

3 Quis est in vobis de universo populo ejus? Sit Deus illius cum ipso. Ascendat in Jerusalem, quæ est in Judæa, & ædificet domum Domini Dei Israel, ipse est Deus qui est in Jerusalem.

4 Et omnes reliqui in cunctis locis ubicumque habitant, adjuvent eum viri de loco suo, argento & auro, & substantia, & pecoribus, excepto quod voluntarie offerunt templo Dei, quod est in Jerusalem.

5 Et surrexerunt principes patrum de Juda, & Benjamin, & Sacerdotes, & Levitæ, & omnis ejus Deus suscitavit spiritum, ut ascenderent ad ædificandum templum Domini, quod erat in Jerusalem.

6 Univerſique qui erant in circuitu, adjuverunt manus eorum in vasis argenteis & aureis, in substantia & jumentis, in supellectili, exceptis his, quæ sponte obtulerant.

7 Rex quoque Cyrus protulit vasa templi Domini, quæ tulerat Nabuchodonosor de Jerusalem, & posuerat in templo Dei sui.

LIBER PRIMUS ESDRÆ.

CAPUT PRIMUM.

Cyrus, completis 70. captivitatis Babylonicae annis, divinitus inspiratus redditis vasis templi Salomonis 5400. captivitatem Israelitis relaxat, concedens templi reedificationem.

IN anno primo Cyri regis Perfarum, ut compleretur verbum Domini ex ore Jeremiae, suscitavit Dominus spiritum Cyri regis Perfarum: & traduxit vocem in omni regno suo etiam per scripturam, dicens:

2 Hec dicit Cyrus rex Perfarum: Omnia regna terræ dedit mihi Dominus Deus cæli, & ipse præcepit mihi, ut ædificarem ei domum in Jerusalem, quæ est in Judæa.

3 Quis est in vobis de universo populo ejus? Sit Deus illius cum ipso. Ascendat in Jerusalem, quæ est in Judæa, & ædificet domum Domini Dei Israel, ipse est Deus qui est in Jerusalem.

4 Et omnes reliqui in cunctis locis ubicumque habitant, adjuvent eum viri de loco suo, argento & auro, & substantia, & pecoribus, excepto quod voluntarie offerunt templo Dei, quod est in Jerusalem.

5 Et surrexerunt principes patrum de Juda, & Benjamin, & Sacerdotes, & Levitæ, & omnis ejus Deus suscitavit spiritum, ut ascenderent ad ædificandum templum Domini, quod erat in Jerusalem.

6 Univerſique qui erant in circuitu, adjuverunt manus eorum in vasis argenteis & aureis, in substantia & jumentis, in supellectili, exceptis his, quæ sponte obtulerant.

7 Rex quoque Cyrus protulit vasa templi Domini, quæ tulerat Nabuchodonosor de Jerusalem, & posuerat in templo Dei sui.

8 Protulit autem ea Cyrus rex Persarum per manum Mithridatis filii Gazabar, & annumeravit ea Salsabasar, principi Juda.

9 Et hic est numerus eorum: Phialæ aureæ triginta, phialæ argenteæ mille, cultri viginti novem, scyphi aurei triginta,

10 Scyphi argentei secundi, quadringenti decem: vasa alia mille.

11 Omnia vasa aurea, & argentea, quinque millia quadringentâ, universa tulit Salsabasar cum his, qui ascendeant de transmigratione Babylonis in Jerusalem.

CAPUT II.

Numerus revertentium duce Zorobabel e captivitate Babylonica in Jerusalem, ac donorum in reedificationem templi oblatozum.

^{7. 6.} ^{Esdræ} **H**ic sunt autem provinciæ filii, qui ascenderunt de captivitate, quam transtulerat Nabuchodonosor rex Babylonis in Babylonem, & reversi sunt in Jerusalem & Judam, unusquisque in civitatem suam.

2 Qui venerunt cum Zorobabel, Josue, Nehemia, Saraia, Rahelaia, Mardochai, Belfan, Mefphar, Beguai, Rehum, Baana. Numerus virorum populi Israel.

3 Filii Pharos, duo millia centum septuaginta duo.

4 Filii Sepharia, trecenti septuaginta duo.

5 Filii Area, septingenti septuaginta quinque.

6 Filii Phahath Moab, filiorum Josue: Joab, duo millia octingenti duodecim.

7 Filii Ælam, mille ducenti quinquaginta quatuor.

8 Filii Zethua, nongenti quadraginta quinque.

9 Filii Zachai, septingenti sexaginta.

10 Filii Bani, sexcenti quadraginta duo.

11 Filii Bebai, sexcenti viginti tres.

12 Filii Azgad, mille ducenti viginti duo.

13 Filii Adonicam, sexcenti sexaginta sex.

14 Filii Beguai, duo millia quinquaginta sex.

15 Filii Adin, quadringenti quinquaginta quatuor.

16 Filii Ather, qui erant ex Ezechia, nonaginta octo.

17 Filii Bejai, trecenti vigintitres.

18 Filii Jora, centum duodecim.

19 Filii Hafum, ducenti vigintitres.

20 Filii Gebbar, nonagintaquinque.

21 Filii Bethlehem, centum vigintitres.

22 Viri Netupha, quinquaginta sex.

23 Viri Anathoth, centum vigintiocto.

24 Filii Azmaveth, quadraginta duo.

25 Filii Cariathiarim, Cephira, & Beroth, septingenti quadraginta tres.

26 Filii Rama & Gabaa, sexcenti vigintiunus.

27 Viri Machmas, centum vigintiduo.

28 Viri Bethel & Hai, ducenti viginti tres.

29 Filii Nebo, quinquaginta duo.

30 Filii Megbis, centum quinquaginta sex.

31 Filii Ælam alterius, mille ducenti quinquaginta quatuor.

32 Filii Harim, trecenti viginti.

33 Filii Lod Hadid, & Ono, septingenti vigintiquinque.

34 Filii Jericho, trecenti quadragintaquinque.

35 Filii Senaa, tria millia sexcenti triginta.

36 Sacerdotes: Filii Jadaja in domo Josue nonagenti septuagintatres.

37 Filii Emmer, mille quinquaginta duo.

38 Filii Pheshur, mille ducenti quadraginta septem.

39 Filii Harim, mille decem & septem.

40 Levitæ: Filii Josue & Cedmihel filiorum Odovix septuagintaquatuor.

41 Cantores: Filii Asaph, centum vigintiocto.

42 Filii Janitorum: filii Sellum, filii Ater, filii Telmon, filii Accub, filii Hatia, filii Sobai: universi centum trigintanovem.

43 Nathinai: filii Siha, filii Hafupha, filii Tabauth.

44 Filii Ceros, filii Sias, filii Phadon.

45 Filii Lebana, filii Hagaba, filii Accub.

46 Filii Hagab, filii Semlai, filii Hanan.

47 Filii Gadel, filii Gaher, filii Raata.

48 Filii Rafin, filii Necoda, filii Gazam.

49 Filii Afa, filii Phasea, filii Besce.

50 Filii Afena, filii Munim, filii Nephufim.

- 51 Filii Bacbuc, filii Hacupha, filii Harhur,
 52 Filii Besluth, filii Mahida, filii Harfa,
 53 Filii Bercos, filii Sifara, filii Thema,
 54 Filii Nafia, filii Hatipha,
 55 Filii fervorum Salomonis, filii Sotai, filii
 Sopheret, filii Pharuda.
 56 Filii Jala, filii Dercon, filii Geddel,
 57 Filii Saphatia, filii Hatil, filii Phochereth,
 qui erant de Asebaim, filii Ami.
 58 Omnes Nathinæi, & filii fervorum Salo-
 monis, trecenti nonagintaduobus.
 59 Et hi qui ascenderunt de Thelmala, Thel-
 harfa, Cherub, & Adon, & Emer: & non po-
 tuerunt indicare domum patrum suorum & semen
 suum, utrum ex Israel essent.
 60 Filii Dalai, filii Tôbia, filii Necoda, sex-
 centi quinquagintaduobus.
 61 Et de filiis Sacerdotum: Filii Hobia, filii
 Accos, filii Berzellai qui accepit de filiabus Ber-
 zellai Galaaditis, uxorem, & vocatus est nomine
 eorum:
 62 Hi quæsierunt scripturam genealogiæ suæ,
 & non invenerunt, & eieci sunt de sacerdotio,
 63 Et dixit Athersatha eis, ut non comederent
 de Sando sanctorum, donec surgeret sacerdos
 doctus atque perfectus.
 64 Omnis multitudo quasi unus, quadraginta
 duo millia trecenti sexaginta.
 65 Exceptis servis eorum, & ancillis, qui erant
 septem millia trecenti triginta septem: & in ipsis
 cantores, atque cantatrices ducenti.
 66 Equi eorum septingenti triginta sex, muli
 eorum, ducenti quadragintaquinque.
 67 Cameli eorum, quadringenti triginta quin-
 que, asini eorum, sex millia septingenti viginti.
 68 Et de principibus patrum, cum ingrederen-
 tur templum Domini, quod est in Jerusalem,
 sponte obtulerunt in domum Dei ad extruendam
 eam in loco suo.
 69 Secundum vires suas dederunt impensas ope-
 ris, auri solidos sexaginta millia & mille, argen-
 ti mnas quinque millia, & vestes sacerdotales
 centum.

70 Habitaverunt ergo Sacerdotes, & Levitæ,
 & de populo, & cantores, & janitores, & Na-
 thinæi in urbibus suis, universique Israel in
 civitatibus suis.

CAPUT III.

Convocato populo in Jerusalem extruitur alta-
 re, super quo victimæ offeruntur: celebratur quo-
 que septem diebus festum tabernaculorum; & se-
 cundo reversionis anno templum fundatur, popu-
 lo vociferante partim ex gaudio, partim ex fetu.

1 Jamque venerat mensis septimus, & erant fi-
 lii Israel in civitatibus suis: congregatus est
 ergo populus quasi vir unus in Jerusalem.

2 Et surrexit Josue filius Josedec, & fratres
 ejus sacerdotes, & Zorobabel filius Salathiel, &
 fratres ejus, & ædificaverunt altare Dei Israel,
 ut offerrent in eo holocaustomata: sicut scriptum
 est in lege Moyfi viri Dei:

3 Collocaverunt autem altare Dei super bases
 suas, deterrentibus eos per circuitum populis ter-
 rarum, & obtulerunt super illud holocaustum Do-
 mino mane & vespere:

4 Feceruntque solemnitatem tabernaculorum
 sicut scriptum est, & holocaustum diebus singulis
 per ordinem secundum præceptum, opus diei in
 die suo.

5 Et post hæc holocaustum juge, tam in Ca-
 lendis, quam in universis solemnitatibus Domi-
 ni, quæ erant consecratæ, & in omnibus, in qui-
 bus ultro offerebatur munus Domino.

6 A primo die mensis septimi cœperunt offerre
 holocaustum Domino: porro templum Dei non-
 dum fundatum erat.

7 Dederunt autem pecunias latomis & cæmen-
 tariis: cibum quoque, & potum, & oleum, Si-
 doniis, Tyrisisque, ut deferrent ligna cedrina de
 Libano ad mare Joppe, juxta quod præceperat
 Cyrus rex Persarum eis.

8 Anno autem secundo adventus eorum ad tem-
 plum Dei in Jerusalem mense secundo, cœperunt
 Zorobabel filius Salathiel, & Josue filius Josedec,
 & reliqui de fratribus eorum Sacerdotes, & Le-
 vitæ

vitæ, & omnes qui venerant de captivitate in Jerusalem, & constituerunt Levitas a viginti annis & supra, ut urgerent opus Domini.

9 Stetitque Josue & filii ejus, & fratres ejus, Cedmihel, & filii ejus, & filii Juda, quasi vir unus, ut inflarent super eos qui faciebant opus in templo Dei: filii Henadad, & filii eorum, & fratres eorum Levitæ.

10 Fundato igitur a camentariis templo Domini, steterunt sacerdotes in ornatu suo cum tubis: & Levitæ filii Asaph in cymbalis, ut laudarent Deum per manus David regis Israel.

11 Et concinebant in hymnis, & confessione Domino: Quoniam bonus, quoniam in æternum misericordia ejus super Israel. Omnis quoque populus vociferabatur clamore magno in laudando Dominum, eo quod fundatum esset templum Domini.

12 Plurimi etiam de Sacerdotibus & Levitis, & principes patrum, & seniores, qui viderant templum prius cum fundatum esset, & hoc templum in oculis eorum, flebant voce magna: & multi vociferantes in lætitia, elevabant vocem.

13 Nec poterat quisquam agnoscere vocem clamoris lætantium, & vocem fletus populi: commixtî enim populus vociferabatur clamore magno, & vox audiebatur procul.

CAPUT IV.

Israelis hostes Samaritani, qui ab Assur missi fuerant ad inhabitandas urbes Samaritæ, impediunt templi & urbis instaurationem, quod non admittentur ut simul ædificarent, & usque ad secundum Darii annum intermittere procurant.

1 **A** Udierunt autem hostes Judæ, & Benjamin, quia filii captivitatis ædificarent templum Domino Deo Israel:

2 Et accedentes ad Zorobabel, & ad principes patrum, dixerunt eis: *Ædificemus vobiscum, quia, ita ut vos, quærimus Deum vestrum: ecce nos immolavimus victimas a diebus Asor Haddan regis Assur, qui adduxit nos huc,*

3 Et

3 Et dixit eis Zorobabel, & Josue, & reliqui principes patrum Israel: Non est vobis & nobis ut ædificemus domum Deo nostro, sed nos ipsi soli ædificabimus Domino Deo nostro, sicut præcepit nobis Cyrus rex Perfarum.

4 Factum est igitur, ut populus terræ impediret manus populi Judæ, & turbaret eos in ædificando.

5 Conduxerunt autem adversus eos consiliatores, ut destruerent consilium eorum omnibus diebus Cyri regis Perfarum, & usque ad regnum Darii regis Perfarum.

6 In regno autem Assueri, in principio regni ejus, scripserunt accusationem adversus habitatores Judæ & Jerusalem.

7 Et in diebus Artaxerxis scripsit Beselam Mithridates, & Thabeel, & reliqui, qui erant in consilio eorum, ad Artaxerxem regem Perfarum: epistola autem accusationis scripta erat Syriace, & legebatur sermone Syriaco.

8 Reum Beelteem, & Samsai scriba scripserunt epistolam unam de Jerusalem Artaxerxi regi, hujusmodi:

9 Reum Beelteem, & Samsai scriba, & reliqui consiliatores eorum, Dinæi, & Apharsathachæi, Terphalæi, Apharsæi, Erchuxæi, Babylonii, Sufanechæi, Dievi, & Elamitæ,

10 Et ceteri de Gentibus, quas transfudit Ase-naphar magnus & gloriosus: & habitare eas fecit in civitatibus Samaritæ, & in reliquis regionibus trans flumen in pace:

11 (Hoc est exemplar epistolæ, quam miserunt ad eum) Artaxerxi regi, servi tui, viri qui sunt trans fluvium, salutem dicunt.

12 Notum sit regi, quia Judæi, qui ascenderunt a te ad nos, venerunt in Jerusalem civitatem rebellem & pessimam, quam ædificant, extruentes muros ejus, & parietes componentes.

13 Nunc igitur notum sit regi, quia si civitas illa ædificata fuerit, & muri ejus instaurati, tributum, & vectigal, & annuos redditus non dabunt, & usque ad reges hæc noxa perveniet.

14 Nos autem memores salis, quod in palatio

comedimus, & quia læsiones regis videre nefas ducimus, ideo misimus & nuntiavimus regi.

15 Ut recensitas in libris historiarum patrum tuorum, & invenies scriptum in commentariis: & scies quoniam urbs illa, urbs rebellis est, & nocens regibus & provinciis, & bella concitantur in ea ex diebus antiquis: quamobrem & civitas ipsa destruda est.

16 Nuntiamus nos regi, quoniam si civitas illa ædificata fuerit, & muri ipsius instaurati: possessionem trans Fluvium non habebis.

17 Verbum misit rex ad Reum Beelteem, & Samsai scribam, & ad reliquos qui erant in consilio eorum habitatores Samariæ, & cæteris trans Fluvium, salutem dicens & pacem.

18 Accusatio, quam misistis ad nos, manifeste lecta est coram me.

19 Et a me præceptum est: & recensuerunt, inveneruntque quoniam civitas illa a diebus antiquis adversum reges rebellat, & seditiones, & prælia concitantur in ea:

20 Nam & reges fortissimi fuerunt in Jerusalem, qui & dominati sunt omni regioni, quæ trans Fluvium est: tributum quoque & vestigal, & redditus accipiebant.

21 Nunc ergo audite sententiam: Prohibeatis viros illos, ut urbs illa non ædificetur, donec si forte a me iussum fuerit.

22 Videte ne negligenter hoc impleatis, & paulatim crescat malum contra reges.

23 Itaque exemplum edicti Artaxerxis regis lectum est coram Reum Beelteem, & Samsai scriba, & consiliariis eorum: & abierunt festini in Jerusalem ad Judæos, & prohibuerunt eos in brachio & robore.

24 Tunc intermissum est opus domus Domini in Jerusalem, & non fiebat usque ad annum secundum regni Darii regis Persarum.

CAPUT V.

Aggæi & Zachariæ prophetarum exhortatione templi ædificatio repetitur, frustra conantibus hoc impedire principibus, qui trans flumen in Samaria constituti erant a rege Assyriorum.

1 **P**rophetaverunt autem Aggæus Propheta, & Zacharias filius Addo prophetantes ad Judæos, qui erant in Judæa & Jerusalem, in nomine Dei Israel.

2 Tunc surrexerunt Zorobabel filius Salathiel, & Josue filius Josedec, & cœperunt ædificare templum Dei in Jerusalem, & cum eis prophetae Dei adjuvantes eos.

3 In ipso autem tempore venit ad eos Thathanai, qui erat dux trans Flumen, & Stharbutzanai, & consiliarii eorum: sicque dixerunt eis: Quis dedit vobis consilium ut domum hanc ædificaretis, & muros ejus instauraretis?

4 Ad quod respondimus eis, quæ essent nomina hominum auctororum ædificationis illius.

5 Oculus autem Dei eorum factus est super senes Judæorum, & non potuerunt inhibere eos, placuitque ut res ad Darium referretur, & tunc satisfacerent adversus accusationem illam.

6 Exemplar epistolæ, quam misit Thathanai dux regionis trans Flumen, & Stharbutzanai, & consiliatores ejus Aphasachai, qui erant trans Flumen ad Darium regem.

7 Sermo, quem miserant ei, sic scriptus erat: Dario regi pax omnis.

8 Notum sit regi, isse nos ad Judæam provinciam, ad domum Dei magni, quæ ædificatur lapide imposito, & ligna ponuntur in parietibus: opusque illud diligenter extruitur, & crescit in manibus eorum.

9 Interrogavimus ergo senes illos, & ita diximus eis: Quis dedit vobis potestatem, ut domum hanc ædificaretis, & muros hos instauraretis?

10 Sed & nomina eorum quævisimus ab eis, ut nuntiaremus tibi: scripsimusque nomina eorum virorum, qui sunt principes in eis.

11 Hujuscemodi autem sermonem responderunt nobis, dicentes: Nos sumus servi Dei cœli & terræ, & ædificamus templum, quod erat extructum ante hos annos multos, quodque rex Israel magnus ædificaverat, & extruxerat.

12 Postquam autem in iracundiam provocaverunt patres nostri Deum cœli, tradidit eos in

manus Nabuchodonosor regis Babylonis Chaldei, domum quoque hanc destruxit, & populum ejus transulit in Babylonem.

13 Anno autem primo Cyri regis Babylonis, Cyrus rex proposuit edictum, ut domus Dei hæc edificaretur.

14 Nam & vasa templi Dei aurea & argentea, quæ Nabuchodonosor tulerat de templo quod erat in Jerusalem, & asportaverat ea in templum Babylonis, protulit Cyrus rex de templo Babylonis, & data sunt Salsabasar vocabulo, quem & principem constituit,

15 Dixitque ei: Hæc vasa tolle, & vade, & pone ea in templo, quod est in Jerusalem, & domus Dei edificetur in loco suo.

16 Tunc itaque Salsabasar ille venit & posuit fundamenta templi Dei in Jerusalem, & ex eo tempore usque nunc edificatur, & necdum completum est.

17 Nunc ergo, si videtur regi bonum, recenset in Bibliotheca regis, quæ est in Babylone, utrumnam a Cyro rege iustum fuerit, ut edificaretur domus Dei in Jerusalem, & voluntatem regis super hæc re mittat ad nos.

CAPUT VI.

Darius decretum de templo extruendo in Bibliotheca sua inventum jubet compleri suppeditato sumptu; templum autem sexto Darii anno absolutum, cum ingenti lætitia plurimisque victimis dedicatur, ac Pascha septem diebus celebratur.

1 Tunc Darius rex præcepit: & recensuerunt in Bibliotheca librorum, qui erant repositi in Babylone,

2 Et inventum est in Ecbatanis, quod est castrum in Medona provincia volumen unum, talisque scriptus erat in eo commentarius:

3 Anno primo Cyri regis: Cyrus rex decrevit ut domus Dei edificaretur, quæ est in Jerusalem, in loco ubi immolent hostias, & ut ponant fundamenta supportantia altitudinem cubitorum sexaginta, & latitudinem cubitorum sexaginta,

4 Ordines de lapidibus impolitis tres, & sic ordines de lignis novis: sumptus autem de domo regis dabuntur.

5 Sed & vasa templi Dei aurea & argentea, quæ Nabuchodonosor tulerat de templo Jerusalem, & attulerat ea in Babylonem, reddantur, & referantur in templum in Jerusalem in locum suum, quæ & posita sunt in templo Dei.

6 Nunc ergo Thathanai dux regionis, quæ est trans Flumen, Scharbuzanai, & consilarii vestri Apharsachapi, qui estis trans Flumen, procul recedite ab illis,

7 Et dimitte fieri templum Dei illud a duce Judæorum, & a senioribus eorum, ut domus Dei illam ædificent in loco suo.

8 Sed & a me præceptum est, quid oporteat fieri a presbyteris Judæorum illis, ut ædificetur domus Dei, scilicet ut de arca regis, id est, de tributis, quæ dantur de regione trans Flumen, studiose sumptus dentur viris illis, ne impediatur opus.

9 Quod si necesse fuerit, & vitulos, & agnos & hædos in holocaustum Deo cœli, frumentum, sal, vinum, & oleum, secundum ritum Sacerdotum, qui sunt in Jerusalem; detur eis per singulos dies, ne sit in aliquo querimonia.

10 Et offerant oblationes Deo cœli, orentque pro vita regis, & filiorum ejus.

11 A me ergo positum est decretum: Ut omnis homo qui hæc mutaverit iussionem, tollatur lignum de domo ipsius, & erigatur, & configatur in eo, domus autem ejus publicetur.

12 Deus autem, qui habitare fecit nomen suum sibi, dissipet omnia regna, & populum qui extenderit manum suam ut repugnet, & dissipet domum Dei illam, quæ est in Jerusalem. Ego Darius statui decretum, quod studiose impleri volo.

13 Igitur Thathanai dux regionis trans Flumen, & Scharbuzanai, & consilarii ejus, secundum quod præceperat Darius rex, sic diligenter executi sunt.

14 Seniores autem Judæorum ædificabant, & pro.

prosperabantur juxta prophetiam Aggæi prophete, & Zachariæ filii Addo: & edificaverunt & construxerunt jubente Deo Israel, & jubente Cyro, & Dario, & Artaxerxe, regibus Persarum:

15 Et compleverunt domum Dei istam, usque ad diem tertium mensis Adar, qui est annus sextus regni Darii regis.

16 Fecerunt autem filii Israel Sacerdotes & Levitæ, & reliqui filiorum transmigratiõnis, dedicationem domus Dei in gaudio.

17 Et obtulerunt in dedicationem domus Dei, vitulos centum, arietes ducentos, agnos quadringentos, hircos caprarum pro peccato rotius Israel duodecim, juxta numerum tribuum Israel.

18 Et statuerunt Sacerdotes in ordinibus suis, & Levitæ in vicibus suis, super opera Dei, in Jerusalem, * sicut scriptum est in libro Moyfi.

* Num. 2.
6. & 8. & 9.

19 Fecerunt autem filii Israel transmigratiõnis, Pascha, quartadecima die mensis primi.

20 Purificati enim fuerant Sacerdotes & Levitæ quasi unus: omnes mundi ad immolandum Pascha, universis filiis transmigratiõnis, & fratribus suis Sacerdotibus, & sibi.

21 Et comederunt filii Israel, qui reversi fuerant de transmigratiõne, & omnes qui se separaverant a coinquinatione Gentium terræ ad eos, ut quærerent Dominum Deum Israel.

22 Et fecerunt solemnitatem azymorum septem diebus in lætitia, quoniam lætificaverat eos Dominus, & converterat cor regis Assur ad eos, ut adjuvaret manus eorum in opere domus Domini Dei Israel.

CAPUT VII.

Esdra scribe, assumptis comitibus, Jerusalem ascendit cum edicto regis magnisque muneribus, legem Dei docturus, populumque reclusus; & refertur regis edictum.

1 Post hæc autem verba in regno Artaxerxis regis Persarum, Esdras filius Saraiæ, filii Azariæ, filii Helciæ,

2 filii Sellum, filii Sadoc, filii Achitob,

3 filii Amariæ, filii Azariæ, filii Maraioth,

4 Fi-

4 filii Zarahiæ, filii Ozi, filii Bocci,

5 filii Abisue, filii Phinees, filii Eleazar, filii Aaron sacerdotis ab initio.

6 Ipse Esdras ascendit de Babylone, & ipse scriba velox in lege Moyfi, quam Dominus Deus dedit Israel: & dedit ei rex secundum manum Domini Dei ejus super eum, omnem petitionem ejus.

7 Et ascenderunt de filiis Israel, & de filiis Sacerdotum, & de filiis Levitarum, & de cantoribus, & de janitoribus, & de Nathinæis in Jerusalem anno septimo Artaxerxis regis.

8 Et venerunt in Jerusalem mense quinto, ipse est annus septimus regis.

9 Quia in primo die mensis primi cœpit ascendere de Babylone, & in primo die mensis quinti venit in Jerusalem, juxta manum Dei sui bonam super se.

10 Esdras enim paravit cor suum, ut investigaret legem Domini, & faceret & doceret in Israel præceptum & judicium.

11 Hoc est autem exemplar epistolæ edicti, quod dedit rex Artaxerxes Esdræ sacerdoti, scribæ erudito in sermonibus & præceptis Domini, & cæremoniis ejus in Israel.

12 Artaxerxes rex regum Esdræ sacerdoti, scribæ legis Dei cæli doctissimo, salutem.

13 A me decretum est, ut cuicumque placuerit in regno meo de populo Israel, & de Sacerdotibus ejus, & de Levitis ire in Jerusalem, tecum vadat.

14 A facie enim regis, & septem consiliatorum ejus missus es, ut visites Judæam & Jerusalem in lege Dei tui, quæ est in manu tua:

15 Et ut feras argentum & aurum, quod rex & consiliatores ejus sponte obtulerunt Deo Israel, cujus in Jerusalem tabernaculum est.

16 Et omne argentum & aurum quodcumque inveneris in universa provincia Babylonis, & populus offerre voluerit, & de Sacerdotibus quæ sponte obtulerint domui Dei sui, quæ est in Jerusalem,

17 Libere accipe, & studiose eme de hac pec-

cu-

cunia vitulos, arietes, agnos & sacrificia & libamina eorum, & offer ea super altare templi Dei vestri, quod est in Jerusalem.

18 Sed & si quid tibi, & fratribus tuis placuerit de reliquo argento & auro, ut faciatis, juxta voluntatem Dei vestri facite.

19 Vasa quoque, quæ dantur tibi in ministerium domus Dei tui, trade in conspectu Dei in Jerusalem.

20 Sed & cætera, quibus opus fuerit in domum Dei tui, quantumcumque necesse est ut expendas, dabitur de thesauro, & fisco regis.

21 Et a me. Ego Artaxerxes rex, statui atque decrevi omnibus custodibus arcæ publicæ, qui sunt trans Flumen, ut quodcumque petierit a vobis Esdras sacerdos, scriba legis Dei cæli, absque mora detis.

22 Usque ad argenti talenta centum, & usque ad frumenti coros centum, & usque ad vini batos centum, & usque ad batos olei centum, sal vero absque mensura.

23 Omne, quod ad ritum Dei cæli pertinet, tribuatur diligenter in domo Dei cæli: ne forte irascatur contra regnum regis, & filiorum ejus.

24 Vobis quoque notum facimus de universis Sacerdotibus, & Levitis, & cantoribus, & janitoribus, Nathinæis, & ministris domus Dei hujus, ut vestigal, & tributum, & annonas non habeatis potestatem imponendi super eos.

25 Tu autem Esdra secundum sapientiam Dei tui, quæ est in manu tua, constitue judices & præfides, ut judicent omni populo, qui est trans flumen, his videlicet qui noverunt legem Dei tui, sed & imperitos docete libere.

26 Et omnis qui non fecerit legem Dei tui, & legem regis diligenter, judicium erit de eo, sive in mortem, sive in exilium, sive in condemnationem substantiæ ejus, vel certe in carcerem.

27 Benedictus Dominus Deus patrum nostrorum, qui dedit hoc in corde regis, ut glorificaret domum Domini, quæ est in Jerusalem.

28 Et in me inclinavit misericordiam suam coram rege & consiliatoribus ejus, & universis prin-

principibus regis potentibus: & ego confortatus manu Domini Dei mei, quæ erat in me, congregavi de Israel principes, qui ascenderent mecum.

CAPUT VIII.

Recensentur qui de Babylone ascenderunt cum Esdra: qui iudicio jejunio pro directione itineris Deum precantes, prospere perveniunt in Jerusalem, ac vasa quæ secum attulerunt, in templum adferunt cum victimis.

1 Hi sunt ergo principes familiarum, & genealogia eorum, qui ascenderunt mecum in regno Artaxerxis regis de Babylone.

2 De filiis Phinees, Gersom. De filiis Ithamar, Daniel. De filiis David, Hattus.

3 De filiis Secheniæ, filii Pharos, Zacharias: & cum eo numerati sunt viri centum quinquaginta.

4 De filiis Phahath Moab, Elioenai filius Zarehe, & cum eo ducenti viri.

5 De filiis Secheniæ, filius Ezechiel, & cum eo trecenti viri.

6 De filiis Adan, Abed filius Jonathan, & cum eo quinquaginta viri.

7 De filiis Alam, Isaïas filius Athaliæ, & cum eo septuaginta viri.

8 De filiis Saphatiæ, Zebedia filius Michael, & cum eo octoginta viri.

9 De filiis Joab, Obedia filius Jahiel, & cum eo ducenti decem & octo viri.

10 De filiis Selomith, filius Josphia, & cum eo centum sexaginta viri.

11 De filiis Bebai, Zacharias filius Bebai, & cum eo viginti octo viri.

12 De filiis Azgad, Johanan filius Eccetan, & cum eo centum & decem viri.

13 De filiis Adoniam, qui erant novissimi: & hæc nomina eorum: Elipheleth, & Jehiel, & Samaias, & cum eis sexaginta viri.

14 De filiis Begui, Uthai & Zachur, & cum eis septuaginta viri.

15 Congregavi autem eos ad fluvium, qui decur-

currit ad Ahava, & mansimus ibi tribus diebus; quæsiuque in populo & in sacerdotibus de filiis Levi, & non inveni ibi.

16 Itaque misi Eliezer, & Ariel, & Semciani, & Elnathan, & Jarib, & alterum Elnathan, & Nathan, & Zachariam, & Mosollam principes: & Jojarib, & Elnathan sapientes.

17 Et misi eos ad Eddo, qui est primus in Chasphie loco, & posui in ore eorum verba, quæ loquerentur ad Eddo, & fratres ejus Nathingos in loco Chasphie, ut adducerent nobis ministros domus Dei nostri.

18 Et adduxerunt nobis per manum Dei nostri bonam super nos, virum doctissimum de filiis Moholi filii Levi filii Israel, & Sarabiam, & filios ejus & fratres ejus decem & octo.

19 Et Hasabiam, & cum eo Isaiam de filiis Merari, fratresque ejus, & filios ejus viginti:

20 Et de Nathingis, quos dederat David & principes ad ministeria Levitarum, Nathingos ducentos viginti. Omnes hi suis nominibus vocabantur.

21 Et prædicavi ibi jejunium juxta fluvium Ahava, ut affligeremur coram Domino Deo nostro, & peteremus ab eo viam rectam nobis & filiis nostris, universæque substantiæ nostræ.

22 Erubui enim petere a rege auxilium & equites, qui defenderent nos ab inimico in via: quia dixeramus regi: Manus Dei nostri est super omnes, qui querunt eum in bonitate: & imperium ejus & fortitudo ejus, & furor super omnes qui derelinquunt eum.

23 Jejunavimus autem, & rogavimus Deum nostrum per hoc: & evenit nobis prospere.

24 Et separavi de principibus Sacerdotum duodecim, Sarabiam, & Hasabiam, & cum eis de fratribus eorum decem.

25 Appendique eis argentum & aurum, & vasa consecrata domus Dei nostri, quæ obtulerat rex & consiliatores ejus, & principes ejus, universique Israel eorum, qui inventi fuerant:

26 Et appendi in manibus eorum argenti talenta

Jenta sexcenta quinquaginta, & vasa argentea centum, auri centum talenta:

27 Et crateres aureos viginti, qui habebant solidos millenos, & vasa æris fulgentis optimi duo, pulchra, ut aurum.

28 Et dixi eis: Vos sancti Domini, & vasa sancta, & argentum & aurum quod sponte oblatum est Domino Deo patrum nostrorum:

29 Vigilate & custodite, donec appendatis coram principibus Sacerdotum, & Levitarum, & ducibus familiarum Israel in Jerusalem, in thesaurum domus Domini.

30 Susceperunt autem Sacerdotes & Levitæ pondus argenti, & auri, & vasorum, ut deferrent Jerusalem in domum Dei nostri.

31 Promovimus ergo a flumine Ahava duodecimo die mensis primi, ut pergeremus Jerusalem: & manus Dei nostri fuit super nos, & liberavit nos de manu inimici & insidiatoris in via.

32 Et venimus Jerusalem, & mansimus ibi tribus diebus.

33 Die autem quarta appensum est argentum, & aurum, & vasa in domo Dei nostri per manum Meremosi filii Uriæ Sacerdotis, & cum eo Eleazar filius Phinees, cumque eis Jozabed filius Josue, & Noadaia filius Bennoi Levitæ.

34 Juxta numerum & pondus omnium: descriptumque est omne pondus in tempore illo.

35 Sed & qui venerant de captivitate filii transmigrationis, obtulerunt holocausta Deo Israel, vitulos duodecim pro omni populo Israel, arietes nonaginta sex, agnos septuaginta septem, hircos pro peccato, duodecim: omnia in holocaustum Domino.

36 Dederunt autem edicta regis satrapis, qui erant de conspectu regis, & ducibus trans Flumen, & elevaverunt populum & domum Dei.

CAPUT IX.

Audiens Esdras Judæos matrimonia contraxisse cum gentibus, scindit vestimenta sua, & populi peccata confitetur, lugetque coram Domino.

1 Postquam autem hæc completa sunt, accesserunt ad me principes, dicentes: Non est

separatus populus Israel, Sacerdotes & Levitæ a populis terrarum, & abominationibus eorum Chanaanai videlicet, & Hethai, & Pheresai, & Jebusai, & Ammonitarum, & Moabitarum, & Egyptiorum, & Amorrhæorum:

2 Tulerunt enim de filiabus eorum sibi & filiis suis, & commiscuerunt semen sanctum cum populis terrarum: manus etiam principum & magistratum fuit in transgressione hac prima.

3 Cumque audissem sermonem istum, scidi pallium meum & tunicam, & evelli capillos capitis mei & barbæ, & sedi mœrens.

4 Convenerunt autem ad me omnes, qui timebant verbum Dei Israel, pro transgressione eorum, qui de captivitate venerant, & ego sedebam tristis usque ad sacrificium vespertinum,

5 Et in sacrificio vespertino surrexi de afflictione mea, & scisso pallio & tunica, curvavi genua mea, & expandi manus meas ad Dominum Deum meum.

6 Et dixi: Deus meus confundet & erubescet levare faciem meam ad te: quoniam iniquitates nostræ multiplicatæ sunt super caput nostrum, & delicta nostra creverunt usque ad cælum,

7 A diebus patrum nostrorum: sed & nos ipsi peccavimus graviter usque ad diem hanc, & in iniquitatibus nostris traditi sumus ipsi, & reges nostri, & Sacerdotes nostri, in manum regum terrarum, & in gladium, & in captivitatem, & in rapinam, & in confusionem vultus, sicut & die hac.

8 Et nunc quasi parum & ad momentum facta est deprecatio nostra apud Dominum Deum nostrum, ut dimitterentur nobis reliquæ, & daretur nobis paxillus in loco sancto ejus, & illuminaret oculos nostros Deus noster, & daret nobis vitam modicam in servitute nostra.

9 Quia servi sumus, & in servitute nostra non dereliquit nos Deus noster, sed inclinavit super nos misericordiam coram rege Persarum, ut daret nobis vitam, & sublimaret domum Dei nostri, & extrueret solitudines ejus, & daret nobis sepem in Juda & Jerusalem.

10 Et

10 Et nunc quid dicemus, Deus noster post hæc? quia dereliquimus mandata tua,

11 Quæ præcepisti in manu servorum tuorum prophetarum, dicens: Terra, ad quam vos ingredimini, ut possideatis eam, terra immunda est juxta immunditiam populorum, cæterarumque terrarum, abominationibus eorum, qui repleverunt eam ab ore usque ad os in coinquinatione sua.

12 Nunc ergo * filias vestras ne detis filiis eorum, & filias eorum ne accipiat filii vestris, & non queratis pacem eorum, & prosperitatem eorum usque in æternum: ut confortemini, & comedatis quæ bona sunt terræ, & hæredes habeatis filios vestros usque in sæculum. ^{* Deut. 7. 8.}

13 Et post omnia quæ venerunt super nos in operibus nostris pessimis, & in delicto nostro magno, quia tu Deus noster liberasti nos de iniquitate nostra, & dedisti nobis salutem sicut est hodie.

14 Ut non converteremur, & irrita faceremus mandata tua, neque matrimonia jungeremus cum populis abominationum istarum. Numquid iratus es nobis usque ad consummationem, ne dimitteres nobis reliquias ad salutem.

15 Domine Deus Israel justus es tu: quoniam derelicti sumus, qui salvaremur sicut die hac. Ecce coram te sumus in delicto nostro: non enim stari potest coram te super hoc.

CAPUT X.

Esdra, convocatis filiis universis transmigrationis, præcepit repudiari uxores alienigenas: quod cum se facturos spondissent, recesserunt qui huic operi præsent, & qui hujusmodi matrimonia contraxerant.

1 Sic ergo orante Esdra, & implorante eo, & fletu, & jacente ante templum Dei, collectus est ad eum de Israel cætus grandis nimis virorum & mulierum & puerorum, & flevit populus fletu multo.

2 Et respondit Sechenias filius Jehiel de filiis Alam, & dixit Esdræ: Nos prævaricati sumus

B 2

in

in Deum nostrum, & duximus uxores alienigenas de populis terræ: & nunc, si est pœnitentia in Israel super hoc,

3 Percutiamus fœdus cum Domino Deo nostro, ut projiciamus universas uxores, & eos qui de his nati sunt juxta voluntatem Domini, & eorum qui timent præceptum Domini Dei nostri: secundum legem fiat.

4 Surge, tuum est decernere, nosque erimus tecum: confortare, & fac.

5 Surrexit ergo Esdras, & adjuravit principes Sacerdotum & Levitarum, & omnem Israel, ut facerent secundum verbum hoc, & juraverunt.

6 Et surrexit Esdras ante domum Dei, & abiit ad cubiculum Johanan filii Eliasib, & ingressus est illuc, panem non comedit, & aquam non bibit: lugebat enim transgressionem eorum, qui venerant de captivitate.

7 Et missa est vox in Juda, & in Jerusalem omnibus filiis transmigrationis, ut congregarentur in Jerusalem:

8 Et omnis qui non venerit in tribus diebus juxta consilium principum & seniorum, auferetur universa substantia ejus, & ipse abjicietur de coetu transmigrationis.

9 Convenerunt igitur omnes viri Juda & Benjamin in Jerusalem tribus diebus, ipse est mensis nonus, vigesimo die mensis: & sedit omnis populus in platea domus Dei: tremantes pro peccato, & pluvius.

10 Et surrexit Esdras sacerdos, & dixit ad eos: Vos transgressi estis, & duxistis uxores alienigenas, ut adderetis super delictum Israel.

11 Et nunc date confessionem Domino Deo patrum vestrorum, & facite placitum ejus, & separamini a populis terræ, & ab uxoribus alienigenis.

12 Et respondit universa multitudo, dixitque voce magna: Juxta verbum tuum ad nos, sic fiat.

13 Verumtamen quia populus multus est, & tempus pluvie, & non iustinemus stare foris, & opus non est diei unius vel duorum (vehementer quippe peccavimus in sermone isto)

14 Constituantur principes in universa multitudine: & omnes in civitatibus nostris qui duxerunt uxores alienigenas, veniant in temporibus statutis, & cum his seniores per civitatem & civitatem, & judices ejus, donec avertatur ira Dei nostri a nobis super peccato hoc.

15 Igitur Jonathan filius Azahel, & Jaasia filius Thecæ, steterunt super hoc, & Mesollam, & Sebethai Levites adjuverunt eos:

16 Pecceruntque sic filii transmigrationis. Et abierunt, Esdras Sacerdos, & viri principes familiarum, in domos patrum suorum, & omnes per nomina sua, & sederunt in die primo mensis decimi, ut quærerent rem.

17 Et consummati sunt omnes viri, qui duxerant uxores alienigenas, usque ad diem primam mensis primi.

18 Et inventi sunt de filiis sacerdotum qui duxerant uxores alienigenas. De filiis Josue filii Josedec, & fratres ejus, Maasia, & Eliezer, & Jarib, & Godolia.

19 Et dederunt manus suas, ut ejicerent uxores suas, & pro delicto suo arietem de ovibus offerrent.

20 Et de filiis Emmer, Hanani, & Zebedia,
21 Et de filiis Harim, Maasia, & Elia, & Semeia, & Jehiel, & Ozias.

22 Et de filiis Phesur, Elioenai, Maasia, Ismael, Nathanael, Jolabed, & Elasa.

23 Et de filiis Levitarum, Jozabed, & Semei, & Celaia, ipse est Calita, Phataia, Juda, & Eliezer.

24 Et de cantoribus, Eliasib. Et de janitoribus, Sellum, & Telem, & Uri.

25 Et ex Israel, de filiis Pharos, Remeia, & Jezia, & Melchia, & Miamin, & Eliezer, & Melchia, & Banea.

26 Et de filiis Ælam, Mathania, Zacharias, & Jehiel, & Abdi, & Jerimoth, & Elia.

27 Et de filiis Zethua, Elioenai, Eliasib, Mathania, & Jerimoth, & Zabad, & Aziza.

28 Et de filiis Bebai, Johanan, Hanania, Zabai, Athalai.

29 Et de filiis Bani, Mesollam, & Melluch, & Adaia, Jasub, & Saal, & Ramoth.

30 Et de filiis Phahath Moab, Edna, & Chai-
lal, Banaias, & Maafias, Mathanias, Befeleel,
Beannui, & Manasse.

31 Et de filiis Herem, Eliezer, Josue, Mel-
chias, Semeias, Simeon,

32 Benjamin, Maloc, Samarias.

33 Et de filiis Hafom, Mathanai, Mathatha,
Zabad, Elipheleth, Jermai, Manasse, Semei.

34 De filiis Bani, Maaddi, Amram, & Uel,

35 Baneas, & Badaias, Cheliau,

36 Vania, Marimuth, & Elialib,

37 Mathanias, Mathanai, & Jafi.

38 Et Bahi, & Beannui, Semei.

39 Et Salmias, & Nathan, & Adaias,

40 Et Mechnedebai, Sifai, Sarai,

41 Ezrel, & Selemiau, Semeria,

42 Sellum, Amaria, Joseph.

43 De filiis Nebo, Jehiel, Mathathias, Zabad,
Zabina, Jeddū, & Johei, & Banaia.

44 Omnes hi acceperant uxores alienigenas, &
fuerunt ex eis mulieres, quæ pepererunt filios.

LIBER
NEHEMIÆ,
QUI ET
ESDRÆ SECUNDUS.
DICATUR.

CAPUT PRIMUM.

*Nehemias Artaxerxis pincerna, audita Judæo-
rum, qui a captivitate residui erant, afflictione
flet, ac multis diebus jejunat, populi peccata con-
fitemens, & misericordiam a Deo petens.*

VERBA Nehemie filii Helchiae. Et factum
est in mense Casleu, anno vigesimo, &
ego eram in Susis castro.

2 Et

2 Et venit Hanani unus de fratribus meis, ipse
& viri ex Juda: & interrogavi eos de Judæis, qui
remanferant & supererant de captivitate, & Je-
rusalem.

3 Et dixerunt mihi: Qui remanserunt, & re-
lictī sunt de captivitate ibi in provincia, in af-
flictione magna sunt, & in opprobrio: & murus
Jerusalem dissipatus est, & portæ ejus combustæ
sunt igni.

4 Cumque audissem verba hujuscemodi, sedi,
& flevi, & luxi diebus multis: jejunabam, &
orabam ante faciem Dei cæli.

5 Et dixi: Quæso Domine Deus cæli fortis,
magne atque terribilis, qui custodis pactum &
misericordiam cum his qui te diligunt, & custo-
diant mandata tua: * Dan. 9.

6 Fiant aures tuæ auscultantes, & oculi tui
aperti ut audias orationem servi tui, quam ego
oro coram te hodie nocte & die, pro filiis Israel
servis tuis; & confiteor pro peccatis filiorum Is-
rael, quibus peccaverunt tibi: ego, & domus
patris mei peccavimus,

7 Vanitate seducti sumus, & non custodivimus
mandatum tuum, & cæremonias, & judicia quæ
præcepisti Moyfi famulo tuo.

8 Memento verbi, quod mandasti Moyfi servo
tuo, dicens: Cum transgressi fueritis, ego disper-
gam vos in populos:

9 Et si revertamini ad me, & custodiatis præ-
cepta mea, & faciatis ea; etiamsi abducti fueri-
tis ad extrema cæli, inde congregabo vos, & re-
ducam in locum, quem elegi, ut habitaret nomen
meum ibi.

10 Et ipsi servi tui, & populus tuus: quos re-
demisti in fortitudine tua magna, & in manu tua
valida.

11 Obsecro Domine sit auris tua attendens ad
orationem servi tui, & ad orationem servorum
tuorum, qui volunt timere nomen tuum: & di-
rige servum tuum hodie, & da ei misericordiam
ante virum hunc. Ego enim eram pincerna
regis.

B 4

CA.

CAPUT II.

Nehemias, impetratis a rege litteris, venit Jerusalem, & ad murorum insurrectionem hortatur, & incumbit, frustra frementibus hostibus.

1 **F**actum est autem in mense Nisan, anno vigesimo Artaxerxis regis: & vinum erat ante eum, & levavi vinum, & dedi regi, & eram quasi languidus ante faciem ejus.

2 Dixitque mihi rex: Quare vultus tuus tristis est, cum te egrotum non videam? non est hoc frustra, sed malum nescio quod in corde tuo est. Et timui valde, ac nimis:

3 Et dixi regi: Rex in æternum vive: quare non mereat vultus meus, quia civitas domus sepulchrorum patris mei deserta est, & portæ ejus combustæ sunt igni?

4 Et ait mihi rex: Pro qua re postulas? Et oravi Deum cæli,

5 Et dixi ad regem: Si videtur regi bonum, & si placet servus tuus ante faciem tuam, ut mittas me in Judæam ad civitatem sepulchri patris mei, & ædificabo eam.

6 Dixitque mihi rex, & regina, quæ sedebat juxta eum: Usque ad quod tempus erit iter tuum, & quando revertaris? Et placuit ante vultum regis, & misit me: & constitui ei tempus.

7 Et dixi regi: Si regi videtur bonum, epistolas det mihi ad duces regionis trans Flumen, ut traducant me, donec veniam in Judæam:

8 Et epistolam ad Asaph custodem saltus regis, ut det mihi ligna, ut tegere possim portas turris domus, & muros civitatis, & domum, quam ingressus fuero. Et dedit mihi rex juxta manum Dei mei bonam mecum.

9 Et veni ad duces regionis trans Flumen, dedique eis epistolas regis. Miserat autem rex mecum principes militum, & equites.

10 Et audierunt Sanaballat Horonites, & Tobias servus Ammanites: & contristati sunt afflictione magna, quod venisset homo, qui quæreret prosperitatem filiorum Israel.

11 Et veni Jerusalem, & eram ibi tribus diebus,

12 Et

12 Et surrexi nocte ego, & viri pauci mecum, & non indicavi cuiquam, quid Deus decesserit in corde meo, ut facerem in Jerusalem, & quod in me non erat mecum, nisi animal, cum ego sum.

13 Et egressus sum per portam valis nocte, & ante fontem draconis, & ad portam Beconia, & considerabam murum Jerusalem dissipatum, & portas ejus consumptas igni.

14 Et transivi ad portam fontis, & ad aqueductum regis, & non erat locus jamento, ubi sedebam, ut transfret,

15 Et ascendi per torrentem nocte, & considerabam murum, & reversus veni ad portam valis, & redii.

16 Magistratus autem nesciebant, quo abiissem, aut quid ego facerem: sed & Judæis & sacerdotibus, & optimatibus, & magistratibus, & reliquis qui faciebant opus, usque ad id loci nihil indicaveram.

17 Et dixi eis: Vos nostis afflictionem, in qua sumus: quia Jerusalem deserta est, & portæ ejus consumptæ sunt igni: venite, & ædificemus muros Jerusalem, & non simus ultra opprobrium.

18 Et indicavi eis manum Dei mei, quod esset bona mecum, & verba regis, quæ locutus esset mihi, & ajo: Surgamus, & ædificemus. Et confortatæ sunt manus eorum in bono.

19 Audierunt autem Sanaballat Horonites, & Tobias servus Ammanites, & Gosem Arabs, & subannaverunt nos, & despexerunt, dixeruntque: Quæ est hæc res, quam facitis? Numquid contra regem vos rebellatis?

20 Et reddidi eis sermonem, dixique ad eos: Deus cæli ipse nos juvat, & nos servi ejus sumus: surgamus & ædificemus: vobis autem non est pars, & justitia, & memoria in Jerusalem.

CAPUT III.

Jerusalem in muris, turribus, ac portis, ædificatur a variis qui hic recensentur.

1 **E**T surrexit Eliasib sacerdos magnus, & fratres ejus sacerdotes, & ædificaverunt portam gregis: ipsi sanctificaverunt eam, & statuerunt

R 5

tunt

runt valvas ejus, & usque ad turrin centum cubitorum sanctificaverunt eam, usque ad turrin Hananeei.

2 Et juxta eum ædificaverunt viri Jericho: & juxta eum ædificavit Zachur filius Amri.

3 Portam autem piscium ædificaverunt filii Afnai: ipsi texerunt eam, & statuerunt valvas ejus, & seras, & vectes. Et juxta eos ædificavit Marimuth filius Uriæ, filii Accus.

4 Et juxta eum ædificavit Mosollam filius Barachia, filii Mesezebel: & juxta eos ædificavit Sadoc filius Baana:

5 Et juxta eos ædificaverunt Thecueni: optimates autem eorum non supposuerunt colla sua in opere Domini sui.

6 Et portam veterem ædificaverunt Jorada filius Phafea, & Mosollam filius Besodia: ipsi texerunt eam, & statuerunt valvas ejus, & seras, & vectes:

7 Et juxta eos ædificaverunt Meltias Gabonites, & Jadon Meronathites, viri de Gabao, & Malpha, pro duce qui erat in regione trans Flumen.

8 Et juxta eum ædificavit Eziel filius Araia aurifex: & juxta eum ædificavit Ananias filius pigmentarii: & dimiserunt Jerusalem usque ad murum plateæ latioris.

9 Et juxta eum ædificavit Raphaia filius Hur, princeps vici Jerusalem.

10 Et juxta eum ædificavit Jedaia filius Haromaph contra domum suam: & juxta eum ædificavit Hattus filius Hasebonie.

11 Mediam partem vici ædificavit Melchias filius Herem, & Hasub filius Phahath Moab, & turrin furnorum.

12 Et juxta eum ædificavit Sellum filius Alohes princeps mediæ partis vici Jerusalem, ipse & filia ejus.

13 Et portam vallis ædificavit Hanum, & habitatores Zanoë: ipsi ædificaverunt eam, & statuerunt valvas ejus, & seras, & vectes, & mille cubitos in muro usque ad portam sterquilini.

14 Et portam sterquilini ædificavit Melchias

fi.

filii Rechab, princeps vici Bethacharam: ipse ædificavit eam, & statuit valvas ejus, & seras, & vectes.

15 Et portam fontis ædificavit Sellum filius Cholhoza, princeps pagi Maspha: ipse ædificavit eam, & textit, & statuit valvas ejus, & seras, & vectes, & muros piscine Siloe in hortum regis, & usque ad gradus, qui descendunt de Civitate David.

16 Post eum ædificavit Nehemias filius Azboc princeps dimidiæ partis vici Bethsur usque contra sepulchrum David & usque ad piscinam, quæ grandi opere constructa est, & usque ad domum fortium.

17 Post eum ædificaverunt Levitæ, Rehum filius Benni: post eum ædificavit Hasebias princeps dimidiæ partis vici Cestæ in vico suo:

18 Post eum ædificaverunt fratres eorum Bavai filius Enadad, princeps dimidiæ partis Cestæ.

19 Et ædificavit juxta eum Azer filius Josue, princeps Maspha mensuram secundam, contra ascensum firmissimi anguli.

20 Post eum in monte ædificavit Baruch filius Zachai mensuram secundam, ab angulo usque ad portam domus Eliahib sacerdotis magni.

21 Post eum ædificavit Merimuth filius Uriæ filii Haccus, mensuram secundam, a porta domus Eliahib, donec extenderetur domus Eliahib.

22 Et post eum ædificaverunt sacerdotes, viri de campestribus Jordanis.

23 Post eum ædificavit Benjamin & Hasub contra domum suam: & post eum ædificavit Azarias filius Maalia filii Anania contra domum suam.

24 Post eum ædificavit Bennui, filius Henadad mensuram secundam, a domo Azariæ usque ad Hexuram, & usque ad angulum.

25 Phalel filius Ozi contra Hexuram & turrin, quæ eminet de domo regis excelsa, id est, in atrio carceris: post eum Phadaia filius Pharos.

26 Nathinæi autem habitabant in Ophel usque contra portam aquarum ad Orientem, & turrin, quæ prominebat.

27 Post

27 Post eum ædificaverunt Thecueni mensuram secundam e regione, a turre magna & eminente usque ad murum templi.

28 Sursum autem a porta equorum ædificaverunt sacerdotes, unusquisque contra domum suam.

29 Post eos ædificavit Sadoc filius Emmer contra domum suam. Et post eum ædificavit Semaia filius Sechenix, custos portæ Orientalis.

30 Post eum ædificavit Hanania filius Selemiz, & Hanun filius Seleph sextus, mensuram secundam; post eum ædificavit Mosollam filius Barachix, contra gazophylacium suum. Post eum ædificavit Melchias, filius aurificis usque ad domum Nathinorum, & scruta vendentium contra portam judicalem, & usque ad cœnaculum anguli.

31 Et inter cœnaculum anguli in porta gregis ædificaverunt aurifices & negotiatores.

CAPUT IV.

Adversantibus Sanaballat & Tobia cum cæteris gentibus, Judæi altera manu ædificant, altera gladium tenent; & Nehemia contra illorum subsannationes & insidias, Deum orante, opus perficitur.

1 **F**ACTUM est autem, cum audisset Sanaballat quod ædificarem murum, iratus est valde: & motus nimis subsannavit Judæos.

2 Et dixit coram fratribus suis, & frequentia Samaritanorum: Quid Judæi faciunt imbecilles? Num dimittent eos gentes? Num sacrificabunt, & complebunt in una die? Numquid ædificare poterunt lapides de acervis pulveris, qui combusti sunt?

3 Sed & Tobias Ammanites proximus ejus, ait: Ædificent; si ascenderit vulpes, transiliet murum eorum lapideum.

4 Audi Deus noster, quia facti sumus despectui; converte opprobrium super caput eorum, & da eos in despectionem in terra captivitatis:

5 Ne operias iniquitatem eorum, & peccatum eorum coram facie tua non deleatur, quia irriserunt ædificantes.

6 Itaque ædificavimus murum, & conjunximus totum

totum usque ad partem dimidiam; & provocatum est cor populi ad operandum.

7 Factum est autem, cum audisset Sanaballat, & Tobias, & Arabes, & Ammanitæ, & Azotii, quod obducta esset cicatrix muri Jerusalem, & quod cœpissent interrupta concludi, irati sunt nimis.

8 Et congregati sunt omnes pariter ut venirent, & pugnarent contra Jerusalem, & molirentur insidias.

9 Et oravimus Deum nostrum, & posuimus custodes super murum die ac nocte contra eos.

10 Dixit autem Judas: Debilitata est fortitudo portantis, & humus nimia est, & nos non poterimus ædificare murum.

11 Et dixerunt hostes nostri: Nesciant, & ignorent, donec veniamus in medium eorum, & interficiamus eos, & cessare faciamus opus.

12 Factum est autem venientibus Judæis, qui habitabant juxta eos, & dicentibus nobis per decem vices ex omnibus locis quibus venerant ad nos.

13 Statui in loco post murum per circuitum populum in ordinem cum gladiis suis, & lanceis, & arcibus.

14 Et perspexi atque surrexi: & ajo ad optimates & magistratus, & ad reliquam partem vulgi: Nolite timere a facie eorum. Domini magni & terribilis mementote, & pugnate pro fratribus vestris, filiis vestris, & siliabus vestris, & uxoribus vestris, & domibus vestris.

15 Factum est autem, cum audissent inimici nostri nuntiatum esse nobis, dissipavit Deus consilium eorum. Et reversi sumus omnes ad muros, unusquisque ad opus suum.

16 Et factum est a die illa, media pars juvenum eorum faciebat opus, & media parata erat ad bellum, & lanceæ, & scuta, & arcus, & loriceæ, & principes post eos in omni domo Juda.

17 Ædificantium in muro, & portantium onera, imponentium: una manu sua faciebat opus, & altera tenebat gladium:

18 Ædificantium enim unusquisque gladio erat accinctus renes. Et ædificabant, & clangebant buccina juxta me.

19 Et dixi ad optimates, & ad magistratus, & ad reliquam partem vulgi: Opus grande est & latum, & nos separati sumus in muro procul alter ab altero.

20 In loco quocumque audieritis clangorem tubæ, illuc concurrite ad nos: Deus noster pugnabit pro nobis.

21 Et nos ipsi faciamus opus: & media pars nostrum teneat lanceas ab ascensu auroræ, donec egrediantur astra.

22 In tempore quoque illo dixi populo: Unusquisque cum puero suo maneat in medio Jerusalem, & sint nobis vices per noctem, & diem ad operandum.

23 Ego autem & fratres mei, & pueri mei, & custodes, qui erant post me, non deponebamus vestimenta nostra: unusquisque tantum nudabatur ad baptismum.

CAPUT V.

In magna inopia Nehemias divites avaros increpat, usurasque prohibet, sua indigentibus sponte largiens.

1 **E**T factus est clamor populi, & uxorum ejus magnus adversus fratres suos Judæos.

2 Et erant qui dicerent: Filii nostri, & filiae nostræ multæ sunt nimis: accipiamus pro pretio eorum frumentum, & comedamus, & vivamus.

3 Et erant qui dicerent: Agros nostros, & vineas, & domos nostras opponamus, & accipiamus frumentum in fame.

4 Et alii dicebant: Mutuo sumamus pecunias in tributa regis, demulque agros nostros & vineas:

5 Et nunc sicut carnes fratrum nostrorum, sic carnes nostræ sunt: & sicut filii eorum, ita & filii nostri. Ecce nos subjugamus filios nostros, & filias nostras in servitutem, & de filiabus nostris sunt famulæ, nec habemus unde possint redimi, & agros nostros, & vineas nostras alii possident.

6 Et iratus sum nimis, cum audissem clamorem eorum secundum verba hæc:

7 Cogitavitque cor meum mecum: & in inopia

vi optimates & magistratus, & dixi eis: Usurafne singuli a fratribus vestris exigitis? Et congregavi adversum eos concionem magnam,

8 Et dixi eis: Nos, ut scitis, redemimus fratres nostros Judæos, qui venditi fuerant gentibus, secundum possibilitatem nostram: & vos igitur vendetis fratres vestros, & redimemus eos? Et siluerunt, nec invenerunt quid responderent.

9 Dixique ad eos: Non est bona res quam facitis: quare non in timore Dei nostri ambulatis, ne exprobetur nobis a gentibus inimicis nostris?

10 Et ego, & fratres mei, & pueri mei commodavimus plurimis pecuniam & frumentum: non repetamus in commune illud, æs alienum concedamus, quod debetur nobis.

11 Reddite eis hodie agros suos, & vineas suas, & oliveta sua, & domos suas: quin potius & centesimam pecuniæ, frumenti, vini, & olei, quam exigere soletis ab eis, date pro illis.

12 Et dixerunt: Reddemus, & ab eis nihil quæremus: sicut faciemus; ut loqueris. Et vocavi sacerdotes, & adjuravi eos, ut facerent juxta quod dixeram.

13 Insuper excussi sinum meum, & dixi: Sic excutiat Deus omnem virum, qui non compleverit verbum istud, de domo sua, & de laboribus suis: sic excutiat, & vacuus fiat. Et dixit universa multitudo: Amen. Et laudaverunt Deum. Fecit ergo populus sicut erat dictum.

14 A die autem illa, qua præceperat rex mihi ut essem dux in terra Juda, ab anno vigesimo usque annum trigessimum secundum Artaxerxis regis, per annos duodecim, ego & fratres mei annonas, quæ ducibus debebantur, non comedimus.

15 Duces autem primi, qui fuerant ante me, gravaverunt populum, & acceperunt ab eis in pane, & vino, & pecunia quotidie sictos quadraginta: sed & ministri eorum depresserunt populum. Ego autem non feci ita propter timorem Dei:

16 Quin potius in opere muri ædificavi, & agrum non egi, & omnes pueri mei congregati ad opus erant.

17 Judæi quoque & magistratus centum quinquaginta viri, & qui veniebant ad nos de gentibus, quæ in circuitu nostro sunt, in mensa mea erant.

18 Parabatur autem mihi per dies singulos bos unus, arietes sex electi, exceptis volatilibus, & inter dies decem vina diversa, & alia multa tribuebam: insuper & annonas ducatus mei non quæsi: valde enim attenuatus erat populus.

19 Memento mei Deus meus in bonum secundum omnia, quæ feci populo huic.

CAPUT VI.

Sanaballat cum sociis Nehemiam ad fœdus infidiolis litteris invitans, minatur accusationem de affectato regno; ac sic ædificationem impedire nitens, non terret, nec immutat propositum Nehemiæ: completoque muro, timuerunt omnes finitimæ gentes.

1 Factum est autem, cum audisset Sanaballat, & Tobias, & Gossam Arabs, & cæteri inimici nostri, quod ædificassem ego murum, & non esset in ipso residua interruptio (usque ad tempus autem illud valvas non posueram in portis)

2 Miserunt Sanaballat, & Gossam ad me, dicentes: Veni, & percutiamus fœdus pariter in viculis in Campo Ono. Iph autem cogitabant ut facerent mihi malum.

3 Misi ergo ad eos nuntios, dicens: Opus grande ego facio, & non possum descendere: ne forte negligatur, cum venero, & descendero ad vos.

4 Miserunt autem ad me secundum verbum hoc per quatuor vices: & respondi eis juxta sermonem priorem.

5 Et misi ad me Sanaballat juxta verbum prius quinta vice puerum suum, & epistolam habebat in manu sua scriptam hoc modo:

6 IN GENTIBUS auditum est, & Gossam dixit, quod tu & Judæi cogitetis rebellare, & propterea ædifices murum, & levare te velis super eos regem: propter quam causam

7 Et prophetas posueris, qui prædicent de te in

in Jerusalem, dicentes: Rex in Judæa est auditurus est rex verba hæc: idcirco nunc veni, ut ineamus consilium pariter.

8 Et misi ad eos, dicens: Non est factum secundum verba hæc, quæ tu loqueris: de corde enim tuo tu componis hæc.

9 Omnes enim hi terrebant nos, cogitantes quod cessarent manus nostræ ab opere, & quiesceremus. Quam ob causam magis confortavi manus meas:

10 Et ingressus sum domum Semaïæ filii Dalaiæ filii Metabeel secreto. Qui ait: Tractemus nobiscum in domo Dei in medio templi, & claudamus portas ædis: quia venturi sunt, ut interficiant te, & nocte venturi sunt ad occidendum te.

11 Et dixi: Num quisquam similis mei fugit? & quis ut ego ingredietur templum, & vivet? non ingrediar.

12 Et intellexi quod Deus non misisset eum, sed quasi vaticinans locutus esset ad me, & Tobias, & Sanaballat conduxissent eum.

13 Acceperat enim presium, ut territus facerem, & peccarem, & haberent malum, quod exprobrarent mihi.

14 Memento mei Domine pro Tobia & Sanaballat, juxta opera eorum talia: sed & Noadix propheta, & cæterorum prophetarum, qui terrebant me

15 Completus est autem murus vigesimo quinto die mensis Elul, quinquaginta duobus diebus.

16 Factum est ergo cum audissent omnes inimici nostri, ut timerent universæ gentes, quæ erant in circuitu nostro, & conciderent intra semetipsos, & scirent, quod a Deo factum esset opus hoc.

17 Sed & in diebus illis multæ optimatum ludæorum epistolæ mittebantur ad Tobiam, & a Tobia veniebant ad eos.

18 Multi enim erant in Judæa habentes juramentum ejus, quia gener erat Secheniæ filii Area, & Johanan filius ejus acceperat filiam Mothollam filii Barachiæ:

19 Sed & laudabant eum coram me, & verba
Tom. III. C mea

mea nuntiabant ei: & Tobias mittebat epistolas ut terreret me.

CAPUT VII.

Per Nehemiam constituuntur custodes in Jerusalem: deinde convocato populo recensentur hi, qui primum ascenderant Jerusalem, una cum iumentis ipsorum: danturque munera ad opus ædificationis.

Eccli. 40.
15.

I Postquam autem ædificatus est murus, posui valvas, & recensui janitores, & cantores, & Levitas:

2 Præcepi Hanani fratri meo, & Hananiae principi domus de Jerusalem (ipse enim quasi vir verax & timens Deum plus cæteris videbatur)

3 Et dixi eis: Non aperiatur porta Jerusalem usque ad calorem solis. Cumque adhuc assisterent, clausæ portæ sunt, & oppilatae: & posui custodes de habitatoribus Jerusalem, singulos per vices suas, & unumquemque contra domum suam.

4 Civitas autem erat lata nimis & grandis, & populus parvus in medio ejus, & non erant domus ædificatae.

5 Deus autem dedit in corde meo, & congregavi optimates, & magistratus, & vulgus, ut recenserem eos: & inveni librum census eorum, qui ascenderant primum, & inventum est scriptum in eo.

* 7. Esai.
21.

6 * Isti filii provinciae, qui ascenderunt de captivitate migrantium, quos traustulerat Nabuchodonosor rex Babylonis, & reversi sunt in Jerusalem, & in Judæam, unusquisque in civitatem suam.

7 Qui venerunt cum Zorobabel, Josue, Nehemias, Azarias, Raamias, Nahamani, Mardocheus, Belsam, Melparath, Begoai, Nahum, Baana. Numerus virorum populi Israel.

8 Filii Pharos, duo millia centum septuaginta duo:

9 Filii Saphatia, trecenti septuaginta duo:

10 Filii Area, sexcenti quinquaginta duo:

11 Filii Phahath Moab filiorum Josue & Joab, duo millia octingenti decem & octo:

12

12 Filii Ælam, mille ducenti quinquaginta quatuor:

13 Filii Zethua, octingenti quadraginta quinque.

14 Filii Zachai, septingenti sexaginta:

15 Filii Bannui, sexcenti quadraginta octo:

16 Filii Bebai, sexcenti viginti octo:

17 Filii Azgad, duo millia trecenti viginti duo:

18 Filii Adonicam, sexcenti sexaginta septem:

19 Filii Beguai, duo millia sexaginta septem:

20 Filii Adin, sexcenti quinquaginta quinque:

21 Filii Ater, filii Hezecia, nonaginta octo:

22 Filii Halem, trecenti viginti octo:

23 Filii Belai, trecenti viginti quatuor:

24 Filii Hareph, centum duodecim:

25 Filii Gabaon, nonaginta quinque:

26 Filii Bethlehem, & Netupha, centum octoginta octo:

27 Viri Anathoth, centum viginti octo.

28 Viri Bethazmoth, quadraginta duo.

29 Viri Cariathiarim, Cephira, & Beroth, septingenti quadraginta tres.

30 Viri Rama & Geba, sexcenti viginti unus.

31 Viri Machmas, centum viginti duo.

32 Viri Bethel & Hai, centum viginti tres.

33 Viri Nebo alterius, quinquaginta duo.

34 Viri Ælam alterius, mille ducenti quinquaginta quatuor.

35 Filii Harem, trecenti viginti.

36 Filii Jericho, trecenti quadraginta quinque.

37 Filii Lod Hadid & Ono, septingenti viginti unus.

38 Filii Senaa, tria millia nonaginta triginta.

39 Sacerdotes: Filii Idaia in domo Josue, nonaginti septuaginta tres.

40 Filii Emmer, mille quinquaginta duo.

41 Filii Phashur, mille ducenti quadraginta septem

42 Filii Arem, mille decem & septem. Levitæ:

43 Filii Josue & Cedmihel filiorum

44 Oduia, septuaginta quatuor: Cantores,

45 Filii Asaph, centum quadraginta octo.

46 Janitores: Filii Sellum, filii Ater, filii Telmon, filii Accub, filii Hatita, filii Sobai: centum triginta octo.

C 2

47

47 Nathinæi : filii Soha, filii Hafupha, filii Tebbaoth,

48 Filii Ceros, filii Saa, filii Phadon, filii Lebana, filii Hagaba, filii Selmai,

49 Filii Hanan, filii Geddel, filii Gaher,

50 Filii Raaia, filii Rafin, filii Necoda,

51 Filii Gezem, filii Afa, filii Phasea,

52 Filii Befai, filii Munim, filii Nephuffim,

53 Filii Bæbuc, filii Hacupha, filii Harhur,

54 Filii Besloth, filii Mahida, filii Harfa,

55 Filii Bercos, filii Sifara, filii Thema,

56 Filii Nafia, filii Hatipha,

57 Filii fervorum Salomonis, filii Sothai, filii Sophereth, filii Pharida.

58 Filii Jahala, filii Darcon, filii Jèddel,

59 Filii Saphatia, filii Hañil, filii Phochereth, qui erat ortus ex Sabaim, filio Amon.

60 Omnes Nathinæi, & filii fervorum Salomonis, trecenti nonaginta duo.

61 Hi sunt autem, qui ascenderunt de Telmela, Thelharfa, Cherub, Addon, & Emmer : & non potuerunt indicare domum patrum suorum, & semen suum, utrum ex Israel essent.

62 Filii Dalaia, filii Tobia, filii Necoda, sexcenti quadraginta duo.

63 Be de Sacerdotibus, filii Habia, filii Accos, filii Berzellai, qui accepit de filiabus Berzellai Galaaditis uxorem : & vocatus est nomine eorum.

64 Hi quæsierunt scripturam suam in censu, & non invenerunt : & ejecti sunt de sacerdotio.

65 Dixitque Atherfatha eis, ut non manducarent de Sanctis sanctorum, donec staret Sacerdos doctus & eruditus.

66 Omnis multitudo quasi vir unus quadraginta duo millia trecenti sexaginta,

67 Absque servis & ancillis eorum, qui erant septem millia trecenti triginta septem, & inter eos cantores, & cantatrices, ducenti quadraginta quinque.

68 Equi eorum, septingenti triginta sex : muli eorum, ducenti quadraginta quinque.

69 Cameli eorum, quadringenti triginta quinque : asini sex millia septingenti viginti.

Hu-

Hucusque refertur quid in commentario scriptum fuerit, exin Nehemia historia texitur

70 Nonnulli autem de principibus familiarum dederunt in opus. Atherfatha dedit in thesaurum auri drachmas mille, phialas quinquaginta, tunicas sacerdotales quingentas triginta.

71 Et de principibus familiarum dederunt in thesaurum operis, auri drachmas viginti millia, & argenti mnas duo millia ducentas.

72 Et quod dedit reliquus populus, auri drachmas viginti millia, & argenti mnas duo millia, & tunicas sacerdotales sexaginta septem.

73 Habitaverunt autem Sacerdotes, & Levitæ, & janitores, & cantores, & reliquum vulgus, & Nathinæi, & omnis Israel in civitatibus suis.

CAPUT VIII.

Esdra distinte populo verba Legis recitat, explicatque factò per Levitas silentio, & contristatum populum Nehemias consolatur; allatisque frondibus celebrant septem diebus festum tabernaculorum; legente singulis diebus Esdra in libro Legis.

1 **ET** venerat mensis septimus, filii autem Israel erant in civitatibus suis. Congregatusque est omnis populus quasi vir unus, ad plateam, quæ est ante portam aquarum : & dixerunt Esdræ scribæ, ut afferret librum legis Moyfi, quam præceperat Dominus Israel.

2 Attulit ergo Esdras sacerdos legem coram multitudine virorum & mulierum, cunctisque qui poterant intelligere, in die prima mensis septimi.

3 Et legit in eo aperte in platea quæ erat ante portam aquarum, de mane usque ad mediam diem in conspectu virorum & mulierum & sapientium : & aures omnis populi erant erectæ ad Librum.

4 Stetit autem Esdras scriba super gradum ligneum, quem fecerat ad loquendum : & steterunt juxta eum Mathathias, & Semeia, & Ania, & Uria, & Helcia, & Maafia, ad dexteram ejus :

& ad sinistram, Phadaia, Misael, & Melchia, & Hafum, & Hasbadana, Zacharia & Mofollam.

5 Et aperuit Esdras librum coram omni populo: super universum quippe populum eminebat: & cum aperuisset eum, stetit omnis populus.

6 Et benedixit Esdras Domino Deo magno: & respondit omnis populus: Amen, Amen, elevans manus suas. Et incurvati sunt, & adoraverunt Deum proni in terram.

7 Porro Josue, & Bani, & Serebia, Jamin, Accub, Septhai, Oda, Maafia, Celita, Azarias, Jozabed, Hanan, Phafaa, Levite, silentium faciebant in populo ad audiendam legem: populus autem stabat in gradu suo.

8 Et legerunt in Libro legis Dei distincte, & aperte ad intelligendum: & intellexerunt cum legeretur.

9 Dixit autem Nehemias (ipse est Athersatha) & Esdras sacerdos & Scriba, & Levite interpretantes universo populo: Dies sanctificatus est Domino Deo nostro: nolite lugere, & nolite flere. Flebat enim omnis populus, cum audiret verba legis.

10 Et dixit eis: Ite, comedite pingua, & bibite mullum, & mittite partes his qui non preparaverunt sibi: quia sanctus Dies Domini est, & nolite contristari: gaudium etenim Domini est fortitudo nostra.

11 Levite autem silentium faciebant in omni populo, dicentes: Tacete, quia dies sanctus est, & nolite dolere.

12 Abiit itaque omnis populus, ut comederet & biberet, & mitteret partes, & faceret lætitiā magnam: quia intellexerant verba, quæ docuerat eos.

13 Et in die secundo congregati sunt principes familiarum universi populi, Sacerdotes & Levite ad Esdras scribam, ut interpretaretur eis verba Legis.

14 Et invenerunt scriptum in lege, præcipisse Dominum in manu Moyfi, ut habitent filii Israel in tabernaculis, in die solemnī, mense septimo;

15 Et ut prædicent, & divulgent vocem in universis urbibus suis, & in Jerusalem, dicentes: Egredimini in montem, & afferite frondes olivæ, & frondes ligni pulcherrimi, frondes myrti, & ramos palmarum, & frondes ligni nemorosi, ut fiant tabernacula; sicut scriptum est.

16 Et egressus est populus, & attulerunt. Feceruntque sibi tabernacula unusquisque in domo suo, & in atriis suis, & in atriis domus Dei, & in platea portæ aquarum, & in platea portæ Ephraim.

17 Peciit ergo universa Ecclesia eorum, qui redierant de captivitate, tabernacula, & habitaverunt in tabernaculis; non enim fecerant a diebus Josue filii Nun taliter filii Israel usque ad diem illum. Et fuit lætitia magna nimis.

18 Legit autem in Libro legis Dei per dies singulos, a die primo usque ad diem novissimum, & fecerunt solemnitatem septem diebus, & in die octavo collectam juxta ritum.

CAPUT IX.

Populus in jejunio & sacris pœnitens separat se ab alienigenis; Levite consentur Dei beneficia, Israelitarumque scelera, & pro populo orant, ac ita fœdus cum Domino ferunt.

1 **I**N die autem vigesimoquarto mensis hujus, convenerunt filii Israel in jejunio & in facie, & humus super eos.

2 Et separatam est semen filiorum Israel ab omni filio alienigena: & steterunt, & confitebantur peccata sua, & iniquitates patrum suorum.

3 Et consurrexerunt ad standum: & legerunt in volumine legis Domini Dei sui, quater in die, & quater confitebantur, & adorabant Dominum Deum suum.

4 Surrexerunt autem super gradum Levitarum Josue, & Bani, & Cedmihel, Sabania, Bonni, Serebias, Bani, & Canani: & clamaverunt voce magna ad Dominum Deum suum.

5 Et dixerunt Levite, Josue, & Cedmihel, Bonni, Hasebia, Serebia, Odaia, Sebaia, Phathahia: Surgite, benedicite Domino Deo vestro

ab æterno usque in æternum: & benedicant nomini gloriæ tuæ ex-celso in omni benedictione & laude.

6 Tu ipse Domine, solus, tu fecisti cælum, & cælum cælorum, & omnem exercitum eorum: terram, & universa quæ in ea sunt: maria, & omnia quæ in eis sunt: & tu vivificas omnia hæc, & exercitus cæli te adorant.

7 Tu ipse Domine Deus, qui elegisti Abram, & ^{Gen. 11.} eduxisti eum de igne Chaldæorum, & posuisti nomen ejus Abraham.

8 Et invenisti cor ejus fidele coram te: & percussisti eum eo scodus, ut dares ei Terram Chananei, Hethæi, & Amorrahæi, & Pheræzi, & Jebusæi, & Gergesæi, ut dares semini ejus: & implesti verba tua, quoniam justus es.

9 Et vidisti afflictionem patrum nostrorum in Ægypto: clamoremque eorum audisti super Mare rubrum.

10 Et dedisti signa atque portenta in Pharaone, & in universis servis ejus, & in omni populo terre illius: cognovisti enim, quia superbe egerant contra eos: & fecisti tibi nomen, sicut & in hac die.

11 Et mare divisisti ante eos, & transferunt per medium maris in sicco: persecutores autem eorum projecisti in profundum, quasi lapidem in aquas validas.

12 Et in columna nubis ductor eorum fuisti per diem, & in columna ignis per noctem, ut appareret eis via, per quam ingrediebantur.

13 Ad montem quoque Sinai descendisti, & locutus es cum eis de cælo, & dedisti eis judicia recta, & legem veritatis, cæremonias, & præcepta bona:

14 Et sabbatum sanctificatum tuum ostendisti eis, & mandata, & cæremonias, & legem præcepisti eis in manu Moyti servi tui.

15 Panem quoque de cælo dedisti eis in fame eorum, & aquam de petra eduxisti eis sitientibus, & dixisti eis ut ingredierentur & possiderent terram, super quam levasti manum tuam, ut traderes eis.

16 Ipsi vero & patres nostri superbe egerunt, & induraverunt cervicæ suas, & non audierunt mandata tua.

17 Et noluerunt adire, & non sunt recordati mirabilia tuorum, quæ feceras eis. Et induraverant cervicæ suas, & dederunt caput, ut converterentur ad servitutem suam, quasi per contentionem. Tu autem Deus propitius, clemens, & misericors, & longanimis, & multæ miserationis, non dereliquisti eos.

18 Et quidem cum fecissent sibi vitulum conflatilem, & dixissent: Iste est Deus tuus, qui eduxit te de Ægypto: feceruntque blasphemias magnas.

19 Tu autem in misericordiis tuis multis non dimisisti eos in deserto: columna nubis non recessit ab eis per diem, ut duceret eos in viam, & columna ignis per noctem, ut ostenderet eis iter, per quod ingredierentur.

20 Et spiritum tuum bonum dedisti, qui doceret eos, & manna tuum non prohibuisti ab ore eorum, & aquam dedisti eis in siti.

21 Quadraginta annis pavisti eos in deserto, nihilque eis defuit: vestimenta eorum non intriteraverunt, & pedes eorum non sunt attriti.

22 Et dedisti eis regna, & populos, & partitus es eis sortes: & possederunt terram Sehon, & terram regis Hesebon, & terram Og regis Basan.

23 Et multiplicasti filios eorum sicut stellas cæli, & adduxisti eos ad terram, de qua dixeras patribus eorum, ut ingredierentur & possiderent.

24 Et venerunt filii, & possederunt terram, & humiliasti eorum habitatores terræ hanæeos, & dedisti eos in manu eorum, & reges eorum & populos terræ, ut facerent eis, sicut placebat illis.

25 Ceperunt itaque urbes munitas, & humum pinguem, & possederunt domos plenas cunctis bonis: cisternas ab aliis fabricatas, vineas, & oliveta, & ligna pomifera multa: & comederunt, & saturati sunt, & impinguati sunt, & abundaverunt deliciis in bonitate tuâ magna.

26 Provocaverunt autem te ad iracundiam, &

recesserunt a te, & projecerunt legem tuam post terga sua: & prophetas tuos occiderunt, qui contellabantur eos, ut reverterentur ad te, feceruntque blasphemias grandes.

27 Et dedisti eos in manu hostium suorum, & affligerunt eos. Et in tempore tribulationis sue clamaverunt ad te, & tu de cælo audisti, & secundum miserationes tuas multas dedisti eis salvatores, qui salvarent eos de manu hostium suorum.

28 Cumque requievissent, reversi sunt ut facerent malum in conspectu tuo: & dereliquisti eos in manu inimicorum suorum, & possederunt eos. Convertique sunt, & clamaverunt ad te: tu autem de cælo exaudisti, & liberaisti eos in misericordiis tuis, multis temporibus.

29 Et contestatus es eos, ut reverterentur ad Legem tuam. Ipsi vero superbe egerunt, & non audierunt mandata tua, & in iudiciis tuis peccaverunt, quæ faciet homo & vivet in eis: & dederunt humerum recedentem, & cervicem suam induraverunt, nec audierunt.

30 Et protraxisti super eos annos multos, & contestatus es eos in spiritu tuo per manum prophetarum tuorum: & non audierunt, & tradidisti eos in manu populorum terrarum.

31 In misericordiis autem tuis plurimis non fecisti eos in consumptionem, nec dereliquisti eos: quoniam Deus miserationum, & clemens es tu.

32 Nunc itaque Deus noster magne, fortis, & terribilis, custodiens pactum & misericordiam, ne avertas a facie tua omnem laborem, qui invenit nos, reges nostros, & principes nostros, & Sacerdotes nostros, & prophetas nostros, & patres nostros, & omnem populum tuum a diebus regis Assur usque in diem hanc.

33 Et tu justus es in omnibus, quæ venerunt super nos: quia veritatem fecisti, nos autem impie egimus.

34 Reges nostri, principes nostri, sacerdotes nostri, & patres nostri non fecerunt legem tuam, & non attenderunt mandata tua, & testimonia tua, quæ testificatus es in eis.

35 Et ipsi in regnis suis, & in bonitate tua multa, quam dederas eis, & in terra latissima & pingui, quam tradideras in conspectu eorum, non servierunt tibi, nec reversi sunt a studiis suis pessimis.

36 Ecce nos ipsi hodie servi sumus: & terra, quam dedisti patribus nostris, ut comederent panem ejus, & quæ bona sunt ejus, & nos ipsi servi sumus in ea.

37 Et fruges ejus multiplicantur regibus, quos posuisti super nos propter peccata nostra, & corporibus nostris dominantur, & jumentis nostris secundum voluntatem suam, & in tribulatione magna sumus.

38 Super omnibus ergo his nos ipsi percussimus fœdus, & scribimus, & signant principes nostri, Levitæ nostri, & Sacerdotes nostri.

CAPUT X.

Recensentur qui fœdus cum Deo initum signarunt, quo pollicentur se servaturos universæ Dei præcepta, maxime de non commiscendo cum alienigenis, de servandis sabbato, anno septimo, oblationibus, primitiis ac decimis.

- 1 Signatores autem fuerunt, Nehemias Athersatha, filius Hachelai, & Sedecias,
 2 Saraias, Azarias, Jeremias,
 3 Pheshur, Amarias, Melchias,
 4 Hattus, Sebenia, Melluch,
 5 Hayem, Merimuth, Obdias,
 6 Daniel, Genthon, Baruch,
 7 Mosollam, Abia, Miamin,
 8 Maazia, Belgai. Semeja: hi Sacerdotes.
 9 Porro Levitæ, Josue filius Azanixæ, Bennui de filiis Henadad, Cedmihel,
 10 Et fratres eorum, Sebenia, Odaia, Celita, Phalaja, Hanan,
 11 Micha, Rohob, Hafebia,
 12 Zachur, Serebia, Sabania,
 13 Odaia, Bani, Baninu.
 14 Capita populi, Pharos, Phahathmoab, Alam, Zethu, Bani.
 15 Bonni, Azgad, Bebai,

16 Adonia, Begoai, Adin,
 17 Ater, Hezecia, Azur,
 18 Odaia, Hasum, Belsai,
 19 Hareph, Anathoth, Nebai,
 20 Megphas, Mosollam, Hazir,
 21 Mesizabel, Sadoc, Jeddua,
 22 Pheltia, Hanan, Anaia,
 23 Osee, Hanania, Hasub,
 24 Alohes, Phalea, Sobec,
 25 Rehum, Hasebna, Maasia,
 26 Echaia, Hanan, Anan,
 27 Melluch, Haran, Baana:

28 Et reliqui de populo, Sacerdotes, Levitæ, janitores, & cantores, Nathinai, & omnes qui se separaverunt de populis terrarum ad legem Dei, uxores eorum, filii eorum, & filiæ eorum,

29 Omnes qui poterant sapere spondentes pro fratribus suis, oprimates eorum, & qui veniebant ad pollicendum, & jurandum ut ambularent in lege Dei, quam dederat in manu Moyfi servi Dei, ut facerent & custodirent universa mandata Domini Dei nostri, & judicia ejus & cæremonias ejus,

30 Et ut non daremus filias nostras populo terræ, & filias eorum non acciperemus filiis nostris.

31 Populi quoque terræ, qui important venalia, & omnia ad usum, per diem sabbati, ut vendant, non accipiemus ab eis in sabbato & in die sanctificato. Et dimitemus annum septimum, & exactionem universæ manus.

32 Et statuemus super nos præcepta, ut demus tertiam partem sicli per annum ad opus domus Dei nostri,

33 Ad panes propositionis, & ad sacrificium sempiternum, & in holocaustum sempiternum in Sabbatis, & calendis, in solemnitatibus, & in sanctificatis, & pro peccato: ut exoretur pro Israel, & in omnem usum domus Dei nostri.

34 Sortes ergo misimus super oblationem lignorum inter Sacerdotes, & Levitas, & populum, ut inferrentur in domum Dei nostri per domos patrum nostrorum, per tempora, a temporibus anni usque ad annum: ut arderent super altare

Do-

Domini Dei nostri, sicut scriptum est in lege Moyfi:

35 Et ut afferremus primogenita terræ nostræ, & primitiva universi fructus omnis ligni, ab anno in annum, in domo Domini:

36 Et primitiva filiorum nostrorum, & pecorum nostrorum, sicut scriptum est in lege, & primitiva boum nostrorum, & ovium nostrorum, ut offerrentur in domo Dei nostri Sacerdotibus, qui ministrant in domo Dei nostri:

37 Et primitias ciborum nostrorum, & libaminum nostrorum, & poma omnis ligni, vindemiarum quoque & olei afferemus Sacerdotibus ad gazophylacium Dei nostri, & decimam partem terræ nostræ Levitis. Ipsi Levitæ decimas accipient ex omnibus civitatibus operum nostrorum.

38 Erit autem Sacerdos filius Aaron cum Levitis in decimis Levitarum, & Levitæ offerent decimam partem decimæ suæ in domo Dei nostri, ad gazophylacium in domum thesauri.

39 Ad gazophylacium enim deportabunt filii Israel, & filii Levi primitias frumenti, vini, & olei: & ibi erunt vasa sanctificata & Sacerdotes, & cantores, & janitores, & ministri, & non dimitemus domum Dei nostri.

CAPUT XI.

Recensentur incolæ Jerusalem, & civitatum Juda post instauracionem.

1 **H**abitaverunt autem principes populi in Jerusalem, reliqua verbo plebs misit sortem, ut tollerent unam partem de decem, qui habitaturi essent in Jerusalem civitate sancta, novem vero partes in civitatibus.

2 Benedixit autem populus omnibus viris, qui se sponte obtulerant, ut habitarent in Jerusalem.

3 Hi sunt itaque principes provincie, qui habitaverunt in Jerusalem, & in civitatibus Juda. Habitavit autem unusquisque in possessione sua, in urbibus suis, Israel, Sacerdotes, Levitæ, Nathinai, & filii servorum Salomonis.

4 Et in Jerusalem habitaverunt de filiis Juda, & de filiis Benjamin: de filiis Juda, Athaias fi-

lius

Ius Aziam, filii Zachariæ, filii Amariæ, filii Saphatiæ, filii Malaleel: de filiis Phares,

5 Maafia filius Baruch, filius Cholhoza, filius Hazia, filius Adaiæ, filius Joarib, filius Zachariæ, filius Silonitis:

6 Omnes hi filii Phares, qui habitaverunt in Jerusalem, quadringenti sexaginta octo viri fortes.

7 Hi sunt autem filii Benjamin: Sellum filius Mofollam, filius Joed, filius Phadaia, filius Colaia, filius Masia, filius Etheel, filius Haia,

8 Et post eum Gebbai, Sellai, nongenti vigintiocto.

9 Et Joel filius Zechri præpositus eorum, & Judas filius Senua super civitatem secundus.

10 Et de sacerdotibus, Idaia filius Joarib, Jachin,

11 Saraia filius Helciæ, filius Mofollam, filius Sadoe, filius Meraloth, filius Achitob, princeps domus Dei,

12 Et fratres eorum facientes opera templi: octingenti viginti duo. Et Adaiæ filius Jeroham, filius Pheleia, filius Amfi, filius Zachariæ, filius Pheshur, filius Melchicæ,

13 Et fratres ejus principes patrum: ducenti quadraginta duo. Et Amassai filius Azreel, filius Ahafi, filius Mofollamoth, filius Emmer,

14 Et fratres eorum potentes nimis: centum viginti octo, & præpositus eorum Zabdiel filius potentium.

15 Et de Levitis Semeia filius Hafub, filius Azaricam, filius Hafabia, filius Boni,

16 Et Sabathai & Jozabed, super omnia opera, quæ erant forinsecus in domo Dei, a principibus Levitarum.

17 Et Mahania filius Micha, filius Zebedei, filius Afaph princeps ad laudandum, & ad confitendum in oratione, & Becbecia secundus de fratribus ejus, & Abda filius Samua, filius Galal, filius Idithun.

18 Omnes Levitæ in civitate sancta ducenti octoginta quatuor.

19 Et janitores, Accub, Telmon, & fratres eorum, qui custodiebant ostia: centum septuaginta duo.

20 Et reliqui ex Israël Sacerdotes & Levitæ in universis civitatibus Juda, unusquisque in possessione sua.

21 Et Nathinai, qui habitabant in Ophel, & Siaha, & Gafpha de Nathinæis.

22 Et Episcopus Levitarum in Jerusalem, Azzi, filius Bani, filius Hafabiæ, filius Mathaniæ, filius Michæ. De filiis Afaph, cantores in ministerio domus Dei.

23 Præceptum quippe regis super eos erat, & ordo in cantoribus per dies singulos.

24 Et Phathabia filius Mesezebel, de filiis Zara filii Juda in manu regis, juxta omne verbum populi,

25 Et in domibus per omnes regiones eorum. De filiis Juda, habitaverunt in Cariatharbe, & in filiabus ejus: & in Dibon, & in filiabus ejus: & in Cabseel, & in viculis ejus,

26 Et in Jesue, & in Molada, & in Bethphaieth, 27 Et in Hafertual, & in Bersabee, & in filiabus ejus,

28 Et in Siceleg, & in Mochona, & in filiabus ejus,

29 Et in Remmon, & in Saraa, & in Jerimuth, 30 Zanoa, Odollam, & in villis earum, Lachis & regionibus ejus, & Azecha, & filiabus ejus. Et manserunt in Bersabee usque ad vallem Ennom.

31 Filii autem Benjamin, a Geba, Mechmas, & Hai, & Bethel, & filiabus ejus:

32 Anathoth, Nob, Anania,

33 Afor, Rama, Gethaim,

34 Hadid, Seboim, & Neballat, Lod

35 Et Ono valle artificum.

36 Et de Levitis portiones Judæ & Benjamin.

CAPUT XII.

Nomina & officia sacerdotum ac Levitarum qui cum Zorobabel in Jerusalem ascenderunt, & custodes thesaurorum: magna solemnitate convocatis undique Levitis celebrant dedicationem muri Jerusalem.

1 HI sunt autem Sacerdotes & Levitæ, qui ascen-

ascenderunt cum Zorobabel filio Salathiel, & Josue: Saraia, Jeremias, Eldras,

2 Amaria, Melluch, Hattus,

3 Sebenias, Rheum, Merimuth,

4 Addo, Genthon, Abia,

5 Miamin, Madia, Belga,

6 Semeia, & Jojarib, Idaia, Sellum, Amoc, Helcias,

7 Idaia. Isti principes Sacerdotum, & fratres eorum in diebus Josue.

8 Porro Levitæ, Jesua, Bennui, Cedmihel, Sarebia, Juda, Mathanias, super hymnos ipsi & fratres eorum:

9 Et Bebecia atque Hanni, & fratres eorum uniusquisque in officio suo.

10 Josue autem genuit Joacim, & Joacim genuit Eliasib, & Eliasib genuit Joadaa,

11 Et Joadaa genuit Jonathan, & Jonathan genuit Jeddoa:

12 In diebus autem Joacim erant Sacerdotes & principes familiarum: Saraia, Maraia: Jete-mia, Hanania:

13 Efdra, Mosollam: Amaria, Johanan:

14 Milicho, Jonathan: Sebenia, Joseph:

15 Haram, Edna: Maraioth, Helci:

16 Adaiæ, Zacharia: Genthon, Mosollam:

17 Abia, Zechri: Miamin & Moadia, Phelti:

18 Belgæ, Sammua: Semaie, Jonathan:

19 Jojarib, Mathanai, Jodaja, Azzi:

20 Sellai, Celai: Amoc, Heber:

21 Helcia, Hasebia: Idaia, Nathanael.

22 Levitæ in diebus Eliasib, & Joadaa, & Johanan, & Jeddoa scripti principes familiarum, & Sacerdotes in regno Darii Perisæ.

23 Filii Levi principes familiarum, scripti in Libro verborum dierum, & usque ad dies Jonathan, filii Eliasib

24 Et principes Levitarum, Hasebia, Serebia, & Josue filius Cedmihel: & fratres eorum per vices suas, ut laudarent & confiterentur juxta præceptum David viri Dei, & observarent æque per ordinem.

25 Mathania, & Bebecia, Obedia, Mosollam, Tel-

Telmon, Accub custodes portarum & vestibulorum ante portas.

26 Hi in diebus Joacim filii Josue, filii Josede, & in diebus Nehemiae ducis, & Efdrae Sacerdotis scribæque.

27 In dedicatione autem muri Jerusalem requisierunt Levitæ de omnibus locis suis, ut adducerent eos in Jerusalem, & facerent dedicationem & lætitiâ in actione gratiarum, & cantico, & in cymbalis, psalteriis, & citharis.

28 Congregati sunt autem filii cantorum de campestribus circa Jerusalem, & de villis Nethuphati,

29 Et de domo Galgal, & de regionibus Geba & Azmaveth: quoniam villas ædificaverunt sibi cantores in circuitu Jerusalem.

30 Et mundati sunt Sacerdotes & Levitæ, & mundaverunt populum, & portas, & murum.

31 Ascendere autem feci principes Juda super murum, & statui duos magnos choros laudantium. Et ierunt ad dexteram super murum ad portam sterquilini.

32 Et ivit post eos Osaias, & media pars principum Juda,

33 Et Azarias, Eldras, & Mosollam, Judas, & Benjamin, & Semeia, & Jeremias.

34 Et de filiis sacerdotum in tubis, Zacharias filius Jonathan, filius Semeia, filius Mathaniae, filius Michaiæ, filius Zechur, filius Afaph,

35 Et fratres ejus Semeia, & Azareel, Malalai, Galalai, Maai, Nathanael, & Judas, & Hanani, in vasis cantici David viri Dei: & Eldras scriba ante eos in porta Fontis.

36 Et contra eos ascenderunt in gradibus civitatis David in ascensu muri super domum David, & usque ad portam Aquarum ad Orientem.

37 Et chorus secundus gratias referentium ibat ex adverbo, & ego post eum, & media pars populi super murum & super turrim furnorum, & usque ad murum latissimum,

38 Et super portam Ephraim, & super portam antiquam, & super portam piscium & turrim Ha-

Janeeel, & turrim Emach, & usque ad portam gregis: & steterunt in porta custodiæ,

39 Steteruntque duo chori laudantium in domo Dei, & ego, & dimidia pars magistratum mecum.

40 Et Sacerdotes, Eliachim, Maasia, Miamin, Michea, Elieonai, Zacharia, Hanania in tubis,

41 Et Maasia, & Semeia, & Eleazar, & Azzi, & Johanan, & Melchia, & Ælam, & Ezer. Et clare cecinerunt cantores, & Jezraia præpositus:

42 Et immolaverunt in die illa victimas magnas, & lætati sunt: Deus enim lætificaverat eos lætitia magna: sed & uxores eorum & liberi gavisi sunt, & audita est lætitia Jerusalem procul.

43 Recensuerunt quoque in die illa viros super gazophylacia thesauri ad libamina, & ad primitias, & ad decimas, ut introferrent per eos principes civitatis in decore gratiarum actionis, Sacerdotes & Levitas: quia lætificatus est Juda in Sacerdotibus & Levitis assistantibus.

44 Et custodierunt observationem Dei sui, & observationem expiationis, & cantores, & janitores juxta præceptum David, & Salomonis, filii ejus,

45 Quia in diebus David & Asaph ab exordio erant principes constituti cantorum in carmine laudantium, & confitentium Deo.

46 Et omnis Israel, in diebus Zorobabel, & in diebus Nehemiæ dabant partes cantoribus & janitoribus per dies singulos, & sanctificabant Levitas, & Levitæ sanctificabant filios Aaron.

CAPUT XIII.

Leço Deuteronomio efficiuntur alienigenæ, partes Levitis assignantur, e quo tamen gazophylacio vasa domus Tobia præjiciuntur, & sabbati violatores puniuntur: increpat Nehemias Judæos qui uxores duxerant alienigenas.

IN die autem illo lectum est in volumine Moyfi audiente populo, & inventum est scriptum in eo, quod non debeant introire Ammonites & Moabites in Ecclesiam Dei usque in æternum:

2 Eo quod non occurrerint filiis Israel cum pane & aqua: & conduxerint adversum eos Balaam, ad maledicendum eis: & convertit Deus noster maledictionem in benedictionem.

3 Factum est autem, cum audissent legem, separaverunt omnem alienigenam ab Israel.

4 Et super hoc erat Eliasib sacerdos, qui fuerat præpositus in gazophylacio domus Dei nostri, & proximus Tobia.

5 Fecit ergo sibi gazophylacio grande, & ibi erant ante eum reponentes munera, & thus, & vasa, & decimam frumenti, vini, & olei, partes Levitarum, & cantorum, & janitorum, & primitias sacerdotales.

6 In omnibus autem his non fui in Jerusalem, quia anno trigesimo secundo Artaxerxis regis Babylonis veni ad regem. Et in fine dierum rogavi regem:

7 Et veni in Jerusalem, & intellexi malum, quod fecerat Eliasib Tobia, ut faceret ei thesaurum in vestibulis domus Dei.

8 Et malum mihi visum est valde. Et projecit vasa domus Tobia: foras de gazophylacio:

9 Præcepique, & emundaverunt gazophylacia: & retuli ibi vasa domus Dei, sacrificium, & thus.

10 Et cognovi quod partes Levitarum non fuissent datæ: & fugisset unusquisque in regionem suam de Levitis, & cantoribus, & de his, qui ministrabant:

11 Et egi causam adversus magistratos, & dixi: Quare dereliquimus domum Dei? Et congregavi eos, & feci stare in stationibus suis.

12 Et omnis Juda apportabat decimam frumenti, vini, & olei in horrea.

13 Et constituimus super horrea Selemiam Sacerdotem, & Sadoc scribam, & Phadaiam de Levitis, & juxta eos Hanan filium Zachur, filium Mathania: quoniam fideles comprobati sunt, & ipsis creditæ sunt partes fratrum suorum.

14 Memento mei Deus meus pro hoc, & ne deleas miserationes meas, quas feci in domo Dei mei, & in cæremoniis ejus.

15 In diebus illis vidi in Juda calcantes tor-

cularia in sabbato, portantes acervos, & onerantes super asinos vinum, & uvas, & ficus, & omne onus, & inferentes in Jerusalem die sabbati. Et contestatus sum, ut in die qua venderé liceret, venderent.

16 Et Tyrii habitaverunt in ea, inferentes pisces, & omnia venalia: & vendebant in sabbatis filiis Juda in Jerusalem:

17 Et objurgavi optimates Juda, & dixi eis: Quæ est hæc res mala, quam vos facitis, & profanatis diem sabbati?

18 Numquid non hæc fecerunt patres nostri, & adduxit Deus noster super nos omne malum hoc, & super civitatem hanc? Et vos additis iracundiam super Israel violando Sabbatum.

19 Factum est autem, cum quiesissent portæ Jerusalem in die sabbati, dixi: & clausurunt januas, & præcepi, ut non aperirent eas usque post Sabbatum: & de pueris meis constitui super portas, ut nullus inferret onus in die Sabbati.

20 Et manserunt negotiatores, & vendentes universa venalia foris Jerusalem semel & bis.

21 Et contestatus sum eos, & dixi eis: Quare manetis ex adverso muri? si secundo hoc feceritis, manum mittam in vos. Itaque ex tempore illo non venerunt in Sabbato.

22 Dixi quoque Levitis ut mundarentur, & venirent ad custodiendas portas, & sanctificandum diem Sabbati: & pro hoc ergo memento mei Deus meus, & parce mihi secundum multitudinem miserationum tuarum.

23 Sed & in diebus illis vidi Judæos ducentes uxores Azotidas, Ammonitidas, & Moabitidas.

24 Et filii eorum ex media parte loquebantur Azotice, & nesciebant loqui Judaice, & loquebantur juxta linguam populi & populi.

25 Et objurgavi eos, & maledixi. Et cecidi ex eis viros, & decalvavi eos, & adjuravi in Deo, ut non darent filias suas filiis eorum, & non acciperent de filiabus eorum filios suos, & sibimetipsis, dicens:

* 3. Reg. 8.
1. & 11. 26 * Numquid non in hujuscemodi re peccavit Salomon rex Israel? & certe in gentibus mul-

tis

tis non erat rex similis ei, & dilectus Deo suo erat, & posuit eum Deus regem super omnem Israel: * & ipsum ergo duxerunt ad peccatum mulieres alienigenæ.

27 Numquid & nos inobedientes faciemus omne malum grande hoc, ut prævaricemur in Deo nostro, & ducamus uxores peregrinas?

28 De filiis autem Jojada filii Eliaſib sacerdotis magni, gener erat Sanaballat Horonites, quem fugavi a me.

29 Recordare Domine Deus meus, adversum eos, qui poluunt sacerdotium, jusque Sacerdotale & Leviticum.

30 Igitur mundavi eos ab omnibus alienigenis, & constitui ordines Sacerdotum & Levitarum, unumquemque in ministerio suo:

31 Et in oblatione lignorum in temporibus constitutis, & in primitivis: memento mei Deus meus in bonum. Amen.

LIBER TOBIÆ.

CAPUT PRIMUM.

Tobias in captivitate constitutus, a lege Dei non recedit, & filium Tobiam ex Anna uxore susceptum, Deum timere docet: gratus regi Salmanasar, pergit quocumque vult: confratres captivos consolatur & jurat elemosyna: Gabelo dat mutuo decem argenti talenta: Sennacherib, quod occisos sepeliret, eum persequitur.

I **T**OBIAS ex tribu & civitate Nephthali (quæ est in superioribus Galiliæ supra Naafson, post viam, quæ ducit ad Occidentem, in sinistro habens civitatem Sephet)

cularia in sabbato, portantes acervos, & onerantes super asinos vinum, & uvas, & ficus, & omne onus, & inferentes in Jerusalem die sabbati. Et contestatus sum, ut in die qua venderé liceret, venderent.

16 Et Tyrii habitaverunt in ea, inferentes pisces, & omnia venalia: & vendebant in sabbatis filiis Juda in Jerusalem:

17 Et objurgavi optimates Juda, & dixi eis: Quæ est hæc res mala, quam vos facitis, & profanatis diem sabbati?

18 Numquid non hæc fecerunt patres nostri, & adduxit Deus noster super nos omne malum hoc, & super civitatem hanc? Et vos additis iracundiam super Israel violando Sabbatum.

19 Factum est autem, cum quiescissent portæ Jerusalem in die sabbati, dixi: & clausurunt januas, & præcepi, ut non aperirent eas usque post Sabbatum: & de pueris meis constitui super portas, ut nullus inferret onus in die Sabbati.

20 Et manserunt negotiatores, & vendentes universa venalia foris Jerusalem semel & bis.

21 Et contestatus sum eos, & dixi eis: Quare manetis ex adverso muri? si secundo hoc feceritis, manum mittam in vos. Itaque ex tempore illo non venerunt in Sabbato.

22 Dixi quoque Levitis ut mundarentur, & venirent ad custodiendas portas, & sanctificandum diem Sabbati: & pro hoc ergo memento mei Deus meus, & parce mihi secundum multitudinem miserationum tuarum.

23 Sed & in diebus illis vidi Judæos ducentes uxores Azotidas, Ammonitidas, & Moabitidas.

24 Et filii eorum ex media parte loquebantur Azotice, & nesciebant loqui Judaice, & loquebantur juxta linguam populi & populi.

25 Et objurgavi eos, & maledixi. Et cecidi ex eis viros, & decalvavi eos, & adjuravi in Deo, ut non darent filias suas filiis eorum, & non acciperent de filiabus eorum filios suos, & sibimetipsis, dicens:

* 3. Reg. 3.
1. & 11. 26 * Numquid non in hujuscemodi re peccavit Salomon rex Israel? & certe in gentibus mul-

tis

tis non erat rex similis ei, & dilectus Deo suo erat, & posuit eum Deus regem super omnem Israel: * & ipsum ergo duxerunt ad peccatum mulieres alienigenæ.

27 Numquid & nos inobedientes faciemus omne malum grande hoc, ut prævaricemur in Deo nostro, & ducamus uxores peregrinas?

28 De filiis autem Jojada filii Eliafib sacerdotis magni, gener erat Sanaballat Horonites, quem fugavi a me.

29 Recordare Domine Deus meus, adversum eos, qui poluunt sacerdotium, jusque Sacerdotale & Leviticum.

30 Igitur mundavi eos ab omnibus alienigenis, & constitui ordines Sacerdotum & Levitarum, unumquemque in ministerio suo:

31 Et in oblatione lignorum in temporibus constitutis, & in primitivis: memento mei Deus meus in bonum. Amen.

LIBER TOBIÆ.

CAPUT PRIMUM.

Tobias in captivitate constitutus, a lege Dei non recedit, & filium Tobiam ex Anna uxore susceptum, Deum timere docet: gratus regi Sannanassar, pergit quocumque vult: confratres captivos consolatur & jurat elemosyna: Gabelo dat mutuo decem argenti talenta: Sennacherib, quod occisos sepeliret, eum persequitur.

I **T**OBIAS ex tribu & civitate Nephthali (quæ est in superioribus Galiliæ supra Naafson, post viam, quæ ducit ad Occidentem, in sinistro habens civitatem Sephet)

* A. Reg.
17. 3.
18. 9.

2 * Cum captus esset in diebus Salmanasar regis Assyriorum, in captivitate tamen positus, viam veritatis non deseruit,

3 Ita ut omnia, quæ habere poterat, quotidie concaptivis fratribus, qui erant ex ejus genere, impertiret.

4 Cumque esset junior omnibus in tribu Nephthali, nihil tamen puerile gessit in opere.

5 Denique cum trent omnes ad vitulos aureos, quos Jeroboam fecerat rex Israel, hic solus fugiebat confortia omnium.

* A. Reg.
12. 22.

6 Sed pergebat in Jerusalem ad templum Domini, & ibi adorabat Dominum Deum Israel, omnia primitiva sua, & decimas suas fideliter offerens,

7 Ita ut in tertio anno profelytis, & advenis ministraret omnem decimationem.

8 Hæc & his similia secundum legem Dei puerulus observabat.

9 Cum vero factus esset vir, accepit uxorem Annam de tribu sua, genuitque ex ea filium, nomen suum imponens ei,

10 Quem ab infantia timere Deum docuit, & abstinere ab omni peccato.

11 Igitur, cum per captivitatem devenisset cum uxore sua, & filio in civitatem Niniven cum omni tribu sua,

12 (Cum omnes ederent ex cibis Gentilium) iste custodivit animam suam, & numquam contaminatus est in escis eorum.

13 Et quoniam memor fuit Domini in toto corde suo, dedit illi Deus gratiam in conspectu Salmanasar regis,

14 Et dedit illi potestatem quocumque vellet ire, habens libertatem quæcumque facere voluisset.

15 Pergebat ergo ad omnes, qui erant in captivitate, & monita salutis dabat eis.

16 Cum autem venisset in Rages civitatem Medorum, & ex his, quibus honoratus fuerat a rege, habuisset decem talenta argenti:

17 Et cum in multa turba generis sui Gabelum egentem videret, qui erat ex tribu ejus, tubi-

chirographo dedit illi memoratum pondus argenti.

18 Post multam vero temporis, mortuo Salmanasar rege, cum regnaret Sennacherib filius ejus pro eo, & filios Israel exolos haberet in conspectu suo:

19 Tobias quotidie pergebat per omnem cognitionem suam, & consolabatur eos, dividebatque unicuique, prout poterat de facultatibus suis:

20 Esurientes alebat, nudisque vestimenta præbebat, & mortuis atque occisis sepulturam sollicitus exhibebat.

21 * Denique cum reversus esset rex Sennacherib, fugiens a Judæa plagam, quam circa eum fecerat Deus propter blasphemiam suam, & iratus multos occideret ex filiis Israel, Tobias sepeliebat corpora eorum.

22 At ubi nuntiatum est regi, iussit eum occidi, & tulit omnem substantiam ejus.

23 Tobias vero cum filio suo, & cum uxore fugiens, nudus latuit, quia multi diligebant eum.

24 * Post dies vero quadraginta quinque occiderunt regem filii ipsius,

25 Et reversus est Tobias in domum suam, omnisque facultas ejus restituta est ei.

* 4. Reg.
19. 25.
Ezech. 48.
24.
2. Mach.
8. 19.

* 4. Reg.
19. 37.
2. Par. 36.
21.
Isai. 37.
34.

CAPUT II.

Tobias mortuorum defatigatus sepultura, hircinis stercore in patientiæ probationem excacatur, & ab uxore ac amicis ipsum iridentibus affectus opprobrio, patientissime tolerat instar Jobi.

1 Post hæc vero, cum esset dies festus Domini, & factum esset prandium bonum in domo Tobie,

2 Dixit filio suo: Vade, & adduc aliquos de tribu nostra, timentes Deum, ut epulentur nobiscum.

3 Cumque abiisset, reversus nuntiavit ei, usum ex filiis Israel jugulatum jacere in platea. Statimque exiliens de accubitu suo, relinquens prandium, jejunos pervenit ad corpus:

4 Tollenique illud portavit ad domum suam occulte, ut, dum sol occubuisset, caute sepeliret eum.

5 Cumque occultasset corpus, manducavit panem cum lactu & tremore.

* Anos 8.

20.

1. Mach.

3. 41.

6 Memorans illum sermonem, quem dixit Dominus * per Amos prophetam: Dies festi vestri convertentur in lamentationem & luctum.

7 Cum vero sol occubisset, abiit, & sepelivit eum.

8 Arguebant autem eum omnes proximi ejus, dicentes: Jam hujus rei causa interfici iustus es, & vix effugisti mortis imperium, & iterum sepelis mortuos?

* Supra

2. 21.

9 * Sed Tobias plus timens Deum, quam regem, rapiebat corpora occisorum, & occultabat in domo sua, & mediis noctibus sepeliebat ea.

10 Contigit autem, ut quadam die fatigatus a sepultura, veniens in domum suam, iactasset se juxta parietem, & obdormisset.

11 Et ex nido hirundinum dormienti illi calida stercore incidere super oculos ejus, fieretque cæcus.

12 Hanc autem tentationem ideo permisit Dominus evenire illi, ut posteris daretur exemplum patientiæ ejus, sicut & sancti Job.

13 Nam cum ab infantia sua semper Deum timeret, & mandata ejus custodierit, non est contristatus contra Deum, quod plaga cæcitatæ eveniret ei.

14 Sed immobilis in Dei timore permanfit, agens gratias Deo omnibus diebus vitæ suæ.

15 Nam sicut beato Job insultabant reges, ita isti parentes & cognati ejus iridebant vitam ejus, dicentes:

16 Ubi est spes tua, pro qua eleemosynas & sepulturas faciebas?

17 Tobias vero increpabat eos, dicens: Nolite ita loqui:

18 Quoniam filii sanctorum sumus, & vitam illam expectamus, quam Deus daturus est his, qui fidem suam nunquam mutant ab eo.

19 Anna vero uxor ejus ibat ad opus texturum quotidie, & de labore manuum suarum victum, quem consequi poterat, deferebat.

20 Unde factum est, ut hædum caprarum accipiens detulisset domi:

21 Cujus cum vocem balantis vir ejus audisset, dixit: Videte, ne forte furtivus sit, reddite eum dominis suis, quia non licet nobis aut edere ex furto aliquid, aut contingere.

22 * Ad hæc uxor ejus irata respondit: Mani-⁹ feste vana facta est spes tua, & eleemosynæ tuæ modo apparuerunt.

23 Atque his & aliis hujusmodi verbis exprobrabat ei.

CAPUT III.

Tobias ob uxoris convitium mori petentis oratio ad Deum, & Sara filie Raguelis humilis cum triduo jejunio oratio, ob ancillæ improprium de septem ipsius maritis a demonio interceptis: utriusque autem preces exaudiuntur, Angelo Raphael ad eos curandos misso.

1 Tunc Tobias ingemuit, & cæpit orare cum lacrymis,

2 Dicens: Justus es Domine, & omnia judicia tua justa sunt, & omnes viæ tuæ, misericordia, & veritas, & judicium.

3 Et nunc Domine memor esto mei, & ne vindictam sumas de peccatis meis, neque reminiscaris delicta mea, vel parentum meorum.

4 * Quoniam non obdivimus præceptis tuis, * Deq. 15. ideo traditi sumus in direptionem, & captivitatem, & mortem, & in fabulam, & in improprium omnibus nationibus, in quibus dispersisti nos.

5 Et nunc Domine magna judicia tua, quia non egimus secundum præcepta tua, & non ambulavimus sinceriter coram te.

6 Et nunc Domine secundum voluntatem tuam fac mecum, & præcipe in pace recipi spiritum meum: expedit enim mihi mori magis quam vivere.

7 Eadem itaque die contigit, ut Sara filia Raguelis in Rages civitate Medorum, & ipsa audiret improprium ab una ex ancillis patris sui,

8 Quoniam tradita fuerat septem viris, & demonium nomine Asmodæus occiderat eos, mox ut ingressi fuissent ad eam.

9 Ergo cum pro culpa sua increparet puellam,

respondit ei, dicens: Amplius ex te non videamus filium, aut filiam super terram, interfecit virorum tuorum.

10 Nunquid & occidere me vis, sicut jam occidisti septem viros? Ad hanc vocem perrexit in superius cubiculum domus suæ: & tribus diebus, & tribus noctibus non manducavit neque bibit:

11 Sed in oratione persistens cum lacrymis deprecabatur Deum, ut ab isto improprio liberaret eam.

12 Factum est autem die tertia, dum completeret orationem, benedicens Dominum.

13 Dixit: Benedictum est nomen tuum Deus patrum nostrorum: qui cum iratus fueris, misericordiam facies, & in tempore tribulationis peccata dimittis his, qui invocant te.

14 Ad te Domine faciem meam converto, ad te oculos meos dirigo.

15 Peto Domine, ut de vinculo improprietatis huius absolvas me, aut certe desuper terram eripias me.

16 Tu scis Domine, quia nunquam concupivi virum, & mundam servavi animam meam ab omni concupiscentia.

17 Nunquam cum ludentibus miscui me: neque cum his, qui in levitate ambulant, participem me præbui.

18 Virum autem cum timore tuo, non cum libidine mea consensu suscipere.

19 Et aut ego indigna fui illis, aut illi forsitan me non fuerunt digni: quia forsitan viro alii conservasti me.

20 Non est enim in hominis potestate consilium tuum.

21 Hoc autem pro certo habet omnis, qui se colit, quod vita ejus, si in probatione fuerit, coronabitur: si autem in tribulatione fuerit, liberabitur: & si in correptione fuerit, ad misericordiam tuam venire licebit.

22 Non enim delectaris in perditionibus nostris: quia post tempestatem, tranquillum facies: & post lacrymationem & fletum, exultationem infundis.

23 Sit nomen tuum Deus Israel benedictum in sæcula.

24 In illo tempore exaudita sunt preces amborum in conspectu gloriæ summi Dei:

25 Et missus est Angelus Domini ductus Raphael, ut curaret eos ambos, quorum uno tempore sunt orationes in conspectu Domini recitatae.

CAPUT IV.

Tobias cum se brevi putaret moriturum, filio piissima salutis monita inculcat, elemosynæ virtutem declarat, & de decem argenti talentis Gabelo nutuo datis indicat.

1 | Gitur cum Tobias putaret orationem suam exaudiri, ut mori potuisset, vocavit ad se Tobiam filium suum,

2 Dixitque ei: Audi fili mi verba oris mei, & ea in corde tuo, quasi fundamentum construe.

3 Cum acceperit Deus animam meam, corpus meum sepeli: * & honorem habebis matri tuæ omnibus diebus vitæ ejus:

4 Memor enim esse debes, quæ & quanta pericula passa sit propter te in utero suo.

5 Cum autem & ipsa compleverit tempus vitæ suæ, sepelias eam circa me.

6 Omnibus autem diebus vitæ tuæ in mente habeto Deum: & cave, ne aliquando peccato consentias, & prætermittas præcepta Domini Dei nostri.

7 * Ex substantia tua fac elemosynam, & non li avertere faciem tuam ab ullo paupere: ita enim fiet, ut nec a te avertatur facies Domini.

8 * Quomodo poteris, ita esto misericors.

9 Si multum tibi fuerit, abundanter tribue: si exiguum tibi fuerit, etiam exiguum libenter impertiri stude.

10 Præmium enim bonum tibi thesaurizas in die necessitatis.

11 * Quoniam elemosyna sub omni peccato, & a morte liberat, & non patietur animam ire in tenebras.

12 Fiducia magna erit coram summo Deo elemosyna omnibus facientibus eam.

* 1. Th. 4. 3. 13 * Attende tibi, fili mi, ab omni fornicatione, & præter uxorem tuam nunquam patiaris crimen scire.

14 Superbiam nunquam in tuo sensu, aut in tuo verbo dominari permittas: * in ipsa enim initium fumpfit omnis perditio.

* Gen. 3. 5. 15 * Quicumque tibi aliquid operatus fuerit, statim ei mercedem restitue, & merces mercenarii tui apud te omnino non remaneat.

* Lev. 19. 13. Deut. 24. 14. 16 * Quod ab alio oderis fieri tibi, vide ne tu aliquando alteri facias.

* Matt. 7. 10. 12. Luc. 6. 1. 17 * Panem tuum cum esurientibus & egenis comede, & de vestimentis tuis nudos tege.

18 Panem tuum, & vinum tuum super sepulchrum iusti constitue, & noli ex eo manducare, & bibere cum peccatoribus.

19 Consilium semper a sapiente perquire.

20 Omni tempore benedic Deum: & pote ab eo, ut vias tuas dirigat, & omnia consilia tua in ipso permaneant.

21 Indico etiam tibi, fili mi, dedisse me decem talenta argenti, dum adhuc infantulus esses, Gabelo, in Rages civitate Medorum, & chirographum ejus apud me habeo:

22 Et ideo perquire quo modo ad eum pervenias, & recipias ab eo supra memoratum pondus argenti, & restituas ei chirographum suum.

* Rom. 8. 17. 23 Noli timere fili mi: pauperem quidem vitam gerimus, * sed multa bona habebimus, si timuerimus Deum, & recesserimus ab omni peccato, & fecerimus bene.

CAPUT V.

Tobias socium ac duces itineris in Rages Medorum querenti, Raphael Angelus ignotus occurrit, cui pater filium committit, quibus profectus mater filii desit absentiam.

1 **T**unc respondit Tobias patri suo, & dixit: Omnia quæcumque præcepisti mihi, faciam pater.

2 Quomodo autem pecuniam hanc requiram, ignoro? ille me nescit, & ego eum ignoro: quod signum dabo ei? Sed neque viam per quam pergatur illuc, aliquando cognovi. 3

3 Tunc pater suus respondit illi, & dixit: Chirographum quidem illius penes me habeo: quod dum illi ostenderit, statim restituet.

4 Sed perge nunc, & inquire tibi aliquem fidelem virum, qui eat tecum salva mercede sua: ut, dum adhuc vivo, recipias eam.

5 Tunc egressus Tobias, invenit juvenem splendidum, stantem præcinctum, & quasi paratum ad ambulandum.

6 Et ignorans quod Angelus Dei esset, salutavit eum, & dixit: Unde te habemus bone juvenis?

7 At ille respondit: Ex filiis Israel. Et Tobias dixit ei: Nosti viam, quæ ducit in regionem Medorum?

8 Cui respondit: Novi: & omnia itinera ejus frequenter ambulavi, & mansi apud Gabelum fratrem nostrum, qui moratur in Rages civitate Medorum, quæ posita est in monte Ecbatanis.

9 Cui Tobias ait: Sustine me obsecro, donec hæc ipsa nuntiem patri meo.

10 Tunc ingressus Tobias, indicavit universa hæc patri suo. Super quæ admiratus pater, rogavit, ut introiret ad eum.

11 Ingressus itaque salutavit eum, & dixit: Gaudium tibi sit semper.

12 Et ait Tobias: Quale gaudium mihi erit, qui in tenebris sedeo, & lumen cæli non video?

13 Cui ait juvenis: Forti animo esto, in proximo est ut a Deo cureris.

14 Dixit itaque illi Tobias: Numquid poteris perducere filium meum ad Gabelum in Rages civitatem Medorum? & cum redieris, restituum tibi mercedem tuam.

15 Et dixit ei Angelus: Ego ducam, & reducam eum ad te.

16 Cui Tobias respondit: Rogo te, indica mihi, de qua domo, aut de qua tribu es tu?

17 Cui Raphael Angelus dixit: Genus quæris mercenarii, an ipsum mercenarium, qui cum filio tuo eat?

18 Sed ne forte sollicitum te reddam, ego sum Azarias Ananiæ magni filius.

19 Et Tobias respondit: Ex magno genere es tu.

tu. Sed peto ne irascaris quod voluerim cognoscere genus tuum.

20 Dixit autem illi Angelus: Ego sanum ducam, & sanum tibi reducam filium tuum.

21 Respondens autem Tobias, ait: Bene ambuletis, & sit Deus in itinere vestro, & Angelus ejus comitetur vobiscum.

22 Tunc paratis omnibus, quæ erant in via portanda, fecit Tobias vale patri suo & matri suæ, & ambulaverunt ambo simul.

23 * Cumque profecti essent, cepit mater ejus flere, & dicere: Baculum senectutis nostræ tulisti, & transtulisti a nobis.

24 Nunquam fuisset ipsa pecunia, pro qua misisti eum.

25 Sufficiebat enim nobis paupertas nostra, ut divitias computaremus hoc, quod videbamus filium nostrum.

26 Dixitque ei Tobias: Noli flere, salvus perveniet filius noster, & salvus revertetur ad nos, & oculi tui videbunt illum.

27 Credo enim, quod Angelus Dei bonus comitetur ei, & bene disponat omnia, quæ circa eum geruntur, ita ut cum gaudio revertatur ad nos.

28 Ad hanc vocem cessavit mater ejus flere, & tacuit.

CAPUT VI.

Angeli hortatu Tobias invadentem piscem apprehendit & exenterat cor ejus, fel, & jecur ad medicamenta reservans: & ad Raguelum divertunt, ut jussu Angeli perat in uxorem illius filiam Saram, cujus septem viros occiderat demonium, discedens ab Angelo, quo sine suscipiendum ac servandum sit conjugium.

1 Profectus est autem Tobias, & canis secutus est eum, & mansit prima mansione juxta fluvium Tigris.

2 Et exivit ut lavaret pedes suos, & ecce piscis immanis exivit ad devorandum eum.

3 Quem expavescens Tobias clamavit voce magna, dicens: Domine, invadit me.

4 Et

4 Et dixit ei Angelus: Apprehende branchiam ejus, & trahere eum ad te. Quod cum fecisset, attraxit eum in siccum, & palpitare cepit ante pedes ejus.

5 Tunc dixit ei Angelus: Exentera hunc piscem, & cor ejus, & fel, & jecur repone tibi: sunt enim hæc necessaria ad medicamenta utiliter.

6 Quod cum fecisset, affavit carnes ejus, & secum tulerunt in via: cætera salierunt, quæ sufficerent eis, quousque pervenirent in Rages civitatem Medorum.

7 Tunc interrogavit Tobias Angelum, & dixit ei: Obsecro te Azaria frater, ut dicas mihi, quod remedium habebunt ista, quæ de pisce servare jussisti?

8 Et respondens Angelus, dixit ei: Cordis ejus particulam si super carbones ponas, fumus ejus extricat omne genus demoniorum, sive a viro, sive a muliere, ita ut ultra non accedat ad eos.

9 Et fel valet ad unguendos oculos, in quibus fuerit albugo, & sanabuntur.

10 Et dixit ei Tobias: Ubi vis, ut maneamus?

11 Respondensque Angelus, ait: Est hic Raguel nomine, vir propinquus de tribu tua, & hic habet filiam nomine Saram, sed neque masculum, neque feminam ullam habet aliam præter eam.

12 * Tibi debetur omnis substantia ejus, & oportet eam te accipere conjugem.

13 Pete ergo eam a patre ejus, & dabit tibi eam in uxorem.

14 Tunc respondit Tobias, & dixit: Audio quia tradita est septem viris, & mortui sunt: sed & hoc audivi, quia demonium occidit illos.

15 Timeo ergo, ne forte & mihi hæc eveniant: & cum sim unicus parentibus meis, deponam senectutem illorum cum tristitia ad inferos.

16 Tunc Angelus Raphael dixit ei: Audi me, & ostendam tibi qui sunt, quibus prævalere potest demonium.

17 Hi namque qui conjugium ita suscipiunt ut Deum a se, & a sua mente excludant, & suæ

li.

libidini ita vacent, sicut equus & mulus, quibus non est intellectus: habet potestatem dæmonium super eos.

18 Tu autem cum acceperis eam, ingressus cubiculum, per tres dies continens esto ab ea, & nihil aliud, nisi orationibus vacabis cum ea.

19 Ipsa autem nocte, incenso jecore piscis, fugabitur dæmonium.

20 Secunda vero nocte, in copulatione sanctorum patriarcharum admitteris.

21 Tertia autem nocte, benedictionem consequeris, ut filii ex vobis procreentur incolumes.

22 Transacta autem tertia nocte, accipies virginem cum timore Domini, amore filiorum magis quam libidine ductus, ut in semine Abrahæ benedictionem in filiis consequaris.

CAPUT VII.

Raguel petitam a Tobia Saram filiam in uxorem tradidit consilio Raphaelis, & scriptis conjugii tabulis, nuptiæ celebrantur.

1 Ingressi sunt autem ad Raguelem, & suscepit eos Raguel cum gaudio.

2 Intuensque Tobiam Raguel, dixit Annæ uxori suæ: Quam similis est juvenis iste consobrino meo!

3 Et cum hæc dixisset, ait: Unde estis juvenes fratres nostri? At illi dixerunt: Ex tribu Nephthali sumus, ex captivitate Ninive.

4 Dixitque illis Raguel: Nostis Tobiam fratrem meum? Qui dixerunt: Novimus.

5 Cumque multa bona loqueretur de eo, dixit Angelus ad Raguelem: Tobias, de quo interrogas, pater istius est.

6 Et misit se Raguel, & cum lacrymis osculatus est eum: & plorans supra collum ejus,

7 Dixit: Benedictio sit tibi fili mi, quia boni & optimi viri filius es.

8 Et Anna uxor ejus, & Sara ipsorum filia lacrymata sunt.

9 Postquam autem locuti sunt, præcepit Raguel occidi arietem, & parari convivium. Cumque hortaretur eos discumbere ad prandium,

10 Tobias dixit: Hic ego hodie non manducabo neque bibam, nisi prius petitionem meam confirmes, & promittas mihi dare Saram filiam tuam.

11 Quo audito verbo Raguel expavit, sciens quid evenerit illis septem viris, qui ingressi sunt ad eam: & timere cœpit ne forte & huic similiter contingeret: & cum nutaret, & non daret petenti ullum responsum.

12 Dixit ei Angelus: Noli timere date eam isti, quoniam huic timentis Deum debetur conjux filia tua: propterea alius non potuit habere illam.

13 Tunc dixit Raguel: Non dubito quod Deus preces & lacrymas meas in conspectu suo admiserit.

14 Et credo quoniam ideo fecit vos venire ad me, ut ista conjungeretur cognationi suæ * secundum legem Moyfi: & nunc noli dubium gerere quod tibi eam tradam.

15 Et apprehendens dexteram filiæ suæ, dextere Tobia tradidit, dicens: Deus Abraham, & Deus Isaac, & Deus Jacob vobiscum sit, & ipse conjungat vos, impleatque benedictionem suam in vobis.

16 Et accepta charta, fecerunt conscriptionem conjugii.

17 Et post hæc epulati sunt, benedicentes Deum.

18 Vocavitque Raguel ad se Annam uxorem suam, & præcepit ei, ut præpararet alterum cubiculum.

19 Et introduxit illuc Saram filiam suam, & lacrymata est.

20 Dixitque ei: Forti animo esto filia mea: Dominus cœli det tibi gaudium pro tædio, quod perpessa es.

CAPUT VIII.

Tobias thalamum ingressus, partem jecoris piscis assat; & dæmonio a Raphaelle ligato, Tobias & Sara simul orantes noctem transigunt incolumes: quapropter repleto quod paratum erat sepulcro, actisque Deo gratias a Sara parentibus, latum

apparatur convivium; & pro dote medietas bonorum assignatur, cedente & reliqua medietate post parentum obitum.

1 Postquam vero cœnaverunt, introduxerunt juvenem ad eam.

2 Recordatus itaque Tobias sermonum Angeli, protulit de cassidili suo partem jecoris, posuitque eam super carbones vivos.

3 Tunc Raphael Angelus apprehendit demonium, & reliquit illud in deserto superioris Ægypti.

4 Tunc hortatus est virginem Tobias, dixitque ei: Sara, exurge, & deprecemur Deum hodie, & cras, & secundum cras; quia his tribus noctibus Deo jungimur: tertia autem transacta nocte, in nostro erimus conjugio.

5 Filii quippe sanctorum sumus, & non possumus ita conjungi sicut gentes, quæ ignorant Deum.

6 Surgentes autem pariter, instanter orabant ambo simul, ut sanitas daretur eis.

7 Dixitque Tobias: Domine Deus patrum nostrorum, benedicant te cœli & terræ, mareque & fontes, & flumina & omnes creaturæ tuæ, quæ in eis sunt.

8 * Tu fecisti Adam de limo terræ, dedisti que ei adjutorium Hevam.

7.

9 Et nunc Domine tu sois, quia non luxuria causa accipio sororem meam conjugem, sed sola posteritatis dilectione, in qua benedicatur nomen tuum in sæcula sæculorum.

10 Dixit quoque Sara: Miserere nobis Domine, miserere nobis, & consenscamus ambo pariter sani.

11 Et factum est circa pullorum cantum, accersiri iussit Raguel servos suos, & abierunt cum eo pariter, ut foderent sepulchrum.

12 Dicebat enim: Ne forte simili modo eveniret ei, quo & cæteris illis septem viris, qui sunt ingressi ad eam.

13 Cumque parassent fossam, reversus Raguel ad uxorem suam, dixit ei:

14 Mitte unam ex ancillis tuis, & videat si mor-

mortuus est, ut sepeliam eum, antequam illucescat dies.

15 At illa misit unam ex ancillis suis. Quæ ingressa cubiculum, reperit eos salvos & incolumes, secum pariter dormientes.

16 Et reversa, nuntiavit bonum nuntium: & benedixerunt Dominum, Raguel videlicet & Anna uxor ejus,

17 Et dixerunt: Benedicimus te Domine Deus Israel, quia non contigit quemadmodum putabamus.

18 Fecisti enim nobiscum misericordiam tuam, & exclusisti a nobis inimicum persequentem nos.

19 Misertus es autem duobus unicis. Fac eos Domine plenius benedicere te: & sacrificium tibi laudis tuæ & suæ sanitatis offerre, ut cognoscat univèrsitas gentium, quia tu es Deus solus in univèrsa terra.

20 Statimque præcepit servis suis Raguel, ut replerent fossam quam fecerant, priusquam elucesceret.

21 Uxori autem suæ dixit ut instrueret convivium, & præpararet omnia quæ in cibos erant iter agentibus necessaria.

22 Duas quoque pingues vaccas, & quatuor arietes occidi fecit, & parari epulas omnibus vicinis suis, cunctisque amicis.

23 Et adjuravit Raguel Tobiam, ut duas hebdomadas moraretur apud se.

24 De omnibus autem, quæ possidebat Raguel, dimidiam partem dedit Tobia, & fecit scripturam, ut pars dimidia, quæ supererat post obitum eorum, Tobia dominio deveniret.

CAPUT IX.

Raphael Tobia rogatu ad Gabelum pergit; quem recepta pecunia ad Tobia nuptias adducit: ille autem Tobia ac Sara benedicit.

1 Tunc vocavit Tobias Angelum ad se, quem quidem hominem existimabat, dixitque ei: Azaria frater, peto ut audiveris verba mea.

2 Si me ipsum tradam tibi servum, non ero condignus providentiæ tuæ.

3 Tamen obsecro te ut assumas tibi animalia five fervitia, & vadas ad Gabelum in Rages civitatem Medorum: reddasque ei chirographum suum, & recipias ab eo pecuniam, & roges eum venire ad nuptias meas.

4 Scis enim ipse quoniam numerat pater meus dies: & si tardavero una die plus, contristatur anima ejus:

5 Et certe vides quomodo adjuravit me Raguel, cujus adjuramentum spernere non possum.

6 Tunc Raphael assumens quatuor ex servis Raguelis, & duos camelos, in Rages civitatem Medorum perrexit: & inveniens Gabelum, reddidit ei chirographum suum, & recepit ab eo omnem pecuniam.

7 Indicavitque ei de Tobia filio Tobie, omnia quae gesta sunt: fecitque eum secum venire ad nuptias.

8 Cumque ingressus esset domum Raguelis, invenit Tobiam discumbentem: & exiliens, osculati sunt se invicem: & flevit Gabelus, benedixitque Deum,

9 Et dixit: Benedicat te Deus Israel, quia filius es optimi viri, & iusti, & timentis Deum, & eleemosynas facientis:

10 Et dicatur benedictio super uxorem tuam, & super parentes vestros:

11 Et videatis filios vestros, & filios filiorum vestrorum, usque in tertiam & quartam generationem, & sit semen vestrum benedictum a Deo Israel, qui regnat in saecula saeculorum.

12 Cumque omnes dixissent, Amen, accesserunt ad convivium: sed & cum timore Domini nuptiarum convivium exercebant.

CAPUT X.

Parentes Tobie longam ejus moram anxie queruntur; ille autem ægre obtinet, ut a Raguele dimittatur, accepta dote & uxore: porro Raguel illis bene precando, admonet filiam de officio matris familiae.

1 **C**Um vero moras faceret Tobias, causa nuptiarum, sollicitus erat pater ejus Tobias, di-

dicens: Putas quare moratur filius meus, aut quare detentus est ibi?

2 Putasne Gabelus mortuus est, & nemo reddet illi pecuniam?

3 Cœpit autem contristari nimis ipse, & Anna uxor ejus cum eo: & cœperunt ambo simul flere: eo quod die statuto minime reverteretur filius eorum ad eos.

4 * Flebat igitur mater ejus irremediabilibus ^{Supr. 5.} lacrymis, atque dicebat: Heu, heu me, fili mi, ut quid te misimus peregrinari, lumen oculorum nostrorum, baculum senectutis nostræ, solatium vitæ nostræ, spem posteritatis nostræ?

5 Omnia simul in te uno habentes, te non debuit dimittere a nobis.

6 Cui dicebat Tobias: Tace, & noli turbari, sanus est filius noster: satis fidelis est vir ille, cum quo misimus eum.

7 Illa autem nullo modo consolari poterat, sed quotidie exiliens circumspiciebat, & circuibat vias omnes, per quas spes remeandi videbatur, ut procul videret eum, si fieri posset, venientem.

8 At vero Raguel dicebat ad generum suum: Mane hic, & ego mittam nuntium salutis de te ad Tobiam patrem tuum.

9 Cui Tobias ait: Ego novi quia pater meus, & mater mea modo dies computant, & cruciatur spiritus eorum in ipsis.

10 Cumque verbis multis rogaret Raguel Tobiam, & ille eum nulla ratione vellet audire, tradidit ei Saram, & dimidiam partem omnis substantiæ suæ in pueris, in puellis, in pecudibus, in camelis, & in vaccis, & in pecunia multa: & salvum atque gaudentem dimisit eum a se, ®

11 Dicens: Angelus Domini sanctus sit in itinere vestro, perducaturque vos incolumes, & inveniat omnia recte circa parentes vestros, & videant oculi mei filios vestros priusquam moriar.

12 Et apprehendentes parentes filiam suam, osculati sunt eam, & dimiserunt ire:

13 Monentes eam honorare soceros, diligere

maritum, regere familiam, gubernare domum, & seipsam irreprehensibilem exhibere.

CAPUT XI.

Reliâs in itinere Sara reliquaque familia, Tobias & Raphael præcedentes, lacte a parentibus Tobia excipiuntur: filio patris oculos felle jecoris liniente, ille visum recipit; quapropter actis Deo gratis, post adventum Sara ac familia septem diebus lacti epulantur.

1 **C**umque reverterentur, pervenerunt ad Chanan, quæ est in medio itinere contra Niven, undecimo die.

2 Dixitque Angelus: Tobias frater, scis quem admodum reliquisti patrem tuum.

3 Si placet itaque tibi, præcedamus, & lento gradu sequantur iter nostrum familiæ, simul cum conjuge tuâ, & cum animalibus.

4 Cumque hoc placuisset ut irent, dixit Raphael ad Tobiam: Tolle tecum ex felle piscis: erit enim necessarium. Tulit itaque Tobias ex felle illo, & abierunt.

5 Anna autem sedebat secus viam, quotidie in supercilio montis, unde respicere poterat de longinquo.

6 Et dum ex eodem loco specularetur adventum ejus, vidit a longe, & illico agnovit venientem filium suum, currensque nuntiavit viro suo, dicens: Ecce venit filius tuus.

7 Dixitque Raphael ad Tobiam: At ubi introriteris domum tuam, statim adora Dominum Deum tuum: & gratias agens ei, accede ad patrem tuum, & osculare eum.

8 Statimque lini super oculos ejus ex felle isto piscis, quod portas tecum: scias enim quoniam mox aperientur oculi ejus, & videbit pater tuus lumen cæli, & in aspectu tuo gaudebit.

9 Tunc præcurrit canis, qui simul fuerat in via: & quasi nuntius adveniens, blandimento suæ caudæ gaudebat.

10 Et confurgens cæcus pater ejus, cœpit offensus pedibus currere: & data manu puero, occurrit obviam filio suo.

11 Et suscipiens osculatus est eum cum uxore sua, & cœperunt ambo flere præ gaudio.

12 Cumque adorassent Deum, & gratias egissent, confederunt.

13 Tunc sumens Tobias de felle piscis, linivit oculos patris sui.

14 Et sustinuit quasi dimidiam fere horam: & cœpit albugo ex oculis ejus, quasi membrana ovi, egredi.

15 Quam apprehendens Tobias traxit ab oculis ejus, statimque visum recepit.

16 Et glorificabant Deum, ipse videlicet, & uxor ejus, & omnes qui sciebant eum.

17 Dicebatque Tobias: Benedico te Domine Deus Israel, quia tu castigasti me, & tu salvasti me: & ecce ego video Tobiam filium meum.

18 Ingressa est etiam post septem dies Sara uxor filii ejus, & omnis familia fana, & pecora, & cameli, & pecunia multa uxoris: sed & illa pecunia, quam receperat a Gabelo:

19 Et narravit parentibus suis omnia beneficia Dei, quæ fecisset circa eum per hominem, qui eum duxerat.

20 Veneruntque Achior & Nabath consobrini Tobia gaudentes ad Tobiam, & congratulantes ei de omnibus bonis, quæ circa illum ostendat Deus.

21 Et per septem dies epulantes, omnes cum gaudio magno gavisi sunt.

CAPUT XII.

Tobias, cum filio de mercede Raphaelis consultans, auditisque quæ sibi ac filio præstiterat beneficia, medietatem offert omnium quæ attulerant: at ille se Dei Angelum declarat, & post revelata alia mysteria in coelum sublevatur; quo factò, illi in terram proni ruentes Deum benedicunt.

1 **T**unc vocavit ad se Tobias filium suum, dixitque ei: Quid possumus dare viro isti sancto, qui venit tecum?

2 Respondens Tobias, dixit patri suo: Pater, quam mercedem dabimus ei? aut quid dignum poterit esse beneficiis ejus?

3 Me duxit & reduxit sanum, pecuniam a Gabelo ipse recipit, uxorem ipse me habere fecit, & dæmonium ab ea ipse compescuit, gaudium parentibus ejus fecit, me ipsam a devoratione piscis eripuit, te quoque videre fecit lumen cæli, & bonis omnibus per eum repleti sumus. Quid illi ad hæc poterimus dignum dare?

4 Sed peto te pater mi, ut roges eum, si forte dignabitur medietatem de omnibus, quæ allata sunt, sibi assumere.

5 Et vocantes eum, pater scilicet & filius, tulerunt eum in partem; & rogare cœperunt, ut dignaretur dimidiam partem omnium, quæ attulerant, acceptam habere.

6 Tunc dixit eis occulte: Benedicite Deum cæli, & coram omnibus viventibus confitemini ei, quia fecit vobiscum misericordiam suam.

7 Etenim sacramentum regis abscondere bonum est; opera autem Dei revelare & confiteri honorificum est.

8 Bona est oratio cum jejuniis, & eleemosyna magis quam thesauros auri recondere:

9 Quoniam eleemosyna a morte liberat, & ipsa est, quæ purgat peccata, & facit invenire misericordiam & vitam æternam.

10 Qui autem faciunt peccatum, & iniquitatem, hostes sunt animæ suæ.

11 Manifesto ergo vobis veritatem, & non abscondam a vobis occultum sermonem.

12 Quando orabas cum lacrymis, & sepeliebas mortuos, & derelinquebas prandium tuum, & mortuos abscondebas per diem in domo tua, & nocte sepeliebas eos, ego obtuli orationem tuam Domino.

13 Et quia acceptus eras Deo, necesse fuit ut tentatio probaret te.

14 Et nunc misit me Dominus ut curarem te, & Saram uxorem filii tui a dæmonio liberarem.

15 Ego enim sum Raphael Angelus, unus ex septem, qui astamus ante Dominum.

16 Cumque hæc audissent, turbati sunt, & trementes ceciderunt super terram in faciem suam.

17 Dixitque eis Angelus: Pax vobis, nolite timere.

18 Etenim cum essem vobiscum, per voluntatem Dei eram: ipsum benedicite, & cantate illi.

19 Videbar quidem vobiscum manducare, & bibere: sed ego cibo invisibili, & potu, qui ab hominibus videri non potest, utor.

20 Tempus est ergo ut revertar ad eum, qui me misit: vos autem benedicite Deum, & narrate omnia mirabilia ejus.

21 Et cum hæc dixisset, ab aspectu eorum ablatu est, & ultra eum videre non potuerunt.

22 Tunc prostrati per horas tres in faciem, benedixerunt Deum: & exurgentes narraverunt omnia mirabilia ejus.

CAPUT XIII.

Tobias senior benedicit ac gratias agit Domino, & universos ad idipsum hortatur: prophetat quoque de restitutione & magna felicitate futura Jerusalem.

1 **A**periens autem Tobias senior os suum, benedixit Dominum, & dixit: Magnus es Domine in æternum, & in omnia sæcula regnum tuum:

2 * Quoniam tu flagellas & salvas: deducis ad inferos, & reducis: & non est qui effugiat manum tuam. Deut. 32. 39. Reg. 2. 6.

3 Confitemini Domino filii Israel, & in conspectu gentium laudare eum: Sap. 16. 13.

4 Quoniam ideo disperfit vos inter gentes, quæ ignorant eum, ut vos enarretis mirabilia ejus, & faciatis scire eos, quia non est alius Deus omnipotens præter eum.

5 Ipse castigavit nos propter iniquitates nostras: & ipse salvabit nos propter misericordiam suam.

6 Aspiciete ergo quæ fecit nobiscum, & cum timore & tremore confitemini illi: regemque sæculorum exaltate in operibus vestris.

7 Ego autem in terra captivitatis meæ confitebor illi: quoniam ostendit majestatem suam in gentem peccatricem.

8 Convertimini itaque peccatores, & facite justitiam coram Deo, credentes quod faciat vobiscum misericordiam suam.

9 Ego autem, & anima mea in eo lætabimur.
10 Benedicite Dominum omnes electi ejus: agite dies lætitiæ, & confitemini illi.

11 Jerusalem civitas Dei, castigavit te Dominus in operibus manuum tuarum.

12 Confitere Domino in bonis tuis, & benedic Deum sæculorum ut reedificet in te tabernaculum suum, ut revocet ad te omnes captivos & gaudeas in omnia sæcula sæculorum.

13 Luce splendida fulgebis: & omnes fines terræ adorabunt te.

* Isai.
66. 5.

14 * Nationes ex longinquo ad te venient: & munera deferentes, adorabunt in te Dominum, & terram tuam in sanctificationem habebunt.

15 Nomen enim magnum invocabunt in te.

16 Maledicti erunt qui contempserint te: & condemnati erunt omnes qui blasphemaverint te: benedictique erunt qui ædificaverint te.

17 Tu autem lætaberis in filiis tuis, quoniam omnes benedicentur, & congregabuntur ad Dominum.

18 Beati omnes qui diligunt te, & qui gaudent super pace tua.

19 Anima mea benedic Dominum, quoniam liberavit Jerusalem civitatem suam a cunctis tribulationibus ejus, Dominus Deus noster.

20 Beatus ero si fuerint reliquæ feminis mei ad videndam claritatem Jerusalem.

* Apoc.
21. 13.

21 * Portæ Jerusalem ex sapphiro & smaragdo ædificabuntur: & ex lapide pretioso omnis circumitus murorum ejus.

22 Ex lapide candido & mundo omnes plateæ ejus sternentur: & per vicos ejus alleluja cantabitur.

23 Benedictus Dominus, qui exaltavit eam, & sit regnum ejus in sæcula sæculorum super eam. Amen.

CAPUT XIV.

Tobias senior moriturus, completis 102 ætatis suæ annis filium ac nepotes ad pietatem hortatur: utque sepultis parentibus e Ninive migrent, quam evertendam dicit, & Jerusalem instaurandam, quod

fi-

filius observans, tandem ad soceros revertitur, ibique completis 99 annis moritur.

1 **E**T consummati sunt sermones Tobie. Et postquam illuminatus est Tobias, vixit annis quadraginta duobus, & vidit filios nepotum suorum.

2 Completis itaque annis centum duobus, seipultus est honorifice in Ninive.

3 Quinquaginta namque & sex annorum lumen oculorum amisit, sexagenarius vero recepit.

4 Reliquum vero vitæ suæ in gaudio fuit, & cum bono profectu timoris Dei perrexit in pacem.

5 In hora autem mortis suæ vocavit ad se Tobiam filium suum, & septem juvenes filios ejus nepotes suos, dixitque eis:

6 Prope erit interitus Ninive: non enim excidit verbum Domini: & * fratres nostri, qui dispersi sunt a terra Israel, revertentur ad eam. *Esai. 3. 8.*

7 Omnis autem deserta terra ejus replebitur, & domus Dei, quæ in ea incerta est, iterum reedificabitur: ibique revertentur omnes timentes Deum.

8 Et relinquent gentes idola sua, & venient in Jerusalem, & inhabitabunt in ea.

9 Et gaudebunt in ea omnes reges terræ, adorantes regem Israel.

10 Audite ergo filii mei patrem vestrum: Servite Domino in veritate, & inquirete ut faciatis quæ placita sunt illi:

11 Et filiis vestris mandate ut faciant justitias & elemosynas, ut sint memores Dei, & benedicant eum in omni tempore in veritate, & in tota virtute sua.

12 Nunc ergo filii audite me, & nolite manere hic: sed quacumque die sepelieritis matrem vestram circa me in uno sepulchro, ex eo dirigite gressus vestros ut exeatis hinc:

13 Video enim quia iniquitas ejus finem dabit ei.

14 Factum est autem post obitum matris suæ, Tobias absecessit ex Ninive cum uxore sua, & filiis, & filiorum filiis, & reversus est ad soceros suos.

15 Invenitque eos incolumes in senectute bona:

na: & curam eorum gessit, & ipse clausit oculos eorum: & omnem hereditatem domus Raquelis ipse percepit: viditque quintam generationem, filios filiorum suorum.

16 Et completis annis nonagintanovem in timore Domini, cum gaudio sepelierunt eum.

17 Omnis autem cognatio ejus, & omnis generatio ejus in bona vita, & in sancta conversatione permansit, ita ut accepti essent tam Deo, quam hominibus, & cunctis habitantibus in terra.

LIBER JUDITH.

CAPUT PRIMUM.

Arphaxad construit urbem Ecbatani, at vero Nabuchodonosor victo rege Medorum, cunctis regnis imperare cupiens, nuntios ad ea mittit; quibus absque honore remissis, indignatus jurat se id ulturum.

1 **A**RPHAXAD itaque, rex Medorum, subjugaverat multas gentes imperio suo, & ipse ædificavit civitatem potentissimam, quam appellavit Ecbatani.

2 Ex lapidibus quadratis & sectis: fecit muros ejus in latitudinem cubitorum septuaginta, & in altitudinem cubitorum triginta, turres vero ejus posuit in altitudinem cubitorum centum.

3 Per quadrum vero earum latus utrumque vicenorum pedum spatium tendebatur, posuitque portas ejus in altitudinem turrium:

4 Et gloriabatur quasi potens in potentia exercitus sui, & in gloria quadrigarum suarum.

5 Anno igitur duodecimo regni sui, Nabuchodonosor rex Assyriorum, qui regnabat in Nineve civitate magna, pugnavit contra Arphaxad, & obtinuit eum.

6 In campo magno, qui appellatur Ragau, circa Euphratem, & Tigrin, & Jadafon in campo Erioch regis Elicorum.

7 Tunc exaltatum est regnum Nabuchodonosor, & cor ejus elevatum est: & misit ad omnes qui habitabant in Cilicia, & Damasco, & Libano,

8 Et ad gentes quæ sunt in Carmelo, & Cedar, & inhabitantes Galilæam in campo magno Eldrelon,

9 Et ad omnes qui erant in Samaria, & trans flumen Jordanem usque ad Jerusalem, & omnem terram Jesse, quousque perveniat ad terminos Æthiopiæ.

10 Ad hos omnes misit nuntios Nabuchodonosor rex Assyriorum.

11 Qui omnes uno animo contradixerunt, & remiserunt eos vacuos, & sine honore abjecerunt.

12 Tunc indignatus Nabuchodonosor rex adversus omnem terram illam, juravit per thronum & regnum suum, quod defenderet se de omnibus regionibus his.

CAPUT II.

Holofernes a Nabuchodonosor mittitur, omnia regna & populos vastaturus, describitur potentia exercitus ipsius; multiisque locis per ipsum expugnatis, vehemens timor universos invahit.

1 **A**NNO terdecimo Nabuchodonosor regis, vigesima & secunda die mensis primi, factum est verbum in domo Nabuchodonosor regis Assyriorum, ut defenderet se.

2 Vocavitque omnes majores natu, omnesque duces, & bellatores suos, & habuit cum eis mysterium consilii sui:

3 Dixitque cogitationem suam in eo esse, ut omnem terram suo subjugaret imperio.

4 Quod dictum cum placuisset omnibus, vocavit Nabuchodonosor rex Holofernem principem militiæ suæ,

5 Et dixit ei: Egredere adversus omne regnum Occidentis, & contra eos præcipue, qui contempserunt imperium meum.

6 Non parces oculus tuus ulli regno, omnemque urbem munitam subjugabis mihi.

7 Tunc Holofernes vocavit duces, & magistratus virtutis Assyriorum: & dinumeravit viros in expeditionem, sicut præcepit ei rex, centum viginti millia peditum pugnatorum, & equitum sagittariorum duodecim millia.

8 Omnemque expeditionem suam fecit præire in multitudine innumerabilium camelorum, cum his quæ exercitibus sufficerent copiose, boum quoque armenta, gregesque ovium, quorum non erat numerus.

9 Frumentum ex omni Syria in transitu suo parari constituit.

10 Aurum vero, & argentum de domo regis assumpsit multum nimis.

11 Et profectus est ipse, & omnis exercitus cum quadrigis, & equitibus, & sagittariis, qui cooperuerunt faciem terræ, sicut locusta.

12 Cumque pertransisset fines Assyriorum, venit ad magnos montes Ange, qui sunt a sinistro Ciliciæ, ascenditque omnia castella eorum, & obtinuit omnem munitionem.

13 Effregit autem civitatem opinatissimam Melothi, prædavitque omnes filios Tharsis, & filios Hmael, qui erant contra faciem deserti, & ad austrum terræ Cellon.

14 Et transiit Euphraten, & venit in Mesopotamiam: & fregit omnes civitates excelsas, quæ erant ibi, a torrente Mambre usquequo perveniatur ad mare:

15 Et occupavit terminos ejus, a Cilicia usque ad fines Japheth, qui sunt ad austrum.

16 Abduxitque omnes filios Madian, & prædavit omnem locupletationem eorum, omnesque resistentes sibi occidit in ore gladii.

17 Et post hæc descendit in campos Damasci in diebus messis, & succendit omnia fata, omnesque arbores, & vineas fecit incidi:

18 Et cecidit timor illius super omnes inhabitantes terram.

CAPUT III.

*Holoferni se ultro dedunt tantis copiis territi
universarum urbium ac provinciarum principes, ex
qui.*

quibus auxiliares ipse sibi assumit; & tamen ipsorum civitates ac deos destruxit, quo solus Nabuchodonosor Deus habeatur.

1 Tunc miserunt legatos suos, universarum urbium, ac provinciarum reges ac principes, Syriae scilicet, Mesopotamiae, & Syriae Sobal, & Lybiae, atque Ciliciæ, qui venientes ad Holofernem, dixerunt:

2 Destinat indignatio tua circa nos: Melius est enim ut viventes serviamus Nabuchodonosor regi magno, & subditi simus tibi, quam morientes cum interitu nostro ipsi servitutis nostræ damna patiamur.

3 Omnis civitas nostra, omnisque possessio, omnes montes, & colles, & campi, & armenta boum, gregesque ovium, & caprarum, equorumque & camelorum, & univærse facultates nostræ, atque familiæ in conspectu tuo sunt:

4 Sint omnia nostra sub lege tua.

5 Nos, & filii nostri, servi tui sumus.

6 Veni nobis pacificus dominus, & utere servitio nostro, sicut placuerit tibi.

7 Tunc descendit de montibus cum equitibus in virtute magna, & obtinuit omnem civitatem, & omnem inhabitantem terram.

8 De univærsis autem urbibus assumpsit sibi auxilios viros fortes, & electos ad bellum.

9 Tantusque metus provinciis illis incubuit, ut univærsarum urbium habitatores principes, & honorati simul cum populis, exirent obviam venienti.

10 Excipientes eum cum coronis, & lampadibus, ducentes choros in tympanis, & tibis.

11 Nec ista tamen facientes, ferocitatem ejus pectoris mitigare potuerunt:

12 Nam & civitates eorum destruxit, & lucos eorum excidit.

13 Præceperat enim illi Nabuchodonosor rex, ut omnes deos terræ exterminaret, videlicet ut ipse solus diceretur Deus ab his nationibus, quæ potuissent Holofernis potentia subjugari.

14 Pertransiens autem Syriam Sobal, & omnem Apameam, omnemque Mesopotamiam, venit ad Idumæos in terram Gabaa, 15

15 Accepitque civitates eorum, & sedit ibi per triginta dies, in quibus diebus adunari præcepit univcrsum exercitum virtutis suæ.

CAPUT IV.

Filii Israel vehementer Holofernem metuentes, hortatu Eliachim sacerdotis sese muniunt humana industria & jejuniis ac oratione humiliant & affligunt, auxiliumque a Domino implorant.

1 Tunc audientes hæc filii Israel, qui habitabant in Terra Juda, timuerunt valde a facie ejus.

2 Tremor, & horror invasit sensus eorum, ne hoc faceret Jerusalem & templo Domini, quod fecerat cæteris civitatibus & templis earum.

3 Et miserunt in omnem Samariam per circuitum usque Jericho, & præoccupaverunt omnes vertices montium.

4 Et muris circumdederunt vicos suos, & congregaverunt frumenta in præparationem pugnæ.

5 Sacerdos etiam Eliachim scripsit ad universos, qui erant contra Efdrelon, quæ est contra faciem campi magni juxta Dothain, & universos, per quos viæ transitus esse poterat,

6 Ut obtinerent ascensus montium, per quos viæ esse poterat ad Jerusalem, & illic custodirent, ubi angustum iter esse poterat inter montes.

7 Et fecerunt filii Israel secundum quod constituerat eis sacerdos Domini Eliachim.

8 Et clamavit omnis populus ad Dominum instantia magna, & humiliaverunt animas suas in jejuniis, & orationibus, ipsi & mulieres eorum.

9 Et induerunt se sacerdotes ciliciis, & infantes prostraverunt contra faciem templi Domini, & altare Domini operuerunt cilicio:

10 Et clamaverunt ad Dominum Deum Israel unanimiter, ne darentur in prædam infantes eorum, & uxores eorum in divisionem, & civitates eorum in exterminium, & sancta eorum in pollutionem, & fierent opprobrium Gentibus.

11 Tunc Eliachim, sacerdos Domini magnus, circumvit omnem Israel, allocutusque est eos,

12 Dicens: Scitote quoniam exaudiet Dominus

nus preces vestras, si manentes permanseritis in jejuniis, & orationibus in conspectu Domini.

13 * Memores estote Moyli servi Domini, qui Amalec confidentem in virtute sua, & in potentia sua, & in exercitu suo, & in clypeis suis, & in curribus suis, & in equitibus suis, non ferro pugnando, sed precibus sanctis orando dejecit: * Exod. 17. 12.

14 Sic erunt universi hostes Israel: si perseveraveritis in hoc opere, quod cæpistis.

15 Ad hanc igitur exhortationem ejus deprecantes Dominum, permanebant in conspectu Domini.

16 Ita ut etiam hi, qui offerebant Domino holocausta, præcincti ciliciis offerrent sacrificia Domino, & erat cinis super capita eorum.

17 Et ex toto corde suo omnes orabant Deum, ut visitaret populum suum Israel.

CAPUT V.

Rogatus ab Holoferne Achior dux Ammonitarum de genere Israelitarum, enarrat Dei mirabilia circa populum Israeliticum, monetque ne temere contra illos pugnet, quibus auditis indignantur ipsi Achior principes Holofernis.

1 Nuntiatumque est Holoferni principi militiæ Assyriorum, quod filii Israel præpararent se ad resistendum, ac montium itinera conclusissent.

2 Et furore nimio exarsit in iracundia magna, vocavitque omnes principes Moab & duces Ammon,

3 Et dixit eis: Dicite mihi quis sit populus iste, qui montana obsidet; aut quæ, & quales, & quantæ sint civitates eorum: quæ etiam sit virtus eorum, aut quæ sit multitudo eorum: vel quis rex militiæ illorum?

4 Et quare præ omnibus, qui habitant in Oriente, isti contempserunt nos, & non ex erunt obviam nobis, ut susciperent nos cum pace?

5 Tunc Achior dux omnium filiorum Ammon respondens, ait: Si digneris audire, domine mi, dicam veritatem in conspectu tuo, de populo

isto, qui in montanis habitat, & non egredietur verbum falsum ex ore meo.

6 Populus iste ex progenie Chaldæorum est.

* Gen.
11. 31.

7 * Hic primum in Mesopotamia habitavit, quoniam noluerunt sequi deos patrum suorum, qui erant in Terra Chaldæorum

* Gen.
12. 1.

8 Deserentes itaque cæremonias patrum suorum, quæ in multitudine deorum erant,

* Gen.
46. 6.

9 Unum Deum cæli coluerunt, * qui & præcepit eis ut exirent inde, & habitarent in Charan. Cumque operuisset omnem terram fames, * descenderunt in Ægyptum. Illicque per quadringentos annos sic multiplicati sunt, ut dinumerari eorum non posset exercitus.

* Exod.
22. 23.

10 Cumque gravaret eos rex Ægypti, atque in ædificationibus urbium suarum in luto & latere subjugasset eos, clamaverunt ad Dominum suum, & percussit totam Terram Ægypti plagis variis.

* Exod.
14. 29.

11 * Cumque eiecissent eos Ægyptii a se, & cessasset plaga ab eis, & iterum eos vellent capere, & ad suum servitium revocare,

12 * Fugientibus his Deus cæli mare aperuit ita, ut hinc inde aquæ quasi murus solidarentur, & isti pede sicco fundum maris perambulando transirent.

13 In quo loco dum innumerabilis exercitus Ægyptiorum eos persequeretur, ita aquis coopertus est, ut non remaneret vel unus, qui factum posteris nuntiaret.

14 Egressi vero mare rubrum deserta Sina montis occupaverunt, in quibus homo nunquam habitare potuit, vel filius hominis requievit.

15 Illic fontes amari obdulcati sunt eis ad bibendum, & per annos quadraginta annonam de cælo consecuti sunt.

16 Ubicumque ingressi sunt sine arcu, & sagitta, & absque scuto & gladio, Deus eorum pugnavit pro eis, & vicit.

17 Et non fuit qui insultaret populo isti, nisi quando recessit a cultu Domini Dei sui.

18 Quotiescumque autem præter ipsum Deum suum, alterum coluerunt, dati sunt in prædam, & in gladium, & in opprobrium. 19

19 Quotiescumque autem poenituerant se recessisse a cultura Dei sui, dedit eis Deus cæli virtutem resistendi.

20 Denique Chananeum regem, & Jebuseum, & Pherezæum, & Hethæum, & Hevaum, & Amorrhæum, & omnes potentes in Hesebon prostraverunt, & terras eorum, & civitates eorum ipsi possederunt:

21 Et usque dum non peccarent in conspectu Dei sui, erant cum illis bona: Deus enim illorum odit iniquitatem.

22 Nam & ante hos annos cum recessissent a via, quam dederat illis Deus, ut ambularent in ea, exterminati sunt præliis a multis nationibus, & plurimi eorum captivi abducti sunt in terram non suam.

23 Nuper autem reversi ad Dominum Deum suum, ex dispersione qua dispersi fuerant, adunati sunt, & ascenderunt montana hæc omnia, & iterum possident Jerusalem, ubi sunt sancta eorum.

24 Nunc ergo mi domine, perquire, si est aliqua iniquitas eorum in conspectu Dei eorum: ascendamus ad illos, quoniam tradens tradet illos Deus eorum tibi, & subjugati erunt sub iugo potentiae tuæ.

25 Si vero non est offensio populi hujus coram Deo suo, non poterimus resistere illis: quoniam Deus eorum defendet illos: & erimus in opprobrium universæ terræ.

26 Et factum est, cum cessasset loqui Achior verba hæc, irati sunt omnes magnates Holofernis, & cogitabant interficere eum, dicentes ad alterutrum:

27 Quis est iste, qui filios Israel posse dicat resistere regi Nabuchodonosor, & exercitibus ejus. homines inermes, & sine virtute, & sine peritia artis pugnae?

28 Ut ergo agnoscat Achior quoniam fallit nos, ascendamus in montana: & cum capti fuerint potentes eorum, tunc cum eisdem gladio transverberabitur:

29 Ut sciat omnis gens, quoniam Nabucho-

donosor deus terræ est, & præter ipsum alius non est.

CAPUT VI.

Iratus Holofernes jubet Achiolem duci in Bethuliam, ut ea devicta simul puniatur; at servi a fundibulariis repulsi, eum arbori alligant: quem solum filii Israel cognita causa benigne consolantur, Deum humiliter implorantes.

1 **F**ACTUM est autem cum cessassent loqui, indignatus Holofernes vehementer, dixit ad Achior:

2 Quoniam prophetaſti nobis dicens, quod gens Israel delendatur a Deo suo, ut ostendam tibi, quoniam non est Deus, nisi Nabuchodonosor:

3 Cum percuſerimus eos omnes, sicut hominem unum, tunc & ipse cum illis Assyriorum gladio interibis, & omnis Israel tecum perditione disperiet:

4 Et probabis quoniam Nabuchodonosor dominus sit universæ terræ: tuncque gladius militiæ meæ tranſiet per latera tua, & confixus cadet inter vulneratos Israel, & non respirabis ultra, donec exterminaris cum illis.

5 Porro autem si prophetiam tuam veram existimas, non concidat vultus tuus, & pallor, qui faciem tuam obtinet, abſcedat a te, si verba mea hæc putas impleri non posse,

6 Ut autem noveris, quia simul cum illis hæc experieris, ecce ex hæc hora illorum populo sociaberis, ut, dum dignas mei gladii penas exceperint, ipse simul ultioni subjaceas.

7 Tunc Holofernes præcepit servis suis ut comprehenderent Achior, & perducerent eum in Bethuliam, & traderent eum in manus filiorum Israel.

8 Et accipientes eum servi Holofernis, profecti sunt per campeſtria: sed cum appropinquassent ad montana, exierunt contra eos fundibularii.

9 Illi autem divertentes a latere montis, iugerunt Achior ad arborem manibus & pedibus, & sic vinctum restibus dimiserunt eum, & reversi sunt ad dominum suum.

10 Porro filii Israel descendentes de Bethulia, venerunt ad eum. Quem solvientes duxerunt ad Bethuliam, atque in medium populi illum flautentes, percunctati sunt quid rerum esset, quod illum vinctum Assyrii reliquissent.

11 In diebus illis erant illic principes, Ozias filius Micha de tribu Simeon, & Charmi, qui & Gothoniel.

12 In medio itaque seniorum, & in conspectu omnium, Achior dixit omnia quæ locutus ipse fuerat ab Holoferne interrogatus: & qualiter populus Holofernis voluisset propter hoc verbum interficere eum,

13 Et quemadmodum ipse Holofernes iratus jufferit eum Israelitis hæc de causa tradi: ut dum vicerit filios Israel, tunc & ipsum Achior diversis jubeat interfire supplicii, propter hoc quod dixisset: Deus cæli defensor eorum est.

14 * Cumque Achior universa hæc exposuisset, omnis populus cecidit in faciem, adorantes Dominum, & communi lamentatione, & fletu unanimes preces suas Domino effuderunt.

15 Dicentes: Domine Deus cæli & terræ, infuere superbiam eorum, & respice ad nostram humilitatem, & faciem sanctorum tuorum attende, & ostende quoniam non derelinquis præsumentes de te: & præsumentes de se, & de sua virtute gloriantes, humilias.

16 Finito itaque fletu, & per totam diem oratione populorum completa, consolati sunt Achior,

17 Dicentes: Deus patrum nostrorum, ejus tu virtutem prædicasti, ipse tibi hæc dabit vicissitudinem, ut eorum magis tu interitum videas.

18 Cum vero Dominus Deus noster dederit hæc libertatem servis suis, sit & tecum Deus in medio nostri: ut sicut placuerit tibi, ita cum tuis omnibus converſeris nobiscum.

19 Tunc Ozias, finito consilio, suscepit eum in domum suam, & fecit ei cœnam magnam,

20 Et vocatis omnibus presbyteris, simul expleto jejuniis refecerunt.

21 Postea vero convocatus est omnis populus,

& per totam noctem intra Ecclesiam oraverunt, petentes auxilium a Deo Israel.

CAPUT VII.

Holofernes Bethuliam obidet, ac præciso aquæductu jubet fontes omnes custodiri: quapropter cives siti cruciati civitatem tradere cupiunt: Ozias tamen princeps populi persuadet, ut ad quinque dies hoc differatur.

1 **H**olofernes autem altera die præcepit exercitibus suis, ut ascenderent contra Bethuliam.

2 Erant autem pedites bellatorum centum viginti millia, & equites viginti duo millia, præter præparaciones virorum illorum, quos occupaverat captivitas, & abducti fuerant de provinciis & urbibus universæ juventutis.

3 Omnes paraverunt se pariter ad pugnam contra filios Israel, & venerunt per crepidinem montis usque ad apicem, qui respicit super Dothain, a loco, qui dicitur Belma, usque ad Chelmon, qui est contra Eldreton.

4 Filii autem Israel, ut viderunt multitudinem illorum, prostraverunt se super terram, mittentes cinerem super capita sua, unanimes orantes, ut Deus Israel misericordiam suam ostenderet super populum suum.

5 Et assumentes arma sua bellica, sederunt per loca, quæ ad angusti itineris tramitem dirigunt inter montosa, & erant custodientes ea tota die & nocte.

6 Porro Holofernes, dum circuit per gyrum, reperit, quod fons, qui influebat, aquæductum illorum a parte australi extra civitatem dirigeret: & incidi præcepit aquæductum illorum.

7 Erant tamen non longe a muris fontes, ex quibus furtim videbantur haurire aquam ad refocillandum potius quam ad potandum.

8 Sed filii Ammon, & Moab accesserunt ad Holofernem, dicentes: Filii Israel non in lancea, nec in sagitta confidunt, sed montes defendunt illos, & maniant illos colles in præcipitio constituti.

9 Ut

9 Ut ergo sine congressione pugne possis superare eos, pone custodes fontium, ut non hauriant aquam ex eis, & sine gladio interficies eos, vel certe fatigati tradent civitatem suam, quam putant in montibus positam superari non posse.

10 Et placuerunt verba hæc coram Holoferne, & coram satellitibus ejus, & constituit per gyrum centenarios per singulos fontes.

11 Cumque ista custodia per dies viginti fuisset expleta, defecerunt cisternæ, & collectiones aquarum omnibus habitantibus Bethuliam, ita ut non esset intra civitatem, unde satiarentur vel una die, quoniam ad mensuram dabatur populis aqua quotidie.

12 Tunc ad Oziam congregati omnes viri feminæque, juvenes & parvuli, omnes simul una voce

13 Dixerunt: * *Judicet Deus inter nos & te, quoniam fecisti in nos mala, nolens loqui pacifice cum Assyriis, & propter hoc vendidit nos Deus in manibus eorum.* ^{* Exod. 5. 21.}

14 Et ideo non est qui adjuvet, cum prostramur ante oculos eorum in siti, & perditione magna.

15 Et nunc congregate universos, qui in civitate sunt, ut sponte tradamus nos omnes populo Holofernis.

16 Melius est enim, ut captivi benedicamus Dominum, viventes, quam moriamur, & simus opprobrium omni carni, cum viderimus uxores nostras, & infantes nostros mori ante oculos nostros.

17 Contestamur hodie cælum & terram, & Deum patrum nostrorum, qui ulciscitur nos secundum peccata nostra, ut jam tradatis civitatem in manu militiæ Holofernis, & sit finis nostræ brevis in ore gladii, qui longior efficitur in ariditate sitis.

18 Et cum hæc dixissent, factus est fletus & ululatus magnus in Ecclesia ab omnibus, & per multas horas una voce clamaverunt ad Deum, dicentes:

19 * *Peccavimus cum patribus nostris, injuste egimus, iniquitatem fecimus.* ^{* Psalm. 105. 6.}

F 4

20

20 Tu, quia pius es, miserere nostri, aut in tuo flagello vindica iniquitates nostras, & noli tradere confidentes te, populo qui ignorat te.

21 Ut non dicant inter gentes: Ubi est Deus eorum?

22 Et cum fatigati his clamoribus, & his fle-
tibus lassati siluissent.

23 Exurgens Ozias infusus lacrymis, dixit:
Æquo animo estote fratres, & hos quinque dies
expectemus a Domino misericordiam.

24 Forssitan enim indignationem suam abscin-
det, & dabit gloriam nomini suo.

25 Si autem transactis quinque diebus non ve-
nerit adiutorium, faciemus hæc verba, quæ lo-
cuti estis.

CAPUT VIII.

*Judith, cujus stirps & laus describitur, vacil-
lantes presbyteros & præ angustia deditioem quin-
to die meditantis objurgat, quod tempus Domini
misericordiam præscripserint, eosque hortatur ut pa-
trum exemplo populum ad patientiam ament,
ac pro se Deum præcentur, nec factum suum ser-
tentur.*

1 **E**T factum est, cum audisset hæc verba Judith
vidua, quæ erat filia Merari, filii Idox, fi-
lii Joseph, filii Ozias, filii Elai, filii Jannor,
filii Gedeon, filii Raphaim, filii Achitob, filii
Melchiaz, filii Enan, filii Nathaniz, filii Sala-
thiel, filii Simeon, filii Ruben:

2 Et vir ejus fuit Manasses, qui mortuus est
in diebus messis hordeaceæ:

3 Instabat enim super alligantes manipulos in
campo, & venit æstus super caput ejus, & mor-
tuus est in Bethulia civitate sua, & sepultus est
illie cum patribus suis.

4 Erat autem Judith relicta ejus vidua jam an-
nis tribus, & mensibus sex.

5 Et in superioribus domus suæ fecit sibi se-
cretum cubiculum, in quo cum puellis suis clau-
sa morabatur.

6 Et habens super lumbos suos cilicium, jeju-
nabat omnibus diebus vitæ suæ, præter sabbata,
& neomenias, & festa domus Israel.

7 Erat autem eleganti aspectu nimis, cui vir
suus reliquerat divitias multas, & familiam co-
piosam, ac possessiones armentis boum, & gre-
gibus ovium plenas.

8 Et erat hæc in omnibus famosissima, quo-
niam timebat Dominum valde, nec erat qui lo-
queretur de illa verbum malum.

9 Hæc itaque cum audisset, quoniam Ozias pro-
misisset quod transacto quinto die traderet civi-
tatem, misit ad presbyteros Chabri, & Charmi.

10 Et venerunt ad illam, & dixit illis: Quod
est hoc verbum, in quo consensit Ozias, ut tra-
dat civitatem Assyriis, si intra quinque dies non
venerit vobis adiutorium?

11 Et qui essis vos, qui tentatis Dominum?

12 Non est iste sermo, qui misericordiam pro-
vocet, sed potius qui iram excitet, & furorem
accendat.

13 Posuistis vos tempus miserationis Domini,
& in arbitrium vestrum, diem constituistis ei.

14 Sed quia patiens Dominus est, in hoc ipso
pœniteamus, & indulgentiam ejus fufis lacrymis
postulemus:

15 Non enim quasi homo, sic Deus commi-
nabitur, neque sicut filius hominis ad iracun-
diam inflammabitur.

16 Et ideo humiliemus illi animas nostras, &
in spiritu constituti humiliato, servientes illi,

17 Dicamus fentes Domino, ut secundum vo-
luntatem suam sic faciat nobiscum misericordiam
suam: ut sicut conturbatum est cor nostrum in
superbia eorum, ita etiam de nostra humilitate
gloriemur:

18 Quoniam non sumus secuti peccata patrum
nostrorum, qui dereliquerunt Deum suum, &
adoraverunt deos alienos,

19 Pro quo scelere dati sunt in gladium, & in
rapinam, & in confusionem inimicis suis, nos
autem alterum Deum nescimus præter ipsum.

20 Expectemus humiles consolationem ejus, &
exquiret sanguinem nostrum de afflictionibus ini-
micorum nostrorum, & humiliabit omnes Gen-
tes,

tes, quæcumque insurgunt contra nos, & faciet illas sine honore Dominus Deus noster.

21 Et nunc fratres, quoniam vos estis presbyteri in populo Dei, & ex vobis pendet anima illorum, ad eloquium vestrum corda eorum erigite, ut memores sint, quia tentati sunt patres nostri ut probarentur, si vere colerent Deum suum.

22 * Memores esse debent, quomodo pater noster Abraham tentatus est, & per multas tribulationes probatus, Dei amicus effectus est.

23 Sic Isaac, sic Jacob, sic Moyses, & omnes qui placuerunt Deo, per multas tribulationes transferunt fideles.

24 Illi autem, qui tentationes non susceperunt cum timore Domini, & impatientiam suam & improprium murmurationis suæ contra Dominum protulerunt,

25 * Exterminati sunt ab exterminatore, & a serpentibus perierunt.

26 Et nos ergo non ulciscamur nos pro his quæ patimur,

27 Sed reputantes peccatis nostris hæc ipsa supplicia minora esse flagella Domini, quibus quasi servi corripimur ad emendationem, & non ad perditionem nostram evenisse credamus.

28 Et dixerunt illi Ozias, & presbyteri: Omnia quæ locuta es, vera sunt, & non est in sermonibus tuis ulla reprehensio.

29 Nunc ergo ora pro nobis, quoniam mulier sancta es, & timens Deum.

30 Et dixit illis Judith: Sicut quod potui loqui, Dei esse cognoscitis:

31 Ita quod facere disposui, probate si ex Deo est, & orate ut firmum faciat Deus consilium meum.

32 Stabitis vos ad portam nocte ista, & ego exeam cum Abra mea: & orate, ut sicut dixistis, in diebus quinque respiciat Dominus populum suum Israel.

33 Vos autem nolo ut scrutemini actum meum, & usque dum renuntiem vobis, nihil aliud fiat, nisi oratio pro me ad Dominum Deum nostrum.

34 Et dixit ad eam Ozias princeps Juda: Vade in pace, & Dominus sit tecum in ultionem inimicorum nostrorum. Et revertentes abierunt.

CAPUT IX.

Judith sese affligens ac humilians, pro populi liberatione prostrata precatur, utque sibi virtus detur evertendi Holofernem.

1 **Q**uibus abscedentibus, Judith ingressa est oratorium suum: & induens se cilicio posuit cinerem super caput suum: & prosternens se Domino, clamabat ad Dominum, dicens:

2 Domine Deus patris mei Simeon, * qui dedisti illi gladium in defensionem alienigenarum, qui violatores extiterunt in coinquinatione sua, & denudaverunt femur virginis in confusione: 34. 26.

3 Et dedisti mulieres illorum in prædam, & filias illorum in captivitatem: & omnem prædam in divisionem servis tuis, qui zelaverunt zelum tuum: subveni quæso te, Domine Deus meus mihi vidua.

4 Tu enim fecisti priora, & illa post illa cogitasti: & hoc factum est quod ipse voluisti.

5 Omnes enim viæ tuæ paratæ sunt, & tua judicia in tua providentia posuisti.

6 * Respice castra Assyriorum nunc, sicut tunc castra Egyptiorum videre dignatus es, quando post servos tuos armati currebant, confidentes in quadrigis, & in equitatu suo, & in multitudine bellatorum. 14. 9.

7 Sed aspexisti super castra eorum, & tenebræ fatigaverunt eos.

8 Tenuit pedes eorum abyssus, & aquæ operuerunt eos.

9 Sic fiant & isti, Domine, qui confidunt in multitudine sua, & in curribus suis, & in contis, & in scutis, & in sagittis suis, & in lanceis gloriantur.

10 Et nesciant, quia tu ipse es Deus noster, qui conteris bella ab initio, & Dominus nomen est tibi.

11 Erige brachium tuum sicut ab initio, & allide virtutem illorum in virtute tua: cadat vir.

virtus eorum in iracundia tua, qui promittunt se violare sancta tua, & polluere tabernaculum nominis tui, & dejicere gladio suo cornu altaris tui.

12 Fac Domine, ut gladio proprio ejus superbia amputetur:

13 Capiatur laqueo oculorum suorum in me, & percussus eum ex labiis charitatis meae.

14 Da mihi in animo constantiam, ut contemnam illum: & virtutem, ut evertam illum.

15 * *Jud. 4. 21. & 5. 26.* Erit enim hoc memoriale nominis tui, cum manus feminae dejecerit eum.

16 Non enim in multitudine est virtus tua Domine, neque in equorum viribus voluntas tua est: nec superbi ab initio placuerunt tibi: sed humilium & mansuetorum semper tibi placuit deprecatio.

17 Deus caelorum, creator aquarum, & Dominus totius creaturae, exaudi me miseram deprecantem, & de tua misericordia praesumentem.

18 Memento Domine testamenti tui, & da verbum in ore meo, & in corde meo consilium corrobora, ut domus tua in sanctificatione tua permaneat:

19 Et omnes gentes agnoscant, quia tu es Deus, & non est alius praeter te.

CAPUT X.

Judith pulcherrima aptissime ornata, Bethulia cum sua ancilla egreditur, & ab exploratoribus deprehensa ducitur ad Holofernem, qui mox ejus capitur pulchritudine.

1 **F**actum est autem, cum cessasset clamare ad Dominum, surrexit de loco, in quo jacuerat prostrata ad Dominum.

2 Vocavitque abram suam, & descendens in domum suam, abstulit a se cilicium, & exiit se vestimentis viduitatis suae,

3 Et lavit corpus suum, & unxit se myro optimo, & discriminavit crinem capitis sui, & imposuit mitram super caput suum, & induit se vestimentis jucunditatis suae, induitque sandalia pedibus suis, assumpsitque dextraliola, & lilia, & innares, & annulos, & omnibus ornamentis suis ornavit se.

4 Cui etiam Dominus contulit splendorem: quoniam omnis ista compositio non ex libidine, sed ex virtute pendebat: & ideo Dominus hanc in illam pulchritudinem ampliavit, ut incomparabili decore omnium oculis appareret.

5 Imposuit itaque abra suae ascoperam vini, & vas olei, & polentam, & palathas, & panes, & caseum, & profecta est.

6 Cumque venissent ad portam civitatis, invenerunt expectantem Oziam & presbyteros civitatis.

7 Qui cum vidissent eam, stupentes mirati sunt nimis pulchritudinem ejus.

8 Nihil tamen interrogantes eam, dimiserunt transire, dicentes: Deus patrum nostrorum det tibi gratiam, & omne consilium tui cordis sua virtute corroboret, ut gloriatur super te Jerusalem, & sit nomen tuum in numero sanctorum & iustorum.

9 Et dixerunt hi qui illic erant, omnes una voce: Fiat, fiat,

10 Judith vero orans Dominum, transivit per portas ipsa & abra ejus.

11 Factum est autem, cum descenderet montem, circa ortum diei, occurrerunt ei exploratores Assyriorum, & tenuerunt eam, dicentes: Unde venis? aut quo vadis?

12 Quae respondit: Filia sum Hebraeorum, ideo ego fugi a facie eorum, quoniam futurum agnovi, quod dentur vobis in depradationem, pro eo quod contempnentes vos, noluerunt ultro tradere seipfos ut invenirent misericordiam in conspectu vestro.

13 Hac de causa cogitavi mecum, dicens: Vadam ad faciem principis Holofernus, ut indicem illi secreta illorum, & ostendam illi, quo aditu possit obtinere eos, ita ut non cadat vir unus de exercitu ejus.

14 Et cum audissent viri illi verba ejus, considerabant faciem ejus, & erat in oculis eorum stupor: quoniam pulchritudinem ejus mirabantur nimis.

15 Et dixerunt ad eam: Conservasti animam tuam

tuam eo quod tale reperisti consilium, ut descenderes ad Dominum nostrum.

16 Hoc autem scias, quoniam cum steteris in conspectu ejus, bene tibi faciet & eris gratissima in corde ejus. Duxeruntque illam ad tabernaculum Holofernis, annuntiantes eam.

17 Cumque intrasset ante faciem ejus, statim captus est in suis oculis Holofernes.

18 Dixeruntque ad eum satellites ejus: Quis contemnat populum Hebræorum, qui tam decoras mulieres habeat, ut non pro his merito pugnare contra eos debeamus?

19 Videns itaque Judith Holofernem sedentem in conopæo, quod erat ex purpura, & auro, & smaragdo, & lapidibus pretiosis intextum:

20 Et cum in faciem ejus intendisset, adoravit eum, prosternens se super terram. Et elevaverunt eam servi Holofernis, jubente domino suo.

CAPUT XI.

Judith ab Holoferne super causa fugæ suæ interrogata imponit illi speciosam pollicens victoriam,

1 **T**unc Holofernes dixit ei: Aequo animo esto, & noli pavere in corde tuo: quoniam ego nunquam nocui viro, qui voluit servire Nabuchodonosor regi.

2 Populus autem tuus, si non contempserit me, non levarem lanceam meam super eum.

3 Nunc autem dic mihi, qua ex causa recessisti ab illis, & placuit tibi ut venires ad nos?

4 Et dixit illi Judith: Sume verba ancillæ tuæ, quoniam si secutus fueris verba ancillæ tuæ, perfectam rem faciet Dominus tecum.

5 Vivit enim Nabuchodonosor rex terræ, & vivit virtus ejus, quæ est in te ad correptionem omnium animarum errantium: quoniam non solum homines serviunt illi per te, sed & bestiae agri obtemperant illi.

6 Nuntiatur enim animi tui industria universis gentibus, & indicatum est omni sæculo, quoniam tu solus bonus, & potens es in omni regno ejus, & disciplina tua omnibus provinciis prædicatur.

7 *Nec hoc latet quod locutus est Achior, nec ^{Supra} illud ignoratur, quod ei jussus evenire. _{5.5.}

8 Constat enim, Deum nostrum sic peccatis offensum, ut mandaverit per Prophetas suos ad populum, quod tradat eum pro peccatis suis.

9 Et quoniam sciunt se offendisse Deum suum filii Israel, tremor tuus super ipsos est.

10 Insuper etiam fames invasit eos, & ab ariditate aquæ jam inter mortuos computantur.

11 Denique hoc ordinant, ut interficiant pecora sua, & bibant sanguinem eorum:

12 Et sancta Domini Dei sui, quæ præcepit Deus non contingi, in frumento, vino & oleo, hæc cogitaverunt impendere, & volunt consumere, quæ nec manibus deberent contingere: ergo quoniam hæc faciunt, certum est, quod in perditionem dabuntur.

13 Quod ego ancilla tuo cognoscens, fugi ab illis, & misit me Dominus hæc ipsa nuntiare tibi.

14 Ego enim ancilla tua Deum colo, etiam nunc apud te: & exiet ancilla tua, & orabo Deum,

15 Et dicet mihi quando eis reddat peccatum suum, & veniens nuntiabo tibi, ita ut ego adducam te per mediam Jerusalem, & habebis omnem populum Israel sicut oves, quibus non est pastor, & non latrabit vel unus canis contra te:

16 Quoniam hæc mihi dicta sunt per providentiam Dei.

17 Et quoniam iratus est illis Deus, hæc ipsa missa sum nuntiare tibi.

18 Placuerunt autem omnia verba hæc coram Holoferne, & coram pueris ejus, & mirabantur sapientiam ejus, & dicebant alter ad alterum:

19 Non est talis mulier super terram in aspectu, in pulchritudine, in sensu verborum.

20 Et dixit ad illam Holofernes: Benefecit Deus, qui misit te ante populum, ut des illum tu in manibus nostris:

21 Et quoniam bona est promissio tua, si fecerit mihi hoc Deus tuus, erit & Deus meus, & tu in domo Nabuchodonosor magna eris, & nomen tuum nominabitur in universa terra.

CAPUT XII.

Judith in locum thesaurorum Holofernis introducta, facultatem obtinet propriis vescendi cibus, nocteque ad orationem egrediendi: quarto autem die in convivium inducitur, coram Holoferne comedit & bibit, qui ejus concupiscentia ardens, vehementer inebriatur.

1 **T**unc jussit eam introire, ubi repositi erant thesauri ejus, & jussit illic manere eam, & constituit quid daretur illi de convivio suo.

2 Cui respondit Judith, & dixit: Nunc non potero manducare ex his, quæ mihi præcipis tribui, ne veniat super me offensio: ex his autem, quæ mihi detuli, manducabo.

3 Cui Holofernes ait: Si defecerint tibi ista, quæ tecum detulisti, quid faciemus tibi?

4 Et dixit Judith: Vivit anima tua domine meus, quoniam non expendet omnia hæc ancilla tua, donec faciat Deus in manu mea hæc, quæ cogitavi. Et induxerunt illam servi ejus in tabernaculum, quod præceperat.

5 Et petiit dum introiret, ut daretur ei copia nocte & ante lucem egrediendi foras ad orationem, & deprecandi Dominum.

6 Et præcepit cubiculariis suis, ut sicut placeret illi, exiret, & introiret ad adorandum Deum suum, per triduum:

7 Et exibat noctibus in vallem Bethuliae, & baptizabat se in fonte aquæ.

8 Et ut ascendebat, orabat Dominum Deum Israel, ut dirigeret viam ejus ad liberationem populi sui.

9 Et introiens, munda manebat in tabernaculo usque dum acciperet escam suam in vespere.

10 Et factum est, in quarto die Holofernes fecit cenam servis suis, & dixit ad Vagao eunucho suum: Vade, & suade Hebraam illam ut sponte consentiat habitare mecum.

11 Fœdum est enim apud Assyrios, si fœmina irrideat virum agendo, ut immunis ab eo transeat.

12 Tunc introivit Vagao ad Judith, & dixit: Non vereatur bona puella introire ad dominum meum,

meum, ut honorificetur ante faciem ejus, ut manducet cum eo, & bibat vinum in jucunditate.

13 Cui Judith respondit: Quæ ego sum, ut contradicam domino meo?

14 Omne quod erit ante oculos ejus bonum & optimum, faciam. Quidquid autem illi placuerit, hoc mihi erit optimum omnibus diebus vitæ meæ.

15 Et surrexit, & ornavit se vestimento suo, & ingressa stetit ante faciem ejus.

16 Cor autem Holofernis concussum est: erat enim ardens in concupiscentia ejus.

17 Et dixit ad eam Holofernes: Bibe nunc, & accumbe in jucunditate, quoniam invenisti gratiam coram me.

18 Et dixit Judith: Bibam domine, quoniam magnificata est anima mea hodie præ omnibus diebus meis.

19 Et accepit, & manducavit, & bibit coram ipso ea, quæ paraverat illi ancilla ejus.

20 Et jucundus factus est Holofernes ad eam, bibitque vinum multum nimis, quantum nunquam biberat in vita sua.

CAPUT XIII.

Judith facta ad Deum oratione præscindit acinace caput ebrii Holofernis; quod ad concives in Bethuliam deferens, eos ad gratiarum actionem hortatur, ipsa vero ab omnibus benedicitur, & Achior viso Holofernis capite obstupescit.

1 **U**T autem sero factum est, festinaaverunt servi illius ad hospitia sua, & conclusit Vagao ostia cubiculi, & abiit.

2 Erant autem omnes fatigati a vino:

3 Eratque Judith sola in cubiculo.

4 Porro Holofernes jacebat in lecto, nimia ebrietate sopitus.

5 Dixitque Judith puellæ suæ, ut staret foris ante cubiculum, & observaret.

6 Stetitque Judith ante lectum, orans cum lacrymis, & labiorum motu in silentio,

7 Dicens: Confirma me Domine Deus Israel, & respice in hac hora ad opera manuum mearum, ut, sicut promissisti, Jerusalem civitatem tuam

erigas: & hoc, quod credens per te posse fieri cogitavi, perficiam.

8 Et cum hæc dixisset, accessit ad columnam quæ erat ad caput lectuli ejus, & pugionem ejus, qui in ea ligatus pendebat, exolvit.

9 Cumque evaginasset illum, apprehendit comam capitis ejus, & ait: Confirma me Domine Deus in hac hora.

10 Et percussit bis in cervicem ejus, & abstulit caput ejus, & abstulit conopæum ejus a columnis, & evolvit corpus ejus truncum.

11 Et post pusillum exivit, & tradidit caput Holofernis ancillæ suæ, & jussit, ut mitteret illud in peram suam.

12 Et exierunt dæ, secundum consuetudinem suam, quasi ad orationem, & transierunt castra, & gyrantes vallem, venerunt ad portam civitatis.

13 Et dixit Judith a longe custodibus murorum: Aperite portas, quoniam nobiscum est Deus, qui fecit virtutem in Israel.

14 Et factum est, cum audissent viri vocem ejus, vocaverunt presbyteros civitatis.

15 Et concurrerunt ad eam omnes, a minimo usque ad maximum: quoniam sperabant eam jam non esse venturam.

16 Et accendentes luminaria congraverunt circa eam universi: illa autem ascendens in eminentiorem locum, jussit fieri silentium. Cumque omnes tacuissent,

17 Dixit Judith: Laudate Dominum Deum nostrum, qui non deseruit sperantes in se:

18 Et in me ancilla sua adimplevit misericordiam suam, quam promisit domui Israel: & interfecit in manu mea hostem populi sui hac nocte.

19 Et proferens de pera caput Holofernis, ostendit illis, dicens: Ecce caput Holofernis principis militiæ Assyriorum, & ecce conopæum illius, in quo recumbebat in ebrietate sua, ubi per manum fœminæ percussit illum Dominus Deus noster.

20 Vivit autem ipse Dominus, quoniam custodivit me Angelus ejus, & hinc euntem, & ibi commorantem, & inde hinc revertentem, & non per-

permisit me Dominus ancillam suam coinquinari, sed sine pollutione peccati revocavit me vobis gaudentem in victoria sua, in evasione mea, & in liberatione vestra.

21 * Confitemini illi omnes, quoniam bonus, quoniam in sæculum misericordia ejus. * Psalm. 105. 1. & 106. 1.

22 Universi autem adorantes Dominum, dixerunt ad eam: Benedixit te Dominus in virtute sua, quia per te ad nihilum redexit inimicos nostros.

23 Porro Ozias princeps populi Israel, dixit ad eam: Benedicta es tu filia a Domino Deo excelso præ omnibus mulieribus super terram.

24 Benedictus Dominus, qui creavit cælum & terram, qui te direxit in vulnera capitis principis inimicorum nostrorum]

25 Quia hodie nomen tuum ita magnificavit, ut non recedat laus tua de ore hominum, qui memores fuerint virtutis Domini in æternum, pro quibus non pepercisti animæ tuæ propter angustias & tribulationem generis tui, sed subvenisti ruinæ ante conspectum Dei nostri.

26 Et dixit omnis populus: Fiat, fiat.

27 Porro Achior vocatus venit, & dixit ei Judith: Deus Israel, cui tu testimonium dedisti, quod ulciscatur se de inimicis suis, ipse caput omnium incredulorum incidit hac nocte in manu mea.

28 Et ut probes, quia ita est, ecce caput Holofernis, qui in contemptu superbiæ suæ Deum Israel contempsit, & tibi interitum minabatur, dicens: Cum captus fuerit populus Israel, gladio perforari præcipiam latera tua.

29 Videns autem Achior caput Holofernis, angustiatum præ pavore, cecidit in faciem suam super terram, & æstuavit anima ejus.

30 Postea vero quam resumpto spiritu recreatus est, prociat ad pedes ejus, & adoravit eam, & dixit:

31 Benedicta tu a Deo tuo in omni tabernaculo Jacob, quoniam in omni gente, quæ audierit nomen tuum, magnificabitur super te Deus Israel.

CAPUT XIV.

Holofernis capite de muro Bethulia suspenso, Achiorque circumciso, Judæi in Assyrios irruunt; qui Holofernem excitantes, mortuumque inventes, vehementi timore concutiuntur.

1 Dixit autem Judith ad omnem populum: Audite me fratres, suspendite caput hoc super muros nostros:

2 Et erit, cum exierit Sol, accipiat unusquisque arma sua, & exite cum imperu, non ut descendatis deorsum, sed quali impetum facientes.

3 Tunc exploratores necesse erit ut fugiant ad principem suum excitandum ad pugnam.

4 Cumque duces eorum concurrerint ad tabernaculum Holofernis, & invenerint eum truncum in suo sanguine volutatum, decidet super eos timor.

5 Cumque cognoveritis fugere eos, ite post illos securi, quoniam Dominus conteret eos sub pedibus vestris.

6 Tunc Achior videns virtutem, quam fecit Deus Israel, relicto gentilitatis ritu, credidit Deo, & circumcidit carnem præputii sui, & appositus est ad populum Israel, & omnis successio generis ejus usque in hodiernum diem.

7 Mox autem ut ortus est dies, suspenderunt super muros caput Holofernis, accepitque unusquisque vir arma sua, & egressi sunt cum grandi strepitu & ululatu.

8 Quod videntes exploratores, ad tabernaculum Holofernis cucurrerunt.

9 Porro hi, qui in tabernaculo erant, venientes, & ante ingressum cubiculi perstrepen-tes, excitandi gratia, inquietudinem arte moliebantur, ut non ab excitantibus, sed a sonantibus Holofernes evigilaret.

10 Nullus enim audebat cubiculum virtutis Assyriorum pulsando aut intrando aperire.

11 Sed cum venissent ejus duces ac tribuni, & universi majores exercitus regis Assyriorum, dixerunt cubiculariis:

12 Intrate, & excitate illum, quoniam egressi

si

si mures de cavernis suis, ausi sunt provocare nos ad prælium.

13 Tunc ingressus Vagao cubiculum ejus, stetit ante cortinam, & plausum fecit manibus suis: suspicabatur enim illum cum Judith dormire.

14 Sed cum nullum motum jacentis sensu aurium caperet, accessit proximans ad cortinam, & elevans eam, vidensque cadaver absque capite Holofernis in suo sanguine tabefactum jacere super terram, exclamavit voce magna cum fletu, & scidit vestimenta sua.

15 Et ingressus tabernaculum Judith, non invenit eam, & exiit foras ad populum.

16 Et dixit: Una mulier Hebræa fecit confusionem in domo regis Nabuchodonosor, ecce enim Holofernes jacet in terra, & caput ejus non est in illo.

17 Quod cum audissent principes virtutis Assyriorum, sciderunt omnes vestimenta sua, & intolerabilis timor & tremor cecidit super eos, & turbati sunt animi eorum valde.

18 Et factus est clamor incomparabilis in medio castrorum eorum.

CAPUT XV.

Assyrii eade duces sui percussit, omnibus relictis fugiunt; & Judæi eos persequuntur, & cædunt; & spoliis collectis plurimum ditantur; Judith autem a pontifice & populo benedicitur; & que Holoferni propria fuerant, ipsi traduntur.

1 Cumque omnis exercitus decollatum Holofernem audisset, fugit mens & consilium ab eis, & solò tremore & metu agitati, fuga præsidium sumunt.

2 Ita ut nullus loqueretur cum proximo suo, sed inclinato capite, relictis omnibus, evadere festinabant Hebræos, quos armatos super se venire audiebant, fugientes per vias camporum & semitas collium.

3 Videntes itaque filii Israel fugientes, secuti sunt illos. Descenderuntque clangentes tubis, & ululantes post ipsos.

4 Et quoniam Assyrii non adunati, in fugam

G 3

ibant

ibant præcipientes: filii autem Israel uno agmine persequentes, debilitabant omnes, quos invenire potuissent.

5 Misit itaque Ozias nuntios per omnes civitates & regiones Israel.

6 Omnis itaque regio, omnisque urbs electam juventutem armatam misit post eos, & persecuti sunt eos in ore gladii, quousque pervenirent ad extremitatem finium suorum.

7 Reliqui autem, qui erant in Bethulia, ingressi sunt castra Assyriorum, & prædant, quam fugientes Assyrii reliquerant, abstulerunt, & onustati sunt valde.

8 Hi vero, qui victores reversi sunt ad Bethuliam, omnia quæ erant illorum, attulerunt secum, ita ut non esset numerus in pecoribus, & jumentis, & universis mobilibus eorum, ut a minimo usque ad maximum omnes divites fierent de prædationibus eorum.

9 Joacim autem summus pontifex de Jerusalem venit in Bethuliam cum universis presbyteris suis, ut videret Judith.

10 Quæ cum exisset ad illum, benedixerunt eam omnes una voce, dicentes: Tu gloria Jerusalem, tu lætitia Israel, tu honorificentia populi nostri:

11 Quia fecisti viriliter, & confortatum est cor tuum, eo quod castitatem amaveris, & post virum tuum, alterum nescieris: ideo & manus Domini confortavit te, & ideo eris benedicta in æternum.

12 Et dixit omnis populus: Fiat, fiat.

13 Per dies autem triginta, vix collecta sunt spolia Assyriorum a populo Israel.

14 Porro autem universa, quæ Holofernis peculiariter fuisse probata sunt, dederunt Judith in auro, & argento, & vestibus, & gemmis, & omni suppellectili, & tradita sunt omnia illi a populo.

15 Et omnes populi gaudebant cum mulieribus, & virginibus, & juvenibus, in organis & citharis.

CAPUT XVI.

Canticum Judith ob victoriam: venit populus Jerusalem holocausta cum gratiarum actionibus oblaturus: tandemque Judith plena dierum moritur, & dies hujus victoriæ perpetuo apud Judæos in numero sanctorum dierum celebratur.

1 Tunc cantavit canticum hoc Domino Judith, dicens:

2 Incipite Domino in tympanis, cantate Domino in cymbalis, modulamini illi psalmum novum, exaltate, & invocate nomen ejus.

3 Dominus conterens bella, Dominus nomen est illi.

4 Qui posuit castra sua in medio populi sui, ut eriperet nos de manu omnium inimicorum nostrorum.

5 Venit Assur ex montibus ab Aquilone in multitudine fortitudinis suæ: cujus multitudo obturavit torrentes, & equi eorum cooperuerunt valles.

6 Dixit se incensurum fines meos, & juvenes meos occisurum gladio, infantes meos dare in prædam, & virgines in captivitatem.

7 Dominus autem omnipotens nocuit eum, & tradidit eum in manus femine, & confodit eum.

8 Non enim cecidit potens eorum a juvenibus, nec filii Titan percusserunt eum, nec excelsi gigantes opposuerunt se illi, sed Judith filia Merari in specie faciei suæ dissolvit eum.

9 Exiit enim se vestimento viduitatis, & induit se vestimento lætitiæ in exultatione filiorum Israel.

10 Unxit faciem suam unguento, & colligavit cincinnos suos mitra, accepit stolam novam ad decipiendum illum.

11 Sandalia ejus rapuerunt oculos ejus, pulchritudo ejus captivam fecit animam ejus, amputavit pugione cervicem ejus.

12 Horruerunt Perse constantiam ejus, & Medii audaciam ejus.

13 Tunc ululaverunt castra Assyriorum, quando apparuerunt humiles mei, arescentes in siti.

14 Filii puellarum compunxerant eos, & sicut pueros fugientes occiderunt eos: perierunt in praelio a facie Domini Dei mei.

15 Hymnum cantemus Domino, hymnum novum cantemus Deo nostro.

16 Adonai Domine, magnus es tu, & praeclarus in virtute tua, & quem superare nemo potest.

17 Tibi serviat omnis creatura tua: * quia dixisti, & facta sunt: misisti spiritum tuum, & creata sunt, & non est, qui resistat voci tuae.

18 Montes a fundamentis movebuntur cum aquis: petrae, sicut cera, liquefcent ante faciem tuam.

19 Qui autem timent te, magni erunt apud te per omnia.

20 Vix genti insurgenti super genus meum: Dominus enim omnipotens vindicabit in eis, in die iudicii visitabit illos:

21 Dabit enim ignem, & vermes in carnes eorum, ut urantur, & sentiant usque in sempiternum.

22 Et factum est post haec, omnis populus post victoriam venit in Jerusalem adorare Dominum: & mox ut purificati sunt, obtulerunt omnes holocausta, & vota, & repromissiones suas.

23 Porro Judith univrsa vasa bellica Holofernis, quae dedit illi populus, & conopseum, quod ipsa sustulerat de cubili ipsius, obtulit in anathema oblivionis.

24 Erat autem populus jucundus secundum faciem sanctorum, & per tres menses gaudium hujus victoriae celebratum est cum Judith.

25 Post dies autem illos unusquisque rediit in domum suam, & Judith magna facta est in Bethulia, & praeclarior erat univrsa terrae Israel.

26 Erat etiam virtuti castitas adjuncta, ita ut non cognosceret virum omnibus diebus vitae suae, ex quo defunctus est Manasses vir ejus.

27 Erat autem diebus festis procedens cum magna gloria.

28 Mansit autem in domo viri sui annos centum quinque, & dimisit abram suam liberam, & defuncta est ac sepulta cum viro suo in Bethulia.

29 Luxitque illam omnis populus diebus septem.

30 In omni autem spatio vitae ejus non fuit qui perturbaret Israel, & post mortem ejus annis multis.

31 Dies autem victoriae hujus festivitatis, ab Hebraeis in numero sanctorum dierum accipitur, & colitur a Judaeis ex illo tempore usque in praesentem diem.

LIBER ESTHER.

CAPUT PRIMUM.

Assuero ad potentiae suae ostentationem toto semestri splendidum celebrante convivium: regina Vashti accessita venire recusavit, ideoque revindictur: & sapientum consilio edictum promulgatur, ut uxores maritis deserant honorem.

IN diebus Assuero, qui regnavit ab India usque Aethiopiam super centum viginti septem provincias:

1 Quando sedit in folio regni sui, Susana civitas regni ejus exordium fuit.

2 Tertio igitur anno imperii sui fecit grande convivium cunctis principibus, & pueris suis, fortissimis Persarum, & Medorum inclitis, & praefectis provinciarum coram se.

3 Ut ostenderet divitias gloriae regni sui, ac magnitudinem, atque jactantiam potentiae suae, multo tempore, centum videlicet & octoginta diebus.

4 Cumque implerentur dies convivii, invitavit omnem populum, qui inventus est in Susana, a maximo usque ad minimum: & iussit septem diebus convivium preparari in vestibulo horti, & nemoris, quod regio cultu & manu constitum erat.

5 Et pendebant ex omni parte tentoria aërii

14 Filii puellarum compunxerant eos, & sicut pueros fugientes occiderunt eos: perierunt in praelio a facie Domini Dei mei.

15 Hymnum cantemus Domino, hymnum novum cantemus Deo nostro.

16 Adonai Domine, magnus es tu, & praeclarus in virtute tua, & quem superare nemo potest.

17 Tibi serviat omnis creatura tua: * quia dixisti, & facta sunt: misisti spiritum tuum, & creata sunt, & non est, qui resistat voci tuae.

18 Montes a fundamentis movebuntur cum aquis: petrae, sicut cera, liquefcent ante faciem tuam.

19 Qui autem timent te, magni erunt apud te per omnia.

20 Vix genti insurgenti super genus meum: Dominus enim omnipotens vindicabit in eis, in die iudicii visitabit illos:

21 Dabit enim ignem, & vermes in carnes eorum, ut urantur, & sentiant usque in sempiternum.

22 Et factum est post haec, omnis populus post victoriam venit in Jerusalem adorare Dominum: & mox ut purificati sunt, obtulerunt omnes holocausta, & vota, & repromissiones suas.

23 Porro Judith univēsa vasa bellica Holofernis, quae dedit illi populus, & conopœum, quod ipsa sustulerat de cubili ipsius, obtulit in anathema oblivionis.

24 Erat autem populus jucundus secundum faciem sanctorum, & per tres menses gaudium hujus victoriae celebratum est cum Judith.

25 Post dies autem illos unusquisque rediit in domum suam, & Judith magna facta est in Bethulia, & praeclarior erat univēsa terrae Israel.

26 Erat etiam virtuti castitas adjuncta, ita ut non cognosceret virum omnibus diebus vitae suae, ex quo defunctus est Manasses vir ejus.

27 Erat autem diebus festis procedens cum magna gloria.

28 Mansit autem in domo viri sui annos centum quinque, & dimisit abram suam liberam, & defuncta est ac sepulta cum viro suo in Bethulia.

29 Luxitque illam omnis populus diebus septem.

30 In omni autem spatio vitae ejus non fuit qui perturbaret Israel, & post mortem ejus annis multis.

31 Dies autem victoriae hujus festivitatis, ab Hebraeis in numero sanctorum dierum accipitur, & colitur a Judaeis ex illo tempore usque in praesentem diem.

LIBER ESTHER.

CAPUT PRIMUM.

Assuero ad potentiae suae ostentationem toto semestri splendidum celebrante convivium: regina Vashti accersita venire recusavit, ideoque revindictur: & sapientum consilio edictum promulgatur, ut uxores maritis deserant honorem.

IN diebus Assueri, qui regnavit ab India usque Aethiopiam super centum viginti septem provincias:

1 Quando sedit in folio regni sui, Susana civitas regni ejus exordium fuit.

2 Tertio igitur anno imperii sui fecit grande convivium cunctis principibus, & pueris suis, fortissimis Persarum, & Medorum inclitis, & praefectis provinciarum coram se.

3 Ut ostenderet divitias gloriae regni sui, ac magnitudinem, atque jactantiam potentiae suae, multo tempore, centum videlicet & octoginta diebus.

4 Cumque implerentur dies convivii, invitavit omnem populum, qui inventus est in Susana, a maximo usque ad minimum: & iussit septem diebus convivium preparari in vestibulo horti, & nemoris, quod regio cultu & manu constitum erat.

5 Et pendebant ex omni parte tentoria aërii

coloris, & carbasini ac hyacinthini, sustentata funibus byslinis, atque purpureis, qui eburneis circulis inferti erant, & columnis marmoreis sustentabantur. Lectuli quoque aurei & argentei, super pavimentum smaragdino & pario stratum lapide, dispositi erant: quod mira varietate pictura decorabat.

7 Bibebant autem, qui invitati erant, aureis poculis, & aliis atque aliis vasis cibi inferebantur. Vinum quoque, ut magnificentia regia dignum erat, abundans, & præcipuum ponebatur.

8 Nec erat qui nolentes cogeret ad bibendum, sed sicut rex statuerat, præponens mensis singulos de principibus suis, ut sumeret unusquisque quod vellet.

9 Vasthi quoque regina fecit convivium feminatum in palatio, ubi rex Assuerus manere consueverat.

10 Itaque die septimo, cum rex esset hilarior, & post nimiam potationem incaluisse mero, præcepit Maumam, & Bazatha, & Harbona, & Bagatha, & Abgatha, & Zethar, & Charchas, septem eunuchis, qui in conspectu ejus ministrabant,

11 Ut introducerent reginam Vasthi coram rege,posito super caput ejus diademate, ut ostenderet cunctis populis & principibus pulchritudinem illius: erat enim pulchra valde.

12 Quæ renuit, & ad regis imperium, quod per eunuchos mandaverat, venire contempsit. Unde iratus rex, & nimio furore succensus,

13 Interrogavit sapientes, qui ex more regio semper ei aderant, & illorum faciebat cuncta consilio, scientium leges, ac jura majorum:

14 (Erant autem primi & proximi, Charfena, & Sethar, & Admatha, & Tharis, & Mares, & Marfana, & Mamuchan, septem duces Persarum, atque Medorum, qui videbant faciem regis; & primi post eum residere soliti erant)

15 Cui sententiæ Vasthi regina subjaceret, quæ Assueri regis imperium, quod per eunuchos mandaverat, facere noluisse.

16 Responditque Mamuchan, audiente rege, atque

atque principibus: Non solum regem læsit regina Vasthi, sed & omnes populos, & principes, qui sunt in cunctis provinciis regis Assueri.

17 Egredietur enim sermo reginæ ad omnes mulieres, ut contemnant viros suos, & dicant: Rex Assuerus iussit, ut regina Vasthi intraret ad eum, & illa noluit.

18 Atque hoc exemplo omnes principum conjuges Persarum atque Medorum, parvipendunt imperia maritorum: unde regis iusta est indignatio.

19 Si tibi placet, egredietur edictum a facie tua, & scribatur juxta legem Persarum atque Medorum, quam præteriri illicitum est, ut nequaquam ultra Vasthi ingrediatur ad regem, sed regnum illius altera, quæ melior est illa, accipiat.

20 Et hoc in omne (quod latissimum est) provinciarum tuarum divulgetur imperium, & cunctæ uxores tam majorum, quam minorum, deferant maritis suis honorem.

21 Placuit consilium ejus regi, & principibus: fecitque rex juxta consilium Mamuchan,

22 Et misit epistolas ad universas provincias regni sui, ut quæque gens audire & legere poterat, diversis linguis & litteris, esse viros principes ac majores in domibus suis: & hoc per cunctos populos divulgari.

CAPUT II.

Præ cæteris virginibus Assuero quesitis, Esther neptis occulta Mardochei Judæi placens, regina loco Vasthi facta est, celebrato nuptiarum magnifico convivio, ac datis muneribus. Porro Mardocheus ad ostium palatii manens, eunuchos regi insidiantes prodit, quod factum Mardochei, annualibus inscribitur.

1 **H**IS ita gestis, postquam regis Assueri indignatio deferverat, recordatus est Vasthi, & quæ fecisset, vel quæ passa esset:

2 Dixeruntque pueri regis, ac ministri ejus: Quarantur regi puellæ virgines ac speciosæ,

3 Et mittantur, qui considerent per universas provincias puellas speciosas & virgines: & ad-

ducant eas ad civitatem Susan, & tradant eas in domum feminarum sub manu Egei eunuchi, qui est præpositus & custos mulierum regiarum: & accipiant mundum muliebrem, & cætera ad usus necessaria.

4 Et quicumque inter omnes oculis regis placuerit, ipsa regnet pro Vasthi. Placuit sermo regi: & ita, ut suggererant, iussit fieri.

5 Erat vir Judæus in Susan civitate, vocabulo Mardocheus filius Jair, filii Semei, filii Cis, de stirpe Jemini.

6 Qui translatus fuerat de Jerusalem eo tempore, quo Jechoniam regem Juda Nabuchodonosor rex Babylonis transtulerat.

7 Qui fuit nutritius filie fratris sui Ediffæ, quæ altero nomine vocabatur Esther, & utrumque parentem amiserat: pulchra nimis, & decora facie. Mortuusque patre ejus ac matre, Mardocheus sibi eam adoptavit in filiam.

8 Cumque percrebuisset regis imperium, & juxta mandatum illius multæ pulchræ virgines adducerentur Susan, & Egeus traderentur eunuchis; Esther quoque inter cæteras puellas ei tradita est, ut servaretur in numero feminarum.

9 Quæ placuit ei, & invenit gratiam in conspectu illius. Et præcepit eunuchis, ut acceleraret mundum muliebrem, & traderet ei partes suas, & septem puellas speciosissimas de domo regis, & tam ipsam, quam pedisequas ejus ornaret atque excoleret.

10 Quæ noluit indicare ei populum & patriam suam: Mardocheus enim præceperat ei, ut de hac re omnino reticeret:

11 Qui deambulabat quotidie ante vestibulum domus, in qua electæ virgines servabantur, curam agens salutis Esther, & scire volens, quid ei accideret.

12 Cum autem venisset tempus singularum per ordinem puellarum, ut intrarent ad regem, expletis omnibus, quæ ad cultum muliebrem pertinebant, mensis duodecim vertebatur: ita duntaxat, ut sex mensibus oleo ungerentur myrrhino, & aliis sex quibusdam pigmentis & aromatis uterentur.

13 Ingredientesque ad regem, quidquid postulassent ad ornatum pertinens, accipiebant, & ut eis placuerat, compositæ de triclinio feminarum ad regis cubiculum transibant.

14 Et quæ intraverat vespere, egrediebatur mane, atque inde in secundas sedes deducebatur, quæ sub manu Susagazi eunuchi erant, qui concubinis regis præsidebat: nec habebat potestatem ad regem ultra redeundi, nisi voluisset rex, & eam venire jussisset ex nomine.

15 Evolutis autem tempore per ordinem, instabat dies, quo Esther filia Abihail fratris Mardochei, quam sibi adoptaverat in filiam, deberet intrare ad regem. Quæ non quasi vir muliebrem cultum, sed quæcumque voluit Egeus eunuchus custos virginum, hæc ei ad ornatum dedit. Erat enim formosa valde, & incredibili pulchritudine, omnium oculis gratiosa & amabilis videbatur.

16 Ducta est itaque ad cubiculum regis Assueti mense decimo, qui vocatur Tebeth, septimo anno regni ejus.

17 Et adamavit eam rex plus quam omnes mulieres, habuitque gratiam & misericordiam coram eo super omnes mulieres, & posuit diadema regni in capite ejus, fecitque eam regnare in loco Vasthi.

18 Et iussit convivium præparari permagnificum cunctis principibus, & servis suis, pro conjunctione & nuptiis Esther. Et dedit requiem universis provinciis, ac dona largitus est juxta magnificentiam principalem.

19 Cumque secundo quærerentur virgines & congregarentur, Mardocheus manebat ad januam regis:

20 Necdum prodiderat Esther patriam, & populum suum, juxta mandatum ejus. Quidquid enim ille præcipiebat, observabat Esther: & ita cuncta faciebat, ut eo tempore solita erat, quo eam parvulam nutrebat.

21 Eo igitur tempore, quo Mardocheus ad regis januam morabatur, irati sunt Bagathan, & Thares duo eunuchi regis, qui janitores erant,

& in primo palatii limine præsidebant, volueruntque insurgere in regem, & occidere eum.

22 Quod Mardocheum non latuit, statimque nuntiavit reginæ Esther: & illa regi ex nomine Mardochei, qui ad se rem detulerat.

23 Quæsitum est, & inventum: & appensus est uterque eorum in patibulo. Mandatumque est historiis, & annalibus traditum coram rege.

CAPUT III.

Aman a rege sublimatus præ omnibus Medorum ac Persarum principibus, indignatur quod solus Mardocheus Judeus ipsum non adoret. Quapropter omnium Judæorum interitum ab Assuero impetrat, mittitque ad universas provincias litteras regis annulo signatas, ut tertio decimo die mensis duodecimi universi ubique Judæi occidantur.

1 **P**ost hæc rex Assuerus exaltavit Aman filium Amadathi, qui erat de stirpe Agag: & posuit solium ejus super omnes principes, quos habebat.

2 Cunctique servi regis, qui in foribus palatii versabantur, flectebant genua, & adorabant Aman: sic enim præceperat eis imperator. Solus Mardocheus non flectebat genu, neque adorabat eum.

3 Cui dixerunt pueri regis, qui ad fores palatii præsidebant: Cur præter cæteros non observas mandatum regis?

4 Cumque hoc crebrius dicerent, & ille noluisset audire, nuntiaverunt Aman, scire cupientes utrum perseveraret in sententia: dixerat enim eis se esse Judæum.

5 Quod cum audisset Aman, & experimento probasset, quod Mardocheus non flecteret sibi genu, nec se adoraret, iratus est valde.

6 Et pro nihilo duxit in unum Mardocheum mittere manus suas: audierat enim quod esset gentis Judææ. Magisque voluit omnem Judæorum, qui erant in regno Assueri, perdere nationem.

7 Mense primo (cujus vocabulum est Nisan) anno duodecimo regni Assueri, missa est fors in unam, quæ Hebraice dicitur phur, coram Aman, quo

quo die & quo mense gens Judæorum deberet interfici: & exivit mensis duodecimus, qui vocatur Adar.

8 Dixitque Aman regi Assuero: Est populus per omnes provincias regni tui dispersus, & a se mutuo separatus, novis utens legibus & cæremoniis, insuper & regis scita contemnens. Et optime nosti, quod non expediat regno tuo, ut infollescat per licentiam.

9 Si tibi placet, decerne, ut pereat, & decem millia talentorum appendam arcariis gazæ tuæ.

10 Tulit ergo rex annulum, quo utebatur, de manu sua, & dedit eum Aman filio Amadathi de progenie Agag, hosti Judæorum.

11 Dixitque ad eum: Argentum quod tu polliceris, tuum sit. De populo age, quod tibi placet.

12 Vocatique sunt scribæ regis mense primo Nisan, tertio decimo die ejusdem mensis: & scriptum est, ut jussu Aman, ad omnes satrapas regis, & iudices provinciarum, diversarumque gentium, ut quæque gens legere poterat, & audire pro varietate linguarum ex nomine regis Assueri: & litteræ signatæ ipsius annulo.

13 Missæ sunt per cursores regis ad universas provincias, ut occiderent atque delerent omnes Judæos, a puero usque ad senem, parvulos, & mulieres, uno die, hoc est, tertio decimo mensis duodecimi, qui vocatur Adar, & bona eorum diriperent.

14 Summa autem epistolarum hæc fuit, ut omnes provinciæ scirent, & pararent se ad prædictam diem.

15 Festinabant cursores, qui missi erant, regis imperium implere. Statimque in Susan pepedit edictum, rege & Aman celebrante convivium, & cunctis Judæis, qui in urbe erant, stentibus.

CAPUT IV.

Luctus Mardochei ac reliquorum Judæorum ob paratum ipsis interitum. Esther autem, ut jussu Mardochei Judæorum neci occurrat, & non vocata ad regem ingrediatur, jubet cum jejuniis pro se triduo orari, idem ipsa faciente cum suo genere.

1. Quæ

1 Quæ cum audisset Mardocheus, scidit vestimenta sua, & indutus est sacco, spargens cinerem capiti: & in platea mediæ civitatis voce magna clamabat, ostendens amaritudinem animi sui.

2 Et hoc ejulatu usque ad fores palatii gradiens. Non enim erat licitum indutum sacco aulam regis intrare.

3 In omnibus quoque provinciis, oppidis, ac locis, ad quæ crudele regis dogma pervenerat, plandus ingens erat apud Judæos, jejunium, ululatus, & fletus, sacco & cinere multis pro fratre utentibus.

4 Ingressæ autem sunt puellæ Esther, & eunuchi, nunciaveruntque ei. Quod audiens consternata est: & vestem misit, ut ablato sacco induerent eum: quam accipere noluit.

5 Accitoque Athach eunuchum, quem rex ministrum ei dederat, præcepit ei, ut iret ad Mardocheum, & disceret ab eo, cur hoc faceret.

6 Egressusque Athach, ivit ad Mardocheum stantem in platea civitatis, ante ostium palatii:

7 Qui indicavit ei omnia, quæ acciderant, quomodo Aman promississet, ut in thesauro regis pro Judæorum nece inferret argentum.

8 Exemplar quoque edicti, quod pendebat in Susan, dedit ei, ut reginæ ostenderet, & moneret eam, ut intraret ad regem, & deprecaretur eum pro populo suo.

9 Regressus Athach, nuntiavit Esther omnia, quæ Mardocheus dixerat.

10 Quæ respondit ei, & jussit, ut diceret Mardocheo:

11 Omnes servi regis, & cuncta, quæ sub ditione ejus sunt, norunt provinciam, quod sive vir, sive mulier non vocatus, interius atrium regis intraverit, absque ulla cunctatione statim interficiatur: nisi forte rex auream virgam ad eum tetenderit pro signo clementiæ, atque ita possit vivere. Ego igitur quomodo ad regem intrare potero, quæ triginta jam diebus non sum vocata ad eum?

12 Quod cum audisset Mardocheus,

13 Rur-

13 Rursum mandavit Esther, dicens: Ne putes quod animam tuam tantum liberes, quia in domo regis es præ cunctis Judæis:

14 Si enim nunc silueris, per aliam occasionem liberabuntur Judæi: & tu, & domus patriæ tui peribitis. Et quis novit utrum idcirco ad regnum veneris, ut in tali tempore parareris?

15 Rursumque Esther hæc Mardocheo verba mandavit:

16 Vade & congrega omnes Judæos, quos in Susan reperiis, & orate pro me. Non comedatis, & non bibatis tribus diebus, & tribus noctibus: & ego cum ancillis meis similiter jejunabo, & tunc ingrediar ad regem contra legem faciens, non vocata, tradensque me morti & periculo.

17 Ivit itaque Mardocheus, & fecit omnia, quæ ei Esther præceperat.

CAPUT V.

Esther contempto vita periculo ad regem ingressa postulat, ut cum Aman ad suum veniat convivium, in quo ab exhilarato rege de sua petitione interrogata, rursum utrumque ad sequentis diei convivium invitatur; interea Aman indignatus se a Mardocheo non honorari, crucem illi parat.

1 Die autem tertio induta est Esther regalibus vestimentis, & stetit in atrio domus reginæ, quod erat interius, contra basilicam regis: at ille sedebat super solium suum in consistorio palatii contra ostium domus:

2 Cumque vidisset Esther reginam stantem, placuit oculis ejus, & extendit contra eam virgam auream, quam tenebat manu. Quæ accedens, osculata est summitatem virgæ ejus.

3 Dixitque ad eam rex: Quid vis Esther regina? quæ est petitio tua? etiam si dimidiam partem regni petieris, dabitur tibi.

4 At illa respondit: Si regi placet, obsecro, ut venias ad me hodie, & Aman tecum ad convivium, quod paravi.

5 Statimque rex: Vocate, inquit, cito Aman ut Esther obediat voluntati. Venerunt itaque

Tom. III.

H

rex

rex & Aman ad convivium, quod eis regina paraverat.

6 Dixitque ei rex, postquam vinum biberat abundanter: Quid petis ut detur tibi? & pro qua re postulas? etiam si dimidiam partem regni mei petieris, impetrabis.

7 Cui respondit Esther: Petitio mea, & preces sunt istæ:

8 Si inveni in conspectu regis gratiam, & si regi placet, ut det mihi quod postulo, & meam impleat petitionem: veniat rex & Aman ad convivium quod paravi eis, & cras aperiam regi voluntatem meam.

9 Egressus est itaque illo die Aman lætus & alacer. Cumque vidisset Mardocheum sedentem ante fores palatii, & non solum non assurrexisset sibi, sed nec motum quidem de loco sessionis suæ, indignatus est valde:

10 Et dissimulata ira, reversus in domum suam, convocavit ad se amicos suos, & Zares uxorem suam:

11 Et exposuit illis magnitudinem divitiarum suarum, filiorumque turbam, & quanta eum gloria super omnes principes & servos suos rex elevasset.

12 Et post hæc ait: Regina quoque Esther nullum alium vocavit ad convivium cum rege præter me: apud quam etiam cras cum rege præsurus sum.

13 Et cum hæc omnia habeam, nihil me habere puto, quandiu videro Mardocheum Judæum sedentem ante fores regias.

14 Responderuntque ei Zares uxor ejus, & cæteri amici: Jube parari excelsum trabem, habentem altitudinis quinquaginta cubitos, & die mane regi, ut appendatur super eam Mardocheus, & sic itis cum rege lætus ad convivium. Placuit ei consilium, & jussit excelsum parari crucem.

CAPUT VI.

Rex in lætis sibi nocte amabilibus Mardochei fidelitatem in detectis adversus regem eunuchorum

in-

insidiis reperiens, jubet ipsum ut secundum a rege, per Aman capitalem ipsius hostem honorari.

1 **N**OCTEM illam duxit rex insomnem, jussitque sibi afferri historias & annales priorum temporum. Quæ cum illo præsenare legereatur.

2 Ventum est ad illum locum, ubi scriptum erat, quomodo nuntiasset Mardocheus insidias Bagathan, & Thares eunuchorum, regem Assuerum jugulare cupientium.

3 Quod cum audisset rex: ait: Quid pro hæc fide honoris ac præmii Mardocheus consecutus est? Dixerunt ei servi illius ac ministri: Nihil omnino mercedis accepit.

4 Statimque rex, Quis est, inquit, in atrio? Aman quippe interius atrium domus regis intraverat, ut suggereret regi, & juberet Mardocheum affigi patibulo, quod ei fuerat præparatum.

5 Responderunt pueri: Aman stat in atrio. Dixitque rex: Ingrediatum.

6 Curaque esset ingressus, ait illi: Quid debet fieri viro, quem rex honorare desiderat? Cogitans autem in corde suo Aman, & reputans quod nullum alium rex, nisi se, vellet honorare,

7 Respondit: Homo, quem rex honorare cupit.

8 Debet indui vestibus regis, & imponi super equum, qui de sella regis est, & accipere regium diadema super caput suum.

9 Et primus de regis principibus ac tyrannis teneat equum ejus, & per plateam civitatis incedens clamet, & dicat: Sic honorabitur, quemcumque voluerit rex honorare.

10 Dixitque ei rex: Festina, & sumpta stola & equo, fac, ut locutus es, Mardocheo Judæo, qui sedet ante fores palatii. Cave, ne quidquam de his, quæ locutus es, prætermittas.

11 Tulit itaque Aman stolam & equum, induitque Mardocheum in platea civitatis, & impositum equo præcedebat, atque clamabat: Hoc honore condignus est, quemcumque rex voluerit honorare.

12 Reversusque est Mardocheus ad januam palatii: & Aman festinavit ire in domum suam, iugens & aperto capite:

H 2

13

13 Narravitque Zares uxori suæ, & amicis omnia, quæ evenissent sibi. Cui responderunt sapientes, quos habebat in consilio, & uxor ejus: Si de femine Judæorum est Mardocheus, ante quem cadere cœpisti, non poteris ei resistere, sed cades in conspectu ejus.

14 Adhuc illis loquentibus, venerunt eunuchi regis, & cito eum ad convivium, quod regina paraverat, pergere compulerunt.

CAPUT VII.

Esther convivio regem jam exhilaratum pro sua & populi sui vita precatur, & Aman Judæorum adversarium accusat, quem rex in cruce ab illo parata Mardocheo suspendi jubet.

1 Intravit itaque rex & Aman, ut biberent cum regina.

2 Dixitque ei rex etiam secunda die, postquam vino incaluerat: Quæ est petitio tua Esther, ut detur tibi? & quid vis fieri? etiamsi dimidiam partem regni mei petieris, impetrabis.

3 Ad quem illa respondit: Si inveni gratiam in oculis tuis, o rex, & si tibi placet, dona mihi animam meam, pro qua rogo, & populum meum, pro quo obsecro.

4 Traditi enim sumus ego & populus meus, ut conteramur, jugulemur, & pereamus. Atque utinam in servos & famulas venderemur: esset tolerabile malum, & gemens tacerem: nunc autem hostis noster est, cujus crudelitas redundat in regem.

5 Respondensque rex Assuerus ait: Quis est iste, & cujus potentia, ut hæc audeat facere?

6 Dixitque Esther: Hostis & inimicus noster pessimus iste est Aman. Quod ille audiens, illico obstupuit, vultum regis ac reginae ferre non sustinens.

7 Rex autem iratus surrexit, & de loco convivii intravit in hortum arboribus confitum. Aman quoque surrexit, ut rogaret Esther reginam pro anima sua, intellexit enim a rege sibi paratum malum.

8 Qui cum reversus esset de horto nemoribus con-

consulto, & intrasset convivii locum, reperit Aman super lectulum corruisse, in quo jacebat Esther, & ait: Etiam reginam vult opprimere, me præsentem, in domo mea. Necdum verbum de ore regis exierat, & statim, operuerunt faciem ejus.

9 Dixitque Harbona, unus de eunuchis, qui stabant in ministerio regis: En lignum, quod paraverat Mardocheo, qui locutus est pro rege, stat in domo Aman, habens altitudinis quinquaginta cubitos. Cui dixit rex: Appendite eum in eo.

10 Suspendus est itaque Aman in patibulo, quod paraverat Mardocheo: & regis ira quievit.

CAPUT VIII.

Esther suscepto Mardocheo in locum Amanis, impetrat a rege, ut ferales & veteres Aman litteras novis irretet, & Judæis securitatem, & ut se de suis inimicis ulciscantur, unde maxima ubique læticia exoritur.

1 Die illo dedit rex Assuerus Esther reginae domum Aman adversarii Judæorum, & Mardocheus ingressus est ante faciem regis. Confessa est enim ei Esther, quod esset patruus suus.

2 Tulitque rex anulum, quem ab Aman recipi jusserat, & tradidit Mardocheo. Esther autem constituit Mardocheum super domum suam.

3 Nec his contenta, procidit ad pedes regis, flevitque & locuta ad eum oravit, ut malitiam Aman Agagitæ, & machinationes ejus pessimas, quas excogitaverat contra Judæos, juberet irritas fieri.

4 At ille ex more sceptrum aureum protendit manu, quo lignum clementiæ monstrabatur: illaque confurgens stetit ante eum.

5 Et ait: Si placet regi, & si inveni gratiam in oculis ejus, & deprecatio mea non ei videtur esse contraria, obsecro, ut novis epistolis, veteres Aman litteræ, insidiatoris & hostis Judæorum, quibus eos in cunctis regis provinciis perire præceperat, corrigantur.

6 Quomodo enim potero sustinere necem & interfectionem populi mei?

7 Responditque rex Assuerus Esther reginæ, & Mardocheo Judæo: Domum Aman concessi Esther, & ipsum jussi affigi cruci, quia ausus est manum mitti in Judæos.

8 Scribite ergo Judæis, sicut vobis placet, regis nomine, signantes litteras annulo meo. Hæc enim consuetudo erat, ut epistolis, quæ ex regis nomine mittebantur, & illius annulo signata erant, nemo auderet contradicere.

9 Accitisque scribis & librariis regis (erat autem tempus tertii mensis, qui appellatur Sibam) vigesima & tertia die illius scriptæ sunt epistolæ, ut Mardocheus voluerat, ad Judæos, & ad principes, procuratoresque & judices, qui centum viginti septem provinciis, ab India usque ad Æthiopiã præsidebant; provinciæ atque provinciæ, populo & populo, juxta linguas & litteras suas, & Judæis, prout legere poterant, & audire.

10 Ipseque epistolæ, quæ regis nomine mittebantur, annulo ipsius obsignatæ sunt, & missæ per veredarios: qui per omnes provincias discurrentes, veteres litteras novis nuntiis prævenirent.

11 Quibus imperavit rex, ut convenirent Judæos per singulas civitates, & in unum præciperent congregari, ut starent pro animabus suis, & omnes inimicos suos cum conjugibus ac liberis & universis domibus interficerent atque deleterent, & spolia eorum diriperent.

12 Et constituta est per omnes provincias unadionis dies, id est, tertia decima mensis duodecimi Adar.

13 Summaque epistolæ hæc fuit, ut in omnibus terris ac populis, qui regis Assueri subjacebant imperio, notum fieret, paratos esse Judæos ad capiendam vindictam de hostibus suis.

14 Egredique sunt veredarii celeres nuntia perferentes, & edictum regis pependit in Susan.

15 Mardocheus autem de palatio, & de conspectu regis egrediens, fulgebat vestibus regiis, hyacinthinis videlicet & aereis, coronam auream portans in capite, & amictus serico pallio atque purpureo. Omnique civitas exultavit, atque lætata est.

16 Judæis autem nova lux oriri visa est, gaudium, honor, & tripudium.

17 Apud omnes populos, urbes, atque provincias, quocumque regis jussa veniebant, mira exultatio, epulæ atque convivia, & festus dies: in tantum ut plures alterius gentis & sectæ eorum religioni & caeremoniis jungerentur. Grandis enim cunctos Judaici nominis terror invalerat.

CAPUT IX.

Judæi passim hostes suos eodem die quem isti Judæorum cæsi præstituerant, trucidant, & suspensis decem filiis Aman, diem Phurim, hoc est Sortitium, perpetuo solemnem Mardocheus instituit.

1 | Gitur duodecimi mensis, quem Adar vocari ante jam diximus, tertiadecima die, quando cunctis Judæis interfectio parabatur, & hostes eorum inhiabant sanguini, versa vice Judæi superiores esse cæperunt, & se de adversariis vindicare.

2 Congregatique sunt per singulas civitates, oppida, & loca, ut extenderent manum contra inimicos, & persecutores suos. Nullique ausus est resistere, eo quod omnes populos magnitudinis eorum formido penetrarat.

3 Nam & provinciarum judices, & duces, & procuratores, omnique dignitas, quæ singulis locis ac operibus præerat, extollebant Judæos timore Mardochei:

4 Quem principem esse palatii, & plurimum posse cognoverant: fama quoque nominis ejus crescebat quotidie, & per cunctorum ora volitabat.

5 Itaque percusserunt Judæi inimicos suos plaga magna, & occiderunt eos, reddentes eis, quod sibi paraverant facere:

6 In tantum, ut etiam in Susan quingentos viros interficerent, extra decem filios Aman Agagite hostis Judæorum: quorum ista sunt nomina:

7 Pharsandata, & Delphon, & Elphata,

8 Et Phorata, & Adalia, & Aridatha,

9 Et Phermesta, & Arisai, & Aridai, & Jezathai.

10 Quos cum occidissent, prædas de substantiis eorum tangere noluerunt.

11 Statimque numerus eorum, qui occisi erant in Susan, ad regem relatus est.

12 Qui dixit reginæ: In urbe Susan interfecerunt Judæi quingentos viros, & alios decem filios Aman: quantam putas eos exercere cædem in universis provinciis? Quid ultra postulas, & quid vis, ut fieri jubeam?

13 Cui illa respondit: Si regi placet, detur potestas Judæis, ut sicut fecerunt hodie in Susan, sic & cras faciant, & decem filii Aman in patibulis suspendantur.

14 Præcepitque rex, ut ita fieret. Statimque in Susan pependit edictum, & decem filii Aman suspensi sunt.

15 Congregatis Judæis quartadecima die mensis Adar, interfecti sunt in Susan trecenti viri: nec eorum ab illis direpta substantia est.

16 Sed & per omnes provincias, quæ ditioni regis subiacebant, pro animabus suis steterunt Judæi, interfectis hostibus ac persecutoribus suis: in tantum ut septuaginta quinque millia occisorum impleantur, & nullus de substantiis eorum quidquam contingeret.

17 Dies autem tertius decimus, mensis Adar primus apud omnes interfectionis fuit, & quarta decima die cadere desierunt. Quem consueverunt esse solemnem, ut in eo omni tempore deinceps vacarent epulis, gaudio atque convivii.

18 At hi, qui in urbe Susan eadem exercuerant, tertio decimo & quarto decimo die ejusdem mensis in cæde versati sunt: quinto decimo autem die percutere desierunt. Et idcirco eundem diem constituerunt solemnem epularum atque lætitiæ.

19 Hi vero Judæi, qui in oppidis non muratis ac villis morabantur, quartum decimum diem mensis Adar conviviorum & gaudii decreverunt, ita ut exultent in eo, & mittant sibi mutuo partes epularum & ciborum.

20 Scripsit itaque Mardocheus omnia hæc, & litteris comprehensa misit ad Judæos, qui in omnibus regis provinciis morabantur, tam in vicino positis, quam procul.

21 Ut quartam decimam & quintam decimam diem mensis Adar pro festis susciperent, & revertebantur semper anno solemni celebrarent honore:

22 Quia in ipsis diebus se ulsi sunt Judæi de inimicis suis, & lætus atque tristitia in hilaritatem gaudiumque conversa sunt, essentque dies isti epularum atque lætitiæ, & mitterent sibi invicem ciborum partes, & pauperibus munuscula largirentur.

23 Susceperuntque Judæi in solemnem ritum cuncta, quæ eo tempore facere cœperant, & quæ Mardocheus litteris facienda mandaverat.

24 Aman enim, filius Amadathi stirpis Agag, hostis & adversarius Judæorum, cogitavit contra eos malum, ut occideret illos, atque deleteret: & misit phur, quod nostra lingua vertitur in sortem.

25 Et postea ingressa est Esther ad regem, obsecrans ut conatus ejus, litteris regis irriti fierent: & malum, quod contra Judæos cogitaverat, reverteretur in caput ejus. Denique & ipsum & filios ejus affixerunt cruci.

26 Atque ex illo tempore dies isti appellati sunt phurim, id est sortium: eo quod phur, id est fors, in urnam missa fuerit. Et cuncta, quæ gesta sunt, epistolæ, id est, libri hujus volumine continentur:

27 Quæque suffinuerunt, & quæ deinceps immutata sunt, susceperunt Judæi super se & semen suum, & super cunctos, qui religioni eorum voluerunt copulari, ut nulli liceat duos hos dies absque solemnitate transigere; quos scriptura testatur, & certa experunt tempora, annis sibi jugiter succedentibus.

28 Isti sunt dies, quos nulla unquam debet oblivio: & per singulas generationes cunctæ in toto orbe provinciæ celebrantur: nec est ulla civitas, in qua dies phurim, id est sortium, non observentur a Judæis, & ab eorum progenie, quæ his cæremoniis obligata est.

29 Scripseruntque Esther regina filia Abihail, & Mardocheus Judæus etiam secundam epistolam, ut omni studio dies ista solemnis sanciretur in posterum.

30 Et miserunt ad omnes Judæos, qui in centum vigintiseptem provinciis regis Assueri versabantur, ut haberent pacem, & susciperent veritatem.

31 Observantes dies Sortium, & suo tempore cum gaudio celebrarent: sicut constituerant Mardocheus & Esther, & illi observanda susceperunt a se, & a semine suo, jejunia & clamores, & Sortium dies.

32 Et omnia, quæ libri hujus, qui vocatur Esther, historia continentur.

CAPUT X.

Somnii Mardochei declaratio, de reducio Judæorum populo in libertatem.

1 **R**EX vero Assuerus omnem terram, & cunctas maris insulas fecit tributarias:

2 Cujus fortitudo & imperium, & dignitas atque sublimitas, qua exaltavit Mardocheum, scripta sunt in libris Medorum, atque Persarum:

3 Et quomodo Mardocheus Judæici generis secundus a rege Assuero fuerit: & magnus apud Judæos, & acceptabilis plebi fratrum suorum, quærens bona populo suo, & loquens ea, quæ ad pacem seminis sui pertinerent.

Quæ habentur in Hebræo plena fide expressi. Hæc autem, quæ sequuntur, scripta reperi in editione vulgata, quæ Græcorum lingua & litteris continentur: & interim post finem libri hoc capitulum ferebatur: quod juxta consuetudinem nostram obelo, id est veru, prænotavimus.

4 Dixitque Mardocheus: A Deo facta sunt ista.

5 Recordatus sum somnii, quod videram, hæc eadem significantis: nec eorum quidquam irritum fuit.

6 Parvulus fons, qui crevit in fluvium, & in lucem, solemque conversus est, & in aquas plurimas redundavit: Esther est, quam rex accepit uxorem, & voluit esse reginam.

7 Duo autem dracones: ego sum, & Aman.

8 Gentes quæ convenerant: hi sunt, qui conati sunt delere nomen Judæorum.

9 Gens autem mea: Israel est, quæ clamavit ad

ad Dominum, & salvum fecit Dominus populum suum: liberavitque nos ab omnibus malis, & fecit signa magna atque portentosa inter Gentes:

10 Et duas sortes esse præcepit, unam Populi Dei, & alteram cunctarum Gentium.

11 Venitque utraque fors in statutum ex illo jam tempore diem coram Deo universis gentibus:

12 Et recordatus est Dominus populi sui, ac misertus est hereditatis suæ.

13 Et observabuntur dies isti in mense Adar, quarta decima, & quinta decima die ejusdem mensis, cum omni studio, & gaudio in unum coetum populi congregati, in cunctas deinceps generationes populi Israel.

CAPUT XI.

Somnium Mardochei.

1 **A**NNO quarto regnantibus Ptolemæo, & Cleopatra, attulerunt Dositheus, qui se Sacerdotem, & Levitici generis ferebat, & Ptolemæus filius ejus, hæc epistolam phurim, quam dixerunt interpretatum esse Lyfimachum Ptolemæi filium in Jerusalem.

Hoc quoque principium erat in editione vulgata, quod nec in Hebræo, nec opud ullum fertur interpretum.

2 Anno secundo, regnante Artaxerxe maximo, prima die mensis Nisan, vidit somnium Mardocheus filius Jairi, filii Semei, filii Cis, de tribu Benjamin:

3 Homo Judæus, qui habitabat in urbe Susis, vir magnus, & inter primos aulae regiae.

4 * Erat autem de eo numero captivorum, quos transtulerat Nabuchodonosor rex Babylonis de Jerusalem cum Jechonia rege Juda:

5 Et hoc ejus somnium fuit: Apparuerunt voces, & tumultus, & tonitrua, & terræmotus, & conturbatio super terram:

6 Et ecce duo dracones magni, paratique contra se in prælium.

7 Ad quorum clamorem cunctæ concitate sunt nationes, ut pugnarent contra gentem justorum.

8 Fuitque dies illa tenebrarum & discriminis,

†††

* 4. Reg.
4. 15.
Supra 2.
6.

tribulationis & angustiae, & ingens formido super terram.

9 Conturbataque est gens iustorum timentium mala sua, & preparata ad mortem.

10 Clamaveruntque ad Deum: & illis vociferantibus, fons parvus crevit in fluvium maximum, & in aquas plurimas redundavit.

11 Lux & sol ortus est, & humiles exaltati sunt, & devoraverunt ineluctos.

12 Quod cum vidisset Mardocheus, & surrexisset de strato, cogitabat, quid Deus facere vellet: & fixam habebat in animo scire cupiens, quid significaret somnium.

CAPUT XII.

Manifestatio insidiarum eunuchorum in regem a Mardocheo, ex secundo capite repetita.

1 **M**Orabatur autem eo tempore in aula regis cum Bagatha & Thara eunuchis regis, qui janitores erant palatii.

2 Cumque intellexisset cogitationes eorum, & curas diligentius pervidisset, didicit quod conarentur in regem Artaxerxem manus mittere, & nuntiavit super eo regi.

3 Qui de utroque, habita quaestione, confesos iussit duci ad mortem.

4 Rex autem quod gestum erat, scripsit in commentariis: sed & Mardocheus rei memoriam litteris tradidit.

5 Precepitque ei rex, ut in aula palatii moraretur, datis ei pro delatione muneribus.

6 Aman vero filius Amadathi Bugæus, erat gloriosissimus coram rege, & voluit nocere Mardocheo, & populo ejus pro duobus eunuchis regis, qui fuerant interfecti.

Hucusque proœmium.

Quæ sequuntur in eo loco posita erant, ubi scriptum est in volumine,

Et diripuerunt bona, vel substantias eorum.

Quæ in sola vulgata editione reperimus,

Epistolæ autem hoc exemplar fuit.

CAPUT XIII.

Exemplar epistolæ regiae, quam misit Aman ad principes provinciarum super cæde Judaeorum, & Mardochei oratio pro eorum liberatione.

1 **R**EX maximus Artaxerxes ab India usque Æthiopiam, centum viginti septem provinciarum principibus, & ducibus, qui ejus imperio subjecti sunt, salutem.

2 Cum plurimis gentibus imperarem, & universam orbem meæ ditioni subjugaſsem, volui nequaquam abuti potentia magnitudine, sed clementia & lenitate gubernare subjectos, ut absque ullo terrore vitam silentio tranſigentes, optata cunctis mortalibus pace fruerentur.

3 Querente autem me a consiliariis meis, quomodo posset hoc impleri, unus qui sapientia & fide cæteros præcellebat, & erat post regem secundus, Aman nomine,

4 Indicavit mihi in toto orbe terrarum populum esse dispersum, qui novis uteretur legibus, & contra omnium Gentium consuetudinem faciens, Regum jussa contempneret, & universarum concordiam nationum sua dissensione violaret.

5 Quod cum didicissemus, videntes unam gentem rebellem adversus omne hominum genus perverſis uti legibus, nostrisque jussionibus contraire, & turbare subjectarum nobis provinciarum pacem atque concordiam,

6 Iussimus ut quoscumque Aman, qui omnibus provinciis præpositus est, & secundus a rege, & quem patris loco colimus, monstraverit, cum conjugibus ac liberis deleantur ab inimicis suis, nullusque eorum misereatur quarta decima die duodecimi mensis Adar anni præsentis:

7 Ut nefarii homines uno die ad inferos descendentes, reddant imperio nostro pacem, quam turbaverant.

Hucusque exemplar epistolæ.

Quæ sequuntur, post eum locum scripta reperi, ubi legitur,

Pergensque Mardocheus, fecit omnia quæ ei mandaverat Æther.

Nec

*Nec tamen habentur in Hebraico, & apud nul-
lum penitus feruntur interpretum.*

8 Mardochæus autem deprecatus est Domi-
num, memor omnium operum ejus.

9 Et dixit: Domine Domine rex omnipotens,
in ditione enim tua cuncta sunt posita, & non
est qui possit tux resistere voluntati, si decreve-
ris salvare Israel.

10 Tu fecisti cælum & terram, & quidquid
cæli ambitu continetur.

11 Dominus omnium es, nec est, qui resistat
majestati tuæ.

12 Cuncta nosti, & scis, quia non pro super-
bia & contumelia, & aliqua gloriæ cupiditate
fecerim hoc, ut non adorarem Aman superbis-
simum.

13 (Libenter enim pro salute Israel etiam ve-
ligia pedum ejus deosculari paratus essem.)

14 Sed timui, ne honorem Dei mei transferrem
ad hominem, & ne quemquam adorarem, ex-
cepto Deo meo.

15 Et nunc Domine rex Deus Abraham mise-
rere populi tui, quia volunt nos inimici nostri
perdere, & hæreditatem tuam delere.

16 Ne despicias partem tuam, quam redemi-
sti tibi de Ægypto.

17 Exaudi deprecationem meam, & propitius
esso forti & funiculo tuo, & converte lætum
nostrum in gaudium, ut viventes laudemus no-
men tuum Domine, & ne claudas ora te cænantium.

18 Omnis quoque Israel pari mente, & obse-
ratione clamavit ad Dominum, eo quod eis cer-
ta mors impenderet.

CAPUT XIV.

*Plangit Esther, Deum in spiritu humilitatis
obsecrans.*

1 **E**sther quoque regina confugit ad Domi-
num, pavens periculum, quod imminabat.

2 Cumque deposuisset vestes regias, fletibus
& lætæ apta indumenta suscepit, & pro unguen-
tis variis, cinere & stercore implevit caput, &
corpus suum humiliavit jejuniis: omniaque loca,
in

in quibus antea lætari consueverat, crinium la-
ceratione complexit.

3 Et deprecabatur Dominum Deum Israel, di-
cens: Domine mi, qui rex noster es solus, ad-
juva me solitariam, & cujus præter te nullus est
auxiliator alius.

4 Periculum meum in manibus meis est.

5 * *Audivi a patre meo, quod tu Domine tu-
lisses Israel de cunctis Gentibus, & patres nos-
tros ex omnibus retro majoribus suis, ut possi-
deres hæreditatem sempiternam, fecistisque eis
ficut locutus es.* *Deut.
4. v. 34.
8. 32. 9.*

6 Peccavimus in conspectu tuo, & idcirco tra-
didisti nos in manus inimicorum nostrorum:

7 Colimus enim deos eorum. Justus es Do-
mine:

8 Et nunc non eis sufficit, quod durissima nos
opprimunt servitute, sed robur manuum suarum,
idolorum potentiæ deputantes,

9 Volunt tua mutare promissa, & delere hæ-
reditatem tuam, & claudere ora laudantium te,
atque extinguere gloriam templi & altaris tui.

10 Ut aperiant ora Gentium, & laudent ido-
lorum fortitudinem, & prædicent carnalem re-
gem in sempiternum.

11 Ne tradas Domine sceptrum tuum his, qui
non sunt, ne rideant ad ruinam nostram: sed
converte consilium eorum super eos, & eum,
qui in nos cepit lævire, disperde.

12 Memento Domine, & ostende te nobis in
tempore tribulationis nostræ, & da mihi fidu-
ciam Domine rex deorum, & universæ potestatis:

13 Tribue sermonem compositum in ore meo
in conspectu leonis, & transfer eor illius in odium
hostis nostri, ut & ipse pereat, & cæteri, qui
ei consentiunt.

14 Nos autem libera manu tua, & adjuva me,
nullum aliud auxilium habentem, nisi te, Do-
mine, qui habes omnium scientiam,

15 Et nosti, quia oderim gloriam iniquorum,
& detester cubile incircumcisorum, & omnis
alienigenæ.

16 Tu scis necessitatem meam, quod abomi-
ner

ner signum superbiæ & gloriæ meæ, quod est super caput meum in diebus ostentationis meæ, & deseret illud quasi panem menstruatæ, & non portem in diebus silentii mei,

17 Et quod non comederim in mensa Aman, nec mihi placuerit convivium regis, & non biberim vinam libaminum.

18 Et nunquam lasata sit ancilla tua, ex quo huc translata sum usque in presentem diem, nisi in te Domine Deus Abraham.

19 Deus fortis super omnes, exaudi vocem eorum, qui nullam aliam spem habent, & libera nos de manu iniquorum: & erue me a timore meo.

CAPUT XV.

Mandante Mardocheo, intrat Esther ad regem, vultu illius exterrita.

Hæc quoque addita reperi in editione vulgata.

1 **E**T mandavit ei (haud dabium quin esset Mardocheus) ut ingrederetur ad regem, & rogaret pro populo suo, & pro patria sua.

2 Memorare (inquit) dierum humilitatis tuæ, quomodo nutrita sis in manu mea, quia Aman secundus a rege locutus est contra nos in mortem:

3 Et tu invoca Dominum, & loquere regi pro nobis, & libera nos de morte.

Necnon & ista que subdita sunt.

4 Die autem tertio deposuit vestimenta ornatus sui, & circumdata est gloria tua.

5 Cumque regio fulgeret habitis, & invocasset omnium regem & salvatorem Deum, assumpsit duas famulas,

6 Et super unam quidem innitebatur, quasi præ deliciis & nimia teneritudine corpus suum ferre non sustinens:

7 Altera autem famularum sequebatur dominam, desluentia in humum indumenta sustentans.

8 Ipsa autem roseo colore vultum perfusa, & gratis ac nitentibus oculis, tristem celabat animum, & nimio timore contractum.

9 Ingredita igitur cuncta per ordinem ostia, stetit

tit contra regem, ubi ille residebat super folium regni sui, indutus vestibus regis, auroque fulgens, & pretiosis lapidibus, eratque terribilis aspectu.

10 Cumque elevasset faciem, & ardentibus oculis furorem pectoris indicasset, regina corruit, & in pallorem colore mutato, lassum super ancillulam reclinavit caput.

11 Convertitque Deus spiritum regis in mansuetudinem, & festinus ac metuens exilivit de folio, & sustentans eam ulnis suis, donec rediret ad se, his verbis blandiebatur:

12 Quid habes Esther? Ego sum frater tuus, noli metuere.

13 Non morieris: non enim pro te, sed pro omnibus hæc lex constituta est.

14 Accede igitur, & tange sceptrum.

15 Cumque illa reticeret, tulit auream virgam, & posuit super collum ejus, & osculatus est eam, & ait: Cur mihi non loqueris?

16 Quæ respondit: Vidi te, domine, quasi Angelum Dei, & conturbatum est cor meum præ timore gloriæ tuæ.

17 Valde enim mirabilis es, domine, & facies tua plena est gratiarum.

18 Cumque loqueretur, rursus corruit, & pæne examinata est.

19 Rex autem turbabatur, & omnes ministri ejus consolabantur eam.

CAPUT XVI.

Asseri epistola pro Judæorum salute cum inimicorum suorum interemptione, ad singulas regni provincias, irritando epistolam missam ab Aman.

Exemplar epistolæ regis Artaxerxis, quam pro Judæis ad totas regni sui provincias misit: quod & ipsum in Hebraico volumine non habetur.

1 **R**EX magnus Artaxerxes ab India usque *A. supra it,* thiopiam centum vigintiseptem provinciarum ducibus ac principibus, qui nostræ jussioni obediunt, salutem dicit.

2 Multi boaitate principum & honore, qui in eos, collatus est, abusi sunt in superbiam:

3 Et non solum subjectos regibus nituntur opprimere, sed datam sibi gloriam non ferentes, in ipsos, qui dederunt, moliuntur insidias.

4 Nec contenti sunt gratias non agere beneficiis, & humanitatis in se jura violare, sed Dei quoque cuncta cernentis arbitrantur se posse fugere sententiam.

5 Et in tantum vesanix proruperunt, ut eos, qui credita sibi officia diligenter observant, & ita cuncta agunt, ut omnium laude digni sint, mendaciorum cuniculis conentur subvertere,

6 Dum aures principum simplices, & ex sua natura alios æstimantes, callida fraude decipiunt.

7 Quæ res & ex veteribus probatur historiis, & ex his, quæ geruntur quotidie, quomodo malis quorundam suggestionibus regum studia depræventur.

8 Unde providendum est paci omnium provinciarum.

9 Nec putare debetis, si diversa jubeamus, ex animi nostri venire levitate, sed pro qualitate & necessitate temporum, ut reipublicæ poscit utilitas, ferre sententiam.

10 Et ut manifestius, quod dicimus, intelligatis, * Aman filius Amadathi, & animo & gente Macado, alienusque a Persarum sanguine, & pietatem nostram sua crudelitate commaculans, peregrinus a nobis susceptus est.

11 Et tantam in se expertus humanitatem, ut pater noster vocaretur, & adoraretur ab omnibus post regem secundus:

12 Qui in tantum arrogantiæ tumorem sublatu est, ut regno privare nos niteretur & spiritu.

13 Nam Mardocheum, ejus fide & beneficiis vivimus, & consortem regni nostri Esther cum omni gente sua novis quibusdam atque inauditis machinis expetivit in mortem:

14 Hoc cogitans ut illis interfecisset, insidiaretur nostræ solitudini, & regnum Persarum transferret in Macedonas.

15 Nos autem, a pessimo mortalium Judæos

neci destinatos, in nulla penitus culpa reperimus, sed econtrario justis utentes legibus,

16 Et filios altissimi & maximi, semperque viventis Dei, cujus beneficio & patribus nostris, & nobis regnum est traditum, & usque hodie custoditur.

17 Unde eas litteras, quas sub nomine nostro ille direxerat, sciatis esse irritas.

18 Pro quo scelere ante portas hujus urbis, id est, Susan, & ipse qui machinatus est, & omnis cognatio ejus pender in patibulis: non nobis, sed Deo reddente ei, quod meruit.

19 Hoc autem edictum, quod nunc mittimus, in cunctis urbibus proponatur, ut liceat Judæis uti legibus suis:

20 Quibus debetis esse adminiculo, ut eos, qui se ad necem eorum paraverant, possint interficere tertia decima die mensis duodecimi, qui vocatur Adar.

21 Hanc enim diem, Deus omnipotens, mœroris & luctus, eis vertit in gaudium.

22 Unde & vos, inter cæteros festos dies, hanc habetote diem, & celebrate eam cum omni lætitia, ut & in posterum cognoscatur,

23 Omnes, qui fideliter Persis obediunt, dignam pro fide recipere mercedem: qui autem insidiantur regno eorum, perire pro scelere.

24 Omnis autem provincia & civitas, quæ noluerit solemnitatis hujus esse particeps, gladio & igne pereat, & sic deleatur, ut non solum hominibus, sed etiam bestiis injia sit in sempiternum, pro exemplo contemptus, & inobediencie.

LIBER JOB.

CAPUT PRIMUM.

Job sanctus & dives, pro filiis vicissim convivium celebrantibus Domino sacrificat; ejus possessiones petenti satanæ Dominus diripiendas exponit, per quem

2 Multi boaitate principum & honore, qui in eos, collatus est, abusi sunt in superbiam:

3 Et non solum subjectos regibus nituntur opprimere, sed datam sibi gloriam non ferentes, in ipsos, qui dederunt, moliuntur insidias.

4 Nec contenti sunt gratias non agere beneficiis, & humanitatis in se jura violare, sed Dei quoque cuncta cernentis arbitrantur se posse fugere sententiam.

5 Et in tantum vesanix proruperunt, ut eos, qui credita sibi officia diligenter observant, & ita cuncta agunt, ut omnium laude digni sint, mendaciorum cuniculis conentur subvertere,

6 Dum aures principum simplices, & ex sua natura alios æstimantes, callida fraude decipiunt.

7 Quæ res & ex veteribus probatur historiis, & ex his, quæ geruntur quotidie, quomodo malis quorundam suggestionibus regum studia depræventur.

8 Unde providendum est paci omnium provinciarum.

9 Nec putare debetis, si diversa jubeamus, ex animi nostri venire levitate, sed pro qualitate & necessitate temporum, ut reipublicæ poseit utilitas, ferre sententiam.

10 Et ut manifestius, quod dicimus, intelligatis, * Aman filius Amadathi, & animo & gente Macado, alienusque a Persarum sanguine, & pietatem nostram sua crudelitate commaculans, peregrinus a nobis susceptus est.

11 Et tantam in se expertus humanitatem, ut pater noster vocaretur, & adoraretur ab omnibus post regem secundus:

12 Qui in tantum arrogantiæ tumorem sublatu est, ut regno privare nos niteretur & spiritu.

13 Nam Mardocheum, ejus fide & beneficiis vivimus, & consortem regni nostri Esther cum omni gente sua novis quibusdam atque inauditis machinis expetivit in mortem:

14 Hoc cogitans ut illis interfecisset, insidiaretur nostræ solitudini, & regnum Persarum transferret in Macedonas.

15 Nos autem, a pessimo mortalium Judæos

neci destinatos, in nulla penitus culpa reperimus, sed econtrario justis utentes legibus,

16 Et filios altissimi & maximi, semperque viventis Dei, cujus beneficio & patribus nostris, & nobis regnum est traditum, & usque hodie custoditur.

17 Unde eas litteras, quas sub nomine nostro ille direxerat, sciatis esse irritas.

18 Pro quo scelere ante portas hujus urbis, id est, Susan, & ipse qui machinatus est, & omnis cognatio ejus pender in patibulis: non nobis, sed Deo reddente ei, quod meruit.

19 Hoc autem edictum, quod nunc mittimus, in cunctis urbibus proponatur, ut liceat Judæis uti legibus suis:

20 Quibus debetis esse adminiculo, ut eos, qui se ad necem eorum paraverant, possint interficere tertia decima die mensis duodecimi, qui vocatur Adar.

21 Hanc enim diem, Deus omnipotens, mœroris & luctus, eis vertit in gaudium.

22 Unde & vos, inter cæteros festos dies, hanc habetote diem, & celebrate eam cum omni lætitia, ut & in posterum cognoscatur,

23 Omnes, qui fideliter Persis obediunt, dignam pro fide recipere mercedem: qui autem insidiantur regno eorum, perire pro scelere.

24 Omnis autem provincia & civitas, quæ noluerit solemnitatis hujus esse particeps, gladio & igne pereat, & sic deleatur, ut non solum hominibus, sed etiam bestiis injia sit in sempiternum, pro exemplo contemptus, & inobediencie.

LIBER JOB.

CAPUT PRIMUM.

Job sanctus & dives, pro filiis vicissim convivium celebrantibus Domino sacrificat; ejus possessiones petenti satanæ Dominus diripiendas exponit, per quem

quem perditā omni illius substantia, interemptisque filiis, ipse cum signis mortis patiens, in Dei laudes prorumpit.

1 **V**IR erat in Terra Hus, nomine Job, & erat vir ille simplex, & rectus, ac timens Deum. & recedens a malo:

2 Natiq̄ue sunt ei septem filii, & tres filiā.

3 Et fuit possessio ejus septem millia ovium, & tria millia camelorum, quingenta quoque juga boum, & quingentæ asinā, ac familia multa nimis: eratque vir ille magnus inter omnes Orientales.

4 Et ibant filii ejus, & faciebant convivium per domos, unusquisque in die suo. Et mittentes vocabant tres sorores suas, ut comederent & biberent cum eis.

5 Cumque in orbem transissent dies convivii, mittebat ad eos Job, & sanctificabat illos, confurgensque diluculo offerebat holocausta pro singulis. Dicebat enim: Ne forte peccaverint filii mei, & benedixerint Deo in cordibus suis. Sic faciebat Job cunctis diebus.

6 Quadam autem die cum venissent filii Dei, ut assisterent coram Domino, affuit inter eos etiam Satan.

7 Cui dixit Dominus: Unde venis? Qui respondens, ait: Circuivi terram, & perambulavi eam.

8 Dixitque Dominus ad eum: Numquid considerasti servum meum Job, quod non sit ei similis in terra, homo simplex, & rectus, ac timens Deum, & recedens a malo?

9 Cui respondens Satan, ait: Numquid Job frustra timet Deum?

10 Nonne tu vallasti eum, ac domum ejus, universamque substantiam per circuitum, operibus manuum ejus benedixisti, & possessio ejus crevit in terra?

11 Sed extende paululum manum tuam, & tangere cuncta, quæ possidet, nisi in faciem benedixerit tibi.

12 Dixit ergo Dominus ad Satan: Ecce, universa quæ habet, in manu tua sunt: tantum in eum

eum ne extendas manum tuam. Egressusque est Satan a facie Domini.

13 Cum autem quadam die filii & filiā ejus comederent & biberent vinum in domo fratris tui primogeniti,

14 Nuntius venit ad Job, qui diceret: Boves arabant, & asinā pascebantur juxta eos,

15 Et irruerunt Sabæi, tuleruntque omnia, & pueros percusserunt gladio, & evasi ego solus, ut nuntiarem tibi.

16 Cumque adhuc ille loqueretur, venit alter, & dixit: Ignis Dei cecidit e cælo, & tactas oves pueroque consumpsit, & effugi ego solus, ut nuntiarem tibi.

17 Sed & illo adhuc loquente, venit alius, & dixit: Chaldaei fecerunt tres turmas, & invaserunt camelos, & tulerunt eos, necnon & pueros percusserunt gladio, & ego fugi solus, ut nuntiarem tibi.

18 Adhuc loquebatur ille, & ecce alius intravit, & dixit: Filii tuis & filiabus vescentibus & bibentibus vinum in domo fratris tui primogeniti,

19 Repente ventus vehemens irruit a regione deserti, & concussit quatuor angulos domus, quæ corruens oppressit liberos tuos & mortui sunt, & effugi ego solus, ut nuntiarem tibi.

20 Tunc surrexit Job, & seidit vestimenta sua, & tonsa capite corruens in terram, adoravit.

21 Et dixit: * Nudus egressus sum de utero matris meæ, & nudus revertar illuc: Dominus dedit, Dominus abstulit: sicut Domino placuit ita factum est: sit nomen Domini benedictum.

22 In omnibus his non peccavit Job labiis suis, neque stultum quid contra Deum locutus est.

CAPUT II.

Satanas obtenta a Deo facultate, percutit Job ulcere pessimo; cui etiam propria uxor insultat & tres autem ipsius amici eum visitantes, septem diebus compatientes in terra cum eo taciti sedent.

1 **F**AGUM est autem eum quadam die venissent filii Dei: & starent coram Domino, venisset quoque Satan inter eos, & staret in conspectu ejus,

2 Ut diceret Dominus ad Satan: Unde venis? Qui respondens ait: Circuivi terram, & perambulavi eam.

3 Et dixit Dominus ad Satan: Numquid considerasti servum meum Job, quod non sit ei similis in terra, vir simplex & rectus, ac timens Deum, & recedens a malo, & adhuc retinens innocentiam? Tu autem commovisti me adversus eum, ut affigerem eum frustra.

4 Cui respondens Satan, ait: Pellem pro pelle, & cuncta quæ habet homo, dabit pro anima sua:

5 Alioquin mitte manum tuam, & tange os ejus & carnem, & tunc videbis, quod in faciem benedicat tibi.

6 Dixit ergo Dominus ad Satan: Ecce in manu tua est, veruntamen animam illius serva.

7 Egredius igitur Satan a facie Domini, percussit Job ulcere pessimo, a planta pedis usque ad verticem ejus:

8 Qui testa saniem radebat, sedens in sterquilinio.

9 Dixit autem illi uxor sua: Adhuc tu permans in simplicitate tua? benedic Deo & morere,

10 Qui ait ad illam: Quasi una de stultis mulieribus locuta es: si bona suscepimus de manu Dei, mala quare non suscipiamus? in omnibus his non peccavit Job labiis suis.

11 Igitur audientes tres amici Job omne malum, quod accidisset ei, venerunt singuli de loco suo, Eliphaz Themanites, & Baldad Suhites, & Sophar Naamathites. Condixerant enim, ut pariter venientes visitarent eum, & consolarentur.

12 Cumque elevasent procul oculos suos, non cognoverunt eum, & exclamantes ploraverunt, scissisque vestibus sparserunt pulverem super caput suum in cælum.

13 Et sederunt cum eo in terra septem diebus & septem noctibus, & nemo loquebatur ei verbum: videbant enim dolorem esse vehementem.

CAPUT III.

Job laxatis naturæ habenis, maledicit diei nati.

tivitatibus suæ præsentique vitæ, ostendens mortaliū miseriam, & a quot malis liberetur, qui hac luce statim privatus est.

1 Post hæc aperuit Job os suum, & maledixit diei suo,

2 Et locutus est.

3 * Pereat dies, in qua natus sum, & nox in qua dictum est: Conceptus est homo. Jfr. 29, 14.

4 Dies ille vertatur in tenebras, non requirat eum Deus desuper, & non illustretur lumine.

5 Obscurent eum tenebræ, & umbra mortis, occupet eum caligo, & involvatur amaritudine.

6 Noctem illam tenebrosus turbo possideat, non computetur in diebus anni, nec numeretur in mensibus.

7 Sit nox illa solitaria, nec laude digna:

8 Maledicant ei, qui maledicunt diei, qui parati sunt sulcigare Leviathan:

9 Obtenebrentur stellæ caligine ejus: expectet lucem & non videat, nec ortum surgentis auroræ:

10 Quia non conclusit ostia ventris, qui portavit me, nec abstulit mala ab oculis meis.

11 Quare non in vulva mortuus sum, egredius ex utero non statim perii?

12 Quare exceptus genibus? cur lactatus uberibus?

13 Nunc enim dormiens silerem, & fomno meo requiescerem,

14 Cum regibus & consulis terræ, qui edificant sibi solitudines:

15 Aut cum principibus, qui possident aurum, & replent domos suas argento:

16 Aut sicut abortivum absconditum non subsisterem, vel qui concepti non viderunt lucem.

17 Ibi impii cessaverunt a tumultu, & ibi requieverunt fessi robore.

18 Et quondam victi pariter sine molestia, non audierunt vocem exactoris.

19 Parvus & magnus ibi sunt, & servus liber a domino suo.

20 Quare misero data est lux, & vita his, qui in amaritudine animæ sunt?

21 Qui expectant mortem, & non venit, quasi effodientes thesaurum:

22 Gaudentque vehementer, cum invenerint sepulchrum.

23 Viro cuius abscondita est via, & circumdedit eum Deus tenebris?

24 Antequam comedam, suspiro: & tanquam inundantes aquæ, sic rugitus meus:

25 Quia timor, quem timebam, evenit mihi: & quod verebar, accidit.

26 Nonne dissimulavi? nonne filii? nonne quievi? & venit super me indignatio.

CAPUT IV.

Eliphaz arguit Job impatientie, conaturque ei persuadere, quod propter peccata sua flagelletur a Deo, qui innocenti adversa non immittit.

Respondens autem Eliphaz Themanites, dixit:

2 Si cœperimus loqui tibi, forsitan moleste accipies, sed conceptum sermonem tenere quis poterit?

3 Ecce docuisti multos, & manus lassas roborasti:

4 Vacillantes confirmaverunt sermones tui, & genua tremencia confortasti:

5 Nunc autem venit super te plaga, & defecisti: tetigit te, & conturbatus es.

6 Ubi est timor tuus, fortitudo tua, patientia tua, & perfectio viarum tuarum?

7 Recordare obsecro te, quis unquam innocens perit? aut quando recti deleti sunt?

8 Quin potius vidi eos, qui operantur iniquitatem, & seminant dolores, & metunt eos.

9 Flante Deo periisse, & spiritu iræ ejus esse consumptos:

10 Rugitus leonis, & vox leonæ, & dentes catulorum leonum contriti sunt.

11 Tigris perit, eo quod non haberet prædam, & catuli leonis dissipati sunt.

12 Porro ad me dictum est verbum absconditum, & quasi furtive suscepit auris mea venas susurri ejus.

17 In horrore visionis nocturnæ, quando folet sopor occupare homines,

14 Pavor tenuit me, & tremor, & omnia ossa mea perterrita sunt:

15 Et cum spiritus me præsentem transiret, inhorruerunt pili carnis meæ.

16 Stetit quidam, cujus non agnoscebam vultum, imago coram oculi meis, & vocem quasi auræ lenis audivi.

17 * Numquid homo, Dei comparatione justificabitur, aut factore suo purior erit vir?

18 * Ecce qui serviunt ei, non sunt stabiles, & in angelis suis reperit pravitatem:

19 Quanto magis hi, qui habitant domos luteas, qui terrenum habent fundamentum, confundentur velut a tineæ?

20 De mane usque ad vesperam succidentur: & quia nullus intelligit, in æternum peribunt.

21 Qui autem reliqui fuerint, auferentur ex eis: morientur, & non in sapientia.

CAPUT V.

Eliphaz rursus arguit Job iniquitatis, quod nemo sine culpa sua a Deo puniatur: ideoque hortatur Job, ut ad Deum convertatur, & ita cuncta fore illi prospera pollicetur, ac divinæ providentiæ opera circa creaturas extollit.

Voca ergo, si est qui tibi respondeat, & aliquem sanctorum convertere.

2 Vere stultum interfecit iracundia, & parvulum occidit invidia.

3 Ego vidi stultum firma radice, & maledixi pulchritudini ejus statim.

4 Longe fient filii ejus a salute, & conterentur in porta, & non erit qui eruat.

5 Cujus messem famelicus comedet, & ipsum rapiet armatus, & bibent sitientes divitias ejus.

6 Nihil in terra sine causa fit, & de humo non oritur dolor.

7 Homo nascitur ad laborem, & avis ad volatum.

8 Quam ob rem ego deprecabor Dominum, & ad Deum ponam eloquium meum:

9 Qui facit magna & inscrutabilia & mirabilia absque numero:

10 Qui dat pluviam super faciem terræ, & irrigat aquis uniuersa:

11 Qui ponit humiles in sublime, & mœrentes erigit sospitate:

12 Qui dissipat cogitationes malignorum, ne possint implere manus eorum, quod cœperant:

13 * Qui apprehendit sapientes in allutia eorum, & consilium pravorum dissipat:

14 Per diem incurrunt tenebras, & quasi in nocte sic palpabunt in meridie.

15 Porro saluum faciet egenum a gladio oris eorum, & de manu violenti pauperem.

16 Et erit egeno spes, iniquitas autem contrahet os suum.

17 Beatus homo, qui corripitur a Deo: increpationem ergo Domini ne reprobet:

18 Quia ipse vulnerat, & medetur: percutit, & manus ejus sanabunt.

19 In sex tribulationibus liberabit te, & in septima non tanget te malum.

20 In fame eruet te de morte, & in bello de manu gladii.

21 A flagello linguæ absconderis, & non timebis calamitatem, cum venerit.

22 In vassitate, & fame ridebis, & bestias terræ non formidabis.

23 Sed cum lapidibus regionum pactum tuum, & bestiarum terræ pacificæ erunt tibi.

24 Et scies, quod pacem habeat tabernaculum tuum, & visitans speciem tuam, non peccabis.

25 Scies quoque, quoniam multiplex erit semen tuum, & progenies tua quasi herba terræ.

26 Ingredieris in abundantia sepulchrum, sicut inferitur acervus tritici in tempore suo.

27 Ecce, hoc, ut investigavimus, ita est: quod auditum, mente pertrada.

CAPUT VI.

Ostendit Job se longe graviora pati, quam meritis sit, conquerens se ab amicis deserti, graviter arguens & hos tres, qui ad se venerant, ipsum consolaturi; ac se quoque patienter audiri petit.

1 Re-

1 Respondens autem Job, dixit:

2 Utinam appenderentur peccata mea, quibus iram merui: & calamitas, quam patior, in statera.

3 Quasi arena maris hæc gravior appareret: unde & verba mea dolore sunt plena:

4 Quia sagittæ Domini in me sunt, quarum indignatio ebibit spiritum meum, & terrores Domini militant contra me.

5 Numquid rugiet onager, cum habuerit herbam? aut mugiet bos, cum ante præsepe plenum steterit?

6 Aut poterit comedi insalsum, quod non est sale conditum? aut potest aliquis gustare, quod gustatum affert mortem?

7 Quæ prius volebat tangere anima mea, nunc præ angustia cibi mei sunt.

8 Quis det, ut veniat petitio mea: & quod expecto, tribuat mihi Deus?

9 Et qui cœpit, ipse me conterat: solvat manum suam, & succidat me?

10 Et hæc mihi sit consolatio, ut affligens me dolore, non parcat, nec contradicam sermonibus Sancti.

11 Quæ est enim fortitudo mea, ut sustineam? aut quis finis meus, ut patienter agam?

12 Nec fortitudo lapidum fortitudo mea, nec caro mea ænea est.

13 Ecce non est auxilium mihi in me, & necessarii quoque mei recesserunt a me.

14 Qui tollit ab amico suo misericordiam, timorem Domini derelinquit.

15 Fratres mei præterierunt me, sicut torrens qui raptim transit in convallibus.

16 Qui timent pruinaam, irruet super eos nix.

17 Tempore, quo fuerint dissipati, peribunt: & ut incaluerit, solventur de loco suo.

18 Involutæ sunt semitæ gressuum eorum: ambulabunt in vacuum, & peribunt.

19 Considerate semitas Thema, itinera Saba, & expectate paulisper.

20 Confusi sunt, quia speravi: venerunt quoque usque ad me, & pudore cooperiti sunt.

21

21 Nunc venistis: & modo videntes plagam meam timetis.

22 Numquid dixi: Afferte mihi, & de substantia vestra donate mihi?

23 Vel, Liberate me de manu hostis, & de manu robustorum eruite me?

24 Docete me, & ego tacebo: & si quid forte ignoravi, instruere me.

25 Quare detraxistis sermonibus veritatis, cum e vobis nullus sit, qui possit arguere me?

26 Ad increpandum tantum eloquia concinnastis, & in ventum verba profertis.

27 Super pupillum irrucitis, & subvertere nitimini amicum vestrum.

28 Verumtamen quod cœpistis, explete: præbete aurem, & videte an mentiar.

29 Respondete, obsecro, absque contentione: & loquentes id, quod justum est, iudicate.

30 Et non invenietis in lingua mea iniquitatem, nec in faucibus meis stultitia personabit.

CAPUT VII.

Job humane vitæ suæque calamitates varias explicat, nec redditum sibi fore verisimilem ad præsentis vitæ felicitatem: petit quoque a Deo liberari a miseris, admirans Dei erga miserum hominem providentiam.

1 **M**isera est vita hominis super terram: & sicut dies mercenarii, dies ejus.

2 Sicut servus desiderat umbram, & sicut mercenarius præstolatur finem operis sui:

3 Sic & ego habui menses vacuos, & noctes laboriosas enumeravi mihi.

4 Si dormiero, dicam: Quando consurgam? & rursum expectabo vesperam, & replebor doloribus usque ad tenebras.

5 Induta est caro mea putredine & sordibus pulveris, cutis mea aruit, & contracta est.

6 Dies mei velocius transierunt, quam a texente tela succiditur, & consumpti sunt absque ulla spe.

7 Memento, quia ventus est vita mea, & non revertetur oculus meus, ut videat bona.

8 Nec aspiciet me visus hominis: oculi tui in me, & non subsistam.

9 Sicut consumitur nubes, & pertransit: sic qui descenderit ad inferos, non ascendet.

10 Nec revertetur ultra in domum suam, neque cognoscat eum amplius locus ejus.

11 Quapropter & ego non parcam ori meo, loquar in tribulatione spiritus mei, confabulabor cum amaritudine animæ meæ.

12 Numquid mare ego sum, aut cetus, quia circumdedisti me carcere?

13 Si dixero: Consolabitur me Iesulus meus, & relevabor loquens mecum in strato meo:

14 Terrebis me per somnia, & per visiones horrore concuties.

15 Quam ob rem elegit suspendium anima mea, & mortem ossa mea.

16 Desperavi, nequaquam ultra jam vivam: parce mihi, nihil enim sunt dies mei.

17 Quid est homo, quia magnificas eum? aut quid apponis erga eum cor tuum?

18 Visitas eum diluculo, & subito probas illum:

19 Usquequo non parcis mihi, nec dimittis me, ut glutiam salivam meam?

20 Peccavi, quid faciam tibi o custos hominum? quare posuisti me contrarium tibi, & factus sum mihi metipsum gravis?

21 Cur non tollis peccatum meum, & quare non auferis iniquitatem meam? ecce, nunc in pulvere dormiam: & si mane me quaesieris, non subsistam.

CAPUT VIII.

Baldad Job quasi de impio sermone arguit, & eum ut ad Deum melioremque vitam se convertat, hortatur, atque ita fore omnia illi feliciora promittit: explicat etiam, quam sit vana spes hypocritarum, asserens Deum bonis bona, & malis mala tantum tribuere.

1 **R**espondens autem Baldad Suhites, dixit: 2 Usquequo loqueris talia, & spiritus multiplex sermones oris tui?

3 Numquid Deus supplantat iudicium? aut Omnipotens subvertit, quod justum est?

4 Etiam si filii tui peccaverunt ei, & dimisit eos in manu iniquitatis suæ:

5 Tu tamen si diluculo conturrexeris ad Deum, & Omnipotentem fueris deprecatus:

6 Si mundus & rectus incesseris, statim evigilabit ad te, & pacatum reddet habitaculum justitiæ tuæ.

7 In tantum, ut si priora tua fuerint parva, & novissima tua multiplicentur nimis.

8 Interroga enim generationem pristinam, & diligenter investiga patrum memoriam:

9 (Hesterni quippe sumus, & ignoramus, quoniam sicut umbra dies nostri sunt super terram)

10 Et ipsi docebunt te: loquentur tibi, & de corde suo proferent eloquia.

11 Numquid virere potest scirpus absque humore? aut crescere carectum sine aqua?

12 Cum adhuc sit in flore, nec carpatur manu, ante omnes herbas arefcit:

13 Sic via omnium, qui obliviscuntur Deum, & spes hypoeritæ peribit:

14 Non ei placebit vecordia sua, & sicut tela araneorum fiducia ejus.

15 Iunitetur super domum suam, & non stabit: fulciet eam, & non confurget:

16 Humectus videtur antequam veniat Sol, & in ortu suo germen ejus egredietur.

17 Super acervum petrarum radices ejus denfabuntur, & inter lapides commorabitur.

18 Si absorbuerit eum de loco suo, negabit eum, & dicet: Non novi te.

19 Hæc est enim lætitia viæ ejus, ut rursus de terra alii germinetur.

20 Deus non projiciet simplicem, nec porriget manum malignis:

21 Donec impleatur risu os tuum, & labia tua jubilo.

22 Qui oderunt te, induentur confusione: & tabernaculum impiorum non subsistet.

CAPUT IX.

Admittit Job, Deum per omnia justum esse, nec posse hominem convincere Deum injuriæ, homo, inquit Job, comparatus Deo non potest justificari: divina potentia ac sapientia magnitudo ostenditur.

ostenditur, ut nemo ei resistere aut respondere valeat: porro Deus & impium percutit & innocentem: suam quoque innocentiam contra amicos tuetur, commemorans suam afflictionem.

1 ET respondens Job, ait:

2 Vere scio quod ita sit, & quod non justificetur homo compositus Deo.

3 Si voluerit contendere cum eo, non poterit ei respondere unum pro mille.

4 Sapiens corde est, & fortis robore: quis resistit ei, & pacem habuit?

5 Qui transtulit montes, & nescierunt hi, quos subvertit in furore suo.

6 Qui commovet terram de loco suo, & columnæ ejus concutuntur.

7 Qui præcipit Soli, & non oritur: & stellas claudit quasi sub signaculo:

8 Qui extendit cælos solus, & graditur super fluctus maris.

9 Qui facit Arcturum, & Oriona, & Hyadas, & interiora Austri.

10 Qui facit magna, & incomprehensibilia, & mirabilia, quorum non est numerus.

11 Si venerit ad me, non videbo eum: si abierit, non intelligam.

12 Si repente interroget, quis respondebit ei? vel quis dicere potest: Cur ita facis?

13 Deus cujus iræ nemo resistere potest, & sub quo curvantur, qui portant orbem.

14 Quantus ergo sum ego, ut respondeam ei, & loquar verbis meis cum eo?

15 Qui etiam si habuero quippiam justum, non respondebo: sed meum judicem deprecabor.

16 Et cum invocantem exaudierit me, non credo, quod audierit vocem meam.

17 In turbine enim conteret me, & multiplicabit vulnera mea etiam sine causa.

18 Non concedit requiescere spiritum meum, & implet me amaritudinibus.

19 Si fortitudo quaritur, robustissimus est: si æquitas judicii, nemo audet pro me testimonium dicere.

20 Si justificare me voluero, os meum condemnabit me.

demnabit me: si innocentem ostendero, pravam me comprobabit.

21 Etiam si simplex fuero, hoc ipsum ignorabit anima mea, & tædebit me vitæ meæ.

22 Unum est quod locutus sum, & innocentem & impium ipse confumit.

23 Si flagellat, occidat semel, & non de poenis innocentem rideat.

24 Terra data est in manus impii, vultum iudicum ejus operit: quod si non ille est, quis ergo est?

25 Dies mei velociores fuerunt cursore: fugerunt, & non viderunt bonum.

26 Pertransierunt quasi naves poma portantes, sicut aquila volans ad escam.

27 Cum dixero: Nequaquam ita loquar: commuto faciem meam, & dolore torqueor.

28 Verebar omnia opera mea, sciens quod non pareceres delinquenti.

29 Si autem & sic impius sum, quare frustra laboravi?

30 Si lotus fuero quasi aquis nivis, & fulerint velut mundissimæ manus meæ:

31 Tamen sordibus intinges me, & abominabuntur me vestimenta mea.

32 Neque enim viro qui similis mei est, respondebo: nec qui mecum in iudicio ex æquo possit audiri.

33 Non est, qui utrumque valeat arguere, & ponere manum suam in ambobus.

34 Auferat a me virgam suam, & pavor ejus non me terreat.

35 Loquar, & non timebo eum: neque enim possum metuens respondere.

CAPUT X.

Joh suam afflictionem lamentatur, illius causam a Deo inquirens: quam ostendit non fuisse suam malitiam, neque Dei ignorantiam, qui creatum a se hominem exacte novit; rursusque propter poenarum exuberantiam plangit se natum.

1 **T** Adet animam meam vitæ meæ, dimittam adversum me eloquium meum, loquar in amaritudine animæ meæ.

2 Di-

2 Dicam Deo: Noli me condemnare: indica mihi, cur me ita judices?

3 Numquid bonum tibi videtur, si calumniaris me, & opprimas me opus manuum tuarum, & consilium impiorum adjuves?

4 Numquid oculi carni tibi sunt: aut, sicut videt homo, & tu videbis?

5 Numquid sicut dies hominis dies tui, & anni tui sicut humana sunt tempora,

6 Ut quæras iniquitatem meam, & peccatum meum scrutaberis?

7 Et scias, quia nihil impium fecerim, cum sit nemo, qui de manu tua possit eruere.

8 Manus tuæ fecerunt me, & plasmaverunt me totum in circuitu: & sic repente præcipitas me?

9 Memento quæso, quod sicut lutum feceris me, & in pulverem reduces me.

10 Nonne sicut lac multasti me, & sicut caseum me coagulasti?

11 Pelle & carnibus vestisti me: ossibus & nervis compegisti me:

12 Vitam & misericordiam tribuisti mihi, & visitatio tua custodivit spiritum meum.

13 Licet hæc celes in corde tuo, tamen scio, quia univerforum memineris.

14 Si peccavi, & ad horam pepercisti mihi: cur ab iniquitate mea mundum me esse non pateris?

15 Et si impius fuero, vix mihi est: & si justus, non levabo caput, saturatus afflictione & miseria.

16 Et propter superbiam quasi leonam capies me, reversusque mirabiliter me crucias.

17 Instauras testes tuos contra me, & multiplicas iram tuam adversum me, & poenæ militant in me.

18 Quare de vulva eduxisti me? qui utinam consumptus essem, ne oculus me videret.

19 Fuissem quasi non essem, de utero translatus ad tumulum.

20 Numquid non paucitas dierum meorum finietur brevi? dimitte ergo me, ut plangam paululum dolorem meum:

21 Antequam vadam & non revertar, ad terram tenebrosam, & operam mortis caligine:

Tom. III.

K

22

22 Terram miseriæ & tenebrarum, ubi umbra mortis, & nullus ordo, sed sempiternus horror inhabitat.

CAPUT XI.

Sophar inique asserit, Job propter multa ipsius peccata, quæ recenset, fuisse a Deo percussum, offendens Deum incomprehensibilem: respicienti tamen Job felicissima quæque pollicetur.

1 **R**espondens autem Sophar Naamathites, dixit:

2 Numquid qui multa loquitur, non & audiet? aut vir verbosus justificabitur?

3 Tibi soli tacebunt homines? & cum cæteros irriteris, a nullo confutaberis?

4 Dixisti enim: Purus est sermo meus, & mundus sum in conspectu tuo.

5 Atque utinam Deus loqueretur tecum, & aperiret labia sua tibi.

6 Ut ostenderet tibi secreta sapientiæ, & quod multiplex esset lex ejus, & intelligeres quod multo minora exigaris ab eo, quam meretur iniquitas tua.

7 Forsitan vestigia Dei comprehendes, & usque ad perfectum Omnipotentem reperies?

8 Excelsior cælo est, & quid facies? profundior inferno, & unde cognosces?

9 Longior terra mensura ejus, & latior mari.

10 Si subverterit omnia, vel in unum coarctaverit, quis contradicet ei?

11 Ipse enim novit hominum vanitatem, & videns iniquitatem nonne considerat?

12 Vir vanus in superbiam erigitur, & tanquam pullum onagri se liberum natum putat.

13 Tu autem firmasti cor tuum, & expandisti ad eum manus tuas.

14 Si iniquitatem, quæ est in manu tua, abstuleris a te, & non manserit in tabernaculo tuo injustitia:

15 Tunc levare poteris faciem tuam absque macula, & eris stabilis, & non timebis.

16 Miseriæ quoque oblivisceris, & quasi aquarum, quæ præterierunt recordaberis.

17 Et quasi meridians fulgor confurget tibi ad vesperam: & cum te consumptum putaveris, orieris ut lucifer.

18 Et habebis fiduciam, proposita tibi spe, & defossus securus dormies.

19 Requietus, & non erit qui te exterreat: & deprecabuntur faciem tuam plurimi.

20 * Oculi autem impiorum deficient, & es. * *Lev.* 26. 5. fagium peribit ab eis, & spes illorum abominatio animæ.

CAPUT XII.

Job ut amicorum confundat jactantiam, asserit neminem ignorare Dei potentiam ac sapientiam ex creaturarum gubernatione, quarum status pro suo variat arbitrio.

1 **R**espondens autem Job, dixit:

2 Ergo vos estis soli homines, & vobiscum morietur sapientia?

3 * Et mihi est cor, sicut & vobis, nec infestior vestri sciam: quis enim hæc, quæ nollis, ignorat?

4 * Qui deridetur ab amico suo sicut ego, * *Prov.* 14. 2. invocabit Deum, & exaudiet eum: deridetur enim iusti simplicitas.

5 Lampas contempta apud cogitationes divinum, parata ad tempus statutum.

6 Abundant tabernacula prædonum, & audacter provocant Deum, cum ipse dederit omnia in manus eorum.

7 Nimirum interroga jumenta, & docebunt te: & volatilia cæli, & indicabunt tibi.

8 Loquere terræ, & respondebit tibi: & narabunt pisces maris.

9 Quis ignorat, quod omnia hæc manus Domini fecerit?

10 In cujus manu anima omnis viventis, & spiritus universæ carnis hominis.

11 * Nonne auris verba diducit, & fauces comedentis, saporem? * *Isaia* 34. 5.

12 In antiquis est sapientia, & in multo tempore prudentia.

13 Apud ipsum est sapientia & fortitudo, ipse habet consilium & intelligentiam.

14 * *Iſai.* Si destruxerit, nemo est, qui aedificet: si incluserit hominem, nullus est qui aperiat.

15 Si continuerit aquas, omnia siccabuntur: & si emiserit eas, subvertent terram.

16 Apud ipsum est fortitudo & sapientia: ipse novit & decipientem, & eum, qui decipitur.

17 Adducit consiliarios in stultum finem, & iudices in stuporem.

18 Balteum regum dissolvit, & praecingit furenes renes eorum.

19 Ducit sacerdotes inglorios, & optimates supplantat:

20 Commutans labium veracium, & doctrinam senum auferens.

21 Effundit despectionem super principes, eos, qui oppressi fuerant, relevans.

22 Qui revelat profunda de tenebris, & producit in lucem umbram mortis.

23 Qui multiplicat gentes, & perdit eas, & subvertas in integrum restituit.

24 Qui immutat cor principum populi terrae, & decipit eos, ut frustra incedant per invium:

25 Palpabunt quasi in tenebris, & non in luce, & errare eos faciet quasi ebrios.

CAPUT XIII.

Job amicos suos ex ipsorum verbis confutans, a Deo arguendos asserit; suam quoque iustitiam ac patientiam contra amicos tuetur, quarens a Deo propter quae peccata tam graviter affigatur.

1 **E**cce omnia haec vidit oculus meus, & audivit auris mea, & intellexi singula.

2 Secundum scientiam vestram & ego novi: nec inferior vestri sum.

3 Sed tamen ad Omnipotentem loquar, & disputare cum Deo cupio:

4 Prius vos ostendens fabricatores mendacii, & cultores perversorum dogmatum.

5 Atque utinam taceretis, ut putaremini esse sapientes.

6 Audite ergo correptionem meam, & iudicium laborum meorum attendite.

7 Numquid Deus indiget vestro mendacio, ut pro illo loquamini dolos?

8 Numquid faciem ejus accipitis, & pro Deo judicare nitimini?

9 Aut placebit ei, quem celare nihil potest; aut decipietur ut homo, vestris fraudulentis?

10 Ipse vos arguet, quoniam in abscondito faciem ejus accipitis.

11 Statim ut se commoverit, turbabit vos, & terror ejus irruet super vos.

12 Memoria vestra comparabitur cineri, & redigentur in lutum cervices vestrae.

13 Tacete paulisper, ut loquar, quodcumque mihi mens suggererit.

14 Quare lacerō carnes meas dentibus meis, & animam meam porto in manibus meis?

15 Etiam si occiderit me, in ipso sperabo: verumtamen vias meas in conspectu ejus arguam.

16 Et ipse erit salvator meus: non enim veniet in conspectu ejus omnis hypocrisis.

17 Audite sermonem meum, & aenigmata percipite auribus vestris.

18 Si fuero judicatus, scio quod justus inveniar.

19 Quis est, qui judicetur mecum? veniat: quare tacens consumor?

20 Duo tantum ne facias mihi, & tunc a facie tua non abscondar:

21 Manum tuam longe fac a me, & formido tua non me terreat.

22 **V**oca me, & ego respondebo tibi, aut certe loquar, & tu responde mihi.

23 Quantas habeo iniquitates & peccata, foelera mea & delicta ostende mihi.

24 Cur faciem tuam abscondis, & arbitraris me inimicum tuum?

25 Contra folium, quod vento rapitur, ostendis potentiam tuam, & stipulam siccam persequeris:

26 Scribis enim contra me amaritudines, & consumere me vis peccatis adolescentiae meae.

27 Posuisti in nervo pedem meum, & observasti omnes semitas meas, & vestigia pedum meorum considerasti:

28 Qui quasi putredo consumendus sum, & quasi vestimentum, quod comeditur a tineâ.

CAPUT XIV.

Job, considerata fragilitate humana, admiratur Dei in hominem providentiam, quod post hanc vitam expectet aliam, & corporum vaticinatur resurrectionem.

1 Homo natus de muliere, brevi vivens tempore, repletur multis miseriis.

2 * Qui quasi flos egreditur & conteritur, & fugit velut umbra, & nunquam in eodem statu permanet.

3 Et dignum ducis super hujuscemodi aperire oculos tuos, & adducere eum tecum in iudicium?

4 * Quis potest facere mundum de iminundo conceptum femine? nonne tu qui solus es?

5 Breves dies hominis sunt, numerus mensium ejus apud te est: constituis terminos ejus, qui præteriri non poterunt.

6 Recede paululum ab eo, ut quiescat, donec optata veniat, sicut mercenarii dies ejus.

7 Lignum habet spem: si præcilius fuerit, rursus virefcit, & rami ejus pullulant.

8 Si fenuerit in terra radix ejus, & in pulvere emortuus fuerit truncus illius,

9 Ad odorem aquæ germinabit, & faciet eam, quasi cum primum plantatum est:

10 Homo vero cum mortuus fuerit, & nudatus atque consumptus, ubi quæso est?

11 Quomodo si recedant aquæ de mari, & fluvius vacuatus arefcit:

12 Sic homo cum dormierit, non resurget; donec atteratur cælum, non evigilabit, nec confurget de somno suo.

13 Quis mihi hoc tribuat, ut in inferno protegas me, & abscondas me, donec pertranseat furor tuus, & constituas mihi tempus, in quo recorderis mei?

14 Putasne mortuus homo rursus vivat? cunctis diebus, quibus nunc milito, expecto, donec veniat immutatio mea.

15 Vocabis me, & ego respondebo tibi: operi manuum tuarum porriges dexteram.

16 * Tu quidem gressus meos dinumerasti, sed parce peccatis meis.

17 Signasti quasi in sacculo delicta mea, sed curasti iniquitatem meam.

18 Mons cadens defluit, & saxum transfertur de loco suo.

19 Lapidés excavant aquæ, & alluvione paulatim terra consumitur: & hominem ergo similiter perdes.

20 Roborasti eum paululum, ut in perpetuum transiret: immutabis faciem ejus, & emittes eum.

21 Sive nobiles fuerint filii ejus, sive ignobiles, non intelliget.

22 Attamen caro ejus, dum vivet, dolebit, & anima illius super semetipso lugebit.

CAPUT XV.

Eliphaz Job arguit jactantia, impatientia & blasphemia in Deum, apud quem dicit neminem mundum inveniri, describens impiorum ac hypocritarum maledictionem.

1 **R**espondens autem Eliphaz Themanites, dixit: 2 Numquid sapiens respondebit quasi inventum loquens, & implebit ardore stomachum suum?

3 Arguis verbis eum, qui non est æqualis tibi, & loqueris quod tibi non expedit.

4 Quantum in te est, evacuisti timorem, & tulisti preces coram Deo.

5 Docuit enim iniquitas tua os tuum, & imitatis linguam blasphemantium.

6 Condemnabit te os tuum, & non ego: & labia tua respondebunt tibi.

7 Numquid primus homo tu natus es, & ante colles formatus?

8 Numquid consilium Dei audisti, & inferior te erit ejus sapientia?

9 Quid nosti, quod ignoremus? quid intelligis, quod nesciamus?

10 * Et senes, & antiqui sunt in nobis multo vetustiores quam patres tui.

11 Numquid grande est, ut consoletur te Deus? sed verba tua prava hoc prohibent.

12 Quid te elevat cor tuum, & quasi magna cogitans, attonitos habes oculos?

13 Quid tumet contra Deum spiritus tuus, ut proferas de ore tuo hujuscemodi sermones?

14 Quid est homo, ut immaculatus sit, & ut justus appareat natus de muliere?

15 * Ecce inter sanctos ejus nemo immutabilis, & cæli non sunt mundi in conspectu ejus.

16 Quanto magis abominabilis & inutilis homo, qui bibit quasi aquam iniquitatem?

17 Ostendam tibi, audi me: quod vidi, narro tibi.

18 Sapientes confitentur, & non abscondunt patres suos.

19 Quibus solis data est terra, & non transivit alienus per eos.

20 Cunctis diebus suis impius superbit, & numerus annorum incertus est tyrannidis ejus.

21 Sonitus terroris semper in auribus illis: & cum pax sit, ille semper insidias suspicatur.

22 Non credit, quod reverti possit de tenebris ad lucem, circumspiciens undique gladium.

23 Cum se moverit ad quærendum panem, novit quod paratus sit in manu ejus tenebrarum dies.

24 Terrebit eum tribulatio, & angustia vallabit eum, sicut regem, qui præparatur ad prælium.

25 Tetendit enim adversus Deum manum suam, & contra Omnipotentem roboratus est.

26 Cucurrit adversus eum erecto collo, & pingui cervice armatus est.

27 Operuit faciem ejus crassitudo, & de lateribus ejus arvina dependet.

28 Habitavit in civitatibus desolatis, & in domibus desertis, quæ in tumulos sunt redactæ.

29 Non ditabitur, nec perseverabit substantia ejus, nec mittet in terra radicem suam.

30 Non recedet de tenebris: ramos ejus arefaciet flamma, & auferetur spiritu oris sui.

31 Non credet frustra errore deceptus, quod aliquo pretio redimendus sit.

32 Antequam dies ejus impleantur, peribit, & manus ejus arescent.

33 Lædetur quasi vinea in primo flore botrus ejus, & quasi oliva projiciens florem suum. 34

34 Congregatio enim hypocritæ sterilis, & ignis devorabit tabernacula eorum, qui manera libenter accipiunt.

35 * Conceptit dolorem, & peperit iniquitatem, & uterus ejus præparat dolos.

* Psalm.
71. 5.
Isai. 59.
4.

CAPUT XVI.

Job amicorum austeritate commotus, dolorem suum plangit, calamitatis magnitudinem ostendens, seque pati citra iniquitatem; cujus conscium esse Deum asserit.

1 **R**espondens autem Job, dixit:

2 Audivi frequenter talia, consolatores onerosi omnes vos estis.

3 Numquid habebunt finem verba ventosa? aut aliquid tibi molestum est, si loquaris?

4 Poteram & ego similia vestri loqui: atque utinam esset anima vestra pro anima mea:

5 Consolaber & ego vos sermonibus, & moverem caput meum super vos:

6 Roborarem vos ore meo: & moverem labia mea, quasi parcens vobis.

7 Sed quid agam? Si locutus fuero, non quiescet dolor meus: & si tacero, non recedeta me.

8 Nunc autem oppressit me dolor meus, & in nihilum redacti sunt omnes artus mei.

9 Rugæ meæ testimonium dicunt contra me, & suscitatur susurro adversus faciem contradicens mihi.

10 Collegit furorem suum in me, & comminans mihi, infremuit contra me dentibus suis: hostis meus terribilibus oculis me intuitus est.

11 Aperuerunt super me ora sua, & exprobrantes percusserunt maxillam meam, satiati sunt penis meis.

12 Conclussit me Deus apud iniquum, & manibus impiorum me tradidit.

13 Ego ille quondam opulentus repente contritus sum: tenuit cervicem meam, confregit me, & posuit me tibi quasi in signum.

14 Circumdedit me lanceis suis, convulneravit lumbos meos, non pepercit, & effudit in terra viscera mea.

15 Concidit me vulnere super vulnus, irruit in me quasi gigas.

16 Saccum confui super cutem meam, & operui cinere carnem meam.

17 Facies mea intumuit a fletu, & palpebræ meæ caligaverunt.

18 Hæc passus sum absque iniquitate manus meæ, cum haberem mundas ad Deum preces.

19 Terra ne operias sanguinem meum, neque inveniat in te locum latendi clamor meus.

20 Ecce enim in caelo testis meus, & conscius meus in excelsis.

21 Verbosi amici mei: ad Deum stillat oculus meus.

22 Atque utinam sic judicaretur vir cum Deo, quomodo judicatur filius hominis cum collega suo.

23 Ecce enim breves anni transeunt, & semitam, per quam non revertar, ambulo.

CAPUT XVII.

Job ex afflictionis luce magnitudine sibi hic nihil præter mortem restare contendit, & amicos præsentem tantum remunerationem statuentes insipientie arguens, ipse futuram requiem præsolatur.

Spiritus meus attenuabitur, dies mei breviantur, & solum mihi superest sepulchrum.

1 Non peccavi, & in amaritudinibus moratur oculus meus.

2 Libera me Domine, & pone me juxta te, & cujusvis manus pugnet contra me.

3 Cor eorum longe fecisti a disciplina, propterea non exaltabuntur.

4 Prædam pollicetur focis, & oculi filiorum ejus deficient.

5 Posuit me quasi in proverbium vulgi, & exemplum sum coram eis.

6 Caligavit ab indignatione oculus meus, & membra mea quasi in nihilum redacta sunt.

7 Stupebunt justi super hoc, & innocens contra hypocritam suscitabitur.

8 Et tenebit justus viam suam, & mundis manibus addet fortitudinem.

9 Igitur omnes vos convertimini, & venite, & non inveniam in vobis ullum sapientem,

11 Dies mei transierunt, cogitationes meæ dissipatae sunt, torquentes cor meum.

12 Noctem verterunt in diem, & rursum post tenebras spero lucem.

13 Si sustinero, infernus domus mea est, & in tenebris stravi lectulum meum.

14 Putredini dixi: Pater meus es; mater mea, & soror mea, vermibus.

15 Ubi est ergo nunc præsolatio mea, & patientiam meam quis considerat?

16 In profundissimum infernum descendent omnia mea: putasne saltem ibi erit requies mihi?

CAPUT XVIII.

Baldad arguens Job jactantia & impatientia, describit impiorum maledictiones; ut suam contra Job sententiam statuat, nempe ipsum tantum propter peccata sua puniri.

Respondens autem Baldad Suhites, dixit: 2 Usque ad quem finem verba jactabitis? intelligite prius, & sic loquar.

3 Quare reputati sumus ut jumenta, & forduimus coram vobis?

4 Qui perdis animam tuam in furore tuo, numquid propter te derelinquetur terra, & transferentur rupes de loco suo?

5 Nonne lux impii extinguetur, nec splendet flamma ignis ejus?

6 Lux obtenebrescet in tabernaculo illius, & lucerna, quæ super eum est, extinguetur.

7 Ardebunt gressus virtutis ejus, & præcipitabit eum consilium suum.

8 Immisit enim in rete pedes suos, & in maculis ejus ambulat.

9 Tenebitur planta illius laqueo, & exardescet contra eum sitis.

10 Abcondita est in terra pedica ejus, & decipula illius super semitam.

11 Undique terrebunt eum formidines, & involvent pedes ejus.

12 Attenuetur fame robur ejus, & inedia invadat costas illius.

13 Devoret pulchritudinem cutis ejus, consumat brachia illius primogenita mors.

14 Avellatur de tabernaculo suo fiducia ejus, & calceet super eum, quasi rex, interitus.

15 Habitent in tabernaculo illius focii ejus, qui non est, aspergatur in tabernaculo ejus sulphur.

16 Deorsum radices ejus siccantur, sursum autem atteratur messis ejus.

* Tyon.
2. 22.

17 Memoria illius pereat de terra, & non celebretur nomen ejus in plateis.

18 Expellet eum de luce in tenebras, & de orbe transferet eum.

19 Non erit semen ejus, neque progenies in populo suo, nec ullæ reliquæ in regionibus ejus.

20 In die ejus stupebant novissimi, & primos invadent horror.

21 Hæc sunt ergo tabernacula iniqui, & iste locus ejus, qui ignorat Deum.

CAPUT XIX.

Job crudelitatis amicos arguens, se a Deo flagellari dicit immerito, non ob sua flagitia, sed ob alias justas causas, ostendens afflictionis acerbissimam, & se ab amicis desertum, unde super futura resurrectione seipsum consolatur.

Respondens autem Job, dixit:

2 Usquequo affligitis animam meam, & atteritis me sermonibus?

3 En, decies confunditis me, & non erubescitis opprimentes me.

4 Nempe, etsi ignoravi, mecum erit ignorantia mea.

5 At vos contra me erigimini, & arguitis me opprobriis meis.

6 Saltem nunc intelligite, quia Deus non æquo judicio afflixerit me, & flagellis suis me cinxerit.

7 Ecce clamabo vim patiens, & nemo audiet: vociferabor, & non est, qui judicet.

8 Semitam meam circumsepsit, & transire non possum, & in calle meo tenebras posuit.

9 Spoliavit me gloria mea, & abstulit coronam de capite meo.

10 Destruxit me undique, & pereo, & quasi evulsæ arbori abstulit spem meam.

11 Iratus est contra me furor ejus, & sic me habuit quasi hostem suum.

12 Simul venerunt latrones ejus, & fecerunt sibi viam per me, & obsederunt in gyro tabernaculum meum.

13 Fratres meos longe fecit a me, & noti mei quasi alieni receperunt a me.

14 Dereliquerunt me propinqui mei: & qui me noverant, obliti sunt mei.

15 Inquilini domus meæ, & ancillæ meæ, sicut alienum habuerunt me, & quasi peregrinus fui in oculis eorum.

16 Servum meum vocavi, & non respondit, ore proprio deprecabar illum.

17 Halitum meum exhorruit uxor mea, & orbam filios uteri mei.

18 Stulti quoque despiciebant me, & cum ab eis recessissem, detrahebant mihi.

19 Abominati sunt me quondam consiliarii mei: & quem maxime diligebam, averfatus est me.

20 Pelli meæ, consumptis carnibus, adhæsit os meum, & derelicta sunt tantummodo labia circa dentes meos.

21 Misere mini mei, misere mini mei, saltem vos amici mei, quia manus Domini tetigit me.

22 Quare persequimini me sicut Deus, & carnibus meis saturamini?

23 Quis mihi tribuat ut scribantur sermones mei? quis mihi det, ut exarentur in libro

24 Stylo ferreo, & plumbi lamina, vel cæte sculpantur in silice?

25 Scio enim, quod Redemptor meus vivit, & in novissimo die de terra surrecturus sum.

26 Et rursum circumdabor pelle mea, & in carne mea videbo Deum meum.

27 Quem visurus sum ego ipse, & oculi mei conspecturi sunt, & non alius: reposita est hæc spes mea in sinu meo.

28 Quare ergo nunc dicitis: Persequamur eum, & radicem verbi inveniamus contra eum?

29 Fugite ergo a facie gladii, quoniam ultor iniquitatum gladius est: & scitote esse judicium.

CAPUT XX.

Sophar verbis Job motus, correctionem ipsius se dicit

dicat auditurum; & quæ sit apud Deum pars impij, multis verbis prosequitur.

Respondens autem Sophar Naamathites, dixit:

2 Idcirco cogitationes meæ variæ succedunt sibi, & mens in diversa rapitur.

3 Doctrinam, qua me arguis, audiam, & spiritus intelligentiæ meæ respondebit mihi.

4 Hoc scio a principio, ex quo positus est homo super terram.

5 Quod laus impiorum brevis sit, & gaudium hypocrite ad instar puncti.

6 Si ascenderit usque ad cælum superbia ejus, & caput ejus nubes tetigerit;

7 Quasi sterquilinum in fine perdetur; & qui eum viderant, dicent: Ubi est?

8 Velut somnium avolans non invenietur, transiet sicut visio nocturna.

9 Oculus, qui eum viderat, non videbit, neque ultra intuebitur eum locus suus.

10 Filii ejus atterentur egestate, & manus illius reddent ei dolorem suum.

11 Ossa ejus implebuntur vitis adolescentiæ ejus, & cum eo in pulvere dormient.

12 Cum enim dulce fuerit in ore ejus malum, abscondet illud sub lingua sua.

13 Parcet illi, & non derelinquet illud, & ce-
labit in gutture suo.

14 Panis ejus in utero illius vertetur in fel aspidum intrinsecus.

15 Divitias, quas devoravit, evomet, & de ventre illius extrahet eas Deus.

16 Caput aspidum fuget, & occidet eum lingua viperæ.

17 (Non videat rivulos fluminis, torrentes mellis, & butyri.)

18 Luet quæ fecit omnia, nec tamen consumetur: juxta multitudinem adventionum suarum, sic & suffinebit.

19 Quoniam confringens nudavit pauperes: domum rapuit, & non edificavit eam.

20 * Nec est satiatus venter ejus, & cum habuerit, quæ concupierat, possidere non poterit.

21 Non remansit de cibo ejus, & propterea nihil permanebit de bonis ejus.

22 Cum satiatus fuerit, arctabitur, æstuabit, & omnis dolor irruet super eum.

23 Utinam impleatur venter ejus, ut emittat in eum iram furoris sui, & pluat super illum bellum suum.

24 Fugiet arma ferrea, & irruet in arcum æreum.

25 Eductus & egrediens de vagina sua: & fulgurans in amaritudine sua: vadent, & venient super eum horribiles.

26 Omnes tenebræ absconditæ sunt in occultis ejus: devorabit eum ignis, qui non succenditur, affigerur relictus in tabernaculo suo.

27 Revelabunt cæli iniquitatem ejus, & terra confurget adversus eum.

28 Apertum erit germen domus illius, detrahetur in die furoris Dei.

29 Hæc est pars hominis impij a Deo, & hæc reditas verborum ejus a Domino.

CAPUT XXI.

Job patienter ab amicis audiri postulans, causam inquit, quare impiorum nonnulli in finem usque vitæ prosperentur, pii contra adversis cadantur, & respondet impium in diem perditionis a Deo servari, falsam amicorum consolationem per hoc convellens.

Respondens autem Job, dixit:

2 Audite quæso sermones meos, & agite poenitentiam.

3 Suffinete me, & ego loquar, & post mea, si videbitur, verba ridete.

4 Numquid contra hominem disputatio mea est, ut merito non debeam contristari?

5 Attendite me, & oblupefcite, & superponite digitum ori vestri:

6 Et ego, quando recordatus fuero, pertimesco, & concutit carnem meam tremor.

7 * Quare ergo impij vivunt, & sublevati sunt, confortatique divitiis?

8 Semen eorum permanet coram eis, propinquorum turba, & nepotum in conspectu eorum,

9 Domus eorum securæ sunt & pacatæ, & non est virga Dei super illos.

10 bos eorum concepit, & non abortivit: vacca peperit, & non est privata fœtu suo.

11 Egrediuntur quasi greges parvuli eorum, & infantes eorum exultant iustibus.

12 Tenent tympanum, & citharam, & gaudent ad sonitum organi.

13 Ducunt in bonis dies suos, & in puncto ad inferna descendunt.

14 Qui dixerunt Deo: Recede a nobis, & scientiam viarum tuarum nolumus.

15 * Quis est Omnipotens, ut serviamus ei? & quid nobis prodest, si oraverimus illum?

16 Verumtamen quia non sunt in manu eorum bona sua, consilium impiorum longe sit a me.

17 Quoties lucerna impiorum exinguetur, & superveniet eis inundatio, & dolores dividet furoris sui?

18 Erunt sicut paleæ ante faciem venti, & sicut favilla, quam turbo dispergit.

19 Deus servabit filiis illius dolorem patris: & cum reddiderit, tunc sciet.

20 Videbunt oculi ejus interfectionem suam, & de furore Omnipotentis bibet.

21 Quid enim ad eum pertinet de domo sua post se: & si numerus mensium ejus dimidietur?

22 Numquid Deum docebit quispiam scientiam, qui excelsos judicat.

23 Ille motitur robustus & sanus, dives & felix.

24 Viscera ejus plena sunt adipe, & medullis ossa illius irrigantur:

25 Alius vero moritur in amaritudine animæ absque ullis opibus:

26 Et tamen simul in pulvere dormient, & vermes operient eos.

27 Certe novi cogitationes vestras, & sententias contra me iniquas.

28 Dicitis enim: Ubi est domus principis? & ubi tabernacula impiorum?

29 Interrogate quemlibet de viatoribus, & hæc eadem illum intelligere cognoscetis.

30 Quia in diem perditionis servatur malus, & ad diem furoris ducetur.

31 Quis arguet eorum viam? & quæ fecit, quis reddet illi?

32 Ipse ad sepulchra ducetur, & in congerie mortuorum vigilabit.

33 Dulcis fuit glareis Cocyti, & post se omnem hominem trahet, & ante se innumerabiles.

34 Quomodo igitur consolamini me frustra, cum responso vestra repugnare ostensa sit veritati?

CAPUT XXII.

Eliphaz arguit Job immiseri cordiæ in pauperum oppressione, & aliorum facinorum: ostendens ipsum de divina providentiâ non recte sentire: ac poenitenti bona promittens.

Respondens autem Eliphaz Themanites, dixit:

2 Numquid Deo potest comparari homo, etiam cum perfectæ fuerit scientiæ?

3 Quid prodest Deo si iustus fueris? aut quid ei confers, si immaculata fuerit via tua?

4 Numquid timens arguet te, & veniet tecum in iudicium,

5 Et non propter malitiam tuam plurimam, & infinitas iniquitates tuas?

6 Abstulisti enim pignus fratrum tuorum sine causa, & nudos spoliasti vestibus.

7 Aquam lacto non dedisti, & esurienti subtraxisti panem.

8 In fortitudine brachii tui possidebas terram, & potentissimus obtinebas eam.

9 Viduas dimisisti vacuas, & lacertos pupillorum comminasti.

10 Propterea circumdatus es laqueis, & conturbat te formido subita.

11 Et putabas te tenebras non visurum, & impetu aquarum inundantium non oppressum iri?

12 An non cogitas quod Deus excelsior cælo sit, & super stellarum verticem sublimetur?

13 Et dicis: Quid enim novit Deus? & quasi per caliginem judicat.

14 Nubes latibulum ejus, nec nostra confiderat, & circa cardines cæli perambulat.

15 Numquid semitam sæculorum custodire cupis, quam calcaverunt viri iniqui?

16 Qui sublati sunt ante tempus suum, & fluvius subvertit fundamentum eorum:

17 Qui dicebant Deo: Recede a nobis: & quasi nihil posset facere Omnipotens, æstimabant eum:

18 Cum ille impleffet domos eorum bonis: quorum sententia procul sit a me.

* Psal. 106. 42.

19 * Videbunt iusti, & lætabuntur, & innocens subfannabit eos.

20 Nonne succisa est erectio eorum, & reliquias eorum devoravit ignis?

21 Acquiesce igitur ei, & habeto pacem: & per hæc habebis fructus optimos.

22 Suscipe ex ore illius legem, & pone sermones ejus in corde tuo.

23 Si reversus fueris ad Omnipotentem, ædificaberis, & longe facies iniquitatem a tabernaculo tuo.

24 Dabit pro terra filicem, & pro filice torrentes aureos.

25 Eritque Omnipotens contra hostes tuos, & argentam coacervabit tibi.

26 Tunc super Omnipotentem deliciis afflues, & elevabis ad Deum faciem tuam.

27 Rogabis eum, & exaudiet te, & vota tua reddes.

28 Decernes rem, & veniet tibi, & in viis tuis splendet lumen.

* Prov. 29. 23.

29 * Qui enim humiliatus fuerit, erit in gloria: & qui inclinaverit oculos, ipse salvabitur.

30 Salvabitur innocens, salvabitur autem in munditia manuum suarum.

CAPUT XXIII.

Job divinum iudicium humiliter invocans, ostendit se non puniri propter peccata sua, & reſequit sentire de providentia Dei incomprehensibilis, omnia pro sua voluntate facientis.

Respondens autem Job, ait:

1 Nunc quoque in amaritudine est sermo meus, & manus plagæ meæ aggravata est super gemitum meum.

3 Quis mihi tribuat ut cognoscam & inveniam illum, & veniam usque ad solium ejus?

4 Ponam coram eo iudicium, & os meum replebo increpationibus.

5 Ut sciam verba quæ mihi respondeat, & intelligam quid loquatur mihi.

6 Nolo multa fortitudine contendat mecum, nec magnitudinis suæ mole me premat.

7 Proponat æquitatem contra me, & perveniat ad victoriam iudicium meum.

8 Si ad Orientem iero, non apparet: si ad Occidentem, non intelligam eum.

9 Si ad sinistram, quid agam? non apprehendam eum: si me vertam ad dexteram, non videbo illum.

10 Ipse vero scit viam meam, & probavit me quasi aurum, quod per ignem transit:

11 Vestigia ejus secutus est pes meus, viam ejus custodivi, & non declinavi ex ea.

12 A mandatis labiorum ejus non recessi, & in sinu meo abscondi verba oris ejus.

13 Ipse enim solus est, & nemo avertere potest cogitationem ejus: & anima ejus quodcumque voluit, hoc fecit.

14 Cum expleverit in me voluntatem suam, & alia multa similia præsto sunt ei.

15 Et ideo a facie ejus turbatus sum, & considerans eum, timore sollicitor.

16 Deus mollivit cor meum, & Omnipotens conturbavit me.

17 Non enim perii propter imminentes tenebras, nec faciem meam operuit caligo.

CAPUT XXIV.

Job, ut recte se sentire ostendat de divina providentia, dicit Deo nota esse tempora; & hominum varias recenset iniquitates, ab ipso puniendas.

1 **A**B Omnipotente non sunt abscondita tempora: qui autem noverunt eum, ignorant dies illius.

2 Alii terminos transtulerunt, diripuerunt greges, & paverunt eos.

3 A finum pupillarum abegerunt, & abstulerunt pro pignore bovem vituæ.

4 Subverterunt pauperum viam, & oppresse-
runt pariter mansuetos terræ.

5 Alii quasi onagri in deserto egrediuntur ad
opus suum: vigilantes ad prædam, præparant
panem liberis.

6 Agrum non suum demetunt: & vineam ejus,
quem vi oppresserint, vindemiant.

7 Nudos dimittunt homines, indumenta tol-
lentes, quibus non est operimentum in frigore.

8 Quos imbres montium rigant: & non habentes
velamen, amplexantur lapides.

9 Vim fecerunt deprædantes pupillos, & vul-
gum pauperum spoliaverunt.

10 Nudis & incenditibus absque vestitu, &
esurientibus tulerunt spicas.

11 Inter acervos eorum meridiati sunt, qui
calcaris torcularibus sitiunt.

12 De civitatibus fecerunt viros gemere, &
anima vulneratorum clamavit, & Deus inultum
abire non patitur.

13 Ipsi fuerunt rebelles lumini, nescierunt
vias ejus, nec reversi sunt per semitas ejus.

14 Mane primo confurgit homicida, interficit
egenum & pauperem: per noctem vero erit qua-
si fur.

15 Oculus adulteri observat caliginem, dicens:
Non me videbit oculus: & operiet vultum suum.

16 Perfodit in tenebris domos, sicut in die
condixerant sibi, & ignoraverunt lucem.

17 Si subito apparuerit aurora, arbitrantur
umbram mortis: & sic in tenebris quasi in luce
ambulant.

18 Levis est super faciem aquæ: maledicta fit
pars ejus in terra, nec ambulet per viam vinearum.

19 Ad nimium calorem transeat ab aquis ni-
vium, & usque ad inferos peccatum illius.

20 Obliviscatur ejus misericordia: dulcedo il-
lius vermes: non fit in recordatione, sed con-
teratur quasi lignum infructuosum.

21 Pavit enim sterilem, quæ non parit, &
viduæ bene non fecit.

22 Detraxit fortes in fortitudine sua: & cum
steterit, non credet vitæ suæ.

23 * Dedit ei Deus locum penitentiae, & ille * *Apoc.*
admittitur eo in superbiam: oculi autem ejus sunt *2. pi.*
in viis illius.

24 Elevati sunt ad modicum, & non subsistent,
& humiliabuntur sicut omnia, & auferentur, &
sicut summitates spicarum conterentur.

25 Quod si non est ita, quis me potest arguere
esse mentitum, & ponere ante Deum verba mea?

CAPUT XXV.

*Baldad ex Dei sublimitate & hominis humilitate,
negat hominem Deo comparatum justificari posse.*

Respondens autem Baldad Suhites, dixit:
2 Potestas & terror apud eum est, qui
facit concordiam in sublimibus suis.

3 Numquid est numerus militum ejus? & super
quem non surget lumen illius?

4 Numquid justificari potest homo comparatus
Deo, aut apparere mundus natus de muliere?

5 Ecce luna etiam non splendet, & stellæ
non sunt mundæ in conspectu ejus:

6 Quanto magis homo putredo, & filius ho-
minis vermis?

CAPUT XXVI.

*Job dicit nullum Deo ab homine auxilium præ-
stari posse. Dei incomprehensibilem potentiam ex
ipsius operibus demonstrans.*

Respondens autem Job, dixit:
2 Cujus adjutor es? numquid imbecillia?
& sustentas brachium ejus, qui non est fortis?

3 Cui dedisti consilium? forsitan illi, qui non
habet sapientiam, & prudentiam tuam ostendisti
plurimam.

4 Quem docere voluisti? nonne eum, qui fe-
cit spiramentum?

5 Ecce gigantes genuunt sub aquis, & qui ha-
bitant cum eis.

6 Nudus est infernus coram illo, & nullum
est operimentum perditioni.

7 Qui extendit Aquilonem super vacuum, &
appendit terram super nihilum.

8 Qui ligat aquas in nubibus suis, ut non erum-
pant pariter deorsum.

9 Qui tenet vultum solii sui, & expandit super illum nebulam suam.

10 Terminum circumdedit aquis, usque dum finiantur lux & tenebræ.

11 Columnæ cæli contremiscunt, & pavent ad nutum ejus.

12 In fortitudine illius repente maria congregata sunt, & prudentia ejus percussit superbum.

13 Spiritus ejus ornavit cælos: & obstetricante manu ejus, eductus est coluber tortuosus.

14 Ecce, hæc ex parte dicta sunt viarum ejus: & cum vix parvam stillam sermonis ejus audierimus, quis poterit tonitruum magnitudinis illius intueri?

CAPUT XXVII.

Job perpetuo constans in sui justificatione, rejecta amicorum calumnia, ostendit quomodo impii ex præsentis vitæ brevi prosperitate in mortem rapiantur a Deo ad supplicia.

1 **A**ddidit quoque Job, assumens parabolam suam, & dixit:

2 Vivit Deus, qui abstulit judicium meum, & Omnipotens, qui ad amaritudinem adduxit animam meam.

3 Quia donec superest halitus in me, & spiritus Dei in naribus meis,

4 Non loquentur labia mea iniquitatem, nec lingua mea meditabitur mendacium.

5 Abiit a me ut justos vos esse judicem: donec deficiam, non recedam ab innocentia mea.

6 Justificationem meam, quam coepi tenere, non deseram: neque enim reprehendit me cor meum in omni vita mea.

7 Sit ut impius, inimicus meus: & adversarius meus quasi iniquus.

8 Quæ est enim spes hypocritæ, si avare rapiat, & non liberet Deus animam ejus?

9 Numquid Deus audiet clamorem ejus, cum venerit super eum angustia?

10 Aut poterit in Omnipotente delectari, & invocare Deum omni tempore?

11 Docebo vos per manum Dei, quæ Omnipotens habeat, nec abscondam.

12 Ecce, vos omnes nostis, & quid sine causa vana loquimini?

13 Hæc est pars hominis impii apud Deum, & hæreditas violentorum, quam ab Omnipotente suscipient.

14 Si multiplicati fuerint filii ejus, in gladio erunt, & nepotes ejus non faturabuntur pane.

15 Qui reliqui fuerint ex eo, sepelientur in interitu, & viduæ illius non plorabunt.

16 Si comportaverit quasi terram argentum, & sicut lutum præparaverit vestimenta:

17 Præparabit quidem, sed justus vestietur illis: & argentum innocens dividet.

18 Edificavit sicut tinea domum suam, & sicut custos fecit umbraculum.

19 * Dives cum dormierit, nihil secum auferet: aperiet oculos suos, & nihil inveniet.

20 Apprehendet eum quasi aqua inopia, nocte opprimet eum tempestas.

21 Tollet eum ventus urens, & auferet, & velut turbo rapiet eum de loco suo.

22 Et mittet super eum, & non parcat: de manu ejus fugiens fugiet.

23 Stringet super eum manus suas, & sibilabit super illum, intuens locum ejus.

CAPUT XXVIII.

Job sapientiam ostendit auro longe esse præstantiorem, tum origine, tum rei dignitate: Deo autem perspecta esse quæque occultissima naturæ, & sapientiam e celo dari, non auro emi: cujus sapientia particula quadam communicatur per Dei timorem.

1 **H**abet argentum, venarum suarum principia: & auro locus est, in quo conflatur.

2 Ferrum de terra tollitur: & lapis solutus calore, in æs vertitur.

3 Tempus posuit tenebris, & universorum finem ipse considerat, lapidem quoque caliginis, & umbram mortis.

4 Dividit torrens a populo peregrinante, eos, quos oblitus est pes egentis hominis, & invios,

5 Terra, de qua oriebatur panis in loco suo, igni subversa est.

6 Locus sapphiri lapides ejus, & glebæ illius aurum.

7 Semitam ignoravit avis, nec intuitus est eam oculus vulturis.

8 Non calcaverunt eam filii inſitorum, nec pertranſiit per eam leæna.

9 Ad ſilicem extendit manum ſuam, ſubvertit a radicibus montes.

10 In petris rivus excidit, & omne pretioſum vidit oculus ejus.

11 Profunda quoque fluviorum ſcrutatus eſt, & abſcondita in lucem produxit.

12 Sapientia vero ubi invenitur? & quis eſt locus intelligentiæ?

13 Neſcit homo pretium ejus, nec invenitur in terra ſuaviter viventium.

14 Abyſſus dicit: Non eſt in me: & mare loquitur: Non eſt mecum.

15 * Non dabitur aurum obrizum pro ea, nec appendetur argentum in commutatione ejus.

16 Non conferetur tinctis Indiæ coloribus, nec lapidi ſardonicho pretioſiſſimo, vel ſapphiro.

17 Non adæquabitur ei aurum vel vitrum, nec commutabuntur pro ea vaſa auri:

18 Excelsa & eminentia non memorabuntur comparatione ejus: trahitur autem ſapientia de occultis.

19 Non adæquabitur ei topazius de Æthiopia, nec tincturæ mundiſſimæ componetur.

20 Unde ergo ſapientia venit? & quis eſt locus intelligentiæ?

21 Abſcondita eſt ab oculis omnium viventium, volucres quoque cœli latet.

22 Perditio & mors dixerunt: Auribus noſtris audivimus ſamam ejus.

23 Deus intelligit viam ejus, & ipſe novit locum illius.

24 Ipſe enim fines mundi intuetur: & omnia, quæ ſub cœlo ſunt, reſpicit.

25 Qui fecit ventis pondus, & aquas appendit in meſura.

26 Quando ponebat pluviis legem, & viam procellis tonantibus:

27 Tunc vidit illam, & enarravit, & præparavit, & inveſtigavit.

28 Et dixit homini: Ecce timor Domini, ipſa eſt ſapientia: & recedere a malo, intelligentiâ.

CAPUT XXIX.

Job priſtina cupiens reſtitui felicitati, multis verbis illam enarrat, una cum bonis ſuis operibus, quo ſe de contraria amicorum calumnia vindicet.

1 Adidit quoque Job, aſſumens parabolam ſuam, & dixit:

2 Quis mihi tribuat, ut ſim juxta meſes priſtinos, & ſecundum dies, quibus Deus cuſtodiebat me?

3 Quando ſplendebat lucerna ejus ſuper caput meum, & ad lumen ejus ambulabam in tenebris?

4 Sicut fui in diebus adoleſcentiæ meæ, quando ſecreto Deus erat in tabernaculo meo?

5 Quando erat Omnipotens mecum: & in circuitu meo pueri mei?

6 Quando lavabam pedes meos butyro, & petra fundebat mihi rivus olei?

7 Quando procedebam ad portam civitatis, & in platea parabant cathedram mihi?

8 Videbant me juvenes, & abſcondebantur: & Senes affurgentes ſtabant.

9 Principes ceſſabant loqui, & digitum ſuperponebant ori ſuo.

10 Vocem ſuam cohibebant duces, & lingua eorum gutturi ſuo adhærebat.

11 Auris audiens beatificabat me, & oculus videns teſtimonium reddebat mihi.

12 Eo quod liberaſſem pauperem vociferantem, & pupillum, cui non eſſet adjutor.

13 Benedicſio perituri ſuper me veniebat, & cor viduæ conſolatus ſum.

14 Juſtiſſia indutus ſum: & veſtivi me, ſicut veſtimento & diademate, judicio meo.

15 Oculus fui cæco, & pes claudo.

16 Pater eram pauperum: & cauſam quam neſciebam, diligentiffime inveſtigabam.

17 Conterebam molas iniqui, & de dentibus illius auferebam prædam. L 5 18

- 18 Dicebamque: In nidulo meo moriar, & sicut palma multiplicabo dies.
 19 Radix mea aperta est secus aquas, & ros morabitur in mellione mea.
 20 Gloria mea semper innovabitur, & arcus meus in manu mea instaurabitur.
 21 Qui me audiebant, expectabant sententiam, & intenti tacebant ad consilium meum.
 22 Verbis meis addere nihil audebant, & super illos stillabat eloquium meum.
 23 Expectabant me sicut pluviam, & os suum aperiebant quasi ad imbrem serotinum.
 24 Si quando ridebam ad eos, non credebant, & lux vultus mei non cadebat in terram.
 25 Si voluissem ire ad eos, sedebam primus: cumque federem quasi rex, circumstante exercitu, eram tamen merentium consolator.

CAPUT XXX.

Plangit Job pristinam illam felicitatem, versam sibi permittente Deo, in summam calamitatem.

- N**unc autem derident me juniores tempore, quorum non dignabar patres ponere cum canibus gregis mei:
 2 Quorum virtus manuum mihi erat pro nihilo, & vita ipsa putabantur indigni.
 3 Egestate & fame steriles, qui rodebant in solitudine, squalentes calamitate, & miseria.
 4 Et mandebant herbas, & arborum cortices, & radix juniperorum erat cibus eorum.
 5 Qui de convallibus ista rapientes, cum singula reperissent, ad ea cum clamore currebant.
 6 In desertis habitabant torrentium, & in cavernis terræ, vel super glaream.
 7 Qui inter hujuscemodi lætabantur, & esse sub sentibus delicias computabant.
 8 Filii stultorum & ignobilium, & in terra penitus non parentes.
 9 Nunc in eorum canticum versus sum, & factus sum eis in proverbium.
 10 Abominantur me, & longe fugiunt a me, & faciem meam conspuere non verentur.
 11 Pharetram enim suam aperuit, & afflixit me, & frantum posuit in os meum.

- 12 Ad dexteram orientis calamitates meæ illi-
 co surrexerunt: pedes meos subverterunt, & oppresserunt quasi fluctibus semitis suis.
 13 Dissipaverunt itinera mea, infidiati sunt mihi, & prævaluerunt, & non fuit, qui ferret auxilium.
 14 Quasi rupto muro, & aperta janua irruerunt super me, & ad meas misérias devoluti sunt.
 15 Redactus sum in nihilum: abstulisti quasi ventus desiderium meum: & velut nubes pertransiit salus mea.
 16 Nunc autem in memetipso marcescit anima mea, & possident me dies afflictionis.
 17 Nocte os meum perforatur doloribus, & qui me comedunt, non dormiunt.
 18 In multitudine eorum consumitur vestimentum meum, & quasi capitio tunica succinxerunt me.
 19 Comparatus sum luto, & assimilatus sum favillæ & cineri.
 20 Clamo ad te, & non exaudis me: sto, & non respicis me.
 21 Mutatus es mihi in crudelem, & in duritia manus tuæ adversaris mihi.
 22 Elevasti me, & quasi super ventum ponens elidisti me valide.
 23 Scio quia morti trades me, ubi constituta est domus omni viventi.
 24 Verumtamen non ad consumptionem eorum emittis manum tuam: & si corrueriat, ipse salvabis.
 25 Flebam quondam super eo, qui afflictus erat, & compatiebatur anima mea pauperi.
 26 Expectabam bona, & venerunt mihi mala: præsolabam lucem, & eruperunt tenebræ.
 27 Interiora mea efferbuerunt absque ulla requie, prævenerunt me dies afflictionis.
 28 Mœrens incedebam, sine furore confurgens, in turba clamabam.
 29 Frater sui draconum, & socius struthionum.
 30 Cutis mea denigrata est super me, & ossa mea auerunt præ caumate.
 31 Versa est in luctum cithara mea, & organum meum in vocem stentium.

CAPUT XXXI.

Job ut de amicorum calumnia se purget, summum judicem, innocentie suae testem invocans, suas enarrat virtutes, quibus a puero assuevit.

- 1 **P**Epigi foedus cum oculis meis, ut ne cogitarem quidem de virgine.
- 2 Quam enim partem haberet in me Deus desuper, & hereditatem Omnipotens de excelsis?
- 3 Numquid non perditio est iniquo, & alienatio operantibus injustitiam?
- 4 Nonne ipse considerat vias meas, & cunctos gressus meos dinumerat?
- 5 Si ambulavi in vanitate, & festinavit in dolo pes meus;
- 6 Appendat me in statera justa, & sciat Deus simplicitatem meam.
- 7 Si declinavit gressus meus de via, & si fecerunt est oculos meos cor meum, & si manibus meis adhæsit macula;
- 8 Seram, & alius comedat: & progenies mea eradicetur.
- 9 Si deceptum est cor meum super muliere, & si ad ostium amici mei infidiatus sum;
- 10 Seortum alterius sit uxor mea, & super illam incurventur alii.
- 11 Hoc enim nefas est, & iniquitas maxima.
- 12 Ignis est usque ad perditionem devorans, & omnia eradicans genimina.
- 13 Si contempsi subire iudicium cum servo meo, & ancilla mea, cum disceptarent adversus me.
- 14 Quid enim faciam, cum surrexerit ad iudicandum Deus? & cum quaesierit, quid respondebo illi?
- 15 Numquid non in utero fecit me, qui & illum operatus est: & formavit me in vulva unus?
- 16 Si negavi, quod volebant, pauperibus, & oculos viduæ expectare feci:
- 17 Si comedi buccellam meam solus, & non comedit pupillus ex ea:
- 18 (Quia ab infantia mea crevit mecum miseratio: & de utero matris meæ egressa est mecum.)
- 19 Si desepi pereuntem, eo quod non habebat.

buerit indumentum, & absque operimento pauperem:

- 20 Si non benedixerunt mihi latera ejus, & de velleribus ovium mearum calefactus est:
- 21 Si levavi super pupillum manum meam, etiam cum viderem me in porta superiorem:
- 22 Humerus meus a junctura sua cadat, & brachium meum cum suis ossibus confringatur.
- 23 Semper enim quasi tumentes super me fluctus timui Deum, & pondus ejus ferre non potui.
- 24 Si putavi aurum robur meum, & obrizo dixi: Fiducia mea.
- 25 Si lætatus sum super multis divitiis meis, & quia plurima reperit manus mea.
- 26 Si vidi solem cum fulgeret, & lunam incedentem clare:
- 27 Et lætatum est in abscondito cor meum, & osculatus sum manum meam ore meo.
- 28 Quæ est iniquitas maxima, & negatio contra Deum altissimum.
- 29 Si gavisus sum ad ruinam ejus, qui me oderat, & exultavi, quod invenisset eum malum.
- 30 Non enim dedi ad peccandum guttur meum, ut expeterem maledicens animam ejus.
- 31 Si non dixerunt viri tabernaculi mei: Quis det de carnibus ejus, ut saturemur?
- 32 Foris non mansit peregrinus, ostium meum viatori patuit.
- 33 Si abscondi quasi homo peccatum meum, & celavi in sinu meo iniquitatem meam.
- 34 Si expavi ad multitudinem nimiam, & despectio propinquorum terruit me: & non magis tacui, nec egressus sum ostium.
- 35 Quis mihi tribuat auditorem, ut desiderium meum audiat Omnipotens: & librum scribat ipse, qui iudicat.
- 36 Ut in humero meo portem illum, & circumdem illum quasi coronam mihi.
- 37 Per singulos gradus meos pronuntiabo illum & quasi principi offeram eum.
- 38 Si adversum me terra mea clamat, & cum ipsa sulci ejus desinent:
- 39 Si fructus ejus comedi absque pecunia, & animam agricolarum ejus affixi: 40.

40 Pro frumento oriatur mihi tribulus, & pro hordeo spina.

Finita sunt verba Job.

CAPUT XXXII.

Job silentio amicis imposito, arguitur una cum illis insipientiæ ab Eliu, qui suam jactat sapientiam.

1 Miserunt autem tres viri illi respondere Job, eo quod justus sibi videretur.

2 Et iratus, indignatusque est Eliu filius Barachel Buzites, de cognatione Ram: iratus est autem adversum Job eo quod justum se esse diceret coram Deo.

3 Porro adversum amicos ejus indignatus est, eo quod non invenissent responsum rationabilem, sed tantummodo condemnassent Job.

4 Igitur Eliu expectavit Job loquentem: eo quod seniores essent qui loquebantur.

5 Cum autem vidisset, quod tres respondere non potuissent, iratus est vehementer.

6 Respondensque Eliu filius Barachel Buzites, dixit:

Junior sum tempore, vos autem antiquiores. ideo demisso capite, veritus sum vobis indicare meam sententiam.

7 Sperabam enim quod ætas prolixior loqueretur, & annorum multitudo doceret sapientiam.

8 Sed, ut ut video, Spiritus est in hominibus, & inspiratio Omnipotentis dat intelligentiam.

9 Non sunt longævi sapientes, nec senes intelligentiæ judicium.

10 Ideo dicam: Audite me, ostendam vobis etiam ego meam sapientiam.

11 Expectavi enim sermones vestros, audivi prudentiam vestram, donec disceptarem sermonibus:

12 Et donec putabam vos aliquid dicere, considerabam; sed, ut video, non est qui possit arguere Job, & respondere ex vobis sermonibus ejus.

13 Ne forte dicatis: Invenimus sapientiam, Deus projecit eum, non homo.

14 Nihil locutus est mihi, & ego non secundum sermones vestros respondebo illi.

15 Extimuerunt, nec responderunt ultra, absteruntque a se eloquia.

16 Quoniam igitur expectavi, & non sunt locuti: steterunt, nec ultra responderunt:

17 Respondebo & ego partem meam, & ostendam scientiam meam.

18 Plenus sum enim sermonibus, & coarctat me spiritus uteri mei.

19 Et venter meus quasi mustum absque spiraculo, quod lagunculas novas dirumpit.

20 Loquar, & respirabo paululum: aperiam labia mea, & respondebo.

21 Non accipiam personam viri, & Deum homini non æquabo.

22 Nescio enim quandiu subsistam, & si post modicum tollat me Factor meus.

CAPUT XXXIII.

Eliu ex sermonibus Job ostendere nititur eum non esse justum, docens quomodo Deus homini loquatur ut erudiat & increpet, ac respicienti propitiatur.

1 Audi igitur Job eloquia mea, & omnes sermones meos ausculta.

2 Ecce aperui os meum, loquatur lingua mea in faucibus meis.

3 Simplici corde meo sermones mei, & sententiam puram labia mea loquentur.

4 Spiritus Dei fecit me, & spiraculum Omnipotentis vivificavit me.

5 Si potes, responde mihi, & adversus faciem meam consiste.

6 Ecce, & me sicut & te fecit Deus, & de eodem luto ego quoque formatus sum.

7 Verumtamen miraculum meum non te terreat, & eloquentia mea non sit tibi gravis.

8 Dixisti ergo in auribus meis, & vocem verborum tuorum audivi:

9 Mundus sum ego, & absque delicto: immaculatus, & non est iniquitas in me.

10 Quia querelas in me reperit, ideo arbitratus est me inimicum sibi.

11 Posuit in nervo pedes meos, custodivit omnes femitas meas.

12 Hoc est ergo, in quo non es justificatus: respondebo tibi, quia major sit Deus homine.

13 Adversus eum contendis, quod non ad omnia verba responderit tibi?

14 Semel loquitur Deus, & secundo id ipsum non repetit.

15 Per somnium in visione nocturna, quando irruit sopor super homines, & dormiunt in lectulo:

16 Tunc aperit aures virorum, & erudiens eos instruit disciplina.

17 Ut avertat hominem ab his quæ facit, & liberet eum de superbia:

18 Eruens animam ejus a corruptione: & vitam illius, ut non transeat in lectulo.

19 Increpat quoque per dolorem in lectulo, & omnia ossa ejus marcescere facit.

20 Abominabilis ei fit in vita sua panis, & anima illius cibus ante desiderabilis.

21 Tabescet caro ejus, & ossa, quæ tecta fuerant, nudabuntur.

22 Appropinquavit corruptioni anima ejus, & vita illius mortiferis.

23 Si fuerit pro eo Angelus loquens, unus de millibus, ut annuntiet hominis æquitatem:

24 Miserebitur ejus, & dicet: Libera eum, ut non descendat in corruptionem: inveni, in quo ei propitius.

25 Consumpta est caro ejus a suppliciis, revertatur ad dies adolescentiæ suæ.

26 Deprecabitur Deum, & placabilis ei erit: & videbit faciem ejus in jubilo, & reddet homini justitiam suam.

27 Respiciet homines, & dicet: Peccavi, & vere deliqui, & ut eram dignus, non recepi.

28 Liberavit animam suam, ne pergeret in interitum, sed vivens lucem videret.

29 Ecce, hæc omnia operatur Deus tribus viciis per singulos.

30 Ut revocet animas eorum a corruptione, & illuminet luce viventium.

31 Attende Job, & audi me: & face, dum ego loquor.

32

32 Si autem habes quod loquaris, responde mihi, loquere: volo enim, te apparere justum.

33 Quod si non habes, audi me: tace, & docebo te sapientiam.

CAPUT XXXIV.

Eliu rursus ex verbis Job accusat eum blasphemiam aliorumque criminum, æquitatem ostendens divini judicii, ejus quoque potentia & notitia cuncta subesse.

1 **P**ronuntians itaque Eliu, etiam hæc locutus est.

2 Audite sapientes verba mea, & eruditi auferunt me:

3 * Auris enim verba probat, & guttur escas gustu dijudicat.

4 Judicium eligamus nobis, & inter nos videamus, quid sit melius.

5 Quia dixit Job: Justus sum, & Deus subvertit judicium meum:

6 In judicando enim me, mendaciam est: violenta sagitta mea absque ullo peccato.

7 Quis est vir, ut est Job, qui bibit subsannationem quasi aquam:

8 Qui graditur cum operantibus iniquitatem, & ambulat cum viris impiis?

9 Dixit enim: Non placebit vir Deo, etiam si ecurrerit cum eo.

10 Ideo viri cordati audite me, absit a Deo impietas, & ab Omnipotente iniquitas,

11 Opus enim hominis reddet ei, & juxta vias singulorum restituet eis.

12 Vere enim Deus non condemnabit frustra, nec Omnipotens subvertet judicium.

13 Quem constituit alium super terram? aut quem posuit super orbem, quem fabricatus est?

14 Si direxerit ad eum cor suum, spiritum illius & flatum ad se trahet.

15 Deficiet omnis caro simul, & homo in cinerem revertetur.

16 Si habes ergo intellectum, audi quod dicitur, & auferat vocem eloquii mei.

Tom. III.

M

17 Num-

* Supra
10. 11.

17 Numquid qui non amat iudicium, sanari potest? & quomodo tu eum, qui iustus est, in tantum condemnas?

18 Qui dicit regi, apostata: qui vocat duces, impios:

19 * Qui non accipit personas principum: nec cognovit tyrannum, cum disceptaret contra pauperem: opus enim manuum ejus sunt universi.

20 Subito moriantur, & in media nocte turbabuntur populi, & pertransibunt, & auferent violentum absque manu.

21 Oculi enim ejus super vias hominum, & omnes gressus eorum considerat.

22 Non sunt tenebræ, & non est umbra mortis, ut abscondantur ibi, qui operantur iniquitatem.

23 Neque enim ultra in hominis potestate est, ut veniat ad Deum in iudicium.

24 Conteret multos, & innumerabiles, & stare faciet alios pro eis.

25 Novit enim opera eorum: & idcirco inducet noctem, & conterentur.

26 Quasi impios percussit eos in loco videntium.

27 Qui quasi de industria recesserunt ab eo, & omnes vias ejus intelligere noluerunt:

28 Ut pervenire facerent ad eum clamorem egeni, & audiret vocem pauperum.

29 Ipso enim concedente pacem, quis est qui condemnet? ex quo absconderit vultum, quis est qui contempletur eum & super gentes, & super omnes homines?

30 Qui regnare facit hominem hypocritam propter peccata populi.

31 Quia ergo ego locutus sum ad Deum, te quoque non prohibebo.

32 Si erravi, tu doce me: si iniquitatem locutus sum, ultra non addam.

33 Numquid a te Deus expectit eam, quia displicuit tibi? tu enim coepisti loqui, & non ego: quod si quid nosse melius, loquere.

34 Viri intelligentes loquantur mihi, & vir sapiens audiat me.

35 Job autem stulte locutus est & verba illius non sonant disciplinam.

36 Pa-

36 Pater mi, probetur Job usque ad finem: ne desinas ab homine iniquitatis.

37 Quia addit super peccata sua blasphemiam, inter nos interim constringatur: & tuac ad iudicium provocet sermonibus suis Deum.

CAPUT XXXV.

Eliu falso colligens Job dixisse Deo, non placere quod rectum est, ostendit non Deo, sed homini & pietatem prodesse & impietatem obesse.

1 | Gitor Eliu hæc rursum locutus est:
2 | Numquid æqua tibi videtur tua cogitatio, ut diceres: Justior sum Deo:

3 Dixisti enim: Non tibi placet, quod rectum est: vel quid tibi proderit, si ego peccavero?

4 Itaque ego respondebo sermonibus tuis, & amicis tuis tecum.

5 Suspice cælum & intuere & contemplare æthera, quod altior te sit.

6 Si peccaveris, quid ei nocebis? & si multiplicata fuerint iniquitates tuæ, quid facies contra eum?

7 Porro si iuste egeris, quid donabis ei, aut quid de manu tua accipiet?

8 Homini, qui similis tui est, nocebit impietas tua: & filium hominis adjuvabit iustitia tua.

9 Propter multitudinem calumniatorum clamabant: & ejulabant propter vim brachii tyrannorum.

10 Et non dixit: Ubi est Deus, qui fecit me, qui dedit carmina in nocte?

11 Qui docet nos super jumenta terræ, & super volucres cæli erudit nos.

12 Ibi clamabant, & non exaudiet, propter superbiam malorum.

13 Non ergo frustra audiet Deus, & Omnipotens causas singulorum intuebitur.

14 Etiam cum dixeris: Non considerat: iudicare coram illo, & expecta eum.

15 Nunc enim non infert favorem suum, nec ulciscitur scelus valde.

16 Ergo Job frustra aperit os suum, & absque scientia verba multiplicat.

M 2

CA-

CAPUT XXXVI.

Eliu aequitatem divini iudicii tuetur, qui percussit ut erudiat, loquitur ut ad se redeant; redeuntes a flagellis liberat; hortatur itaque Job ad resipiscentiam, promittens cuncta prospera.

- 1 **A**ddens quoque Eliu, hæc locutus est:
 2 Sustine me paululum, & indicabo tibi, adhuc enim habeo, quod pro Deo loquar.
 3 Repetam scientiam meam a principio, & operatorem meum probabo iustum.
 4 Vere enim absque mendacio sermones mei, & perfecta scientia probabitur tibi.
 5 Deus potentes non abiicit, cum & ipse sit potens.
 6 Sed non salvat impios, & iudicium pauperibus tribuit.
 7 Non aufert a iusto oculos suos, & reges in folio collocat in perpetuum, & illi eriguntur.
 8 Et si fuerint in catenis, & vinciantur funibus paupertatis:
 9 Indicabit eis opera eorum, & scelera eorum, quia violenti fuerunt.
 10 Revelabit quoque aurem eorum, ut corripiat: & loquetur, ut revertantur ab iniquitate.
 11 Si audierint & observaverint, complebunt dies suos in bono, & annos suos in gloria:
 12 Si autem non audierint, transibunt per gladium, & confumentur in stultitia.
 13 Simulatores & callidi provocant iram Dei, neque clamabunt, cum vincti fuerint.
 14 Morietur in tempestate anima eorum, & vita eorum inter effeminatos.
 15 Eripiet de angustia sua pauperem, & revelabit in tribulatione aurem ejus.
 16 Igitur salvabit te de ore angusto latissime, & non habente fundamentum subter se: requies autem mentis tuæ erit plena pinguedine.
 17 Causa tua quasi impii iudicata est, causam iudiciumque recipies.
 18 Non te ergo saperet ira, ut aliquem opprimas: nec multitudo donorum inclinet te.
 19 Depone magnitudinem tuam absque tribulatione, & omnes robustos fortitudine. 20

20 Ne protrahas noctem, ut ascendant populi pro eis.

21 Cave, ne declines ad iniquitatem: hanc enim cepisti sequi post miseriam.

22 Ecce, Deus excelsus in fortitudine sua, & nullus ei similis in legislatoribus.

23 Quis poterit scrutari vias ejus? aut quis potest ei dicere: Operatus es iniquitatem?

24 Memento, quod ignores opus ejus, de quo ceciderunt viri.

25 Omnes homines vident eum, unusquisque intuetur procul.

26 Ecce Deus magnus vincens scientiam nostram: numerus annorum ejus inestimabilis.

27 Qui aufert stillas pluviae, & effundit imbres ad instar gurgitum.

28 Qui de nubibus fluunt, quæ prætexunt cuncta deluper.

29 Si voluerit extendere nubes quasi tentorium suum.

30 Et fulgurare lumine suo desuper, cardines quoque maris operiet.

31 Per hæc enim iudicat populos, & dat exitus multis mortalibus.

32 In manibus abscondit lucem, & præcipit ei ut rursus adveniat.

33 Annuntiat de ea amico suo, quod possessio ejus sit, & ad eam possit ascendere.

CAPUT XXXVII.

Eliu ex mirabilibus Dei operibus concludit Dei sapientiam, potentiam ac justitiam, & inscrutabile iudicium ipsius: quibus vult Job detraxisse, unde monet Job, ut se nutui divino penitus subiciat.

1 **S**uper hoc expavit cor meum, & emotum est de loco suo.

2 Audite auditionem in terrore vocis ejus, & sonum de ore illius procedentem.

3 Subter omnes cælos ipse considerat, & lumen illius super terminos terræ.

4 Post eum rugiet sonitus, tonabit voce magnitudinis suæ, & non investigabitur, cum audita fuerit vox ejus.

- 5 Tonabit Deus in voce sua mirabiliter, qui facit magna & inscrutabilia.
- 6 Qui præcipit nivi, ut descendat in terram, & hiemis pluviis, & imbri fortitudinis suæ.
- 7 Qui in manu omnium hominum signat, ut noverint singuli opera sua.
- 8 Ingredietur bestia latibulum, & in antro suo morabitur.
- 9 Ab interioribus egredietur tempestas, & ab Ardoro frigus.
- 10 Plante Deo concrefcit gelu, & rursus latiffimæ funduntur aquæ.
- 11 Frumentum desiderat nubes, & nubes spargunt lumen suum.
- 12 Quæ Infrant per circuitum, quocumque eas voluntas gubernantis duxerit. ad omne quod præceperit illis super faciem orbis terrarum:
- 13 Sive in una tribu, sive in terra sua, sive in quocumque loco misericordiæ suæ eas iusserit inveniri.
- 14 Ausculta hæc Job: sta & considera mirabilia Dei.
- 15 Numquid scis, quando præceperit Deus pluviis, ut ostenderent lucem nubium ejus?
- 16 Numquid nosti semitas nubium magnas, & perfectas scientias?
- 17 Nonne vestimenta tua calida sunt, cum perflata fuerit terra Austro?
- 18 Tu forsitan cum eo fabricatus es cælos, qui solidissimi quasi ære fusi sunt.
- 19 Ostende nobis, quid dicamus illi: nos qui prope involvimur tenebris.
- 20 Quis narrabit ei, quæ loquor? etiam si locutus fuerit homo, devorabitur.
- 21 At nunc non vident lucem: subito aer coægetur in nubes, & ventus tranliens fugabit eas.
- 22 Ab Aquilone aurum venit, & ad Deum formidolosa laudatio.
- 23 Digne eum invenire non possumus: magnus fortitudine, & iudicio, & iustitia, & enarrari non potest.
- 24 Ideo timebunt eum viri, & non audebunt contempleri omnes, qui sibi videntur esse sapientes.

CAPUT XXXVIII.

Deus ipse disputationi se interponit, & Eliu silere iusso, arguit Job, ostendens ex conditis a se operibus non posse illum divinam potentiam ac sapientiam comprehendere.

- 1 Respondens autem Dominus Job de turbine, dixit:
- 2 Quis est ille involvens sententias sermonibus imperitis?
- 3 Accinge sicut vir lumbos tuos, interrogabo te, & responde mihi.
- 4 Ubi eras, quando ponebam fundamenta terræ? indica mihi, si habes intelligentiam.
- 5 Quis posuit mensuras ejus, si nosti? vel quis tetendit super eam lineam?
- 6 Super quo bases illius solidatæ sunt? aut quis demisit lapidem angularem ejus.
- 7 Cum me laudarent simul astra matutina, & jubilarent omnes filii Dei?
- 8 Quis conclusit ostium mare, quando erumpbat quasi de vulva procedens:
- 9 Cum ponerem nubem vestimentum ejus, & cæligine illud quasi pannis infantie obvolverem?
- 10 Circumdedi illud terminis meis, & posuivestem, & ostia;
- 11 Et dixi: Usque huc venies, & non procedes amplius, & hic confringes tumentes fluctus tuos.
- 12 Numquid post ortum tuum præcepisti diluculo, & ostendisti auroræ locum suum?
- 13 Et tenuisti concutiens extrema terræ, & excussisti impios ex ea?
- 14 Restituetur ut lutum signaculum, & stabit sicut vestimentum:
- 15 Auferetur ab impiis lux sua, & brachium excellentium confringetur.
- 16 Numquid ingressus es profunda maris, & in novissimis abyssi deambulasti?
- 17 Numquid apertæ sunt tibi portæ mortis, & ostia tenebrosa vidisti.
- 18 Numquid considerasti latitudinem terræ? indica mihi, si nosti, omnia.
- 19 In qua via lux habitat, & tenebrarum quis locus sit:

- 20 Ut ducas unumquodque ad terminus suos, & intelligas semitas domus ejus.
- 21 Sciebas tunc, quod nasciturus esses? & numerum dierum tuorum noveras?
- 22 Numquid ingressus es thesauros nivis, aut thesauros grandinis aspexisti?
- 23 Quæ præparavi in tempus hostis, in diem pugnae & belli?
- 24 Per quam viam spargitur lux, dividitur æstus super terram?
- 25 Quis dedit vehementissimo imbi cursum, & viam sonantis tonitruj?
- 26 Ut plueret super terram absque homine in deserto, ubi nullus mortalium commoratur.
- 27 Ut impleret in viam & desolatam, & produceret herbas virentes?
- 28 Quis est pluviae pater? vel quis genuit stillas roris?
- 29 De cujus utero egressa est glacies? & gelu de caelo quis genuit?
- 30 In similitudinem lapidis aquæ durantur, & superficies abyssi constringitur.
- 31 Numquid conjungere valebis micantes stellas Pleiadas, aut gyrum Arcturi poteris dissipare?
- 32 Numquid producis Luciferum in tempore suo, & Vesperum super filios terræ confurgere facis?
- 33 Numquid nosti ordinem cæli, & pones rationem ejus in terra?
- 34 Numquid elevabis in nebula vocem tuam, & impetus aquarum operiet te?
- 35 Numquid mittes fulgura, & ibunt, & reverentia dicent tibi: Adsumus?
- 36 Quis posuit in visceribus hominis sapientiam? vel quis dedit gallo intelligentiam?
- 37 Quis enarrabit cælorum rationem, & contentum cæli quis dormire faciet?
- 38 Quando fandeabatur pulvis in terra, & glebæ compingebantur?
- 39 Numquid capies lævæ prædam, & animam catulorum ejus implebis,
- 40 Quando cubant in antris, & in specubus insidiantur?

41 * Quis præparat corvo escam suam, quando pulli ejus clamant ad Deum, vagantes, eo quod non habeant cibos.

CAPUT XXXIX.

Deus ipsi Job ostendit mirabilia opera sua etiam ex: i. cibis, onagro, rhinocerotæ, struthione, equo & aquila, arguens eum, quod cum ipso contendere voluerit: quibus Job commotus agnoscit se temere locutum.

- 1 Numquid nosti tempus partus ibicum in petris, vel parturientes cervas observasti?
- 2 Dinumerasti menses conceptus earum, & facti tempus partus earum?
- 3 Incurvantur ad fœtum, & pariunt, & rugitus emittunt.
- 4 Separantur filii earum, & pergunt ad pastum: egrediuntur, & non revertuntur ad eas.
- 5 Quis dimisit onagram liberum, & vincula ejus quis solvit?
- 6 Cui dedi in solitudine domum, & tabernacula ejus in terra salsuginis.
- 7 Contemnit multitudinem civitatis, clamorem exactoris non audit.
- 8 Circumspicit montes pascuæ suæ, & virentia quæque perquirat.
- 9 Numquid volet rhinoceros servire tibi, aut morabitur ad præsepe tuum?
- 10 Numquid alligabis rhinocerotæ ad arandum loro tuo? aut confringet glebas vallium polite?
- 11 Numquid fiduciam habebis in magna fortitudine ejus, & derelinques ei labores tuos?
- 12 Numquid credes illi quod semenem reddat tibi, & aream tuam congreget?
- 13 Penna struthionis similis est pennis herodii, & accipitris.
- 14 Quando derelinquit ova sua in terra, tu forsitan in pulvere calefacies ea?
- 15 Obliviscitur, quod pes conculcet ea, aut bestia agri conterat.
- 16 Duratur ad filios suos quasi non sint sui, frustra laboravit nullo timore cogente.
- 17 Privavit enim eam Deus sapientia, nec dedit illi intelligentiam.

- 18 Cum tempus fuerit, in altum alas erigit: deridet equum & ascensorem ejus,
 19 Numquid præbebis equo fortitudinem, aut circumdabis collo ejus hinnitum?
 20 Numquid fascitabis eum quasi locustas? gloria narium ejus terror.
 21 Terram angula fodit, exultat audacter: in occursum pergit armatis,
 22 Contemnit pavorem, nec cedit gladio.
 23 Super ipsum sonabit pharetra, vibrabit hasta & clypeus,
 24 Fervens & fremens sorbet terram, nec reputat tubæ sonare clangorem.
 25 Ubi audierit buccinam, dicit: Vah, procul odoratur bellum, exhortationem ducum, & ululatum exercitus.
 26 Numquid per sapientiam tuam plumescit accipiter, expandens alas suas ad austrum?
 27 Numquid ad præceptum tuum elevabitur aquila, & in arduis ponet nidum suum?
 28 In petris manet, & in præruptis silicibus commoratur, atque inaccessis rupibus.
 29 Inde contemplatur escam, & de longe oculi ejus prospiciunt.
 30 Pulli ejus lambent sanguinem: & ubicumque cadaver fuerit, statim adest.
 31 Et adjecit Dominus, & locutus est ad Job:
 32 Numquid qui contendit cum Deo, tam facile conquiescit? utique qui arguit Deum, debet respondere ei.
 33 Respondens autem Job Domino, dixit:
 34 Quileviter locutus sum, respondere quid possum? manum meam ponam super os meum.
 35 Unum locutus sum, quod utinam non dixissem, & alterum, quibus ultra non addam.

CAPUT XL.

Deus arguens Job, quod visus sit jultitiæ ipsius detraxisse, ostendit ei suam potentiam in Behemoth & Leviathan, silentium ei imponens.

- R**espondens autem Dominus Job de turbine, dixit:
 2 Accinge sicut vir lumbos tuos: interrogabo te, & indica mihi. 3

- 3 Numquid irritum facies judicium meum: & condemnabis me. ut tu iustificeris?
 4 Et si habes brachium sicut Deus, & si voce simili tonas?
 5 Circumda tibi decorem, & in sublime erigere, & esto gloriosus, & speciosis induere vestibus.
 6 Disperge superbos in furore tuo, & respiciens omnem arrogantem humilia.
 7 Respice cunctos superbos, & confunde eos, & contere impios in loco suo.
 8 Absconde eos in pulvere simul, & facies eorum demerge in foveam:
 9 Et ego confitebor, quod salvare te possit dextera tua.
 10 Ecce Behemoth, quem feci tecum, scænum quasi bos comedit:
 11 Fortitudo ejus in lumbis ejus, & virtus illius in umbilico ventris ejus.
 12 Stringit caudam suam quasi cedrum, nervi testiculorum ejus perplexi sunt.
 13 Ossa ejus velut fistulæ æris, cartilago illius quasi laminæ ferreæ.
 14 Ipse est principium viarum Dei, qui fecit eum, applicabit gladium ejus.
 15 Huic montes herbas ferunt: omnes bestię agri ludent illi.
 16 Sub umbra dormit in secreto calami, & in locis humentibus.
 17 Protegant umbræ umbram ejus, circumdabunt eum falices torrentis.
 18 Ecce, absorbebit fluvium, & non mirabitur: & habet fiduciam, quod influat Jordanis in os ejus.
 19 In oculis ejus quasi hamo capiet eum, & in sudibus perforabit nares ejus.
 20 An extrahere poteris Leviathan hamo, & fune ligabis linguam ejus?
 21 Numquid pones circulum in naribus ejus, aut armilla perforabis maxillam ejus?
 22 Numquid multiplicabit ad te preces, aut loquetur tibi mollia?
 23 Numquid feriet tecum pactum, & accipies eum servum sempiternum? 24

24 Numquid illudes ei quasi avi, aut ligabis eum ancillis tuis?

25 Concident eum amici, dividunt illum negotiatores?

26 Numquid implebis fagenas pelle ejus, & gurgustium piscium capite illius?

27 Pone super eum manum tuam: memento belli, nec ultra addas loqui.

28 Ecce, spes ejus frustrabitur eum, & videntibus cunctis præcipitabitur.

CAPUT XLI.

Maligna Behemoth arguitur juxta illius membra duritiam & superbiam.

1 **N**on quasi crudelis fascitabo eum: quis enim resistere potest vultui meo?

2 Quis ante dedit mihi, ut reddam ei? omnia quæ sub celo sunt, mea sunt.

3 Non parcam ei, & verbis potentibus, & ad deprecandum compositis.

4 Quis revelabit faciem indumenti ejus, & in medium oris ejus quis intrabit?

5 Portas vultus ejus quis aperiet? per gyrum dentium ejus formido.

6 Corpus illius quasi scuta fusilia, compactum squamis se prementibus.

7 Una uni conjungitur, & ne spiraculum quidem incedit per eas:

8 Una alteri adhærebit, & tenentes se nequamquam separabuntur.

9 Sternutatio ejus splendor ignis, & oculi ejus, ut palpebræ diluculi.

10 De ore ejus lampades procedunt, sicut tædæ ignis accensæ.

11 De naribus ejus procedit fumus, sicut ollæ succensæ atque ferventis.

12 Halitus ejus prunas ardere facit, & flamma de ore ejus egreditur.

13 In collo ejus morabitur fortitudo, & faciem ejus præcedit egestas.

14 Membra carniū ejus coherentia sibi: mittet contra eum fulmina, & ad locum alium non ferentur.

15 Cor ejus indurabitur tanquam lapis, & stringetur quasi malleatoris incus.

16 Cum sublatus fuerit, timebunt Angeli, & terræ purgabuntur.

17 Cum apprehenderit eum gladius, subsistere non poterit neque hasta, neque thorax:

18 Reputabit enim quasi paleas ferrum, & quasi lignum putridum. æs.

19 Non fugabit eum vir sagittarius, in stipulam versi sunt ei lapides fundæ.

20 Quasi stipulam aestimabit malleum, & deridebit vibrantem hastam.

21 Sub ipso erunt radii solis, & sternet sibi aurum quasi lutum.

22 Fervescere faciet quasi ollam profundum mare, & ponet, quasi cum unguenta bulliunt.

23 Post eum lucebit semita, aestimabit abyssum quasi senescentem.

24 Non est super terram potestas, quæ comparatur ei, qui factus est, ut nullum timeret.

25 Omne sublime videt, ipse est rex super universos filios superbiæ.

CAPUT XLII.

Agnoscit Job se insipienter locutum, & a Domino præfertur amicis, ac pro illis orat. duplicia recipiens eorum, quæ amiserat, tandemque plenus dierum in pace quiescit.

1 **R**espondens autem Job Domino, dixit.

2 Scio, quia omnia potes, & nulla te latet cogitatio.

3 Quis est iste, qui celat consilium absque scientia? ideo insipienter locutus sum, & quæ ultra modum excederent scientiam meam.

4 Audi, & ego loquar: interrogabo te, & responde mihi.

5 Auditū auris audivi te, nunc autem oculus meus videt te.

6 Idcirco ipse me reprehendo, & ago pœnitentiam in favilla & cinere.

7 Postquam autem locutus est Dominus verba hæc ad Job, dixit ad Eliphaz Themanitem: Iratus est furor meus in te, & in duos amicos tuos, quo-

quoniam non estis locuti coram me rectum, sicut servus meus Job.

8 Sumite ergo vobis septem tauros, & septem arietes, & ite ad servum meum Job, & offerte holocaustum pro vobis: Job autem servus meus orabit pro vobis: faciem ejus suscipiam, ut non vobis imputetur stulticia: neque enim locuti estis ad me recta, sicut servus meus Job.

9 Abierunt ergo Eliphaz Themanites, & Baldad Suhites, & Sophar Naamathites, & fecerunt, sicut locutus fuerat Dominus ad eos, & suscepit Dominus faciem Job.

10 Dominus quoque conversus est ad penitentiam Job, cum oraret ille pro amicis suis. Et addidit Dominus omnia quaecumque fuerant Job, duplicia.

11 Venerunt autem ad eum omnes fratres sui, & universae sorores suae, & cuncti qui noverant eum prius, & comederunt cum eo panem in domo ejus: & moverunt super eum caput, & consolati sunt eum super omni malo, quod intulerat Dominus super eum: & dederunt ei unusquisque ovem unam, & inauram auream unam.

12 Dominus autem benedixit novissimis Job magis, quam principio ejus. Et facta sunt ei quatuordecim millia ovium, & sex millia camelorum, & mille juga boum, & mille asinae.

13 Et fuerunt ei septem filii, & tres filiae.

14 Et vocavit nomen unius Diem, & nomen secundae Cassiam & nomen tertiae Cornustibii.

15 Non sunt autem inventae mulieres speciosae sicut filiae Job in universa terra: deditque eis pater suus hereditatem inter fratres earum.

16 Vixit autem Job post haec, centum quadraginta annis, & vidit filios suos, & filios filiorum suorum usque ad quartam generationem, & mortuus est senex & plenus dierum.

LIBER PSALMORUM.

PSALMUS PRIMUS.

1 **B**EATUS vir qui non abiit in consilio impiorum, & in via peccatorum non stetit, & in cathedra pestilentiae non sedit:

2 * Sed in lege Domini voluntas ejus, & in lege ejus meditabitur die ac nocte.

3 * Et erit tanquam lignum, quod plantatum est fecus decursus aquarum, quod fructum suum dabit in tempore suo:

5 Et folium ejus non defluet: & omnia quaecumque faciet prosperabuntur.

4 Non sic impii, non sic: sed tanquam pulvis, quem projicit ventus a facie terrae.

5 Ideo non resurgent impii in judicio: neque peccatores in concilio justorum.

6 Quoniam novit Dominus viam justorum: & iter impiorum peribit.

PSALMUS II.

1 **Q**uare fremuerunt Gentes, & populi meditati sunt inania? *Aster. 4. 25.*

2 Assiterunt reges terrae, & principes convenerunt in unum adversus Dominum, & adversus Christum ejus.

3 Dirumpamus vincula eorum: & projiciamus a nobis jugum ipsorum.

4 Qui habitat in caelis irridebit eos: & Dominus subannabit eos.

5 Tunc loquetur ad eos in ira sua, & in furore suo conturbabit eos.

6 Ego autem constitutus sum rex ab eo super Sion montem sanctum ejus, praedicans praecipitum ejus.

7 * Dominus dixit ad me: Filius meus es tu, ego hodie genui te. *Aster. 12. 33. H. br. 1. 5.*

quoniam non estis locuti coram me rectum, sicut servus meus Job.

8 Sumite ergo vobis septem tauros, & septem arietes, & ite ad servum meum Job, & offerte holocaustum pro vobis: Job autem servus meus orabit pro vobis: faciem ejus suscipiam, ut non vobis imputetur stulticia: neque enim locuti estis ad me recta, sicut servus meus Job.

9 Abierunt ergo Eliphaz Themanites, & Baldad Suhites, & Sophar Naamathites, & fecerunt, sicut locutus fuerat Dominus ad eos, & suscepit Dominus faciem Job.

10 Dominus quoque conversus est ad penitentiam Job, cum oraret ille pro amicis suis. Et addidit Dominus omnia quaecumque fuerant Job, duplicia.

11 Venerunt autem ad eum omnes fratres sui, & universae sorores suae, & cuncti qui noverant eum prius, & comederunt cum eo panem in domo ejus: & moverunt super eum caput, & consolati sunt eum super omni malo, quod intulerat Dominus super eum: & dederunt ei unusquisque ovem unam, & inauram auream unam.

12 Dominus autem benedixit novissimis Job magis, quam principio ejus. Et facta sunt ei quatuordecim millia ovium, & sex millia camelorum, & mille juga boum, & mille asinae.

13 Et fuerunt ei septem filii, & tres filiae.

14 Et vocavit nomen unius Diem, & nomen secundae Cassiam & nomen tertiae Cornustibii.

15 Non sunt autem inventae mulieres speciosae sicut filiae Job in universa terra: deditque eis pater suus hereditatem inter fratres earum.

16 Vixit autem Job post haec, centum quadraginta annis, & vidit filios suos, & filios filiorum suorum usque ad quartam generationem, & mortuus est senex & plenus dierum.

LIBER PSALMORUM.

PSALMUS PRIMUS.

1 **B**EATUS vir qui non abiit in consilio impiorum, & in via peccatorum non stetit, & in cathedra pestilentiae non sedit:

2 * Sed in lege Domini voluntas ejus, & in lege ejus meditabitur die ac nocte.

3 * Et erit tanquam lignum, quod plantatum est fecus decursus aquarum, quod fructum suum dabit in tempore suo:

5 Et folium ejus non defluet: & omnia quaecumque faciet prosperabuntur.

4 Non sic impii, non sic: sed tanquam pulvis, quem projicit ventus a facie terrae.

5 Ideo non resurgent impii in judicio: neque peccatores in concilio justorum.

6 Quoniam novit Dominus viam justorum: & iter impiorum peribit.

PSALMUS II.

1 **Q**uare fremuerunt Gentes, & populi meditati sunt inania? *Aster. 4. 25.*

2 Assiterunt reges terrae, & principes convenerunt in unum adversus Dominum, & adversus Christum ejus.

3 Dirumpamus vincula eorum: & projiciamus a nobis jugum ipsorum.

4 Qui habitat in caelis iridebit eos: & Dominus subannabit eos.

5 Tunc loquetur ad eos in ira sua, & in furore suo conturbabit eos.

6 Ego autem constitutus sum rex ab eo super Sion montem sanctum ejus, praedicans praecipitum ejus.

7 * Dominus dixit ad me: Filius meus es tu, ego hodie genui te.

- 8 Postula a me, & dabo tibi Gentes hæreditatem tuam, & possessionem tuam terminos terræ.
 9 * Reges eos in virga ferrea, & tanquam vas figuli confringes eos.
 10 Et nunc reges intelligite: erudimini qui iudicatis terram.
 11 Servite Domino in timore: & exultate ei cum tremore.
 12 Apprehendite disciplinam, ne quando irascatur Dominus, & pereatis de via iusta.
 13 Cum exarserit in brevi ira ejus, beati omnes, qui confidunt in eo.

- 1 Psalmus David, cum fugeret a facie Absalom filii sui. (2. Reg. 15. 14.) III.
 2 Domine quid multiplicati sunt, qui tribulant me? multi insurgunt adversum me.
 3 Multi dicunt animæ meæ: Non est salus ipsi in Deo ejus.
 4 Tu autem Domine susceptor meus es, gloria mea, & exultans caput meum.
 5 Voce mea ad Dominum clamavi: & exaudivit me de monte sancto suo.
 6 Ego dormivi, & soporatus sum: & exurrexi, quia Dominus suscepit me.
 7 Non timebo millia populi circumdantis me: exurge Domine, salvum me fac Deus meus.
 8 Quoniam tu percussisti omnes adversantes mihi sine causa: dentes peccatorum contrivisti.
 9 Domini est salus: & super populum tuum benedictio tua.

1 In finem in carminibus, Psalmus David IV.

- 2 Cum invocarem exaudivit me Deus justitias meas: in tribulatione dilatasti mihi. Miserere mei, & exaudi orationem meam.
 3 Filli hominum usquequo gravi corde? ut quid diligitis vanitatem, & queritis mendacium?
 4 Et scitote, quoniam mirificavit Dominus sanctum suum: Dominus exaudiet me, cum clamavero ad eum.

3

- 5 * Irascimini, & nolite peccare: quæ dicitis in cordibus vestris, in cubilibus vestris concupiscimini.
 6 Sacrificate sacrificium justitiæ, & sperate in Domino: multi dicunt: Quis ostendit nobis bona?
 7 Signatum est super nos lumen vultus tui Domine: dedisti lætitiã in corde meo.
 8 A fructu frumenti, vini, & olei sui multiplicati sunt.
 9 In pace in idipsum dormiam, & requiescam:
 10 Quoniam tu Domine singulariter in spe constituisti me.

1 In finem pro ea, quæ hæreditatem consequitur, Psalmus David V.

- 2 Verba mea auribus percipe Domine, intellige clamorem meum.
 3 Intende voci orationis meæ, rex meus & Deus meus.
 4 Quoniam ad te orabo, Domine, mane exaudies vocem meam.
 5 Mane astabo tibi & videbo: quoniam non Deus volens iniquitatem tu es.
 6 Neque habitabit juxta te malignus: neque permanebunt iniusti ante oculos tuos.
 7 Odisti omnes, qui operantur iniquitatem: perdes omnes, qui loquuntur mendacium. Virum sanguinum & dolosum abominabitur Dominus:
 8 Ego autem in multitudine misericordiæ tuæ Introibo in domum tuam: adorabo ad templum sanctum tuum in timore tuo.
 9 Domine deduc me in justitia tua: propter inimicos meos dirige in conspectu tuo viam meam.
 10 Quoniam non est in ore eorum veritas: cor eorum vanum est.

- 11 * Sepulchrum patens est guttur eorum, linguæ suis dolose agebant, judica illos Deus. Decidant a cogitationibus suis, secundum multitudinem impietatum eorum expelle eos; quoniam irritaverunt te Domine.
 12 Et lætentur omnes qui sperant in te, in æternum exultabant: & habitabis in eis.

Tom. III.

N

Et

* Psalm.
13. 3.
Rom. 3. 13

Et gloriabuntur in te omnes, qui diligunt nomen tuum,

13 Quoniam tu benedices iusto.

Domine ut scuto bonæ voluntatis tuæ coronasti nos.

1 In finem in carminibus, Psalmus David, pro octava VI.

2 Domine ne in furore tuo arguas me, neque in ira tua corripas me.

3 Miserere mei Domine, quoniam infirmus sum: sana me Domine, quoniam conturbata sunt ossa mea.

4 Et anima mea turbata est valde: sed tu Domine usquequo?

5 Convertere Domine, & eripe animam meam: salvum me fac propter misericordiam tuam.

6 Quoniam non est in morte, qui memor sit tui: in inferno autem, quis confitebitur tibi?

7 Laboravi in gemitu meo, lavabo per singulas noctes lectum meum: lacrymis meis stratum meum rigabo.

8 Turbatus est a furore oculus meus: inveteravi inter omnes inimicos meos.

9 * Discedite a me omnes, qui operamini iniquitatem: quoniam exaudivit Dominus vocem fletus mei.

10 Exaudivit Dominus deprecationem meam, Dominus orationem meam suscepit.

11 Erubescant, & conturbentur vehementer omnes inimici mei: convertantur & erubescant valde velociter.

1 Psalmus David, quem cantavit Domino pro verbis Chusi filii Lemini. (2. Reg. 16.)

VII.

2 Domine Deus meus in te speravi: salvum me fac ex omnibus persequentibus me, & libera me.

3 Ne quando rapiat ut leo animam meam, dum non est qui redimat, neque qui salvum faciat.

4 Domine Deus meus, si feci illud, si est iniquitas in manibus meis:

5 Si reddidi retribuendis mihi mala, decedam merito ab inimicis meis inanis.

6 Persequatur inimicus animam meam, & comprehendat, & conculcet in terra vitam meam, & gloriam meam in pulverem deducat.

7 Exurge Domine in ira tua: & exaltare in finibus inimicorum meorum.

Et exurge Domine Deus meus in præcepto quod mandasti:

8 Et synagoga populorum circumdabit te. Et propter hanc in altum regredere;

9 Dominus judicat populos.

Judica me Domine secundum justitiam meam, & secundum innocentiam meam super me.

10 Consumetur nequitia peccatorum, & diriges iustum, * scrutans corda & renes Deus.

11 Iustum adiutorium meum a Domino, qui salvos facit rectos corde.

12 Deus iudex iustus, fortis & patiens: numquid irascitur per singulos dies?

13 Nisi conversi fueritis, gladium suum vibrabit: arcum suum tetendit, & paravit illum.

14 Et in eo paravit vasa mortis, sagittas suas ardentibus effecit.

15 * Ecce paravit iniquitatem: concepit dolorem, & peperit iniquitatem.

16 Lacum aperuit, & effodit eum: & incidit in foveam, quam fecit.

17 Converteretur dolor ejus in caput ejus: & in verticem ipsius iniquitas ejus descendet.

18 Confitebor Domino secundum justitiam ejus: & psallam nomini Domini altissimi.

1 In finem pro torcularibus, Psalmus David VIII.

2 Domine Dominus noster, quam admirabile est nomen tuum in universa terra! Quoniam elevata est magnificentia tua, super caelos.

3 Ex ore infantium & lactentium perfecisti laudem propter inimicos tuos, ut destruas inimicum & ultorem.

4 Quoniam videbo caelos tuos, opera digitorum tuorum: lunam & stellas, quae tu fundasti.

5 Quid est homo, quod memor es ejus? aut filius hominis, quoniam visitas eum?

^a Hebr. 2.
7.

6 * Minuisti eum paulo minus ab Angelis, gloria & honore coronasti eum:

7 Et constituisti eum super opera manuum tuarum.

^a Gen. 1.
28.
1. Cor. 15.
26.

8 * Omnia subiecisti sub pedibus ejus, oves & boves universas: insuper & pecora campi;

9 Volucres caeli, & pisces maris, qui perambulant semitas maris.

10 Domine Dominus noster, quam admirabile est nomen tuum in universa terra!

1 In finem pro occultis filii, Psalmus David IX.

2 **C**onfitebor tibi Domine, in toto corde meo: narrabo omnia mirabilia tua.

3 Laetabor & exultabo in te: psallam nomini tuo Altissime:

4 In convertendo inimicum meum retrorsum: infirmabuntur, & peribunt a facie tua.

5 Quoniam fecisti judicium meum & causam meam: sedisti super thronum, qui judicas justitiam.

6 Inrepassi Gentes, & perii impius: nomen eorum delesti in aeternum, & in saeculum saeculi.

7 Inimici defecerunt frons in finem: & civitates eorum destruxisti.

8 Perii memoria eorum cum sonitu: & Dominus in aeternum permanet.

9 Paravit in iudicio thronum suum: & ipse judicabit orbem terrae in aequitate, judicabit populos in justitia.

10 Et factus est Dominus refugium pauperi: adiutor in opportunitatibus, in tribulatione.

11 Et sperent in te, qui noverunt nomen tuum: quoniam non dereliquisti quærentes te, Domine.

12 Psallite Domino, qui habitat in Sion: annuntiate inter Gentes studia ejus:

13 Quoniam requirens sanguinem eorum recordatus est: non est oblitus clamorem pauperum.

14 Miserere mei Domine: vide humilitatem meam de inimicis meis.

15 Qui exaltas me de portis mortis, ut annuntiem omnes laudationes tuas in portis filiae Sion.

16 Exultabo in salutari tuo: infixae sunt Gentes in interitu, quem fecerunt.

In laqueo isto, quem absconderunt, comprehensus est pes eorum.

17 Cognoscetur Dominus judicia faciens: in operibus manuum suarum comprehensus est peccator.

18 Convertantur peccatores in infernum, omnes Gentes, quae obliviscuntur Deum.

19 Quoniam non in finem oblivio erit pauperis: patientia pauperum non peribit in finem.

20 Exurge Domine, non confortetur homo: judicentur Gentes in conspectu tuo.

21 Constitue Domine legislatorem super eos, ut sciant gentes, quoniam homines sunt.

Psalm. X. secundum Hebraeos.

1 Ut quid Domine recessisti longe, despicias in opportunitatibus, in tribulatione?

2 Dum superbit impius, incenditur pauper: comprehenduntur in consiliis, quibus cogitant.

3 Quoniam laudatur peccator in delideriis animae suae, & iniquus benedicitur.

4 Exacerbavit Dominum peccator, secundum multitudinem irae suae non quæret.

5 Non est Deus in conspectu ejus: inquinatae sunt viæ illius in omni tempore.

Auferantur judicia tua a facie ejus: omnium inimicorum suorum dominabitur.

6 Dixit enim in corde suo: Non movebor a generatione in generationem, sine malo.

7 * Cujus maledictione os plenum est, & amaritudo, & dolo: sub lingua ejus labor & dolor.

8 Sedet in insidiis cum divitiis in occultis, ut interficiat innocentem.

9 Oculi ejus in pauperem respiciant, insidiatur in abscondito, quasi leo in spelunca sua.

Insidiatur ut rapiat pauperem: rapere pauperem dum attrahit eum.

^a Infra
13. 3.
Rom. 3.

10 In laqueo suo humiliabit eum, inclinabit se, & cadet, cum dominatus fuerit pauperum.

11 Dixit enim in corde suo: Oblitus est Deus, avertit faciem suam, ne videat in finem.

12 Exurge Domine Deus, exaltetur manus tua: ne obliviscaris pauperum.

13 Propter quid irritavit impius Deum? dixit enim in corde suo: Non requiret.

14 Vides, quoniam tu laborem & dolorem confideras: ut tradas eos in manus tuas.

Tibi derelictus est pauper: orphano tu eris adjutor.

15 Contere brachium peccatoris & maligni: quaeretur peccatum illius, & non invenietur.

16 Dominus regnabit in aeternum, & in saeculum saeculi: peribitis Gentes de terra illius.

17 Desiderium pauperum exaudivit Dominus: preparationem cordis eorum audivit auris tua.

18 Judicare pupillae & humili, ut non apponat ultra magnificare se homo super terram.

1 In finem, Psalmus David X.

2 **I**n Domino confido: quomodo dicitis animae meae: Transmigra in montem sicut passer?

3 Quoniam ecce peccatores intenderunt arcum, paraverunt sagittas suas in pharetra, ut sagittent in obscuro rectos corde.

4 Quoniam quae perfecisti, destruxerunt: justus autem quid fecit?

5 * Dominus in templo sancto suo, Dominus in caelo sedes ejus:

Oculi ejus in pauperem respiciunt: palpebrae ejus interrogant filios hominum.

6 Dominus interrogat justum & impium: qui autem diligit iniquitatem, odit animam suam.

7 Pluet super peccatores laqueus: ignis, & sulphur, & spiritus procellarum pars calicis eorum.

8 Quoniam justus Dominus & justitias dilexit: aequitatem vidit vultus ejus.

1 In finem pro Octava, Psalmus David XI.

2 **S**alvum me fac Domine, quoniam defecit san-

ctus: quoniam diminutae sunt veritates a filiis hominum.

3 Vana locuti sunt unusquisque ad proximum suum: labia dolosa, in corde & corde locuti sunt.

4 Disperdat Dominus universa labia dolosa, & linguam magniloquam.

5 Qui dixerunt: Linguam nostram magnificabimus, labia nostra a nobis sunt, quis noster Dominus est?

6 Propter miseriam inopum, & gemitum pauperum nunc exurgam, dicit Dominus.

Ponam in salutari: fiducialiter agam in eo.

7 * Eloquia Domini, eloquia casta: argentum. ^{Nov.} igne examinatum, probatum terrae, purgatum ^{30. 5.} septuplum.

8 Tu Domine, servabis nos: & custodies nos a generatione hac in aeternum.

9 In circuitu impii ambulat: secundum altitudinem tuam multiplicasti filios hominum.

1 In finem, Psalmus David XII.

Usquequo Domine, oblivisceris me in finem? Usquequo avertis faciem tuam a me?

2 Quamdiu ponam consilia in anima mea, dolorem in corde meo per diem?

3 Usquequo exaltabitur inimicus meus super me?

4 Respice, & exaudi me Domine Deus meus. Illumina oculos meos, ne unquam obdormiam in morte:

5 Ne quando dicat inimicus meus: Praevalui adversus eum.

Qui tribulant me, exultabunt, si motus fuero:

6 Ego autem in misericordia tua speravi. Exultabit cor meum in salutari tuo: cantabo Domino, qui bona tribuit mihi: & psallam nomini Domini altissimi.

1 In finem, Psalmus David XIII.

Dixit insipiens in corde suo: Non est Deus. Corrupti sunt, & abominabiles facti sunt in studiis suis: non est, qui faciat bonum, non est usque ad unum.

2 Dominus de cælo prospexit super filios hominum, ut videat si est intelligens, aut requirens Deum.

3 Omnes declinaverunt, simul inutiles facti sunt: non est qui faciat bonum, non est usque ad unum.

Sepulchrum patens est guttur eorum: linguis suis dolose agebant, venenum aspidum sub labiis eorum.

Quorum os maledictione & amaritudine plenum est: veloces pedes eorum ad effundendum sanguinem.

Contritio & infelicitas in visceribus eorum, & viam pacis non cognoverunt: non est timor Dei ante oculos eorum.

4 Nonne cognoscent omnes, qui operantur iniquitatem, qui devorant plebem meam sicut escam panis?

5 Dominum non invocaverunt, illic trepidaverunt timore, ubi non erat timor.

6 Quoniam Dominus in generatione iusta est, consilium inopis confudisti: quoniam Dominus spes ejus est.

7 Quis dabit ex Sion salutare Israel? cum avorterit Dominus captivitatem plebis suæ, exultabit Jacob, & lætabitur Israel.

1 Psalmus David XIV.

Domine, quis habitabit in tabernaculo tuo? aut quis requiescet in monte sancto tuo?

2 Qui ingreditur sine macula, & operatur iustitiam;

3 Qui loquitur veritatem in corde suo, qui non egit dolum in lingua sua:

Nec fecit proximo suo malum, & opprobrium non accepit adversus proximos suos.

4 Ad nihilum deductus est in conspectu ejus malignus: timentes autem Dominum glorificat:

5 Qui jurat proximo suo, & non decipit, qui pecuniam suam non dedit ad usuram, & munera super innocentem non accepit:

Qui facit hæc, non movebitur in æternum.

1 Tituli inscriptio ipsi David. Psalmus XV.

Conserva me Domine, quoniam speravi in te.
2 Dixi Domino: Deus meus es tu, quoniam bonorum meorum non eges.

3 Sanctis, qui sunt in terra ejus, mirificavit omnes voluntates meas in eis.

4 Multiplicatæ sunt infirmitates eorum: postea acceleraverunt.

Non congregabo conventicula eorum de sanguinibus: nec memor ero nominum eorum per labia mea.

5 Dominus pars hæreditatis meæ, & calicis mei: tu es, qui restitues hæreditatem meam mihi.

6 Funes ceciderunt mihi in præclaris: etenim hæreditas mea præclara est mihi.

7 Benedicam Dominum, qui tribuit mihi intellectum: insuper & usque ad noctem increpauerunt me renes mei.

8 * Providebam Dominum in conspectu meo semper: quoniam a dextris est mihi, ne commoveat.

9 Propter hoc lætatum est cor meum, & exultavit lingua mea: insuper & caro mea requiescet in spe:

10 * Quoniam non derelinques animam meam in inferno: nec dabis sanctum tuum videre corruptionem.

11 Notas mihi fecisti vias vitæ, adimplebis me lætitia cum vultu tuo: delectationes in dextera tua usque in finem.

1 Oratio David. Psalm. XVI.

Exaudi Domine iustitiam meam: intende deprecationem meam.

Auribus percipe orationem meam, non in labiis dolosis.

2 De vultu tuo iudicium meum prodeat: oculi tui videant æquitates.

3 Probasti cor meum, & visitasti nocte: igne me examinasti: & non est inventa in me iniquitas.

4 Ut non loquatur os meum opera hominum: propter verba labiorum tuorum ego custodivi vias duras.

5 Persee gressus meos in semitis tuis: ut non moveantur vestigia mea.

6 Ego clamavi, quoniam exaudisti me Deus: inclina aurem tuam mihi, & exaudi verba mea.

7 Mirifica misericordias tuas, qui salvos facis sperantes in te.

8 A resistentibus dexterae tuae custodi me, ut pupillam oculi.

9 Sub umbra alarum tuarum protege me: a facie impiorum qui me affixerunt.

10 Inimici mei animam meam circumdederunt, adipem suum conculserunt, os eorum locutum est superbiam.

11 Proficientes me nunc circumdederunt, me: oculos suos statuerunt declinare in terram.

12 Susceperunt me sicut leo paratus ad praedam: & sicut catulus leonis habitans in abditis.

13 Exurge Domine, praevieni eum, & supplantam eum: eripe animam meam ab impio, frameam tuam ab inimicis manus tuae.

14 Domine a paucis de terra divide eos in vitam eorum: de absconditis tuis adimpletus est venter eorum.

Saturati sunt filii: & dimiserunt reliquias suas parvulis suis.

15 Ego autem in justitia apparebo conspectui tuo: satiabor cum apparuerit gloria tua.

1 In finem puero Domini David, qui locutus est Domino verba cantici hujus, in die, qua eripuit eum Dominus de manu omnium inimicorum ejus, & de manu Saul, & dixit: (2. Reg. 22. 2.)
Psalm. XVII.

2 Diligam te Domine fortitudo mea:

3 Dominus firmamentum meum, & refugium meum, & liberator meus.

4 Deus meus adjutor meus, & sperabo in eum. Protector meus, & cornu salutis meae, & susceptor meus.

5 Laudans invocabo Dominum: & ab inimicis meis salvus ero.

6 Circumdederunt me dolores mortis: & torrentes iniquitatis conturbaverunt me.

6 Dolores inferni circumdederunt me: praecupaverunt me laquei mortis.

7 In tribulatione mea invocavi Dominum, & ad Deum meum clamavi:

Et exaudivit de templo sancto suo vocem meam: & clamor meus in conspectu ejus, introivit in aures ejus.

8 Commota est, & contremuit terra: fundamenta montium conturbata sunt, & commota sunt, quoniam iratus est eis.

9 Ascendit fumus in ira ejus: & ignis a facie ejus exarsit: carbones succensi sunt ab eo.

10 Inclinauit caelos, & descendit: & caligo sub pedibus ejus.

11 Et ascendit super cherubim, & volavit: volavit super pennas ventorum.

12 Et posuit tenebras latibulum suum, in circuitu ejus tabernaculum ejus: tenebrosa aqua in nubibus aeris.

13 Prae fulgore in conspectu ejus nubes transierunt, grando, & carbones ignis.

14 Et intonuit de caelo Dominus, & Altissimus dedit vocem suam: grando & carbones ignis.

15 Et misit sagittas suas, & dissipavit eos: fulgura multiplicavit, & conturbavit eos.

16 Et apparuerunt fontes aquarum, & revelata sunt fundamenta orbis terrarum:

Ab increpatione tua Domine, ab inspiratione spiritus irae tuae.

17 Misit de summo, & accepit me: & assumpsit me de aquis multis.

18 Erripuit me de inimicis meis fortissimis, & ab his qui oderunt me: quoniam confortati sunt super me.

19 Praevenerunt me in die afflictionis meae: & factus est Dominus protector meus.

20 Et eduxit me in latitudinem: salvum me fecit, quoniam voluit me.

21 Et retribuet mihi Dominus secundum justitiam meam, & secundum puritatem manuum mearum retribuet mihi:

22 Quia custodivi vias Domini, nec impie gessi a Deo meo.

23 Quoniam omnia judicia ejus in conspectu meo: & justitias ejus non repuli a me.

24 Et ero immaculatus cum eo: & observabo me ab iniquitate mea.

25 Et retribuet mihi Dominus secundum justitiam meam: & secundum puritatem manuum mearum in conspectu oculorum ejus.

26 Cum sancto sanctus eris, & cum viro innocente innocens eris:

27 Et cum electo electus eris: & cum perverso perverseris.

28 Quoniam tu populum humilem salvum facies: & oculos superborum humiliabis.

29 Quoniam tu illuminas lucernam meam Domine: Deus meus illumina tenebras meas.

30 Quoniam in te eripiar a tentatione, & in Deo meo transgrediar murum.

31 Deus meus impolluta via ejus: eloquia Domini igne examinata: protector est omnium sperantium in se.

32 Quoniam quis Deus præter Dominum? aut quis Deus præter Deum nostrum?

33 Deus qui præcinxit me virtute: & posuit immaculatam viam meam.

34 * Qui percussit pedes meos tanquam cervorum, & super excelsa statuens me.

35 * Qui docet manus meas ad prælium: & posuisti ut arcum æreum, brachia mea.

36 Et dedisti mihi protectionem salutis tuæ: & dextera tua suscepit me:

Et disciplina tua correxit me in finem: & disciplina tua ipsa me docebit.

37 Dilatasti gressus meos subtus me: & non sunt infirmata vestigia mea:

38 Persequar inimicos meos, & comprehendam illos: & non convertar, donec deficient.

39 Confringam illos, nec poterunt stare: cadent subtus pedes meos.

40 Et præcinxisti me virtute ad bellum, & supplantasti insurgentes in me subtus me.

41 Et inimicos meos dedisti mihi dorsum, & odientes me disperdidisti.

42 Clamaverunt, nec erat qui salvos faceret, ad Dominum: nec exaudivit eos.

43 Et comminuam eos, ut pulverem ante faciem venti: ut lutum platearum delebo eos.

44 Eripies me de contradictionibus populi: constituens me in caput Gentium.

45 Populus, quem non cognovi, servivit mihi: in auditu auris obediuit mihi.

46 Filii alieni mentiti sunt mihi, filii alieni inveterati sunt, & claudicaverunt a semitis suis.

47 Vivit Dominus, & benedictus Deus meus, & exaltetur Deus salutis meæ.

48 Deus qui das vindictas mihi, & subdis populos sub me, liberator meus de inimicis meis iracundis.

49 Et ab insurgentibus in me exaltabis me: a viro iniquo eripies me.

50 * Propterea confitebor tibi in nationibus Domine: & nomini tuo psallam dicam.

51 Magnificans salutes regis ejus, & faciens misericordiam christo suo David, & semini ejus usque in seculum.

1 In finem, Psalmus David XVIII.

2 Cæli enarrant gloriam Dei, & opera manuum ejus annuntiat firmamentum.

3 Dies diei erudiat verbum, & nox nocti indicat scientiam.

4 Non sunt loquelæ, neque sermones, quorum non audiantur voces eorum.

5 * In omnem terram exiit sonus eorum: & in fines orbis terræ verba eorum.

6 In sole posuit tabernaculum suum: * & ipse tanquam sponsus procedens de thalamo suo:

Exultavit ut gigas ad currendam viam,

7 A summo caelo egressio ejus:

Et occursum ejus usque ad summum ejus: nec est qui se abscondat a calore ejus.

8 Lex Domini immaculata convertens animas: testimonium Domini fidele, sapientiam præstans parvulis.

9 Justitiæ Domini rectæ, lætificantes corda: præceptum Domini lætidum, illuminans oculos.

10 Timor Domini sanctus, permanens in seculum sæculi: judicia Domini vera, justificata in semetipsa.

11 Desiderabilia super aurum & lapidem pretiosum multum : & dulciora super mel & favum.
 12 Etenim servus tuus custodit ea, in custodiendis illis retributio multa.
 13 Delicta quis intelligit? ab occultis meis munda me, & ab alienis parce servo tuo.
 14 Si mei non fuerint dominati, tunc immaculatus ero : & emundabor a delicto maximo.
 15 Et erunt ut complacent eloquia oris mei : & meditatio cordis mei in conspectu tuo semper. Domine adjutor meus, & redemptor meus.

1 In finem, Psalmus David XIX.

2 **E**xaudiat te Dominus in die tribulationis : protegat te nomen Dei Jacob.

3 Mittat tibi auxilium de sancto : & de Sion tueatur te.

4 Memor sit omnis sacrificii tui : & holocaustum tuum pingue fiat.

5 Tribuat tibi secundum cor tuum : & omne consilium tuum confirmet.

6 Letabimur in salutari tuo : & in nomine Dei nostri magnificabimur.

7 Impleat Dominus omnes petitiones tuas : nunc cognovi, quoniam salvum fecit Dominus Christum suum.

Exaudiet illum de caelo sancto suo : in potentibus salus dextere ejus.

8 Hi in curribus, & hi in equis : nos autem in nomine Domini Dei nostri invocabimus.

9 Ipsi obligati sunt, & ceciderunt : nos autem surreximus & erecti sumus.

10 Domine salvum fac regem : & exaudi nos in die, qua invocaverimus te.

1 In finem, Psalmus David XX.

2 **D**omine in virtute tua letabitur rex : & super salutare tuum exultabit vehementer.

3 Desiderium cordis ejus tribuisti ei : & voluntate laborum ejus non fraudasti eum.

4 Quoniam prevenisti eum in benedictionibus dul.

dulcedinis : posuisti in capite ejus coronam de lapide pretioso.

5 Vitam petiit a te : & tribuisti ei longitudinem dierum in saeculum, & in saeculum saeculi.

6 Magna est gloria ejus in salutari tuo : gloriam & magnum decorem impones super eum.

7 Quoniam dabis eum in benedictionem in saeculum saeculi : iustificabis eum in gaudio cum vultu tuo.

8 Quoniam rex sperat in Domino : & in misericordia Altissimi non commovebitur.

9 Inveniat manus tua omnibus inimicis tuis : dextera tua inveniat omnes, qui te oderunt.

10 Pones eos, ut clibanum ignis in tempore vultus tui : Dominus in ira sua conturbabit eos, & devorabit eos ignis.

11 Fructum eorum de terra perdes : & semen eorum a filiis hominum.

12 Quoniam declinaverunt in te mala : cogitaverunt consilia, quae non potuerunt stabilire.

13 Quoniam pones eos dorsum : in reliquiis tuis preparabis vultum eorum.

14 Exaltare, Domine, in virtute tua : cantabimus & psallemus virtutes tuas.

1 In finem pro susceptione matutina, Psalmus David XXI.

2 **D**eus Deus meus respice in me : quare mereretiquisti? longe a salute mea verba delictorum meorum.

3 Deus meus clamabo per diem, & non exaudies : & nocte, & non ad insipientiam mihi.

4 Tu autem in sancto habitas, laus Israel.

5 In te speraverunt patres nostri : speraverunt, & liberaisti eos.

6 Ad te clamaverunt, & salvi facti sunt : in te speraverunt, & non sunt confusi.

7 Ego autem sum vermis, & non homo : opprobrium hominum, & abjectio plebis.

8 Omnes videntes me, deriserunt me : locuti sunt labilis, & moverunt caput.

9 Speravit in Domino, eripiat eum : salvum faciat eum, quoniam vult eum.

Matth.
27-46.
Matth. 13.
84

* Matth.
27-46.
Matth. 13.
84

* Matth.
27-46.

10 Quoniam tu es, qui extraxisti me de ventre: spes mea ab uberibus matris meae.

11 In te projectus sum ex utero: de ventre matris meae Deus meus es tu,

12 Ne discefferis a me:

Quoniam tribulatio proxima est: quoniam non est, qui adjuvet.

13 Circumdederunt me vituli multi: tauripinguis obsederunt me.

14 Aperuerunt super me os suum, sicut leo rapiens & rugiens.

15 Sicut aqua effusus sum, & dispersa sunt omnia ossa mea.

Factum est cor meum tanquam cera liquefcens in medio ventris mei.

16 Aruit tanquam testa virtus mea, & lingua mea adhaesit faucibus meis: & in pulverem mortis deduxisti me.

17 Quoniam circumdederunt me canes multi: concilium malignantium obsedit me.

Poderunt manus meas & pedes meos:

18 Dinumeraverunt omnia ossa mea.

Ipsi vero consideraverunt & inspexerunt me:

19 * Diviserunt sibi vestimenta mea, & super vestem meam miserunt sortem.

20 Tu autem Domine, ne elongaveris auxilium tuum a me: ad defensionem meam conspice.

21 Erue a framea Deus animam meam: & de manu canis unicam meam:

22 Salva me ex ore leonis: & a cornibus unicornium humilitatem meam.

23 * Narrabo nomen tuum fratribus meis: in medio Ecclesiae laudabo te.

24 Qui timetis Dominum laudate eum: universum semen Iacob glorificate eum:

25 Timeat eum omnè semen Israel: quoniam non sprevit, neque despexit deprecationem pauperis:

Nec avertit faciem suam a me: & cum clamerem ad eum exaudivit me.

26 Apud te laus mea in Ecclesia magna: vota mea reddam in conspectu timentium eum.

27 Edent pauperes, & saturabuntur: & laudabunt

* Matth.
27. 35.
Matth. 19.
23. 24.

* Hebr.
2. 12.

bunt Dominum qui requirunt eum: vivent corda eorum in saeculum saeculi.

28 Remiscentur & convertentur ad Dominum universi fines terrae:

Et adorabunt in conspectu ejus universae familiae Gentium.

29 Quoniam Domini est regnum: & ipse dominabitur Gentium.

30 Manducaverunt & adoraverunt omnes pingues terrae: in conspectu ejus cadent omnes qui descendant in terram.

31 Et anima mea illi vivet: & semen meum ferviet ipsi.

32 Annuntiabitur Domino generatio ventura: & annuntiabunt caeli justitiam ejus populo, qui nascetur, quem fecit Dominus.

1 Psalmus David XXII.

Dominus regit me, & nihil mihi deerit:

2 In loco pascuae ibi me collocavit.

Super aquam refectiois educavit me:

3 Animam meam convertit.

Deduxit me super semitas justitiae, propter nomen suum.

4 Nam, & si ambulavero in medio umbræ mortis, non timebo mala: quoniam tu mecum es.

Virga tua, & baculus tuus, ipsa me consolatus sunt.

5 Parasiti in conspectu meo mentam, adversus eos, qui tribulant me.

Impinguasti in oleo caput meum: & calix meus inebrians quam præclarus est!

6 Et misericordia tua subsequetur me, omnibus diebus vite meae:

7 Et ut inhabitem in domo Domini, in longitudinem dierum.

1 Prima sabbati, Psalmus David XXIII.

Domini est terra, & plenitudo ejus: orbis terrarum, & universi, qui habitant in eo.

2 Quia ipse super maria fundavit eum: & super flumina præparavit eum.

Tom. III.

O

3

Isa. 40. 31.
Jer. 23. 5.
Ezech. 34.
11. 23.
1. Pet. 2.
25. 12. 5. 4.

Ps. 49. 13.
1. Cor. 10.
26.

3 Quis ascendet in montem Domini? aut quis stabit in loco sancto ejus?

4 Innocens manibus & mundo corde, qui non accepit in vano animam suam, nec juravit in dolo proximo suo.

5 Hic accipiet benedictionem a Domino: & misericordiam a Deo salutari suo.

6 Hæc est generatio quærentium eum, quærentium faciem Dei Jacob.

7 Attollite portas principes vestras, & elevamini portæ æternales: & introibit rex gloriæ.

8 Quis est iste rex gloriæ? Dominus fortis & potens: Dominus potens in prælio.

9 Attollite portas principes vestras, & elevamini portæ æternales: & introibit rex gloriæ.

10 Quis est iste rex gloriæ? Dominus virtutum ipse est rex gloriæ.

1 In finem, Psalmus David XXIV.

AD te Domine levavi animam meam:

2 Deus meus in te confido, non erubescam:

3 Neque irideant me inimici mei: etenim universi, qui sustineant te, non confundentur.

4 Confundantur omnes iniqua agentes supervacue.

Vias tuas, Domine, demonstra mihi: & semitas tuas edoce me.

5 Dirige me in veritate tua, & doce me: quia tu es Deus salvator meus, & te sustinui tota die.

6 Reminiscere miserationum tuarum Domine, & misericordiarum tuarum, quæ a sæculo sunt.

7 Delicta juventutis meæ, & ignorantias meas ne memineris.

Secundum misericordiam tuam memento mei tu: propter bonitatem tuam Domine.

8 Dulcis & rectus Dominus: propter hoc legem dabit delinquentibus in via.

9 Diriget mansuetos in iudicio: docebit mites vias suas.

10 Universæ viæ Domini, misericordia & veritas, requirentibus testamentum ejus & testimonia ejus.

11 Propter nomen tuum, Domine, propitiaberis peccato meo: multum est enim,

12 Quis est homo qui timet Dominum? legem statuit ei in via, quam elegit.

13 Anima ejus in bonis demorabitur: & semen ejus hæreditabit terram.

14 Firmamentum est Dominus timentibus eum: & testamentum ipsius, ut manifestetur illis.

15 Oculi mei semper ad Dominum: quoniam ipse evellet de laqueo pedes meos.

16 Respice in me, & miserere mei: quia unicuique & pauper sum ego.

17 Tribulationes cordis mei multiplicatæ sunt: de necessitatibus meis erue me.

18 Vide humili aatem meam, & laborem meum: & dimitte universa delicta mea.

19 Respice inimicos meos, quoniam multiplicati sunt, & odio iniquo oderunt me.

20 Custodi animam meam, & erue me: non erubescam quoniam speravi in te.

21 Innocentes & recti adhæserunt mihi: quia sustinui te.

22 Libera Deus Israel, ex omnibus tribulationibus suis.

1 In finem, Psalmus David XXV.

Judica me Domine, quoniam ego in innocentia mea ingressus sum: & in Domino sperans non infirmabor.

2 Proba me Domine, & tenta me: ure renes meos & cor meum.

3 Quoniam misericordia tua ante oculos meos est: & complacui in veritate tua.

4 Non sedi cum concilio vanitatis: & cum iniqua gerentibus non introibo.

5 Odivi Ecclesiam malignantium: & cum impiis non sedebo.

6 Lavabo inter innocentes manus meas: & circumdabo altare tuum Domine:

7 Ut audiam vocem laudis, & enarrem universa mirabilia tua.

8 Domine dilexi decorem domus tuæ, & locum habitationis gloriæ tuæ.

9 Ne perdas cum impiis, Deus animam meam, & cum viris sanguinum vitam meam;

10 In quorum manibus iniquitates sunt: dextera eorum repleta est muneribus.

11 Ego autem in innocentia mea ingressus sum: redime me, & miserere mei.

12 Pes meus stetit in directo: in Ecclesiis benedicam te Domine.

1 Psalmus David priusquam liniretur. XXVI.

Dominus illuminatio mea, & salus mea, quem timebo?

Dominus protector vite mee, a quo trepidabo?

2 Dum appropiant super me nocentes, ut edant carnes meas:

Qui tribulant me inimici mei, ipsi infirmati sunt & ceciderunt.

3 Si consistant adversum me castra, non timebit cor meum.

Si exurgat adversum me praelium, in hoc ego sperabo.

4 Unam petii a Domino, hanc requiram, ut inhabitem in domo Domini omnibus diebus vite mee:

Ut videam voluptatem Domini, & visitem templum ejus.

5 Quoniam abscondit me in tabernaculo suo: in die malorum protexit me in abscondito tabernaculi sui.

6 In petra exaltavit me: & nunc exaltavit caput meum super inimicos meos.

Circuivi, & immolavi in tabernaculo ejus hostiam vociferationis: cantabo, & psalmum dicam Domino.

7 Exaudi Domine vocem meam, qua clamavi ad te: miserere mei, & exaudi me.

8 Tibi dixit cor meum, exquisivit te facies mea, faciem tuam, Domine, requiram.

9 Ne avertas faciem tuam a me: ne declines in ira a servo tuo.

Adjutor meus esto: ne derelinquas me, neque despicias me Deus salutaris meus.

10 Quoniam pater meus, & mater mea dereliquerunt me: Dominus autem assumpsit me.

11 Legem pone mihi Domine, in via tua: & di-

dirige me in semitam rectam propter inimicos meos.

12 Ne tradideris me in animas tribulantium me: quoniam infurrexerunt in me testes iniqui, & mentita est iniquitas sibi.

13 Credo videre bona Domini in terra viventium.

14 Expecta Dominum, viriliter age: & confortetur cor tuum, & sustine Dominum.

Psalmus ipsi David XXVII.

1 **A**d te Domine, clamabo, Deus meus, ne fideas a me: nequando taceas a me, & assimilabor descendentibus in lacum.

2 Exaudi Domine, vocem deprecationis mee, dum oro a te: dum extollo manus meas ad templum sanctum tuum.

3 Ne simul trahas me cum peccatoribus: & cum operantibus iniquitatem ne perdas me:

Qui loquuntur pacem cum proximo suo, mala autem in cordibus eorum.

4 Da illis secundum opera eorum, & secundum nequitiam adinventionum ipsorum.

Secundum opera manuum eorum tribue illis: redde retributionem eorum ipsis.

5 Quoniam non intellexerunt opera Domini, & in opera manuum ejus destrues illos, & non edificabis eos.

6 Benedictus Dominus: quoniam exaudivit vocem deprecationis mee.

7 Dominus adjutor meus, & protector meus: in ipso speravit cor meum, & adjutus sum.

Et restituit caro mea: & ex voluntate mea confitebor ei.

8 Dominus fortitudo plebis suae: & protector salvationum Christi sui est.

9 Salvum fac populum tuum Domine, & benedic hereditati tuae: & rege eos, & extolle illos usque in æternum.

1 Psalmus David. In consummatione tabernaculi. XXVIII.

Afferre Domino filii Dei: afferre Domino filios arietum. O 3 2

2 Afferte Domino gloriam & honorem, affer-
te Domino gloriam nomini ejus: adorate Do-
minum in atrio sancto ejus.

3 Vox Domini super aquas, Deus majestatis
intonuit: Dominus super aquas multas.

4 Vox Domini in virtute: vox Domini in ma-
gnificencia.

5 Vox Domini confringentis cedros: & con-
fringet Dominus cedros Libani:

6 Et comminuet eas tanquam vitulum Liba-
ni: & dilectus quemadmodum filius unicornium.

7 Vox Domini intercidentis flammam ignis:

8 Vox Domini concutentis desertum: & com-
movebit Dominus desertum Cades.

9 Vox Domini preparantis cervos, & revela-
bit condensa: & in templo ejus omnes dicent
gloriam.

10 Dominus diluviam inhabitare facit: & se-
debit Dominus rex in aeternum.

11 Dominus virtutem populo suo dabit: Do-
minus benedicet populo suo in pace.

1 Psalmus Cantici. In dedicatione domus
David, XXIX.

2 **E**xaltabo te Domine quoniam suscepisti
me: nec delectasti inimicos meos super

me.

3 Domine Deus meus clamavi ad te: & sana-
sti me.

4 Domine eduxisti ab inferno animam meam:
salvasti me a descendantibus in lacum.

5 Plallite Domino sancti ejus: & confitemini
memoria sanctitatis ejus.

6 Quoniam ira in indignatione ejus: & vita
in voluntate ejus.

Ad vesperum demorabitur fletus: & ad ma-
tutinum latitia.

7 Ego autem dixi in abundantia mea: Non
movebor in aeternum.

8 Domine in voluntate tua, praestitisti decori
meo virtutem.

Avertisti faciem tuam a me, & factus sum
conturbatus.

9 Ad

9 Ad te, Domine, clamabo: & ad Deum meum
deprecabor.

10 Quae utilitas in sanguine meo, dum descen-
do in corruptionem.

Numquid confitebitur tibi pulvis, aut annun-
tiabit veritatem tuam?

11 Audivit Dominus, & misertus est mei: Do-
minus factus est adjutor meus.

12 Convertisti plandum meum in gaudium
mih: confidisti sacco meum, & circumdedi-
sti me latitia:

13 Ut cantet tibi gloria mea: & non com-
pungar: Domine Deus meus in aeternum confi-
tebor tibi.

1 In finem, Psalmus David, pro extasi, XXX.

2 **I**n te Domine, speravi non confundar in aeter-
num: in iustitia tua libera me.

3 Inclina ad me aurem tuam, accelera, ut
eruas me.

Esto mihi in Deum protectorem: & in domum
refugii, ut salvum me facias.

4 Quoniam fortitudo mea, & refugium meum
es tu: & propter nomen tuum deduces me, &
enutries me.

5 Edaces me de laqueo hoc, quem abscondo-
runt mihi: quoniam tu es protector meus.

6 * In manus tuas commendo spiritum meum: * Luc. 23
redemisti me, Domine Deus veritatis. 95.

7 Odisti observantes vanitates, supervacue.
Ego autem in Domino speravi:

8 Exultabo & laetabor in misericordia tua.
Quoniam respexisti humilitatem meam: sal-
vasti de necessitatibus animam meam.

9 Nec conclusisti me in manibus inimici: sta-
tuisti in loco spatiose pedes meos.

10 Miserere mei Domine, quoniam tribulor:
conturbatus est in ira oculus meus, anima mea,
& venter meus:

11 Quoniam defecit in dolore vita mea: &
anni mei in gemitibus.

Infirmata est in paupertate virtus mea: & of-
fa mea conturbata sunt.

O 4

12

12 Super omnes inimicos meos factus sum opprobrium & vicinis meis valde: & timor notis meis.

Qui videbant me, foras fugerunt a me:

13 Oblivioni datus sum, tanquam mortuus a corde.

Factus sum tanquam vas perditum:

14 Quoniam audiui vituperationem multorum commorantium in circuitu:

In eo dum convenirent simul adversum me, accipere animam meam consiliati sunt.

15 Ego autem in te speravi Domine: dixi: Deus meus es tu:

16 In manibus tuis fortes meæ.

Erripe me de manu inimicorum meorum, & a persecutibus me.

17 Illustra faciem tuam super servum tuum, salvum me fac in misericordia tua:

18 Domine, non confundar, quoniam invocavi te.

Erubescant impii, & deducantur in infernum:

19 Muta fiant labia dolosa. Quæ loquuntur adversus justum iniquitatem, in superbia, & in abusione.

20 Quam magna multitudo dulcedinis tuæ Domine, quam abscondisti timentibus te!

Perfecisti eis, qui sperant in te, in conspectu filiorum hominum.

21 Abscondes eos in abscondito faciei tuæ a conturbatione hominum.

Proteges eos in tabernaculo tuo a contradictione linguarum.

22 Benedictus Dominus: quoniam mirificavit misericordiam suam mihi in civitate munita.

23 Ego autem dixi in excessu mentis meæ: Projectus sum a facie oculorum tuorum.

Ideo exaudisti vocem orationis meæ, dum clamarem ad te.

24 Diligite Dominum omnes sancti ejus, quoniam veritatem requirit Dominus, & retribuet abundanter facientibus superbiam.

25 Viriliter agite, & confortetur cor vestrum, omnes qui speratis in Domino.

Ipsi

Ipsi David intellectus. Psalmus XXXI.

1 **B**eatissimi, quorum remissæ sunt iniquitates: & Rom. 47. quorum tecta sunt peccata.

2 Beatus vir, cui non imputavit Dominus peccatum, nec est in spiritu ejus dolus.

3 Quoniam tacui, inveteraverunt ossa mea, dum clamarem tota die.

4 Quoniam die ac nocte gravata est super me manus tua: conversus sum in ærumna mea, dum configitur ipsa.

5 Delictum meum cognitum tibi feci: & injustitiam meam non abscondi.

6 Dixi: Confitebor adversum me injustitiam meam Domino: & tu remisisti impietatem peccati mei. ^{1 Pet. 65. 24.}

7 Pro hac orabit ad te omnis sanctus, in tempore opportuno.

Verumtamen in diluvio aquarum multarum, ad eum non approximabunt.

8 Tu es refugium meum a tribulatione, quæ circumdedit me: exultatio mea erue me a circumdantibus me.

9 Intellectum tibi dabo, & instruam te in via hac, qua gradieris: firmabo super te oculos meos.

10 Nolite fieri sicut equus & mulus, quibus non est intellectus.

In campo & freno maxillas eorum constringe, qui non approximant ad te.

11 Multa flagella peccatoris, sperantem autem in Domino misericordia circumdabit.

12 Lætamini in Domino & exultate justii, & gloriamini omnes recti corde.

Psalmus David XXXII.

1 **E**xultate justii in Domino: rectos decet colaudatio.

2 Confitemini Domino in cithara: in psalterio decem chordarum psallite illi.

3 Cantate ei canticum novum: bene psallite ei in vociferatione.

4 Quia rectum est verbum Domini, & omnia opera ejus in fide.

5 Diligit misericordiam & judicium: misericordia Domini plena est terra.

6

6 Verbo Domini caeli firmati sunt: & spiritu oris ejus omnis virtus eorum.

7 Congregans sicut in utre aquas maris: ponens in thesauris abyssos.

8 Timeat Dominum omnis terra: ab eo autem commoveantur omnes inhabitantes orbem.

9 * Quoniam ipse dixit, & facta sunt: ipse mandavit, & creata sunt.

10 Dominus dissipat consilia gentium: reprobatur autem cogitationes populorum, & reprobatur consilia principum.

11 Consilium autem Domini in aeternum manet: cogitationes cordis ejus in generatione & generationem.

12 Beata gens, cujus est Dominus Deus ejus: populus, quem elegit in hereditatem sibi.

13 De caelo respexit Dominus: vidit omnes filios hominum.

14 De preparato habitaculo suo respexit super omnes, qui habitant terram.

15 Qui finxit sigillatim corda eorum: qui intelligit omnia opera eorum.

16 Non salvatur rex per multam virtutem: & gigas non salvabitur in multitudine virtutis suae.

17 Fallax equus ad salutem: in abundantia autem virtutis suae non salvabitur.

18 Ecce oculi Domini super metuentes eum: & in eis, qui sperant super misericordia ejus.

19 Ut eruat a morte animas eorum: & alat eos in fame.

20 Anima nostra sustinet Dominum: quoniam adiutor & protector noster est.

21 Quia in eo letabitur cor nostrum: & in nomine sancto ejus speravimus.

22 Fiat misericordia tua Domine super nos: quemadmodum speravimus in te.

1 Davidi, cum immutavit vultum suum coram Achimelech, & dimisit eum, & abiit.

(1. Reg. 21.) Psalmus XXXII.

2 **B**enedicam Dominum in omni tempore: semper laus ejus in ore meo.

3 In Domino laudabitur anima mea: audiant mansueti, & latentur.

4 Magnificate Dominum mecum: & exaltemus nomen ejus in idipsum.

5 Exquisivi Dominum, & exaudivit me: & ex omnibus tribulationibus meis eripuit me.

6 Accedite ad eum, & illuminamini: & facies vestrae non confundentur.

7 Iste pauper clamavit, & Dominus exaudivit eum: & de omnibus tribulationibus ejus salvavit eum.

8 Immittet Angelus Domini in circuitu timentium eum: & eripiet eos.

9 Gustate, & videte, quoniam suavis est Dominus: beatus vir, qui sperat in eo.

10 Timete Dominum omnes sancti ejus: quoniam non est inopia timentibus eum.

11 * Divites egerunt & esurierunt: inquirentes autem Dominum non minuentur omni bono. Luc. 1. 53.

12 Venite filii, audite me: timorem Domini docebo vos.

13 * Quis est homo qui vult vitam: diligit dies videre bonos? 1. Per. 13. 12.

14 Prohibe linguam tuam a malo: & labia tua ne loquantur dolum.

15 Divertere a malo, & fac bonum: inquire pacem, & persequere eam.

16 Oculi Domini * super justos: & aures ejus in preces eorum. Ecdi. 14. 20. Hebr. 4.

17 Vultus autem Domini super facientes mala: ut perdat de terra memoriam eorum.

18 Clamaverunt justi, & Dominus exaudivit eos: & ex omnibus tribulationibus eorum liberavit eos.

19 Juxta est Dominus iis, qui tribulato sunt corde: & humiles spiritu salvabit.

20 Multae tribulationes justorum: & de omnibus his liberabit eos Dominus.

21 Custodit Dominus omnia ossa eorum: unum ex his non conteretur.

22 Mors peccatorum pessima: & qui oderunt justum delinquent.

23 Redimet Dominus animas servorum suorum: & non delinquent omnes, qui sperant in eo.

1 Ipsi David. Psalmus XXXIV.

Judica Domine nocentes me, expugna impugnantes me.

2 Apprehende arma & scutum: & exurge in adjutorium mihi.

3 Effunde frameam, & conlude adversus eos, qui persequuntur me: dic animæ meæ: Salus tua ego sum.

* Infra
39. 15.

4 * Confundantur & reveantur, quærentes animam meam.

Avertantur retrorsum, & confundantur cogitantes mihi mala.

5 Fiant tanquam pulvis ante faciem venti: & Angelus Domini coarctans eos.

6 Fiat via illorum tenebræ & lubricum: & Angelus Domini persequens eos.

7 Quoniam gratis absconderunt mihi interitum laquei sui: supervacue exprobraverunt animam meam.

8 Veniat illi laqueus, quem ignorat: & captio, quam abscondit, apprehendat eum: & in laqueum cadat in ipsum.

9 Anima autem mea exultabit in Domino: & delectabitur super salutari suo.

10 Omnia ossa meæ dicent: Domine, quis similis tibi?

Eripies inopem de manu fortiorum ejus: egenum & pauperem a diripientibus eum.

11 Surgentes testes iniqui, quæ ignorabam, interrogabant me.

12 Retribuebant mihi mala pro bonis: sterilitatem animæ meæ.

13 Ego autem cum mihi molesti essent, induabar cilicio.

Humiliabam in jejuniis animam meam: & oratio mea in sinu meo convertetur.

14 Quasi proximum, & quasi fratrem nostrum, sic complacebam: quasi lugens & contristatus sic humiliabar.

15 Et adversum me lætati sunt, & conyenerunt: congregata sunt super me flagella, & ignoravi.

16 Dissipati sunt, nec compuncti, tentaverunt me.

me, subannaverunt me subannatione: frenduerunt super me dentibus suis.

17 Domine quando respicies? restitue animam meam a malignitate eorum, a leonibus unquam meam.

18 Confitebor tibi in Ecclesia magna, in populo gravi laudabo te.

19 Non supergaudeant mihi, qui adversantur mihi inique: * qui oderunt me gratis & annuntiant oculis.

* Psalms.
15. 25.

20 Quoniam mihi quidem pacifice loquebantur: & in iracundia terræ loquentes, dolos cogitabant.

21 Et dilataverunt super me os suum: dixerunt: Euge, euge, viderunt oculi nostri.

22 Vidisti Domine, ne fileas: Domine, ne discedas a me.

23 Exurge & intende iudicio meo: Deus meus, & Dominus meus in causam meam.

24 Judica me secundum justitiam tuam Domine Deus meus, & non supergaudeant mihi.

25 Non dicant in cordibus suis: Euge, euge, animæ nostræ: nec dicant: Devoravimus eum.

26 Erubescant & reveantur simul, qui gratulantur malis meis.

Induantur confusione & reverentia, qui magna loquuntur super me.

27 Exultent & lætentur, qui volunt justitiam meam, & dicant semper: Magnificetur Dominus, qui volunt pacem servi ejus.

28 Et lingua mea meditabitur justitiam tuam, tota die laudem tuam.

1 In finem, servo Domini ipsi David.
Psalm. XXXV.

2 Dixit injustus ut delinquat in semetipso: non est timor Dei ante oculos ejus.

3 * Quoniam dolose egit in conspectu ejus: ut inveniatur iniquitas ejus ad odium.

* Supr.
13. 3.

4 Verba oris ejus iniquitas, & dolus: noluit intelligere ut bene ageret.

5 Iniquitatem meditatus est in cubili suo: afficit omni viâ non bonæ, malitiam autem non ædificavit.

6 Domine in celo misericordia tua: & veritas tua usque ad nubes.

7 Justitia tua sicut montes Dei: judicia tua abyssus multa.

Homines, & jumenta salvabis Domine:

8 Quemadmodum multiplicasti misericordiam tuam, Deus.

Filii autem hominum, in tegmine alarum tuarum sperabunt.

9 Inebriabuntur ab ubertate domus tuæ: & torrente voluptatis tuæ potabis eos.

10 Quoniam apud te est fons vitæ: & in lumine tuo videbimus lumen.

11 Præstende misericordiam tuam scientibus te, & justitiam tuam his, qui recto sunt corde.

12 Non veniat mihi pes superbiæ: & manus peccatoris non moveat me.

13 Ibi ceciderunt, qui operantur iniquitatem: expulsi sunt, nec potuerunt stare.

I Psalmus ipsi David XXXVI.

Noli æmulari in malignantibus: neque zelaveris facientes iniquitatem.

2 Quoniam tanquam fœnum velociter arefcunt: & quemadmodum olera herbarum cito decident.

3 Spera in Domino, & fac bonitatem: & inhabita terram, & pascere in divitiis ejus.

4 Delectare in Domino: & dabit tibi petitiones cordis tui.

5 Revela Domino viam tuam, & spera in eo: & ipse faciet.

6 Et educet quasi lumen justitiam tuam: & judicium tuum tanquam meridiem.

7 Subditus esto Domino, & ora eum. Noli æmulari in eo, qui prosperatur in via sua: in homine faciente injustitias.

8 Define ab ira, & derelinque furorem: noli æmulari, ut maligneris.

9 Quoniam qui malignantur, exterminabuntur: sustinentes autem Dominum, ipsi hæreditabunt terram.

10 Et adhuc pusillum, & non erit peccator: & quæres locum ejus, & non inventies, II

11

11 * Mansueti autem hæreditabunt terram: & delectabuntur in multitudine pacis. * Mich. 5. 4

12 Observabit peccator justum: & fridebit super eum dentibus suis.

13 Dominus autem iridebit eum: quoniam prospicit quod veniet dies ejus.

14 Gladium evaginaverunt peccatores: intendunt arcum suum.

Ut dejiciant pauperem & inopem: ut trucident rectos corde.

15 Gladius eorum intret in corda ipsorum: & arcus eorum confringatur.

16 Melius est modicum justo, super divitias peccatorum multas.

17 Quoniam brachia peccatorum conterentur: confirmat autem justos Dominus.

18 Novit Dominus dies immaculorum: & hæreditas eorum in æternum erit.

19 Non confundentur in tempore malo, & in diebus famis saturabuntur:

20 Quia peccatores peribunt.

Inimici vero Domini mox ut honorificati fuerint & exaltati: deficientes quemadmodum fumus deficient.

21 Mutuabitur peccator, & non solvet: justus autem miseretur & tribuet.

22 Quia benedicentes ei hæreditabunt terram: maledicentes autem ei disperibunt.

23 Apud Dominum gressus hominis dirigentur: & viam ejus volet.

24 Cum ceciderit, non collidetur: quia Dominus supponit manum suam.

25 Junior fui, etenim senex: & non vidi justum derelictum, nec semen ejus querens panem.

26 Tota die miseretur & commodat: & semen illius in benedictione erit.

27 Declina a malo, & fac bonum: & inhabita in sæculum sæculi.

28 Quia Dominus amat judicium, & non derelinquet sanctos suos: in æternum conservabuntur.

Injusti punientur: & semen impiorum peribit.

29 Iusti autem hereditabunt terram : & inhabitabunt in seculum seculi super eam.

30 * Os iusti meditabitur sapientiam, & lingua ejus loquetur iudicium.

31 * Lex Dei ejus in corde ipsius : & non plantabuntur gressus ejus.

32 Considerat peccator justum : & querit mortificare eum.

33 Dominus autem non derelinquet eum, in manibus ejus : nec damnabit eum cum judicabitur.

34 Expecta Dominum, & custodi viam ejus : & exaltabit te ut hereditate capias terram : cum perierint peccatores, videbis.

35 Vidi impium superexaltatum, & elevatum sicut cedros Libani.

36 Et transivi, & ecce non erat : quæsi eum, & non est inventus locus ejus.

37 Custodi innocentiam, & vide æquitatem : quoniam sunt reliquæ homini pacifico.

38 Injusti autem disperibunt simul : reliquæ impiorum interibunt.

39 Salus autem justorum a Domino : & protector eorum in tempore tribulationis.

40 Et adjuvabit eos Dominus, & liberabit eos : & eruet eos a peccatoribus, & salvabit eos : quia speraverunt in eo.

1 Psalmus David, in rememorationem de Sabbato. XXXVII.

Supra 6.
2.

2 Domine ne in furore tuo arguas me, neque in ira tua corripas me.

3 Quoniam sagittæ tuæ infixæ sunt mihi : & confirmasti super me manum tuam.

4 Non est sanitas in carne mea a facie iræ tuæ : non est pax ossibus meis a facie peccatorum meorum.

5 Quoniam iniquitates meæ supergressæ sunt caput meum : & sicut onus grave gravatæ sunt super me.

6 Putruerunt & corruptæ sunt cicatrices meæ, a facie insipientiæ meæ.

7 Miser factus sum & curvatus sum usque in finem : tota die contritus ingrediebar.

8 Quoniam lumbi mei impleti sunt illationibus : & non est sanitas in carne mea.

9 Afflictus sum, & humiliatus sum nimis : rugiebam a gemitu cordis mei.

10 Domine, ante te omne desiderium meum : & gemitus meus a te non est absconditus.

11 Cor meum conturbatum est, dereliquit me virtus mea : & lumen oculorum meorum, & ipsum non est mecum.

12 Amici mei, & proximi mei adversum me appropinquaverunt, & steterunt.

Et qui juxta me erant, de longe steterunt :

13 Et vim faciebant, qui quærebant animam meam.

Et qui inquirebant mala mihi, locuti sunt vanitates : & dolos tota die meditabantur.

14 Ego autem tanquam surdus non audiebam : & sicut mutus non aperiens os suum.

15 Et factus sum sicut homo non audiens : & non habens in ore suo redargutiones.

16 Quoniam in te Domine speravi : tu exaudies me Domine Deus meus.

17 Quia dixi : Nequando supergaudeant mihi inimici mei : & dum commoventur pedes mei, super me magna locuti sunt.

18 Quoniam ego in flagella paratus sum : & dolor meus in conspectu meo semper.

19 Quoniam iniquitatem meam annuntiabo : & cogitabo pro peccato meo.

20 Inimici autem mei vivunt, & confirmati sunt super me : & multiplicati sunt, qui oderunt me inique.

21 Qui retribuunt mala pro bonis, detrahebant mihi : quoniam sequebar bonitatem.

22 Ne derelinquas me Domine Deus meus : ne discesseris a me.

23 Intende in adjutorium meum, Domine Deus salutis meæ.

1 In finem, ipsi Idithum, Canticum David,
Psalmus XXXVIII.

2 **D**ixi: Custodiam vias meas: ut non delinquam in lingua mea.

Posui ori meo custodiam, cum confisteret peccator adversum me.

3 Obmutui, & humiliatus sum, & filii a bonis: & dolor meus renovatus est.

4 Concaluit cor meum intra me; & in meditatione mea exardescet ignis.

5 Locutus sum in lingua mea: Notum fac mihi, Domine, finem meum.

Et numerum dierum meorum quis est: ut sciam, quid desit mihi.

6 Ecce mensurabiles posuisti dies meos: & substantia mea tanquam nihilum ante te.

Verumtamen uniuersa vanitas, omnis homo vivens.

7 Verumtamen in imagine pertransit homo: sed & frustra conturbatur.

Theaurizat: & ignorat, cui congregabit ea.

8 Et nunc quæ est expectatio mea? nonne Dominus? & substantia mea apud te est.

9 Ab omnibus iniquitatibus meis erue me: opprobrium insipienti dedisti me.

10 Obmutui, & non aperui os meum, quoniam tu fecisti:

11 Amove a me plagas tuas.

12 A fortitudine manus tuæ ego defeci in increpationibus, propter iniquitatem corripuisti hominem.

Et tabescere fecisti sicut araneam animam ejus: verumtamen vane conturbatur omnis homo.

13 Exaudi orationem meam Domine, & deprecationem meam: auribus percipe lacrymas meas.

Ne sileas: quoniam advena ego sum apud te, & peregrinus, sicut omnes patres mei.

14 Remitte mihi, ut refrigerer priusquam abeam, & amplius non ero.

1 In finem, Psalmus ipsi David XXXIX.

2 **E**xpedans expectavi Dominum, & intendit mihi.

3 Et

3 Et exaudivit preces meas: & eduxit me de lacu miserie, & de luto facis.

Et statuit super petram pedes meos: & direxit gressus meos.

4 Et immisit in os meum canticum novum, carmen Deo nostro.

Videbunt multi & timebunt: & sperabunt in Domino.

5 Beatus vir, cujus est nomen Domini spes ejus: & non respexit in vanitates & insanias fallas.

6 Multa fecisti tu Domine Deus meus mirabilia tua: & cogitationibus tuis non est qui similis sit tibi.

Annuntiavi & locutus sum: multiplicati sunt super numerum.

7 * Sacrificium & oblationem nolui: aures^{10. 5.} autem perfecisti mihi.

Holocauftum & pro peccato non postulasti.

8 Tune dixi: Ecce venio.

In capite libri scriptum est de me, ut facerem voluntatem tuam: Deus meus volui, & legem tuam in medio cordis mei.

10 Annuntiavi justitiam tuam in Ecclesia magna, ecce labia mea non prohibebo: Domine tu fecisti.

11 Justitiam tuam non abscondi in corde meo: veritatem tuam, & salutare tuum dixi.

Non abscondi misericordiam tuam, & veritatem tuam a consilio multo.

12 Tu autem Domine, ne longe facias miserationes tuas a me: misericordia tua & veritas tua semper susceperunt me.

13 Quoniam circumdederunt me mala, quorum non est numerus: comprehenderunt me iniquitates meæ, & non potui, ut viderem.

Multiplicatæ sunt super capillos capitis mei: & cor meum dereliquit me.

14 Complaceat tibi Domine, ut eruas me: Domine, ad adjuvandum me respice.

15 * Confundantur & revereantur simul, qui querant animam meam, ut auferant eam.

Convertantur retrorsum, & revereantur, qui volunt mihi mala.

P 2

16

16 Perant confestim confusionem suam, qui dicunt mihi: Euge, euge.

17 Exultent & lætentur super te omnes querentes te: & dicant semper: Magnificetur Dominus: qui diligit salutare tuum.

18 Ego autem mendicus sum, & pauper: Dominus sollicitus est mei.

Adjutor meus, & protector meus tu es: Deus meus ne tardaveris.

1 In finem, Psalmus ipsi David XL.

2 **B**eatus qui intelligit super egenum & pauperem: in die mala liberabit eum Dominus.

3 Dominus conservet eum, & vivificet eum, & beatum faciat eum in terra: & non tradat eum in animam inimicorum ejus.

4 Dominus opem ferat illi super lectum doloris ejus: universam firmitatem ejus veritatem in infirmitate ejus.

5 Ego dixi: Domine miserere mei: sana animam meam, quia peccavi tibi.

6 Inimici mei dixerunt mala mihi: Quando morietur, & peribit nomen ejus?

7 Et si ingrediebatur ut videret, vana loquebatur, cor ejus congregavit iniquitatem sibi.

Egrediebatur foras, & loquebatur

8 In idipsum.

Adversum me susurrabant omnes inimici mei: adversum me cogitabant mala mihi.

9 Verbum iniquum constituerunt adversum me. Numquid qui dormit, non adjiciet ut resurgat?

10 * Etenim homo pacis meae, in quo speravi: qui edebat panes meos, magnificavit super me saplantationem.

11 Tu autem, Domine, miserere mei, & rescita me, & retribuam eis.

12 In hoc cognovi, quoniam voluisti me: quoniam non gaudebit inimicus meus super me.

13 Me autem propter innocentiam suscepisti: & confirmasti me in conspectu tuo in aeternum.

14 Benedictus Dominus Deus Israel a saeculo, & usque in saeculum: fiat, fiat.

1 In

1 In finem, Intellectus filiis Core. Psal. XLI.

2 **Q**uemadmodum desiderat cervus ad fontes aquarum: ita desiderat anima mea ad te Deus.

3 Sitivit anima mea ad Deum fortem vivum: quando veniam & apparebo ante faciem Dei?

4 Fuerunt mihi lacrymae mea panes die ac nocte: dum dicitur mihi quotidie: Ubi est Deus tuus?

5 Hæc recordatus sum, & effudi in me animam meam: quoniam transibo in locum tabernaculi admirabilis, usque ad domum Dei.

In voce exultationis, & confessionis: fonus epulantis.

6 Quare tristis es anima mea? & quare conturbas me?

Spera in Deo, quoniam adhuc confitebor illi: salutare vultus mei,

7 Et Deus meus.

Ad me ipsum anima mea conturbata est: propterea memor ero tui de terra Jordanis: & Hermonim a monte modico,

8 Abyssus abyssum invocat, in voce cataractarum tuarum.

Omnia excelsa tua, & fluctus tui super me transferunt.

9 In die mandavit Dominus misericordiam suam: & nocte canticum ejus.

Apud me oratio Deo vita mea,

10 Dicam Deo: Susceptor meus es, Quare oblitus es mei? & quare contristatus incedo, dum affligit me inimicus?

11 Dum confringuntur ossa mea, exprobraverunt mihi, qui tribulant me inimici mei.

Dum dicunt mihi per singulos dies: Ubi est Deus tuus?

12 Quare tristis es anima mea? & quare conturbas me?

Spera in Deo, quoniam adhuc confitebor illi: salutare vultus mei, & Deus meus.

1 Psalmus David XLII.

Judica me Deus, & discerne causam meam de

P 3

gen.

gente non sancta, ab homine iniquo & doloso erue me.

2 Quia tu es Deus fortitudo mea: quare me repulisti? & quare tristis incedo, dum affligit me inimicus?

3 Emitte lucem tuam & veritatem tuam: ipsa me deduxerunt, & adduxerunt in montem sanctum tuum, & in tabernacula tua.

4 Et introibo ad altare Dei: ad Deum, qui laetificat iuventutem meam.

Confitebor tibi in cithara Deus, Deus meus:

5 Quare tristis es anima mea? & quare conturbas me?

Spera in Deo, quoniam adhuc confitebor illi: salutare vultus mei, & Deus meus.

1 In finem, filiis Core ad intellectum.

Psalmus XLIII.

2 Deus auribus nostris audivimus: patres nostri annuntiaverunt nobis

Opus, quod operatus es in diebus eorum: & in diebus antiquis.

3 Manus tua gentes disperdidit, & plantasti eos: afflixisti populos, & expulisti eos:

4 Nec enim in gladio suo possederunt terram, & brachium eorum non salvavit eos:

Sed dextera tua, & brachium tuum, & illuminatio vultus tui: quoniam complacuisse in eis.

5 Tu es ipse rex meus & Deus meus: qui mandas salutes Jacob.

6 In te inimicos nostros venturabimus cornu, & in nomine tuo spernemus insurgentes in nobis.

7 Non enim in arcu meo sperabo: & gladius meus non salvabit me.

8 Salvasti enim nos de assurgentibus nos: & odientes nos confudisti.

9 In Deo laudabimur tota die: & in nomine tuo confitebimur in seculum.

10 Nunc autem repulisti & confudisti nos: & non egredieris Deus in virtutibus nostris.

11 Avertisti nos retrosum post inimicos nostros: & qui oderunt nos, diripiebant sibi.

12 Dediti nos tanquam oves escaram: & in gentibus dispersisti nos.

13 Vendidisti populum tuum sine pretio: & non fuit multitudo in commutationibus eorum.

14 Possuisti nos opprobrium vicinis nostris, subannationem & derisum his, qui sunt in circuitu nostro.

15 Possuisti nos in similitudinem Gentibus: commotionem capitis in populis.

16 Tota die verecundia mea contra me est, & confusio faciei meae cooperuit me.

17 A voce exprobrantis, & obloquentis: a facie inimici, & persequentis.

18 Hæc omnia venerunt super nos, nec oblitus sumus te: & inique non egimus in testamento tuo.

19 Et non recessit retro cor nostrum: & declinasti semitas nostras a via tua:

20 Quoniam humiliasti nos in loco afflictionis, & cooperuit nos umbra mortis.

21 Si oblitus sumus nomen Dei nostri, & si expandimus manus nostras ad Deum alienum:

22 Nonne Deus requiret ista? ipse enim novit abscondita cordis.

23 Quoniam propter te mortificamur tota die: assimilati sumus sicut oves occisionis.

24 Exurge, quare obdormis Domine? exurge, & ne repellas in finem.

25 Quare faciem tuam avertis, oblivisceris inopie nostrae & tribulationis nostrae?

26 Quoniam humiliata est in pulvere anima nostra: conglutinatus est in terra venter noster.

27 Exurge Domine, adjuva nos: & redime nos propter nomen tuum.

1 In finem, pro filiis, qui commutabuntur, filiis Core, ad intellectum, Canticum pro dilecto. Psalmus XLIV.

2 Erudavit cor meum verbum bonum: dico ego opera mea regi:

Lingua mea calamus scribae, velociter scriberis.

3 Speciosus forma præ filiis hominum, diffusa est gratia in labiis tuis: propterea benedixit te Deus in æternum.

4 Accingere gladio tuo super femur tuum, potentissime.

5 Specie tua & pulchritudine tua intende, prospere procede, & regna.

Propter veritatem & mansuetudinem, & justitiam: & deducet te mirabiliter dextera tua.

6 Sagitte tue acutæ, populi sub te cadent, in corda inimicorum regis.

^a Hebr.
1. 5.

7 ^a Sedes tua Deus in sæculum sæculi: virga directionis virga regni tui.

8 Dilixisti justitiam, & odisti iniquitatem: propterea unxit te Deus tuus oleo lætitiæ præ confortibus tuis.

9 Myrrha, & gutta, & castia a vestimentis tuis, a domibus eburneis: ex quibus delectaverunt te

10 Filia regum in honore tuo.

Affuit regina a dextris tuis in vestitu deaurato, circumdata varietate.

11 Audi filia, & vide, & inclina aurem tuam: & obliviscere populum tuum, & domum patris tui.

12 Et concupisceat rex decorem tuum: quoniam ipse est Dominus Deus tuus, & adorabunt eum.

13 Et filia Tyri in muneribus vultum tuum deprecabuntur, omnes divites plebis.

14 Omnis gloria ejus filia regis ab intus, in fimbriis aureis

15 Circumamicta varietatibus.

Adducentur regi virgines post eam: proximæ ejus afferentur tibi.

16 Afferentur in lætitia & exultatione: adducentur in templum regis.

17 Pro patribus tuis nati sunt tibi filii: constitues eos principes super omnem terram.

18 Memores erunt nominis tui in omni generatione & generationem.

Propterea populi constabuntur tibi in æternum: & in sæculum sæculi.

1 In finem filii Core pro arcanis. Psalm. XLV.

2 Deus noster refugium, & virtus: adjutor in tribulationibus, quæ invenerunt nos

animis.

3 Propterea non timebimus, dum turbabitur terra: & transferentur montes in cor maris.

4 Sonuerunt & turbatae sunt aquæ eorum: conturbati sunt montes in fortitudine ejus.

5 Fluminis imperus lætificat civitatem Dei: sanctificavit tabernaculum suum Altissimus.

6 Deus in medio ejus, non commovebitur: adjuvabit eam Deus mane dituculo.

7 Conturbatae sunt gentes, & inclinatae sunt regna: dedit vocem suam, mota est terra.

8 Dominus virtutum nobiscum: susceptor noster Deus Jacob.

9 Venite, & videte opera Domini, quæ profuit prodigia super terram:

10 Auferens bella usque ad finem terræ.

Arcum conteret, & confringet arma: & scuta comburent igni:

11 Vacate, & videte, quoniam ego sum Deus: exaltabor in gentibus, & exaltabor in terra.

12 Dominus virtutum nobiscum: susceptor noster Deus Jacob.

1 In finem, pro filiis Core Psalmus XLVI.

2 Omnes Gentes plaudite manibus: jubilate Deo in voce exultationis.

3 Quoniam Dominus excelsus, terribilis: Rex magnus super omnem terram.

4 Subjecit populos nobis, & gentes sub pedibus nostris.

5 Elegit nobis hæreditatem suam, speciem Jacob, quam dilexit.

6 ^a Ascendit Deus in jubilo, & Dominus in voce tubæ. ^a Reg. 6. 15.

7 Psallite Deo nostro, psallite: psallite Regi nostro, psallite.

8 Quoniam Rex omnis terræ Deus: psallite sapienter.

9 Regnabit Deus super Gentes: Deus sedet super sedem sanctam suam.

10 Principes populorum congregati sunt cum Deo Abraham: quoniam dii fortes terræ, vehementer elevati sunt.

- 1 Psalmus Cantici filii Core secunda Sab-
bati, XLVII.
- 2 **M**agnus Dominus, & laudabilis nimis in
civitate Dei nostri, in monte sancto
ejus.
- 3 Fundatur exultatione universa terræ mons
Sion, latera Aquilonis, civitas Regis magni.
- 4 Deus in domibus ejus cognoscetur, cum sus-
cipiet eam.
- 5 Quoniam ecce reges terræ congregati sunt:
convenerunt in unum.
- 6 Ipsi videntes sic admisi sunt, conturbati
sunt, commoti sunt:
- 7 Tremor apprehendit eos.
Ibi dolores ut parturientis.
- 8 In insitu vehementi conteres naves Tharsis.
- 9 Sicut audivimus, sic vidimus in civitate
Domini virtutum, in civitate Dei nostri: Deus
fundavit eam in æternum.
- 10 Suscepimus, Deus, misericordiam tuam, in
medio templi tui.
- 11 Secundum nomen tuum Deus, sic & laus
tua in fines terræ: justitia plena est dextera tua.
- 12 Laterur mons Sion, & exultent filie Ju-
da, propter judicia tua Domine.
- 13 Circumdate Sion, & complectimini eam:
narrate in turribus ejus.
- 14 Ponite corda vestra in virtute ejus: & di-
stribuite domos ejus, ut enarretis in progenie
altera.
- 15 Quoniam hic est Deus, Deus noster in æter-
num, & in sæculum sæculi: ipse reget nos in
sæcula.

1 In finem, filii Core Psalmus XLVIII.

- 2 **A**udite hæc omnes Gentes: auribus per-
cipite omnes, qui habitatis orbem:
- 3 Quique terrigenæ, & filii hominum: simul
in unum divites & pauper.
- 4 Os meum loquetur sapientiam: & medita-
tio cordis mei prudentiam.
- 5 **Inclinabo in parabolam aurem meam:**
aperiam in psalterio propositionem meam.

6 Cur

* Psal.
77. 2.
Matth. 13.
35.

- 6 Cur timebo in die mala? iniquitas calcanei
mei circumdabit me:
- 7 Qui confidunt in virtute sua: & in multitu-
dine divitiarum suarum gloriantur.
- 8 Frater non redimit, redimet homo: non
dabit Deo placationem suam.
- 9 Et pretium redemptionis animæ suæ: & la-
borabit in æternum,
- 10 Et vivet adhuc in finem.
- 11 Non videbit interitum, cum viderit sa-
pientes morientes: simul insipiens, & stultus
peribunt,
Et relinquent alienis divitias suas:
- 12 Et sepulchra eorum domus illorum in
æternum.
- Tabernacula eorum in progenie, & progenie:
vocaverunt nomina sua in terris suis.
- 13 Et homo, cum in honore esset, non in-
tellexit: comparatus est jumentis insipientibus,
& similis factus est illis.
- 14 Hæc via illorum scandalum ipsis: & postea
in ore suo complacebunt.
- 15 Sicut oves in inferno positi sunt: mors
depascet eos.
- Et dominabuntur eorum justi in matutino: &
auxilium eorum veterascet in inferno a gloria
eorum.
- 16 Verumtamen Deus redimet animam meam
de manu inferi, cum acceperit me.
- 17 Ne timueris, cum dives factus fueris homo:
& cum multiplicata fuerit gloria domus ejus.
- 18 Quoniam cum interierit, non timet omnia:
neque descendet cum eo gloria ejus.
- 19 Quia anima ejus in vita ipsius benedic-
tur: confitebitur tibi, cum benefeceris ei.
- 20 Introibit usque in progenies patrum suo-
rum: & usque in æternum non videbit lumen.
- 21 Homo, cum in honore esset, non intel-
lexit: comparatus est jumentis insipientibus, &
similis factus est illis.
- 1 Psalmus Asaph. XLIX.
- D**eus deorum Dominus locutus est: & voca-
vit terram, A

A solis ortu usque ad occasum:

2 Ex Sion species decoris ejus.

3 Deus manifeste veniet: Deus noster & non filebit.

Ignis in conspectu ejus exardescet; & in circuitu ejus tempestas valida.

4 Advocavit cœlum defursum: & terram discernere populum suum.

5 Congregate illi sanctos ejus: qui ordinant testamentum ejus super sacrificia.

6 Et annuntiabunt cœli justitiam ejus: quoniam Deus judex est.

7 Audi populus meus, & loquar: Israel, & testificabor tibi: Deus Deus tuus ego sum.

8 Non in sacrificiis tuis arguam te: holocausta autem tua in conspectu meo sunt semper.

9 Non accipiam de domo tua vitulos: neque de gregibus tuis hircos.

10 Quoniam mea sunt omnes ferae sylvarum, jumenta in montibus & boves.

11 Cognovi omnia volatilia cœli: & pulchritudo agri mecum est.

12 Si esuriero, non dicam tibi: meus est enim orbis terræ, & plenitudo ejus.

13 Numquid manducabo carnes taurorum? aut sanguinem hircorum potabo?

14 Immola Deo sacrificium laudis: & redde altissimo vota tua.

15 Et invoca me in die tribulationis: eruam te, & honorificabis me.

16 Peccatori autem dixit Deus: Quare enarras justitias meas, & assumis testamentum meum per os tuum?

17 Tu vero odisti disciplinam: & projecisti sermones meos retrorsum:

18 Si videbas furem, currebas cum eo: & cum adulteris portionem tuam ponebas.

19 Os tuum abundavit malitia: & lingua tua concinnabat dolos.

20 Sedens adversus fratrem tuum loquebaris, & adversus filium matris tuæ ponebas scandalum:

21 Hæc fecisti, & tacui.

Existimasti inique quod ero tui similis: arguam te, & statuam contra faciem tuam.

22 Inteligite hæc, qui obliviscimini Deum; nequando rapiat, & non sit qui eripiat.

23 Sacrificium laudis honorificabit me: & illic iter, quo ostendam illi salutare Dei.

1 In finem, Psalmus David,

2 Cum venit ad eum Nathan Propheta quando intravit ad Bethsabee.

(2. Reg. 12.) Psalmus L.

3 **M**iserere mei Deus, secundum magnam misericordiam tuam.

Et secundum multitudinem miserationum tuarum, dele iniquitatem meam.

4 Amplius lava me ab iniquitate mea: & a peccato meo munda me.

5 Quoniam iniquitatem meam ego cognosco: & peccatum meum contra me est semper.

6 Tibi soli peccavi, & malum coram te feci: * ut justificeris in sermonibus tuis, & vincas * Rom. 3. 4.

7 Ecce enim in iniquitatibus conceptus sum: & in peccatis concepit me mater mea,

8 Ecce enim veritatem dilexisti: incerta, & occulta sapientiæ tuæ manifestasti mihi.

9 * Asperges me hyssopo, & mundabor: lavabis me, & super nivem dealbabor. * Lev. 14. Num. 19.

10 Auditui meo dabis gaudium & lætitiæ: & exultabunt ossa humiliata.

11 Averte faciem tuam a peccatis meis: & omnes iniquitates meas dele.

12 Cor mundum crea in me Deus: & spiritum rectum innova in visceribus meis.

13 Ne projicias me a facie tua: & spiritum sanctum tuum ne auferas a me.

14 Redde mihi lætitiæ salutaris tui: & spiritu principali confirma me.

15 Docebo iniquos vias tuas, & impii ad te convertentur.

16 Libera me de sanguinibus Deus, Deus salutis meæ, & exultabit lingua mea justitiam tuam.

17 Domine, labia mea aperies: & os meum annuntiabit laudem tuam.

18 Quoniam si voluisses sacrificium, dedissem utique: holocaustis non delectaberis.

19 Sacrificium Deo spiritus contribulatus: cor contritum, & humiliatum Deus non despicias.

20 Benigne fac, Domine, in bona voluntate tua Sion, ut aedificentur muri Jerusalem.

21 Tunc acceptabis sacrificium iustitiæ, oblationes, & holocausta: tunc imponent super altare tuum vitulos.

1 In finem, Intellectus David,

2 Cum venit Doeg Idumæus, & nuntiavit Sauli: Venit David in domum Achimelech.

(1. Reg. 22. 9.) Psalmus LI.

3 Quid gloriaris in malitia, qui potens es in iniquitate?

4 Tota die iniustitiam cogitavit lingua tua: sicut novacula acuta fecisti dolum.

5 Dilixisti malitiam super benignitatem: iniquitatem magis, quam loqui equitatem.

6 Dilixisti omnia verba precipitationis, lingua dolosa.

7 Propterea Deus destruet te in finem, evellet te, & emigrabit te de tabernaculo tuo: & radicem tuam de terra viventium.

8 Videbunt iusti, & timebunt, & super eum ridebunt, & dicent:

9 Ecce homo, qui non posuit Deum adiutorem suum:

Sed speravit in multitudine divitiarum suarum: & prevaluit in vanitate sua.

10 Ego autem, sicut oliva fructifera in domo Dei, speravi in misericordia Dei in æternum: & in sæculum sæculi.

11 Confitebor tibi in sæculum quia fecisti: & expectabo nomen tuum, quoniam bonum est in conspectu sanctorum tuorum.

1 In finem, pro Maeleth intelligentia David, Psalmus LII.

* Psal.
12. 1.

Dixit insipiens in corde suo: Non est Deus.

2 Corrupti sunt, & abominabiles facti sunt in iniquitatibus: non est qui faciat bonum.

* Psal.
12. 2.

3 Deus de cælo prospexit super filios hominum: ut videat si est intelligens, aut requirens Deum.

4 Omnes declinaverunt, simul inutiles facti sunt: non est, qui faciat bonum, non est usque ad unum.

5 Nonne scient omnes, qui operantur iniquitatem, qui devorant plebem meam ut cibum panis?

6 Deum non invocaverunt: illic trepidaverunt timore, ubi non erat timor.

Quoniam Deus dissipavit ossa eorum, qui hominibus placeant: confusi sunt, quoniam Deus sprevit eos.

7 Quis dabit ex Sion salutare Israel? cum converterit Deus captivitatem plebis suæ, exultabit Jacob, & lætabitur Israel.

1 In finem, In carminibus intellectus David.

2 Cum venissent Ziphæi, & dixissent ad Saul: Nonne David absconditus est apud nos?

(1. Reg. 23. 19. 826. 1.) Psalmus LIII.

3 Deus in nomine tuo salvum me fac: & in virtute tua iudica me.

4 Deus exaudi orationem meam: auribus percipe verba oris mei.

5 Quoniam asseni insurrexerunt adversum me, & fortes quaesierunt animam meam: & non proposuerunt Deum ante conspectum suum.

6 Ecce enim Deus adjuvat me: & Dominus susceptor est anime mee.

7 Averte mala inimicis meis: & in veritate tua disperse illos.

8 Voluntarie sacrificabo tibi, & confitebor nomini tuo Domine: quoniam bonum est:

9 Quoniam ex omni tribulatione eripuisti me: & super inimicos meos desepxit oculus meus.

1 In finem, In carminibus intellectus David. Psalmus LIV.

2 Exaudi, Deus orationem meam, & ne despexeris deprecationem meam:

3 Intende mihi, & exaudi me.

Contristatus sum in exercitatione mea: & conturbatus sum

4 A voce inimici, & tribulatione peccatoris.

Quo-

Quoniam declinaverunt in me iniquitates: & in ira molesti erant mihi.

5 Cor meum conturbatum est in me: & formido mortis cecidit super me.

6 Timor & tremor venerunt super me: & contexerunt me tenebræ:

7 Et dixi: Quis dabit mihi pennas sicut columbæ, & volabo, & requiescam?

8 Ecce elongavi fugiens: & mansi in solitudine.

9 Expectabam eum, qui salvum me fecit a pusillanimitate spiritus, & tempestate.

10 Præcipita Domine, divide linguas eorum: quoniam vidi iniquitatem, & contradictionem in civitate.

11 Die ac nocte circumdabit eam super muros ejus iniquitas: & labor in medio ejus,

12 Et iniustitia.

Et non defecit de plateis ejus usura, & dolus.

13 Quoniam si inimicus meus maledixisset mihi, sustinuissem utique.

Et si is, qui oderat me, super me magna locutus fuisset: abscondissem me forsitan ab eo.

14 Tu vero homo unanims: dux meus, & notus meus.

15 Qui simul mecum dulces capiebas cibos: in domo Dei ambulavimus cum consensu.

16 Veniat mors super illos: & descendant in infernum viventes:

Quoniam nequitie in habitaculis eorum: in medio eorum.

17 Ego autem ad Deum clamavi: & Dominus salvabit me.

18 Vespere, & mane, & meridie narrabo & annuntiabo: & exaudiet vocem meam.

19 Redimet in pace animam meam ab his, qui appropinquant mihi: quoniam inter multos erant mecum.

20 Exaudiet Deus, & humiliabit illos, qui est ante secula.

Non enim est illis commutatio, & non timuerunt Deum:

21 Extendit manum suam in retribuendo.

Con-

Contaminaverunt testamentum ejus,

22 Divisi sunt ab ira vultus ejus: & appropinquavit cor illius.

Molliti sunt sermones ejus super oleum: & ipsi sunt jacula.

23 * Jacta super Dominum curam tuam, & * Matth. 6. 25. Luc. 12. 22. ipse te eutriet: non dabit in æternum fluctuationem iusto.

24 Tu vero Deus, deduces eos, in puteum interitus.

Viri sanguinum, & dolosi non dimidiabunt dies suos: ego autem sperabo in te Domine.

1 In finem, pro populo, qui a Sanctis longe factus est, David in tituli inscriptionem, cum tenuerunt eum Allophyli in Geth.

(1. Reg. 21. 12.) Psalmus LV.

2 **M**iserere mei Deus, quoniam conculcavit me homo: tota die impugnans tribulavit me.

3 Conculcaverunt me inimici mei tota die: quoniam multi bellantes adversum me.

4 Ab altitudine diei timebo: ego vero in te sperabo.

5 In Deo laudabo sermones meos, in Deo speravi: non timebo quid faciat mihi cato.

6 Tota die verba mea execrabantur: adversum me omnes cogitationes eorum, in malum.

7 Inhabitabunt & abscondent: ipsi calcaneum meum observabunt.

Sicut sustinuerunt animam meam,

8 Pro nihilo salves facies illos: in ira populos confringes.

9 Deus, vitam meam annuntiavi tibi: posuisti lacrymas meas in conspectu tuo,

Sicut & in promissione tua:

10 Tunc convertentur inimici mei retrorsum.

11 In quacumque die invocavero te: ecce cognovi, quoniam Deus meus es.

12 In Deo laudabo verbum, in Domino laudabo sermonem: in Deo speravi: non timebo, quid faciat mihi homo.

Tom. III.

Q

12

12 In me sunt Deus vota tua, quæ reddam, laudationes tibi.

13 Quoniam eripuisti animam meam de morte, & pedes meos de lapsu: ut placeam coram Deo in lumine viventium.

1 In finem, Ne disperdas, David in tituli inscriptionem, cum fugeret a facie Saul in speluncam. (2. Reg. 22. 1. & 24. 4.)
Psalmus LVI.

2 **M**iserere mei Deus, miserere mei: quoniam in te confidit anima mea.
Et in umbra alarum tuarum sperabo, donec transeat iniquitas.

3 Clamabo ad Deum altissimum: Deum, qui benefecit mihi.

4 Misit de cælo, & liberavit me: dedit in opprobrium conculcantes me.

Misit Deus misericordiam suam, & veritatem suam,

5 Et eripuit animam meam de medio catulorum leonum: dormivi conturbatus.

Filii hominum dentes eorum arma & sagittæ: & lingua eorum gladius acutus.

6 Exaltare super cælos Deus: & in omnem terram gloria tua.

7 Laqueum paraverunt pedibus meis: & incurvaverunt animam meam.

Foderunt ante faciem meam foveam: & inciderunt in eam.

8 Paratum cor meum Deus, paratum cor meum, cantabo, & psalmum dicam.

9 Exurge gloria mea, exurge psalterium & cithara: exurgam diluculo.

10 Confitebor tibi in populis Domine: & psalmum dicam tibi in gentibus:

11 Quoniam magnificata est usque ad cælos misericordia tua, & usque ad nubes veritas tua.

12 Exaltare super cælos Deus: & super omnem terram gloria tua.

1 In finem, Ne disperdas, David in tituli inscriptionem. Psalmus LVII.

2 **S**I vere utique iustitiam loquimini, redæ judicate filii hominum.

3 Etenim in corde iniquitates operamini: in terra iniustitias manus vestræ concinnant.

4 Alienati sunt peccatores a vulva, erraverunt ab utero: locuti sunt falsa.

5 Furor illis secundum similitudinem serpentis: sicut aspidis sardæ, & obturant aures suas,

6 Quæ non exaudiet vocem incantantium: & venefici incantantis sapienter.

7 Deus conteret dentes eorum in ore ipsorum: molas leonum confringet Dominus.

8 Ad nihilum devenient tanquam aqua decurrens: intendit arcum suum, donec infirmetur.

9 Sicut cera, quæ fluit, auferentur: supercæcidit ignis, & non viderunt solem.

10 Priusquam intelligerent spinæ vestræ rhæmnum: sicut viventes, sic in ira absorbet eos.

11 Lætabitur iustus, cum viderit vindictam: manus suas lavabit in sanguine peccatoris.

12 Et dicet homo: Si utique est fructus iusto: utique est Deus iudicans eos in terra.

1 In finem, Ne disperdas, David in tituli inscriptionem, quando misit Saul, & custodivit domum ejus, ut eum interficeret.

(1. Reg. 19. 11.) Psalmus LVIII.

2 **E**Ripe me de inimicis meis Deus meus: & ab insurgentibus in me libera me.

3 Eripe me de operantibus iniquitatem: & de viris sanguinum salva me.

4 Quia ecce ceperunt animam meam: irruerunt in me fortes.

5 Neque iniquitas mea, neque peccatum meum Domine: sine iniquitate cucurri, & direxi.

6 Exurge in occursum meum, & vide: & tu Domine Deus virtutum, Deus Israel.

Intende ad visitandas omnes gentes: non miserearis omnibus, qui operantur iniquitatem.

7 Convertentur ad vesperam: & tamem patientur ut canes, & circuibunt civitatem.

8 Recce loquentur in ore suo, & gladius in labiis eorum: quoniam quis audivit?

9 Et tu Domine deridebis eos : ad nihilum deduces omnes gentes.

10 Fortitudinem meam ad te custodiam, quia Deus susceptor meus es :

11 Deus meus, misericordia ejus præveniet me.

12 Deus ostendet mihi super inimicos meos, ne occidas eos : nequando obliviscantur populi mei.

Disperge illos in virtute tua : & depone eos protector meus Domine :

13 Delictum oris eorum, sermonem labiorum ipsorum : & comprehendantur in superbia sua.

Et de execratione & mendacio annuntiabuntur

14 In consummatione : in ira consummationis, & non erunt.

Et scient quia Deus dominabitur Jacob : & finium terræ.

15 Convertentur ad vesperam, & famem patientur ut canes : & circuitant civitatem.

16 Ipsi dispergentur ad manducandum : si vero non fuerint saturati, & murmurabunt.

17 Ego autem cantabo fortitudinem tuam : & exultabo mane misericordiam tuam.

Quia factus es susceptor meus, & refugium meum, in die tribulationis meæ.

18 Adjutor meus tibi psallam, quia Deus susceptor meus es : Deus meus misericordia mea.

1 In finem, Pro his, qui immutabuntur, in tituli inscriptionem ipsi David in doctrinam.

2 Cum succendit Mesopotamiam Syriæ, & Soba, & convertit Joab, & percussit Idumæam in valle Salinarum duodecim millia. (2. Reg. 8. 1. & 10. 7. & 1. Par. 18. 1.) Psal. LIX.

3 Deus repulisti nos, & destruxisti nos : iratus es, & misertus es nobis.

4 Commovisti terram, & conturbasti eam : sana contritiones ejus, quia commota est.

5 Ostendisti populo tuo dura : potasti nos vino compunctionis.

6 Dedisti metuentibus te significationem : ut fugiant a facie arcus :

Ut liberentur dilecti tui :

7 Sal.

7 Salvum fac dextera tua, & exaudi me.

8 Deus locutus est in sancto suo : lætabor, & partabor Sichimam : & convallem tabernaculorum metabor.

9 Meus est Galaad, & meus est Manasses : & Ephraim fortitudo capitis mei.

Juda rex meus :

10 Moab olla spei meæ.

In Idumæam extendam calcamentum meum : mihi alienigenæ subditi sunt.

11 Quis deducet me in civitatem munitam ? quis deducet me usque in Idumæam ?

12 Nonne tu Deus, qui repulisti nos ? & non egredieris Deus in virtutibus nostris ?

13 Da nobis auxilium de tribulatione : quia vana salus hominis.

14 In Deo faciemus virtutem : & ipse ad nihilum deducet tribulantes nos.

1 In finem, in hymnis David Psal. LX.

2 Exaudi Deus deprecationem meam : intende orationi meæ.

3 A finibus terræ ad te clamavi, dum anxietur cor meum, in petra exaltasti me.

Deduxisti me,

4 Quia factus es spes mea : turris fortitudinis a facie inimici.

5 Inhabitabo in tabernaculo tuo in sæcula, protegar in velamento alarum tuarum.

6 Quoniam tu Deus meus, exaudisti orationem meam : dedisti hæreditatem timentibus nomen tuum.

7 Dies super dies regis adjicies : annos ejus usque in diem generationis & generationis.

8 Permanet in æternum in conspectu Dei : misericordiam & veritatem ejus quis requirit ?

9 Sic psalmum dicam nomini tuo in sæculum sæculi : ut reddam vota mea de die in diem.

1 In finem, Pro Idithum, Psalm. David LXI.

2 Nonne Deo subjecta erit anima mea ? ab ipso enim salutare meum.

Q 3

3 Nam

3 Nam & ipse Deus meus, & salutaris meus: susceptor meus, non movebor amplius.

4 Quousque irruitis in hominem? interficitis universi vos, tanquam parieti inclinato, & materia depulsa?

5 Verumtamen pretium meum cogitaverunt repellere, cucurri in fidi: ore suo benedicebant, & corde suo maledicebant.

6 Verumtamen Deo subjecta esto anima mea: quoniam ab ipso patientia mea.

7 Quia ipse Deus meus, & salvator meus: adjutor meus, non emigrabo.

8 In Deo salutare meum, & gloria mea; Deus auxilii mei, & spes mea in Deo est.

9 Sperate in eo omnis congregatio populi, effundite coram illo corda vestra: Deus adjutor noster in æternum.

10 Verumtamen vani filii hominum, mendaces filii hominum in statervis: ut decipiant ipsi de vanitate in idipsum.

11 Nolite sperare in iniquitate, & rapinas nolite concupiscere: divitiis si affluant, nolite cor apponere.

12 Semel locutus est Deus, duo hæc audivi, quia potestas Dei est.

13 Et tibi Domine misericordia: * quia tu reddes unicuique juxta opera sua.

* Matth.
16. 27.
Rom. 2. 6.
1. Cor. 3.
8.
Gal. 6. 5.

1 Psalmus David, Cum esset in deserto Idumæ. (1. Reg. 22. 5.) LXII.

2 Deus Deus meus, ad te de luce vigilo, sitivit in te anima mea, quam multipliciter tibi caro mea.

3 In terra deserta, & invia, & iniquosa: sic in sancto apparui tibi, ut viderem virtutem tuam, & gloriam tuam.

4 Quoniam melior est misericordia tua super vitas: labia mea laudabunt te.

5 Sic benedicam te in vita mea: & in nomine tuo levabo manus meas.

6 Sicut adipe & pinguedine repletur anima mea: & labiis exultationis laudabit os meum.

7 Si memor fui tui super fratrum meum, in matutinis meditabor in te: 8

8 Quia fuisti adjutor meus.

9 Et in velamento alarum tuarum exultabo, adhæsit anima mea post te: me suscepit dextera tua.

10 Ipsi vero in vanum quæsierunt animam meam, introibunt in inferiora terræ:

11 Tradentur in manus gladii, partes vulpium erunt.

12 Rex vero lætabitur in Deo, laudabuntur omnes qui jurant in eo: quia obstructum est os loquentium iniqua.

1 In finem, Psalmus David LXIII.

2 Exaudi Deus orationem meam, cum deprecor: a timore inimici eripe animam meam.

3 Protexisti me a conventu malignantium: a multitudine operantium iniquitatem.

4 Quia exaceruerunt ut gladium linguas suas: intenderunt arcum rem amaram,

5 Ut sagittent in occultis immaculatum.

6 Subito sagittabunt eum, & non timebunt: firmaverunt sibi sermonem nequam.

Narraverunt ut absconderent laqueos; dixerunt: Quis videbit eos?

7 Scrutati sunt iniquitates: defecerunt scrutantes scrutatio.

Accedet homo ad cor altum:

8 Et exaltabitur Deus.

Sagittæ parvulorum factæ sunt plagæ eorum:

9 Et infirmatæ sunt contra eos linguæ eorum.

Conturbati sunt omnes qui videbant eos:

10 Et timuit omnis homo.

Et annuntiaverunt opera Dei: & facta ejus intellexerunt.

11 Lætabitur justus in Domino, & sperabit in eo, & laudabuntur omnes recti corde.

1 In finem, Psalmus David, Canticum Jeremiæ, & Ezechielis populo transmigrationis, cum inciperent exire. LXIV.

2 TE decet hymnus Deus in Sion: & tibi reddetur votum in Jerusalem.

3 Exaudi orationem meam: ad te omnis caro veniet.

4 Verba iniquorum pravaluerunt super nos: & impietatis nostris tu propitiaberis.

5 Beatus, quem elegisti, & assumplisti: inhabitabit in atris tuis.

Replebimur in bonis domus tue: sanctum est templum tuum.

6 Mirabile in equitate.

Exaudi nos Deus salutaris noster, spes omnium finium terræ, & in mari longe.

7 Preparans montes in virtute tua, accinctus potentia:

8 Qui conturbas profundum maris, sonum fluctuum ejus.

Turbabuntur gentes,

9 Et timebunt qui habitant terminos a signis tuis: exitus matutini & vespere delectabis.

10 Visitasti terram & inebriasti eam: multiplicasti locupletare eam.

Flumen Dei repletum est aquis, parasti cibum illorum: quoniam ita est preparatio ejus.

11 Rivos ejus inebria, multiplica geminina ejus: in stillicidiis ejus lætabitur germinans.

12 Benedices coronæ anni benignitatis tue: & campi tui replebuntur ubertate.

13 Pinguescent speciosa deserti: & exultatione colles accingentur.

14 Induti sunt arietes ovium, & valles abundabunt frumento: clamabunt, etenim hymnum dicent.

1 In finem; Canticum Psalmi resurrectionis.
Psalmus LXV.

Jubilato Deo omnis terra:

2 Psalmum dicite nomini ejus: date gloriam laudi ejus.

3 Dicite Deo quam terribilia sunt opera tua Domine! in multitudine virtutis tue mentientur tibi inimici tui.

4 Omnis terra adoret te, & psallat tibi: psalmum dicat nomini tuo.

5 Venite, & videte opera Dei: terribilis in consiliis super filios hominum.

6 Qui convertit mare in aridam, in flumine pertransibunt pede: ibi lætabimur in ipso.

7 Qui dominatur in virtute sua in æternum, oculi ejus super gentes respiciunt: qui exasperant, non exaltentur in semetipsis.

8 Benedicite Gentes Deum nostrum: & audiam facite vocem laudis ejus.

9 Qui posuit animam meam ad vitam: & non dedit in commotionem pedes meos.

10 Quoniam probasti nos Deus: igne nos examinasti, sicut examinatur argentum.

11 Induxisti nos in laqueum, posuisti tribulationes in dorso nostro:

12 Imposuisti homines super capita nostra.

Transivimus per ignem & aquam: & eduxisti nos in refrigerium.

13 Introibo in domum tuam in holocaustis: reddam tibi vota mea.

14 Quæ distinxerunt labia mea.

Et locutum est os meum, in tribulatione mea.

15 Holocausta medullata offeram tibi cum incenso arietum: offeram tibi boves cum hircis.

16 Venite, audite, & narrabo, omnes qui timetis Deum, quanta fecit anima mea.

17 Ad ipsum ore meo clamavi, & exaltavi sub lingua mea.

18 Iniquitatem si aspexi in corde meo, non exaudiet Dominus.

19 Propterea exaudivit Deus, & attendit voci deprecantis meæ.

20 Benedictus Deus, qui non amovit orationem meam, & misericordiam suam a me.

1 In finem, in hymnis. Psalmus Cantici David LXVI.

Deus misereatur nostri, & benedicat nobis: illuminet vultum suum super nos, & misereatur nostri.

2 Ut cognoscamus in terra viam tuam: in omnibus gentibus salutare tuum.

3 Confiteantur tibi populi Deus: confiteantur tibi populi omnes.

4 Lætentur & exultent gentes: quoniam judi-

dicas populos in æquitate, & gentes in terra dirigis.

6 Conſteantur tibi populi Deus: conſteantur tibi populi omnes:

7 Terra dedit fructum ſuum.

Benedicat nos Deus, Deus noſter,

8 Benedicat nos Deus: & metuant eum omnes fines terræ.

1 In ſinem, Pſalmus Cantici ipſi David,
LXVII.

2 **E**xurgat Deus, & diſſipentur inimici ejus, & fugiant qui oderunt eum, a facie ejus.

3 Sicut deficit fumus, deficient: ſicut fuit cæra a facie ignis, ſic pereant peccatores a facie Dei.

4 Et juſti epulentur, & exultent in conſpectu Dei: & delectentur in lætitia.

5 Cantate Deo, pſalmum dicite nomini ejus: iter facite ei, qui aſcendit ſuper occaſum: Dominus nomen illi.

Exultate in conſpectu ejus, turbabuntur a facie ejus,

6 Patris orphanorum, & judicis viduarum.

Deus in loco ſancto ſuo:

7 Deus qui inhabitare facit unius moris in domo:

Qui educit vinctos in fortitudine, ſimiliter eos, qui exaſperant, qui habitant in ſepulchris.

8 Deus cum egredereris in conſpectu populi tui, cum pertranſires in deſerto:

9 Terra mota eſt, etenim cæli diſtillaverunt a facie Dei Sinai, a facie Dei Iſrael.

10 Pluviam voluntariam ſegregabis Deus hæreditati tuæ: & infirmata eſt, tu vero perfeciſti eam.

11 Animalia tua habitabunt in ea: paſſi in dulcedine tua pauperi, Deus.

12 Dominus dabit verbum evangelizantibus, virtute multa.

13 Rex virtutum dilecti dilecti: & ſpeciei domus dividere ſpelia.

14 Si dormiatis inter mellos clericos, pennæ

columbæ deargentatæ, & poſteriora dorſi ejus in pallore auri.

15 Dum diſcernit cæleſtis reges ſuper eam, nive dealbabuntur in Selmon:

16 Mons Dei, mons pinguis.

Mons coagulatus, mons pinguis:

17 Ut quid ſuſpicamini montes coagulatos?

Mons in quo beneplacitum eſt Deo habitare in eo: etenim Dominus habitabit in ſinem.

18 Currus Dei decem millibus multiplex, militia lætantium: Dominus in eis in Sina in Sancto.

19 * Aſcendiſti in altum, cepiſti captivitatem: accepisti dona in hominibus:

Etenim non credentes, inhabitare Dominum Deum.

20 Benedictus Dominus die quotidie, proſperum iter faciet nobis Deus ſalutarium noſtrorum.

21 Deus noſter, Deus ſalvos faciendi: & Domini Domini exitus mortis.

22 Verumtamen Deus confringet capita inimicorum ſuorum: verticem capilli perambulatum in deliciis ſuis.

23 Dixit Dominus: Ex Baſan convertam, convertam in profundum maris:

24 Ut intingatur pes tuus in ſanguine: lingua canum tuorum ex inimicis, ab ipſo.

25 Viderunt ingreſſus tuos Deus, ingreſſus Dei mei: regis mei, qui eſt in ſancto.

26 Prævenierunt principes conjuncti pſallentibus, in medio juvenalarum tympaniſtriarum.

27 In eccleſiis benedicite Deo Domino, de fontibus Iſrael.

28 Ibi Benjamin adoleſcentulus, in mentis exceſſu.

Principes Juda, duces eorum: principes Zabulon, principes Nephthali.

29 Manda Deus virtuti tuæ: confirma hoc Deus, quod operatus es in nobis.

30 A templo tuo in Jeruſalem, tibi offerent reges munera.

31 Inrepa feras arundinis, congregatio taurorum in vaccis populorum: ut excludant eos, qui probati ſunt argento.

Disſipa gentes, quæ bella volunt:
 32 Venient legati ex Ægypto: Æthiopia præ-
 veniet manus ejus Deo.
 33 Regna terræ, cantate Deo: pſallite Domi-
 no, pſallite Deo,
 34 Qui aſcendit ſuper cælum cœli, ad Orientem.
 Ecce dabit voci ſuæ vocem virtutis,
 35 Date gloriam Deo ſuper Iſrael, magnifi-
 centia ejus, & virtus ejus in nubibus.
 36 Mirabilis Deus in ſanctis ſuis, Deus Iſrael
 ipſe dabit virtutem & fortitudinem plebi ſuæ,
 benedictus Deus.

1 In finem, pro iis, qui commutabuntur
 David. Pſalmus LXVIII.

2 SALVUM me fac Deus: quoniam intrave-
 runt aquæ uſque ad animam meam.

3 Infixus ſum in limbo profundis: & non eſt
 ſubſtantia.

Veni in altitudinem maris: & tempeſtas de-
 merſit me.

4 Laboravi clamans, rauce factæ ſunt fauces
 meæ: defecerunt oculi mei, dum ſpero in Deum
 meum.

5 Multiplicati ſunt ſuper capillos capitis mei,
 qui oderunt me gratis.

Confortati ſunt, qui perſecuti ſunt me inimici
 mei injuſte: quæ non rapui, tunc exolvebam.

6 Deus tu ſcis inſipientiam meam: & delicta
 mea a te non ſunt abſcondita.

7 Non erubeſcant in me, qui expectant te Do-
 mine, Domine virtutum.

Non confundantur ſuper me, qui quærun-
 te, Deus Iſrael.

8 Quoniam propter te ſuſtinui opprobrium:
 operuit confuſio faciem meam.

9 Extraneus factus ſum fratribus meis, & per-
 egrinus filiis matris meæ.

10 * Quoniam zelus domus tuæ comedit me:
 * & opprobria exprobrantium tibi, ceciderunt
 ſuper me.

11 Et operui in jejunio animam meam: &
 factum eſt in opprobrium mihi.

* Joan.
 2. 17.
 * Rom.
 15. 3.

12 Et poſui veſtimentum meum cilicium: &
 factus ſum illis in parabolam.

13 Adverſum me loquebantur, qui ſedebant in
 porta: & in me pſallebant, qui bibebant vinum.

14 Ego vero orationem meam ad te Domine:
 tempus beneplaciti Deus.

In multitudine miſericordiæ tuæ exaudi me,
 in veritate ſalutis tuæ.

15 Eripe me de luto, ut non inſigar: libera
 me ab iis, qui oderunt me, & de profundis
 aquarum.

16 Non me demergat tempeſtas aquæ, neque
 abſorbeat me profundum: neque urgeat ſuper
 me puteus os ſuum.

17 Exaudi me Domine, quoniam benigna eſt
 miſericordia tua; ſecundum multitudinem miſe-
 rationum tuarum respice in me.

18 Et ne avertas faciem tuam a puero tuo:
 quoniam tribulor, velociter exaudi me.

19 Intende animæ meæ, & libera eam: pro-
 pter inimicos meos eripe me.

20 Tu ſcis improperium meum, & confuſio-
 nem meam, & reverentiam meam.

21 In conſpectu tuo ſunt omnes, qui tribulant
 me, improperium expectavit cor meum, & mi-
 ſeriam.

Et ſuſtinui, qui ſimul contriſtaretur, & non
 fuit: & qui conſolaretur, & non inveni.

22 * Et dederunt in eſcam meam fel: & in ſiti * Mark.
 mea potaverunt me aceto. 27. 48.

23 * Fiat menſa eorum coram ipsis in laque- * Rom.
 um, & in reſtributiones, & in ſcandalum. 11. 9.

24 Obſcurentur oculi eorum ne videant: &
 dorſum eorum ſemper incurva.

25 Effunde ſuper eos iram tuam: & furor iræ
 tuæ comprehendat eos.

26 * Fiat habitatio eorum deſerta: & in ta- * Aſſor.
 bernaculis eorum non ſit, qui inhabitet. 1. 20.

27 Quoniam quem tu percuffiſti, perſecuti
 ſunt: & ſuper dolorem vulnerum meorum addi-
 derunt.

28 Appone iniquitatem ſuper iniquitatem eo-
 rum, & non intrent in juſticiam tuam.

29 Deleantur de Libro viventium: & cum iustis non scribantur.

30 Ego sum pauper & dolens: salus tua Deus, suscepit me.

31 Laudabo nomen Dei cum cantico: & magnificabo eum in laude:

32 Et placebit Deo super vitulum novellum, cornua producentem & ungulas.

33 Videant pauperes & latentur: quærite Deum, & vivet anima vestra:

34 Quoniam exaudivit pauperes Dominus: & victos suos non despexit.

35 Laudent illum cæli & terra, mare, & omnia reptilia in eis.

36 Quoniam Deus salvam faciet Sion: & ædificabuntur civitates Juda.

Et inhabitabunt ibi, & hæreditate acquirent eam.

37 Et semen fervorum ejus possidebit eam, & qui diligunt nomen ejus, habitabunt in ea.

1 In finem, Psalmus David. In rememorationem, quod salvum fecerit eum Dominus, LXIX.

2 **D**eus in adiutorium meum intende; Domine ad adjuvandum me festina.

3 Confundantur, & reveantur, qui quærent animam meam:

4 Avertantur retrorsum, & erubescant, qui volunt mihi mala:

Avertantur statim erubescentes: qui dicunt mihi: Euge euge.

5 Exultent & latentur in te omnes, qui quærun te, & dicant semper: Magnificetur Dominus: qui diligunt salutare tuum.

6 Ego vero egenus, & pauper sum: Deus adjuva me.

Adjuvor meus, & liberator meus es tu: Domine, ne moreris.

1 Psalmus David, Filliorum Jonadab, & priorum captivorum. LXX.

In te Domine speravi, non confundar in æternum;

2 In justitia tua libera me, & eripe me. Inclina ad me aurem tuam, & salva me.

3 Esto mihi in Deum protectorem, & in locum munitum: ut salvum me facias,

Quoniam firmamentum meum, & refugium meum es tu.

4 Deus meus eripe me de manu peccatoris, & de manu contra legem agentis & iniqui:

5 Quoniam tu es patientia mea Domine: Domine, spes mea a juventute mea.

6 In te confirmatus sum ex utero: de ventre matris mee tu es protector meus.

In te cantatio mea semper:

7 Tanquam prodigium factus sum multis: & tu adiutor fortis.

8 Repleatur os meum laude, ut cantem gloriam tuam: tota die magnitudinem tuam.

9 Ne projicias me in tempore senectutis: cum defecerit virtus mea, ne derelinquas me.

10 Quia dixerunt inimici mei mihi: & qui custodiebant animam meam, consilium fecerunt in animum,

11 Dicentes: Deus dereliquit eum; persequimini, & comprehendite eum: quia non est qui eripiat.

12 Deus, ne elongeris a me: Deus meus in auxilium meum respice.

13 Confundantur, & deficiant detrahentes animæ meæ: operiantur confusione, & pudore, qui quærent mala mihi.

14 Ego autem semper sperabo: & adjiciam super omnem invidiam tuam.

15 Os meum annuntiabit justitiam tuam, tota die salutare tuum.

Quoniam non cognovi litteraturam, introibo in potentias Domini:

16 Domine, memorabor justitiæ tuæ solius.

17 Deus docuisti me a juventute mea: & usque nunc pronuntiabo mirabilia tua.

18 Et usque in senectam & senium: Deus ne derelinquas me.

Donec annuntiem brachium tuum generationi omni, quæ ventura est;

Potentiam tuam,

19 Et iustitiam tuam Deus usque in altissima,
quæ fecisti magna: Deus, quis similis tibi?

20 Quantas offendisti mihi tribulationes multas, & malas: & conversus vivificasti me: & de abyssis terræ iterum reduxisti me:

21 Multiplicasti magnificentiam tuam. & conversus consolatus es me.

22 Nam & ego confitebor tibi in vasis psalmi veritatem tuam: Deus, psallam tibi in cithara, sanctus Israel.

23 Exultabunt labia mea cum cantavero tibi: & anima mea, quam redemisti.

24 Sed & lingua mea tota die meditabitur iustitiam tuam: cum confusi & reveriti fuerint qui quæerunt mala mihi.

1 Psalmus, In Salomonem. LXXI.

2 Deus iudicium tuum regi da: & iustitiam tuam filio regis:

Judicare populum tuum in iustitia, & pauperes tuos in iudicio.

3 Suscipiant montes pacem populo: & colles iustitiam.

4 Iudicabit pauperes populi, & salvos faciet filios pauperum: & humiliabit calumniatorem:

5 Et permanebit cum Sole, & ante Lunam, in generatione & generationem.

6 Descendet sicut pluvia in vellus: & sicut stillicidia stillantia super terram.

7 Orietur in diebus ejus iustitia, & abundantia pacis: donec auferatur luna.

8 Et dominabitur a mari usque ad mare: & a flumine usque ad terminos orbis terrarum.

9 Coram illo procident Æthiopes: & inimici ejus terram lingent.

10 Reges Tharsis, & insulæ munera offerent: reges Arabum, & Saba dona adducent:

11 Et adorabunt eum omnes reges terræ: omnes gentes servient ei:

12 Quia liberabit pauperem a potente: & pauperem, cui non erat adiutor.

13 Parce pauperi & inopi: & animas pauperum salvas faciet.

14 Ex usuris & iniquitate redimet animas eorum: & honorabile nomen eorum coram illo.

15 Et vivet, & dabitur ei de auro Arabiæ, & adorabunt de ipso semper: tota die benedicent ei.

16 Et erit firmamentum in terra in summis montium, superextolletur super Libanum fructus ejus: & fiorebunt de civitate sicut fœnum terræ.

17 Sit nomen ejus benedictum in sæcula: ante Solem permanet nomen ejus.

Et benedicentur in ipso omnes tribus terræ: omnes gentes magnificabunt eum.

18 Benedictus Dominus Deus Israel, qui facit mirabilia solus.

19 Et benedictum nomen majestatis ejus in æternum: & replebitur majestate ejus omnis terra: fiat, fiat.

20 Defecerunt laudes David filii Jesse.

1 Psalmus Asaph, LXXII.

Quam bonus Israel Deus his, qui recto sunt corde!

2 Mei autem pene moti sunt pedes: pene effusi sunt gressus mei.

3 Quia zelavi super iniquos, pacem peccatorum videns.

4 Quia non est respectus morti eorum: & firmamentum in plaga eorum.

5 In labore hominum non sunt, & cum hominibus non flagellabuntur:

6 Ideo tenuit eos superbia, operati sunt iniquitate & impietate sua.

7 Prodiit quasi ex adipe iniquitas eorum: transierunt in affectum cordis.

8 Cogitaverunt, & locuti sunt nequitiam: iniquitatem in excelso locuti sunt.

9 Posuerunt in cælum os suum: & lingua eorum transivit in terra.

10 Ideo convertetur populus meus hic: & dies pleni invenientur in eis.

11 Et dixerunt: Quomodo scit Deus, & si est scientia in excelso?

1^a Ecce ipsi peccatores, & abundantes in faculo, obtinuerunt divitias.

13 Et dixi: Ergo sine causa justificavi cor meum, & lavi inter innocentes manus meas.

14 Et fui flagellatus tota die, & castigatio mea in matutinis.

15 Si dicebam: Narrabo sic: ecce nationem filiorum tuorum reprobaui.

16 Exstimabam, ut cognoscerem hoc, labor est ante me:

17 Donec intrem in Sanctuarium Dei: & intelligam in novissimis eorum.

18 Verumtamen propter dolos posuisti eis: deiecisti eos, dum allevarentur.

19 Quomodo facti sunt in desolationem, subito defecerunt: perierunt propter iniquitatem suam.

20 Velut somnium surgentium Domine, in civitate tua imaginem ipsorum ad nihilum rediges.

21 Quia inflammatum est cor meum, & renes mei commutati sunt:

22 Et ego ad nihilum redactus sum, & nescivi.

23 Ut jumentum factus sum apud te: & ego semper tecum.

24 Testuisti manum dexteram meam, & in voluntate tua deduxisti me, & cum gloria suscepisti me.

25 Quid enim mihi est in caelo? & a te quid volui super terram?

26 Defecit caro mea, & cor meum: Deus cordis mei, & pars mea Deus in aeternum.

27 Quia ecce, qui elongant se a te, peribunt: perdidisti omnes, qui fornicantur abs te.

28 Mihi autem adherere Deo bonum est: ponere in Domino Deo spem meam:

Ut annuntiem omnes praedicationes tuas, in portis filiae Sion.

1 Intellectus Afaph. Psalmus LXXIII.

UT quid Deus repulisti in finem: iratus est furor tuus super oves pascuae tuae?

2 Memor esto congregationis tuae, quam posuisti ab initio.

Redemisti virgam hereditatis tuae: mons Sion, in quo habitasti in eo.

3 Leva manus tuas in superbiis eorum in finem: quanta malignatus est inimicus in sancto!

4 Et gloriati sunt, qui oderunt te in medio solemnitatis tuae.

Posuerunt signa sua, signa:

5 Et non cognoverunt sicut in exitu super fumum.

Quasi in sylva lignorum securibus

6 Exciderunt januas ejus in idipsum: in securi, & ascia dejecerunt eam.

7 * Incenderunt igni Sanctuarium tuum: in terra polluerunt tabernaculum nominis tui. * 4. Reg. 25. 9.

8 Dixerunt in corde suo cognatio eorum simul: Quiescere faciamus omnes dies festos Dei a terra.

9 Signa nostra non vidimus, jam non est propheta: & nos non cognosceret amplius.

10 Usquequo Deus improperebit inimicus: irritat adversarius nomen tuum in finem?

11 Ut quid avertis manum tuam, & dexteram tuam, de medio sinu tuo in finem?

12 * Deus autem rex noster ante saecula: operatus est salutem in medio terra. * Luc. 1. 68.

13 Tu confirmasti in virtute tua mare: contribulasti capita draconum in aquis.

14 Tu confregisti capita draconis: dedisti eum escam populi Aethiopum.

15 Tu dirupisti fontes & torrentes: tu siccasti fluxus Echan.

16 Tuus est dies, & tua est nox: tu fabricatus es auroram & solem.

17 Tu fecisti omnes terminos terrae: testatem & ver tu psalmasti ea.

18 Memor esto hujus, inimicus improperevit Domino: & populus inspiens incitavit nomen tuum.

19 Ne tradas bestiis animas constantes tibi, & animas pauperum tuorum ne obliviscaris in finem.

20 Respice in testamentum tuum: quia repleti sunt, qui obscurati sunt terrae domibus iniquitatum.

21 Ne avertatur humilis factus confusus: pauper & inops laudabunt nomen tuum.

22 Exurge Deus, judica causam tuam: memor esto improprium tuorum, eorum quæ ab insipiente sunt tota die.

23 Ne obliviscaris voces inimicorum tuorum: superbia eorum, qui te oderunt, ascendit semper.

1 In finem, Ne corrumpas, Psalmus Cantici Asaph. Psalmus LXXIV.

2 **C**onfitebimur tibi Deus: confitebimur, & invocabimus nomen tuum.

Narrabimus mirabilia tua:

3 Cum accepero tempus, ego justitias judicabo.

4 Liquefacta est terra, & omnes qui habitant in ea: ego confirmavi columnas ejus.

5 Dixi iniquis: Nolite inique agere: & delinquentibus: Nolite exaltare cornu.

6 Nolite extollere in altum cornu vestrum, nolite loqui adversus Deum iniquitatem.

7 Quia neque ab Oriente, neque ab Occidente, neque a desertis montibus.

8 Quoniam Deus judex est.

Hunc humiliat, & hunc exultat:

9 Quia calix in manu Domini vini meri plenus misto.

Et inclinavit ex hoc in hoc: verumtamen fœx ejus non ex exinanita: bibent omnes peccatores terræ.

10 Ego autem annuntiabo in sæculum: cantabo Deo Jacob.

11 Et omnia cornua peccatorum confringam: & exaltabuntur cornua justii.

1 In finem, in Laudibus, Psalmus Asaph. Canticum ad Assyrios, LXXV.

2 **N**otus in Judæa Deus: in Israel magnum nomen ejus.

3 Et factus est in pace locus ejus: & habitatio ejus in Sion.

4 Ibi confregi potentias arcuum, scutum, gladium, & bellum.

5 Illuminans tu mirabiliter a montibus æternis.

6 Tur-

6 Turbati sunt omnes insipientes corde. Dormierunt somnum suum: & nihil invenerunt omnes viri divitiarum in manibus suis.

7 Ab increpatione tua, Deus acob, dormitaverunt, qui ascenderunt equos. 1

8 Tu terribilis es, & quis resistet tibi? ex tunc ira tua.

9 De cœlo auditum fecisti judicium: terra tremuit & quievit,

10 Cum exurgeret in judicium Deus, ut salvos faceret omnes mansuetos terræ.

11 Quoniam cogitatio hominis confitebitur tibi: & reliquæ cogitationis diem festum agent tibi.

12 Vovete, & reddite Domino Deo vestro: omnes qui in circuitu ejus offeritis munera.

Terribili,

13 Et ei qui aufert spiritum principum, terribili apud reges terræ.

1 In finem, pro Idithum, Psalmus Asaph. LXXVI.

2 **V**oce mea ad Dominum clamavi: voce mea ad Deum, & intendit mihi.

3 In die tribulationis meæ Deum exquisivi, manibus meis nocte contra eum: & non sum deceptus.

Renuit consolari anima mea,

4 Memor fui Dei, & delectatus sum, & exercitatus sum: & defecit spiritus meus.

5 Anticipaverunt vigilias oculi mei: turbatus sum, & non sum locutus.

6 Cogitavi dies antiquos: & annos æternos in mente habui.

7 Et meditatus sum nocte cum corde meo, & exercitabat, & scopebam spiritum meum.

8 Numquid in æternum projiciet Deus: aut non apponet, ut complacitior sit adhuc?

9 Aut in finem misericordiam suam abscindet, a generatione in generationem?

10 Aut obliviscetur misereri Deus? aut continebit in ira sua misericordias suas?

11 Et dixi: Nunc cœpi: hæc mutatio dexteræ Excelli.

R 3

12

12 Memor fui operum Domini: quia memor ero ab initio mirabilia tuorum,

13 Et meditabor in omnibus operibus tuis: & in adinventionibus tuis exercebor.

14 Deus in sancto via tua: quis Deus magnus sicut Deus noster?

15 Tu es Deus qui facis mirabilia.

Notam fecisti in populis virtutem tuam:

16 Redemisti in brachio tuo populum tuum, filios Jacob, & Joseph.

17 Viderunt te aquæ Deus, viderunt te aquæ: & timuerunt, & turbatae sunt abyssi.

18 Multitudo sonitus aquarum: vocem dederunt nubes.

Etenim sagittæ tuæ transeunt:

19 Vox tonitruï tui in rota.

Illuxerunt convulsiones tuæ orbi terræ: commota est & contremuit terra.

20 In mari via tua, & semitæ tuæ in aquis multis: & vestigia tua non cognoscuntur.

21 * Deduxisti sicut oves populum tuum, in manu Moyfi & Aaron.

1 Intellectus Asaph, Psalmus LXXVII.

Atendite popule meus legem meam: inclinate aurem vestram in verba oris mei.

2 Apeniam in parabolis os meum: loquar propositiones ab initio.

3 Quanta audivimus & cognovimus ea: & patres nostri narraverunt nobis.

4 Non sunt occultata a filiis eorum, in generatione altera.

Narrantes laudes Domini, & virtutes ejus, & mirabilia ejus, quæ fecit.

5 Et suscitavit testimonium in Jacob: & legem posuit in Israel.

Quanta mandavit patribus nostris nota facere ea filiis suis:

6 Ut cognoscat generatio altera.

Filii qui nascentur, & exurgent, & narrabunt filiis suis,

7 Ut ponant in Deo spem suam, & non obliviscantur operum Dei: & mandata ejus exquirant. 8 Ne

8 Ne fiant sicut patres eorum: generatio prava & exasperans.

Generatio, quæ non direxit cor suum: & non est creditus cum Deo spiritus ejus.

9 Filii Ephrem intendentes & mittentes arcum: conversi sunt in die belli.

10 Non custodierunt testamentum Dei: & in lege ejus noluerunt ambulare.

11 Et obliti sunt benefactorum ejus, & mirabilium ejus, quæ ostendit eis.

12 Coram patribus eorum fecit mirabilia in terra Egypti, in campo Taneos.

13 * Interrupit mare, & perduxit eos: & stavit aquas quasi in utre.

14 Et deduxit eos in nube diei: & tota nocte in illuminatione ignis.

15 * Interrupit petram in eremo: & adaquavit eos velut in abyssu multa.

16 Et eduxit aquam de petra: & deduxit tanquam flumina aquas.

17 Et apposuerunt adhuc peccare ei: in iram exitaverunt Excelsam in inaquoso.

18 Et tentaverunt Deum in cordibus suis: ut peterent escas animabus suis.

19 Et male locuti sunt de Deo: dixerunt: Numquid poterit Deus parere mensam in deserto?

20 Quoniam percussit petram, & fluxerunt aquæ, & torrentes inundaverunt.

Numquid & panem poterit dare, aut parere mensam populo suo?

21 * Ideo audivit Dominus, & distulit: & ignis accensus est in Jacob, & ira ascendit in Israel.

22 Quia non crediderunt in Deo, nec speraverunt in salutari ejus.

23 Et mandavit nubibus desuper, & januas cœli aperuit.

24 * Et pluit illis manna ad manducandum, & panem cœli dedit eis.

25 * Panem angelorum manducavit homo: cœli misset eis in abundantia.

26 * Trapstulit Austrum de cœlo: & induxit in virtute sua Africum.

27 Et pluit super eos sicut pulverem carnes: & sicut arenam maris volatilia pennata. 28

* Exod.
14. 17.

* Exod.
14. 22.

* Exod.
17. 6.

Num.
13. 41.

* Num.
11. 3.

* Exod.
16. 4.

Num. 11. 7.

* Joan.
6. 31.

1. Cor. 10.
3.

* Num.
11. 31.

28 Et ceciderunt in medio castrorum eorum:
circa tabernacula eorum.

29 Et manducaverunt & saturati sunt nimis,
& desiderium eorum attulit eis:

30 Non sunt fraudati a desiderio suo.

* Adhuc escæ eorum erant in ore ipsorum:

31 Et ira Dei ascendit super eos.

Et occidit pingues eorum, & electos Israel im-
pedivit.

32 In omnibus his peccaverunt adhuc: & non
crediderunt in mirabilibus ejus.

33 Et defecerunt in vanitate dies eorum: &
anni eorum cum festinatione.

34 Cum occideret eos, quærebant eum: & re-
vertebantur, & diluculo veniebant ad eum.

35 Et rememorati sunt, quia Deus adjutor est
eorum: & Deus excelsus redemptor eorum est.

36 Et dilexerunt eum in ore suo, & lingua
sua mentiti sunt ei.

37 Cor autem eorum non erat rectum cum eo:
nec fideles habiti sunt in testamento ejus.

38 Ipse autem est misericors, & propitius fiet
peccatis eorum: & non disperdet eos.

Et abundavit, ut averteret iram suam: & non
accendit omnem iram suam:

39 Et recordatus est, quia caro sunt: spiritus
vadens, & non rediens.

40 Quoties exacerbaverunt eum in deserto, in
iram concitaverunt eum in iniquo?

41 Et conversi sunt, & tentaverunt Deum: &
sanctum Israel exacerbaverunt.

42 Non sunt recordati manus ejus, die qua
redemit eos de manu tribulantis:

43 Sicut posuit in Ægypto signa sua, & pro-
digia sua in campo Taneos.

44 * Et convertit in sanguinem flumina eo-
rum, & imbres eorum, ne biberent.

45 * Misit in eos cænoniam, & comedit eos:
* & ranam, & disperdidit eos.

46 * Et dedit ængini fructus eorum: & labo-
res eorum locuste.

47 * Et occidit in grandine vineas eorum: &
moros eorum in pruina.

* Num.
11. 33.

* Exod.
7. 20.

* Exod.
8. 24.

* Exod.
8. 6.

* Exod.
10. 15.

* Exod.
9. 25.

48 Et

48 Et tradidit grandini jumenta eorum: &
possessionem eorum igni.

49 Misit in eos iram indignationis suæ: indi-
gnationem, & iram, & tribulationem: immisso-
nes per angelos malos.

50 Viam fecit semitæ iræ suæ, non pepercit
a morte animabus eorum: & jumenta eorum in
morte conclusit.

51 * Et percussit omne primogenitum in terra
Ægypti: primitias omnis laboris eorum in ta-
bernaculis Cham.

52 Et abstulit sicut oves populum suum: & per-
duxit eos tanquam gregem in deserto.

53 Et deduxit eos in spe, & non timuerunt:
& * inimicos eorum operuit mare.

54 Et induxit eos in montem sanctificationis
suæ: montem, quem acquisivit dextera ejus.

* Et ejecit a facie eorum Gentes: & sorte di-
vixit eis terram in funiculo distributionis.

55 Et habitare fecit in tabernaculis eorum tri-
bus Israel.

56 Et tentaverunt, & exacerbaverunt Deum
excelsum: & testimonia ejus non custodierunt.

57 Et averterunt se, & non servaverunt pac-
tum: quemadmodum patres eorum, conversi
sunt in arcum pravum.

58 In iram concitaverunt eum in collibus
suis: & in sculpitibus suis ad æmulationem eum
provocaverunt.

59 Audivit Deus, & sprexit: & ad nihilum
redegit valde Israel.

60 * Et repulit tabernaculum Silo, taberna-
culum suum, ubi habitavit in hominibus.

61 Et tradidit in captivitatem virtutem eo-
rum: & pulchritudinem eorum in manus inimici.

62 Et conclusit in gladio populum suum: &
hæreditatem suam sprexit.

63 Juvenes eorum comedit ignis: & virgines
eorum non sunt lamentatæ.

64 Sacerdotes eorum in gladio ceciderunt: &
viduæ eorum non plorabantur.

65 Et excitatus est tanquam dormiens Domi-
nus, tanquam potens crapulatus a vino.

* Exod.
12. 29.

* Exod.
14. 27.

* Jos. 12.
6. 7.

* 1. Reg.
4. 4.
Jerem. 7.
12.

R 5

66 Et

66 Et percussit inimicos suos in posteriora: opprobrium sempiternum dedit illis.

67 Et repulit tabernaculum Joseph: & tribum Ephraim non elegit:

68 Sed elegit tribum Juda, montem Sion quem dilexit.

69 Et edificavit sicut unicornium sanctificium suum in terra, quam fundavit in sæcula.

70 Et elegit David servum suum, & sustulit eum de gregibus ovium: de post fortantes accepit eum.

71 Pascens Jacob servum suum, & Israël hereditatem suam:

72 Et pavit eos in innocentia cordis sui: & in intellectibus manuum suarum deduxit eos.

Psalmus Asaph LXXVIII.

Deus venerunt Gentes in hereditatem tuam, polluerunt templum sanctum tuum: polluerunt Jerusalem in pomorum custodiam.

2 Posuerunt morticina servorum tuorum, escas volatilibus caeli: carnes sanctorum tuorum beluis terræ.

3 Effuderunt sanguinem eorum tanquam aquam in circuitu in Jerusalem: & non erat, qui sepeliret.

4 Facti sumus opprobrium vicinis nostris: subannatio & illusio his, qui in circuitu nostro sunt.

5 Usquequo Domine irasceris in finem: accendetur velut ignis zelus tuus?

6 * Effunde iram tuam in Gentes, quæ te non noverunt: & in regna, quæ nomen tuum non invocaverunt:

7 Quia comederunt Jacob: & locum ejus desolaverunt.

8 * Ne memineris iniquitatum nostrarum antiquarum, cito anticipent nos misericordie tue: quia pauperes facti sumus nimis.

9 Adjuva nos Deus salutaris noster: & propter gloriam nominis tui, Domine, libera nos: & propitius esto peccatis nostris, propter nomen tuum:

10 Ne forte dicant in Gentibus: Ubi est Deus eorum? & innotescat in nationibus coram oculis nostris.

Ultio sanguinis servorum tuorum, qui effusus est: 11 Introeat in conspectu tuo gemitus compeditorum.

Secundum magnitudinem brachii tui, posside filios mortificatorum.

12 Et redde vicinis nostris septuplum in sinu eorum: improprium ipsorum, quod exprobraverant tibi Domine.

13 Nos autem populus tuus, & oves pascuæ tuæ, confitebimur tibi in sæculum:

In generationem & generationem annuntiabimus laudem tuam.

1 In finem. Pro iis, qui commutabuntur, testimonium Asaph, Psalmus LXXIX.

2 **Q**ui regis Israel, intende: qui deducis velut ovem Joseph.

Qui sedes super cherubim, manifestare

3 Coram Ephraim, Benjamin, & Manasse.

Excita potentiam tuam, & veni, ut salvos facias nos.

4 Deus converte nos: & ostende faciem tuam, & salvi erimus.

5 Domine Deus virtutum, quousque irasceris super orationem servi tui?

6 Cibabis nos pane lacrymarum: & potum dabis nobis in lacrymis in mensura?

7 Posuisti nos in contradictionem vicinis nostris: & inimici nostri subannaverunt nos.

8 Deus virtutum converte nos: & ostende faciem tuam: & salvi erimus.

9 Vineam de Ægypto transtulisti: ejecisti Gentes, & plantasti eam.

10 Dux itineris fuisti in conspectu ejus: plantasti radices ejus, & implevit terram.

11 Operuit montes umbra ejus: & arbuscula ejus cedros Dei.

12 Extendit palmites suos usque ad mare, & usque ad flumen propagines ejus.

13 Ut quid destruxisti maceriam ejus: & vin-

demiant eam omnes, qui prætergrediantur viam?

14 Exterminavit eam aper de sylva: & singularis ferus depastus est eam.

15 Deus virtutum convertere: respice de caelo, & vide, & visita vineam istam.

16 Et perfice eam, quam plantavit dextera tua: & super filium hominis, quem confirmasti tibi.

17 Incensa igni, & suffossa ab increpatione vultus tui peribunt.

18 Fiat manus tua super virum dextere tue: & super filium hominis, quem confirmasti tibi.

19 Et non discedimus a te, vivificabis nos: & nomen tuum invocabimus.

20 Domine Deus virtutum converte nos: & ostende faciem tuam, & salvi erimus.

In finem,

1 Pro torcularibus, Psalmus ipsi Asaph.

LXXX.

2 Exultate Deo adjutori nostro: jubilate Deo Jacob.

3 Sumite psalmum, & date tympanum: psalterium jucundum cum cithara.

4 Buccinate in Neomenia tuba, in insigni die solemnitatis vestrae:

5 Quia præceptum in Israel est: & iudicium Deo Jacob.

• Gen.
41. 29.

6 * Testimonium in Joseph posuit illud, cum exiret de terra Egypti: linguam, quam non noverat, audivit.

7 Divertit ab oneribus dorsum ejus: manus ejus in cophino servierunt.

• Exod.
17. 5.

8 In tribulatione invocasti me, & liberavi te: exaudivi te in abscondito tempestatis: * probavi te apud aquam contradictionis.

9 Audi populus meus, & contestabor te: Israel si audieris me,

• Exod.
29. 3.

10 Non * erit in te Deus recens, neque adorabis Deum alienum.

11 Ego enim sum Dominus Deus tuus, qui eduxi te de terra Egypti: dilata os tuum, & implebo illud.

12 Et non audivit populus meus vocem meam: & Israel non intendit mihi.

13 * Et dimisi eos secundum desideria cordis eorum, ibunt in adinventionibus suis.

* Act. 14.
15.

14 * Si populus meus audisset me: Israel si in viis meis ambulasset:

* Baruch.
3. 13.

15 Pro nihilo forsitan inimicos eorum humiliasset: & super tribulantes eos misisset manum meam.

16 Inimici Domini mentiti sunt ei: & erit tempus eorum in sæcula.

17 Et cibavit eos ex adipe frumenti: & de petra, melle faturavit eos.

1 Psalmus Asaph. LXXXI.

Deus stetit in synagoga deorum: in medio autem deos dijudicat.

2 Usquequo judicatis iniquitatem: & facies peccatorum sumitis?

3 Judicate egeno, & pupillo: humilem & pauperem justificate.

4 * Eripite pauperem: & egenum de manu peccatoris liberate.

* Prov.
24. 11.

5 Nescierunt, neque intellexerunt, in tenebris ambulat: movebuntur omnia fundamenta terræ.

6 * Ego dixi: Dij estis, & filii Excelsi omnes.

* Joht.
10. 34.

7 Vos autem sicut homines moriemini: & sicut unus de principibus cadetis.

8 Surge Deus, judica terram: quoniam tu hæreditabis in omnibus Gentibus.

1 Canticum Psalmi Asaph. LXXXII.

2 Deus, quis similis erit tibi? ne taceas, neque compescaris Deus.

3 Quoniam ecce inimici tui sonuerunt: & qui oderunt te, extulerunt caput.

4 Super populum tuum malignaverunt confilium: & cogitaverunt adversus sanctos tuos.

5 Dixerunt: Venite, & disperdamus eos de gente: & non memoretur nomen Israel ultra.

6 Quoniam cogitaverunt unanimiter: simul adversum te testamentum disposuerunt.

Tabernacula Idumæorum & Ismahelitæ:
Moab, & Agareni,
8 Gebal, & Ammon, & Amalec: alienigenæ
cum habitantibus Tyrum.

9 Etenim Assur venit cum illis, facti sunt in
adjutorium filii Lot.

10 Fac illis * sicut Madian, * & Sitaræ; sicut
* Jabin in torrente Cilfon.

11 Dispererant in Eador; facti sunt ut ster-
cus terræ.

12 * Pone principes eorum sicut Oreb, & Zeb,
& * Zebee, & Salmana:
Omnes principes eorum:

13 Qui dixerunt: Hereditate possideamus San-
ctuarium Dei.

14 Deus meus pone illos ut rotam: & sicut
stipulam ante faciem venti.

15 Sicut ignis, qui comburit sylvam: & sicut
flamma comburens montes.

16 Ita persequeris illos in tempestate tua: &
in ira tua turbabis eos.

17 Imple facies eorum ignominia: & quærent
nomen tuum, Domine.

18 Erubescant, & conturbentur in sæculum
sæculi: & confundantur, & pereant.

19 Et cognoscant quia nomen tibi Dominus:
tu solus Altissimus in omni terra.

1 In finem, Pro torcularibus filiis Core,
Psalmus LXXXIII.

2 **Q**uam dilecta tabernacula tua Domine
virtutum!

3 Concupiscit, & deficit anima mea in atria
Domini.

Cor meum, & caro mea exultaverunt in Deum
vivum.

4 Etenim passer invenit sibi domum: & tur-
tur nidum sibi, ubi ponat pullos suos.

Altaria tua Domine virtutum: rex meus &
Deus meus.

5 Beati, qui habitant in domo tua Domine:
in sæcula sæculorum laudabunt te.

6 Beatus vir, cujus est auxilium abs te: ac-
cessiones in corde suo disposuit,

7 In valle lacrymarum in loco, quem posuit.

8 Etenim benedictionem dabit legislator, ibunt
de virtute in virtutem: videbitur Deus deorum
in Sion.

9 Domine Deus virtutum exaudi orationem
meam: auribus percipe Deus Jacob.

10 Protector noster aspice Deus: & respice in
faciem Christi tui.

11 Quia melior est dies una in atriiis tuis su-
per millia.

Elegi abjectus esse in domo Dei mei: magis
quam habitare in tabernaculis peccatorum.

12 Quia misericordiam, & veritatem diligit
Deus: gratiam, & gloriam dabit Dominus.

13 Non privabit bonis eos, qui ambulant in
innocentia: Domine virtutum, beatus homo,
qui sperat in te.

1 In finem, filiis Core, Psalmus LXXXIV.]

2 **B**enedixisti Domine terram tuam: averti-
sti captivitatem Jacob.

3 Remisisti iniquitatem plebis tuæ, operuisti
omnia peccata eorum.

4 Mitigasti omnem iram tuam: avertisti ab
ira indignationis tuæ.

5 Converte nos Deus salutaris noster: & aver-
te iram tuam a nobis.

6 Numquid in æternum irasceris nobis? aut
extendes iram tuam a generatione in genera-
tionem?

7 Deus tu conversus vivificabis nos: & plebs
tua lætabitur in te.

8 Offende nobis Domine misericordiam tuam:
& salutare tuum da nobis.

9 Audiam, quid loquatur in me Dominus Deus:
quoniam loquetur pacem in plebem suam;

Et super sanctos suos: & in eos, qui conver-
tuntur ad eum.

10 Veruntamen prope timentes eum salutare
ipsum: ut inhabitet gloria in terra nostra.

11 Misericordia, & veritas obviaverunt sibi:
justitia, & pax osculatæ sunt.

12 Veritas de terra orta est: & justitia de coe-
lo prospexit.

- 13 Etenim Dominus dabit benignitatem : & terra nostra dabit fructum suum.
 14 Iustitia ante eum ambulabit : & ponet in via gressus suos.

Oratio ipsi David. Psalmus LXXXV.

- 1 **I**ncлина Domine aurem tuam, & exaudi me : quoniam inops, & pauper sum ego.
 2 Custodi animam meam, quoniam sanctus sum : saluum fac servum tuum, Deus meus, sperantem in te.
 3 Miserere mei, Domine, quoniam ad te clamavi tota die.
 4 Lætifica animam servi tui, quoniam ad te Domine, animam meam levavi.
 5 Quoniam tu Domine, suavis, & mitis : & multæ misericordiæ omnibus invocantibus te.
 6 Auribus percipe Domine orationem meam : & intende voci deprecationis meæ.
 7 In die tribulationis meæ clamavi ad te : quia exaudisti me.
 8 Non est similis tui in diis Domine : & non est secundum opera tua.
 9 Omnes gentes, quascumque fecisti, venient, & adorabunt coram te Domine : & glorificabunt nomen tuum.
 10 Quoniam magnus es tu, & faciens mirabilia : tu es Deus solus.
 11 Deduc me Domine in via tua : & ingrediar in veritate tua : lætetur cor meum, ut timeat nomen tuum.
 12 Confitebor tibi Domine Deus meus, in toto corde meo, & glorificabo nomen tuum in æternum.
 13 Quia misericordia tua magna est super me : & eruisti animam meam ex inferno inferiori.
 14 Deus, iniqui insurrexerunt super me, & synagoga potentium quaesierunt animam meam : & non proposuerunt te in conspectu suo.
 15 Et tu Domine Deus miserator & misericors, patiens, & multæ misericordiæ, & verax.
 16 Respice in me, & miserere mei, da imperium tuum puero tuo : & saluum fac filium ancillæ tuæ.

17 Fac

- 17 Fac mecum signum in bonum, ut videant qui oderunt me, & confundantur : quoniam tu Domine adjuvisti me, & consolatus es me.

1 Filiis Core, Psalmus Cantici. LXXXVI.

- F**undamenta ejus in montibus sanctis :
 2 Diligit Dominus portas Sion super omnia tabernacula Jacob.
 3 Gloriosa dicta sunt de te, civitas Dei.
 4 Memor ero Rahab, & Babylonis solentium me.
 Ecce alienigenæ, & Tyrus, & populus Æthiopum, hi fuerunt illic.
 5 Numquid Sion dicet : Homo, & homo natus est in ea : & ipse fundavit eam Altissimus ?
 6 Dominus narrabit in scripturis populorum, & principum : horum, qui fuerunt in ea.
 7 Sicut lætantium omnium habitatio est in te.

Canticum Psalmi,

- 1 Filiis Core, in finem, pro Maheleth ad respondendum, intellectus Eman Ezrahitæ.
 LXXXVII.

- 2 **D**omine Deus salutis meæ : in die clama vi, & nocte coram te.
 3 Intret in conspectu tuo oratio mea : inclina aurem tuam ad precem meam :
 4 Quia repleta est malis anima mea : & vita mea inferno appropinquavit.
 5 Estimatus sum cum descendentibus in lacum : factus sum sicut homo sine adiutorio,
 6 Inter mortuos liber.
 Sicut vulnerati dormientes in sepulchris, quorum non es memor amplius : & ipsi de manu tua repulsi sunt.
 7 Posuerunt me in lacu inferiori : in tenebris, & in umbra mortis.
 8 Super me confirmatus est furor tuus : & omnes fluctus tuos induxisti super me.
 9 Longe fecisti notos meos a me : posuerunt me abominationem sibi.
 Traditus sum, & non egrediebar :
 10 Oculi mei languerunt præ inopia.

Tom. III.

S

Cl.

Clamavi ad te, Domine, tota die: expandi ad te manus meas.

11 Numquid mortuis facies mirabilia: aut medici suscitabunt, & confitebuntur tibi?

12 Numquid narrabit aliquis in sepulchro misericordiam tuam, & veritatem tuam in perditione?

13 Numquid cognoscantur in tenebris mirabilia tua: & justitia tua in terra oblivionis?

14 Et ego ad te, Domine, clamavi: & manserit oratio mea preveniet te.

15 Ut quid Domine repellis orationem meam: avertis faciem tuam a me?

16 Pauper sum ego, & in laboribus a juventute mea: exaltatus autem, humiliatus sum & conturbatus.

17 In me transierunt ira tua: & terrores tui conturbaverunt me.

18 Circumdederunt me sicut aqua tota die: circumdederunt me simul.

19 Elongasti a me amicum, & proximum: & notor meos a miseria.

1 Intellectus Ethan Ezrahite,
Psalmus LXXXVIII.

2 **M**isericordias Domini in æternum cantabo. In generationem & generationem annuntiabo veritatem tuam in ore meo.

3 Quoniam dixisti: In æternum misericordia edificabitur in cœlis: præparabitur veritas tua in eis.

* 2. Reg.
7. 12.

4 Disposui testamentum electis meis, * juravi David servo meo:

5 Usque in æternum præparabo semen tuum. Et edificabo in generationem & generationem sedem tuam.

6 Confitebuntur cœli mirabilia tua Domine: etenim veritatem tuam in ecclesia sanctorum.

7 Quoniam quis in nubibus æquabitur Domino: similis erit Deo in filiis Dei?

8 Deus, qui glorificatur in consilio sanctorum: magnus & terribilis super omnes, qui in circuitu ejus sunt.

9 Domine Deus virtutum, quis similis tibi? potens es Domine, & veritas tua in circuitu tuo.

10 Tu dominaris potestati maris: motum autem fluctuum ejus tu mitigas.

11 Tu humiliasti sicut vulneratum, superbum: in brachio virtutis tue dispersisti inimicos tuos.

12 * Tui sunt cœli, & tua est terra, orbem terræ & plenitudinem ejus tu fundasti: * Gen. 1. 2.

13 Aquilonem & mare tu creasti. Thabor & Hermon in nomine tuo exultabunt:

14 Tuam brachium cum potentia. Firmetur manus tua, & exaltetur dextera tua.

15 Justitia & judicium præparatio sedis tue. Misericordia & veritas præcedent faciem tuam:

16 Beatus populus, qui scit jubilationem. Domine, in lumine vultus tui ambulabunt,

17 Et in nomine tuo exultabunt tota die, & in justitia tua exultabuntur.

18 Quoniam gloria virtutis eorum tu es: & in beneplacito tuo exaltabitur cornu nostrum.

19 Quia Domini est assumptio nostra, & sancti Israel regis nostri.

20 Tunc locutus es in visione sanctis tuis, & dixisti: Posui adjutorium in potente: & exaltavi electum de plebe mea.

21 * Inveni David servum meum: oleo sancto meo unxi eum. * 1. Reg. 16. 1. 12. Athor. 13.

22 Manus enim mea auxiliabitur ei: & brachium meum confortabit eum. 22.

23 Nihil proficiet inimicus in eo, & filius iniquitatis non apponet nocere ei.

24 Et concidam a facie ipsius inimicos ejus: & odientes eum in fugam convertam.

25 Et veritas mea, & misericordia mea cum ipso: & in nomine meo exaltabitur cornu ejus.

26 Et ponam in mari manum ejus, & in fluminibus dexteram ejus.

27 Ipse invocabit me: Pater meus es tu: Deus meus, & susceptor salutis meæ:

28 Et ego primogenitum ponam illum, excelsum præ regibus terræ.

29 In æternum servabo illi misericordiam meam: & testamentum meum fidele ipsi.

30 Et ponam in seculum seculi semen ejus:
& thronum ejus sicut dies caeli.

31 Si autem dereliquerint filii ejus legem
meam: & in judiciis meis non ambulaverint:

32 Si justitias meas profanaverint: & manda-
ta mea non custodierint:

33 Visitabo in virga iniquitates eorum: & in
verberibus peccata eorum.

34 Misericordiam autem meam non dispergam
ab eo: neque nocebo in veritate mea.

35 Neque profanabo testamentum meum: &
quæ procedunt de labiis meis, non faciam irrita.

36 Semel juravi in sancto meo, si David
mentiar:

37 Semen ejus in æternum manebit.

38 Et thronus ejus sicut Sol in conspectu meo,
* & sicut Luna perfecta in æternum: & testis
in caelo fidelis.

39 Tu vero repulisti & despexisti: distulisti
Christum tuum.

40 Evertisti testamentum servi tui: profanasti
in terra Sanctuarium ejus.

41 Destruxisti omnes sepes ejus: posuisti fir-
mamentum ejus formidinem.

42 Diripuerunt eum omnes transeuntes viam:
factus est opprobrium vicinis suis.

43 Exaltasti dexteram deprimentium eum:
iustificasti omnes inimicos ejus.

44 Avertisti adjutorium gladii ejus: & non ea
auxiliatus ei in bello.

45 Destruxisti eum ab emundatione: & sedem
ejus in terram collidisti.

46 Minorasti dies temporis ejus: perfudisti
eum confusione.

47 Usquequo Domine avertis in finem: exar-
descet sicut ignis ira tua?

48 Memorare, quæ mea substantia: numquid
enim vane constituisti omnes filios hominum?

49 Quis est homo, qui vivet, & non videbit
mortem: eruet animam suam de manu inferi?

50 Ubi sunt misericordiæ tuæ antiquæ Domi-
ne, * sicut jurasti David in veritate tua?

51 Memor esto Domine opprobrii servorum
tuo.

tuorum (quod continui in sinu meo) multarum
gentium.

52 Quod exprobraverunt inimici tui, Domine,
quod exprobraverunt commutationem Christi tui.

53 Benedictus Dominus in æternum: fiat, fiat.

1 Oratio Moyfi hominis Dei.
Psalmus LXXXIX.

Domine, refugium factus es nobis: a genera-
tione in generationem.

2 Priusquam montes fierent, aut formaretur
terra, & orbis: a seculo & usque in seculum tu
es Deus.

3 Ne avertas hominem in humilitatem: &
dixisti: Convertimini filii hominum.

4 Quoniam mille anni ante oculos tuos, tam-
quam dies hesternæ, quæ præterit.

Et custodis in nocte.

5 Quæ pro nihilo habentur, eorum anni erunt.

6 Mane sicut herba transeat, mane floreat,
& transeat: vespere decidat, induret, & areseat.

7 Quia defecimus in ira tua, & in furore tuo
turbati sumus.

8 Posuisti iniquitates nostras in conspectu tuo:
seculum nostrum in illuminatione vultus tui.

9 Quoniam omnes dies nostri defecerunt: &
in ira tua defecimus.

Anni nostri sicut aranea meditabuntur:

10 * Dies annorum nostrorum in ipsis, septua-
ginta anni. * Eccli.
18. 8.

Si autem in potentatibus, octoginta anni: &
amplius eorum, labor & dolor.

Quoniam supervenit mansuetudo: & corri-
piemur.

11 Quis novit potestatem iræ tuæ: & præ ti-
more tuo iram tuam

12 Dinumerare?

Dexteram tuam sic notam fac: & erudito
corde in sapientia.

13 Convertere Domine, usquequo? & depreca-
bilis esto super servos tuos.

14 Repleti sumus mane misericordia tua: &
exultavimus, & delectati sumus omnibus diebus
nostris.

15 Lætati sumus pro diebus, quibus nos humiliasti: annis, quibus vidimus mala.

16 Respice in servos tuos, & in opera tua: & dirige filios eorum.

17 Et sit splendor Domini Dei nostri super nos, & opera manuum nostrarum dirige super nos: & opus manuum nostrarum dirige.

Laus Cantici David. Psalmus XC.

1 **Q**ui habitat in adiutorio Altissimi, in protectione Dei caeli commorabitur.

2 Dicit Domino: Susceptor meus es tu, & refugium meum: Deus meus sperabo in eum.

3 Quoniam ipse liberavit me de laqueo venantium, & a verbo aspero.

4 Scapulis suis obumbrabit tibi: & sub pennis ejus sperabis.

5 Scuto circumdabit te veritas ejus: non timebis a timore nocturno.

6 A sagitta volante in die, a negotio perambulante in tenebris: ab incurso, & daemónio meridiano.

7 Cadent a latere tuo mille, & decem millia a dextris tuis: ad te autem non appropinquabit.

8 Veruntamen oculis tuis considerabis: & retributionem peccatorum videbis.

9 Quoniam tu es Domine spes mea: Altissimum posuisti refugium tuum.

10 Non accedet ad te malum: & flagellum non appropinquabit tabernaculo tuo.

11 * Quoniam angelis suis mandavit de te: ut custodiant te in omnibus viis tuis.

12 In manibus portabunt te: ne forte offendas ad lapidem pedem tuum.

13 Super aspidem, & basiliscum ambulabis: & concutabis leonem & draconem.

14 Quoniam in me speravit, liberabo eum: protegam eum, quoniam cognovit nomen meum.

15 Clamabit ad me, & ego exaudiam eum: cum ipso sum in tribulatione, eripiam eum & glorificabo eum.

16 Longitudine dierum replebo eum: & ostendam illi salutare meum.

1 Psal-

1 Psalmus Cantici, In die Sabbati. XCI.

2 **B**onum est confiteri Domino: & psallere nomini tuo Altissime.

3 Ad annuntiandum mane misericordiam tuam: & veritatem tuam per noctem.

4 In decachordo psalterio: cum cantico, in cithara.

5 Quia delectasti me, Domine, in factura tua: & in operibus manuum tuarum exultabo.

6 Quam magnificata sunt opera tua Domine! nimis profundæ factæ sunt cogitationes tuæ:

7 Vir insipiens non cognoscet, & stultus non intelliget hæc.

8 Cum exorti fuerint peccatores sicut fenem: & apparuerint omnes, qui operantur iniquitatem. Ut intereant in sæculum sæculi:

9 Tu autem Altissimus in æternum Domine.

10 Quoniam ecce inimici tui peribunt: & dispergentur omnes, qui operantur iniquitatem.

11 Et exaltabitur sicut unicoloris cornu meum: & senectus mea in misericordia uberi.

12 Et despexit oculus meus inimicos meos: & in insurgentibus in me malignantibus audiet auris mea.

13 Justus, ut palma florebit: sicut cedrus Libani multiplicabitur.

14 Plantati in domo Domini, in atris domus Dei nostri florebut.

15 Adhuc multiplicabuntur in fenestra uberi: & bene patientes erunt,

16 Ut annuntient: Quoniam rectus Dominus Deus noster: & non est iniquitas in eo.

Laus Cantici ipsi David in die ante sabbatum, quando fundata est terra. Psalmus XCII.

1 **D**ominus regnavit, decorem indutus est: induit est Dominus fortitudinem, & præcipit se.

Etenim firmavit orbem terræ, qui non commovebitur.

2 Parata sedes tua ex tunc: a sæculo tu es.

S 4

3

3 Elevaverunt flumina Domine: elevaverunt flumina vocem suam.

Elevaverunt flumina fluxus suos,

4 A vocibus aquarum multarum.

Mirabiles elationes maris, mirabilis in altis Dominus.

5 Testimonia tua credibilia facta sunt nimis: domum tuam decet sanctitudo Domine in longitudinem dierum.

Psalmus ipsi David, Quarta sabbati. XCIII.

1 **D**Eus ultionum Dominus: Deus ultionum libere egit.

2 Exaltare, qui iudicas terram: redde retributionem superbis.

3 Usquequo peccatores, Domine, usquequo peccatores gloriabuntur.

4 Effabuntur, & loquentur iniquitatem: loquentur omnes, qui operantur iniquitatem?

5 Populum tuum, Domine, humiliaverunt: & hæreditatem tuam vexaverunt.

6 Viduam & advenam interfecerunt: & pupillos occiderunt.

7 Et dixerunt: Non videbit Dominus, nec intelliget Deus Jacob.

8 Intelligite insipientes in populo: & stulti aliquando sapite.

9 Qui plantavit aurem, non audiet? aut qui finxit oculum, non considerat?

10 Qui corripit gentes, non arguet: qui docet hominem scientiam?

11 Dominus scit cogitationes hominum, quoniam vanæ sunt.

12 Beatus homo, quem tu erudieris Domine: & de lege tua docueris eum.

13 Ut mitiges ei a diebus malis, donec fodiatur peccatori fovea.

14 Quia non repellet Dominus plebem suam: & hæreditatem suam non derelinquet.

15 Quoadque iustitia convertatur in iudicium: & qui juxta illam, omnes qui recto sunt corde.

16 Quis confurget mihi adversus malignantes?

tes? aut quis stabit mecum adversus operantes iniquitatem?

17 Nisi quia Dominus adiecit me: paulo minus habitasset in inferno anima mea.

18 Si dicebam: Motus est pes meus: misericordia tua, Domine, adjuvabat me.

19 Secundum multitudinem dolorum meorum in corde meo, consolationes tuæ lætificaverunt animam meam.

20 Numquid adhæret tibi sedes iniquitatis, qui fugis laborem in præcepto?

21 Captabunt in animam iusti: & sanguinem innocentem condemnabunt.

22 Et factus est mihi Dominus in refugium: & Deus meus in adiutorium spei meæ.

23 Et reddet illis iniquitatem ipsorum: & in malitia eorum disperdet eos: disperdet illos Dominus Deus noster.

Laus Cantici ipsi David. Psalmus XCIV.

1 **V**ENITE, exultemus Domino: jubilemus Deo salutari nostro.

2 Præoccupemus faciem ejus in confessione: & in psalmis jubilemus ei.

3 Quoniam Deus magnus Dominus, & rex magnus super omnes deos.

4 Quia in manu ejus sunt omnes fines terræ: & altitudines montium ipsius sunt.

5 Quoniam ipse est mare, & ipse fecit illud: & siccam manus ejus formaverunt.

6 Venite adoremus, & procidamus: & ploremus ante Dominum, qui fecit nos.

7 Quia ipse est Dominus Deus noster: & nos populus pascuæ ejus, & oves manus ejus.

8 * Hodie si vocem ejus audieritis, nolite obdurare corda vestra:

9 Sicut in irritatione secundum diem tentationis in deserto: ubi tentaverunt me patres vestri, probaverunt me, & viderunt opera mea.

10 * Quadraginta annis offensus fui generationi illi, & dixi: Semper hi errant corde.

11 Et isti non cognoverunt vias meas: * ut juravi in ira mea: Si introibunt in requiem meam.

* Hebr. 3.
7. 8. 9.
7.

* Num.
14. 34.

* Hebr.
4. 34.

Canticum ipsi David.

1 Quando domus ædificabatur post captivitatem. (1. Par. 15.) Psalmus XCV.

Cantate Domino canticum novum: cantate Domino omnis terra.

2 Cantate Domino, & benedicite nomini ejus: annuntiate de die in diem salutare ejus.

3 Annuntiate inter Gentes gloriam ejus, in omnibus populis mirabilia ejus.

4 Quoniam magnus Dominus, & laudabilis nimis: terribilis est super omnes deos.

5 Quoniam omnes dii Gentium demonia: Dominus autem celos fecit.

6 Confessio, & pulchritudo in conspectu ejus: sanctimonia, & magnificentia in sanctificatione ejus.

7 Afferte Domino patrie Gentium, afferte Domino gloriam & honorem:

8 Afferte Domino gloriam nomini ejus.

Tollite hostias, & introite in atria ejus:

9 Adorate Dominum in atrio sancto ejus.

Commoveatur a facie ejus universa terra:

10 Dicite in Gentibus, quia Dominus regnavit. Etenim correxit orbem terræ, qui non commovebitur: judicabit populos in æquitate.

11 Latentur cæli, & exultet terra: commoveatur mare, & plenitudo ejus:

12 Gaudebunt campi, & omnia, quæ in eis sunt.

Tunc exultabunt omnia ligna sylvarum

13 A facie Domini, quia venit: quoniam venit judicare terram.

Judicabit orbem terræ in æquitate, & populos in veritate sua.

Hujc David,

Quando terra ejus restituta est. Psal. XCVI.

1 Dominus regnavit, exultet terra: latentur insule multe.

2 Nubes, & caligo in circuitu ejus: justitia, & judicium correctio sedis ejus.

3 Ignis ante ipsum præcedet, & inflammabit in circuitu inimicos ejus.

4 Illuxerunt fulgura ejus orbi terræ: vidit, & commota est terra.

5 Montes, sicut cera fluxerunt a facie Domini: a facie Domini omnis terra.

6 Annuntiaverunt cæli justitiam ejus: & viderunt omnes populi gloriam ejus

7 * Confundantur omnes, qui adorant sculptilia & qui gloriantur in simulacris suis.

* Adorate eum omnes angeli ejus:

8 Audivit, & lætata est Sion.

Et exultaverunt filie Judæ, propter judicia tua Domine:

9 Quoniam tu Dominus altissimus super omnem terram: nimis exaltatus es super omnes deos.

10 * Qui diligitis Dominum, odite malum: custodit Dominus animas sanctorum suorum, de manu peccatoris liberabit eos.

11 Lux orta est justo, & rectis corde lætitia.

12 Lætamini justi in Domino: & confitemini memoriæ sanctificationis ejus.

1 Psalmus ipsi David XCVII.

Cantate Domino canticum novum: quia mirabilia fecit.

Salvavit sibi dextera ejus, & brachium sanctum ejus.

2 * Notum fecit Dominus salutare suum: in conspectu gentium revelavit justitiam suam.

3 Recordatus est misericordie sue, & veritatis sue domui Israel.

Viderunt omnes termini terræ salutem Dei nostri.

4 Jubilate Deo omnis terra: cantate, & exultate, & psallite.

5 Psallite Domino in cithara, in cithara & voce psalmi;

6 In tubis dulcibus, & voce tubæ corneæ. Jubilate in conspectu regis Domini:

7 Moveatur mare, & plenitudo ejus: orbis terrarum, & qui habitant in eo.

8 Flumina plaudent manu, simul montes exultabunt

9 A conspectu Domini: quoniam venit judicare terram.

* Exod. 20. 3.
Levit. 24. 1.
Deut. 5. 8.
* Heb. 1. 6.

* Amor. 5. 15
Rom. 12. 9.

* Isai. 50. 10.
Lu. 3. 6.

Judicabit orbem terrarum in justitia, & populos in æquitate.

1 Psalmus ipsi David, XCVIII.

Dominus regnavit. irascantur populi; qui sedat super cherubim, moveatur terra.

2 Dominus in Sion magnus: & excelsus super omnes populos.

3 Confiteantur nomini tuo magno: quoniam terribile, & sanctum est:

4 Et honor regis judicium diligit.

Tu parasti directiones: judicium & justitiam in Jacob tu fecisti.

5 Exaltate Dominum Deum nostrum, & adorate scabellum pedum ejus: quoniam sanctum est.

6 Moyse & Aaron in sacerdotibus ejus: & Samuel inter eos, qui invocant nomen ejus:

Invocabant Dominum, & ipse exaudiebat eos.

7 In columna nubis loquebatur ad eos.

Custodiebant testimonia ejus, & præceptum, quod dedit illis.

8 Domine Deus noster tu exaudiebas eos: Deus, tu propitius fuisti eis, & ulciscens in omnes adventiones eorum.

9 Exaltate Dominum Deum nostrum, & adorate in monte sancto ejus: quoniam sanctus Dominus Deus noster.

1 Psalmus in confessione, XCIX.

Jubilate Deo omnis terra: sexvite Domino in lætitia.

Introite in conspectu ejus, in exultatione.

3 Scitote, quoniam Dominus ipse est Deus: ipse fecit nos, & non ipsi nos:

Populus ejus & oves pascuæ ejus:

4 Introite portas ejus in confessione, atria ejus in hymnis: confitemini illi.

Laudate nomen ejus:

5 Quoniam suavis est Dominus, in æternum misericordia ejus, & usque in generationem & generationem veritas ejus.

1 Psalmus ipsi David C.

Misericordiam, & judicium cantabo tibi Domine:

2 Pfallam, & intelligam in via immaculata, quando venies ad me.

Perambulabam in innocentia cordis mei, in medio domus meæ.

3 Non proponebam ante oculos meos rem injustam: facientes prævaricationes odivi.

Non adhæsit mihi

4 Cor pravum, declinantem a me malignum non cognoscebam.

5 Detrahentem secreto proximo suo, hunc persequabar.

Superbo oculo, & insatiabili corde, cum hoc non edebam.

6 Oculi mei ad fideles terræ, ut sedeant mecum: ambulans in via immaculata, hic mihi ministrabat.

7 Non habitabit in medio domus meæ, qui facit superbiam: qui loquitur iniqua, non direxit in conspectu oculorum meorum.

8 In matutino interficiebam omnes peccatores terræ: ut disperderem de civitate Domini omnes operantes iniquitatem.

1 Oratio pauperis. Cum anxius fuerit, & in conspectu Domini effuderit precem suam.

Psalmus CI.

2 **D**omine exaudi orationem meam: & clamor meus ad te veniat.

3 Non avertas faciem tuam a me: in quacumque die tribulor, inclina ad me aurem tuam.

In quacumque die invocavero te, velociter exaudi me.

4 Quia defecerunt sicut fumus dies mei: & ossa mea sicut cremium aruerunt.

5 Percussus sum ut foenum, & aruit cor meum: quia oblitus sum comedere panem meum.

6 A voce gemitus mei adhæsit os meum carni meæ.

7 Similis factus sum pellicano solitudinis: factus sum sicut nicticorax in domicilio.

8 Vigilavi, & factus sum sicut passer solitarius in tecto.

9 Tota die exprobrabant mihi inimici mei: & qui laudabant me, adversum me jurabant. 10

10 Quia cinerem tanquam panem manduca-
bam, & potum meum cum fletu miscebam.

11 A facie iræ & indignationis tuæ, quia ele-
vans allisisti me.

12 Dies mei sicut umbra declinaverunt: & ego
sicut scenum arui.

13 Tu autem, Domine, in æternum permanes:
& memoriale tuum in generationem & genera-
tionem.

14 Tu exurgens misereberis Sion: quia tem-
pus miserendi ejus, quia venit tempus.

15 Quoniam placuerunt servis tuis lapides
ejus: & terræ ejus miserebuntur.

16 Et timebunt Gentes nomen tuum Domine,
& omnes reges terræ gloriam tuam.

17 Quia edificavit Dominus Sion: & videbitur
in gloria sua.

18 Respexit in orationem humilium: & non
sprevit precem eorum.

19 Scribantur hæc in generatione altera: &
populus, qui creabitur, laudabit Dominum:

20 Quia prospexit de excelso sancto suo; Do-
minus de caelo in terram aspexit:

21 Ut audiret gemitus competitorum: ut sol-
veret filios interemptorum:

22 Ut annuntient in Sion nomen Domini: &
laudem ejus in Jerusalem.

23 In conveniendo populos in unum, & re-
ges ut serviant Domino.

24 Respondit ei in via virtutis suæ: Paucita-
tem dierum meorum nuntia mihi.

25 Ne revoces me in dimidio dierum meo-
rum: in generationem & generationem anni tui.

26 Initio tu Domine, terram fundasti: & ope-
ra manuum tuarum sunt caeli.

27 Ipsi peribunt, tu autem permanes: & omnes
sicut vestimentum veterascent.

Et sicut opertorium mutabis eos, & muta-
buntur:

28 Tu autem idem ipse es, & anni tui non
deficient.

29 Filii servorum tuorum habitabunt: & se-
men eorum in sæculum dirigetur.

1 Ipsi David. Psalmus CII.

Benedic anima mea Domino: & omnia, quæ
intra me sunt, nomini sancto ejus.

2 Benedic anima mea Domino: & noli obli-
sci omnes retributiones ejus.

3 Qui propitiatur omnibus iniquitatibus tuis:
qui sanat omnes infirmitates tuas.

4 Qui redimit de interitu vitam tuam: qui
coronat te in misericordia & miserationibus.

5 Qui replet in bonis desiderium tuum: reno-
vabitur ut aquilæ juvenus tua:

6 Faciens misericordias Dominus, & judicium
omnibus injuriam patientibus.

7 Notas fecit vias suas Moyfi, filiis Israel vo-
luntates suas.

8 * Misera/or, & misericors Dominus: longa-
nimis, & multum misericors.

9 Non in perpetuum irascetur: neque in æter-
num comminabitur.

10 Non secundum peccata nostra fecit nobis:
neque secundum iniquitates nostras retribuit
nobis.

11 Quoniam secundum altitudinem caeli a ter-
ra: corroboravit misericordiam suam super ti-
mentes se.

12 Quantum distat Ortus ab Occidente: longe
fecit a nobis iniquitates nostras.

13 Quomodo miseretur pater filiorum, miser-
tus est Dominus timentibus se.

14 Quoniam ipse cognovit figmentum nostrum.
Recordatus est, quoniam pulvis sumus.

15 Homo, sicut scenum dies ejus, tanquam
flos agri sic efflorescit.

16 Quoniam spiritus pertransibit in illo, &
non subsistet: & non cognoscet amplius locum
suum.

17 Misericordia autem Domini ab æterno, &
usque in æternum super timentes eum.

Et justitia illius in filios filiorum.

18 His qui servant testamentum ejus:
Et memores sunt mandatorum ipsius, ad fa-
ciendum ea.

19 Dominus in caelo paravit sedem suam: &
regnum ipsius omnibus dominabitur.

20 Benedicite Domino omnes angeli ejus: potentes virtute, facientes verbum illius, ad audiendam vocem sermonum ejus.

21 Benedicite Domino omnes virtutes ejus: ministri ejus, qui facitis voluntatem ejus.

22 Benedicite Domino omnia opera ejus: in omni loco dominationis ejus, benedic anima mea Domino.

1 Ipsi David. Psalmus CIII.

Benedic anima mea Domino: Domine Deus meus, magnificatus es vehementer. Confessionem, & decorem induisti:

2 Amicus lumine sicut vestimento:

Extendens celum sicut pellem:

3 Qui tegis aquis superiora ejus.

Qui ponis nubem ascensum tuum: qui ambulat super pennas venorum.

4 ^{Heb.} Qui facis angelos tuos, spiritus: & ministros tuos ignem urentem.

5 Qui fundasti terram super stabilitatem suam: non inclinabitur in sæculum sæculi.

6 Abyssus, sicut vestimentum, amicus ejus: super montes stabunt aquæ.

7 Ab increpatione tua fugient: a voce tonitru tui formidabunt.

8 Ascendunt montes, & descendunt campi in locum, quem fundasti eis.

9 Terminum posuisti, quem non transgredientur: neque convertentur operire terram.

10 Qui emittis fontes in convallibus: inter medium montium pertransibunt aquæ.

11 Potabunt omnes bestię agri: expectabunt onagri in siti sua.

12 Super ea volucres cœli habitabunt: de medio petrarum dabunt voces.

13 Rigans montes de superioribus suis: de fructu operum tuorum satiabitur terra:

14 Producent sœnum jumentis, & herbam servituti hominum:

Ut educas panem de terra:

15 Et vinum lætificet cor hominis:

Ut exhilaret faciem in oleo: & panis cor hominis confirmet.

16 Saturabuntur ligna campi, & cedri Libani, quas plantavit:

17 Illic passeret nidificabunt.

Herodii domus dux est eorum;

18 Montes excelsi cervis: petra refugium herinacis.

19 Fecit lunam in tempora: sol cognovit occasum suum.

20 Posuisti tenebras, & facta est nox: in ipsa pertransibunt omnes bestię sylvæ.

21 Catuli leonum rugientes, ut rapiant & querant a Deo escam sibi.

22 Ortus est sol, & congregati sunt: & in cubilibus suis collocabuntur.

23 Exhibet homo ad opus suum: & ad operationem suam usque ad vesperum.

24 Quam magnificata sunt opera tua, Domine! omnia in sapientia fecisti: impleta est terra possessione tua.

25 Hoc mare magnum, & spatiosum manibus: illic reptilia, quorum non est numerus.

Animalia pusilla cum magnis:

26 Illic naves pertransibunt.

Draco iste, quem formasti ad illudendum ei:

27 Omnia a te expectant, ut des illis escam in tempore.

28 Dante te illis, colligent: aperiente te manum tuam, omnia implebuntur bonitate.

29 Avertente autem te faciem, turbabuntur: auferes spiritum eorum, & deficient, & in pulverem suum revertentur.

30 Emittes spiritum tuum, & creabuntur: & renovabis faciem terræ.

31 Sit gloria Domini in sæculum: lætabitur Dominus in operibus suis:

32 Qui respicit terram, & facit eam tremere: qui tangit montes, & fumigant.

33 * Cantabo Domino in vita mea: psallam. ^{Infra} Deo meo, quandiu sum. 145. 2.

34 Jucundum sit ei eloquium meum: ego vero delectabor in Domino.

35 Deficiant peccatores a terra, & iniqui ita ut non sint: benedic anima mea Domino.

Alleluja. (1. Par. 16. 8.) Psalmus CIV.

- 1 **C**onfitemini Domino, & invocate nomen ejus: annuntiate inter Gentes opera ejus.
- 2 Cantate ei, & psallite ei: narrate omnia mirabilia ejus.
- 3 Laudamini in nomine sancto ejus: lætetur cor quærentium Dominum.
- 4 Quærite Dominum, & confirmamini: quærite faciem ejus semper.
- 5 Mementote mirabilem ejus, quæ fecit: prodigia ejus, & judicia oris ejus.
- 6 Semen Abraham, servi ejus: filii Jacob electi ejus.
- 7 Ipse Dominus Deus noster: in universa terra judicia ejus.
- 8 Memor fuit in sæculum testamenti sui: verbi, quod mandavit in mille generationes:
- 9 * Quod disposuit ad Abraham: & juramenti sui ad Isaac:
- 10 Et statuit illud Jacob in præceptum: & Israel in testamentum æternum:
- 11 Dicens: Tibi dabo terram Chanaan: funiculum hæreditatis vestræ.
- 12 Cum essent numero brevi, paucissimi & incolæ ejus:
- 13 Et pertransierunt de gente in gentem, & de regno ad populum alterum.
- 14 Non reliquit hominem nocere eis: & corripuit pro eis reges.
- 15 * Nolite tangere christos meos: & in prophetis meis nolite malignari.
- 16 Et vocavit famem super terram: & omne firmamentum panis contrivit.
- 17 Misit ante eos * virum: in servum venumdatus est Joseph.
- 18 * Humiliaverunt in compedibus pedes ejus, ferrum pertraussit animam ejus,
- 19 Donec veniret verbum ejus. Eloquium Domini inflammavit eum:
- 20 * Misit rex, & solvit eum; princeps populorum, & dimisit eum.
- 21 Constituit eum dominum domus suæ: & principem omnis possessionis suæ.

1. Par. 16.
8.

Psal. 112. 4.

* Gen.
22. 16.

* 2. Reg.
1. 14.
3. Reg.
18. 22.

* Gen.
37. 36.

* Gen.
39. 20.

* Gen.
41. 14.

22 Ut erudiret principes ejus sicut semetipsum: & fenes ejus prudentiam doceret.

23 * Et intravit Israel in Ægyptum: & Jacob accola fuit in terra Cham.

24 * Et auxit populum suum vehementer: & firmavit eum super inimicos ejus.

25 Convertit cor eorum, ut odirent populum ejus: & dolum facerent in servos ejus.

26 * Misit Moysem servum suum: Aaron, quem elegit ipsum.

27 * Posuit in eis verba signorum suorum, & prodigiorum in Terra Cham.

28 * Misit tenebras, & obscuravit: & non exacerbavit sermones suos.

29 * Convertit aquas eorum in sanguinem: & occidit pisces eorum.

30 * Edidit terra eorum ranas in penetralibus regum ipsorum.

31 * Dixit, & venit cænomyia, & cinifes in omnibus finibus eorum.

32 Posuit pluvias eorum grandinem: ignem comburentem in terra ipsorum.

33 Et percussit vineas eorum, & ficulneas eorum: & contrivit lignum finium eorum.

34 * Dixit, & venit locusta, & bruchus, cuius non erat numerus:

35 Et comedit omne fœnum in terra eorum: & comedit omnem fructum terræ eorum.

36 * Et percussit omne primogenitum in terra eorum: primitias omnis laboris eorum.

37 * Et eduxit eos cum argento & auro: & non erat in tribubus eorum infirmus.

38 Lætata est Ægyptus in protectione eorum: quia incubuit timor eorum super eos.

39 * Expandit nubem in protectionem eorum, & ignem, ut luceret eis per noctem.

40 * Petierunt, & venit coturnix: & panis cæli saturavit eos.

41 * Dirupit petram, & fluxerunt aquæ: abierunt in sicco flumina:

42 * Quoniam memor fuit verbi sancti sui, quod habuit ad Abraham puerum suum.

* Gen.
46. 6.

* Exod.
1. 7.

Affor. 7.
17.

* Exod.
3. 10. & 4.
20.

* Exod.
7. 20.

* Exod.
10. 21.

* Exod.
7. 20.

* Exod.
7. 20.

* Exod.
8. 6.

* Exod.
8. 10. & 24.

* Exod.
10. 12.

* Exod.
12. 29.

* Exod.
12. 35.

* Exod.
13. 21.

Psal. 77. 16.

1. Cor. 10.
1.

* Exod.
16. 13.

* Num.
20. 11.

* Gen.
17. 7.

43 Et eduxit populum suum in exultatione, & electos suos in læticia.

44 Et dedit illis regiones Gentium: & labores populorum possederunt.

45 Ut custodiant justificationes ejus, & legem ejus requirant.

Alleluja. (Judith 13. 28.) Psalmus CV.

Judith.
13. 21.

1 **C**onfitemini Domino quoniam bonus: quoniam in sæculum misericordia ejus.

* Eccli.
43. 35.

2 * Quis loquetur potentias Domini, auditas faciet omnes laudes ejus?

3 Beati, qui custodiunt judicium, & faciunt justitiam in omni tempore.

4 Memento nostri Domine, in beneplacito populi tui: visita nos in salutari tuo.

5 Ad videndum in bonitate electorum tuorum, ad latandum in læticia gentis tuæ: ut lauderis cum hereditate tua.

* Judith.
7. 19.

6 * Peccavimus cum patribus nostris: injuste egimus, iniquitatem fecimus.

7 Patres nostri in Ægypto non intellexerunt mirabilia tuæ: non fuerunt memores multitudinis misericordiæ tuæ:

Et irritaverunt ascendentes in mare, Mare rubrum.

8 Et salvavit eos propter nomen suum: ut notam faceret potentiam suam.

* Exod.
14. 21.

9 * Et increpuit Mare rubrum, & exsiccatum est: & deduxit eos in abyssis sicut in deserto.

10 Et salvavit eos de manu odientium: & redemit eos de manu inimici.

* Exod.
14. 27.

11 * Et operuit aqua tribulantes eos: unus ex eis non remansit.

12 Et crediderunt verbis ejus: & laudaverunt laudem ejus.

13 Cito fecerunt, oblii sunt operum ejus: & non sustinuerunt consilium ejus.

* Exod.
17. 2.

14 * Et concupierunt concupiscentiam in deserto: & tentaverunt Deum in iniquo.

* Num.
11. 31.

15 * Et dedit eis petitionem ipsorum: & misit saturitatem in animas eorum.

16 Et irritaverunt Moysen in castris: Aaron sanctum Domini.

17 * Aperta est terra, & deglutivit Dathan: & operuit super congregationem Abiron.

* Num.
16. 32.

18 Et exarsit ignis in synagoga eorum: flamma combussit peccatores.

* Exod.
32. 4.

19 * Et fecerunt vitulum in Horeb: & adoraverunt sculptile.

20 Et mutaverunt gloriam suam in similitudinem vituli comedentis fœnum.

21 Obliti sunt Deum, qui salvavit eos, qui fecit magna in Ægypto,

22 Mirabilia in Terra Cham: terribilis in mari rubro.

23 * Et dixit, ut disperderet eos: si non Moyses electus ejus stetit in contractione in conspectu ejus:

* Exod.
32. 10.

Ut averteret iram ejus, ne disperderet eos:

24 Et pro nihilo habuerunt terram desiderabilem:

Non crediderunt verbo ejus,

25 Et murmuraverunt in tabernaculis suis: non exaudierunt vocem Domini.

26 * Et levavit manum suam super eos: ut profterneret eos in deserto:

* Num.
14. 32.

27 Et ut dejiceret semen eorum in Nationibus: & dispergeret eos in regionibus.

28 Et initiati sunt Beelphegor: & comederunt sacrificia mortuorum.

29 Et irritaverunt eum in adinventibus suis: & multiplicata est in eis ruina.

30 * Et stetit Phinees, & placavit: & cessavit quassatio.

* Num.
25. 7.

31 Et reputatum est ei in justitiam, in generationem & generationem usque in sempiternum.

32 * Et irritaverunt eum ad Aquas contradictionis: & vexatus est Moyses propter eos:

* Num.
10. 10.

33 Quia exacerbaverunt spiritum ejus.

Et distinxit in labiis suis:

34 Non disperdiderunt gentes, quas dixit Dominus illis.

35 Et commisti sunt inter gentes, & didicerunt opera eorum:

36 Et servierunt sculptilibus eorum: & factum est illis in scandalum.

37 Et immolaverunt filios suos, & filias suas
dæmonii.

38 Et effuderunt sanguinem innocentem: san-
guinem filiorum suorum & filiarum suarum, quas
sacrificaverunt sculptilibus Chanaan.

Et infecta est terra in sanguinibus,

39 Et contaminata est in operibus eorum: &
fornicati sunt in adinventionibus suis.

40 Et iratus est furore Dominus in populum
suum: & abominatus est hæreditatem suam.

41 Et tradidit eos in manus gentium: & do-
minati sunt eorum, qui oderunt eos.

42 Et tribulaverunt eos inimici eorum, & hu-
millati sunt sub manibus eorum:

43 Sæpe liberavit eos.

Ipsi autem exacerbaverunt eum in consilio
suo: & humiliati sunt in iniquitatibus suis.

44 Et vidit, cum tribularetur: & audivit ora-
tionem eorum.

45 Et memor fuit testamenti sui: & pœni-
tuit eum secundum multitudinem misericordiæ
sue.

46 Et dedit eos in misericordias in conspectu
omnium, qui ceperant eos.

47 Salvos nos fac Domine Deus noster: &
congrega nos de Nationibus:

Ut confiteamur nomini sancto tuo: & glorie-
mur in laude tua.

48 Benedictus Dominus Deus Israel a sæculo
& usque in sæculum: & dicet omnis populus:
Fiat, fiat.

Alleluja, (Judith. 13. 21.) Psalmus CVI.

1 Confitemini Domino quoniam bonus: quo-
niam in sæculum misericordia ejus.

2 Dicant, qui redempti sunt a Domino, quos
redemit de manu inimici: & de regionibus con-
gregavit eos.

3 A solis ortu, & occasu: ab aquilone, &
mari.

4 Erraverunt in solitudine in inaquoso: viam
civitatis habitaculi non invenerunt.

5 Esurientes, & sitientes: anima eorum in
ipsis defecit.

6 Et

6 Et clamaverunt ad Dominum cum tribula-
rentur: & de necessitatibus eorum eripuit eos.

7 Et deduxit eos in viam rectam: ut irent in
civitatem habitationis.

8 Confiteantur Domino misericordiæ ejus: &
mirabilia ejus filiis hominum.

9 Quia satiavit animam inanem, & animam
esurientem satiavit bonis.

10 Sedentes in tenebris, & umbra mortis:
vinctos in mendicitate, & ferro.

11 Quia exacerbaverunt eloquia Dei: & con-
siliium Altissimi irritaverunt.

12 Et humiliatum est in laboribus cor eorum:
infirmati sunt, nec fuit, qui adjuvaret.

13 Et clamaverunt ad Dominum, cum tribula-
rentur: & de necessitatibus eorum liberavit eos.

14 Et eduxit eos de tenebris, & umbra mor-
tis: & vincula eorum dirupit.

15 Confiteantur Domino misericordiæ ejus: &
mirabilia ejus filiis hominum.

16 Quia contrivit portas æreas: & vectes fer-
reos confregit.

17 Suscepit eos de via iniquitatis eorum: pro-
pter injustitias enim suas humiliati sunt.

18 Omnem escam abominata est anima eorum:
& appropinquaverunt usque ad portas mortis.

19 Et clamaverunt ad Dominum, cum tribula-
rentur: & de necessitatibus eorum liberavit eos.

20 Misit verbum suum, & sanavit eos: & eri-
puit eos de interitionibus eorum.

21 Confiteantur Domino misericordiæ ejus: &
mirabilia ejus filiis hominum.

22 Et sacrificent sacrificium laudis: & annun-
tiant opera ejus in exultatione.

23 Qui descendunt mare in navibus, facien-
tes operationem in aquis multis.

24 Ipsi viderunt opera Domini, & mirabilia
ejus in profundo.

25 Dixit, & stetit spiritus procellæ: & exalta-
ti sunt fluctus ejus.

26 Ascendunt usque ad cælos, & descendunt
usque ad abyssos: anima eorum in malis tabe-
scebat.

T 4

27

27 Turbati sunt, & moti sunt sicut ebrius: & omnis sapientia eorum devorata est.

28 Et clamaverunt ad Dominum cum tribalarentur, & de necessitatibus eorum eduxit eos.

29 Et statuit procellam ejus in auram: & siluerunt fluctus ejus.

30 Et lætati sunt quia siluerunt: & deduxit eos in portum voluntatis eorum.

31 Confiteantur Domino misericordiae ejus: & mirabilia ejus filiis hominum.

32 Et exaltem eum in ecclesia plebis; & in cathedra seniorum laudent eum.

33 Posuit flumina in desertum: & exitus aquarum in sitim.

34 Terram fructiferam in falguginem, a malitia inhabitantium in ea.

35 Posuit desertum in stagna aquarum: & terram sine aqua in exitus aquarum.

36 Et collocavit illic esurientes: & constituerunt civitatem habitationis.

37 Et seminaverunt agros, & plantaverunt vineas: & fecerunt fructum nativitatis.

38 Et benedixit eis, & multiplicati sunt nimis: & jumenta eorum non minoravit.

39 Et pauci facti sunt: & vexati sunt a tribulatione malorum, & dolore.

40 Effusa est contemptio super principes: & errare fecit eos in invio, & non in via.

41 Et adjuvit pauperem de inopia: & posuit sicut oves familias.

42 * Videbunt recti, & lætabuntur: & omnis iniquitas oppilabit os suum.

43 Quis sapiens & custodiet hæc? & intelliget misericordias Domini?

1 Canticum Psalmi ipsi David. (Sup. 56. 8.)
Psalmus CVII.

2 **P**aratam cor meum Deus, paratum cor meum: cantabo, & psallam in gloria mea.

3 Exurge gloria mea, exurge psalterium, & cithara: exurgam diluculo.

4 Confitebor tibi in populis Domine: & psallam tibi in nationibus.

5 Quia

5 Quia magna est super cælos misericordia tua: & usque ad nubes veritas tua.

6 Exaltate super cælos Deus, & super omnem terram gloria tua:

7 Ut liberentur dilecti tui.

8 Salvum fac dextera tua, & exaudi me:

9 Deus locutus est in sancto suo:

Exultabo, & dividam Sichimam, & convalem tabernaculorum dimetiar.

9 Meus est Galaad, & meus est Manasses: & Ephraim susceptio capitis mei.

Juda rex meus:

10 Moab lebes spei meae.

In Idumæam extendam calceamentum meum: mihi alienigenæ amici facti sunt.

11 Quis deducet me in civitatem munitam? quis deducet me usque in Idumæam?

12 Nonne tu Deus, qui repulisti nos, & non exhibis Deus in virtutibus nostris?

13 Da nobis auxilium de tribulatione: quia vana salus hominis.

14 In Deo faciemus virtutem: & ipse ad nihilum deducet inimicos nostros.

1 In finem, Psalmus David, CVIII.

2 **D**eus laudem meam ne tacueris: quia os peccatoris, & os dolosi super me apertum est.

3 Locuti sunt adversum me lingua dolosa, & sermonibus odii circumdederunt me: & expugnaverunt me gratis.

4 Pro eo ut me diligerent, detrahebant mihi: ego autem orabam.

5 Et posuerunt adversum me mala pro bonis: & odium pro dilectione mea.

6 Constitue super eum peccatorem: & diabolus stet a dextris ejus.

7 Cum judicatur, exeat condemnatus, & oratio ejus fiat in peccatum.

8 Fiant dies ejus pauci: & episcopatum ejus accipiat alter.

9 Fiant filii ejus orphani: & uxor ejus vidua.

T 5

10

10 Nutantes transferantur filii ejus, & mendicent: & ejiciantur de habitationibus suis.

11 Scrutetur fœnerator omnem substantiam ejus: & diripiant alieni labores ejus.

12 Non sit illi adjutor: nec sit, qui misereatur pupillis ejus.

13 Fiant nati ejus in interitum: in generatione una deleatur nomen ejus.

14 In memoriam redeat iniquitas patrum ejus in conspectu Domini: & peccatum matris ejus non deleatur.

15 Fiant contra Dominum semper, & dispareat de terra memoria eorum.

16 Pro eo quod non est recordatus facere misericordiam.

17 Et persecutus est hominem inopem, & mendicum, & compunctum corde mortificare.

18 Et dilexit maledictionem, & veniet ei: & noluit benedictionem, & elongabitur ab eo.

Et induit maledictionem sicut vestimentum, & intravit sicut aqua in interiora ejus, & sicut oleum in ossibus ejus.

19 Fiat ei sicut vestimentum, quo operitur: & sicut zona, qua semper præcingitur.

20 Hoc opus eorum, qui detrahunt mihi apud Dominum: & qui loquuntur mala adversus animam meam.

21 Et tu Domine, Domine, fac mecum propter nomen tuum: quia suavis est misericordia tua.

Libera me,

22 Quia egenus, & pauper ego sum: & cor meum conturbatum est intra me.

23 Sicut umbra cum declinat, ablatus sum: & excussus sum sicut locustæ.

24 Genua mea infirmata sunt a jejunio: & caro mea immutata est propter oleum.

25 Et ego factus sum opprobrium illis: viderunt me, & moverunt capita sua.

26 Adjuva me Domine Deus meus: salvum me fac secundum misericordiam tuam.

27 Et sciant quia manus tua hæc: & tu Domine, fecisti eam.

28 Maledicent illi, & tu benedices: qui in-

sur-

furgunt in me, confundantur: servus autem tuus lætabitur.

29 Induantur qui detrahunt mihi, pudore: & operiantur sicut diploide confusione sua.

30 Confitebor Domino nimis in ore meo: & in medio multorum laudabo eum.

31 Quia assistit a dextris pauperis, ut salvam faceret a persequentibus animam meam.

I

Psalmus David. CIX.

Dixit Dominus Domino meo: Sede a dextris meis;

* Donec ponam inimicos tuos, scabellum pedum tuorum.

2 Virgam virtutis tuæ emittet Dominus ex Sion: dominare in medio inimicorum tuorum.

3 Tecum principium in die virtutis tuæ in splendoribus sanctorum: ex utero ante luciferum genui te.

4 Juravit Dominus, & non poenitebit eum: Tu es sacerdos in æternum, secundum ordinem Melchisedech.

5 Dominus a dextris tuis, confregit in die iræ suæ reges.

6 Judicabit in nationibus, implebit ruinas: conquassabit capita in terra multorum.

7 De torrente in via bibet: propterea exaltabit caput.

Alleluja. Psalmus CX.

Confitebor tibi, Domine, in toto corde meo: in consilio justorum, & congregatione.

2 Magna opera Domini: exquisita in omnes voluntates ejus.

3 Confessio & magnificentia opus ejus: & justitia ejus manet in sæculum sæculi.

4 Memoriam fecit mirabilium suorum, misericors & miserator Dominus:

5 Escam dedit timentibus se. Memor erit in sæculum testamenti sui:

6 Virtutem operum suorum annuntiabit populo suo:

7 Ut det illis hæreditatem gentium: opera manuum ejus, veritas & judicium.

8

8 Fidelia omnia mandata ejus : confirmata in
 sæculum sæculi, facta in veritate & æquitate.

9 Redemptionem misit populo suo : mandavit
 in æternum testamentum suum.

Sanctum & terribile nomen ejus :

10 * Initium sapientiæ timor Domini.

Intellectus bonus omnibus facientibus eum :
 laudatio ejus manet in sæculum sæculi.

Alleluja, Reversionis Aggæi, & Zachariæ.
 Psalmus CXI.

1 **B**Eatus vir, qui timet Dominum : in man-
 datis ejus volet nimis.

2 Potens in terra erit semen ejus : generatio
 rectorum benedicetur.

3 Gloria & divitiæ in domo ejus : & justitia
 ejus manet in sæculum sæculi.

4 Exortum est in tenebris lumen rectis : mise-
 ricors & miserator, & justus.

5 Jucundus homo, qui miseretur & commodat,
 disponet sermones suos in judicio :

6 Quia in æternum non commovebitur.

7 In memoria æterna erit justus : ab auditio-
 ne mala non timebit.

Paratum cor ejus sperare in Domino,

8 Confirmatum est cor ejus : non commovebi-
 tur, donec despiciat inimicos suos.

9 Dispersit, dedit pauperibus : justitia ejus
 manet in sæculum sæculi, cornu ejus exaltabi-
 tur in gloria.

10 Peccator videbit, & irascetur, dentibus
 suis fremet & tabesceat : desiderium peccatorum
 peribit.

Alleluja. Psalmus CXII.

1 **L**audate pueri Dominum : laudate nomen
 Domini,

2 Sit nomen Domini benedictum : ex hoc
 nunc, & usque in sæculum.

3 A solis ortu usque ad occasum, laudabile
 nomen Domini.

4 * Excelsus super omnes gentes Dominus, &
 super cælos gloria ejus.

5 Quis

5 Quis sicut Dominus Deus noster, qui in al-
 tis habitat,

6 Et humilia respicit in cælo & in terra?

7 Suscitans a terra inopem, & de stercore eri-
 gens pauperem :

8 Ut colloquet eum cum principibus, cum prin-
 cipibus populi sui.

9 Qui habitare facit sterilem in domo, matrem
 filiorum lætantem.

Alleluja. Psalmus CXIII.

1 **I**N exitu Israel de Ægypto, domus Jacob *Exod. 12.*
 de populo barbaro : *3.*

2 Facta est Judæa sanctificatio ejus, Israel po-
 testas ejus.

3 Mare vidit, & fugit : Jordanis conversus est
 retrorsum.

4 Montes exultaverunt ut arietes : & colles
 sicut agni ovium.

5 Quid est tibi mare, quod fugisti : & tu Jor-
 danis, quia conversus es retrorsum?

6 Montes exultastis sicut arietes, & colles sic
 ut agni ovium,

7 A facie Domini mota est terra, a facie Dei
 Jacob.

8 Qui convertit petram in stagna aquarum, &
 rupem in fontes aquarum.

1 **NON NOBIS DOMINE, NON NOBIS :**
 sed nomini tuo da gloriam.

2 Super misericordia tua, & veritate tua : ne
 quando dicant Gentes! Ubi est Deus eorum?

3 Deus autem noster in cælo : omnia quæcum-
 que voluit, fecit.

4 * Simulachra gentium argentum, & aurum, * *Isfr.*
 opera manuum hominum. *134. 15.*

5 * Os habent, & non loquentur : oculos ha-
 bent, & non videbunt. * *Sap. 15.*
12.

6 Aures habent, & non audient : nares ha-
 bent, & non odorabunt.

7 Manus habent, & non palpabunt : pedes
 habent, & non ambulabunt : non clamabunt in
 gutture suo.

8 Similes illis fiant, qui faciunt ea : & omnes,
 qui confidunt in eis. *9*

9 Domus Israel speravit in Domino: adjutor eorum & protector eorum est.

10 Domus Aaron speravit in Domino, adjutor eorum & protector eorum est.

11 Qui timent Dominum, speraverunt in Domino: adjutor eorum & protector eorum est.

12 Dominus memor fuit nostri: & benedixit nobis.

Benedixit domui Israel: benedixit domui Aaron.

13 Benedixit omnibus qui timent Dominum, pusillis cum majoribus.

14 Adiciat Dominus super vos: super vos, & super filios vestros.

15 Benedicite vos a Domino, qui fecit cælum & terram.

16 Cælum cæli Domino: terram autem dedit filiis hominum.

^{Hebr.} 17 * Non mortui laudabunt te Domine: neque omnes, qui descendunt in infernum.

18 Sed nos qui vivimus, benedicimus Domino, ex hoc nunc & usque in sæculum.

Alleluja. Psalmus CXIV.

1 Dillexi, quoniam exaudiet Dominus vocem orationis meæ.

2 Quia inclinavit aurem suam mihi: & in diebus meis invocabo.

3 Circumdederunt me dolores mortis: & pericula inferni invenerunt me.

Tribulationem & dolorem inveni,

4 Et nomen Domini invocavi.

O Domine libera animam meam:

5 Misericors Dominus, & justus, & Deus non ster miseretur.

6 Custodiens parvulos Dominus: humiliatus sum, & liberavit me.

7 Convertere anima mea in requiem tuam: quia Dominus benefecit tibi.

8 Quia eripuit animam meam de morte: oculos meos a lacrymis, pedes meos a lapsu.

9 Placebo Domino in regione vivorum.

Alle-

Alleluja. Psalmus CXV.

10 **C**Redidi, propter quod locutus sum: ego autem humiliatus sum nimis.

11 Ego dixi in excessu meo: * Omnis homo mendax.

12 Quid retribuam Domino, pro omnibus, quæ retribuit mihi?

13 Calicem salutaris accipiam: & nomen Domini invocabo.

14 Vota mea Domino reddam coram omni populo ejus.

15 Pretiosa in conspectu Domini mors Sanctorum ejus:

16 O Domine quia ego servus tuus: ego servus tuus, & filius ancillæ tuæ.

Dirupisti vincula mea:

17 Tibi sacrificabo hostiam laudis, & nomen Domini invocabo.

18 Vota mea Domino reddam in conspectu omnis populi ejus:

19 In atriis domus Domini, in medio tui Jerusalem.

Alleluja, Psalmus CXVI.

1 **L**audate Dominum omnes Gentes: Laudate eum omnes populi:

2 Quoniam confirmata est super nos misericordia ejus: & veritas Domini manet in æternum.

Alleluja, Psalmus CXVII.

1 **C**onfitemini Domino quoniam bonus: quoniam in sæculum misericordia ejus.

2 Dicat nunc Israel, quoniam bonus: quoniam in sæculum misericordia ejus.

3 Dicat nunc Domus Aaron, quoniam in sæculum misericordia ejus.

4 Dicant nunc, qui timent Dominum: quoniam in sæculum misericordia ejus.

5 De tribulatione invocavi Dominum: & exaudivit me in latitudine Dominus.

6 Dominus mihi adjutor: non timebo quid faciat mihi homo.

7 * Dominus mihi adjutor: & ego despiciam inimicos meos.

2. Cor. 4.

13.

* Rom.

3. 4.

Rom. 15.

11.

®

8 Hebr. 12. 6.

8 Bonum est confidere in Domino, quam confidere in homine:

9 Bonum est sperare in Domino, quam sperare in principibus.

10 Omnes gentes circuierunt me: & in nomine Domini quia ultus sum in eos.

11 Circumdantes circumdederunt me: & in nomine Domini quia ultus sum in eos.

12 Circumdederunt me sicut apes, & exarserunt sicut ignis in spinis: & in nomine Domini quia ultus sum in eos.

13 Impulsus everlus sum, ut caderem: & Dominus suscepit me.

* *Exod.*
15. 2. 14 * Fortitudo mea, & laus mea Dominus: & factus est mihi in salutem.

15 Vox exultationis, & salutis in tabernaculis iustorum.

16 Dexteram Domini fecit virtutem: dexteram Domini exaltavit me, dexteram Domini fecit virtutem.

17 Non moriar, sed vivam: & narrabo opera Domini.

18 Castigans castigavit me Dominus: & morti non tradidit me.

19 Aperite mihi portas iustitiæ, ingressus in eas confitebor Domino:

20 Hæc porta Domini, iusti intrabunt in eam.

21 Confitebor tibi, quoniam exaudisti me: & factus es mihi in salutem.

* *Isai.*
28. 16.
Matth.
21. 22.
Luc. 20. 17.
Actor. 4.
11.
Rom. 9.
33.
1. Pet. 2. 7.

22 * Lapidem, quem reprobraverunt ædificantes: hic factus est in caput anguli.

23 A Domino factum est istud: & est mirabile in oculis nostris.

24 Hæc est dies, quam fecit Dominus: exultemus, & lætemur in ea.

25 O Domine saluum me fac, o Domine bene prosperare:

26 Benedictus qui venit in nomine Domini. Benediximus vobis de domo Domini:

27 Deus Dominus, & illuxit nobis. Constituite diem solemnem in condensis, usque ad cornu altaris.

28 Deus meus es tu, & confitebor tibi: Deus meus es tu, & exaltabo te. Con-

Confitebor tibi, quoniam exaudisti me: & factus es mihi in salutem.

29 Confitemini Domino, quoniam bonus: quoniam in sæculum misericordia ejus.

Alleluja. Psalmus CXVIII.

A L E P H.

1 **B**eati immaculati in via: qui ambulant in lege Domini.

2 Beati qui scrutantur testimonia ejus: in toto corde exquirunt eum.

3 Non enim qui operantur iniquitatem, in viis ejus ambulaverunt.

4 Tu mandasti mandata tua custodiri nimis.

5 Utinam dirigantur viæ meæ, ad custodiendas justificationes tuas.

6 Tunc non confundar, cum perspexero in omnibus mandatis tuis.

7 Confitebor tibi in directione cordis, in eo quod didici judicia iustitiæ tuæ.

8 Justificationes tuas custodiam: non me detelinquas usquequaque.

B E T H.

9 In quo corrigit adolescentior viam suam? in custodiendo sermones tuos.

10 In toto corde meo exquisivi te: ne repelias me a mandatis tuis.

11 In corde meo abscondi eloquia tuæ: ut non peccem tibi.

12 Benedictus es Domine: doce me justificationes tuas.

13 In labiis meis pronuntiavi omnia judicia oris tui.

14 In via testimoniorum tuorum delectatus sum, sicut in omnibus divitiis.

15 In mandatis tuis exercebor: & considerabo vias tuas.

16 In justificationibus tuis meditabor: non obliviscar sermones tuos.

G H I M E L.

17 Retribue servo tuo, vivifica me: & custodiam sermones tuos.

Tom. III.

V

18

18 Revela oculos meos: & considerabo mirabilia de lege tua.

19 Incola ego sum in terra: non abscondas a me mandata tua.

20 Concupivit anima mea desiderare justificationes tuas, in omni tempore.

21 Increpasti superbos: maledicti, qui declinant a mandatis tuis.

22 Aufer a me opprobrium, & contemptum: quia testimonia tua exquisivi.

23 Etenim federunt principes, & adversum me loquebantur: servus autem tuus exercebatur in justificationibus tuis.

24 Nam & testimonia tua meditatio mea est: & consilium meum justificationes tuæ.

D A L E T H.

25 Adhæsit pavimento anima mea: vivifica me secundum verbum tuum.

26 Vias meas enuntiavi, & exaudisti me: doce me justificationes tuas.

27 Viam justificationum tuarum instrue me: & exercebor in mirabilibus tuis:

28 Dormitavit anima mea præ tædio: confirma me in verbis tuis.

29 Viam iniquitatis amove a me: & de lege tua miserere mei.

30 Viam veritatis elegi: judicia tua non sum oblitus.

31 Adhæsi testimoniis tuis Domine: noli me confundere.

32 Viam mandatorum tuorum cucurri, cum dilatasti cor meum.

H E.

33 Legem pone mihi Domine viam justificationum tuarum: & exquiram eam semper.

34 Da mihi intellectum, & scrutabor legem tuam: & custodiam illam in toto corde meo.

35 Deduc me in semitam mandatorum tuorum: quia ipsam volui.

36 Inclina cor meum in testimonia tua: & non in avaritiam.

37 Averte oculos meos, ne videant vanitatem: in via tua vivifica me,

38 Statue servo tuo eloquium tuum, in timore tuo.

39 Amputa opprobrium meum, quod suspicatus sum: quia judicia tua jucunda.

40 Ecce concupivi mandata tua: in æquitate tua vivifica me.

V A U.

41 Et veniat super me misericordia tua Domine: salutare tuum secundum eloquium tuum.

42 Et respondebo exprobrantibus mihi verbum: quia speravi in sermonibus tuis.

43 Et ne auferas de ore meo verbum veritatis usquequaque: quia in judiciis tuis supersperavi.

44 Et custodiam legem tuam semper: in sæculum & in sæculum sæculi.

45 Et ambulabam in latitudine: quia mandata tua exquisivi.

46 Et loquebar de testimoniis tuis in conspectu regum: & non confundebar.

47 Et meditabar in mandatis tuis, quæ dilexi.

48 Et levavi manus meas ad mandata tua, quæ dilexi: & exercebar in justificationibus tuis.

Z A I N.

49 Memor esto verbi tui servo tuo, in quo mihi spem dedisti.

50 Hæc me consolata est in humilitate mea: quia eloquium tuum vivificavit me.

51 Superbi inique agebant usquequaque: a lege autem tua non declinavi.

52 Memor fui judiciorum tuorum a sæculo Domine: & consolatus sum.

53 Defectio tenuit me, pro peccatoribus derelinquentibus legem tuam.

54 Cantabiles mihi erant justificationes tuæ, in loco peregrinationis meæ.

55 Memor fui nocte nominis tui Domine: & custodivi legem tuam.

56 Hæc facta est mihi: quia justificationes tuas exquisivi.

H E T H.

57 Portio mea, Domine, dixi custodire legem tuam.

58 Deprecatus sum faciem tuam in toto corde meo:

meo: miserere mei secundum eloquium tuum.

59 Cogitavi vias meas: & converti pedes meos in testimonia tua.

60 Paratus sum, & non sum turbatus: ut custodiam mandata tua.

61 Funes peccatorum circumplexi sunt me: & legem tuam non sum oblitus.

62 Media nocte surgebam ad confitendum tibi, super iudicia justificationis tuæ.

63 Particeps ego sum omnium timentium te: & custodientium mandata tua.

64 Misericordia tua Domine plena est terra: justificationes tuas doce me.

T E T H.

65 Bonitatem fecisti cum servo tuo Domine, secundum verbum tuum.

66 Bonitatem, & disciplinam, & scientiam doce me: quia mandatis tuis credidi.

67 Priusquam humiliarer, ego deliqui: propterea eloquium tuum custodivi.

68 Bonus es tu: & in bonitate tua doce me justificationes tuas.

69 Multiplicata est super me iniquitas superborum: ego autem in toto corde meo scrutabor mandata tua.

70 Coagulatum est sicut lac cor eorum: ego vero legem tuam meditatus sum.

71 Bonum mihi quia humiliasti me: ut discam justificationes tuas.

72 Bonum mihi lex oris tui super millia auri, & argenti.

J O D.

73 Manus tuæ fecerunt me, & psalmaverunt me: da mihi intellectum, & discam mandata tua.

74 Qui siment te, videbunt me, & letabuntur: quia in verba tua super peravi.

75 Cognovi Domine, quia æquitas iudicia tua: & in veritate tua humiliasti me.

76 Fiat misericordia tua, ut consoletur me, secundum eloquium tuum servo tuo.

77 Veniant mihi miserationes tuæ, & vivam: quia lex tua meditatio mea est.

78 Confundantur superbi, quia injuste iniqui.

quitatem fecerunt in me: ego autem exercebor in mandatis tuis.

79 Convertantur mihi timentes te: & qui noverunt testimonia tua.

80 Fiat cor meum immaculatum in justificationibus tuis, ut non confundar.

C A P H.

81 Defecit in salutare tuum anima mea: & in verbum tuum super speravi.

82 Defecerunt oculi mei in eloquium tuum, dicentes: Quando consolaberis me?

83 Quia factus sum sicut uter in pruina: justificationes tuas non sum oblitus.

84 Quot sunt dies servi tui: quando facies depersequentibus me iudicium?

85 Narraverunt mihi iniqui fabulationes: sed non ut lex tua.

86 Omnia mandata tua veritas: inique perfecti sunt me, adjuva me.

87 Paulominus consummaverunt me in terra: ego autem non dereliqui mandata tua.

88 Secundum misericordiam tuam vivifica me: & custodiam testimonia oris tui.

L A M E D.

89 In æternum Domine, verbum tuum permanet in cælo.

90 In generationem & generationem veritas tua: fundasti terram, & permanet.

91 Ordinatione tua perseverat dies: quoniam omnia serviunt tibi.

92 Nisi quod lex tua meditatio mea est: tunc forte perissem in humilitate mea.

93 In æternum non obliviscar justificationes tuas: quia in ipsis vivificasti me.

94 Tuus sum ego, salvum me fac: quoniam justificationes tuas exquisivi.

95 Me expectaverunt peccatores, ut perderent me: testimonia tua intellexi.

96 Omnis consummationis vidi finem: latum mandatum tuum nimis.

M E M.

97 Quomodo dilexi legem tuam Domine? tota die meditatio mea est.

V 3

98 Super inimicos meos prudentem me fecisti mandato tuo: quia in æternum mihi est.

99 Super omnes docentes me intellexi: quia testimonia tua meditatio mea est.

100 Super senes intellexi; quia mandata tua quæsi.

101 Ab omni via mala prohibui pedes meos: ut custodiam verba tua.

102 A judiciis tuis non declinavi: quia tu legem posuisti mihi.

103 Quam dulcia faucibus meis eloquia tua, super mel ori meo!

104 A mandatis tuis intellexi: propterea odii omnem viam iniquitatis.

N U N.

105 Lucerna pedibus meis verbum tuum, & lumen semitis meis.

106 Juravi, & statui custodire judicia justitiæ tuæ.

107 Humiliatus sum usquequaque Domine; vivifica me secundum verbum tuum.

108 Voluntaria oris mei beneplacita fac Domine; & judicia tua doce me.

109 Anima mea in manibus meis semper: & legem tuam non sum oblitus.

110 Posuerunt peccatores laqueum mihi: & de mandatis tuis non erravi.

111 Hæreditate acquisivi testimonia tua in æternum: quia exultatio cordis mei sunt.

112 Inclinavi cor meum ad faciendas justificationes tuas in æternum, propter retributionem.

S A M E C H

113 Iniquos odio habui: & legem tuam dilexi.

114 Adjutor, & susceptor meus es tu: & in verbum tuum supersperavi.

115 Declinate a me maligni: & scrutabor mandata Dei mei.

116 Suscipe me secundum eloquium tuum, & vivam: & non confundas me ab expectatione mea.

117 Adjuva me, & salvus ero: & meditabor in justificationibus tuis semper.

118 Sprexisti omnes discedentes a judiciis tuis, quia injusta cogitatio eorum.

119 Prævaricantes reputavi omnes peccatores terræ: ideo dilexi testimonia tua.

120 Confige timore tuo carnes meas: a judiciis enim tuis timui.

A I N.

121 Feci judicium & justitiam: non tradas me calumniantibus me.

122 Suscipe servum tuum in bonum: non calumnientur me superbi.

123 Oculi mei defecerunt in salutare tuum: & in eloquium justitiæ tuæ.

124 Fac cum servo tuo secundum misericordiam tuam; & justificationes tuas doce me.

125 Servus tuus sum ego: da mihi intellectum, ut sciam testimonia tua.

126 Tempus faciendi Domine: dissipaverunt legem tuam.

127 Ideo dilexi mandata tua, super aurum & topazion.

128 Propterea ad omnia mandata tua dirigebar: omnem viam iniquam odio habui.

P H E.

129 Mirabilia testimonia tua: ideo scrutata est ea anima mea.

130 Declaratio sermonum tuorum illuminat: & intellectum dat parvulis.

131 Os meum aperui, & attraxi spiritum: quia mandata tua desiderabam.

132 Aspice in me, & miserere mei, secundum judicium diligentium nomen tuum.

133 Gressus meos dirige secundum eloquium tuum: & non dominetur mei omnis injustitia.

134 Redime me a calumniis hominum: ut custodiam mandata tua.

135 Faciem tuam illumina super servum tuum: & doce me justificationes tuas.

136 Exitus aquarum deduxerunt oculi mei: quia non custodierunt legem tuam.

S A D E.

137 Justus es Domine: & rectum judicium tuum.

138 Mandasti justitiam testimonia tua: & veritatem tuam nimis.

139 Tafefcere me fecit zelus meus: quia oblitus funt verba tua inimici mei.

140 Ignitum eloquium tuum vehementer: & fervus tuus dilexit illud.

141 Adolefcenulus fum ego, & contemptus: justificationes tuas non fum oblitus.

142 Iuftitia tua, iuftitia in æternum: & lex tua veritas.

143 Tribulatio & anguftia invenerunt me: mandata tua meditatio mea eft.

144 Æquitas testimonia tua in æternum: intellectum da mihi, & vivam.

C O P H.

145 Clamavi in toto corde meo, exaudi me Domine: justificationes tuas requiram.

146 Clamavi ad te, falvum me fac: ut custodiam mandata tua.

147 Præveni in maturitate, & clamavi: quia in verba tua fuperfperavi.

148 Prævenierunt oculi mei ad te diluculo: ut meditarer eloquia tua.

149 Vocem meam audivi fecundum misericordiam tuam Domine: & fecundum iudicium tuum vivifica me.

150 Appropinquerunt persequentes me iniquitati: a lege autem tua longe facti funt.

151 Prope es tu Domine: & omnes viæ tuæ veritas.

152 Initio cognovi de testimoniis tuis: quia in æternum fundasti ea.

R E S.

153 Vide humilitatem meam, & eripe me: quia legem tuam non fum oblitus.

154 Iudica iudicium meum, & redime me: propter eloquium tuum vivifica me.

155 Longe a peccatoribus falus: quia justificationes tuas non exquisierunt.

156 Misericordix tuæ multa Domine: fecundum iudicium tuum vivifica me.

157 Multi qui persequuntur me, & tribulant me: a testimoniis tuis non declinavi.

158 Vidi prævaricantes, & tafefcebam: quia eloquia tua non custodierunt.

159 Vide, quoniam mandata tua dilexi Domine: in misericordia tua vivifica me.

160 Principium verborum tuorum, veritas: in æternum omnia iudicia iuftitiæ tuæ.

S I N.

161 Principes perfecuti funt me gratis: & a verbis tuis formidavit cor meum.

162 Lætabor ego fuper eloquia tua: ficut qui invenit spolia multa.

163 Iniquitatem odio habui, & abominatus fum: legem autem tuam dilexi.

164 Septies in die laudem dixi tibi, fuper iudicia iuftitiæ tuæ.

165 Pax multa diligentibus legem tuam: & non eft illis fcandalum.

166 Expectabam falutare tuum Domine: & mandata tua dilexi.

167 Custodivit anima mea testimonia tua: & dilexit ea vehementer.

168 Servavi mandata tua, & testimonia tua: quia omnes viæ meæ in confpectu tuo.

T A U.

169 Appropinquet deprecatio mea in confpectu tuo Domine: juxta eloquium tuum da mihi intellectum.

170 Intret postulatio mea in confpectu tuo: fecundum eloquium tuum eripe me.

171 Eructabunt labia mea hymnum, cum docueris me justificationes tuas.

172 Pronuntiabit lingua mea eloquium tuum: quia omnia mandata tua æquitas.

173 Fiat manus tua, ut falvet me: quoniam mandata tua elegi.

174 Concupivi falutare tuum Domine: & lex tua meditatio mea eft.

175 Vivet anima mea, & laudabit te: & iudicia tua adjuvabunt me.

176 Erravi, ficut ovis, quæ perit: quære fervum tuum, quia mandata tua non fum oblitus.

1 Canticum graduum. Pfalmus CXIX.

AD Dominum, cum tribularer, clamavi: & exaudivit me.

2 Domine libera animam meam a labiis iniquis, & a lingua dolosa.

3 Quid detur tibi, aut quid apponatur tibi ad linguam dolosam?

4 Sagittæ potentis acutæ, cum carbonibus desolatoriis.

5 Heu mihi, quia incolatus meus prolongatus est: habitavi cum habitantibus Cedar:

6 Multum incola fuit anima mea.

7 Cum his, qui oderunt pacem, eram pacificus: cum loquebar illis, impugnabant me gratis.

Canticum graduum, Psalmus CXX.

9. Per.
20. 17.

1 **L**evavi oculos meos in montes, unde veniet auxilium mihi.

2 Auxilium meum a Domino, qui fecit cælum & terram.

3 Non det in commotionem pedem tuum: neque dormitet, qui custodit te.

4 Ecce non dormitabit neque dormiet, qui custodit Israel.

5 Dominus custodit te, Dominus protectio tua, super manum dexteram tuam.

6 Per diem sol non uret te, neque luna per noctem.

7 Dominus custodit te ab omni malo: custodiat animam tuam Dominus.

8 Dominus custodiat introitum tuum, & exitum tuum: ex hoc nunc, & usque in sæculum.

1 Canticum graduum, Psalmus CXXI.

Lætatus sum in his, quæ dicta sunt mihi: In domum Domini ibimus.

2 Stantes erant pedes nostri, in atriis tuis Jerusalem.

3 Jerusalem, quæ ædificatur ut civitas: cujus participatio ejus in idipsum.

4 Illic enim ascenderunt tribus, tribus Domini: testimonium Israel ad confitendum nomini Domini.

5 Quia illic federunt sedes in judicio, sedes super domum David.

6 Rogate, quæ ad pacem sunt Jerusalem: & abundantia diligentibus te.

7 Fiat pax in virtute tua: & abundantia in turribus tuis.

8

8 Propter fratres meos, & proximos meos, loquebar pacem de te:

9 Propter domum Domini Dei nostri, quæ sibi bona tibi.

Canticum graduum, Psalmus CXXII.

1 **A**D te levavi oculos meos, qui habitas in cælis.

2 Ecce sicut oculi servorum, in manibus dominorum suorum:

Sicut oculi ancillæ in manibus dominæ suæ: ita oculi nostri ad Dominum Deum nostrum, donec misereatur nostri.

3 Miserere nostri Domine, miserere nostri: quia multum repleti sumus despectione:

4 Quia multum repleta est anima nostra: opprobrium abundantibus, & despectio superbis.

1 Canticum graduum, Psalmus CXXIII.

Nisi quia Dominus erat in nobis, dicat nunc Israel:

2 Nisi quia Dominus erat in nobis;

Cum exurgerent homines in nos,

3 Forte vivos deglutissent nos:

Cum irasceretur furor eorum in nos,

4 Forfitan aqua absorbuisset nos.

5 Torrentem pertransiit anima nostra: forfitan pertransisset anima nostra aquam intolerabilem.

6 Benedictus Dominus, qui non dedit nos in captionem dentibus eorum.

7 Anima nostra sicut passer erepta est de laqueo venantium: Laqueus contritus est, & nos liberati sumus.

8 Adjutorium nostrum in nomine Domini, qui fecit cælum & terram.

1 Canticum graduum, Psalmus CXXIV.

Qui confidunt in Domino, sicut mons Sion: non commovebitur in æternum, qui habitat

2 In Jerusalem.

Montes in circuitu ejus: & Dominus in circuitu populi sui, ex hoc nunc & usque in sæculum.

3

3 Quia non relinquet Dominus virgam peccatorum super sortem justorum: ut non extendant iusti ad iniquitatem manus suas.

4 Benefac Domine bonis, & rectis corde.

5 Declinantes autem in obligationes adducet Dominus cum operantibus iniquitatem: pax super Israel.

1 Canticum graduum. Psalmus CXXV.

IN convertendo Dominus captivitatem Sion: facti sumus sicut consolati:

2 Tunc repletum est gaudio os nostrum, & lingua nostra exultatione.

Tunc dicent inter gentes: Magnificavit Dominus facere cum eis.

3 Magnificavit Dominus facere nobiscum: facti sumus lætantes.

4 Convertite Domine captivitatem nostram: sicut torrens in Austro.

5 Qui seminant in lacrymis, in exultatione metent.

6 Euntes ibant & hebant, mittentes semina sua.

Venientes autem venient cum exultatione: portant manipulos suos.

1 Canticum graduum Salomonis, Psalmus CXXVI.

Nisi Dominus ædificaverit domum, in vanum laboraverunt, qui ædificant eam.

Nisi Dominus custodierit civitatem, frustra vigilat, qui custodit eam.

2 Vanum est vobis ante lucem surgere: surgite, postquam sederitis, qui manducatis panem doloris.

Cum dederit dilectis suis somnum:

3 Ecce hæreditas Domini, filii: merces, fructus ventris.

4 Sicut sagittæ in manu potentis; ita filii ex-cultorum.

5 Beatus vir qui implevit desiderium suum ex ipsis: non confundetur, cum loquetur inimicis suis in porta.

1 Canticum graduum. Psalmus CXXVII.

BEati omnes qui timent Dominum, qui ambulat in viis ejus.

2 Labores manuum tuarum quia manducabis: beatus es, & bene tibi erit.

3 Uxor tua sicut vitis abundans, in lateribus domus tuæ.

Filii tui sicut novellæ oliyarum, in circuitu mensæ tuæ.

4 Ecce sic benedicetur homo, qui timet Dominum.

5 Benedicat tibi Dominus ex Sion: & videas bona Jerusalem omnibus diebus vitæ tuæ.

6 Et videas filios filiorum tuorum, pacem super Israel.

1 Canticum graduum. Psalmus CXXVIII.

SAepe expugnaverunt me a juventute mea; diceat nunc Israel.

2 Saepe expugnaverunt me a juventute mea: etenim non potuerunt mihi.

3 Supra dorsum meum fabricaverunt peccatores: prolongaverunt iniquitatem suam.

4 Dominus justus concidit cervices peccatorum.

5 Confundantur & convertantur retrorsum omnes, qui oderunt Sion.

6 Fiant sicut fœnum tectorum: quod priusquam evellatur, exaruit.

7 De quo non implevit manum suam, qui metit, & sinum suum, qui manipulos colligit.

8 Et non dixerunt, qui præteribant: Benedictio Domini super vos: benediximus vobis in nomine Domini.

1 Canticum graduum. Psalmus CXXIX.

DE profundis clamavi ad te Domine:

2 Domine exaudi vocem meam.

Fiant aures tuæ intendentes, in vocem deprecationis meæ.

3 Si iniquitates observaveris Domine: Domine quis sustinebit?

4 Quia apud te præcipitatio est: & propter legem tuam sustinui te Domine.

Suffinuit anima mea in verbo ejus:
 5 Speravit anima mea in Domino.
 6 A custodia matutina usque ad noctem: speret Israel in Domino.
 7 Quia apud Dominum misericordia: & copia apud eum redemptio.
 8 Et ipse redimet Israel, ex omnibus iniquitatibus ejus.

1 Canticum graduum David. Psal. CXXX.

Domine non est exaltatum cor meum: neque elati sunt oculi mei.
 Neque ambulavi in magnis, neque in mirabilibus super me.
 2 Si non humiliter sentiebam: sed exaltavi animam meam:
 Sicut ablactatus est super matre sua, ita retributio in anima mea.
 3 Speret Israel in Domino, ex hoc nunc & usque in sæculum.

1 Canticum graduum. Psalmus CXXXI.

Memento Domine David, & omnis mansuetudinis ejus.
 2 Sicut juravit Domino, votum vovit Deo Jacob:

* 2. Reg. 7. 2. 3 * Si introiero in tabernaculum domus mee, si ascendero in lectum strati mei.

4 Si dederò somnum oculis meis, & palpebris meis dormitionem:
 5 Et requiem temporibus meis; donec inveniam locum Domino, tabernaculum Deo Jacob.
 6 Ecce audivimus eam in Ephrata: invenimus eam in campis silvæ.
 7 Introibimus in tabernaculum ejus: adorabimus in loco, ubi steterunt pedes ejus.

* 2. Par. 6. 41. 8 * Surge Domine in requiem tuam, tu & arca sanctificationis tuæ.

9 Sacerdotes tui induantur justitiam: & sancti tui exultent.
 10 Propter David servum tuum, non avertas faciem Christi tui.
 11 Juravit Dominus David veritatem, & non fru-

frustrabitur eam: * de fructu ventris tui ponam super sedem tuam.

12 Si custodierint filii tui testamentum meum, & testimonia mea hæc, quæ docebo eos.

Et filii eorum usque in sæculum, sedebunt super sedem tuam.

13 Quoniam elegit Dominus Sion: elegit eam in habitationem sibi.

14 Hæc requies mea in sæculum sæculi; hic habitabo, quoniam elegi eam.

15 Viduam ejus benedicens benedicam: pauperes ejus saturabo panibus.

16 Sacerdotes ejus induam salutari: & sancti ejus exultatione exultabunt.

17 * Illuc producam cornu David, paravilucernam Christo meo.

18 Inimicos ejus induam confusione: super ipsum autem efflorescit sanctificatio mea.

1 Canticum graduum David. Psal. CXXXII.

Ecce quam bonum, & quam jucundum habitare fratres in unum!

2 Sicut unguentum in capite, quod descendit in barbam, barbam Aaron,

Quod descendit in oram vestimenti ejus;

3 Sicut ros Hermon, qui descendit in montem Sion.

Quoniam illic mandavit Dominus benedictionem, & vitam usque in sæculum.

1 Canticum graduum. Psalmus CXXXIII.

Ecce nunc benedicite Dominum, omnes servi Domini:

Qui statis in domo Domini, in atriis domus Dei nostri.

2 In noctibus extollite manus vestras in sancta, & benedicite Dominum.

3 Benedicat te Dominus ex Sion, qui fecit cælum & terram.

1 Alleluja. Psalmus CXXXIV.

Laudate nomen Domini, laudate servi Domini.

* 2. Reg. 7. 12.
 Luc. 1. 55.
 Act. 2. 30.

* Malach. 2. 3.
 Luc. 1. 69.

2 Qui statis in domo Domini, in atriis domus Dei nostri.

3 Laudate Dominum, quia bonus Dominus; psallite nomini ejus, quoniam suave.

4 Quoniam Jacob elegit sibi Dominus, Israel in possessionem sibi.

5 Quia ego cognovi, quod magnus est Dominus, & Deus noster præ omnibus diis.

6 Omnia quæcumque voluit, Dominus fecit in cælo, in terra, in mari, & in omnibus abyssis.

7 * Educens nubes ab extremo terræ; fulgura in pluviam fecit.

Qui producit ventos de thesauris suis:

8 * Qui percussit primogenita Ægypti ab homine usque ad pecus.

9 Et misit signa, & prodigia in medio tui Ægypte; in Pharaonem, & in omnes servos ejus.

10 * Qui percussit gentes multas; & occidit reges fortes;

11 * Sehon regem Amorrhæorum, & Og regem Basan, & omnia regna Chanaan.

12 Et dedit terram eorum hæreditatem, hæreditatem Israel populo suo.

13 Domine nomen tuum in æternum; Domine memoriale tuum in generationem & generationem.

14 Quia judicabit Dominus populum suum, & in servis suis deprecabitur.

15 * Simulachra Gentium argentum, & aurum, opera manuum hominum.

16 * Os habent & non loquentur; oculos habent, & non videbunt.

17 Aures habent, & non audient; neque enim est spiritus in ore ipsorum.

18 Similes illis fiant, qui faciunt ea; & omnes, qui confidunt in eis.

19 Domus Israel benedicite Domino; domus Aaron benedicite Domino.

20 Domus Levi benedicite Domino; qui timetis Dominum, benedicite Domino.

21 Benedictus Dominus ex Sion, qui habitat in Jerusalem.

Alleluja. Psalmus CXXXV.

1 Confitemini Domino, quoniam bonus: quoniam in æternum misericordia ejus.

2 Confitemini Deo deorum: quoniam in æternum misericordia ejus.

3 Confitemini Domino dominorum: quoniam in æternum misericordia ejus.

4 Qui facit mirabilia magna solus: quoniam in æternum misericordia ejus.

5 * Qui fecit cælos in intellectu: quoniam in æternum misericordia ejus.

6 Qui firmavit terram super aquas: quoniam in æternum misericordia ejus.

7 Qui fecit luminaria magna: quoniam in æternum misericordia ejus.

8 Solem in potestatem diei: quoniam in æternum misericordia ejus.

9 Lunam, & stellas in potestatem noctis: quoniam in æternum misericordia ejus.

10 * Qui percussit Ægyptum cum primogenitis eorum: quoniam in æternum misericordia ejus.

11 * Qui eduxit Israel de medio eorum: quoniam in æternum misericordia ejus.

12 In manu potenti, & brachio excelso: quoniam in æternum misericordia ejus.

13 Qui divisit Mare rubrum in divisiones: quoniam in æternum misericordia ejus.

14 Et eduxit Israel per medium ejus: quoniam in æternum misericordia ejus.

15 * Et excussit Pharaonem, & virtutem ejus in Mari rubro: quoniam in æternum misericordia ejus.

16 Qui traduxit populum suum per desertum: quoniam in æternum misericordia ejus.

17 Qui percussit reges magnos: quoniam in æternum misericordia ejus.

18 * Et occidit reges fortes: quoniam in æternum misericordia ejus.

19 Sehon regem Amorrhæorum: quoniam in æternum misericordia ejus.

20 * Et Og regem Basan: quoniam in æternum misericordia ejus.

21 * Et

* Jos. 13.
7. 21 * Et dedit terram eorum hereditatem: quoniam in æternum misericordia ejus.
22 Hereditatem Israel servo suo: quoniam in æternum misericordia ejus.

23 Quia in humilitate nostra memor fuit nostri: quoniam in æternum misericordia ejus.

24 Et redemit nos ab inimicis nostris: quoniam in æternum misericordia ejus.

25 Qui dat escam omni carni: quoniam in æternum misericordia ejus.

26 Confitemini Deo cœli: quoniam in æternum misericordia ejus.

Confitemini Domino dominorum: quoniam in æternum misericordia ejus.

Psalmus David, Jeremia. CXXXVI.

1 Super flumina Babylonis, illic sedimus & flevimus: cum recordaremur Sion:

2 In salicibus in medio ejus, suspendimus organa nostra.

3 Quia illic interrogaverunt nos, qui captivos duxerunt nos, verba cantionum:

Et qui adduxerunt nos: Hymnum cantate nobis de canticis Sion.

4 Quomodo cantabimus canticum Domini in terra aliena?

5 Si oblitus fuero tui Jerusalem, oblivioni detur dextera mea.

6 Adhareat lingua mea faucibus meis, si non meminero tui:

Si non proposuero Jerusalem, in principio lætitiae meae.

7 Memor esto Domine filiorum Edom, in die Jerusalem:

Qui dicunt: Exinanite, exinanite, usque ad fundamentum in ea.

8 Filia Babylonis misera: beatus, qui retribuet tibi retributionem tuam, quam retribuisti nobis.

9 Beatus, qui tenebit, & allidet parvulos tuos ad petram.

1 Ipsi David. Psalmus CXXXVII.

Confitebor tibi Domine in toto corde meo: quoniam audisti verba oris mei.

In

In conspectu angelorum psallam tibi:

2 Adorabo ad templum sanctum tuum, & confitebor nomini tuo.

Super misericordia tua, & veritate tua: quoniam magnificasti super omne, nomen sanctum tuum.

3 In quacumque die invocavero te, exaudi me: multiplicabis in anima mea virtutem.

4 Confiteantur tibi Domine omnes terræ: quia audierunt omnia verba oris tui:

5 Et cantent in viis Domini: quoniam magna est gloria Domini.

6 Quoniam excelsus Dominus, & humilia respicit: & alta a longe cognoscit.

7 Si ambulavero in medio tribulationis, vivificabis me: & super iram inimicorum meorum extendisti manum tuam, & salvum me fecit dextera tua.

8 Dominus retribuet pro me, Domine misericordia tua in sæculum: opera manuum tuarum ne despicias.

1 In finem, Psalmus David. CXXXVIII.

Domine probasti me, & cognovisti me:

2 Tu cognovisti sessionem meam, & resurrectionem meam.

3 Intellexisti cogitationes meas de longe: semitam meam, & funiculum meum investigasti.

4 Et omnes vias meas previdisti: quia non est sermo in lingua mea.

5 Ecce Domine, tu cognovisti omnia, novissima, & antiqua: tu formasti me, & posuisti super me manum tuam.

6 Mirabilis facta est scientia tua ex me: confortata est, & non potero ad eam.

7 Quo ibo a spiritu tuo? & quo a facie tua fugiam?

8 * Si ascendero in cœlum, tu illic es: si descendero in infernum, ades.

9 Si sumpsero pennas meas diluculo, & habitavero in extremis maris:

10 Etenim illuc manus tua deducet me: & tenebit me dextera tua.

X 2

11 Et

* Amos.
9. 2.

11 Et dixi: Forsitan tenebræ conculcabunt me:
& nox illuminatio mea in deliciis meis.

12 Quia tenebræ non obscurabuntur a te, &
nox sicut dies illuminabitur: sicut tenebræ ejus,
ita & lumen ejus.

13 Quia tu possedisti renes meos: suscepisti me
de utero matris meæ.

14 Confitebor tibi, quia terribiliter magnifica-
tus es: mirabilia opera tua, & anima mea co-
gnoscit nimis.

15 Non est occultatum os meum a te, quod fe-
cisti in occulto: & substantia mea in inferiori-
bus terræ.

16 Imperfectum meum viderunt oculi tui, &
in libro tuo omnes scribentur: dies formabun-
tur, & nemo in eis.

17 Mihi autem nimis honorificati sunt amici
tui, Deus: nimis confortatus est principatus eo-
rum.

18 Dinumerabo eos, & super arenam multi-
plicabuntur: exurrexi, & adhuc sum tecum.

19 Si occideris Deus peccatores: viri sangui-
num declinate a me:

20 Quia dicitis in cogitatione: Accipient in
vanitate civitates tuas.

21 Nonne qui oderunt te Domine, oderam:
& super inimicos tuos tabescebam?

22 Perfecto odio oderam illos: & inimici fa-
ci sunt mihi.

23 Proba me Deus, & scito cor meum; inter-
roga me, & cognosce semitas meas.

24 Et vide, si via iniquitatis in me est: &
deduc me in via æterna.

1 In finem, Psalmus David CXXXIX.

2 **E**Ripe me Domine ab homine malo: a vi-
ro iniquo eripe me.

3 Qui cogitaverunt iniquitates in corde: to-
ta die constituebant prælia.

* *Supra*
5. 11.
Num. 3. 14. 4 Acnerunt linguas suas sicut serpentis: ve-
nenum aspidum sub labiis eorum.

5 Custodi me, Domine, de manu peccatoris:
& ab hominibus iniquis eripe me.

Qui

Qui cogitaverunt supplantare gressus meos:
6 Abfonderunt superbi laqueum mihi:
Et funes extenderunt in laqueum: juxta iter
scandalum posuerunt mihi.

7 Dixi Domino: Deus meus es tu: exaudi
Domine vocem deprecationis meæ.

8 Domine, Domine virtus salutis meæ: ob-
umbrasti super caput meum in die belli.

9 Ne tradas me Domine a desiderio meo pec-
catori: cogitaverunt contra me, ne derelinquas
me, ne forte exaltentur.

10 Caput circuitus eorum: labor labiorum
ipsorum operiet eos.

11 Cadent super eos carbones, in ignem de-
jicies eos: in miseris non subsistent.

12 Vir linguosus non dirigetur in terra: vi-
rum injustum mala capient in interitu.

13 Cognovi, quia faciet Dominus judicium in-
opis: & vindictam pauperum.

14 Verumtamen iusti confitebuntur nomini
tuo: & habitabunt recti cum vulsu tuo.

1 Psalmus David CXL.

Domine clamavi ad te, exaudi me: intende
voci meæ, cum clamavero ad te.

2 Dirigatur oratio mea sicut incensum in con-
spectu tuo: elevatio manuum mearum sacrifici-
um vespertinum.

3 Pone, Domine, custodiam ori meo: & ostium
circumstantiæ labiis meis.

4 Non declines cor meum in verba malitiæ,
ad excusandas excusationes in peccatis.

Cum hominibus operantibus iniquitatem: &
non communicabo cum electis eorum.

5 Corripiet me iustus in misericordia, & in-
crepabit me: oleum autem peccatoris non im-
pinguet caput meum.

Quoniam adhuc & oratio mea in beneplacitis
eorum:

6 Abforti sunt juncti petrae iudices eorum.
Audient verba mea quoniam potuerunt:

7 Sicut crassitudo terræ erupta est super terram,
Dissipata sunt ossa nostra secus infernum:

X 3

8

8 Quia ad te Domine, Domine oculi mei: in te speravi, non auferas animam meam.

9 Custodi me a laqueo, quem statuerunt mihi: & a scandalis operantium iniquitatem.

10 Cadent in retiaculo ejus peccatores: singulariter sum ego, donec transeam.

1 Intellectus David. Cum esset in spelunca, oratio. (1. Reg. 24.) Psalmus CXLI.

Sap. 7. v. 2.

2 **V**oce mea ad Dominum clamavi: voce mea ad Dominum deprecatus sum.

3 Effundo in conspectu ejus orationem meam, & tribulationem meam ante ipsum pronuntio.

4 In deficiendo ex me spiritum meum, & tu cognovisti femitas meas.

In via hac, qua ambulabam, absconderunt superbi laqueum mihi.

5 Considerabam ad dexteram, & videbam: & non erat, qui cognosceret me.

Periit fuga a me, & non est, qui requirat animam meam.

6 Clamavi ad te, Domine, dixi: Tu es ipse mea, portio mea in terra viventium.

7 Intende ad deprecationem meam: quia humiliatus sum nimis.

Libera me a persequentibus me: quia confortati sunt super me.

8 Educ de custodia animam meam ad confitendum nomini tuo: me expectant iusti, donec retribuas mihi.

1 Psalmus David. Quando persequabatur eum Absolom filius ejus. (2. Reg. 17.) CXLI.

Domine exaudi orationem meam: auribus percipe obsecrationem meam in veritate tua: exaudi me in tua justitia.

2 Et non intres in iudicium cum servo tuo: quia non justificabitur in conspectu tuo omnis vivens.

3 Quia persecutus est inimicus animam meam: humiliavit in terra vitam meam.

Collocavit me in obscuris sicut mortuos faeculi:

4 Et

4 Et anxius est super me spiritus meus, in me turbatum est cor meum.

5 Memor fui dierum antiquorum, meditatus sum in omnibus operibus tuis: in facis manuum tuarum meditabar.

6 Expandi manus meas ad te: anima mea sicut terra sine aqua tibi.

7 Velociter exaudi me Domine: defecit spiritus meus.

Non avertas faciem tuam a me: & similis ero descendentibus in lacum.

8 Auditam fac mihi mane misericordiam tuam, quia in te speravi.

Notam fac mihi viam, in qua ambulem: quia ad te levavi animam meam.

9 Eripe me de inimicis meis Domine, ad te confugi:

10 Doce me facere voluntatem tuam, quia Deus meus es tu.

Spiritus tuus bonus deducet me in terram rectam:

11 Propter nomen tuum Domine vivificabis me, in æquitate tua.

Educes de tribulatione animam meam:

12 Et in misericordia tua disperdes inimicos meos.

Et perdes omnes, qui tribulant animam meam: quoniam ego servus tuus sum.

1 Psalmus David. Adversus Goliath. CXLII.

Benedictus Dominus Deus meus, qui docet manus meas ad prælium, & digitos meos ad bellum.

2 Misericordia mea, & refugium meum: susceptor meus, & liberator meus: ®

Protector meus, & in ipso speravi: qui subdit populum meum sub me.

3 Domine, quid est homo: quia innotuisti ei? aut filius hominis, quia repntas eum?

4 Homo vanitati similis factus est: dies ejus sicut umbra prætereunt. * Job. 8.
9. & 14.

5 Domine inclina cælos tuos, & descende: tange montes, & fumigabunt.

X 4

6

6 Fulgura coruscationem, & dissipabis eos: emitte sagittas tuas, & conturbabis eos:

7 Emitte manum tuam de alto, eripe me, & libera me de aquis multis; de manu filiorum alienorum.

8 Quorum os locutum est vanitatem: & dextera eorum, dextera iniquitatis.

9 Deus canticum novum cantabo tibi: in psalterio decachordo psallam tibi.

10 Qui das salutem regibus, qui redemisti David servum tuum de gladio maligno:

11 Eripe me,

Et erue me de manu filiorum alienorum, quorum os locutum est vanitatem: & dextera eorum, dextera iniquitatis.

12 Quorum filii, sicut novellae plantationes in juventute sua.

Filiae eorum compositae: circumornatae ut similitudo templi.

13 Promptuaria eorum plena, eructantia ex hoc in illud.

Oves eorum foetosae, abundantes in egressibus suis:

14 Boves eorum crassa.

Non est ruina maceriae, neque transitus: neque clamor in plateis eorum.

15 Beatum dixerunt populum, cui haec sunt: beatus populus, cujus Dominus Deus ejus.

1 Laudatio ipsi David, Psalmus CXLIV.

Exultabo te Deus rex: & benedicam nomini tuo in saeculum, & in saeculum saeculi.

2 Per singulos dies benedicam tibi: & laudabo nomen tuum in saeculum, & in saeculum saeculi.

3 Magnus Dominus & laudabilis nimis: & magnitudinis ejus non est finis.

4 Generatio & generatio laudabit opera tua: & potentiam tuam pronuntiabunt.

5 Magnificentiam gloriae sanctitatis tuae loquentur: & mirabilia tua narrabunt.

6 Et virtutem terribilium tuorum dicent: & magnitudinem tuam narrabunt.

7 Memoriam abundantiae suavitatis tuae eruntabunt: & justitia tua exultabunt. 8

8 Miserator & misericors Dominus: patiens, & multum misericors.

9 Suavis Dominus universis: & miserationes ejus super omnia opera ejus.

10 Confiteantur tibi, Domine, omnia opera tua: & sancti tui benedicant tibi.

11 Gloriam regni tui dicent: & potentiam tuam loquentur:

12 Ut notam faciant filiis hominum potentiam tuam: & gloriam magnificentiae regni tui.

13 Regnum tuum regnum omnium saeculorum: & dominatio tua in omni generatione & generationem.

Fidelis Dominus in omnibus verbis suis: & sanctus in omnibus operibus suis.

14 Allevat Dominus omnes, qui corrunt: & erigit omnes elisos.

15 Oculi omnium in te sperant Domine: & tu das escam illorum in tempore opportuno.

16 Aperis tu manum tuam: & imples omne animal benedictione.

17 Justus Dominus in omnibus viis suis: & sanctus in omnibus operibus suis.

18 Prope est Dominus omnibus invocantibus eum: omnibus invocantibus eum in veritate.

19 Voluntatem fimentium se faciet, & deprecationem eorum exaudiet: & salvos faciet eos.

20 Custodit Dominus omnes diligentes se: & omnes peccatores disperdet.

21 Laudationem Domini loquetur os meum, & benedicat omnis caro nomini sancto ejus in saeculum, & in saeculum saeculi.

1 Alleluja, Aggae, & Zachariae.

Psalmus CLXV.

Lauda anima mea Dominum, laudabo Deum in vita mea: psallam Deo meo quando fuero. 14. 2.

Nolite confidere in principibus:

3 In filiis hominum, in quibus non est salus.

4 Exhibit spiritus ejus, & revertetur in terram suam: in illa die peribunt omnes cogitationes eorum.

5 Beatus, cujus Deus Jacob adjutor ejus, spes ejus in Domino Deo ipsius. X 5 6

^{14.} ^{14.} 6 * Qui fecit cœlum & terram, mare, & omnia quæ in eis sunt.

^{7.} 7 Qui custodit veritatem in sæculum, facit iudicium injuriarum patientibus: dat escam esurientibus.

Dominus solvit compeditos:

8 Dominus illuminat cæcos.

Dominus erigit elisos, Dominus diligit justos.

9 Dominus custodit advenas, pupillum, & viduam suscipiet: & vias peccatorum disperdet.

10 Regnabit Dominus in sæcula, Deus tuus Sion, in generationem & generationem.

1 Alleluja. Psalmus CXLVI.

Laudate Dominum, quoniam bonus est psalmus: Deo nostro sit jucunda, decoraque laudatio.

2 Edificans Jerusalem Dominus: dispersiones Israelis congregabit.

3 Qui sanat contritos corde: & alligat contritiones eorum.

4 Qui numerat multitudinem stellarum: & omnibus eis nomina vocat.

5 Magnus Dominus noster, & magna virtus ejus: & sapientiæ ejus non est numerus.

6 Suscipiens manuetos Dominus: humilians autem peccatores usque ad terram.

7 Præcinate Domino in confessione, psallite Deo nostro in cithara.

8 Qui operit cœlum nubibus: & parat terræ pluviam.

Qui producit in montibus scœnum: & herbam servituti hominum.

9 Qui dat jumentis escam ipsorum: & pullis corvorum invocantibus eum.

10 Non in fortitudine equi voluntatem habebit: nec in tibiis viri beneplacitum erit ei.

11 Beneplacitum est Domino super timentes eum: & in eis, qui sperant super misericordia ejus.

Alleluja, Psalmus CXLVII.

12 **L**auda Jerusalem Dominum: lauda Deum tuum Sion,

13 Quoniam confortavit feras portarum tuarum: benedixit filiis tuis in te.

14 Qui posuit fines tuos pacem: & adipe frumenti satiat te.

15 Qui emittit eloquium suum terræ: velociter currit sermo ejus.

16 Qui dat nivem sicut lanam: nebulam sicut cinerem spargit.

17 Mittit crystallum suam sicut buccellas: ante faciem frigoris ejus quis sustinebit?

18 Emitet verbum suum, & liquefaciet ea: stabit spiritus ejus, & fluent aquæ.

19 Qui annuntiat verbum suum Jacob: justitias, & judicia sua Israel.

20 Non fecit taliter omni nationi: & judicia sua non manifestavit eis. Alleluja.

1 Alleluja, Psalmus CXLVIII.

Laudate Dominum de cœlis, laudate eum in excelsis.

2 Laudate eum omnes Angeli ejus: laudate eum omnes virtutes ejus.

3 Laudate eum sol & luna: laudate eum omnes stellæ, & lumen.

4 * Laudate eum cœli cœlorum: & aquæ ^{Dom. 59.} omnes, quæ super cœlos sunt, ^{62.}

5 Laudent nomen Domini.

Quia ipse dixit, & facta sunt: ipse mandavit, & creata sunt.

6 Statuit ea in æternum, & in sæculum sæculi: præceptum posuit, & non præteribit.

7 Laudate Dominum de terra, dracones, & omnes abyssi.

8 Ignis, grando, nix, glacies, spiritus procellarum: quæ faciunt verbum ejus: ®

9 Montes, & omnes colles: ligna fructifera, & omnes cedri.

10 Bestiæ, & universa pecora: serpentes, & volucres pennatæ.

11 Reges terræ, & omnes populi: principes & omnes iudices terræ.

12 Juvenes, & virgines: senes cum junioribus laudent nomen Domini:

13 Quia exaltatum est nomen ejus solius.
14 Confessio ejus super cælum, & terram: & exaltavit cornu populi sui.

Hymnus omnibus sanctis ejus: filiis Israel, populo appropinquanti sibi. Alleluja.

1 Alleluja. Psalmus CXLIX.

Cantate Domino canticum novum: laus ejus in ecclesia sanctorum.

2 Letetur Israel in eo, qui fecit eum: & filii Sion exultent in rege suo.

3 Laudent nomen ejus in choro: in tympano, & psalterio psallant ei:

4 Quia beneplacitum est Domino in populo suo: & exaltabit mansuetos in salutem.

5 Exultabunt sancti in gloria: letabuntur in cubilibus suis.

6 Exaltationes Dei in gutture eorum: & gladii accipites in manibus eorum:

7 Ad faciendam vindictam in nationibus: increpationes in populis.

8 Ad alligandos reges eorum in compedibus: & nobiles eorum in manicis ferreis.

9 Ut faciant in eis judicium conscriptum: gloria hæc est omnibus sanctis ejus. Alleluja.

1 Alleluja. Psalmus CL.

Laudate Dominum in sanctis ejus: laudate eum in firmamento virtutis ejus.

2 Laudate eum in virtutibus ejus: laudate eum secundum multitudinem magnitudinis ejus.

3 Laudate eum in sono tubæ: laudate eum in psalterio, & cithara.

4 Laudate eum in tympano, & choro: laudate eum in chordis, & organo.

5 Laudate eum in cymbalis benesonantibus: laudate eum in cymbalis jubilationis:

6 Omnis spiritus laudet Dominum. Alleluja.

LI.

LIBER
PROVERBIORUM,
QUEM
HEBRÆI MISLE
APPELLANT.

CAPUT PRIMUM.

Parabolarum utilitas: auditus & studium sapientie commendatur: filius admonetur, ne peccatorum sequatur blanditias: sapientia ad sui amplectum invitatur, & contemptoribus minatur exitium.

1 **P**ARABOLÆ Salomonis, filii David, regis Israel.

2 Ad sciendam sapientiam, & disciplinam:

3 Ad intelligenda verba prudentiæ: & suscipiendam eruditionem doctrinæ, justitiam, & judicium, & æquitatem:

4 Ut detur parvulis astutia, adolescenti scientia, & intellectus.

5 Audiens Sapiens, sapientior erit: & intelligens, gubernacula possidebit.

6 Animadvertet parabolam, & interpretationem, verba sapientum, & æigmata eorum.

7 Timor Domini, principium sapientiæ. Sapientiam, atque doctrinam stulti despiciunt.

8 Audi, fili mi, disciplinam patris tui, & ne dimittas legem matris tue:

9 Ut addatur gratia capiti tuo, & torques collo tuo.

10 Fili mi, si te lactaverint peccatores, ne acquiescas eis.

11 Si dixerint: Veni nobiscum, insidiemur sanguini, abscondamus tendiculas contra infan-
tem frustra:

13 Quia exaltatum est nomen ejus solius.
14 Confessio ejus super cælum, & terram: & exaltavit cornu populi sui.

Hymnus omnibus sanctis ejus: filiis Israel, populo appropinquanti sibi. Alleluja.

1 Alleluja. Psalmus CXLIX.

Cantate Domino canticum novum: laus ejus in ecclesia sanctorum.

2 Letetur Israel in eo, qui fecit eum: & filii Sion exultent in rege suo.

3 Laudent nomen ejus in choro: in tympano, & psalterio psallant ei:

4 Quia beneplacitum est Domino in populo suo: & exaltabit mansuetos in salutem.

5 Exultabunt sancti in gloria: letabuntur in cubilibus suis.

6 Exaltationes Dei in guttore eorum: & gladii ancipites in manibus eorum:

7 Ad faciendam vindictam in nationibus: increpationes in populis.

8 Ad alligandos reges eorum in compedibus: & nobiles eorum in manicis ferreis.

9 Ut faciant in eis judicium conscriptum: gloria hæc est omnibus sanctis ejus. Alleluja.

1 Alleluja. Psalmus CL.

Laudate Dominum in sanctis ejus: laudate eum in firmamento virtutis ejus.

2 Laudate eum in virtutibus ejus: laudate eum secundum multitudinem magnitudinis ejus.

3 Laudate eum in sono tubæ: laudate eum in psalterio, & cithara.

4 Laudate eum in tympano, & choro: laudate eum in chordis, & organo.

5 Laudate eum in cymbalis benesonantibus: laudate eum in cymbalis jubilationis:

6 Omnis spiritus laudet Dominum. Alleluja.

LI.

LIBER
PROVERBIORUM,
QUEM
HEBRÆI MISLE
APPELLANT.

CAPUT PRIMUM.

Parabolarum utilitas: auditus & studium sapientie commendatur: filius admonetur, ne peccatorum sequatur blanditias: sapientia ad sui amplectum invitatur, & contemptoribus minatur exitium.

1 **P**ARABOLÆ Salomonis, filii David, regis Israel.

2 Ad sciendam sapientiam, & disciplinam:

3 Ad intelligenda verba prudentiæ: & suscipiendam eruditionem doctrinæ, justitiam, & judicium, & æquitatem:

4 Ut detur parvulis astutia, adolescenti scientia, & intellectus.

5 Audiens Sapiens, sapientior erit: & intelligens, gubernacula possidebit.

6 Animadvertet parabolam, & interpretationem, verba sapientum, & æigmata eorum.

7 * Timor Domini, principium sapientiæ. Sapientiam, atque doctrinam stulti despiciunt.

8 Audi, fili mi, disciplinam patris tui, & ne dimittas legem matris tue:

9 Ut addatur gratia capiti tuo, & torques collo tuo.

10 Fili mi, si te lactaverint peccatores, ne acquiescas eis.

11 Si dixerint: Veni nobiscum, insidiemur sanguini, abscondamus tendiculas contra infan-
tem frustra:

12 Deglutiamus eum sicut infernus viventem,
& integrum quasi descendentem in lacum.

13 Omnem pretiosam substantiam reperiemus,
impicimus domos nostras spoliis.

14 Sortem mitte nobiscum, marsupium unum
sit omnium nostrum.

15 Fili mi, ne ambules cum eis, prohibe pe-
dem tuam a semitis eorum.

* Isai.
59. 7.

16 * Pedes enim illorum ad malum currunt, &
festinant, ut effundant sanguinem.

17 Frustra autem jacitur rete ante oculos pen-
natorum.

18 Ipsi quoque contra sanguinem suum insi-
diantur, & moluntur fraudes contra animas suas.

19 Sic semite omnis avari, animas possiden-
tium rapiunt.

20 Sapientia foris prædicat, in plateis dat vo-
cem suam:

21 In capite turbarum clamitat, in foribus
portarum urbis profert verba sua, dicens:

22 Usquequo parvuli diligitis infantiam, &
stulti ea, quæ sibi sunt noxia, cupient, & im-
prudenter odibunt scientiam?

23 Convertimini ad correptionem meam: en
proferam vobis spiritum meum, & ostendam vo-
bis verba mea.

* Isai. 63.
12. & 66.

24 * Quia vocavi, & renuistis: extendi ma-
num meam, & non fuit, qui aspiceret.

* Jerem.
7. 12.

25 Despexistis omne consilium meum, & in-
crepationes meas neglexistis.

26 Ego quoque in interitu vestro ridebo, &
subannabo, cum vobis id, quod timebatis, ad-
venerit.

27 Cum irruerit repentina calamitas, & interit-
us quasi tempestas ingruerit: quando venerit
super vos tribulatio, & angustia:

28 Tunc invocabunt me & non exaudiam:
mane confurgent, & non inventient me:

29 Eo quod exosam habuerint disciplinam, &
timorem Domini non susceperint,

30 Nec acquieverint consilio meo, & detraxe-
runt universæ correctioni meæ.

31 Comedent igitur fructus viæ suæ, suisque
consiliis saturabuntur.

32 Aversio parvulorum interficiet eos, & pro-
speritas stultorum perdet illos.

33 Qui autem me audierit, absque terrore re-
quiescet, & abundantia perfructur, timore ma-
lorum sublato.

CAPUT II.

*Sapientia acquisitio quanta bona conferat, &
quanta mala avertat: cum quæ Dei dona veniunt,
& sine qua ubique erratur.*

1 **F**ili mi, si susceperis sermones meos, &
mandata mea absconderis penes te,

2 Ut audiat sapientiam auris tua: inclina cor
tuum ad cognoscendam prudentiam.

3 Si enim sapientiam invocaveris, & inclina-
veris cor tuum prudentiæ:

4 Si quæseris eam quasi pecuniam, & sicut
thesauros effoderis illam:

5 Tunc intelliges timorem Domini, & scien-
tiam Dei invenies:

6 Quia Dominus dat sapientiam: & ex ore
ejus prudentia, & scientia.

7 Custodiet rectorum salutem, & proteget
gradientes simpliciter,

8 Servans semitas justitiæ, & vias sanctorum
custodiens.

9 Tunc intelliges justitiam, & iudicium, &
æquitatem, & omnem semitam bonam.

10 Si intraverit sapientia cor tuum, & scien-
tia animæ tuæ placuerit:

11 Consilium custodiet te, & prudentia ser-
vabit te,

12 Ut eruaris a viâ mala, & ab homine, qui
perversa loquitur:

13 Qui relinquunt iter rectum, & ambulant
per vias tenebrosas:

14 Qui lætantur cum malefecerint, & exul-
tant in rebus pessimis:

15 Quorum viæ perverse sunt: & infames
gressus eorum.

16 Ut eruaris a muliere aliena, & ab extra-
nea, quæ molit sermones suos,

17 Et relinquit ducem pubertatis suæ,

18 Et pacti Dei sui oblita est: inclinata est enim ad mortem domus ejus, & ad inferos semita ipsius.

19 Omnes, qui ingrediuntur ad eam, non revertentur, nec apprehendent semitas vitæ.

20 Ut ambules in via bona: & calles justorum custodias.

21 Qui enim recti sunt, habitabunt in terra, & simplices permanebunt in ea.

22 ^{Job. 18.} Impii vero de terra perdentur; & qui inique agunt, auferentur ex ea.

CAPUT III.

Sapientia vitam prolongat: misericordia & veritas non deserenda: fiducia in Deum: timor Dei: honorandus Deus: correctio Dei cum letitia ferenda: sapientie laus: sapientiam sequentibus omnia prospera; amico statim dandum, nec ei male faciendum: non contendendum: iniqui non imitandi: impiorum perditio, & piorum benedictio.

1 **F**ili mi, ne obliviscaris legis meæ, & præcepta mea cor tuum custodiat.

2 Longitudinem enim dierum, & annos vitæ, & pacem apponent tibi.

3 Misericordia, & veritas te non deserant, circumda eas gutturi tuo, & describe in tabulis cordis tui:

4 Et invenies gratiam, & disciplinam bonam coram Deo & hominibus.

5 Habe fiduciam in Domino ex toto corde tuo, & ne innitaris prudentiæ tuæ.

6 In omnibus viis tuis cogita illum, & ipse diriget gressus tuos.

7 ^{Rom. 12. 16.} Ne sis sapiens apud te ipsum: time Deum, & recede a malo:

8 Sanitas quippe erit umbilico tuo, & irrigatio ollium tuorum.

9 ^{Job. 4.} ^{Luc. 14. 13.} Honora Dominum de tua substantia, & de primitiis omnium frugum tuarum da ei:

10 Et implebuntur horrea tua saturitate, & vino torcularia tua redundabunt.

11 ^{Hebr. 12.} ^{Apoc. 2.} Disciplinam Domini, fili mi, ne abjicias: nec deficias cum ab eo corripieris:

12 Quem

12 Quem enim diligit Dominus, corripit: & quasi pater in filio complacet sibi.

13 Beatus homo, qui invenit sapientiam, & qui assuit prudentia:

14 Mellior est acquisitio ejus negotiatione argenti, & auri primi & purissimi, fructus ejus:

15 Pretiosior est candidis opibus, & omnia, quæ desiderantur, huic non valent comparari.

16 Longitudo dierum in dextera ejus, & in sinistra illius divitiæ, & gloria.

17 Via ejus via pulchræ, & omnes semitæ illius pacificæ.

18 Lignum vitæ est his, qui apprehenderint eam: & qui tenuerit eam, beatus.

19 Dominus sapientia fundavit terram, stabilivit celos prudentia.

20 Sapientia illius eruperunt abyssi, & nubes rore concreverunt.

21 Fili mi, ne effluant hæc ab oculis tuis: custodi legem atque consilium:

22 Et erit vita animæ tuæ, & gratia faucibus tuis.

23 Tunc ambulabis fiducialiter in via tua, & pes tuus non impinget:

24 Si dormieris, non timebis: quiesces, & suavis erit somnus tuus.

25 Ne paveas repentino terrore, & irruentes tibi potentias impiorum.

26 Dominus enim erit in latere tuo, & custodiet pedem tuum, ne caplaris.

27 Noli prohibere benefacere eum, qui potest: si vales, & ipse benefac:

28 Ne dicas amico tuo: Vade, & revertere; eras dabo tibi: cum statim possis dare.

29 Ne moliaris amico tuo malum, cum ille in te habeat fiduciam.

30 Ne contendas adversus hominem frustra, cum ipse tibi nihil mali fecerit.

31 ^{Psalm. 36. 1.} Ne amuleris hominem injustum, nec imiteris vias ejus:

32 Quia abominatio Domini est omnis illusor, & cum simplicibus sermocinatio ejus.

33 Egredias a Domino in domo impij: habitacula autem iustorum benedicentur.

34 Ipse deludet illulores, & mansuetis dabit gratiam.

35 Gloriam sapientes possidebunt: stultorum exaltatio, ignominia.

CAPUT IV.

Sapiens suo exemplo hortatur quaerere sapientiam, cujus explicat utilitates: via impiorum declinandae, & iustorum amplectendae: de custodia cordis, oris, & gressuum.

1 **A**udite, filii, disciplinam patris, & attendite, ut sciatis prudentiam.

2 Donum bonam tribuam vobis, legem meam ne derelinquatis.

3 Nam & ego filius fui patris mei, tenellus, & unigenitus coram matre mea:

4 Et docebat me, atque dicebat: Suscipiat verba mea cor tuum, custodi praecepta mea, & vives.

5 Posside sapientiam, posside prudentiam, ne obliuiscaris, neque declines a verbis oris mei.

6 Ne dimittas eam, & custodiet te: dilige eam, & conservabit te.

7 Principium sapientiae, posside sapientiam, & in omni possessione tua, acquire prudentiam:

8 Arripe illam, & exaltabit te: glorificaberis ab ea, cum eam fueris amplexatus.

9 Dabit capiti tuo augmenta gratiarum, & corona inclita proteget te.

10 Audi filii mi, & suscipe verba mea, ut multiplicentur tibi anni vitae.

11 Viam sapientiae monstrabo tibi, ducam te per semitas requiritatis:

12 Quas cum ingressus fueris, non ardeabuntur gressus tui, & currens non habebis offendiculum.

13 Tene disciplinam, ne dimittas eam: custodi illam, quia ipsa est vita tua.

14 Ne deleteris in semitis impiorum, nec tibi placeat malorum via.

15 Fuge ab ea, nec traufear per illam: declina: & desere eam.

16 Non enim dormiunt, nisi male fecerint: & rapitur somnus ab eis, nisi supplantaverint.

17 Comedunt panem impietatis, & vinum iniquitatis bibunt.

18 Iustorum autem semita, quasi lux splendens, procedit & crescit usque ad perfectam diem.

19 Via impiorum tenebrosa: nesciunt ubi corruant.

20 Filii mi, ausculta sermones meos, & ad eloquia mea inclina aurem tuam.

21 Ne recedant ab oculis tuis, custodi ea in medio cordis tui:

22 Vita enim fuit inventientibus ea, & universae carni sanitas.

23 Omni custodia serva cor tuum: quia ex ipso vita procedit.

24 Remove a te os pravum, & detrahentia labia sint procul a te.

25 Oculi tui recta videant, & palpebrae tuae precedant gressus tuos.

26 Dirige semitam pedibus tuis, & omnes viae tuae stabilientur.

27 Ne declines ad dexteram, neque ad sinistram, averte pedem tuum a malo, vias enim; quae a dextris sunt, novit Dominus: perverse vero sunt, quae a sinistris sunt. Ipse autem rectos faciet cursus tuos, itinera autem tua in pace producet.

CAPUT V.

Vitare jubet meretricem, & ne labores & anni perdantur: propria uxor diligitur, & fugiatur aliena.

1 **F**ilii mi, attende ad sapientiam meam, & prudentiae meae inclina aurem tuam.

2 Ut custodias cogitationes, & disciplinam labia tua conservent. Ne attendas fallaciam mulieris:

3 Favus enim distillans labia meretricis, & infidius oleo guttur ejus.

4 Novissima autem illius amara quasi absinthium, & acuta quasi gladius biceps.

5 Pedes ejus descendunt in mortem; & ad inferos gressus illius penetrant.

6 Per semitam vitæ non ambulant, vagi sunt gressus ejus, & investigabiles.

7 Nunc ergo, fili mi, audi me, & ne recedas a verbis oris mei.

8 Longe fac ab ea viam tuam, & ne appropinques foribus domus ejus.

9 Ne des alienis honorem tuum, & annos tuos crudeli.

10 Ne sorte impleantur extranei viribus tuis, & labores tui sint in domo aliena,

11 Et gemas in novissimis, quando consumperis carnes tuas & corpus tuum, & dicas:

12 Cur detestatus sum disciplinam, & increpationibus non acquievit cor meum,

13. Nec audiui vocem docentium me, & magistris non inclinavi aurem meam?

14 Bene fui in omni malo, in medio ecclesie & synagoge.

15 Bibe aquam de cisterna tua, & fluenta putei tui;

16 Deriventur fontes tui foras, & in plateis aquas tuas divide.

17 Habeto eas solus, nec sint alieni participes tui.

18 Sit vena tua benedicta, & letare cum muliere adolescentie tue:

19 Cervæ charissima, & gratissimus hinculus: ubera ejus inebrient te in omni tempore, in amore ejus delectare jugiter.

20 Quare seduceris fili mi, ab aliena, & foveris in sinu alterius?

21 * Respicit Dominus vias hominis, & omnes gressus ejus considerat.

22 Iniquitates sue capiunt impium, & funibus peccatorum suorum constringitur.

23 Ipse morietur, quia non habuit disciplinam, & in multitudine stulticie sue decipietur.

CAPUT VI

Sponsori ut fidem datam liberet laborandum: pigrum fornicæ exemplo excitat ad laborem: Apostatam describit: Sex quæ Dominus odit: exhortatur ad legis custodiam, utque mulieris pulchritu-

7. Job. 14.
16. & 31.
48. 24.
21.

tudinem non concupiscas, sed consortium vites adulteræ.

1 Fili mi, si sponderis pro amico tuo, defixisti apud extraneum manum tuam.

2 Illaqueatus es verbis oris tui, & captus propriis sermonibus.

3 Fac ergo quod dico fili mi, & temetipsum libera: quia incidisti in manum proximi tui. Disceurre, festina: suscita amicum tuum:

4 Ne dederis somnum oculis tuis, nec dormitent palpebræ tuæ.

5 Eruere quasi damula de manu, & quasi avis de manu aucupis.

6 Vade ad fornicam, o piger, & considera vias ejus, & discite sapientiam:

7 Quæ cum non habeat ducem, nec præceptorem, nec principem,

8 Parat in æstare cibum sibi, & congregat in messe, quod comedat.

9 Ulquequo piger dormites? quando confurges e somno tuo?

10 * Paululum dormies, paululum dormitabis, paululum conferes manus, ut dormias: *Infra 24. 34.*

11 Et veniet tibi quasi viator egestas, & pauperies quasi vir armatus. Si vero impiger fueris, veniet ut fons messis tuæ, & egestas longe fugiet a te.

12 Homo apostata, vir inutilis, graditur ore perverso.

13 Annuit oculis, terit pede, digito loquitur,

14 Pravo corde machinatur malum, & omni tempore jurgia seminat.

15 Illic extemplo valet perditio sua, & subdito conteretur, nec habebit ultra medicinam.

16 Sex sunt, quæ odit Dominus, & septimum detestatur anima ejus:

17 Oculos sublimes, linguam mendacem, manus effundentes innoxium sanguinem,

18 Cor machinans cogitationes pessimas, pedes veloces ad currendum in malum,

19 Proferentem mendacia, testem fallacem, & eum, qui seminat inter fratres discordias.

20 Conserva, fili mi, præcepta patris tui, & ne dimittas legem matris tuæ. Y 3 21

21 Liga ea in corde tuo iugiter, & circumda gutturi tuo.

22 Cum ambulaveris, gradiantur tecum: cum dormieris, custodiant te, & evigilans loquere cum eis.

23 Quia mandatum lucerna est, & lex lux, & via vitæ increpatio disciplinæ:

24 Ut custodiant te a muliere mala, & a blanda lingua extraneæ.

25 Non concupiscat pulchritudinem ejus cor tuum, nec capiaris nutibus illius:

26 Pretium enim fortili vix est unius panis: mulier autem viri pretiosam animam capit.

27 Numquid potest homo abscondere ignem in sinu suo, ut vestimenta illius non ardeant?

28 Aut ambulare super prunas, ut non comburantur planta ejus?

29 Sic qui ingreditur ad mulierem proximi sui, non erit mundus, cum tetigerit eam.

30 Non grandis est culpa, cum quis furatus fuerit, furatur enim, ut resurientem impleat animam:

31 Deprehensus quoque reddet septuplum, & omnem substantiam domus suæ tradet.

32 Qui autem adulter est, propter cordis inopiam perdet animam suam:

33 Turpitudinem & ignominiam congregat sibi, & oporobrium illius non delebitur.

34 Quia zelus & furor viri non parcat in die vindictæ.

35 Nec acquiescet in usquam precibus, nec suscipiet pro redemptione dona plurima.

CAPUT VII.

Hortatur adolescentem ad sapientiæ amplexum, & mandatorum custodiam: usque scortorum blanditias, quas late describit, evitet.

1 **F**ili mi, custodi sermones meos, & præcepta mea reconde tibi, Fili.

2 Serva mandata mea, & vives: & legem meam quasi pupillam oculi tui:

3 Liga eam in digitis tuis, scribe illam in tabulis cordis tui.

4 Dic sapientiæ, soror mea es: & prudentiam voca amicam tuam,

5 U4

5 Ut custodiat te a muliere extraneæ, & ab aliena, quæ verba sua dulciter facit.

6 De fenestra enim domus meæ per cancellos prospexi.

7 Et video parvulos, considero vecordem juvenem.

8 Qui transit per plateam juxta angulum, & prope viam domus illius, graditur

9 In obscuro, advesperascente die, in nodis tenebris, & caligine.

10 Et ecce occurrit illi mulier ornatu meretricio, preparata ad capiendas animas: garrula & vaga,

11 Quietis impatiens, nec valens in domo consistere pedibus suis,

12 Nunc foris, nunc in plateis, nunc juxta angulos insidians.

13 Apprehensumque deosculatur juvenem, & procaci vultu blanditur, dicens:

14 Victimam pro salute vovi, hodie reddidi vota mea.

15 Idcirco egressa sum in occursum tuum, desiderans te videre, & reperi.

16 Intexui funibus lectulum meum, stravi tapetibus pictis ex Ægypto.

17 Aspersi cubile meum myrrha, & aloë, & cinnamomo,

18 Veni, inebriemur uberibus, & fruamur cupitis amplexibus, donec illucescat dies.

19 Non est enim vir in domo sua, abiit via longissima.

20 Sacculum pecuniæ secum tulit: in die plenæ lunæ reversurus est in domum suam.

21 Irreretivit eum multis sermonibus, & blanditiis labiorum protraxit illum.

22 Statim eam sequitur quasi bos ductus ad victimam, & quasi agnus lascivians, & ignorans quod ad vincula stultus trahatur,

23 Donec transfigat sagitta jecur ejus: velut si avis festinet ad laqueum, & nescit, quod de periculo animæ illius agitur.

24 Nunc ergo fili mi: audi me, & attende verbis oris mei.

Y 4

25

25 Ne abstrahatur in viis illius mens tua: neque decipiaris semitis ejus.

26 Multos enim vulneratos dejecit, & fortissimi quique interfecti sunt ab ea.

27 Vis inferi domus ejus, penetrantes in interiora mortis.

CAPUT VIII.

Sapientia ad sui amplexum invitat, se quoque multis modis commendat, quodque sit Deo coaeterna, cum ipso cuncta componens: quam querentes, beati; spernentes vero, miseri tandem evadent.

1 Numquid non sapientia clamat, & prudentia dat vocem suam?

2 In summis, excelsisque verticibus supra viam, in mediis semiti. stans,

3 Juxta portas civitatis in ipsis foribus loquitur, dicens:

4 O viri, ad vos clamo, & vox mea ad filios hominum.

5 Intelligite parvuli astutiam, & insipientes animadvertite.

6 Audite, quoniam de rebus magnis locutura sum: & aperientur labia mea, ut recta praed'cent.

7 Veritatem meditabitur guttur meum, & labia mea detestabuntur impium.

8 Iusti sunt omnes sermones mei, non est in eis pravum quid, neque perversum.

9 Recti sunt intelligentibus, & æqui invenientibus scientiam.

10 Accipite disciplinam meam, & non pecuniam: doctrinam magis, quam aurum eligit.

11 Melior est enim sapientia cunctis preciosissimis: & omne desiderabile ei non potest comparari.

12 Ego sapientia habito in consilio, & eruditus inserum cogitationibus.

13 Timor Domini odit malum: arrogantiam, & superbiam, & viam pravam, & os bilingue defector.

14 Meum est consilium, & æquitas, mea est prudentia, mea est fortitudo.

15 Per me reges regnant, & legum conditores justa discernunt:

16 Per me principes imperant, & potentes discernunt justitiam.

17 Ego diligentes me diligo: & qui mane vigilat ad me, inveniet me.

18 Mecum sunt divitiæ, & gloria, opes superbae, & justitia.

19 Melior est enim fructus meus auro, & lapide pretioso, & gemina mea argento electo.

20 In viis justitiæ ambulo, in medio semitarum judicii,

21 Ut ditem diligentes me, & thesauros eorum repleam.

22 Dominus possedit me in initio viarum suarum, antequam quidquam faceret a principio.

23 Ab æterno ordinata sum, & ex antiquis antequam terra fieret.

24 Nondum erant abyssi, & ego jam concepta eram: necdum fontes aquarum eruperant:

25 Necdum montes gravi mole constiterant: ante colles ego parturiebar:

26 Adhuc terram non fecerat, & flumina, & cardines orbis terræ.

27 Quando præparabat caelos, aderam: quando certa lege, & gyro vallabat abyssos:

28 Quando æthera firmabat sursum, & librabat fontes aquarum:

29 Quando circumdabat mari terminum suum, & legem ponebat aquis, ne transirent fines suos, quando appendebat fundamenta terræ:

30 Cum eo eram cuncta componens: & delectabar per singulos dies, ludens coram eo omni tempore:

31 Ludens in orbe terrarum: & deliciæ meæ, esse cum filiis hominum.

32 Nunc ergo, filii, audite me: Beati, qui custodiunt vias meas.

33 Audite disciplinam, & estote sapientes, & nolite abjicere eam.

34 Beatus homo qui audit me, & qui vigilat ad fores meas quotidie, & observat ad posteros ossium mei.

35 Qui me invenit, inveniet vitam, & habiet salutem a Domino:

36 Qui autem in me peccaverit, lædet animam suam. Omnes, qui me oderunt, diligunt mortem.

CAPUT IX.

Sapientia domo sibi edificata omnes ad se allicit, vitam prærogat, & a muliere stulta ac vaga liberat: porro eruditionem & correctionem non suscipit impius ac versor; sed justus & sapiens.

1 Sapientia edificavit sibi domum, excidit columnas septem.

2 Immolavit victimas suas, miscuit vinum, & proposuit mensam suam.

3 Misit ancillas suas, ut vocarent ad arcem, & ad mœnia civitatis:

4 Si quis est parvulus, veniat ad me. Et insipientibus locuta est:

5 Venite, comedite panem meum, & bibite vinum quod miscui vobis.

6 Relinquitte infantiam, & vivite, & ambulate per vias prudentiæ.

7 Qui erudit desiforem, ipse injuriam sibi facit: & qui arguit impium, sibi maculam generat.

8 Noli arguere desiforem, ne oderit te. Argue sapientem, & diliget te.

9 Da sapienti occasionem, & addetur ei sapientia. Dote justum, & sellinabit accipere.

10 * Principium sapientiæ, timor Domini: & scientia sanctorum, prudentia.

11 Per me enim multiplicabuntur dies tui, & addentur tibi anni vitæ.

12 Si sapiens speris, tibi metipsum eris: si autem illufor, solus portabis malum.

13 Mulier stulta & clamosa, plenaque illecebris, & nihil omnino sciens,

14 Sedit in foribus domus suæ super sellam in excessu urbis loco,

15 Ut vocaret transeuntes per viam, & pergentes itinere suo:

16 Qui est parvulus, declinet ad me. Et verborum locuta est:

17 Aquæ furtivæ dulciores sunt, & panis absconditus suavior.

18 Et ignoravit, quod ibi sint gigantes, & in profundis inferni convivæ ejus.

PARABOLÆ SALOMONIS.

CAPUT X.

Alternat sermonem de filio sapiente & stulto, justo & impio, operante & otioso, simplici & pravo: de charitate & odio: de bono lingue & jusse malo.

1 Filius sapiens lætificat patrem: filius vero stultus mœsticia est matris suæ.

2 * Nil proderunt thesauri impietatis: justitia vero liberabit a morte. * Isr. 11.4.

3 Non affliget Dominus fame animam justii: & insidias impiorum subvertet.

4 Egestatem operata est manus remissa: manus autem fortium divitiis parat.

Qui nititur mendacis, hic patit ventos: idem autem ipse sequitur aves volantes.

5 Qui congregat in messe, filius sapiens est: qui autem stertit æstate, filius confusionis.

6 Benedictio Domini super caput justii: os autem impiorum operit iniquitas.

7 Memoria justii cum laudibus: & nomen impiorum putrescet.

8 Sapiens corde præcepta suscipit: stultus caditur labiis.

9 Qui ambulat simpliciter, ambulat confidenter: qui autem depravat vias suas, manifestus erit.

10 * Qui annuit oculo, dubit dolorem: & stultus labiis verberabitur. * Eccli. 27.25.

11 Vena vitæ, os justii: & os impiorum operit iniquitatem.

12 Odium suscitatur fixas: & universa delicta operit charitas. * 1. Cor. 13.4. 1. Petr. 4.

13 In labiis sapientiæ invenitur sapientia: & virga in dorso ejus, qui indiget corde.

14 Sapientes abscondunt scientiam: os autem stulti confusioni proximum est.

15 Substantia divitis, urbs fortitudinis ejus: pavor pauperum, egestas eorum.

- 16 Opus iusti ad vitam: fructus autem impi ad peccatum.
- 17 Via vitæ, custodienti disciplinam: qui autem increpationes relinquit, errat.
- 18 Abscondunt odium labia mendacia: qui profert contumeliam, insipiens est.
- 19 In multiloquio non deerit peccatum: qui autem moderatur labia sua, prudentissimus est.
- 20 Argentum electum, lingua iusti: cor autem impiorum pro nihilo.
- 21 Labia iusti erudiunt plurimos: qui autem indocti sunt, in cordis egestate morientur.
- 22 Benedictio Domini divites facit, nec sociabitur eis afflictio.
- 23 Quasi per risum stultus operatur scelus: sapientia autem est viro prudentia.
- 24 Quod timer impius, veniet super eum: desiderium suum iustus dabitur.
- 25 Quasi tempestas transiens, non erit impius: iustus autem quasi fundamentum sempiternum.
- 26 Sicut acetum dentibus, & fumus oculis, sic piger his, qui miserant eum.
- 27 Timor Domini apponet dies: & anni impiorum breviabuntur.
- 28 Expectatio iustorum lætitia: spes autem impiorum peribit.
- 29 Fortitudo simplicis via Domini: & pavor his, qui operantur malum.
- 30 Iustus in æternum non commovebitur: impi autem non habitabunt super terram.
- 31 Os iusti parturiet sapientiam: lingua pravorum peribit.
- 32 Labia iusti considerant placita: & os impiorum perverfa.

CAPUT XI.

Æquitatis & iustitiæ cæterarumque virtutum commoda, & vitiorum ac vanarum divitiarum incommoda.

- 1 Statéra dolosa, abominatio est apud Dominum: & pondus æquum, voluntas ejus.
- 2 Ubi fuerit superbia, ibi erit & contumelia: ubi autem est humilitas, ibi & sapientia.

3 Sim-

- 3 Simplicitas iustorum dirigit eos: & supplantatio perverforum vastabit illos.
- 4 Non proderunt divitiæ in die ultionis: iustitia autem liberabit a morte.
- 5 Iustitia simplicis dirigit viam ejus: & in impietate sua corruet impius.
- 6 Iustitia rectorum liberabit eos: & in insidiis suis capientur iniqui.
- 7 Mortuo homine impio, nulla erit ultra spes: & expectatio sollicitorum peribit.
- 8 Iustus de angustia liberatus est: & tradetur impius pro eo.
- 9 Simulator ore decipit amicum suum: iusti autem liberabuntur scientia.
- 10 In bonis iustorum exultabit civitas: & in perditione impiorum erit laudatio.
- 11 Benedictio iustorum exaltabitur civitas: & ore impiorum subvertetur.
- 12 Qui despiciat amicum suum, indigens corde est: vir autem prudens tacebit.
- 13 Qui ambulat fraudulenter, revelat arcana: qui autem fidelis est animi, celat amici commissum.
- 14 Ubi non est gubernator, populus corruet: salus autem, ubi multa consilia.
- 15 Affligetur malo, qui fidem facit pro extranea: qui autem cavet laqueos, securus erit.
- 16 Mulier gratiosa inveniet gloriam: & robusti habebunt divitias.
- 17 Benefacit animæ suæ vir misericors: qui autem crudelis est, etiam propinquos abiecit.
- 18 Impius facit opus instabile: seminanti autem iustitiam merces fidelis.
- 19 Clementia præparat vitam, & sectatio malorum mortem.
- 20 Abominabile Domino cor pravum: & voluntas ejus in iis, qui insipienter ambulant.
- 21 Manus in manu non erit innocens malus: semen autem iustorum salvabitur.
- 22 Circulus aureus in naribus suis, mulier pulchra & fatua.
- 23 Desiderium iustorum omne bonum est: præsolatio impiorum furor.

24

24. Alii dividunt propria, & ditiores fiunt; alii rapiunt non sua, & semper in egestate sunt.

25. Anima, quæ benedicit, impinguabitur; & qui inebriat, ipse quoque inebriabitur.

26. Qui abscondit frumenta, maledicetur in populo; benedictio autem super caput vendentium.

27. Bene confurgit diluculo, qui quærit bona; qui autem investigator malorum est, opprimetur ab eis.

28. Qui confidit in divitiis suis, corruet; iusti autem quasi virens folium germinabunt.

29. Qui conturbat domum suam, possidebit ventos; & qui stultus est, serviet sapienti.

30. Fructus iusti lignum vite; & qui suscipit animas, sapiens est.

31. * Si iustus in terra recipit, quanto magis impius & peccator?

CAPUT XII.

Vicissim loquitur de diligente disciplinam & eam odiente; de impio & in iusto operante & otioso, stulto & sapiente, & de bonis ac malis lingue.

1. Qui diligit disciplinam, diligit scientiam; qui autem odit increpationes, insipiens est.

2. Qui bonus est, hauciet gratiam a Domino; qui autem confidit in cognitionibus suis, impie agit.

3. Non roborabitur homo ex impietate; & radix iustorum non commovebitur.

4. Mulier diligens, corona est viri suo; & putredo in ossibus eius, quæ confusione res dignas gerit.

5. Cogitationes iustorum iudicia; & consilia impiorum fraudulenta;

6. Verba impiorum insidiantur sanguini; os iustorum liberabit eos.

7. Verte impios, & non erunt; domus autem iustorum permanebit.

8. Doctrina sua nolescit vir; qui autem vanus & excors est, patebit contemptui.

9. * Melior est pauper & sufficiens sibi, quam gloriosus & indigens pane.

10. Novit iustus jumentorum suorum animas; viscera autem impiorum crudelia.

* Eccl.
33. 30.

11. * Qui operatur terram suam, satiabitur panibus; qui autem sectatur otium, stultissimus est. Qui suavis est in vini demorationibus, in suis munitionibus relinquit contumeliam.

12. Desiderium impii munimentum est pessimum: radix autem iustorum proficiet.

13. Propter peccata laborum ruina proximat malo; effugiet autem iustus de angustia.

14. De fructu oris sui unusquisque replebitur bonis, & juxta opera manuum suarum retribuetur ei.

15. Via stulti recta in oculis ejus; qui autem sapiens est, audit consilia.

16. Fatuus statim indicat iram suam; qui autem dissimulat injuriam, callidus est.

17. Qui, quod novit loquitur, index justitia est; qui autem mentitur, testis est fraudulentus.

18. Est, qui promittit, & quasi gladio pungitur conscientie; lingua autem sapientium sanitas est.

19. Labium veritatis firmum erit in perpetuum; qui autem testis est repentinus, concinnat linguam mendacii.

20. Dolus in corde cogitantium mala; qui autem pacis inveniunt consilia, sequitur eos gaudium.

21. Non contristabit iustum, quicquid ei acciderit; impii autem replebuntur malo.

22. Abominatio est Domino labia mendacis; qui autem fideliter agunt, placent ei.

23. Homo veritatis celat scientiam; & cor insipientium provocat stultitiam.

24. Manus fornicum dominabitur; quæ autem remissa est, tribuitis servit.

25. Mæror in corde viri humiliabit illum, & sermone bono letificabitur.

26. Qui negligit damnum propter amicum, iustus est; iter autem impiorum decipiet eos.

27. Non inveniet fraudulentus lucrum; & substantia hominis erit auri pretium.

28. In semita justitie, vitæ iter autem deviant ducit ad mortem.

CAPUT XIII.

De filio sapiente; de oris custodia, & inconsultato ad loquendum; de paupere divite, & divite pau-

* Eccl.
20. 30.

pau-

paupere, lucerna impiorum, substantia festinata & dilatione sp̄i: omnia cum consilio agenda, & cum sapientibus gradiendum: de parcente virgæ, & insaturabili ventre impij.

1 Filius sapiens, doctrina patris: qui autem illud est, non audit, cum arguitur.

2 De fructu oris sui homo satiabitur bonis: anima autem pravatorum iniqua.

3 Qui custodit os suum, custodit animam suam: qui autem inconsideratus est ad loquendum, sentiet mala.

4 Vult & non vult piger: anima autem operantium impinguabitur.

5 Verbum mendax justus detestabitur: impius autem confundit, & confundetur.

6 Justitia custodit innocentis viam: impietas autem peccatorum supplantat.

7 Est quasi dives cum nihil habeat: & est quasi pauper, cum in multis divitiis sit.

8 Redemptio animæ viri, divitiæ suæ: qui autem pauper est, increpationem non sustinet.

9 Lux justorum lætificat: lucerna autem impiorum extinguetur.

10 Inter superbos semper jurgia sunt: qui autem agunt omnia cum consilio, reguntur sapientia.

11 Substantia festinata minuetur: quæ autem paulatim colligitur manu, multiplicabitur.

12 Spes, quæ differtur, affligit animam: lignum vitæ desiderium veniens.

13 Qui detrahit alicui rei, ipse se in futurum obligat: qui autem timet præceptum, in pace versabitur.

Animæ dolosæ errant in peccatis: justî autem misericordes sunt, & miserantur.

14 Lex sapientis fons vitæ, ut declinet a ruina mortis.

15 Doctrina bona dabit gratiam; in itinere contemptorum vtrago.

16 Altus omnia agit cum consilio: qui autem fatuus est, aperit stultitiam.

17 Nuntius impij cadet in malum: legatus autem fidelis, sanitas.

18 Egestas, & ignominia ei, qui deserit disciplinam: qui autem acquiescit arguenti, glorificabitur.

19 Desiderium si compleatur, delectat animam: detestantur stulti eos, qui fugiunt mala.

20 Qui cum sapientibus graditur, sapiens erit: amicus stultorum similis efficietur.

21 Peccatores persequitur malum: & justis retribuentur bona.

22 Bonus relinquit hæredes filios, & nepotes: & custoditur justo substantia peccatoris.

23 Multi cibi in novilibus patrum: & aliis congregantur absque judicio.

24 Qui pareit virgæ, odit filium suum: qui autem diligit illum, instanter erudit.

25 Justus comedit, & replet animam suam: venter autem impiorum insaturabilis.

CAPUT XIV.

Sapientia & stultitia varis conditiones: prudentia quivis status debite regulatur, qua quis ad misericordiam movetur, & affectiones moderatur: vitia autem perdunt homines.

1 Sapiens mulier ædificat domum suam: insapiens extractam quoque manibus destruet.

2 Ambulans recto itinere, & timens Deum, despicitur ab eo, qui infami graditur via.

3 In ore stulti virga superbiæ: labia autem sapientium custodiunt eos.

4 Ubi non sunt boves, præsepe vacuum est: ubi autem plurimæ fegetes, ibi manifesta est fortitudo bovis.

5 Testis fidelis non mentitur: profert autem mendacium dolosus testis.

6 Quærit derisor sapientiam, & non invenit: doctrina prudentium facilis.

7 Vade contra virum stultum, & nescit labia prudentiæ.

8 Sapientia callidi est intelligere viam suam, & imprudentiæ stultorum errans.

9 Stultus illudet peccatum, & inter justos morabitur gratia.

Tom, III. 2 10

10 Cor, quod novit amaritudinem animæ suæ, in gaudio ejus non miscbitur extraneus.

11 Domus impiorum delebitur: tabernacula vero justorum germinabunt.

12 Est via, quæ videtur homini justa: novissima autem ejus deducunt ad mortem.

13 Risus dolore miscbitur, & extrema gaudii luctus occupat.

14 Vitis suis replebitur stultus, & super eum erit vir bonus.

15 Innocens credit omni verbo: astutus considerat gressus suos.

Filii doloso nihil erit boni: servo autem sapienti prosperi erunt actus, & dirigetur via ejus.

16 Sapiens timet, & declinat a malo: stultus transit, & confidit.

17 Impatiens operabitur stulticiam: & vir verus odiosus est.

18 Possidebunt parvuli stulticiam, & expectabunt astuti scientiam.

19 Jacebunt mali ante bonos: & impii ante portas justorum.

20 Etiam proximo suo pauper odiosus erit: amici vero divitum multi.

21 Qui despicit proximum suum, peccat: qui autem miseretur pauperis, beatus erit.

Qui credit in Domino, misericordiam diligit.

22 Errant, qui operantur malum: misericordia & veritas præparant bona.

23 In omni opere erit abundantia: ubi autem verba sunt plurima, ibi frequenter egestas.

24 Corona sapientium, divitiæ eorum: fatuitas stultorum, imprudentia.

25 Liberat animas testis fidelis: & profert mendacia versipellis.

26 In timore Domini fiducia fortitudinis, & filiis ejus erit spes.

27 Timor Domini fons vitæ, ut declinent a ruina mortis.

28 In multitudine populi dignitas regis: & in paucitate plebis ignominia principis.

29 Qui patiens est, multa gubernatur prudentia: qui autem impatiens est, exaltat stulticiam suam.

30 Vita carniæ, sanitas cordis: putredo osium, invidia.

31 * Qui calumniatur egentem, exprobrat factori ejus: honorat autem eum, qui miseretur pauperis.

32 In malitia sua expelletur impius: sperat autem justus in morte sua.

33 In corde prudentis requiescit sapientia, & indoctos quosque erudiet.

34 Justitia elevat gentem: miseros autem facit populus peccatum.

35 Acceptus est regi minister intelligens: iracundiam ejus inutilis sustinebit.

CAPUT XV.

Responsio mollis: lingua sapientis, & immoderata, fortitudo domus justi: victima impiorum ingratis: omnia Deo nota: cor gaudens: dies pauperis mali, secunda mens: vocari ad olera: vir iracundus & rixosus: laus patientis: iter pigrorum: domus superbiorum: fide & misericordia purgantur peccata: de abiciente disciplinam: laus timoris Domini, & humilitatis.

1 **R**esponsio mollis frangit iram: sermo durus suscitatur furor.

2 Lingua sapientium ornatur scientiam: os fatuorum ebullit stulticiam.

3 In omni loco oculi Domini contemplantur bonos & malos.

4 Lingua placabilis, lignum vitæ: quæ autem immoderata est, conteret spiritum.

5 Stultus irridet disciplinam patris sui: qui autem custodit increpationes, astutior fiet.

In abundanti justitia virtus maxima est: cogitationes autem impiorum eradicabuntur.

6 Domus justi plurima fortitudo: & in fructibus impii conturbatio.

7 Labia sapientium disseminabunt scientiam: cor stultorum dissimile erit.

8 * Victimæ impiorum abominabiles Domino: vota justorum placabilia.

9 Abominatio est Domino via impii: qui sequitur justitiam, diligitur ab eo.

*Infra 25.
15.*

®

** Infra
21. 27.
Eccl. 34.
21.*

10 Doctrina mala deserenti viam vitæ: qui increpationes odit, morietur.

11 Infernus, & perditio coram Domino: quanto magis corda filiorum hominum?

12 Non amat pestilens eum, qui se corripit: nec ad sapientes graditur.

^{Infra}
17. 22.

13 ^{*} Cor gaudens exhilarat faciem: in mœrore animi deicitur spiritus.

14 Cor sapientis querit doctrinam: & os stultorum pascitur imperitia.

15 Omnes dies pauperis, mali: secura mens quasi iuge convivium.

16 Melius est parum cum timore Domini, quam thesauri magni & insatiabiles.

17 Melius est vocari ad olera cum charitate, quam ad vitulum saginatum cum odio.

18 Vir iracundus provocat rixas: qui patiens est, mitigat fuscitatas.

19 Iter pigerum quasi sepes spinarum: via iustorum absque offendiculo.

20 Filius sapiens lætificat patrem: & stultus homo despicit matrem suam.

21 Stultitia gaudium stulto: & vir prudens dirigit gressus suos.

22 Dissipantur cogitationes, ubi non est consilium: ubi vero sunt plures consiliiarii, confirmantur.

23 Lætatur homo in sententia oris sui: & sermo opportunus est optimus.

24 Semita vitæ super eruditum, ut declinet de inferno novissimo.

25 Domum superbiorum demolietur Dominus: & firmos faciet terminos viduæ.

26 Abominatio Domini cogitationes malæ: & purus sermo pulcherrimus firmabitur ab eo.

27 Conturbat domum suam, qui sectatur avaritiam: qui autem odit munera, vivet.

^{Infra}
16. 6.

^{*} Per misericordiam & fidem purgantur peccata: per timorem autem Domini declinat omnis a malo.

28 Mens iusti meditatur obedientiam: os impiorum redundat malis.

29 Longe est Dominus ab impiis: & orationes iustorum exaudiet.

30 Lux oculorum lætificat animam: fama bona impinguat ossa.

31 Auris, quæ audit increpationes vitæ, in medio sapientium commorabitur.

32 Qui abijcit disciplinam, despicit animam suam: qui autem acquiescit increpationibus, possessor est cordis.

33 Timor Domini, disciplina sapientiæ: & gloriam præcedit humilitas.

CAPUT XVI.

Homo animam præparat, Deus spirituum ponderator, linguam viasque hominum dirigit, omnia propter seipsum operans, cui abominatio est omnis arrogans: misericordia redimuntur peccata: pondus & statera Dei judicium; indignatio & clementia regis; laus sapientiæ, prudentiæ, eruditi, ac dulcis in verbo, & patientis; vituperatur insipiens & perversus; sortes a Domino temperantur.

1 **L**ominis est animam præparare: & Domini gubernare linguam.

2 ^{*} Omnes viæ hominis patent oculis ejus: spirituum ponderator est Dominus. ^{Infra}
21. 2.

3 Revela Domino opera tua, & dirigentur cogitationes tuæ.

4 Univerfa propter semetipsum operatus est Dominus: impium quoque ad diem malum.

5 Abominatio Domini est omnis arrogans, etiam si manus ad manum fuerit, non est innocens.

Initium vitæ bonæ, facere iustitiam: accepta est autem apud Deum magis, quam immolare hostias.

6 ^{*} Misericordia & veritate redimitur iniquitas: & in timore Domini declinat a malo. ^{Supra}
15. 27.

7 Cum placuerint Domino viæ hominis, inimicos quoque ejus convertet ad pacem.

8 Melius est parum cum iustitia, quam multi fructus cum iniquitate.

9 Cor hominis disponit viam suam: sed Domini est dirigere gressus ejus.

10 Divinatio in labiis regis, in iudicio non errabit os ejus.

11 Pondus & statera judicium Domini sunt: & opera ejus omnes lapides sacculi.

12 Abominabiles regi, qui agunt impie: quoniam iustitia firmatur solum.

13 Voluntas regum labia iusta: qui recta loquitur, diligitur.

14 Indignatio regis, nuntii mortis: & vir sapiens placabit eam.

15 In hilaritate vultus regis, vita: & clementia ejus quasi imber serotinus.

16 Posside sapientiam, quia auro melior est: & acquire prudentiam, quia pretiosior est argento.

17 Semita iustorum declinat mala: custos animæ suæ servat viam suam.

18 Contritionem præcedit superbia: & ante ruinam exaltatur spiritus.

19 Melius est humiliari cum mitibus, quam dividere spolia cum superbis.

20 Eruditus in verbo reperiet bona: & qui sperat in Domino, beatus est.

21 Qui sapiens est corde, appellabitur prudens: & qui dulcis eloquio, majora percipiet.

22 Fons vitæ, eruditio possidentis: doctrina stultorum, fatuitas.

23 Cor sapientis erudiet os ejus: & labiis ejus addet gratiam.

24 Favus mellis, composita verba; dulcedo animæ, sanitas ossium.

25 Est via, quæ videtur homini recta: & novissima ejus ducunt ad mortem.

26 Anima laborantis laborat sibi, quia compulit eum os suum.

27 Vir impius fodit malum, & in labiis ejus ignis ardescit.

28 Homo perversus suscitatur lites: & verbosus separat principes.

29 Vir iniquus lætatur amicum suum: & ducit eum per viam non bonam.

30 Qui attonitis oculis cogitat prava, mordens labia sua perficit malum.

31 Corona dignitatis senectus, quæ in viis iustitiæ reperietur.

32 Melior est patiens viro forti: & qui dominatur animo suo, expugnatore urbium.

33 Sortes mittuntur in sinum, sed a Domino temperantur.

CAPUT XVII.

Buccella sicca cum gaudio; servus sapiens; Dominus corda probat: despiciens pauperem; gaudens de alterius ruina; corona senum; celans delictum; fatuus in stultitia confidens; stulto inutilis divitiæ: altam faciens domum suam; omni tempore diligit amicus; animus gaudens, & spiritus tristis; stultus tacens.

1 **M**elior est buccella sicca cum gaudio, quam domus plena victimis cum jurgio.

2 * Servus sapiens dominabitur filiis stultis, & inter fratres hereditatem dividet. * Eccli. 10. 24.

3 Sicut igne probatur argentum, & aurum camino: ita corda probat Dominus.

4 Malus obedit linguæ iniquæ, & fallax obtemperat labiis mendacibus.

5 * Qui despicit pauperem, exprobrat factori ejus, & qui ruina lætatur alterius, non erit impunitus. * Sup. 14. 21.

6 Corona senum filii filiorum: & gloria filiorum patres eorum.

7 Non decent stultum verba composita: nec principem labium mentiens.

8 Gemma gratissima, expectatio præstolantis: quocumque se vertit, prudenter intelligit.

9 Qui celat delictum, querit amicitias: qui altero sermone repetit, separat fœderatos.

10 Plus proficit correptio apud prudentem, quam centum plagæ apud stultum.

11 Semper jurgia querit malus: angelus autem crudelis mittetur contra eum.

12 Expediit magis ursæ occurrere raptis fœtibus, quam fatuo confidenti in stultitia sua.

13 * Qui reddit mala pro bonis, non recedet malum de domo ejus. * Rom. 12. 17. Thess. 3. 16.

14 Qui dimittit aquam, caput est jurgiorum: & antequam patiatur contumeliam, judicium deserit. 1. Petr. 3. 9.

15 * Qui justificat impium, & qui condemnat justum, abominabilis est uterque apud Deum. * Isai. 5. 23.

16 Quid prodest stulto habere divitiis, cum sapientiam emere non possit?

Qui altam facit domum suam, quærit ruinam: & qui evitat disere, incidet in mala.

17 Omni tempore diligit, qui amicus est: & frater in angustiis comprobatur.

18 Stultus homo plaudet manibus cum sponderit pro amico suo.

19 Qui medietur discordias, diligit rixas: & qui exultat ostium, quærit ruinam.

20 Qui perversi cordis est, non inveniet bonum: & qui veritatem linguam, incidet in malum.

21 Natus est stultus in ignominiam suam: sed nec pater in fatuo lætabitur.

22 * Animus gaudens aetatem floridam facit: spiritus tristis exsiccat ossa.

23 Munera de sinu impius accipit, ut pervertat semitas iudicii.

24 * In facie prudentis lucet sapientia: oculi stultorum in finibus terræ.

25 Ira patris, filius stultus: & dolor matris quæ genuit eum.

26 Non est bonum, damnum inferre iusto: nec percutere principem, qui recta iudicat.

27 * Qui moderatur sermones suos, doctus & prudens est: & pretiosus spiritus vir eruditus.

28 Stultus quoque si tacuerit, sapiens reputabitur: & si compresserit labia sua, intelligens.

CAPUT XVIII.

*De recessu ab amico: de incorrigibili: non devian-
dum a veritate: os stulti: iustus se accusans:
frater iuans fratrem: fructus oris: mulier bona
& mala: Iscutio divitis & pauperis: vir amabilis.*

1 Ocasiones querit, qui vult recedere ab amico: omni tempore erit exprobrabilis.

2 Non recipit stultus verba prudentia: nisi ea dixeris, quæ versantur in corde ejus.

3 Impius, cum in profundum venerit peccatorum, contemnit: sed sequitur eum ignominia & opprobrium.

4 Aqua profunda verba ex ore viri: & torrens redundans fons sapientia.

5 Accipere personam impii non est bonum, ut declines a veritate iudicii.

La-

6 Labia stulti miscent se rixis: & os ejus jurgia provocat.

7 Os stulti contritio ejus: & labia ipsius, ruina animæ ejus.

8 Verba bilinguis, quasi simplicia: & ipsa perveniunt usque ad interiora ventris.

Figurum dejicit timor: animæ autem effeminatorum esurient.

9 Qui mollis & dissolutus est in opere suo, frater est sua opera dissipantis.

10 Turris tortissima, nomen Domini: ad ipsum currit iustus, & exaltabitur.

11 Substantia divitiis urbs roboris ejus, quasi murus validus circumdans eum.

12 Antequam conteratur, exaltatur cor hominis: & antequam glorificetur, humiliatur.

13 * Qui prius respondet, quam audiat, stultum se esse demonstrat, & confusione dignum. *Eccl. 11. 8.*

14 Spiritus viri sustentat imbecillitatem suam: spiritum vero ad irascendum facilem quis poterit sustinere?

15 Cor prudens possidebit scientiam: & auris sapientium quærit doctrinam.

16 Donum hominis dilatat viam ejus, & ante principes spatium ei facit.

17 Iustus, prior est accusator sui: venit amicus ejus, & invelligabit eum.

18 Contradictiones comprimit fors, & inter potentes quoque dijudicat.

19 Frater, qui adjuvatur a fratre, quasi civitas firma: & judicia quasi vestes urbium.

20 De fructu oris viri replebitur venter ejus: & genimina labiorum ipsius saturabunt eum.

21 Mors, & vita in manu linguæ: qui diligunt eam, comedent fructus ejus.

22 Qui invenit mulierem bonam, invenit bonum: & hauriet jucunditatem a Domino.

Qui expellit mulierem bonam, expellit bonum: qui autem tenet adulteram, stultus est & impius.

23 Cum obsecrationibus loquetur pauper: & d' ves effabitur rigide.

24 Vir amabilis ad societatem, magis amicus erit, quam frater.

Z 5

CA-

CAPUT XIX.

Pauper ambulans in simplicitate: divitiæ addunt amicos: verba sectans: falsus testis: non decent stultum delicia: doctrina per patientiam probatur: ira & hilaritas regis: mulier litigiosa: uxor prudens datur a Deo: pigrizia: præcepti custodia: misericordia in pauperem: eruditio filii: acceptio consilii: vir mendax: timor Domini: pigrizia: pestilens: inobediens parentibus: testis iniquus: derisores.

1 **M**ellior est pauper, qui ambulat in simplicitate sua, quam dives torquens labia sua, & insipiens.

2 Ubi non est scientia animæ, non est bonum: & qui festinus est pedibus, offendet.

3 Stultitia hominis supplantat gressus ejus; & contra Deum fervet animo suo.

4 Divitiæ addunt amicos plurimos: a paupere autem & hi, quos habuit, separantur.

5 * Testis falsus non erit impunitus: & qui mendacia loquitur, non effugiet.

6 Multi colunt personam potentis, & amici sunt dona tribuentis.

7 Fratres hominis pauperis oderunt eum: insuper & amici procul recesserunt ab eo.

Qui tantum verba sectatur, nihil habebit:

8 Qui autem possessor est mentis, diligit animam suam, & custos prudentiæ inveniet bona.

9 Falsus testis non erit impunitus: & qui loquitur mendacia, peribit.

10 Non decent stultum delicia: nec servum dominari principibus.

11 Doctrina viri per patientiam noscitur: & gloria ejus est iniqua prætergredi.

12 Sicut fremitus leonis, ita & regis ira: & sicut ros super herbam, ita & hilaritas ejus.

13 Dolor patris, filius stultus: & tectâ jugiter persillantia, litigiosa mulier.

14 Domus, & divitiæ dantur a parentibus:

15 Domino autem proprie uxor prudens.

16 Pigrizo immittit soporem, & anima disoluta esuriet.

16 Qui custodit mandatum, custodit animam suam: qui autem negligit viam suam, mortificabitur.

17 Veneratur Domino, qui miseretur pauperis: & vicissitudinem suam reddet ei.

18 Erudi filium tuum, ne desperes: ad interfectionem autem ejus ne ponas animam tuam.

19 Qui impatiens est, sustinebit damnum: & cum rapuerit, aliud apponet.

20 Audi consilium, & suscipe disciplinam, ut sis sapiens in novissimis tuis.

21 Multæ cogitationes in corde viri: voluntas autem Domini permanebit.

22 Homo indigens misericors est: & melior est pauper, quam vir mendax.

23 Timor Domini ad vitam, & in plenitudine commorabitur, absque visitatione pessima.

24 * Abscondit piger manum suam sub ascella, nec ad os suum applicat eam.

25 * Pestilente flagellato stultus sapientior erit: si autem corripueris sapientem, intelliget disciplinam.

26 Qui affigit patrem, & fugat matrem, ignominiosus est & intelix.

27 Non cesses fili audire doctrinam, nec ignores sermones scientiæ.

28 Testis iniquus deridet judicium: & os impiorum devorat iniquitatem.

29 Parata sunt derisoribus judicia, & mallei percutientes stultorum corporibus.

CAPUT XX.

Luxuriosa res vinum: de peccante in regem, & relinquendis contentioniibus: piger propter frigus non laborans: rex in solio: nemo potest dicere mundum se habere cor: pondus & pondus: somnus non diligendus: Malum est, dicit emptor: panis mendacii: revelans mysteria: non reddendum malum pro malo: devorare sanctos: festinata hæreditas: misericordia, veritas & clementia roborant thronum regis.

1 **L**uxuriosa res vinum, & tumultuosa ebrietas: quicumque his delectatur, non erit sapiens.

2 Sicut rugitus leonis, ita & terror regis: qui provocat eum, peccat in animam suam.

3 Honor est homini, qui separat se a contentionibus: omnes autem stulti miscuntur contumeliis.

4 Propter frigus piger arare noluit: mendicabit ergo aestate, & non dabitur illi.

5 Sicut aqua profunda, sic consilium in corde viri: sed homo sapiens exhauriet illud.

6 Multi homines misericordes vocantur: virum autem fidelem quis inveniet?

7 Iustus, qui ambulat in simplicitate sua, beatos post se filios derelinquet.

8 Rex, qui sedet in solio iudicii, dissipat omne malum intuitu suo.

9 * Quis potest dicere: Mundum est cor meum, purus sum a peccato?

10 * Pondus & pondus, mensura & mensura: utrumque abominabile est apud Deum.

11 Ex studiis suis intelligitur puer, si munda & recta sunt opera ejus.

12 Aurem audientem, & oculum videntem, Dominus fecit utrumque.

13 Noli diligere somnum, ne te egestas opprimat: aperi oculos tuos, & saturare panibus.

14 Malum est, malum est, dicit omnis emptor: & cum recesserit, tunc gloriabitur.

15 Est aurum, & multitudo gemmarum: & vas pretiosum labia scientiae.

16 * Tolle vestimentum ejus, qui fideiussor extitit alieni, & pro extraneis aufer pignus ab eo.

17 Suavis est homini panis mendacii: & postea implebitur os ejus calculo.

18 Cogitationes consilii roborantur: & gubernaculis tractanda sunt bella.

19 Ei, qui revelat mysteria, & ambulat fraudulenter, & dilatat labia sua, ne commiscearis.

20 * Qui maledicit patri suo, & matri, extinguetur lucerna ejus in mediis tenebris.

21 Haereditas, ad quam festinatur in principio, in novissimo benedictione carebit.

22 * Ne dicas: Reddam malum: expecta Dominum, & liberabit te.

* 3. Reg.
8. 46.
* 2. Par.
6. 36.
Eccles. 7.
24.
1. Joan.
3. 8.
Supra 17.
7.
Infra 20.
23.

* Infra
27. 13.

* Exod.
21. 17.
Lev. 20. 9.
Matth. 15.
4.
* Rom.
10. 17.
1. Thess.
5. 16.
1. Tim. 5. 4.

23 Abominatio est apud Dominum pondus & pondus: statera dolosa non est bona.

24 A Domino diriguntur gressus viri: quis autem hominum intelligere potest viam suam?

25 Ruina est homini devorare sanctos, & post vota retractare.

26 Dissipat impios rex sapiens, & incurvat super eos fornicem.

27 Lucerna Domini spiraculum hominis, quae investigat omnia secreta ventris.

28 Misericordia, & veritas custodiunt regem, & roboratur clementia thronus ejus.

29 Exultatio juvenum, fortitudo eorum: & dignitas senum, canities.

30 Livor vulneris absterget mala: & plagae in secretioribus ventris.

CAPUT XXI.

Cor regis in manu Domini, cui misericordia & iudicium magis placent quam victimae; inique thesaurizans; melius est sedere in angulo domatis, quam, &c. obdurans aurem pauperi, &c. diligens epulas; pro iusto dabitur impius; qui custodit os suum; desideria occidunt pigrum, non est sapientia contra Dominum; equus paratur ad bellum, &c.

1 Sicut divisiones aquarum, ita cor regis in manu Domini: quocumque voluerit, inclinabit illud.

2 * Omnis via viri recta sibi videtur: appendet autem corda Dominus.

3 Facere misericordiam & iudicium, magis placet Domino, quam victimae.

4 Exaltatio oculorum est dilataio cordis: lucerna impiorum peccatum.

5 Cogitationes robulli semper in abundantia: omnis autem piger semper in egestate est.

6 Qui congregat thesauros lingua mendacii, vanus & excors est, & impingetur ad laqueos mortis.

7 Rapiuae impiorum detrahent eos, quia noluerunt facere iudicium.

8 Perversa via viri, aliena est: qui autem mundus est, rectum opus ejus,

* Supra
16. 2.

* Infra
25. 24.

9 * Melius est federe in angulo domatis, quam cum muliere litigiosa, & in domo communi.

10 Anima impii desiderat malum, non miserebitur proximo suo.

11 Multatio pestilente sapientior erit parvulus; & si sectetur sapientem, sumet scientiam.

12 Excogitat justus de domo impii, ut detrahat impios a malo.

13 Qui obturat aurem suam ad clamorem pauperis, & ipse clamabit, & non exaudietur.

14 Munus absconditum extinguit iras: & donum in sinu indignationem maximam.

15 Gaudium iusto est facere iudicium: & pavor operantibus iniquitatem.

16 Vir, qui erraverit a via doctrinae, in caetu gigantum commorabitur.

17 Qui diligit epulas, in egestate erit: qui amat vinum, & pingua, non ditabitur.

18 Pro iusto datur impius; & pro rectis iniquus.

19 * Melius est habitare in terra deserta, quam cum muliere rixosa & iracunda.

20 Thesaurus desiderabilis, & oleum in habitaculo iusti: & imprudens homo dissipabit illud.

21 Qui sequitur iustitiam, & misericordiam, inveniet vitam, iustitiam, & gloriam.

22 Civitatem fortium ascendit sapiens, & destruxit robur fiduciae ejus.

23 Qui custodit os suum & linguam suam, custodit ab angustiis animam suam.

24 Superbus & arrogans vocatur indoctus, qui in ira operatur superbiam.

25 Desideria occidunt pigrum, noluerunt enim quidquam manus ejus operari:

26 Tota die concupiscit & desiderat: qui autem iustus est, tribuet, & non cessabit.

27 * Hostiae impiorum abominabiles, quia offeruntur ex scelere.

28 Testis mendax peribit: vir obediens loquetur victoriam.

29 Vir impius procaciter obfirmat vultum suum: qui autem rectus est, corrigit viam suam.

30 Non est sapientia, non est prudentia, non est consilium contra Dominum.

* Supra
15. 18.
Ecclesi. 24.
21.

31 Equus paratur ad diem belli: Dominus autem salutem tribuit.

CAPUT XXII.

Laus boni nominis; callidus videns malum; adolescens juxta viam suam; seminans iniquitatem; derisorem ejice; diligens cordis munditiam; dicit piger, Leo, &c. os alienae; stultitia in corde pueri; calumnians pauperem; audienda est sapientia; vitandi sponsores; termini antiqui servandi; velox in opere suo, &c.

1 **M**elius est nomen bonum, quam divitiarum multarum: super argentum & aurum, gratia bona.

2 Dives, & pauper obviaverunt sibi: utriusque operator est Dominus.

3 Callidus vidit malum, & abscondit se: innocens pertranavit, & afflicus est damno.

4 Finis modestiae timor Domini, divitiarum & gloria & vita.

5 Arma & gladii in via perversi, custos autem animae suae longe recedit ab eis.

6 Proverbium est: Adolescens juxta viam suam, etiam cum senuerit, non recedet ab ea.

7 Dives pauperibus imperat: & qui accipit matuum, servus est foenerantis.

8 Qui seminat iniquitatem, metet mala, & virga irae suae consummabitur.

9 * Qui pronus est ad misericordiam, benedicetur: de panibus enim suis dedit pauperi.

Victoriam & honorem acquireret, qui dat muneram: animam autem auferit accipientium.

10 Ejice derisorem, & exibat cum eo jurgium, cessabantque causae & contumeliae.

11 Qui diligit cordis munditiam, propter gratiam labiorum suorum habebit amicum regem.

12 Oculi Domini custodiunt scientiam: & supplantantur verba iniqui.

13 Dicit piger: Leo est foris, in medio platearum occidendus sum.

14 Fovea profunda os alienae: cui iratus est Dominus, incidet in eam.

15 Stultitia colligata est in corde pueri, & virga disciplinae fugabit eam,

Ecclesi. 7.
2.* Ecclesi.
31. 28.

16 Qui calumpniatur pauperem, ut augeat divitias suas, dabit ipse ditiori, & egebit.

17 Inclina aurem tuam, & audi verba sapientium: appone autem cor ad doctrinam meam.

18 Quæ pulchra erit tibi, cum servaveris eam in ventre tuo, & redundabit in labiis tuis.

19 Ut sit in Domino fiducia tua, unde & ostendi eam tibi hodie.

20 Ecce descripsi eam tibi tripliciter, in cogitationibus & scientia:

21 Ut ostenderem tibi firmitatem, & eloquia veritatis respondere ex his illis, qui miserunt te.

22 Non facias violentiam pauperi, quia pauper est: neque conteras egenum in porta:

23 Quia iudicabit Dominus causam ejus, & configet eos, qui confixerunt animam ejus.

24 Noli esse amicus homini iracundo, neque ambules cum viro furioso:

25 Ne forte discas semitas ejus, & sumas scandalum animæ tuæ.

26 Noli esse cum his, qui desigunt manus suas, & qui vades se offerunt pro debitis.

27 Si enim non habes, unde restituas, quid causæ est, ut tollat operimentum de cubili tuo?

28 Ne transgrediaris terminos antiquos, quos posuerunt patres tui.

29 Vidisti virum velocem in opere suo? coram regibus stabit, nec erit ante ignobiles.

CAPUT XXIII.

Quomodo sit edendum cum principe; non appetendæ divitiæ nec cibi invidorum; non opprimendi pupilli, castigandus puer; querenda sapientia; fugiendi peccatores, & gulæ dediti; honorandi parentes: fugienda meretrix & ebrietas.

1 Quando federis, ut comedas cum principe, diligenter attende, quæ appolita sunt ante faciem tuam.

2 Et statue cultrum in gutture tuo, si tamen habes in potestate animam tuam.

3 Ne desideres de cibus ejus, in quo est panis mendacil.

4 Noli laborare, ut diteris: sed prudentiæ tuæ pone modum:

5 Ne

5 Ne erigas oculos tuos ad opes, quas non potes habere: quia facient sibi pennas quasi aquilæ, & volabunt in cælum.

6 Ne comedas cum homine invido, & ne desideres cibos ejus:

7 Quoniam in similitudinem arioli & conjectoris, æstimat quod ignorat.

Comede & bibe, dicet tibi: & mens ejus non est tecum.

8 Cibos, quos comederas, evomes: & perdes pulchros sermones tuos.

9 In auribus insipientium ne loquaris: quia despicient doctrinam eloquii tui.

10 Ne attingas parvulorum terminos: & agrum pupillorum ne introeas:

11 Propinquus enim illorum fortis est: & ipse iudicabit contra te causam illorum.

12 Ingrediatur ad doctrinam cor tuum: & aures tuæ ad verba scientiæ.

13 * Noli subtrahere a puero disciplinam: si enim percusseris eum virga, non morietur.

14 Tu virga percuties eum: & animam ejus de inferno liberabis.

15 Fili mi, si sapiens fuerit animus tuus, gaudebit tecum cor meum:

16 Et exultabunt renes mei, cum locuta fuerint rectum labia tua.

17 * Non æmuletur cor tuum peccatores: sed in timore Domini esto tota die:

18 Quia habebis spem in novissimo, & præstolatio tua non auferetur.

19 Audi fili mi, & esto sapiens: & dirige in via animum tuum.

20 Noli esse in conviviis potatorum, nec in comestationibus eorum, qui carnes ad vescendum conferunt:

21 Quia vacantes potibus, & dantes symbola consumuntur, & vestietur pannis dormitatio.

22 Audi patrem tuum, qui genuit te: & ne contempnas, cum senuerit mater tua.

23 Veritatem eme, & noli vendere sapientiam, & doctrinam, & intelligentiam.

Tom. III.

A 2

24

* Supra
13. 24.
Eccol. 10. 14.* Infra
24. 1.

- 24 Exultat gaudio pater iusti: qui sapientem genuit, lætabitur in eo.
 25 Gaudeat pater tuus, & mater tua, & exultet, quæ genuit te.
 26 Præbe, fili mi, cor tuum mihi: & oculi tuæ vias meas custodiant.
 27 Fovea enim profunda est meretrix: & puteus angustus, aliena.
 28 Infidiatur in via quasi latro, & quos incautos viderit, interficiet.
 29 Cui vix? cuius patri vix? cui rixæ? cui foveæ? cui sine causa vulnera? cui suffusio oculorum?
 30 Nonne his, qui commorantur in vino, & student calicibus epotandis?
 31 Ne intuearis vinum, quando flavescit, cum splenduerit in vitro color ejus: ingreditur blande.
 32 Sed in novissimo mordebit ut coluber, & sicut regulus venena diffundet.
 33 Oculi tui videbunt extraneas, & cor tuum loquetur perversa.
 34 Et eris sicut dormiens in medio mari, & quasi sopitus gubernator, amisso clavo:
 35 Et dicēs: Verberaverunt me, sed non dolui: traxerunt me, & ego non sensi: quando evigilabo, & rursus vina reperiam?

CAPUT XXIV.

Emulatio malorum; sapientia & eruditio; cogitatio stulti; erudiendi oppressi; doctrina ut melle utendum; non insidiandum iusto; casus inimici; detractores; iuste judicandum; nullus verbis lætandus, nec malum malo reddendum; ager pigri; dormitanti pigro venit egestas.

Supra
23. 17.

- I**N **E** æmuleris viros malos, nec desideres esse cum eis:
 2 Quia rapiñas meditatatur mens eorum, & fraudes labia eorum loquuntur.
 3 Sapientia ædificabitur domus, & prudentia roborabitur.
 4 In doctrina replebuntur cellaria, universa substantia pretiosa & pulcherrima.

5 Vir

- 5 Vir sapiens, fortis est: & vir doctus, robustus & validus.
 6 Quia cum dispositione incitur bellum: & erit salus, ubi multa consilia sunt.
 7 Excella stulto sapientia, in porta non aperiet os suum.
 8 Qui cogitat mala facere, stultus vocabitur.
 9 Cogitatio stulti peccatum est: & abominatio hominum detractor.
 10 Si desperaveris lassus in die angustia: imminuetur fortitudo tua.
 11 * Erue eos qui ducuntur ad mortem: & qui trahuntur ad interitum, liberare ne cesses.
 12 Si dixeris: Vires non suppetunt: qui inspektor est cordis, ipse intelligit, & servatorem animæ tuæ nihil fallit, reddetque homini juxta opera sua.
 13 Comede, fili mi, mel, quia bonum est, & favum dulcissimum guttavi tuo.
 14 Sic & doctrina sapientiæ animæ tuæ: quam cum inveneris, habebis in novissimis spem, & spes tua non peribit.
 15 Ne infidieris, & quæras impietatem in domo iusti, neque vastes requiem ejus.
 16 Septies enim cadet iustus, & resurget: impii autem corrueunt in malum.
 17 Cum ceciderit inimicus tuus, ne gaudeas, & in ruina ejus ne exultet cor tuum:
 18 Ne forte videat Dominus, & displiceat ei, & auferat ab eo iram suam.
 19 Ne contendas cum pessimis, nec æmuleris impiis:
 20 Quoniam non habent futurorum spem mali, & lucerna impiorum extinguetur.
 21 Time Dominum, fili mi, & regem: & cum detractoribus non commiscearis:
 22 Quoniam repente confurget perditio eorum: & ruinam utriusque quis novit?
 23 Hec quoque sapientibus: * Cognoscere personam in iudicio non est bonum.
 24 Qui dicunt impio: Justus es: maledicent eis populi, & detestabuntur eos tribus.

* Psal.
81. 4.

Q

* Lev.
19. 5.
Deut. 1.
17. & 18.
19. Beel.
42. 1.

A a 2

25

25 Qui arguunt eum, laudabuntur: & super ipsos veniet benedictio.

25 Labia deosculabitur, qui recta verba respondet.

27 Præpara foris opus tuum, & diligenter exerce agrum tuum: ut postea ædifices domum tuam.

28 Ne sis testis frustra contra proximum tuum: nec lactes quemquam labiis tuis.

29 * *Supra* Ne dicas: Quomodo fecit mihi, sic faciam ei: reddam unicuique secundum opus suum.

30 Per agrum hominis pigri transivi, & per vineam viri stulti:

31 Et ecce totum repleverant urticae, & operuerant superficiem ejus spinæ, & maceria lapidum destructa erat.

32 Quod cum vidissem, posui in corde meo, & exemplo didici disciplinam.

33 Parum, inquam, dormies, modicum dormitabis, paucillum manus conferes, ut quiescas:

34 Et veniet tibi quasi cursor egestas, & mendicitas quasi vir armatus.

CAPUT XXV.

Gloria Dei & regum: cor regis: rubigo qua & impietas est: ne te exaltes: ne detrahas: secreta tua serua: mala aurea, & inauris aurea: frigus in messe: nubes sine pluvia: lingua mollis: mel inventum: sagitta acuta: dens putridus: acetum: tinea: benefae inimico: angulus domatilis: aqua frigida: fons turbatus: multum mellis comestum: urbs absque muro.

1 **H**æ quoque parabole Salomonis, quas translulerunt viri Ezechia regis Juda.

2 Gloria Dei est celare verbum, & gloria regum investigare sermonem.

3 Cælum sursum, & terra deorsum: & cor regum inscrutabile.

4 Aufer rubiginem de argento, & egredietur vas purissimum.

5 Aufer impietatem de vultu regis, & firmabitur justitia thronus ejus.

6 Ne

6 Ne gloriosus appareas coram rege, & in loco magnorum ne steteris.

7 Melius est enim, ut dicatur tibi: Ascende huc; quam ut humiliaris coram principe.

8 Quæ viderunt oculi tui, ne proferas in iurgio cito: ne postea emendare non possis, cum deonestaveris amicum tuum.

9 Causam tuam tracta cum amico tuo, & secreta extraneo ne reveles:

10 Ne forte insultet tibi, cum audierit, & exprobrare non cesset.

Gratia & amicitia liberant: quas tibi serua, ne exprobrabilis fias.

11 Mala aurea in lectis argenteis, qui loquitur verbum in tempore suo.

12 Inauris aurea, & margaritum fulgens, qui arguit sapientem, & aurem obedientem.

13 * Sicut frigus nivis in die mellis, ita legatus fidelis ei, qui misit eum, animam ipsius requiescere facit.

14 Nubes, & ventus, & pluvie non sequentes, vir gloriosus, & promissa non complens.

15 Patientia lenietur princeps, * & lingua mollis confringet duritiam.

16 Mel invenisti, comede quod sufficit tibi, ne forte satiatus evomas illud.

17 Subtrahæ pedem tuum de domo proximi tui, ne quando satiatus oderit te.

18 Jaculum, & gladius, & sagitta acuta, homo qui loquitur contra proximum suum falsum testimonium.

19 Dens putridus, & pes lassus, qui sperat super infideli in die angustie.

20 Et amittit pallium in die frigoris.

Acetum in nitro, qui cantat carmina cordi pessimo.

Sicut tinea vestimento, & vermis ligno: ita tristitia viri nocet cordi.

21 * Si esurierit inimicus tuus, ciba illum: si sitierit, da ei aquam bibere:

22 Prunas enim congregabis super caput ejus, & Dominus reddet tibi.

23 Ventus aquilo dissipat pluvias, & facies tristis linguam detrahentem.

* *Supra*
21. 9.

24 * Melius est federe in angulo domatis, quam cum muliere litigiosa, & in domo communi.

25 Aqua frigida animæ sitienti, & nuntius bonus de terra longinqua.

26 Fons turbatus pede, & vena corrupta, justus cadens coram impio.

* *Eccles.*
3. 22.

27 Sicut qui mel multum comedit, non est ei bonum: * sic qui scrutator est majestatis, opprimetur a gloria.

28 Sicut urbs patens & absque murorum ambitu, ita vir, qui non potest in loquendo cohibere spiritum suum.

CAPUT XXVI

Gloria in stulto: avis volans: flagellum equo: respondere stulto: nuntius stultus: parabola stulti: honor insipientis: imponens stulto silentium: canis ad vomitum: sapiens proprio judicio: commiseri rixæ: nocens amico: fufurro: iracundus: labia tumentia: inimicus: operiens odium: fodiens foveam: lingua fallax.

1 Quomodo nix in æstate, & pluvix in messe: sic indecens est stulto gloria.

2 Sicut avis ad alia transvolans, & passer quolibet vadens: sic maledictum frustra prolatum in quempiam superveniet.

Sep. 23.
13.

3 Flagellum equo, & camus asino, * & virga in dorso imprudentium.

4 Ne respondeas stulto juxta stultitiam suam, ne efficiaris ei similis.

5 Responde stulto juxta stultitiam suam, ne sibi sapiens esse videatur.

6 Claudus pedibus, & iniquitatem bibens, qui mittit verba per nuntium stultum.

7 Quomodo pulchras frustra habet claudus tibias: sic indecens est in ore stultorum parabola.

8 Sicut qui mittit lapidem in acervum Mercurii: ita qui tribuit insipienti honorem.

9 Quomodo si spina nascatur in manu temulentis: sic parabola in ore stultorum.

10 Judicium determinat causas: & qui imponit stulto silentium, iras mitigat.

11 * Sicut canis, qui revertitur ad vomitum suum, sic imprudens, qui iterat stultitiam suam. * 2. *Pet.* 2. 22.

12 Vidisti hominem sapientem sibi videri? magis illo spem habebit insipiens.

13 Dicit piger: Leo est in via, & læna in itineribus:

14 Sicut ostium vertitur in cardine suo, ita piger in lectulo suo.

15 * Abscondit piger manum sub ascella sua, & laborat si ad os suum eam converterit. * *Supra* 19. 24.

16 Sapientior sibi piger videtur septem viris loquentibus sententias.

17 Sicut qui apprehendit auribus canem, sic qui transit impatiens, & commiscetur rixæ alterius.

18 Sicut noxius est qui mittit sagittas, & lanceas in mortem:

19 Ita vir, qui fraudulenter nocet amico suo: & cum fuerit deprehensus, dicit: Ludens feci.

20 Cum defecerint ligna, extinguetur ignis: & fufurrone substracto, jurgia conquiescent.

21 Sicut carbones ad prunas, & ligna ad ignem, * sic homo iracundus suscitatur rixas.

22 Verba fufurronis quasi simplicia, & ipsa perveniunt ad intima ventris. * *Supra* 15. 18.

23 Quomodo si argento sordido ornare velis vas fictile, sic labia tumentia cum pessimo corde fociata.

24 Labiis suis intelligitur inimicus, cum in corde tractaverit dolos.

25 Quando submiserit vocem suam, ne credideris ei: quoniam septem nequitix sunt in corde illius.

26 Qui operit odium fraudulenter, revelabitur malitia ejus in concilio.

27 Qui fodit foveam, incidet in eam: & qui volvit lapidem, revertetur ad eum.

28 Lingua fallax non amat veritatem: & os lubricum operatur ruinas.

CAPUT XXVII.

Non gloriandum in crastinum; ne te ipsum laudaveris; ira stulti quam sit gravis: manifesta correctio; vulnera diligentis: anima saturata: vicinus juxta: spondens pro extraneo: litigiosa mulier: infernus insatiabilis; probatur homo ore laudantis; stultus contusus; vultum pecoris agnosce; lac caprarum in cibum.

1 NE gloriaris in crastinum, ignorans quid superventura pariat dies.

2 Laudet te alienus, & non os tuum: extraneus, & non labia tua.

3 * Grave est saxum, & onerosa arena: sed ira stulti utroque gravior.

4 Ira non habet misericordiam, nec erumpens furor: & impetum concitatis ferre quis poterit?

5 Melior est manifesta correptio, quam amor absconditus.

6 Meliora sunt vulnera diligentis, quam fraudulenta oscula odientis.

7 * Anima saturata calcabit favum: & anima esuriens etiam amarum pro dulci sumet;

8 Sicut avis transmigrans de nido suo, sic vir qui derelinquit locum suum.

9 Unguento & variis odoribus delectatur cor: & bonis amici consiliis anima dulcoratur.

10 Amicum tuum, & amicum patris tui ne dimiseris: & domum fratris tui ne ingrediaris in die afflictionis tue.

Melior est vicinus juxta, quam frater procul.

11 Stude sapientie filii mi, & letifica cor meum, ut possis exprobranti respondere sermonem.

12 Astutus videns malum, absconditus est: parvuli transeuntes suffragauerunt dispendia.

13 * Tolle vestimentum ejus, qui spondit pro extraneo: & pro alienis, aufer ei pignus.

14 Qui benedicit proximo suo voce grandi, de nocte confurgens maledicenti similis erit.

15 * Tecta persillantia in die frigoris, & litigiosa mulier comparantur: * Supr. 19. 13.

16 Qui retinet eam, quasi qui ventum teneat, & oleum dexterae suae vocabit.

17 Ferrum ferro exacuatur, & homo exacuit faciem amici sui.

18 Qui servat ficum, comedet fructus ejus: & qui custos est domini sui, glorificabitur.

19 Quomodo in aquis resplendent vultus prospicientium, sic corda hominum manifesta sunt prudentibus.

20 Infernus & perditio nunquam implentur: similiter & * oculi hominum insatiabiles. * Eccl. 14. 9.

21 * Quomodo probatur in conflatorio argentum, & in fornace aurum: sic probatur homo ore laudantis. * Supr. 17. 3.

Cor iniqui inquirat mala, cor autem rectum inquirat scientiam.

22 Si contuderis stultum in pila quasi pitanae feriente desuper pilo, non auferetur ab eo stultitia ejus.

23 Diligenter agnosce vultum pecoris tui, tuoque greges considera:

24 Non enim habebis jugiter potestatem: sed corona tribuetur in generationem & generationem.

25 Aperta sunt prata, & apparuerunt herbae virescentes, & collecta sunt scena de montibus.

26 * Agni ad vestimentum tuum: & hœdi, ad agri pretium. * 1. Tim. 6. 3.

27 Sufficiat tibi lac caprarum in cibos tuos, & in necessaria domus tua: & ad victum ancillis tuis.

CAPUT XXVIII.

De fuga impii & securitate iusti; propter peccata terre multi principes ejus; pauper pauperem calumniatus; pauper supplex, & dives pravus; nolens audire legem; exultatio iustorum; abscondens scelera sua; beatus semper pavidus; princeps impius ut leo; dux indigenus prudentia; terram suam operans; a patre subtrahens.

1 **F**ugit impius, nemine persequente: justus autem quasi leo confidens, absque terrore erit.

2 Propter peccata terræ multi principes ejus: & propter hominis sapientiam, & horum scientiam quæ dicuntur, vita dulcis longior erit.

3 Vir pauper calumnians pauperes, similis est imbro vehementi, in quo paratur fames.

4 Qui derelinquunt legem, laudant impium: qui custodiant, succeduntur contra eum.

5 Viri mali non cogitant judicium: qui autem inquirunt Dominum, animadvertunt omnia.

* *Supr.*
29. 1.
6 **M**elior est pauper ambulans in simplicitate sua, quam dives in pravis itineribus.

7 Qui custodit legem, filius sapiens est: qui autem comestatores pascit, confundit patrem suum.

8 Qui coacervat divitias usuris & fœnore, liberali in pauperes congregat eas.

9 Qui declinat aures suas, ne audiat legem, oratio ejus erit execrabilis.

10 Qui decipit justos in via mala, in interitu suo corruet: & simplices possidebunt bona ejus.

11 Sapiens sibi videtur vir dives: pauper autem prudens scrutabitur eum.

12 In exultatione justorum multa gloria est: regnantibus impiis ruinæ hominum.

13 Qui abscondit scelera sua, non dirigetur: qui autem confessus fuerit, & reliquerit ea, misericordiam consequetur.

14 Reatus homo, qui semper est pavidus: qui vero mentis est duræ, corruet in malum.

15 Leo rugiens, & ursus esuriens, princeps impium super populum pauperem.

16 Dux indigens prudentia, multos opprimet per calumniam: qui autem odit avaritiam, longi fient dies ejus.

17 Hominem, qui calumniatur animæ sanguinem, si usque ad lacum fugerit, nemo sustinet.

18 Qui ambulat simpliciter, salvus erit: qui perverfis graditur viis, concidet semel.

19 **Q**ui operatur terram suam, satiabitur panibus: qui autem sectatur otium, replebitur egestate. * *Supr.*
12. 11.
Eccl. 20.
6.

20 Vir fidelis multum laudabitur: * qui autem festinat ditari, non erit innocens. * *Supr.*
17. 11. 6.
20. 21.

21 Qui cognoscit in judicio faciem, non benefacit: iste & pro bucella panis deserit veritatem.

22 Vir, qui festinat ditari, & aliis invidet, ignorat quod egestas superveniet ei.

23 Qui corripit hominem, gratiam postea inveniet apud eum magis quam ille, qui per linguæ blandimenta decipit.

24 Qui subtrahit aliquid a patre suo, & a matre: & dicit hoc non esse peccatum, particeps homicidæ est.

25 Qui se jactat, & dilatat, jurgia concitat: qui vero sperat in Domino, sanabitur.

26 Qui confidit in corde suo, stultus est: qui autem graditur sapienter, ipse salvabitur.

27 Qui dat pauperi, non indigebit: qui despicit deprecantem, sustinebit penuriam.

28 Cum surrexerint impii, abscondentur homines: cum illi perierint, multiplicabuntur justii.

CAPUT XXIX.

Non audiens corripientem: multiplicatio justorum: amor sapientiæ: rex justus: blandus amicus: pestilentes: contendere cum stulto: viri sanguinum: totum proferens spiritum: verba mendacii: pauper & creditor: rex justus: correctio: multiplicatio impiorum: erudi filium: prophetia: velox ad loquendum: delicate servum nutriens: iracundus: superbus: cum fure participans: timens hominem: justii abominantur impium, & e diverso.

1 **V**iro, qui corripientem dura cervicæ contemnit, repentinus ei superveniet interitus: & cum sanitas non sequetur.

2 In multiplicatione justorum lætabitur vulgus:

gus: cum impii sumpserint principatum, gemet populus.

3 Vir, qui amat sapientiam, lætificat patrem suum: * qui autem nutrit scorta, perdit substantiam.

* LXXX.
15. 13.

4 Rex justus erigit terram, vir avarus destruet eam.

5 Homo, qui blandis, fictisque sermonibus loquitur amico suo, rete expandit gressibus ejus.

6 Peccantem virum iniquum involvet laqueus: & justus laudabit atque gaudebit.

7 Novit justus causam pauperum: impius ignorat scientiam.

8 Homines pestilentes dissipant civitatem: sapientes vero avertunt furorem.

9 Vir sapiens, si cum stulto contenderit, sive irascatur, sive rideat, non inveniet requiem.

10 Viri sanguinum oderunt simplicem: justi autem querunt animam ejus.

11 Totum spiritum suum profert stultus: sapiens differt, & reservat in posterum.

12 Princeps, qui libenter audit verba mendacii, omnes ministros habet impios.

13 Pauper, & creditor obviaverunt sibi: utriusque illuminator est Dominus.

14 Rex qui judicat in veritate pauperes, thronus ejus in æternum firmabitur.

15 Virga atque correptio tribuit sapientiam: puer autem, qui dimittitur voluntati suæ, confundit matrem suam.

16 In multiplicatione impiorum multiplicabuntur scelera: & justi ruinas eorum videbunt.

17 Erudi filium tuum, & refrigerabit te, & dabit delicias animæ tuæ.

18 Cum propheta defecerit, dissipabitur populus: qui vero custodit legem, beatus est.

19 Servus verbis non potest erudiri: quia quod dicit intelligit, & respondere contemnit.

20 Idisti hominem velocem ad loquendum? stultitia magis speranda est, quam illius correptio.

21 Qui delicate a pueritia nutrit servum suum, postea sentiet eum contumacem.

22 Vir iracundus provocat rixas: & qui ad indignandum facilis est, erit ad peccandum proclivior.

23 * Superbum sequitur humilitas: & humilem spiritu suscipiet gloria: * Job. 22. 29.

24 Qui cum fure participat, odit animam suam: adjurantem audit, & non indicat.

25 Qui timet hominem, cito corruet: qui sperat in Domino, sublevabitur.

26 Multi requirunt faciem principis: & judicium a Domino egreditur singulorum.

27 Abominantur impii eos, qui in recta sunt via.

Verbum custodiens filius, extra perditionem erit.

CAPUT XXX.

Homo Deo vicinus judicat se insipientem, & opera Dei incomprehensibilia: sermo Dei ignitus, cui nihil addendum: deprecatur vanitatem, verba mendacii, mendicitatem & divitias: non accusandus servus apud Dominum suum: aliquot generationes execrables: dua sanguisuga: tria insatrabilia: oculus patrem subsannans: tria difficilia: per tria movetur terra: quatuor minima terræ: tria bene gradientia; vehementer emungens.

I Verba Congregantis filii Vomentis.

Vitio quam locutus est vir, cum quo est Deus, & qui Deo secum morante confortatus, ait:

2 Stultissimus sum virorum, & sapientia hominum non est mecum.

3 Non didici sapientiam, & non novi scientiam sanctorum.

4 Quis ascendit in cælum atque descendit? quis continuit spiritum in manibus suis? quis colligavit aquas quasi in vestimento? quis suscitavit omnes terminos terræ? quod nomen est ejus, & quod nomen filii ejus, si nosti?

5 * Omnis sermo Dei ignitus, clypeus est sperantibus in se: * Psal. 11. 7.

*Deut. 4. 2.
& 12. 32.* 6 * Ne addas quidquam verbis illius, & arguaris, inveniariisque mendax.

7 Duo rogavi te, ne deneges mihi antequam moriar.

8 Vanitatem, & verba mendacia longe fac a me.

Mendicitatem, & divitias ne dederis mihi: tribue tantum victui meo necessaria.

9 Ne forte satiatus illiciar ad negandum, & dicam: Quis est Dominus? aut egestate compulsus furer, & perjurem nomen Dei mei.

10 Ne accuses servum ad dominum suum, ne forte maledicat tibi, & corruas.

11 Generatio, quæ patri suo maledicit; & quæ matri suæ non benedicit.

12 Generatio, quæ sibi munda videtur, & tamen non est lota a sordibus suis.

13 Generatio, cujus excessi sunt oculi, & palpebræ ejus in alta surrectæ.

14 Generatio, quæ pro dentibus gladios habet, & commandit molibus suis, ut comedat inopes de terra, & pauperes ex hominibus.

15 Sanguifuga dux sunt filix, dicentes: Affer, affer.

Tria sunt insaturabilia, & quartum, quod nunquam dicit: Sufficit.

16 Infernus, & os vulvæ, & terra, quæ non satiatur aqua: ignis vero nunquam dicit: Sufficit.

17 Oculum, qui subsannat patrem, & qui despicit partum matris suæ, effodiant eum corvi de torrentibus, & comedant eum filii aquilæ.

18 Tria sunt difficilia mihi, & quartum penitus ignoro.

19 Viam aquilæ in cælo, viam colubri super petram, viam navis in medio mari, & viam viri in adolescentia.

20 Talis est & via mulieris adulteræ: quæ comedit, & tergens os suum dicit: Non sum operata malum.

21 Per tria movetur terra, & quartum non potest sustinere:

22 Per servum, cum regnaverit: per stultum, cum saturatus fuerit cibo:

23 Per

23 Per odiosam mulierem cum in matrimonio fuerit assumpta: & per ancillam, cum fuerit hæres domiux suæ.

24 Quatuor sunt minima terræ, & ipsa sunt sapientiora sapientibus.

25 Formicæ, populus infirmus, qui præparat in messe cibum sibi:

26 Lepuseulus, plebs inyalida, qui collocat in petra cubile suum:

27 Regem locusta non habet, & egreditur universa per turmas suas:

28 Stellio manibus nititur, & moratur in ædibus regis.

29 Tria sunt, quæ bene gradiuntur, & quartum, quod incedit feliciter:

30 Leo fortissimus bestiarum, ad nullius pavebit occursum:

31 Gallus succinctus lumbos: & aries: nec est rex, qui resistat ei.

32 Est qui stultus apparuit, postquam elevatus est in sublime: si enim intellexisset, ori suo imposuisset manum.

33 Qui autem fortiter premit ubera ad eliciendum lac, exprimit butyrum: & qui vehementer emungit, elicit sanguinem: & qui provocat iras, producit discordias.

CAPUT XXXI.

Exhortatur, ne mulieribus dederis substantiam tuam, nec regibus vinum, sed moventibus: aperi os tuum muto: vindica inopem: laus & raritas mulieris fortis: pulchritudo fallax gratia.

1 **V**erba Lamuelis regis. Visio, qua erudit eum mater sua.

2 Quid dilecte mi, quid dilecte uteri mei, quid dilecte votorum meorum?

3 Ne dederis mulieribus substantiam tuam, & divitias tuas ad delendos reges.

4 Noli regibus, o Lamuel, noli regibus dare vinum: quia nullum secretum est ubi regnat ebrietas.

5 Et ne forte bibant, & obliviscantur iudiciorum, & mutant causam filiorum pauperis.

6 Da-

6 Date ficeram merentibus, & vinum his, qui amaro sunt animo:

7 Bibant, & obliviscantur egestatis suæ, & doloris sui non recordentur amplius

8 Aperi os tuum muto, & causis omnium filiorum qui pertransiunt:

9 Aperi os tuum, decerne quod justum est, & judica inopem & pauperem.

10 Mulierem fortem quis inveniet? procul, & de ultimis finibus pretium ejus.

11 Confidit in ea cor viri sui, & spoliis non indigebit.

12 Reddet ei bonum, & non malum, omnibus diebus vitæ suæ.

13 Quæsit lanam & linum, & operata est confilio manuum suarum.

14 Facta est quasi navis infortoris, de longe portans panem suum.

15 Et de nocte surrexit, deditque prædam domesticis suis, & cibaria ancillis suis.

16 Consideravit agrum, & emit eum: de fructu manuum suarum plantavit vineam.

17 Accinxit fortitudine lumbos suos, & roboravit brachium suum.

18 Gustavit, & vidit, quia bona est negotiatio ejus: non extinguetur in nocte lucerna ejus.

19 Manum suam misit ad fortia, & digiti ejus apprehenderunt fufum.

20 Manum suam aperuit inopi, & palmas suas extendit ad pauperem.

21 Non timebit domui suæ a frigoribus nivis: omnes enim domestici ejus vestiti sunt duplicibus.

22 Stragulatam vestem fecit sibi: byssus, & purpura indumentum ejus.

23 Nobilis in portis vir ejus, quando federit cum senatoribus terræ.

24 Sindonem fecit, & vendidit, & cingulum tradidit Chananæo.

25 Fortitudo & decor indumentum ejus, & ridebit in die novissimo.

26 Os suum aperuit sapientiæ, & lex clementiæ in lingua ejus.

27 Consideravit semitas domus suæ, & panem otiosa non comedit.

28 Surrexerunt filii ejus, & beatissimam prædicaverunt: vir ejus, & laudavit eam.

29 Multæ filia congregaverunt divitias: tu supergressa es universas.

30 Fallax gratia, & vana est pulchritudo: mulier timens Dominum ipsa laudabitur.

31 Date ei de fructu manuum suarum: & laudent eam in portis opera ejus.

ECCLESIASTES

QUI AB HEBRÆIS

COHELETH

APPELLATUR.

CAPUT PRIMUM.

Omnia vana, & nihil sub sole novum; cunctarum quoque rerum difficilem esse inquisitionem, eamque vanam, & spiritus afflictionem.

1 **V**ERRA Ecclesiastæ, filii David, regis Jerusalem.

2 Vanitas vanitatum, dixit Ecclesiastes: vanitas vanitatum, & omnia vanitas.

3 Quid habet amplius homo de universo labore suo, quo laborat sub sole?

4 Generatio præterit, & generatio advenit: terra autem in æternum stat.

5 Oritur sol, & occidit, & ad locum suum revertitur: ibique renascens,

6 Gyrat per Meridiem, & flectitur ad Aquilonem: lustrans universa in circuitu pergit spiritus, & in circulos suos revertitur.

7 Omnia flumina inrant in mare, & mare non redndat: ad locum, unde exeunt flumina, revertuntur, ut iterum fluant.

6 Date ficeram merentibus, & vinum his, qui amaro sunt animo:

7 Bibant, & obliviscantur egestatis suæ, & doloris sui non recordentur amplius

8 Aperi os tuum muto, & causis omnium filiorum qui pertransiunt:

9 Aperi os tuum, decerne quod justum est, & judica inopem & pauperem.

10 Mulierem fortem quis inveniet? procul, & de ultimis finibus pretium ejus.

11 Confidit in ea cor viri sui, & spoliis non indigebit.

12 Reddet ei bonum, & non malum, omnibus diebus vitæ suæ.

13 Quæsit lanam & linum, & operata est confilio manuum suarum.

14 Facta est quasi navis infortoris, de longe portans panem suum.

15 Et de nocte surrexit, deditque prædam domesticis suis, & cibaria ancillis suis.

16 Consideravit agrum, & emit eum: de fructu manuum suarum plantavit vineam.

17 Accinxit fortitudine lumbos suos, & roboravit brachium suum.

18 Gustavit, & vidit, quia bona est negotiatio ejus: non extinguetur in nocte lucerna ejus.

19 Manum suam misit ad fortia, & digiti ejus apprehenderunt fufum.

20 Manum suam aperuit inopi, & palmas suas extendit ad pauperem.

21 Non timebit domui suæ a frigoribus nivis: omnes enim domestici ejus vestiti sunt duplicibus.

22 Stragulatam vestem fecit sibi: byssus, & purpura indumentum ejus.

23 Nobilis in portis vir ejus, quando federit cum senatoribus terræ.

24 Sindonem fecit, & vendidit, & cingulum tradidit Chananæo.

25 Fortitudo & decor indumentum ejus, & ridebit in die novissimo.

26 Os suum aperuit sapientiæ, & lex clementiæ in lingua ejus.

27 Consideravit semitas domus suæ, & panem otiosa non comedit.

28 Surrexerunt filii ejus, & beatissimam prædicaverunt: vir ejus, & laudavit eam.

29 Multæ filiarum congregaverunt divitias: tu supergressa es universas.

30 Fallax gratia, & vana est pulchritudo: mulier timens Dominum ipsa laudabitur.

31 Date ei de fructu manuum suarum: & laudent eam in portis opera ejus.

ECCLESIASTES

QUI AB HEBRÆIS

COHELETH

APPELLATUR.

CAPUT PRIMUM.

Omnia vana, & nihil sub sole novum; cunctarum quoque rerum difficilem esse inquisitionem, eamque vanam, & spiritus afflictionem.

1 **V**ERRA Ecclesiastæ, filii David, regis Jerusalem.

2 Vanitas vanitatum, dixit Ecclesiastes: vanitas vanitatum, & omnia vanitas.

3 Quid habet amplius homo de universo labore suo, quo laborat sub sole?

4 Generatio præterit, & generatio advenit: terra autem in æternum stat.

5 Oritur sol, & occidit, & ad locum suum revertitur: ibique renascens,

6 Gyrat per Meridiem, & flectitur ad Aquilonem: lustrans universa in circuitu pergit spiritus, & in circulos suos revertitur.

7 Omnia flumina inrant in mare, & mare non redndat: ad locum, unde exeunt flumina, revertuntur, ut iterum fluant.

8 Cunctæ res difficiles : non potest eas homo explicare sermone. Non saturatur oculus visu, nec auris auditu impletur.

9 Quid est quod fuit? ipsum, quod futurum est. Quid est quod factum est? ipsum quod, faciendum est.

10 Nihil sub sole novum, nec valet quisquam dicere: Ecce hoc recens est: jam enim præcessit in sæculis, quæ fuerunt ante nos.

11 Non est priorum memoria: sed nec eorum quidem, quæ postea futura sunt, erit recordatio apud eos, qui futuri sunt in novissimo.

12 Ego Ecclesiastes fui rex Israel in Jerusalem.

13 Et proposui in animo meo quærere & investigare sapienter de omnibus, quæ sunt sub sole. Hanc occupationem pessimam dedit Deus filiis hominum, ut occuparentur in ea.

14 Vidi cuncta, quæ fiunt sub sole, & ecce universa vanitas, & afflictio spiritus.

15 Perversi difficile corriguntur, & stultorum infinitus est numerus.

16 Locutus sum in corde meo, dicens: Ecce magnus effectus sum, & præcessi omnes sapientia, qui fuerunt ante me in Jerusalem: & mens mea contemplata est multa sapienter, & didici.

17 Deditque cor meum, ut scirem prudentiam, atque doctrinam, erroresque. & stultitiam: & agnovi, quod in his quoque esset labor, & afflictio spiritus.

18 Eo quod in multa sapientia multa fit indignatio: & qui addit scientiam, addit & laborem.

CAPUT II.

In affluentia deliciarum, divitiarum, ædificiorum; & in horum labore est vanitas & afflictio spiritus; dicit etiam quantæ sit vanitatis congregare futuro heredi, qui qualis futurus sit ignoratur.

1 **D**ixi ego in corde meo: Vadam, & affluentiam deliciarum, & fruam bonis. Et vidi quod hoc quoque esset vanitas.

2 Risum reputavi errorem: & gaudio dixi: Quid frustra deciperis?

3 Cogitavi in corde meo abstrahere a vino carnem meam, ut animum meum transferrem ad sapientiam, devitaremque stultitiam, donec viderem, quid esset utile filiis hominum: quo facto opus est sub sole numero dierum vitæ suæ.

4 Magnificavi opera mea, ædificavi mihi domos, & plantavi vineas,

5 Feci hortos, & pomaria, & consevi ea cuncti generis arboribus,

6 Et extruxi mihi piscinas aquarum, ut irrigarem sylvam lignorum germinantium,

7 Possedi servos & ancillas, multamque familiam habui: armenta quoque, & magnos ovium greges ultra omnes, qui fuerunt ante me in Jerusalem:

8 Coacervavi mihi argentum, & aurum, & substantias regum, ac provinciarum: feci mihi cantores, & cantratices, & delicias filiorum hominum, scyphos, & urceos in ministerio ad vina fundenda:

9 Et supergressus sum opibus omnes, qui ante me fuerunt in Jerusalem: sapientia quoque perseveravit mecum.

10 Et omnia, quæ desideraverunt oculi mei, non negavi eis: nec prohibui cor meum, quin omni voluptate fruere, & oblectaret se in his, quæ præparaveram: & hanc ratus sum partem meam, si uterer labore meo.

11 Cumque me convertissem ad universa opera, quæ fecerant manus meæ, & ad labores, in quibus frustra sudaveram, vidi in omnibus vanitatem & afflictionem animi, & nihil permanere sub sole.

12 Transivi ad contemplandam sapientiam, erroresque & stultitiam (quid est, inquam, homo, ut sequi possit regem Factorem suum?)

13 Et vidi quod tantum præcederet sapientia stultitiam, quantum differt lux a tenebris.

14 * Sapientis oculi in capite ejus: stultus in tenebris ambulat, & didici, quod unus utriusque esset interitus.

15 Et dixi in corde meo: Si unus & stulti & meus occasus erit, quid mihi prodest quod majorem

jorem sapientiæ dedi operam? Locutusque cum mente mea, animadverti, quod hoc quoque esset vanitas.

16 Non enim erit memoria sapientis similiter ut stulti in perpetuum, & futura tempora oblivione cuncta pariter operient: moritur doctus similiter ut indoctus.

17 Et ideo tædium me vitæ meæ videntem mala universa esse sub sole, & cuncta vanitatem & afflictionem spiritus.

18 Rursus detestatus sum omnem industriam meam, qua sub sole studiosissime laboravi, habiturus hæredem post me,

19 Quem ignoro, utrum sapiens an stultus futurus sit, & dominabitur in laboribus meis, quibus defudavi & sollicitus fui: & est quidquam tam vanum?

20 Unde cessavi, renuntiavitque cor meum ultra laborare sub sole.

21 Nam cum alius laboret in sapientia, & doctrina, & sollicitudine, homini otioso quæsitâ dimittit: & hoc ergo vanitas, & magnum malum.

22 Quid enim proderit homini de universo labore suo, & afflictione spiritus, qua sub sole cruciatus est?

23 Cuncti dies ejus doloribus, & ærumnis pleni sunt, nec per noctem mente requiescit: & hoc nonne vanitas est?

24 Nonne melius est comedere & bibere, & ostendere animæ suæ bona de laboribus suis? & hoc de manu Dei est.

25 Quis ita devorabit, & deliciis affluet ut ego?

26 Homini bono in conspectu suo dedit Deus sapientiam, & scientiam, & lætitiâ: peccatori autem dedit afflictionem, & curam superfluum, ut addat, & congreget, & tradat ei, qui placuit Deo: sed & hoc vanitas est, & cassa sollicitudo mentis.

CAPUT III.

Quod omnia suo proveniant tempore & transeant, quodque in nullis his fluxis sit mentis quies: unus quoque sit hominis ac jumentorum interitus.

1 Omnia tempus habent, & suis spatiiis transeunt universa sub cœlo.

2 Tempus nascendi, & tempus moriendi. Tempus plantandi, & tempus evellendi quod plantatum est.

3 Tempus occidendi, & tempus sanandi: tempus destruendi, & tempus ædificandi.

4 Tempus flendi, & tempus ridendi. Tempus plangendi, & tempus saltandi.

5 Tempus spargendi lapides, & tempus colligendi.

Tempus amplexandi, & tempus longe fieri ab amplexibus.

6 Tempus acquirendi, & tempus perdendi. Tempus custodiendi, & tempus abjiciendi.

7 Tempus sciendi, & tempus consuendi. Tempus tacendi, & tempus loquendi.

8 Tempus dilectionis, & tempus odii. Tempus belli, & tempus pacis.

9 Quid habet amplius homo de labore suo?

10 Vidi afflictionem, quam dedit Deus filiis hominum, ut distendantur in ea.

11 Cuncta fecit bona in tempore suo, & mundum tradidit disputationi eorum, ut non inveniat homo opus, quod operatus est Deus ab initio usque ad finem.

12 Et cognovi, quod non esset melius nisi lætari, & facere bene in vita sua.

13 Omnis enim homo, qui comedit & bibit, & videt bonum de labore suo, hoc donum Dei est.

14 Didici quod omnia opera, quæ fecit Deus, perseverent in perpetuum: non possumus eis quidquam addere nec auferre, quæ fecit Deus, ut timeatur.

15 Quod factum est, ipsum permanet: quæ futura sunt, jam fuerunt: & Deus instaurat, quod abiit.

16 Vidi sub sole in loco iudicii impietatem, & in loco iustitiæ iniquitatem.

17 Et dixi in corde meo: Iustum, & impium iudicabit Deus, & tempus omnis rei tunc erit.

18 Dixi in corde meo de filiis hominum, ut probaret eos Deus, & ostenderet similes esse beatis.

19 Idcirco unus interitus est hominis, & iumentorum, & æqua utriusque conditio: sicut moritur homo, sic & illa moriuntur: similiter spirant omnia, & nihil habet homo iumento amplius: cuncta subjacent vanitati,

20 Et omnia pergunt ad unum locum: de terra facta sunt, & in terram pariter revertuntur.

21 Quis novit si spiritus filiorum Adam ascendat sursum, & si spiritus iumentorum descendat deorsum?

22 Et deprehendi nihil esse melius quam lætari hominem in opere suo, & hanc esse partem illius. Quis enim eum adducet, ut post se futura cognoscat?

CAPUT IV.

Vanitatem hujus vitæ arguit sapiens ex innocentium oppressione, & quod industria humana sit invidiæ obnoxia: item quod stultus secure in otio agit, alio qui heredem non habet thesaurizante: explicat commoda societatis, regum regnorumque vanitatem; & obedientiam præfert stultorum victimis

1 **V**erti me ad alia, & vidi calumnias, quæ sub sole geruntur, & lacrymas innocentium, & neminem consolatorem: nec posse resistere eorum violentiæ, cunctorum auxilio destitutos.

2 Et laudavi magis mortuos, quam viventes:

3 Et feliciorẽ utroque iudicavi, qui necdum natus est, nec vidit mala, quæ sub sole fiunt.

4 Rursum contemplatus sum omnes labores hominum, & industrias animadverti patere invidiæ proximi: & in hoc ergo vanitas, & cura superflua est.

5 Stultus complicat manus suas, & comedit carnes suas, dicens:

6 Me-

6 Melior est pugillus cum requie, quam plena utraque manus cum labore, & afflictione animi.

7 Considerans reperi & aliam vanitatem sub sole:

8 Unus est, & secundum non habet, non filium, non fratrem, & tamen laborare non cessat, nec fatiantur oculi ejus divitiis: nec recogitat, dicens: Cui laboro, & fraudo animam meam bonis? in hoc quoque vanitas est, & afflictio pessima.

9 Melius est ergo duos esse simul, quam unum: habent enim enolumentum societatis suæ:

10 Si unus ceciderit, ab altero fulcietur. Væ soli! quia cum ceciderit, non habet sublevantem se.

11 Et si dormierint duo, fovebuntur mutuo: unus quomodo calefiet?

12 Et si quispiam prævaluerit contra unum, duo resistunt ei: funiculus triplex difficile rumpitur.

13 Melior est puer pauper & sapiens, rege senes & stulto, qui nescit prævidere in posterum.

14 Quod de carcere, catenisque interdum quis egrediatur ad regnum: & alius natus in regno, inopia consumatur.

15 Vidi cunctos viventes, qui ambulant sub sole cum adolescente secundo, qui confurget pro eo.

16 Infinitus numerus est populi omnium, qui fuerunt ante eum: & qui postea futuri sunt, non lætabuntur in eo. Sed & hoc vanitas & afflictio spiritus.

17 Custodi pedem tuum ingrediens domum Dei, & appropinqua ut audias. * Multo enim melior est obedientia, quam stultorum victimæ, qui nesciunt quid faciunt mali.

CAPUT V.

Nil temere de Deo & ejus providentia loquendum: vota reddenda: non mirandum de egenorum oppressione, cum iniqui iudicem habeant: item quam sit misera conditio avari nunquam impleti, & divitis

Bb 4

* 1. Reg.
15. 22.
Osce. 6.
4.

tis coacervantis divitias, in proprium nonnunquam malum.

1 NE temere quid loquaris, neque cor tuum sit velox ad proferendum sermonem coram Deo: Deus enim in cœlo, & tu super terram: idcirco sint pauci sermones tui.

2 Multas curas sequuntur somnia, & in multis sermonibus invenietur stultitia.

3 Si quid vovisti Deo, ne moreris reddere: displicet enim ei infidelis & stulta promissio: sed quodcumque voveris, redde:

4 Multoque melius est non vovere, quam post votum promissa non reddere.

5 Ne dederis os tuum, ut peccare facias carnem tuam: neque dicas coram angelo: Non est providentia: ne forte iratus Deus contra sermones tuos, dissipet cuncta opera manuum tuarum.

6 Ubi multa sunt somnia, plurimæ sunt vanitates, & sermones innumeri: tu vero Deum time.

7 Si videris calumnias egenorum, & violenta iudicia, & subverti iustitiam in provincia, non mireris super hoc negotio: quia excelsio excelsior est alius, & super hos quoque eminentiores sunt alii.

8 Et insuper universæ terræ rex imperat ferienti.

9 Avarus non implebitur pecunia: & qui amat divitias, fructum non capiet ex eis: & hoc ergo vanitas.

10 Ubi multæ sunt opes, multi & qui comedunt eas. Et quid prodest possessori, nisi quod cernit divitias oculis suis?

11 Dulcis est somnus operanti, sive parum, sive multum comedat: saturitas autem divitis non finit eum dormire.

12 * Est & alia infirmitas pessima, quam vidi sub sole: divitiæ conservatæ in malum Domini sui.

13 Peteunt enim in afflictione pessima: generavit filium, qui in summa egestate erit.

14 * Sicut egressus est nudus de utero matris suæ, sic revertetur, & nihil auferet secum de labore suo.

15 Mi-

* Job.
20. 20.

* Job.
1. 21.
1. Tim.
6. 7.

15 Miserabilis prorsus infirmitas: quo modo venit, sic revertetur. Quid ergo prodest ei quod laboravit in ventum?

16 Cunctis diebus vitæ suæ comedit in tenebris & in curis multis, & in ærumna atque tristitia.

17 Hoc itaque visum est mihi bonum, ut comedat quis, & bibat, & fruatur lætitia ex labore suo, quo laboravit ipse sub sole, numero dierum vitæ suæ, quos dedit ei Deus, & hæc est pars illius.

18 Et omni homini, cui dedit Deus divitias, atque substantiam, potestatemque ei tribuit, ut comedat ex eis, & fruatur parte sua, & lætetur de labore suo: hoc est donum Dei.

19 Non enim satis recordabitur dierum vitæ suæ, eo quod Deus occupet deliciis cor ejus.

CAPUT VI.

Misera est avari vanitas, qui ne in necessariis quidem audet partis uti.

1 Est & aliud malum, quod vidi sub sole, & quidem frequens apud homines:

2 Vir, cui dedit Deus divitias, & substantiam, & honorem, & nihil deest animæ suæ ex omnibus, quæ desiderat: nec tribuit ei potestatem Deus, ut comedat ex eo, sed homo extraneus vorabit illud. Hoc vanitas, & miseria magna est.

3 Si genuerit quispiam centum liberos, & vixerit multos annos, & plures dies ætatis habuerit, & anima illius non utatur bonis substantiæ suæ, sepulturaque careat: de hoc ego pronuntio, quod melior illo sit abortivus.

4 Frustra enim venit, & pergit ad tenebras, & oblivione delebitur nomen ejus.

5 Non vidit solem, neque cognovit distantiam boni & mali:

6 Etiam si duobus millibus annis vixerit, & non fuerit perfructus bonis: nonne ad unum locum properant omnia?

7 Omnis labor hominis in ore ejus: sed anima ejus non implebitur.

8 Quid habet amplius sapiens a stulto? & quid pauper, nisi ut pergat illuc, ubi est vita?

Bb 5

9 Me-

9 Melius est videre quod cupias, quam desiderare quod nescias: sed & hoc vanitas est, & praesumptio spiritus.

10 Qui futurus est, iam vocatum est nomen ejus: & scitur quod homo sit, & non possit contra sortem se in iudicio contendere.

11 Verba sunt plurima, multamque in disputando habentia vanitatem.

CAPUT VII.

Vanum est altiora se querere, & inter multa quae quibus magis sint eligenda, sic & sapientia utilior est cum divitiis: dies malus praecavendus: ne plusquam oportet sapiens aut iustus sis: quam sit mulieris consortium amarum & periculosum: quodque homo sit a Deo creatus rectus.

1 Quid necesse est homini majora se querere, cum ignoret, quid conducatur sibi in vita sua, numero dierum peregrinationis suae, & tempore, quod velut umbra praeterit? Aut quis ei poterit indicare, quid post eum futurum sub sole sit?

2 * Melius est nomen bonum, quam unguenta pretiosa: & dies mortis die natiuitatis.

3 Melius est ire ad domum luctus, quam ad domum convivii: in illa enim finis cubetorum admonetur hominum, & vivens cogitat quid futurum sit.

4 Melior est ira risu: quia per tristitiam vultus, corrigitur animus delinquentis.

5 Cor sapientium ubi tristitia est, & cor stultorum ubi letitia.

6 Melius est a sapiente corripi, quam stultorum adulatione decipi:

7 Quia sicut sonitus spinarum ardentium sub olla, sic risus stulti: sed & hoc vanitas.

8 Calumnia conturbat sapientem, & perdet robur cordis illius.

9 Melior est finis orationis, quam principium. Melior est patiens arrogante.

10 Ne sis velox ad irascendum: quia ira in sinu stulti requiescit.

11 Ne dicas: Quid putas causa est, quod priora tempora meliora fuere, quam nunc sunt? stulta enim est huiusmodi interrogatio.

12 Utilior est sapientia cum divitiis, & magis prodest videntibus solem.

13 Sicut enim protegit sapientia, sic protegit pecunia: hoc autem plus habet eruditio & sapientia, quod vitam tribuunt possessori suo.

14 Considera opera Dei, quod nemo possit corrigere, quem ille despexerit.

15 In die bona frui bonis, & malum diem praecave: sicut enim hanc, sic & illam fecit Deus, ut non inveniat homo contra eum iustas querimonias.

16 Haec quoque vidi in diebus vanitatis meae: iustus perit in iustitia sua, & impius multo vivit tempore in malitia sua.

17 Noli esse iustus multum: neque plus sapias quam necesse est, ne obstupescas.

18 Ne impie agas multum: & noli esse stultus, ne moriaris in tempore non tuo.

19 Bonum est te sustentare iustum, sed & ab illo ne subtrahas manum tuam: quia qui timet Deum, nihil negligit.

20 Sapientia confortavit sapientem super decem principes civitatis.

21 * Non est enim homo iustus in terra, qui faciat bonum, & non peccet.

22 Sed & cunctis sermonibus, qui dicuntur, ne accommodes cor tuum: ne forte audias servum tuum maledicentem tibi.

23 Scit enim conscientia tua, quia & tu crebro maledixisti aliis.

24 Cuncta tentavi in sapientia. Dixi: Sapiens efficiar: & ipsa longius recessit a me.

25 Multo magis quam erat: & alta profunditas, quis inveniet eam?

26 Lustravi universa animo meo, ut scirem & considerarem, & quererem sapientiam, & rationem: & ut cognoscerem impietatem stulti, & errorem imprudentium:

27 Et inveni amariorem morte mulierem, quae laqueus venatorum est, & sagena cor ejus, vincula sunt manus illius: qui placet Deo, effugiet illam: qui autem peccator est, capietur ab illa.

28 Ecce hoc inveni, dixit Ecclesiastes, unum & alterum, ut invenirem rationem,

29 Quam adhuc quærit anima mea, & non inveni.

Virum de mille unum reperi, mulierem ex omnibus non inveni.

30 Solummodo hoc inveni, quod fecerit Deus hominem rectum, & ipse se infinitis miscuerit quaestionibus. Quis talis ut sapiens est? & quis cognovit solutionem verbi?

CAPUT VIII.

In vultu lucet sapientia: a Dei mandatis non recedendum: homo novit tantum præsentia, neque mortem potest evadere: impii ob Dei indulgentiam liberius peccant: vanissimum videtur quod justis & impiis similia hic eveniunt: & operum Dei ratio non est investiganda.

1 Sapientia hominis lucet in vultu ejus, & potentissimus faciem illius commutabit.

2 Ego os regis observo, & præcepta juramenti Dei.

3 Ne festines recedere a facie ejus, neque permanes in opere malo: quia omne, quod voluerit, faciet:

4 Et sermo illius potestate plenus est: nec dicere ei quicquam potest: Quare ita facis?

5 Qui custodit præceptum, non experietur quidquam mali. Tempus & responsum cor sapientis intelligit.

6 Omni negotio tempus est, & opportunitas, & multa hominis afflictio.

7 Quia ignorat præterita, & futura nullo scire potest nuntio.

8 Non est in hominis potestate prohibere spiritum, nec habet potestatem in die mortis, nec finitur quiescere ingruente bello, neque salvabit impietas impium.

9 Omnia hæc consideravi, & dedi cor meum in cunctis operibus, quæ fiunt sub sole. Interdum dominatur homo homini in malum suum.

10 Vidi impios sepultos: qui etiam cum adhuc viverent, in loco sancto erant, & laudabantur

in

in civitate quasi justorum operum, sed & hoc vanitas est.

11 Etenim quia non profertur cito contra malos sententia, absque timore ullo filii hominum perpetrant mala.

12 Attamen peccator ex eo, quod centies facit malum, & per patientiam sustentatur, ego cognovi, quod erit bonum timentibus Deum, quiverentur faciem ejus.

13 Non sit bonum impio, nec prolongentur dies ejus, sed quasi umbra transeant, qui non timent faciem Domini.

14 Est & alia vanitas, quæ fit super terram. Sunt justis, quibus mala proveniunt, quasi opera egerint impiorum: & sunt impii, qui ita securi sunt, quasi justorum facta habeant, sed & hoc vanissimum judico.

15 Laudavi igitur lætitiæ, quod non esset homini bonum sub sole, nisi quod comederet, & biberet, atque gauderet: & hoc solum secum auferret de labore suo in diebus vitæ suæ, quos dedit ei Deus sub sole.

16 Et apposui cor meum, ut scirem sapientiam, & intelligerem distentionem, quæ versatur in terra: est homo, qui diebus & noctibus somnum non capit oculis.

17 Et intellexi, quod omnium operum Dei nullam possit homo invenire rationem eorum, quæ fiunt sub sole: & quanto plus laboraverit ad quaerendum, tanto minus inveniat: etiam si dixerit sapiens se nosse, non poterit reperire.

CAPUT IX.

Nemo scit an Dei odio vel amore sit dignus, quod eadem cunctis hic eveniunt: & cum post hanc brevem & incertam vitam non restet tempus operandi, monet nunc operibus instanter incumbendum: & licet sapientia præstet fortitudini, in paupere tamen non aestimatur.

1 Omnia hæc tractavi in corde meo, ut curiose intelligerem: Sunt justis atque sapientes, & opera eorum in manu Dei: & tamen tæcitet homo, utrum amore, an odio dignus sit:

2 Sed

2 Sed omnia in futurum servantur incerta, eo quod uniuersa æque eveniant iusto & impio, bono & malo, mundo & immundo, immolanti victimas, & sacrificia contemnti. Sicut bonus, sic & peccator: ut perjurus, ita & ille qui verum dejerat.

3 Hoc est pessimum inter omnia, quæ sub sole fiunt, quia eadem cunctis eveniunt. Unde & corda filiorum hominum implentur malitia, & contemptu in vita sua, & post hæc ad inferos deducuntur.

4 Nemo est, qui semper vivat, & qui hujus rei habeat fiduciam: melior est canis vivus leone mortuo.

5 Viventes enim sciunt se esse morituros, mortui vero nihil noverunt amplius, nec habent ultra mercedem: quia oblivioni tradita est memoria eorum.

6 Amor quoque, & odium, & invidia simul perierunt, nec habent partem in hoc sæculo, & in opere quod sub sole geritur.

7 Vade ergo & comede in lætitia panem tuum, & bibe cum gaudio vinum tuum: quia Deo placent opera tua.

8 Omni tempore sint vestimenta tua candida, & oleum de capite tuo non deficiat.

9 Perfrue vita cum uxore, quam diligis cunctis diebus vitæ instabilitatis tuæ, qui dati sunt tibi sub sole omni tempore vanitatis tuæ: hæc est enim pars in vita, & in labore tuo, quo laboras sub sole.

10 Quodcumque facere potest manus tua, instanter operare: quia nec opus, nec ratio, nec sapientia, nec scientia erunt apud inferos, quo tu properas.

11 Verti me ad aliud, & vidi sub sole, nec velocius esse cursum, nec fortius bellum, nec sapientium panem, nec doctorum divitias, nec artificum gratiam: sed tempus, casumque in omnibus.

12 Nescit homo finem suum: sed sicut pisces capiuntur hamo, & sicut aves laqueo comprehenduntur, sic capiuntur homines in tempore malo, cum eis extemplo supervenerit.

13 Hanc

13 Hanc quoque sub sole vidi sapientiam, & probavi maximam:

14 Civitas parva, & pauci in ea viri: venit contra eam rex magnus, & vallavit eam, extruxitque munitiones per gyrum, & perfecta est obfidio.

15 Inventusque est in ea vir pauper & sapiens & liberavit urbem per sapientiam suam, & nullus deinceps recordatus est hominis illius pauperis.

16 Et dicebam ego, meliorem esse sapientiam fortitudine: quomodo ergo sapientia pauperis contempta est, & verba ejus non sunt audita?

17 Verba sapientium audiuntur in silentio plus quam clamor principis inter stultos.

18 Melior est sapientia, quam arma bellica: & qui in uno peccaverit, multa bona perdet.

CAPUT X.

Sapientis a stulto differentia: tentationibus potentis spiritus resistendum: de stulto ac servo elevatis, & divite ac principe humiliatis: occultus detraitor serpenti comparatur: de rege puero, & principibus mane comedentibus; neque regi, neque diviti detrahendum.

1 **M**usca morientes perdunt suavitatem unguenti. Pretiosior est sapientia & gloria, parva & ad tempus stultitia.

2 Cor sapientis in dextera ejus, & cor stulti in sinistra illius.

3 Sed & in via stultus ambulans, cum ipse insipiens sit, omnes stultos æstimat.

4 Si spiritus potestatem habentis ascenderit super te, locum tuum ne dimiseris: quia curatio faciet cessare peccata maxima.

5 Est malum, quod vidi sub sole: quasi per errorem egrediens a facie principis!

6 Positum stultum in dignitate sublimi, & divites sedere deorsum.

7 Vidi servos in equis, & principes ambulantes super terram quasi servos.

8 * Qui fodit foveam, incidet in eam: & qui dissipat sepem, mordebit eum coluber.

9 Qui

Prov. 26. 27.

Ecl.
27. 29.

9 Qui transfert lapides, affligetur in eis: & qui scindit ligna, vulnerabitur ab eis.

10 Si retusum fuerit ferrum, & hoc non ut prius, sed hebetatum fuerit, multo labore exactur, & post industriam sequetur sapientia.

11 Si mordeat serpens in silentio, nihil eo minus habet, qui occulte detrahit.

12 Verba oris sapientis gratia: & labia insipientis precipitabunt eum:

13 Initium verborum ejus stultitia, & novissimum oris illius error pessimus.

14 Stultus verba multiplicat. Ignorat homo, quid ante se fuerit: & quid post se futurum sit, quis ei poterit indicare?

15 Labor stultorum affliget eos, qui nesciunt in urbem pergere.

16 Vae tibi terra, cujus rex puer est, & cujus principes mane comedunt.

17 Beata terra, cujus rex nobilis est, & cujus principes vescuntur in tempore suo ad reficiendum, & non ad luxuriam.

18 In pigritiis humiliabitur contignatio, & in infirmitate manuum perfillabit domus.

19 In risum faciunt panem & vinum, ut epulentur viventes: & pecuniae obediunt omnia.

20 In cogitatione tua regi ne detrahas, & in secreto cubiculi tui ne maledixeris diviti: quia & aves caeli portabunt vocem tuam, & qui habet pennas, annuntiabit sententiam.

CAPUT XI.

Monet nostra aliis impertiri, & semper bene esse operandum: quod hominis judicium post obitum sit immutabile; futuri quoque judicii memoriam retinendam, in quo de omnibus judicandi sumus: iram & malitiam a corde auferendam.

1 Mitte panem tuum super transeuntes aquas: quia post tempora multa invenies illum.

2 Da partem septem, necnon & octo, quia ignoras, quid futurum sit mali super terram.

3 Si replete fuerint nubes, imbrem super terram effundent. Si ceciderit lignum ad Austrum,

aut

aut ad Aquilonem, in quocumque loco ceciderit, ibi erit.

4 Qui observat ventum, non seminat: & qui considerat nubes, nunquam metet.

5 Quomodo ignoras quae sit via spiritus, & qua ratione compingantur ossa in ventre pregnantis; sic nescis opera Dei, qui fabricator est omnium.

6 Mane semina sementium, & vespere nescet manus tua: quia nescis quid magis oriatur, hoc aut illud; & si utrumque simul, melius erit.

7 Dulce lumen, & delectabile est oculis videre solem.

8 Si annis multis vixerit homo, & in his omnibus laetatus fuerit, meminisse debet tenebrosi temporis, & dierum multorum: qui cum venerint, vanitatis arguentur praeterita.

9 Latere ergo juvenis in adolescentia tua, & in bono sit cor tuum in diebus juventutis tuae, & ambula in viis cordis tui, & in intuitu oculorum tuorum: & scito quod pro omnibus his addeet te Deus in judicium.

10 Aufer iram a corde tuo, & amove malitiam a carne tua. Adolescentia enim & voluptas vana sunt.

CAPUT XII.

Deum pra oculis habeto in juventute, priusquam succedat molesta senectus, tandemque novissima mors: cumque omnia sint vanitas, Dei praecepta observa; nam de omnibus est reddenda ratio.

1 Memento Creatoris tui in diebus juventutis tuae, antequam veniat tempus afflictionis, & appropinquent anni, de quibus dicas: Non mihi placent:

2 Antequam tenebrescat sol, & lumen, & luna, & stellae, & revertantur nubes post pluviam;

3 Quando commovebuntur custodes domus, & nutabunt viri fortissimi, & otiosae erunt molentes in minuto numero, & tenebrescent videntes per foramina:

4 Et claudent ossa in platea, in humilitate vocis molentis, & confluent ad vocem volucris, & obsurdescent omnes filiae carminis.

Tom. III.

Cē

5 Ex.

5 Excella quoque timebunt, & formidabunt in via, florebit amygdalus, impinguabitur locusta, dissipabitur capparitis: quoniam ibit homo in domum æternitatis suæ, & circuibunt in platea plangentes.

6 Antequam rumpatur funiculus argenteus, & recurat vitta aurea, & conteratur hydria super fontem, & confringatur rota super cisternam.

7 Et revertatur pulvis in terram suam unde erat, & spiritus redeat ad Deum, qui dedit illum.

8 Vanitas vanitatum, dixit Ecclesiastes, & omnia vanitas.

9 Cumque esset sapientissimus Ecclesiastes, docuit populum, & enarravit, quæ fecerat: & investigans composuit parabolas multas.

10 Quæsiuit verba utilia, & conscripsit sermones rectissimos, ac veritate plenos.

11 Verba sapientium sicut stimuli, & quasi clavi in altum defixi, quæ per magistrorum consilium data sunt a pastore uno.

12 His amplius fili mi ne requiras, Faciendi plures libros nullus est finis: frequensque meditatio, carnis afflictio est.

13 Finem loquendi pariter omnes audiamus, Deum time, & mandata ejus observa: hoc est enim omnis homo.

14 Et cuncta, quæ fiunt, adducet Deus in iudicium pro omni errato, sive bonum, sive malum illud sit.

CAN.

CANTICUM
CANTICORUM
SALOMONIS,
QUOD HEBRAICE DICITUR
SIR HASIRIM.

CAPUT PRIMUM.

Hoc canticum totum est mysticum, plenissimum incomprehensibilis amoris Christi erga sponsam suam ac vicissim sponse erga Christum sponsum.

1 OSCULETUR me osculo oris sui: quia meliora sunt ubera tua vino,

2 Fragrantia unguentis optimis. Oleum effusum nomen tuum: ideo adolescentulæ dilexerunt te.

3 Trahe me: post te curremus in odorem unguentorum tuorum. Introduxit me rex in cellaria sua: exultabimus & lætabor in te, memores uberum tuorum super vinum: recti diligunt te.

4 Nigra sum, sed formosa, filia Jerusalem, sicut tabernacula Cedar, sicut pelles Salomonis.

5 Nolite me considerare quod fulea sim, quia decoloravit me sol: filii matris meæ pugnaverunt contra me, posuerunt me custodem in vineis: vineam meam non custodivi.

6 Indica mihi, quem diligit anima mea, ubi pascas, ubi cubes in meridie, ne vagari incipiam post greges sodalium tuorum.

7 Si ignoras te o pulcherrima inter mulieres, egredere, & abi post vestigia gregum, & pascas hædos tuos juxta tabernaculum pastorum.

8 Equitatu meo in curribus Pharaonis assimilavi te amica mea.

C e 2

p Pul.

5 Excella quoque timebunt, & formidabunt in via, florebit amygdalus, impinguabitur locusta, dissipabitur capparitis: quoniam ibit homo in domum æternitatis suæ, & circuibunt in platea plangentes.

6 Antequam rumpatur funiculus argenteus, & recurat vitta aurea, & conteratur hydria super fontem, & confringatur rota super cisternam.

7 Et revertatur pulvis in terram suam unde erat, & spiritus redeat ad Deum, qui dedit illum.

8 Vanitas vanitatum, dixit Ecclesiastes, & omnia vanitas.

9 Cumque esset sapientissimus Ecclesiastes, docuit populum, & enarravit, quæ fecerat: & investigans composuit parabolas multas.

10 Quæsiuit verba utilia, & conscripsit sermones rectissimos, ac veritate plenos.

11 Verba sapientium sicut stimuli, & quasi clavi in altum defixi, quæ per magistrorum consilium data sunt a pastore uno.

12 His amplius filii mihi ne requiras, Faciendi plures libros nullus est finis: frequensque meditatio, carnis afflictio est.

13 Finem loquendi pariter omnes audiamus, Deum time, & mandata ejus observa: hoc est enim omnis homo.

14 Et cuncta, quæ fiunt, adducet Deus in iudicium pro omni errato, sive bonum, sive malum illud sit.

CAN.

CANTICUM
CANTICORUM
SALOMONIS,
QUOD HEBRAICE DICITUR
SIR HASIRIM.

CAPUT PRIMUM.

Hoc canticum totum est mysticum, plenissimum incomprehensibilis amoris Christi erga sponsam suam ac vicissim sponse erga Christum sponsum.

1 **O**SCULETUR me osculo oris sui: quia meliora sunt ubera tua vino,

2 Fragrantia unguentis optimis. Oleum effusum nomen tuum: ideo adolescentulæ dilexerunt te.

3 Trahe me: post te curremus in odorem unguentorum tuorum. Introduxit me rex in cellaria sua: exultabimus & lætabor in te, memores uberum tuorum super vinum: recti diligunt te.

4 Nigra sum, sed formosa, filia Jerusalem, sicut tabernacula Cedar, sicut pelles Salomonis.

5 Nolite me considerare quod fulea sum, quia decoloravit me sol: filii matris meæ pugnaverunt contra me, posuerunt me custodem in vineis: vineam meam non custodivi.

6 Indica mihi, quem diligit anima mea, ubi pascas, ubi cubes in meridie, ne vagari incipiam post greges sodalium tuorum.

7 Si ignoras te o pulcherrima inter mulieres, egredere, & abi post vestigia gregum, & pascas hædos tuos juxta tabernaculum pastorum.

8 Equitatu meo in curribus Pharaonis assimilavi te amica mea.

C e 2

p Pul.

9 Pulchræ sunt genæ tuæ sicut turturis : col-
lum tuum sicut monilla.

10 Murenulas aureas faciemus tibi, vermicu-
latas argento.

11 Dum esset rex in accubitu suo, bardus mea
dedit odorem suum.

12 Fasciulus myrrhæ dilectus meus mihi, in-
ter ubera mea commorabitur.

13 Botrus cypri dilectus meus mihi, in vineis
Engaddi.

14 Ecce tu pulchra es amica mea : ecce tu
pulchra es : oculi tui columbarum.

15 Ecce tu pulcher es dilecte mi, & decorus.
Lectulus noster floridus :

16 Tigna domorum nostrarum cedrina, laquea-
ria nostra cypre flina.

CAPUT II.

1 **E**Go flos campi, & liliū convallium.

2 Sicut liliū inter spinas, sic amica mea
inter filias.

3 Sicut malus inter ligna sylvarum, sic dile-
ctus meus inter filios. Sub umbra illius, quem
desideraveram, sedī : & fructus ejus dulcis gut-
turi meo.

4 Introduxit me in cellam vinariam, ordina-
vit in me charitatem.

5 Fulcite me floribus, stipate me malis : quia
amore languo.

6 Læva ejus sub capite meo, & dextera illius
amplexabitur me.

7 Adjuro vos filiæ Jerusalem per capreas, cer-
vosque camporum, ne suscitatis, neque evigila-
re faciatis dilectam, quoadusque ipsa velit.

8 Vox dilecti mei, ecce ille venit saliens in
montibus, transfiliens colles :

9 Similis est dilectus meus caprea, hinnuloque
cervorum. En ipse stat post parietem nostrum
respiciens per fenestras, prospiciens per cancellos.

10 En dilectus meus loquitur mihi : Surge,
propera amica mea, columba mea, formosa mea,
& veni.

11 Jam enim hyems transiit, imber abiit, &
recessit.

11 Flo.

12 Flores apparuerunt in terra nostra, tempus
putationis advenit : vox turturis audita est in terra
nostra :

13 Ficus protulit grossos suos : vineæ florentes
dederunt odorem suum. Surge, amica mea, spe-
ciosa mea, & veni :

14 Columba mea in foraminibus petrae, in ca-
verna maceræ, ostende mihi faciem tuam, so-
net vox tua in auribus meis : vox enim tua dul-
cis, & facies tua decora.

15 Capite nobis vulpes parvulas quæ demolian-
tur vineas : nam vinea nostra floruit.

16 Dilectus meus mihi, & ego illi, qui pasci-
tur inter lilia

17 Donec aspiret dies, & inclinentur umbræ.
Revertere : similis esto, dilecte mi, caprea, hin-
nuloque cervorum super montes Bether.

CAPUT III.

1 **I**n lectulo meo per noctes quæsi, quem dili-
git anima mea : quæsi illum, & non in-
veni.

2 Surgam, & circuibo civitatem : per vicos
& plateas quæram, quem diligit anima mea : quæ-
si illum, & non inveni.

3 Invenerunt me vigiles, qui custodiunt civi-
tatem : Num quem diligit anima mea, vidistis ?

4 Paululum cum pertransissem eos, inveni, quem
diligit anima mea : tenui eum : nec dimittam,
donec introducam illum in domum matris meæ,
& in cubiculum genitricis meæ.

5 Adjuro vos filiæ Jerusalem per capreas, cer-
vosque camporum, ne suscitatis, neque evigila-
re faciatis dilectam donec ipsa velit.

6 Quæ est ista, quæ ascendit per desertum sic-
cut virgula fumi ex aromatibus myrrhæ, & thu-
ris, & universi pulveris pigmentarii ?

7 En lectulum Salomonis sexaginta fortes am-
biunt ex fortissimis Israel :

8 Omnes tenentes gladios, & ad bella doctissi-
mi : uniuscujusque ensis super femur suum pro-
pter timores nocturnos.

9 Perculum fecit sibi rex Salomon de lignis
Libani :

Cc 3

12 Co.

10 Columnas ejus fecit argenteas, reclinatorium aureum, ascensum purpureum: media charitate contravit propter filias Jerusalem:

11 Egredimini & videte filia Sion regem Salomonem in diademate, quo coronavit illum mater sua in die desponsationis illius, & in die lætitiæ cordis ejus.

CAPUT IV.

1 **Q**uam pulchra es amica mea, quam pulchra es! Oculi tui columbarum, absque eo, quod intrinsecus latet. Capilli tui sicut greges caprarum, quæ ascenderunt de monte Galaad.

2 Dentis tui sicut greges tonsarum, quæ ascenderunt de Javacro, omnes gemellis foetibus, & sterilis non est inter eas.

3 Sicut vitæ coccinea, labia tua: & eloquium tuum, dulce. Sicut fragmen mali punici, ita genæ tuæ, absque eo quod intrinsecus latet.

4 Sicut turris David collum tuum, quæ ædificata est cum propugnaculis: mille clypei pendent ex ea, omnis armatura fortium.

5 Duo ubera tua, sicut duo hinnuli capræ gemelli, qui pascuntur in liliis.

6 Donec aspiret dies, & inclinentur umbrae: vadam ad montem myrrhæ, & ad collem thuris.

7 Tota pulchra es amica mea, & macula non est in te.

8 Veni de Libano sponsa mea, veni de Libano veni: coronaberis de capite Amanæ, de vertice Sanir & Hermon, de cubilibus leonum, de montibus pardorum.

9 Vulnerasti cor meum soror mea sponsa, vulnerasti cor meum in uno oculorum tuorum, & in uno crine colli tui.

10 Quam pulchræ sunt mammae tuæ soror mea sponsa! pulchriora sunt ubera tua vino, & odor unguentorum tuorum super omnia aromata.

11 Favus distillans labia tua sponsa, mel & iae sub lingua tua: & odor vestimentorum tuorum sicut odor thuris.

12 Hortus conclusus soror mea sponsa, hortus conclusus, fons signatus.

13 Emis-

13 Emissiones tuæ paradisus malorum puniceorum cum pomorum fructibus. Cypri cum nardo.

14 Nardus & crocus, fistula & cinnamomum cum univērsis lignis Libani, & myrrha & aloe cum omnibus primis unguentis.

15 Fons hortorum: puteus aquarum viventium, quæ fluunt impetu de Libano.

16 Surge Aquilo, & veni Auster, persila hortum meum, & fluant aromata illius.

CAPUT V.

1 **V**eniat dilectus meus in hortum suum & comedat fructum pomorum suorum. Veni in hortum meum soror mea sponsa, messui myrrham meam cum aromatibus meis: comedi favum cum melle meo, bibi vinum meum cum lacte meo: comedite amici, & bibite, & inebriamini charissimi.

2 Ego dormio, & cor meum vigilat: vox dilecti mei pulsantis: Aperi mihi soror mea, amica mea, columba mea, immaculata mea: quia caput meum plenum est rore, & cincinnati mei guttis noctium.

3 Expoliavi me tunica mea, quomodo induar illa? lavi pedes meos quomodo inquinabo illos?

4 Dilectus meus misit manum suam per foramen, & venter meus intremuit ad tactum ejus.

5 Surrexi, ut aperirem dilecto meo: manus meæ stillaverunt myrrham, & digiti mei pleni myrrha probatissima.

6 Pessulum ostii mei aperui dilecto meo: at ille declinaverat, atque transierat. Anima mea liquefacta est, ut locutus est: quæsiivi, & non inveni illum: vocavi, & non respondit mihi.

7 Invenērunt me custodes qui circumveunt civitatem: percusserunt me, & vulneraverunt me: tulerunt pallium meum mihi custodes murorum.

8 Adjuro vos filia Jerusalem, si inveneritis dilectum meum, ut nuncietis ei quia amore langueo.

9 Qualis est dilectus tuus ex dilecto, o pulcherrima mulierum? qualis est dilectus tuus ex dilecto, quia sic adjurasti nos?

Cc 4

10 Di-

10 Dilectus meus candidus & rubicundus, electus ex millibus.

11 Caput ejus aurum optimum: Comæ ejus sicut elatæ palmarum, nigrae quasi corvus.

12 Oculi ejus sicut columbae super rivulos aquarum, quæ lacte sunt lotæ, & resident juxta fluentam plenissima.

13 Genæ illius sicut areolæ aromatum consistæ a pigmentariis, Labia ejus lilia distillantia myrrham primam.

14 Manus illius tornatiles aureæ, plene hyacinthis, Venter ejus eburneus, distinctus saphiris.

15 Crura illius columnæ marmoreæ, quæ fundatæ sunt super bases aureas, Species ejus ut Libani, electus ut cedri.

16 Guttur illius suavissimum, & totus desiderabilis: talis est dilectus meus, & ipse est amicus meus, filia Jerusalem.

17 Quo abiit, dilectus tuus, o pulcherrima mulierum? quo declinavit dilectus tuus? & quaeremus eum tecum.

CAPUT VI.

1 Dilectus meus descendit in hortum suum ad areolam aromatum, ut pascat in hortis, & lilia colligat.

2 Ego dilecto meo, & dilectus meus mihi, qui pascat inter lilia.

3 Pulchra es amica mea, suavis, & decora sicut Jerusalem: terribilis ut castrorum acies ordinata.

4 Averte oculos tuos a me, quia ipsi me avolare fecerunt, Capilli tui sicut grex caprarum, quæ apparuerunt de Galaad.

5 Dentes tui sicut grex ovium, quæ ascenderunt de lavacro, omnes gemellis scetibus, & sterilis non est in eis.

6 Sicut cortex mali panici, sic genæ tuæ absque oculis tuis.

7 Sexaginta sunt reginæ, & octoginta concubinæ, & adolescentularum non est numerus.

8 Una est columba mea, perfecta mea, una est matris suæ, electa genitrici suæ. Viderunt eam

fi.

filia, & beatissimam prædicaverunt: reginæ & concubinæ, & laudaverunt eam.

9 Quæ est ista, quæ progreditur quasi aurora conflurgens, pulchra ut luna, elata ut sol, terribilis ut castrorum acies ordinata.

10 Descendi in hortum nucam, ut viderem poma convallium, & inspicerem si florisset vinea, & germinassent mala punicæ.

11 Nescivi: anima mea conturbavit me propter quadrigas Aminadab.

12 Revertere, revertere Sulamitis: revertere revertere, ut intueamur te.

CAPUT VII.

1 Quid videbis in Sulamite, nisi choros castrorum? Quam pulchri sunt gressus tui in calcamentis, filia principis! Junctura femorum tuorum, sicut monilia quæ fabricata sunt manu artificis.

2 Umbilicus tuus crater tornatilis, nunquam indigens poculis, Venter tuus sicut acervus tritici, vallatus liliis.

3 Duo ubera tua sicut duo hinnuli gemelli capræ.

4 Collum tuum sicut turris eburnea, Oculi tui sicut piscinæ in Hesebon, quæ sunt in porta filia multitudinis, Nasus tuus sicut turris Libani, quæ respicit contra Damascum.

5 Caput tuum ut Carmelus: & comæ capitis tui, sicut purpura regis vineta canalibus.

6 Quam pulchra es, & quam decora charissima, in deliciis!

7 Statua tua assimilata est palmæ, & ubera tua botris.

8 Dixi: Ascendam in palmam, & apprehendam fructus ejus: & erunt ubera tua sicut botri vineæ: & odor oris tui sicut malorum.

9 Guttur tuum sicut vinum optimum, dignum dilecto meo ad potandum, labiisque & dentibus illius ad ruminandum.

10 Ego dilecto meo, & ad me conversio ejus.

11 Veni, dilecte mi, egrediamur in agrum, commoremur in villis.

Co 5

12 Ma-

12 Mane furgamus ad vineas, videamus si floruit vinea, si flores fructus parturiunt, si floruerunt mala punica: ibi dabo tibi ubera mea.

13 Mandragoræ dederunt odorem. In portis nostris omnia poma: nova & vetera, dilecte mi, fervavi tibi.

CAPUT VIII.

1 **Q**uis mihi det te fratrem meum fugentem ubera matris mee, ut inveniam te foris, & deosculer te, & jam me nemo despiciat?

2 Apprehendam te, & ducam in domum matris mee: ibi me docebis, & dabo tibi poculum ex vino condito, & mustum malorum granatorum meorum.

3 Læva ejus sub capite meo, & dextera illius amplexabitur me.

4 Adjuro vos filie Jerusalem, ne suscitatis, neque evigilare faciatis dilectam, donec ipsa velit.

5 Quæ est illa, quæ ascendit de deserto, deliciis affluens, innixa super dilectum suum? Sub arbore malo suscitavi te: ibi corrupta est mater tua, ibi violata est genitrix tua.

6 Pone me ut signaculum super cor tuum, ut signaculum super brachium tuum: quia fortis est ut mors dilectio, dura sicut infernus æmulatio: lampades ejus lampades ignis atque flammarum.

7 Aquæ multæ non potuerunt extinguere charitatem, nec flumina obruent illam: si dederit homo omnem substantiam domus suæ pro dilectione, quasi nihil despiciet eam.

8 Soror nostra parva, & ubera non habet. Quid faciemus sorori nostræ in die quando alloquenda est?

9 Si murus est, ædificemus super eum propugnacula argentea: si officium est, compingamus illud tabulis cedrinis.

10 Ego murus: & ubera mea sicut turris, ex quo facta sum coram eo quasi pacem repetiens.

11 Vineam fuit pacifico in ea, quæ habet populos: tradidit eam custodibus, vir affert pro fructu ejus mille argenteos.

12 Vineam meam coram me est. Mille tui pacifici, & ducenti his, qui custodiunt fructus ejus.

13 Quæ habitas in hortis, amici auscultant: fac me audire vocem tuam.

14 Fuge dilecte mi, & assimilare capreae, hinnuloque cervorum super montes aromaticum.

LIBER
SAPIENTIÆ.

CAPUT PRIMUM.

Judices sent justii: Dominus invenitur si simplici corde & fide queratur; fugit autem a peccatoribus & vanis cogitationibus: cumque omnia replat, nihil eum latere potest: murmuratio, detractio, & mendacium detestanda: omnia fecit Deus ad vitam, non mortem intendens, quam sibi peccatores accersierunt.

1 **D**ILIGITE * justitiam, qui judicatis * 2. Reg. 2. 6.
terram. Sentite de Domino in bonitate, & in simplicitate cordis quæ- 1. 56.

rite illum: 2 * Quoniam invenitur ab his, qui non tenent illum: apparet autem eis, qui fidem habent in illum: 1. Per. 15. 2.

3 Perversæ enim cogitationes separant a Deo: probata autem virtus corripit insipientes.

4 Quoniam in malevolam animam non introibit sapientia, nec habitabit in corpore subdito peccatis.

5 Spiritus enim sanctus disciplinae effugiet fictum, & auferet se a cogitationibus, quæ sunt sine intellectu, & corripitur a superveniente iniquitate.

12 Mane furgamus ad vineas, videamus si floruit vinea, si flores fructus parturiunt, si floruerunt mala punica: ibi dabo tibi ubera mea.

13 Mandragoræ dederunt odorem. In portis nostris omnia poma: nova & vetera, dilecte mi, fervavi tibi.

CAPUT VIII.

1 **Q**uis mihi det te fratrem meum fugentem ubera matris mee, ut inveniam te foris, & deosculer te, & jam me nemo despiciat?

2 Apprehendam te, & ducam in domum matris mee: ibi me docebis, & dabo tibi poculum ex vino condito, & mustum malorum granatorum meorum.

3 Læva ejus sub capite meo, & dextera illius amplexabitur me.

4 Adjuro vos filie Jerusalem, ne suscitatis, neque evigilare faciatis dilectam, donec ipsa velit.

5 Quæ est illa, quæ ascendit de deserto, deliciis affluens, innixa super dilectum suum? Sub arbore malo suscitavi te: ibi corrupta est mater tua, ibi violata est genitrix tua.

6 Pone me ut signaculum super cor tuum, ut signaculum super brachium tuum: quia fortis est ut mors dilectio, dura sicut infernus æmulatio: lampades ejus lampades ignis atque flammarum.

7 Aquæ multæ non potuerunt extinguere charitatem, nec flumina obruent illam: si dederit homo omnem substantiam domus suæ pro dilectione, quasi nihil despiciet eam.

8 Soror nostra parva, & ubera non habet. Quid faciemus sorori nostræ in die quando alloquenda est?

9 Si murus est, ædificemus super eum propugnacula argentea: si officium est, compingamus illud tabulis cedrinis.

10 Ego murus: & ubera mea sicut turris, ex quo facta sum coram eo quasi pacem repetiens.

11 Vineam fuit pacifico in ea, quæ habet populos: tradidit eam custodibus, vir affert pro fructu ejus mille argenteos.

12 Vineam meam coram me est. Mille tui pacifici, & ducenti his, qui custodiunt fructus ejus.

13 Quæ habitas in hortis, amici auscultant: fac me audire vocem tuam.

14 Fuge dilecte mi, & assimulare caprea, hinnuloque cervorum super montes aromaticum.

LIBER
SAPIENTIÆ.

CAPUT PRIMUM.

Judices sent justii: Dominus invenitur si simplici corde & fide queratur; fugit autem a peccatoribus & vanis cogitationibus: cumque omnia replat, nihil eum latere potest: murmuratio, detractio, & mendacium detestanda: omnia fecit Deus ad vitam, non mortem intendens, quam sibi peccatores accersierunt.

1 **D**ILIGITE * justitiam, qui judicatis * 2. Reg. 2. 6.
terram. Sentite de Domino in bonitate, & in simplicitate cordis quæ- 1. 1. 56.

rite illum: 2 * Quoniam invenitur ab his, qui non tentant illum: apparet autem eis, qui fidem habent 15. 2. Per. in illum:

3 Perversæ enim cogitationes separant a Deo: probata autem virtus corripit insipientes.

4 Quoniam in malevolam animam non introibit sapientia, nec habitabit in corpore subdito peccatis.

5 Spiritus enim sanctus disciplinae effugiet fictum, & auferet se a cogitationibus, quæ sunt sine intellectu, & corripitur a superveniente iniquitate.

^{Gal. 5. 22. 17. 19.} 6 * Benignus est enim spiritus sapientiae, & non liberabit maledicum a labiis suis: quoniam renum illius testis est Deus, & cordis illius scrutator est verus, & linguæ ejus adjutor.

^{Ips. 6. 3.} 7 * Quoniam spiritus Domini replevit orbem terrarum: & hoc, quod continet omnia, scientiam habet vocis.

8 Propter hoc qui loquitur iniqua, non potest latere, nec prateriet illum corripiens iudicium.

9 In cogitationibus enim impij interrogatio erit: sermonem autem illius auditio ad Deum veniet, ad correptionem iniquitatum illius.

10 Quoniam auris zeli audit omnia, & tumultus murmurationum non abscondetur.

11 Custodite ergo vos a murmuratione, quæ nihil prodest. & a detractione parcite linguæ, quoniam sermo obscurus in vacuum non lit: os autem, quod mentitur, occidit animam.

12 Nolite zelare mortem in errore vitæ vestræ, neque acquiratis perditionem in operibus manuum vestrarum.

^{Ezech. 15. 2. 23. 11.} 13 * Quoniam Deus mortem non fecit, nec latetur in perditione vivorum.

14 Creavit enim, ut essent omnia: & sanabiles fecit nationes orbis terrarum: & non est in illis medicamentum exterminii, nec inferorum regnum in terra.

15 Iustitia enim perpetua est, & immortalis.

16 Impii autem manibus & verbis accersierunt illam: & æstimantes illam amicam, defluerunt, & sponiones posuerunt ad illam: quoniam digni sunt qui sint ex parte illius.

CAPUT II.

Omnis impiorum vitæ futuræ spem non habentium scopus est frui hujus vitæ voluptatibus, ideoque iustum, qui diversum respicit finem, ferre nequeunt, sed ad mortem usque persequuntur sicut & Diaboli invidia homo a Deo creatus immortalis, factus est mortalis.

1 Dixe-

1 ^{Job. 7. 1. 14.} **D**ixerunt enim cogitantes apud se non recte: * Exiguum, & cum tedio est tempus vitæ nostræ, & non est refrigerium in fine hominis: & non est qui agnitus sit reversus ab inferis:

2 Quia ex nihilo nati sumus, & post hoc erimus tanquam non fuerimus: quoniam fumus factus est in naribus nostris: & sermo scintilla ad commovendum cor nostrum:

3 Qua extincta, cinis erit corpus nostrum, & spiritus diffunderetur tanquam mollis aer, & transibit vitæ nostræ tanquam vestigium nubis, & ficut nebula dissolvetur, quæ fugata est a radiis solis, & a calore illius aggravata:

4 Et nomen nostrum oblivionem accipiet per tempus, & nemo memoriam habebit operum nostrorum.

5 * Umbra enim transitus est tempus nostrum, & non est reversio finis nostræ: quoniam consignata est, & nemo revertitur.

6 * Venite ergo, & fruamur bonis quæ sunt, & utamur creatura tanquam in juventute celester.

7 Vino pretioso, & unguentis nos impleamus: & non prætereat nos flos temporis.

8 Coronemus nos rosis, antequam marcescant: nullum pratium sit, quod non pertranseat luxuria nostra.

9 Nemo nostrum exors sit luxuriæ nostræ: ubique relinquamus signa lætitiæ: quoniam hæc est pars nostra, & hæc est fors.

10 Opprimamus pauperem iustum, & non parcamus viduæ, nec veterani revereamur canos multi temporis.

11 Sit autem fortitudo nostra lex iustitiæ: quod enim infirmum est, inutile invenitur.

12 Circumveniamus ergo iustum, quoniam inutilis est nobis, & contrarius est operibus nostris, & improprietat nobis peccata legis, & diffamat in nos peccata disciplinae nostræ.

13 * Promittit se scientiam Dei habere, & fihum Dei se nominat.

14

* Joan.
7. 7.

14 * Factus est nobis in traductionem cogitationum nostrarum.

15 Gravis est nobis etiam ad videndum, quoniam diffimilis est aliis vita illius, & immutatae sunt viæ ejus.

16 Tanquam nugaces estimati sumus ab illo, & abstinet se a viis nostris tanquam ab immunditiis, & præfert novissima justorum, & gloriatur patrem se habere Deum.

17 Videamus ergo si sermones illius veri sint, & tentemus quæ ventura sunt illi, & sciemus quæ erunt novissima illius.

* Psal.
22. 9.

18 * Si enim est verus filius Dei, suscipiet illum, & liberabit eum de manibus contrariorum.

19 Contumelia & tormento interrogemus eum, ut sciamus reverentiam ejus, & probemus patientiam illius.

* Sermon.
11. 19.

20 * Morte turpissima condemnemus eum: erit enim ei respectus ex sermonibus illius.

21 Hæc cogitaverunt, & erraverunt: excæcavit enim illos malitia eorum.

22 Et nescierunt sacramenta Dei, neque mercedem speraverunt justitiae, nec judicaverunt honorem animarum sanctarum.

* Gen. 1.
27. 1. & 2.
28. 1. & 2.
46. 17. 1.

23 * Quoniam Deus creavit hominem inexterminabilem, & ad imaginem similitudinis suæ fecit illum.

* Gen. 3.
1.

24 * Invidia autem diaboli mors introivit in orbem terrarum:

25 Imitantur autem illum qui sunt ex parte illius.

CAPUT III.

De felicitate justorum, qui in hac vita ab impiis contempti, tentationibus a Deo probati fuerunt: & de infelicitate impiorum: item de castitatis & bonorum operum mercede, ac infelicitate filiorum adulterorum.

* Dent.
33. 3. Infr.
5. 4.

1 Justorum autem animæ in manu Dei sunt, & non tanget illos tormentum mortis.

2 Vili sunt oculis insipientium mori: & æstimata est afflictio exitus illorum;

3 Et quod a nobis est iter, exterminium: illi autem sunt in pace.

4 Et si coram hominibus tormenta passi sunt, spes illorum immortalitate plena est.

5 In paucis vexati, in multis bene disponentur: quoniam Deus tentavit eos, & invenit illos dignos se.

6 Tanquam aurum in fornace probavit illos, & quasi holocausti hostiam accepit illos, & in tempore erit respectus illorum.

7 * Fulgebunt justi & tanquam scintillæ in arundineto discurrant.

* Psal.
13. 43.

8 * Judicabunt nationes, & dominabuntur populis, & regnabit Dominus illorum in perpetuum.

* 1. Cor.
6. 2.

9 Qui confidunt in illo, intelligent veritatem: & fideles in dilectione acquiescent illi: quoniam donum & pax est electis ejus.

10 Impii autem secundum quæ cogitaverunt, correptionem habebunt: qui neglexerunt justum, & a Domino recesserunt:

11 Sapientiam enim, & disciplinam qui abjicit, infelix est: & vacua est spes illorum, & labores sine fructu, & inutilia opera eorum.

12 Mulieres eorum insensatae sunt, & nequissimi filii eorum.

13 Maledicta creatura eorum, quoniam felix est sterilis: & incoquinata, quæ nescivit thorum in delicto, habebit fructum in reiectione animarum sanctarum.

14 * Et Isado, qui non operatus est per manus suas iniquitatem, nec cogitavit adversus Deum nequissima: dabitur enim illi fidei donum electum, & fors in templo Dei acceptissima.

* Isaiæ
56. 4.

15 Bonorum enim laborum gloriosus est fructus, & quæ non concidat radix sapientiae.

16 Filii autem adulterorum in consummatione erunt, & ab iniquo thoro semen exterminabitur.

17 Et si quidem longæ vitæ erunt, in nihilum com-

computabuntur, & sine honore erit novissima senectus illorum.

18 Et si celerius defuncti fuerint, non habebunt spem, nec in die agitionis allocutionem.

19 Nationis enim iniquæ diræ sunt consummationes.

CAPUT IV.

Casta generatio in multis ab adulterina diffidet: de refrigerio iusti morte præoccupati: quæ sit senectus venerabilis: & quod iusti sapius e mundo tolluntur a Deo, ne ab impijs seducantur: & quantum finis utrorumque distet.

1 **Q**uam pulchra est casta generatio cum claritate: immortalis est enim memoriallius: quoniam apud Deum nota est, & apud homines.

2 Cum præsens est, imitantur illam: & desiderant eam cum se eduxerit, & in perpetuum coronata triumphat incoquinatorum certaminum præmium vincens.

3 Multigena autem impiorum multitudo non erit utilis, & spuria vitulamina non dabunt radices altas, nec stabile firmamentum collocabunt.

4 **E**t si in ramis intempore germinaverint, infirmiter posita, a vento commovebuntur & a nimietate ventorum eradicabuntur.

5 Confringentur enim rami inconsummati, & fructus illorum inutiles, & acerbi ad manducandum, & ad nihilum apti.

6 Ex iniquis enim fomus filii qui nascuntur, testes sunt nequitiae adversus parentes in interrogatione sua.

7 Iustus autem si morte præoccupatus fuerit, in refrigerio erit.

8 Senectus enim venerabilis est non diuturna, neque annorum numero computata: cani autem sunt sensus hominis.

9 Et grætas senectutis vita immaculata.

10 **P**lacens Deo factus est dilectus, & vivens inter peccatores translatus est.

11 Rap-

* Jer. 17.
6. Matth.
7. 27.

* Heb.
11. 5.

11 Raptus est, ne malitia mutaret intellectum ejus, aut ne fictio deciperet animam illius.

12 Fascinatio enim nugacitatis obscurat bona, & inconstantia concupiscentiæ transvertit sensum sine malitia.

13 Consummatus in brevi explevit tempora multa:

14 Placita enim erat Deo anima illius: propter hoc properavit educere illum de medio iniquitatum: populi autem videntes, & non intelligentes, nec poscentes in præcordiis talia:

15 Quoniam gratia Dei, & misericordia est in sanctos ejus, & respectus in electos illius.

16 Condemnat autem iustus mortuus vivos impios, & juvenus celerius consummata, longam vitam injusti.

17 Videbunt enim finem sapientis, & non intelligent, quid cogitaverit de illo Deus, & quare munierit illum Dominus.

18 Videbunt & contemnent eum: illos autem Dominus irridebit.

19 Et erunt post hæc decedentes sine honore, & in contumelia inter mortuos in perpetuum: quoniam dirumpet illos inflatos sine voce, & commovebit illos a fundamentis, & usque ad supremum desolabuntur: & erunt gementes, & memoria illorum peribit.

20 Venient in cogitatione peccatorum suorum timidi, & traducunt illos ex adverso iniquitates ipsorum.

CAPUT V.

Impii in iudicio admirantes gloriam iustorum quos hic contempserunt, desent suam miseriam, quodque tota eorum felicitas fuerit momentanea, iustorum autem erit perpetua: porro Deus, tum per creaturas, tum per se, armatur ad puniendos impios.

1 **T**unc stabunt iusti in magna constantia adversus eos qui se angustiaverunt, & qui abstulerunt labores eorum.

2 Videntes turbabuntur timore horribili, & mirabuntur in subitatione insperatæ salutis,

Tom. III.

D d

3 Di.

3 Dicentes intrase, pœnitentiam agentes, & pœ angustia spiritus gementes: Hi sunt quos habuimus aliquando in derisum, & in similitudinem improperii.

* Sap.
3. 2.

4 * Nos insensati vitam illorum æstimabamus insaniam, & finem illorum sine honore:

5 Ecce quomodo computati sunt inter filios Dei, & inter sanctos fors illorum est.

6 Ergo erravimus a via veritatis, & justitiæ lumen non luxit nobis, & sol intelligentiæ non est ortus nobis.

7 Lassati sumus in via iniquitatis & perditionis, & ambulavimus vias difficiles, viam autem Domini ignoravimus.

8 Quid nobis profuit superbia? aut divitiarum jactantia quid contulit nobis?

9 * Transferunt omnia illa tanquam umbra, & tanquam nuntius petcurrens,

* 1. Prov.
30. 15.
Sup. 2. 5.
* Prov.
20. 19.

10 * Et tanquam navis, quæ pertranfit fluctuantem aquam: cujus, cum præterierit, non est vestigium invenire, neque semitam carinæ illius in fluctibus:

11 Aut tanquam avis, quæ tranşvolat in aere, cujus nullum invenitur argumentum itineris, sed tantum sonitus alarum verberans levem ventum & scindens per vim itineris aerem: commotis alis tranşvolavit, & post hoc nullum signum invenitur itineris illius:

12 Aut tanquam sagitta emissa in locum destinatum, divisus aer continuo in se reclusus est, ut ignoretur transitus illius:

13 Sic & nos nati continuo desivimus esse: & virtutis quidem nullum signum voluimus ostendere: in malignitate autem nostra consumpti fumus.

* Psal. 1.
4. Prov
1e. 28. &
22. 7.

14 Talia dixerunt in inferno hi, qui pecaverunt:

15 * Quoniam spes impii tanquam lanugo est, quæ a vento tollitur: & tanquam spuma gracilis quæ a procella dispergitur: & tanquam fumus, qui a vento diffusus est: & tanquam memoria hospitis unius diei prætereuntis.

16 Iusti autem in perpetuum vivent, & apud Dominum est merces eorum, & cogitatio illorum apud Altissimum,

17 Ideo

17 Ideo accipiet regnum decoris, & diadema speciei de manu Domini: quoniam dextera sua teget eos, & brachio sancto suo defendet illos.

18 * Accipiet armaturam zelus illius, & armabit creaturam ad ultionem inimicorum.

* Psal. 17.
1c. Ephef.
6. 12.

19 Induet pro thorace justitiam & accipiet pro galea iudicium certum.

20 Sumet scutum inexpugnabile, æquitatem:

21 Acuet autem duram iram in lanceam, & pugnabit cum illo orbis terrarum contra insensatos.

22 Ibunt directe emissiones fulgurum, & tanquam a bene curvato arcu nubium exterminabuntur, & ad certum locum insipient.

23 Et a petrosa ira plena mittentur grandines, excandescet in illos aqua maris, & flumina concurrent duriter.

24 Contra illos stabit spiritus virtutis, & tanquam turbo venti dividet illos: & ad eremum perducet omnem terram iniquitas illorum, & malignitas evertet sedes potentium.

CAPUT VI.

Reges & iudices ad sapientiam & justitiam sectandam exhortatur: ostendens quam grave maneat in iustis rectoribus supplicium: item quam sit obvia sapientia querentibus eam: quodque ejus acquisitio sit utilis, cujus capax non est invidus.

1 **M**elior est sapientia quam vires: & vir prudens quam fortis. * Eccl. 9.
14.

2 Audite ergo reges, & intelligite, discite iudices finium terrarum.

3 Præbete aures vos, qui continetis multitudines, & placeatis vobis in turbis nationum.

4 * Quoniam data est a Domino potestas vobis, & virtus ab Altissimo, qui interrogabit opera vestra, & cogitationes scrutabitur. * Rom. 13.
1.

5 Quoniam cum essetis ministri regni illius, non recte iudicastis, nec custodistis legem justitiæ, neque secundum voluntatem Dei ambulastis.

6 Horrende & cito apparebit vobis: quoniam iudicium durissimum his, qui præsumt, fiet.

7 Exiguo enim conceditur misericordia: potentes autem potenter tormenta patientur.

D d 2

8 * Non enim subtrahet personam cuiusquam Deus, nec verebitur magnitudinem cuiusquam: quoniam pusillum & magnum ipse fecit, & æqualiter cura est illi de omnibus.

9 Fortioribus autem fortior instat cruciatio.

10 Ad vos ergo reges sunt hi sermone mei, ut discatis sapientiam, & non excidatis.

11 Qui enim custodierint iusta iuste, iustificabuntur: & qui didicerint ista, invenient quid respondeant.

12 Concupiscite ergo sermone meos, diligite illos, & habebitis disciplinam.

13 Clara est, & quæ nunquam marcescit sapientia, & facile videtur ab his, qui diligunt eam & invenitur ab his, qui quærunt illam.

14 Præoccupat, qui se concupiscunt, ut illis se prior ostendat.

15 Qui de luce vigilaverit ad illam, non laborabit: assidentem enim illam foribus suis inveniet.

16 Cogitare ergo de illa, sensus est consummatus: & qui vigilaverit propter illam, cito securus erit.

17 Quoniam dignos seipsa circuit quærens, & in viis ostendit se illis hilariter, & in omni providentia occurrit illis.

18 Initium enim illius verissima est disciplina concupiscentia.

19 Cura ergo disciplinæ, dilectio est: & dilectio, custodia legum illius est: custoditio autem legum, consummatio incorruptionis est:

20 Incorruptio autem facit esse proximum Deo.

21 Concupiscentia itaque sapientiæ deducit ad regnum perpetuum.

22 Si ergo delectamini sedibus, & sceptris, o reges populi, diligite sapientiam, ut in perpetuum regnetis:

23 Diligite lumen sapientiæ omnes, qui præestis populis.

24 Quid est autem sapientia, & quemadmodum facta sit referam: & non abscondam a vobis sacramenta Dei, sed ab initio nativitatis investigabo, & ponam in lucem scientiam illius, & non præteribo veritatem: 25 Ne-

25 Neque cum invidia tabescente iter habebō: quoniam talis homo non erit particeps sapientiæ.

26 Multitudo autem sapientium sanitas est orbis terrarum: & rex sapiens stabilimentum populi est.

27 Ergo accipite disciplinam per sermone meos, & proderit vobis.

CAPUT VII.

Cum unus sit omnibus introitus ad vitam, & similis exitus; præ omnibus eligenda est sapientia, adferens secum cuncta bona, habens secum spiritum intelligentiæ multiplicem, & quæ hic mirum in modum extollitur, quamque abunde auctor fuerat affectus.

1 SUM quidem & ego mortalis homo, similis omnibus, & ex genere terreni illius, qui prior factus est, & in ventre matris figuratus sum caro.

2 Decem mensium tempore * coagulatus sum in sanguine, ex semine hominis, & delectamento somni conveniente. * Job. 10. 10.

3 Et ego natus accepi communem aerem, & in similiter factam decidi terram, & primam vocem similem omnibus emisi plorans.

4 In involumentis nutritus sum, & curis magnis.

5 Nemo enim ex regibus aliud habuit nativitatis initium.

6 * Unus ergo introitus est omnibus ad vitam, & similis exitus. * Job. 1. 21. 1. Tim. 6. 7.

7 Propter hoc optavi, & datus est mihi sensus: & invocavi, & venit in me spiritus sapientiæ: (R)

8 Et præposui illam regnis & sedibus, & divitias nihil esse duxi in comparatione illius.

9 * Nec comparavi illi lapidem pretiosum: quoniam omne aurum in comparatione illius, arena est exigua, & tanquam lutum æstimabitur argentum in conspectu illius. * Job. 28. 15. Prov. 8. 11.

10 Super salutem & speciem dilexi illam, & proposui pro luce habere illam: quoniam inextinguibile est lumen illius. D d 3 11

3. Reg.
2. 13.
Hic. 6.
35.

11 * Venerunt autem mihi omnia bona pariter cum illa, & innumerabilis honestas per manus illius.

12 Et lætatus sum in omnibus: quoniam antecedebat me ista sapientia, & ignorabam, quoniam horum omnium mater est.

13 Quam sine fisione didici, & sine invidia communico, & honestatem illius non abscondo.

14 Infinitus enim thesaurus est hominibus: quo qui usi sunt, participes facti sunt amicitia Dei, propter disciplinae dona commendati.

15 Mihi autem dedit Deus dicere ex sententia, & presumere digna horum, quæ mihi dantur: quoniam ipse sapientia dux est, & sapientium emendator.

16 In manu enim illius & nos, & sermones nostræ, & omnis sapientia, & operum scientia & disciplina.

17 Ipse enim dedit mihi horum, quæ sunt, scientiam veram: ut sciam dispositionem orbis terrarum, & virtutes elementorum,

18 Initium, & consummationem, & medietatem temporum, vicissitudinum permutationes, & commutationes temporum.

19 Anni cursus, & stellarum dispositiones.

20 Naturas animalium, & iras bestiarum, vim ventorum, & cogitationes hominum, differentias virgultorum, & virtutes radicum.

21 Et quæcumque sunt absconsa & improvisa, didici: omnium enim artifex docuit me sapientia.

22 Est enim in illa spiritus intelligentiæ, sanctus, unicus, multiplex, subtilis, discretus, mobilis, incoinquinatus, certus, suaviter, amans bonum, acutus, quem nihil verat, benefaciens.

23 Humanus, benignus, stabilis, certus, securus, omnem habens virtutem, omnia prospiciens, & qui capiat omnes spiritus: intelligibilis, mundus, subtilis.

24 Omnibus enim mobilibus mobilior est sapientia: attingit autem ubique propter suam munditiam.

25 Va-

25 Vapor est enim virtutis Dei, & emanatio quædam est claritatis omnipotentis Dei sincera: & ideo nihil inquinatum in eam incurrit.

26 * Candor est enim lucis æternæ, & speculum sine macula Dei majestatis, & imago bonitatis illius.

27 Et cum sit una, omnia potest: & in se permanens omnia innovat, & per nationes in animas sanctas se transfert, amicos Dei & prophetas constituit.

28 Neminem enim diligit Deus, nisi eum, qui cum sapientia inhabitat.

29 Est enim hæc speciosior sole, & super omnem dispositionem stellarum, luci comparata invenitur prior.

30 Illi enim succedit nox, sapientiam autem non vincit malitia.

CAPUT VIII.

Cum sapientiam comitentur omnia desiderabilia, summe ambienda est, & a Deo petenda; a quo solo datur continentia.

1 **A**ttigit ergo a fine usque ad finem fortiter, & disponit omnia suaviter.

2 Hanc amavi, & exquisivi a juventute mea, & quæsi sponfam mihi eam assumere, & amator factus sum formæ illius.

3 Generositate illius glorificat, contubernium habens Dei: sed & omnium Dominus dilexit illam.

4 Doctrinx enim est disciplina Dei, & electrix operum illius.

5 Et si divitiæ appetuntur in vita, quid sapientia locupletius, quæ operatur omnia?

6 Si autem sensus operatur: quis horum, quæ sunt, magis quam illa, est artifex?

7 Et si justitiam quis diligit: labores hujus magnas habet virtutes: sobrietatem enim, & prudentiam docet, & justitiam, & virtutem, quibus utilius nihil est in vita hominibus.

8 Et si multitudinem scientiæ desiderat quis, scit

D d 4

scit præterita, & de futuris æstimat: scit ver-
futias sermonum, & dissolutiones argumentorum;
signa & monstra scit, antequam fiant, & eventus
temporum & sæculorum.

9 Proposui ergo hanc adducere mihi ad con-
vivendum: sciens, quoniam mecum communica-
bit de bonis, & erit allocutio cogitationis & tæ-
dii mei.

10 Habebo propter hanc claritatem ad turbas,
& honorem apud seniores juvenis:

11 Et acutus inveniar in iudicio, & in confe-
su potentium admirabilis ero, & facies princi-
pum mirabuntur me:

12 Tacentem me sustinebunt, & loquentem me
respicient, & fermocinante me plura, manus ori
suo imponent.

13 Præterea habebō per hanc, immortalitatem:
& memoriam æternam his, qui post me futuri
sunt, reliquam.

14 Disponam populos: & nationes mihi erunt
subdite.

15 Timebunt me audientes reges horren-
di: in multitudine videbor bonus, & in bello
fortis.

16 Intrans in domum meam, conquirebam cum
illa: non enim habet amaritudinem conversatio
illius, nec tædium convictus illius, sed lætitiā
& gaudium.

17 Hæc cogitans apud me, & commemorans
in corde meo: quoniam immortalitas est in con-
gnatione sapientiæ.

18 Et in amicitia illius delectatio bona, & in
operibus manuum illius honestas sine defectio-
ne, & in certamine loquelæ illius sapientiæ,
& præclaritas in communicatione sermonum
ipsius: circuibam quærens, ut mihi illam assu-
merem.

19 Puer autem eram ingeniosus, & fortitus
sum animam bonam.

20 Et cum essem magis bonus; veni ad corpus
incoquinatum.

21 Et ut solvi quoniam aliter non possem
esse continens, nisi Deus det, & hoc ipsum
erat

erat sapientiæ, scire cuius esset hoc donum:
adli Dominum, & deprecatus sum illum, &
dixi ex totis præcordiis meis.

CAPUT IX.

*Oratio sapientis cum agnitione propriæ im-
fecillitatis, ad impetrandam a Domino sapien-
tiam, quæ cum omnibus necessaria sit, potissi-
mum tamen rectoribus populorum; incerta est enim
humana sapientiæ.*

1 **D**eus patrum meorum, & Domine mi-
sericordiæ, qui fecisti omnia verbo 3. Reg.
3-9.

2 Et sapientiæ tuæ constituisti hominem, ut
dominaretur creaturæ, quæ a te facta est,

3 Ut disponat orbem terrarum in æquitate
& iustitia, & in directione cordis iudicium
iudicet:

4 Da mihi sedium tuarum assitricem sapien-
tiam, & noli me reprobare a pueris tuis:

5 * Quoniam servus tuus sum ego, & fi-
lius ancillæ tuæ, homo infirmus, & exigui
temporis, & minor ad intellectum iudicii &
legum. 115. 16.

6 Nam & si quis erit consummatus inter filios
hominum, si ab illo abfuerit sapientiæ tuæ, in ni-
hilum computabitur.

7 * Tu elegisti me regem populo tuo, & iudi-
cem filiorum tuorum, & filiarum: * 1. Par.
28. 4. 5.
2. Par. 1.

8 Et dixisti me ædificare templum in monte
sancto tuo, & in civitate habitationis tuæ altare,
similitudinem tabernaculi sancti tui, quod præ-
parasti ab initio:

9 * Et tecum sapientiæ tuæ, quæ novit
opera tua, quæ & affuit tunc, cum orbem
terrarum faceres, & sciebat quid esset placi-
tum oculis tuis, & quid directum in præcep-
tis tuis. * Prov.
8. 22. 27.
Joan. 2.

10 Mitte illam de cælis sanctis tuis, & a
sede magnitudinis tuæ, ut mecum sit & me-
cum laboret, ut sciam quid acceptum sit
apud te:

11 Scit enim illa omnia, & intelligit, & deducet me in operibus meis sobrie, & custodiet me in sua potentia.

12 Et erunt accepta opera mea, & disponam populum tuum iuste, & ero dignus sedium patris mei.

13 * Quis enim hominum poterit scire consilium Dei? aut quis poterit cogitare, quid velit Deus.

14 Cogitationes enim mortalium timidae, & incertae providentiae nostrae.

15 Corpus enim, quod corrumpitur, aggravat animam, & terrana inhabitatio deprimit sensum multa cogitantem.

16 Et difficile aestimamus, quae in terra sunt; & quae in prospectu sunt, invenimus cum labore. Quae autem in caelis sunt quis investigabit?

17 Sensum autem tuum quis sciet, nisi tu dederis sapientiam, & miseris spiritum sanctum tuum de altissimis:

18 Et sic correctae sint semitae eorum, qui sunt in terra; & quae tibi placent, didicerint homines?

19 Nam per sapientiam sanati sunt, quicumque placuerunt tibi Domine a principio.

CAPUT X.

Commendatur sapientia, quod servaverit, & a malis liberaverit Adam, Noe, Abraham, Lot, Jacob, Joseph, Moysen per quem filios Israel de Aegypto duxit per mare rubrum, demersis in eo Aegyptiis.

1 Hæc illum, qui primus formatus est a Deo pater orbis terrarum, cum solus esset creatus, custodivit.

2 * Et deduxit illum a delicto suo, & dedit illi virtutem continendi omnia.

3 * Ab hac ut recessit injustus in ira sua, per iram homicidii fraterni deperit.

4 * Propter quem, cum aqua deleteret terram, sanavit iterum sapientia, per contemptibile lignum justum gubernans.

5 * Hæc & in consensu nequitiae cum se nationes contulissent, scivit justum, & conservavit si.

sine querela Deo, & in filii misericordia fortem custodivit.

6 * Hæc justum a pereuntibus impiis liberavit fugientem, descendente igne in Pentapolim:

7 Quibus in testimonium nequitiae fumigabunda constat deserta terra, & incerto tempore fructus habentes arbores, & incredibilis animae memoria stans signum salis.

8 Sapientiam enim prætereuntes non tantum in hoc lapsi sunt, ut ignorarent bona, sed & insipientiae suae reliquerunt hominibus memoriam, ut in his, quae peccaverunt, nec latere potuissent.

9 Sapientia autem hos, qui se observant, a doloribus liberavit.

10 * Hæc profugum iræ fratris justum deduxit per vias rectas, & ostendit illi regnum Dei, & dedit illi scientiam sanctorum: honestavit illum in laboribus, & complevit labores illius.

11 In fraude circumvenientium illum affuit illi, & honestum fecit illum.

12 Custodivit illum ab inimicis, & a seductori- bus tutavit illum, & certamen forte dedit illi, ut vinceret, & ferret, quoniam omnium potentior est sapientia.

13 * Hæc venditum justum non dereliquit, sed a peccatoribus liberavit eum: descenditque cum illo in foveam.

14 * Et in vinculis non dereliquit illum, donec afferret illi sceptrum regni, & potentiam adversus eos, qui eum deprimebant: & mendaces ostendit, qui maculaverunt illum, & dedit illi claritatem æternam.

15 * Hæc populum justum, & semen sine querela liberavit a nationibus, quae illum deprimebant.

16 Intravit in animam servi Dei, & stetit contra reges horrendos in portentis & signis.

17 Et reddidit justis mercedem laborum suorum, & deduxit illos in via mirabili: & fuit illis in velamento, diei, & in luce stellarum per noctem:

18 transf.

* 1/5.
40. 13.
Rom.
11. 11.
1. Cor.
2. 16.

Gen. 1.
8.

* Gen.
2. 7.

* Gen.
4. 8.

* Gen.
7. 21.

* Gen.
11. 2.

* Gen.
19. 17.
22.

* Gen.
28. 5. 10.

* Gen.
37. 28.

* Gen.
37. 29.
37. 10.

* Exod.
1. 11.

• Exod.
14. 22.
Psalm.
77. 13.
• Exod.
12. 35.
• Exod.
15. 1.

18 * Transiit illos per Mare rubrum, & transiit illos per aquam nimiam.

19 Inimicos autem illorum demersit in mare, & ab altitudine inferorum eduxit illos. * Ideo iusti tulerunt spolia impiorum,

20 * Et decantaverunt, Domine, nomen sanctum tuum, & videlicet manum tuam laudaverunt pariter:

21 Quoniam sapientia aperuit os mutorum, & linguas infantium fecit disertas.

ALERE PLANMAN CAPUT XI.

Sapientia filios Israel per desertum deduxit, devictis inimicis, datisque e petra aquis: punitis autem multiplici flagello idololatriæ Egyptiæ: cum tamen Deus, omnium querens salutem, longanimiter toleret peccatores, ut respiciant: quos universos solo suo nutu continuo perdere possit.

1 **D**irexit opera eorum in manibus prophetæ sancti.

2 Iter fecerunt per deserta, quæ non habitantur: & in locis desertis fixerunt casus.

3 * Steterunt contra hostes, & de inimicis se vindicaverunt.

4 * Siterunt, & invocaverunt te, & data est illis aqua de petra altissima, & requies sitis de lapide duro.

5 Per quæ enim poenas passi sunt inimici illorum a defectione potus sui, & in eis, cum abundarent filii Israël, lætati sunt;

6 Per hæc, cum illis deessent, bene cum illis actum est.

7 Nam pro fonte quidem sempiterni fluminis, humanum sanguinem dedisti iniustis.

8 Quicum minuerentur in translatione infantium occisorum, dedisti illis abundantem aquam in sperate.

9 Ostendens per sitim, quæ tunc fuit, quemadmodum tuos exaltares, & adversarios illorum necares.

10 Cum enim tentati sunt, & quidem cum misericordia disciplinam accipientes, scierunt, quemadmodum cum ira iudicati impii tormenta paterentur.

II Hos

Exod.
16. 1.

• Exod.
17. 12.
• Num.
20. 11.

11 Hos quidem tanquam pater monens probasti: illos autem tanquam durus rex interrogans condemnasti.

12 Absentes enim & præsentis similiter torquebantur.

13 Duplex enim illos acceperat tædium, & gemitus cum memoria præteritorum.

14 Cum enim audirent per sua tormenta bene secum agi, commemorati sunt Dominum, admirantes in finem exitus.

15 Quem enim in expositione prava projectum deriserunt, in finem eventus mirati sunt: non similiter iustis sitientes.

16 Pro cogitationibus autem insensatis iniquitatis illorum, * quod quidam errantes colebant mutos serpentes, & bestias supervacuas, immisisti illis multitudinem mutorum animalium in vindictam;

17 Ut scirent, quia per quæ peccat quis, per hæc & torquetur.

18 Non enim impossibilis erat omnipotens manus tua, quæ creavit orbem terrarum ex materia invisâ, * immittere illis multitudinem urforum, aut audaces leones,

19 Aut novi generis ira plenas ignotas bestias, aut vaporem ignium spirantes, aut fumi odorem proferentes, aut horrendas ab oculis scintillas emittentes:

20 Quarum non solum læsura poterat illos exterminare, sed & aspectus per timorem occidere.

21 Sed & sine his uno spiritu poterant occidi persecutionem passi ab ipsis factis suis, & dispersi per spiritum virtutis tuæ: sed omnia in mensura, & numero, & pondere disposuisti,

22 Multum enim valere, tibi soli supererat semper: & virtuti brachii tui quis resistet?

23 Quoniam tanquam momentum statera, sic est ante te orbis terrarum, & tanquam gutta rotis antelucani, quæ descendit in terram.

24 Sed misereris omnium, quia omnia potes, & dissimulas peccata hominum propter poenitentiam.

25 Diligis enim omnia quæ sunt, & nihil odisti

* Isys
12. 14.

* Lev.
26. 22.
Isys.
16. 1.
Jerem.
8. 17.

eorum quæ fecisti: nec enim odians aliquid constituisti, aut fecisti.

26 Quomodo autem posset aliquid permanere nisi tu voluisses? aut quod a te vocatum non esset, conservaretur?

27 Parcis autem omnibus; quoniam tua sunt Domine, qui amas animas.

CAPUT XII.

Ostendit quanta clementia & longanimitate Deus corripuerit peccatores terræ sanctæ incolas: non subito eos delens, cum non illos tantum, sed & omnes nationes, nulli illata injuria, tanquam solus omnium Dominus perdere posset: hæc videlicet erga inimicos clementia electos suos de se suæque bonitate bene sperare faciens, eosque a peccatis revocans.

1 **Q**uam bonus, & suavis est, Domine, spiritus tuus in omnibus!

2 Ideoque eos, qui exerrant, partibus corripis: & de quibus peccant, admones & alloqueris: ut relicta malitia, credant in te Domine.

3 * Illos enim antiquos inhabitatores terræ sanctæ tuæ, quos exhoruisti,

4 Quoniam odibilia opera tibi faciebant per medicamina, & sacrificia injusta,

5 Et filiorum suorum necatores sine misericordia, & comestores viscerum hominum, & devoratores sanguinis a medio sacramento tuo.

6 Et auctores parentes animarum inauxiliatarum perdere voluisti per manus parentum nostrorum,

7 Ut dignam perciperent peregrinationem puerorum Dei, quæ tibi omnium charior est terra.

8 Sed & his tanquam hominibus pepercisti, & misisti antecessores exercitus tui vespas, ut illos paulatim exterminarent.

9 Non quia impotens eras in bello subjicere impios justis, aut bestiis sævis, aut verbo duro simul exterminare:

10 * Sed partibus judicans dabas locum penitentiae, non ignorans, quoniam nequam est natio eorum, & naturalis malicia ipsorum, & quo-

* Deut.
9. 3. 12.
29. 18.
12.

* Exod.
23. 30.

quoniam non poterat mutari cogitatio illorum *Deut.*
in perpetuum. *7. 22.*

11 Semen enim erat maledictum ab initio: nec timens aliquem, veniam dabas peccatis illorum.

12 Quis enim dicet tibi: Quid fecisti? aut quis stabit contra iudicium tuum? aut quis in conspectu tuo veniet vindex iniquorum hominum? aut quis tibi imputabit, si perierint nationes, quas tu fecisti?

13 Non enim est alius Deus quam tu, * cui ** 1. Pet.*
cura est de omnibus, ut ostendas quoniam non *6. 7.*
injuste iudicas iudicium.

14 Neque rex, neque tyrannus in conspectu tuo inquirent de his, quos perdidisti.

15 Cum ergo sis justus, iuste omnia disponis: ipsam quoque, qui non debet puniri, condemnare, exterum æstimas a tua virtute.

16 Virtus enim tua iustitiæ initium est: & ob hoc quod omnium Dominus es, omnibus te parcere facis.

17 Virtutem enim ostendis tu, qui non crederis esse in virtute consummatus, & horum, qui te nesciunt, audaciam traducis.

18 Tu autem dominator virtutis, cum tranquillitate iudicas, & cum magna reverentia disponis nos: subest enim tibi, cum volueris, posse.

19 Decuisti autem populum tuum per talia opera, quoniam oportet justum esse & humanum, & bonæ spei fecisti filios tuos: quoniam iudicans das locum in peccatis penitentiae.

20 Si enim inimicos servorum tuorum, & debitos morti, cum tanta cruciasti attentione, dans tempus & locum per quæ possent mutari a malitia;

21 Cum quanta diligentia iudicasti filios tuos, quorum parentibus iuramenta, & conventiones dedisti bonarum promissionum?

22 Cum ergo das nobis disciplinam, inimicos nostros multipliciter flagellas, ut bonitatem tuam cogitemus iudicantes; & cum de nobis iudicatur, speremus misericordiam tuam.

23 Unde & illis, qui in vita sua insensate & injuste vixerunt, per hæc, quæ coluerunt, dedisti summa tormenta.

24 * Ete-

* *Supra.*
 11. 16.
Rom. 1.
 23.

24 * Etenim in erroris via diutius erraverunt, deos æstimantes hæc, quæ in animalibus sunt supervacua, infantium insensatorum more viventis.

25 Propter hoc tanquam pueris insensatis iudicium in derisum dedisti.

26 Qui autem ludibriis & increpationibus non sunt correcti, dignum Dei iudicium experti sunt.

27 In quibus enim patientes indignabantur, per hæc quos putabant deos, in ipsis cum exterminarentur videntes, illum, quem olim negabant se nosse, veram Deum agnoverunt: propter quod & finis condemnationis eorum venit super illos.

CAPUT XIII.

Vani quidem sunt qui ex creaturis Deum non agnoscunt, ipsas potius creaturas pro diis coluerunt: et illi longe stultiore, qui opus artificis Deum dicunt, ab insensato idolo futura interrogantes.

Rom. 1.
 18.

1 Vani autem sunt omnes homines, in quibus non subest scientia Dei: & de his, quæ videntur bona, non potuerunt intelligere eum, qui est, neque operibus attendentes agnoverunt quis esset artifex:

* *Deut.*
 4. 19. &
 17. 3.

2 * Sed aut ignem, aut spiritum, aut citatum aerem, aut gyrum stellarum, aut nimiam aquam, aut solem & lunam, rectores orbis terrarum deos putaverunt.

3 Quorum si specie delectati, deos putaverunt: sciant, quanto his dominator eorum speciosior est: speciei enim generator hæc omnia constituit.

4 Aut si virtutem, & opera eorum mirati sunt intelligant ab illis, quoniam, qui hæc fecit, fortior est illis:

5 A magnitudine enim speciei & creaturæ, cognoscibiliter poterit creator horum videri.

6 Sed tamen adhuc in his minor est querela. Et hi enim fortasse errant, Deum quærentes, & volentes invenire.

* *Rom.*
 1. 24.

7 * Etenim cum in operibus illius converfentur, inquirunt: & persuasum habent, quoniam bona sunt, quæ videntur. g Ite-

8 Iterum autem nec his debet ignosci.

9 Si enim tantum potuerunt scire, ut possent æstimare sæculum: quomodo hujus Dominum non facilius invenerunt?

10 Infelices autem sunt, & inter mortuos spes illorum est, qui appellaverunt deos opera manuum hominum, aurum & argentum, artis inventionem, & similitudines animalium, aut lapidem inutilem opus manus antiquæ.

11 Aut si quis artifex faber de sylva lignum rectum secuerit, & hujus doctæ eradat omnem corticem, & artesua usus, diligenter fabricet vas utile in conversationem vitæ,

12 Reliquis autem ejus operis, ad præparationem esse abutatur:

13 Et reliquum horum, quod ad nullos usus facit, lignum curvum, & vorticibus plenum, sculpat diligenter per vacuitatem suam, & per scientiam suæ artis figuret illud, & assimilet illud imagini hominis,

14 Aut alicui ex animalibus illud comparet, perliniens rubrica, & rubicundum faciens fuce colorem illius, & omnem maculam, quæ in illo est, perliniens:

15 Et faciat ei dignam habitationem, & in pariete ponens illud, & confirmans ferro,

16 Ne forte cadat prospiciens illi sciens quoniam non potest adjuvare se: imago enim est, & opus est illi adjutorium.

17 Et de substantia sua, & de filiis suis, & de nuptiis votum faciens inquiri: non erubescit loqui cum illo, qui sine anima est:

18 Et pro sanitate quidem infirmum deprecatur, & pro vita rogat mortuum, & in adjutorium inutilem invocat:

19 Et pro itinere petit ab eo, qui ambulare non potest: & de acquirendo, & de operando, & de omnium rerum eventu petit ab eo, qui in omnibus est inutilis.

CAPUT XIV.

Utilis inventio navis; qua etiam tempore diluvii semen humanum servatum est: idolum autem mat. III.

E e le

ledictum est cum suo fabricatore: & quod fuerit idolorum, idololatriæque exordium ac progressus, item quæ mala ex idololatria procedant.

1 Iterum alius navigare cogitans, & per feros fluctus iter facere incipiens, ligno portante se, fragilius lignum invocat.

2 Illud enim cupiditas acquirendi excogitavit, & artifex sapientia fabricavit sua.

3 Tua autem, Pater, providentia gubernat: quoniam dedisti & in mari viam, & inter fluctus semitam firmissimam.

4 Ostendens quoniam potens es ex omnibus salvare, etiam si sine arte aliquis adeat mare.

5 Sed ut non essent vacua sapientiæ tuæ opera: propter hoc etiam & exiguo ligno credunt homines animas suas, & transeuntes mare per ratem liberati sunt:

6 * Sed & ab initio cum perirent superbi gigantes, spes orbis terrarum ad ratem confugiens remisit sæculo semen nativitatibus, quæ manu tua erat gubernata.

7 Benedictum est enim lignum, per quod fit iustitia.

8 * Per manus autem quod fit idolum, maledictum est & ipsum, & qui fecit illud: quia ille quidem operatus est; illud autem cum esset fragile, deus cognominatus est.

9 Similiter autem odio sunt Deo, impius & impietas ejus.

10 Etenim quod factum est, cum illo, qui fecit, tormenta patietur.

11 Propter hoc & in idolis nationum non erit respectus: quoniam creaturæ Dei in odium factæ sunt, & in tentationem animabus hominum, & in muscipulam pedibus insipientium.

12 Initium enim fornicationis est exquisitio idolorum: & adinventio illorum corruptio vitæ est.

13 Neque enim erant ab initio, neque erunt in perpetuum,

14 Supervacuitas enim hominum hæc advenit in orbem terrarum: & ideo brevis illorum finis est inventus.

15 Acer-

15 Acerbo enim luctu dolens pater, cito sibi rapti filii fecit imaginem: & illum, qui tunc quasi homo mortuus fuerat, nunc tanquam deum colere cepit, & constituit inter servos suos sacra & sacrificia.

16 Deinde interveniente tempore, convalescente iniqua consuetudine, hic error tanquam lex custoditus est, & tyrannorum imperio colebantur figmenta.

17 Et hos, quos in palam homines honorare non poterant, propter hoc quod longe essent, e longinquo figura eorum allata, evidentem imaginem regis, quem honorare volebant, fecerunt: ut illum, qui aberat, tanquam præsentem colerent sua sollicitudine.

18 Provexit autem ad horum culturam & hos, qui ignorabant, artificis eximia diligentia.

19 Ille enim volens placere illi, qui se assumpsit, elaboravit arte sua, ut similitudinem in melius figuraret.

20 Multitudo autem hominum abducta per speciem operis, eum, qui ante tempus tanquam homo honoratus fuerat, nunc deum æstimaverunt.

21 Et hæc fuit vitæ humanæ deceptio: quoniam aut affectui, aut regibus deservientes homines, incommunicabile nomen lapidibus & lignis imposuerunt.

22 Et non suffecerat errasse eos circa Dei scientiam, sed & in magno viventes inscientiæ bello, tot & tam magna mala pacem appellant.

23 * Aut enim filios suos sacrificantes, aut obscura sacrificia facientes, aut insanitæ plenas vigiliis habentes.

24 Neque vitam, neque nuptias mundas jam custodiunt, sed alius alium per invidiam occidit, aut adulterans contristat:

25 Et omnia commissa sunt, sanguis, homicidium, furtum & fictio, corruptio & infidelitas turbatio & perjurium, tumultus bonorum,

26 Dei immemoratio, animarum inquinatio, nativitatibus immutatio, nuptiarum inconstantia, inordinatio mœchiæ & impudicitæ.

Ec 2

27 In-

* Exod.
14. 22.* Gen.
6 4. 23
7. 7.* Psal.
133. 4.
Baruch.
5. 3.* Deut.
18. 10.
Jerem.
7. 6.

27 Infandorum enim idolorum cultura, omnis mali causa est, & initium & finis.

28 Aut enim dum lætantur, insanunt: aut certe vaticinantur falsa, aut vivunt injuste, aut pejerant cito.

29 Dum enim confidunt in idolis, quæ sine anima sunt, male jurantes nocere se non sperant.

30 Utraque ergo illis evenient digne, quoniam male senserunt de Deo, attendentes idolis, & juraverunt injuste in dolo, contemnentes justitiam.

31 Non enim juratorum virtus, sed peccantium pena perambulat semper injustorum prævaricationem.

CAPUT XV.

Vox fidelium suavitatem & misericordiam Dei commendantium, cujus gratia ab idololatria sunt servati: mire quoque subsannat idolorum artifices ac cultores.

TU autem Deus noster, suavis & verus es, patiens, & in misericordia disponens omnia.

2 Etenim si peccaverimus, tui sumus, scientes magnitudinem tuam: & si non peccaverimus, scimus quoniam apud te sumus computati.

3 Nosse enim te, consummata justitia est: & scire justitiam, & virtutem tuam, radix est immortalitatis.

4 Non enim in errorem induxit nos hominum malæ artis excogitatio, nec umbra picturæ labor sine fructu, effigies sculptæ per varios colores,

5 Cujus aspectus insensato dat concupiscentiam, & diligit mortuæ imaginis effigiem sine anima.

6 Malorum amatores digni sunt, qui spem habeant in talibus, & qui faciunt illos, & qui diligunt, & qui colunt.

* Rom.
9. 21.

7 * Sed & figulus mollem terram premens, laboriose fingit ad usus nostros unumquodque vas, & de eodem luto fingit quæ munda sunt in usum vasa, & similiter quæ his sunt contraria: horum autem vasorum quis sit usus, judex est figulus.

8 Et cum labore vano deum fingit de eodem luto, ille qui paulo ante de terra factus fuerat,
&

& post pusillum reducit se unde acceptus est, repetitus animæ debitum, quam habebat.

9 Sed cura est illi, non quia laboraturus est, nec quoniam brevis illi vita est, sed concertatur aurificibus & argentariis: sed & ærarios imitatur, & gloriam præfert, quoniam res supervacuas fingit.

10 Cinis est enim cor ejus, & terra supervacua spes illius, & luto vilior vita ejus:

11 Quoniam ignoravit qui se finxit, & qui inspiravit illi animam, quæ operatur, & qui insufflavit ei spiritum vitalem.

12 Sed & æstimaverunt Iusum esse vitam nostram, & conversationem vitæ compositam ad lucrum, & oportere undecumque etiam ex malo acquirere.

13 Hic enim scit se super omnes delinquere, qui ex terræ materia fragilia vasa, & sculpsitilia fingit.

14 Omnes enim insipientes, & infelices supra modum animæ superbi, sunt inimici populi tui, & imperantes illi:

15 Quoniam omnia idola nationum deos æstimaverunt, * quibus neque oculorum usus est ad videndum, neque nares ad percipiendum spiritum, neque aures ad audiendum, neque digiti manuum ad tractandum, sed & pedes eorum pigri ad ambulandum.

* Esai.
44. 20.
134. 16.

16 Homo enim fecit illos: & qui spiritum mutatus est, is finxit illos. Nemo enim sibi similem homo poterit Deum fingere.

17 Cum enim sit mortalis, mortuum fingit manibus iniquis. Melior enim est ipse his quos colit, quia ipse quidem vixit, cum esset mortalis, illi autem nunquam.

18 Sed & animalia miserima colunt: insensata enim comparata his, illis sunt deteriora.

19 Sed nec aspectu aliquis ex his animalibus bona potest conspiciere. Effugerunt autem Dei laudem, & benedictionem ejus.

CAPUT XVI.

Aegyptiis ob idololatriam digna passis, Hebraei escam a Deo acceperunt: castigati tamen aliquantum morsu serpentum, erecto serpente aeneo sanati sunt a Deo: impii vero morte consumpti per locustas, muscas, ignemque grandini mirum: cum illi accepto manna, satiati sint & confortati.

* Num.
11. 31.

1 Propter hæc, & per his similia passi sunt di-
gne tormenta, & per multitudinem bestia-
rum exterminati sunt.

2 Pro quibus tormentis bene disposuisti popu-
lum tuum, * quibus dedisti concupiscentiam
delectamenti sui novum saporem, escam parans
eis ortyometram:

3 Ut illi quidem concupiscentes escam prop-
ter ea, quæ illis ostensa & missa sunt, etiam
a necessaria concupiscentia averterentur. Hi
autem in brevi inopes facti, novam gustaverunt
escam.

4 Oportebat enim illis sine excusatione quidem
supervenire interitum exercentibus tyrannidem:
his autem tantum ostendere, quemadmodum ini-
mici eorum exterminabantur.

* Num.
21. 6.

5 * Etenim cum illis supervenit sæva bestiarum
ira, morsibus perverforum colubrorum extermi-
nabantur.

6 Sed non in perpetuum ira tua permansit, sed
ad correptionem in brevi turbati sunt, signum
habentes salutis ad commemorationem mandati
legis tuæ.

7 Qui enim conversus est, non per hoc, quod
videbat, sanabatur, sed per te omnium salva-
torem:

8 In hoc autem ostendisti inimicis nostris, quia
tu es, qui liberas ab omni malo.

Exod.
10. 24. 4.
Apo. 9.
7.

9 * Illos enim locustarum, & muscarum oc-
ciderunt morsus, & non est inventa sanitas ani-
mæ illorum: quia digni erant ab hujuscemodi
exterminari.

10 Filios autem tuos, nec draconum venenato-
rum vicerunt dentes: misericordia enim tua adve-
niens sanabat illos.

11 In

11 In memoria enim sermonum tuorum exa-
minabantur & velociter salvabantur, ne in al-
tam incidentes oblivionem, non possent tuo uti
adjutorio.

12 Etenim neque herba, neque malagma fa-
navit eos, sed tuus, Domine, sermo, qui fa-
nat omnia.

13 * Tu es enim, Domine, qui vitæ & mor-
tis habes potestatem, & deducis ad portas mor-
tis, & reducis.

* Deut.
32. 39. 1.
Reg. 2. 6.
Tob. 13. 2.

14 Homo autem occidit quidem per malitiam,
& cum exierit spiritus, non revertetur, nec revo-
cabit animam, quæ recepta est:

15 Sed tuam manum effugere impossibile est.

16 * Negantes enim te nosse impii, per forti-
tudinem brachii tui flagellati sunt: novis aquis,
& grandinibus, & pluvii persecutionem passi, &
per ignem consumpti.

* Exod.
9. 23.

17 Quod enim mirabile erat, in aqua, quæ
omnia extinguit, plus ignis valebat: vindex est
enim orbis iustorum.

18 Quodam enim tempore, mansuetabatur
ignis, ne comburerentur, quæ ad impios missa
erant animalia: sed ut ipsi videntes scirent, quo-
niam Dei iudicio patiuntur persecutionem.

19 Et quodam tempore in aqua supra virtutem
ignis, exardescerebatur undique, ut iniquæ terræ na-
tionem exterminaret.

20 * Pro quibus angelorum esca nutritivissi-
mum tuum, & paratum panem de celo
præstitisti illis sine labore, omne delectamen-
tum in se habentem, & omnis saporis suavita-
tatem.

* Exod.
16. 14.
Num. 11. 7.
Psalm. 77.
25. Joann.
6. 31.

21 Substantia enim tua dulcedinem tuam, quam
in filios habes, ostendebat: & deserviens uniu-
cujusque voluntati, ad quod quisque volebat,
convertebatur.

22 * Nix autem & glacies sustinebant vim ignis,
& non tabescebat: ut scirent quoniam fructus
inimicorum exterminabit ignis ardens in grandine
& pluvia coruscans.

* Exod.
9. 24.

23 Hic autem iterum ut nutrentur iusti, etiam
suæ virtutis oblitus est.

E e 4

24 Crea-

24 Creatura enim tibi Factori deserviens, exarscit in tormentum adversus injustos: & lenior fit ad benediciendum pro his, qui in te confidunt.

25 Propter hoc & tunc in omnia transfigurata omnium nutriti gratiæ tuæ deserviebat, ad voluntatem eorum, qui a te desiderabant:

26 Ut scirent filii tui, quos dilexisti Domine, * quoniam non natiuitatis fructus pascunt homines, sed sermo tuus hos, qui in te crediderint, conservat.

27 Quod enim ab igne non poterat exterminari, statim ab exiguo radio solis calefactum tabescebat:

28 Ut notum omnibus esset, quoniam oportet prevenire solem ad benedictionem tuam, & ad ortum lucis te adorare.

29 Ingrati enim spes tanquam hybernalis glacies tabesceat, & disperiet tanquam aqua supervacua.

CAPUT XVII.

Aegyptii triduanas passi sunt invincibiles tenebras, cum incredibili timore & horrore, reliqua orbis parte illustrata lumine.

1 Magna sunt enim iudicia tua Domine, & inenarrabilia verba tua: propter hoc indisciplinatæ animæ erraverunt.

2 * Dum enim persuasum habent iniqui posse dominari nationi sanctæ: vinculis tenebrarum & longæ noctis compediti, inclusi sub tectis, fugitivi perpetuæ providentiæ jacuerunt.

3 Et dum putant se latere in obscuris peccatis, tenebroso oblivionis velamento dispersi sunt, paventes horrende, & cum admiratione nimia perturbati.

4 Neque enim quæ continebat illos spelunca, sine timore custodiebat: quoniam sonitus descendens perturbabat illos, & personæ tristes illis apparentes pavorem illis præstabant.

5 Et ignis quidem nulla vis poterat illis lumen præbere, nec syderum limpida flammæ illuminare poterant illam noctem horrendam.

6 Apparebat autem illis subitaneus ignis, timore plenus: & timore percussus illius, quæ non videbatur, faciei, æstimabant deteriora esse, quæ videbantur:

7 * Et magicæ artis appositi erant derisus, & sapientiæ gloriæ correptio cum contumelia.

8 Illi enim qui promittebant timores & perturbationes expellere se ab anima languente, hi cum derisu pleni timore languebant.

9 Nam etiam nihil illos ex monstris perturbabat, transitu animalium & serpentium sibilatione commoti, tremebundi peribant: & aerem, quem nulla ratione quis effugere posset, negantes se videre.

10 Cum sit enim timida nequitia, dat testimonium condemnationis: semper enim præsumit sæva, perturbata conscientia.

11 Nihil enim est timor nisi proditio cogitationis auxiliörum.

12 Et dum ab intus minor est expectatio, majorem computat inscientiam ejus causæ, de qua tormentum præstat.

13 Illi autem qui impotentem vere noctem, & ab infimis, & ab altissimis inferis supervenientem, eundem somnum dormientes,

14 Aliquando monstrorum exagitabantur timore, aliquando animæ deficiebant traductione: subitaneus enim illis & insperatus timor supervenerat.

15 Deinde si quisquam ex illis decidisset, custodiebatur in carcere sine ferro reclusus.

16 Si enim rusticus quis erat, aut pastor, aut agri laborum operarius præoccupatus esset, ineffabilem sustinebat necessitatem.

17 Una enim catena tenebrarum omnes erant colligati. Sive spiritus sibilans, aut inter spinos arborum ramos avium sonus suavis, aut vis aquæ decurrentis nimium,

18 Aut sonus validus præcipitarum petrarum, aut ludentium animalium cursus invisus, aut mugientium valida bestiarum vox, aut resonans de altissimis montibus Echo: deficientes faciebant illos præ timore.

19 Omnis enim orbis terrarum limpido illuminabatur lumine, & non impeditis operibus continebatur.

20 Solis autem illis superposita erat gravis nox, imago tenebrarum, quæ superventura illis erat. Ipsi ergo sibi erant graviore tenebris.

CAPUT XVIII.

Hebrai luce gaudent, & ducatum columnæ ignis accipiunt; occiduntur omnia Ægypti primogenita ab angelo: Hebrai in seditione Core iram Dei provocant; sed in medio incendiū liberantur, offerente Aaron incensum, & pro multitudine deprecante.

Exod.
10. 23.
1
Sanctis autem tuis maxima erat lux, & horum quidem vocem audiebant, sed figuram non videbant. Et quia non & ipsi eadem passi erant, magnificabant te:

2 Et qui ante læsi erant, quia non lædebantur, gratias agebant: & ut esset differentia, donum petebant.

Exod.
14. 24.
Psal. 77.
14. & 101.
37.
3
Propter quod ignis ardentem columnam ducem habuerunt ignotæ viæ, & solem sine læsura boni hospitii præstitisti.

4 Digni quidem illi carere luce, & pati carcerem tenebrarum, qui inclusos custodiebant filios tuos, per quos incipiebat incorruptum legis lumen sæculo dari.

Exod.
1. 10.
5
Cum cogitarent iustorum occidere infantes: & uno exposito filio, & liberato, in translationem illorum, multitudinem filiorum abstulisti, & pariter illos perdidisti in aqua valida.

Exod.
14. 27.
6
Illa enim nox ante cognita est a patribus nostris, ut vere scientes quibus juramentis crediderunt, animæ quietiores essent.

7 Suscepta est autem a populo tuo sanitas quidem iustorum, iniustorum autem exterminatio.

8 Sicut enim læsisti adversarios: sic & nos provocans magnificasti.

9 Absconse enim sacrificabant iusti pueri bonorum, & iustitiæ legem in concordia disposuerunt: similiter & bona & mala recepturos iustos, patrum jam decantantes laudes.

10 Re-

10 Resonabat autem inconveniens inimicorum vox, & flebilis audiebatur planctus ploratorum infantium.

11 * Simili autem pœna servus cum Domino afflictus est, & popularis hominibus familia passus.

Exod.
12. 29.

12 Similiter ergo omnes, uno nomine mortis, mortuos habebant innumerabiles. Nec enim ad sepeliendum vivi sufficiebant: quoniam uno momento, quæ erat præclarior natio illorum, exterminata est.

13 De omnibus enim non credentes propter veneficia, tunc vero primum cum fuit exterminium primogenitorum, sponponderunt populum Dei esse.

14 Cum enim quietum silentium contineret omnia, & nox in suo cursu medium iter haberet,

15 Omnipotens sermo tuus exiliens de cœlo a regalibus sedibus, durus debellator in mediam extremi terram profilitur.

16 Gladius acutus insinulatum imperium tuum portans, & stans replevit omnia morte, & usque ad cœlum attingebat stans in terra.

17 Tunc continuo visus somniorum malorum turbaverunt illos, & timores supervenerunt insperati.

18 Et alius alibi projectus semivivus, propter quam moriebatur, causam demonstrabat mortis.

19 Visiones enim, quæ illos turbaverunt, hæc præmonebant, ne inficii, quare mala patiebantur, perirent.

20 Tetigit autem tunc & iustos tentatio mortis, & commotio in eremo facta est multitudinis: sed non diu permansit ira tua.

21 * Properans enim homo sine querela deprecari pro populis, proferens servitutis suæ scutum, orationem & per incensum deprecationem allegans, restitit iræ, & finem imposuit necessitati, ostendens quoniam tuus est famulus.

Nam.
16. 46.

22 Vicit autem turbas, non in virtute corporis, nec armaturæ potentia, sed verbo illum, qui se vexabat, subiecit, juramenta parentum, & testamentum commemorans.

23 Cum enim jam acervatim cecidissent super-

al-

alterutrum mortui, interlitit, & amputavit im-
petum, & divisit illam, quæ ad vivos ducebat
viam.

* Exod.
28. 6.

24 * In veste enim poderis, quam habebat,
totus erat orbis terrarum: & parentum magna-
lia in quatuor ordinibus lapidum erant sculpta,
& magnificentia tua in diademate capitis illius
sculpta erat.

25 His autem cessit qui exterminabat, & hæc
extimuit. Erat enim sola tentatio iræ sufficiens.

CAPUT XIX.

*Hebræos persequentes Ægypti, mari absorpti
sunt, muscis & ranis antea vexati: Hebræis vero
concupitas carnes accipientibus, impij inhospitales
percutiuntur cæcitate: elementa Deo serviunt in
afflictione malorum, & obsequio bonorum.*

1 Impiis autem usque in novissimum sine mise-
ricordia ira supervenit. Præsciebat enim &
futura illorum:

2 Quoniam cum ipsi permisissent ut se educe-
rent, & cum magna sollicitudine præmississent il-
los, consequebantur illos pœnitentia acti.

* Exod.
14. 5.

3 * Adhuc enim inter manus habentes luctum,
& deplorantes ad monumenta mortuorum, aliam
sibi assumpserunt cogitationem insipientiæ: & quos
rogantes proiecerant, hos tanquam fugitivos per-
sequebantur.

4 Ducebat enim illos ad hunc finem digna ne-
cessitas: & horum, quæ acciderant, commemo-
rationem amittebant, ut quæ deerant tormentis,
repleret punitio:

5 Et populus quidem tuus mirabiliter transi-
ret, illi autem novam mortem invenirent.

6 Omnis enim creatura ad suum genus ab ini-
tio refigurabatur, deserviens tuis præceptis, ut
pueri tui custodirentur illæsi.

7 Nam nubes castra eorum obumbrabat, &
ex aqua, quæ ante erat, terra arida apparuit,
& in mari rubro via sine impedimento, & cam-
pus germinans de profundo nimio:

8 Per quem omnis natio transivit, quæ tege-
batur tua manu, videntes tua mirabilia, & mon-
stra.

9 Tan-

9 Tanquam enim equi depaverunt escam, &
tanquam agni exultaverunt, magnificantes te,
Domine, qui liberaisti illos.

10 Memores enim erant adhuc eorum, quæ in
incolatu illorum facta fuerant, quemadmodum
pro natione animalium eduxit terra muscas, &
pro piscibus eructavit fluvius multitudinem ran-
narum.

11 * Novissime autem viderunt novam crea-
turam avium, cum adducti concupiscentia postu-
laverunt escas epulationis.

12 In allocutione enim desiderii, ascendit il-
lis de mari ortyometra: & vexationes peccato-
ribus supervenerunt, non sine illis, quæ ante
facta erant, argumentis per vim fulminum: iuste
enim patiebantur secundum suas nequitias.

13 Etenim detestabiliorem inhospitalitatem in-
stituerunt: alii quidem ignotos non recipiebant
advenas, alii autem bonos hospites in servi-
tutem redigebant.

14 Et non solum hæc, sed & alius quidam
respectus illorum erat: quoniam inviti recipie-
bant extraneos.

15 Qui autem cum lætitia receperunt hos, qui
eisdem usi erant justitiis, sævissimis afflixerunt
doloribus.

16 Percussi sunt autem cæcitate: sicut * illi.
in foribus iusti, cum subitaneis cooperiti essent
tenebris, unusquisque transitum ostii sui quæ-
rebat.

17 In se enim elementa dum convertuntur, sicut
in organo qualitatis sonus immutatur, & omnia
suum sonum custodiunt: unde æstimari ex ipso
visu cerro potest.

18 Agrestia enim in aquatica vertebantur:
& quæcumque erant natantia, in terram transi-
bant.

19 Ignis in aqua valebat supra suam virtutem,
& aqua extinguentis naturæ obliviscebatur.

20 Flammæ e contrario, corruptibilem anima-
lium non vexaverunt carnes coambulantium,
nec dissolvebant illam, quæ facile dissolvebatur
sicut glacies, bonam escam.

21 In

21 In omnibus enim magnificasti populum tuum Domine, & honorasti, & non despexisti in omni tempore, & in omni loco assistens eis.

I N
ECCLESIASTICUM
JESU FILII SIRACH
PROLOGUS.

MULTORUM nobis, & magnorum, per legem, & prophetas, aliosque qui secuti sunt illos, sapientia demonstrata est: in quibus oportet laudare Israel doctrinæ & sapientiæ causa, quia non solum ipsos loquentes necesse est esse peritos, sed etiam extraneos posse & dicentes & scribentes doctissimos fieri. Avus meus Jesus, postquam se amplius dedit ad diligentiam lectionis legis, & prophetarum, & aliorum librorum, qui nobis a parentibus nostris traditi sunt, voluit & ipse scribere aliquid horum, quæ ad doctrinam & sapientiam pertinent: ut desiderantes discere, & illorum periti facti, magis magisque attendant animo, & confirmentur ad legitimam vitam. Hortor itaque venire vos cum benevolentia, & attentiori studio lectionem facere, & veniam habere in illis, in quibus videmur sequentes imaginem sapientiæ, deficere in verborum compositione. Nam deficient verba Hebraica, quando fuerint translata ad alteram linguam. Non autem solum hæc, sed & ipsa lex, & prophætæ, cæteraque aliorum librorum, non parvam habent differentiam, quando inter se dicuntur. Nam in octavo & trigésimo anno temporibus Ptolomæi Evergetis regis, postquam perveni in Ægyptum, & cum multum temporis ibi fuissim, inveni ibi libros relictos, non parvæ, neque contemnendæ doctrinæ. Itaque bonum &

ne-

necessarium putavi & ipse aliquam addere diligentiam & laborem interpretandi librum istum: & multa vigilia attuli doctrinam in spatio temporis, ad illa, quæ ad finem ducunt, librum istum dare, & illis qui volunt animum intendere, & discere quemadmodum oporteat instituire mores qui secundum legem Domini proposuerint vitam agere.

ECCLESIASTICUS.

CAPUT PRIMUM.

Sapientia incomprehensibilis & in creaturis relucens, ab æterno originem a solo Deo omnipotente trahit, quam dat diligentibus ac timentibus ipsum: nam timor Domini, qui hic multipliciter commendatur, non solum sapientiam, sed & reliquas secum affert virtutes: simplici autem corde ad Deum accedendum est.

- 1 **O**MNIS sapientia a Domino Deo est, & cum illo fuit semper, & est ante ævum. 3. Per.
3. 2. 3
4. 2. 1
- 2 Arenam maris, & pluvie guttas, & dies sæculi quis dinumeravit? Altitudinem cæli & latitudinem terræ, & profundum abyssi quis dimensus est?
- 3 Sapientiam Dei præcedentem omnia quis investigavit?
- 4 Prior omnium creata est sapientia, & intellectus prudentiæ ab ævo.
- 5 Fons sapientiæ verbum Dei in excelsis, & ingressus illius mandata æterna.
- 6 Radix sapientiæ cui revelata est, & astutias illius quis agnovit?
- 7 Disciplina sapientiæ cui revelata est, & manifesta? & multiplicationem ingressus illius quis intellexit?
- 8 Unus est altissimus Creator omnipotens, & Rex potens, & metuendus nimis, sedens super thronum illius, & dominans Deus.

9 Ipse

21 In omnibus enim magnificasti populum tuum Domine, & honorasti, & non despexisti in omni tempore, & in omni loco assistens eis.

I N
ECCLESIASTICUM
JESU FILII SIRACH
PROLOGUS.

MULTORUM nobis, & magnorum, per legem, & prophetas, aliosque qui secuti sunt illos, sapientia demonstrata est: in quibus oportet laudare Israel doctrinæ & sapientiæ causa, quia non solum ipsos loquentes necesse est esse peritos, sed etiam extraneos posse & dicentes & scribentes doctissimos fieri. Avus meus Jesus, postquam se amplius dedit ad diligentiam lectionis legis, & prophetarum, & aliorum librorum, qui nobis a parentibus nostris traditi sunt, voluit & ipse scribere aliquid horum, quæ ad doctrinam & sapientiam pertinent: ut desiderantes discere, & illorum periti facti, magis magisque attendant animo, & confirmentur ad legitimam vitam. Hortor itaque venire vos cum benevolentia, & attentiori studio lectionem facere, & veniam habere in illis, in quibus videmur sequentes imaginem sapientiæ, deficere in verborum compositione. Nam deficient verba Hebraica, quando fuerint translata ad alteram linguam. Non autem solum hæc, sed & ipsa lex, & prophætæ, cæteraque aliorum librorum, non parvam habent differentiam, quando inter se dicuntur. Nam in octavo & trigésimo anno temporibus Ptolomæi Evergetis regis, postquam perveni in Ægyptum, & cum multum temporis ibi fuisset, inveni ibi libros relictos, non parvæ, neque contemnendæ doctrinæ. Itaque bonum & ne-

necessarium putavi & ipse aliquam addere diligentiam & laborem interpretandi librum istum: & multa vigilia attuli doctrinam in spatio temporis, ad illa, quæ ad finem ducunt, librum istum dare, & illis qui volunt animum intendere, & discere quemadmodum oporteat instituire mores qui secundum legem Domini proposuerint vitam agere.

ECCLESIASTICUS.

CAPUT PRIMUM.

Sapientia incomprehensibilis & in creaturis relucens, ab æterno originem a solo Deo omnipotente trahit, quam dat diligentibus ac timentibus ipsum: nam timor Domini, qui hic multipliciter commendatur, non solum sapientiam, sed & reliquas secum affert virtutes: simplici autem corde ad Deum accedendum est.

1 **O**MNIS sapientia a Domino Deo est, & cum illo fuit semper, & est ante ævum.

2 Arenam maris, & pluvie guttas, & dies sæculi quis dinumeravit? Altitudinem cæli & latitudinem terræ, & profundum abyssi quis dimensus est?

3 Sapientiam Dei præcedentem omnia quis investigavit?

4 Prior omnium creata est sapientia, & intellectus prudentiæ ab ævo.

5 Fons sapientiæ verbum Dei in excelsis, & ingressus illius mandata æterna.

6 Radix sapientiæ cui revelata est, & astutias illius quis agnovit?

7 Disciplina sapientiæ cui revelata est, & manifestata? & multiplicationem ingressus illius quis intellexit?

8 Unus est altissimus Creator omnipotens, & Rex potens, & metuendus nimis, sedens super thronum illius, & dominans Deus.

9 Ipse

9 Ipse creavit illam in Spiritu sancto, & vidit, & dinumeravit, & mensus est.

10 Et effudit illam super omnia opera sua, & super omnem carnem secundum datum suum, & præbuit illam diligentibus se.

11 Timor Domini gloria, & gloriatio, & lætitia, & corona exultationis.

12 Timor Domini delectabit cor, & dabit lætitiā, & gaudium, & longitudinem dierum.

13 Timenti Dominum bene erit in extremis, & in die defunctionis suæ benedicetur.

14 Dilectio Dei honorabilis sapientia.

15 Quibus autem apparuerit in visu, diligunt eam in visione, & in agnitione magnalium suorum.

16 In initium sapientiæ timor Domini, & cum fidelibus in vulva concreatus est, cum electis feminis graditur, & cum iustis & fidelibus agnoscitur.

17 Timor Domini, scientiæ religiositas:

18 Religiositas custodiet & iustificabit cor, iucunditatem atque gaudium dabit.

19 Timenti Dominum bene erit, & in diebus consummationis illius benedicetur.

20 Plenitudo sapientiæ est timere Deum, & plenitudo a fructibus illius.

21 Omnem domum illius implebit a generationibus, & receptacula a thesauris illius.

22 Corona sapientiæ, timor Domini, replens pacem, & salutis fructum:

23 Et vidit, & dinumeravit eam: utraque autem sunt dona Dei.

24 Scientiam, & intellectum prudentiæ sapientia compartietur: & gloriam tenentium se, exaltat.

25 Radix sapientiæ est timere Dominum: & rami illius longævi.

26 In thesauris sapientiæ intellectus, & scientiæ religiositas: execratio autem peccatoribus sapientia.

27 Timor Domini expellit peccatum:

28 Nam qui sine timore est, non poterit iustificari: iracundia enim animositatis illius subversio illius est.

29 Us-

29 Usque in tempus sustinebit patiens, & postea redditio iucunditatis.

30 Bonus sensus usque in tempus abscondet verba illius, & labia multorum enarrabunt sensum illius.

31 In thesauris sapientiæ significatio disciplinæ:

32 Execratio autem peccatori, cultura Dei.

33 Fili, concupiscens sapientiam, conserva iustitiam, & Deus præbebit illam tibi.

34 Sapientia enim & disciplina timor Domini: & quod beneplacitum est illi,

35 Fides, & mansuetudo, & adimplebit thesauros illius.

36 Ne sis incredibilis timori Domini: & ne accesseris ad illum duplici corde.

37 Ne fueris hypocrita in conspectu hominum, & non scandalizeris in labiis tuis.

38 Attende in illis, ne forte cadas, & adducas animæ tuæ inhonorationem,

39 Et revelet Deus absconsa tua, & in medio synagogæ elidat te:

40 Quoniam accessisti maligne ad Dominum, & cor tuum plenum est dolo & fallacia.

CAPUT II.

Deo serviturus stet in iustitia, Dei timore & patientia: timentes vero Deum credant, fidantque in illum, & maximos hinc fructus accipient: vix autem incredulis & impatientibus: effectus quoque divini timoris explicantur.

Fili, accedens ad servitutum Dei, sta in iustitia, & timore, & præpara animam tuam ad tentationem.

1 Deprime cor tuum, & sustine: inclina aurem tuam, & suscipe verba intellectus; & ne festines in tempore obductionis.

2 Sustine sustentationes Dei: conjugere Deo, & sustine, ut crescat in novissimo vita tua.

3 Omne, quod tibi applicitum fuerit, accipe: & in dolore sustine, & in humilitate tua patientiam habe:

4 Quoniam in igne probatur aurum & argentum, homines vero receptabiles in camino humiliationis.

Tom. III.

Ff

6 Cre-

* Pfabus:
310 10.
Prov.
1. 7. &
9-10.

Matth.
3. 1.
2. Tim.
3. 12.

* Sap.
3. 6.

6 Crede Deo, & recuperabit te: & dirige viam tuam, & spera in illum. Serva timorem illius, & in illo veterasce.

7 Metuentes Dominum sustinete misericordiam ejus: & non deflectatis ab illo, ne cadatis.

8 Qui timetis Dominum, credite illi: & non evacuabitur merces vestra.

9 Qui timetis Dominum, sperate in illum: & in oblationem veniet vobis misericordia.

10 Qui timetis Dominum, diligite illum: & illuminabuntur corda vestra.

11 Respiciite, filii, nationes hominum: & scitote, quia nullus speravit in Domino, & confusus est.

12 * Quis enim permansit in mandatis ejus, & derelictus est? aut quis invocavit eum, & desepxit illum?

13 Quoniam pius & misericors est Deus, & remittet in die tribulationis peccata: & protector est omnibus exquirentibus se in veritate.

14 Væ duplici corde, & labiis scelestis, & manibus malefacientibus, & peccatori * terram ingredienti duabus viis.

15 Væ dissolutis corde, qui non credunt Deo: & ideo non protegentur ab eo.

16 Væ his, qui perdidit sustinentiam, & qui dereliquerunt vias rectas, & diverterunt in vias pravas.

17 Et quid facient, cum inspicere cœperit Dominus?

18 Qui timent Dominum, non erunt incredibiles verbo illius: & * qui diligunt illum, conservabunt viam illius.

19 Qui timent Dominum, inquirent, quæ beneplacita sunt ei: & qui diligunt eum, replebuntur lege ipsius.

20 Qui timent Dominum, præparabunt corda sua, & in conspectu illius sanctificabunt animas suas.

21 Qui timent Dominum, custodiunt mandata illius, & patientiam habebunt usque ad inspectionem illius.

22 Dicentes: Si penitentiam non egerimus, in.

* T/alm.
30. 1.

* 3. Reg. 5
18. 21.

* Joan.
34. 23.

incidemus in manus Domini, & non in manus hominum.

23 Secundum enim magnitudinem ipsius, sic & misericordia illius cum ipso est.

CAPUT III.

Honor parentum multiplicem Dei meretur benedictionem, & inhonoratio maledictionem: modestia animi laudatur contra curiositatem, & cordurum, nequam & superbum vituperatur, laudato sapiente & eleemosynam tribuente.

1 Filii sapientiæ, ecclesia iustorum: & natio illorum, obedientia & dilectio.

2 Judicium patris audite filii, & sic facite, ut salvi sitis.

3 Deus enim honoravit patrem in filiis: & iudicium matris exquirens, firmavit in filios.

4 Qui diligit Deum, exorabit pro peccatis, & continebit se ab illis, & in oratione dierum exaudietur.

5 Et sicut qui thesaurizat, ita & qui honorificat matrem suam.

6 Qui honorat patrem suum, jucundabitur in filiis, & in die orationis suæ exaudietur.

7 Qui honorat patrem suum, vita vivet longiore: & qui obedit patri, refrigerabit matrem.

8 Qui timet Dominum honora parentes, & quasi dominis serviet his, qui se genuerunt.

9 * In opere & sermone, & omni patientia honora patrem tuum.

10 Ut superveniat tibi benedictio ab eo, & benedictio illius in novissimo maneat.

11 Benedictio patris firmat domos filiorum: maledictio autem matris eradicat fundamenta.

12 Ne gloriaris in contumelia patris tui: non enim est tibi gloria, ejus confusio.

13 Gloria enim hominis ex honore patris sui, & dedecus filii pater sine honore.

14 Filii suscipe senectam patris tui, & non contristes eum in vita illius:

15 Et si defecerit sensu, veniam da, & ne spernas eum in virtute tua: eleemosyna enim patris non erit in oblivione.

* Exod.
20. 12.

Deut.
5. 16.

Matth.
23. 4.

Marc.
7. 10.

Ephes.
6. 2.

* Gen.
27. 27. 28.
49. 2.

16 Nam pro peccato matris restituetur tibi bonum,

17 Et in iustitia ædificabitur tibi, & in die tribulationis commemorabitur tui: & sicut in sereno glacies solventur peccata tua.

18 Quam malæ famæ est, qui derelinquit patrem: & est maledictus a Deo, qui exasperat matrem.

19 Fili in mansuetudine opera tua perface, & super hominum gloriam diligeris.

• Phil.
2. 5.

20 * Quanto magnus es, humilia te in omnibus, & coram Deo inuenies gratiam:

21 Quoniam magna potentia Dei solius, & ab humilibus honoratur.

• Prov.
25. 27.

22 * Altiora te ne quæseris, & fortiora te ne scrutatus fueris: sed quæ præcepit tibi Deus, illa cogita semper, & in pluribus operibus ejus ne fueris curiosus.

23 Non est enim tibi necessarium ea, quæ abscondita sunt, videre oculis tuis.

24 In superuacuis rebus noli scrutari multipliciter, & in pluribus operibus ejus non eris curiosus.

25 Plurima enim super sensum hominum ostensa sunt tibi.

26 Multos quoque supplantavit suspicio illorum, & in vanitate derinuit sensus illorum.

27 Cor durum habebit male in novissimo: & qui amat periculum, in illo peribit.

28 Cor ingrediens duas vias, non habebit successus, & prauus corde in illis scandalizabitur.

29 Cor nequam gravabitur in doloribus, & peccator adjiciet ad peccandum.

30 Synagoga superborum non erit sanitas: frutex enim peccati radicabitur in illis, & non intelligetur.

31 Cor sapientis intelligitur in sapientia, & auris bona audiet eum omni concupiscentia sapientiam.

32 Sapiens cor, & intelligibile abstinebit se a peccatis, & in operibus justitiæ successus habebit.

• Dom.
4. 24.

33 * Ignem ardentem extinguit aqua, & elemosyna resistit peccatis:

34 Et Deus prospector est ejus, qui reddit gratiam: meminit ejus in posterum, & in tempore casus sui inueniet firmamentum.

CAPUT IV.

Ad opera misericordiae & sapientiam multipliciter hortatur, hujus ostendens utilitates: confusio bona & mala: non occultanda sapientia, nec veritati contradicendum: pro iustitia certandum: verbo tuo opus respondeat: sis humanus erga subditos, & non avarus.

1 **F**ili elemosynam pauperis ne defraudes, & *Tob. 4. 7.* oculos tuos ne transternas a paupere.

2 Animam esurientem ne despexeris: & non exasperes pauperem in inopia sua.

3 Cor inopis ne afflixeris, & non protrahas datum angustianti.

4 Rogationem contribulati ne abjicias: & non avertas faciem tuam ab egeno.

5 Ab inope ne avertas oculos tuos propter iram: & non relinquas quærentibus tibi retro maledicere:

6 Maledicentis enim tibi in amaritudine animæ, exaudietur deprecatio illius: exaudiet autem eum, qui fecit illum.

7 Congregationi pauperum affabilem te facito, & presbytero humilia animam tuam, & magnato humilia caput tuum.

8 Declina pauperi sine tristitia aurem tuam, & redde debitum tuum, & responde illi pacifica in mansuetudine.

9 Libera eum, qui injuriam patitur de manu superbi: & non acide feras in anima tua.

10 In judicando esto pupillis misericors ut pater, & pro viro matri illorum:

11 Et eris tu velut filius Altissimi obediens, & miserebitur tui magis quam mater.

12 Sapientia filiis suis vitam inspirat, & suscipit inquirentes se, & præbit in via justitiæ.

13 Et qui illam diligit, diligit vitam: & qui vigilaverint ad illam, complectentur placorem ejus.

14 Qui tenuerint illam, vitam hereditabunt: & quo introibit, benedicet Deus.

15 Qui seruiunt ei, obsequentes erunt sancto: & eos, qui diligunt illam, diligit Deus.

16 Qui audit illam, iudicabit Gentes: & qui intuetur illam, permanebit confidens.

17 Si crederitei, hereditabit illam, & erunt in confirmatione creaturæ illius.

18 Quoniam in tentatione ambulat cum eo, & in primis eligit eum.

19 Timorem & metum, & probationem inducet super illum: & cruciabit illum in tribulatione doctrinæ suæ, donec tentet eum in cogitationibus suis, & credat animæ illius.

20 Et firmabit illum, & iter adducet directum ad illum, & lætificabit illum,

21 Et denudabit absconsa sua illi, & thesaurizabit super illum scientiam & intellectum iustitiæ.

22 Si autem oberraverit, derelinquet eum, & tradet eum in manus inimici sui.

23 Fili conserva tempus, & devota a malo.

24 Pro anima tua ne confundaris dicere verum.

25 Est enim confusio adducens peccatum, & est confusio adducens gloriam & gratiam.

26 Ne accipias faciem adversus faciem tuam, nec adversus animam tuam mendacium.

27 Ne reverearis proximum tuum in casu suo:

28 Nec retineas verbum in tempore salutis. Non abscondas sapientiam tuam in decore suo.

29 In lingua enim sapientia dignoscitur: & sensus, & scientia, & doctrina in verbo sensati, & firmamentum in operibus iustitiæ.

30 Non contradicas verbo veritatis ullo modo, & de mendacio ineruditionis tuæ confundere.

31 Non confundaris confiteri peccata tua, & ne subicias te omni homini pro peccato.

32 Noli resistere contra faciem potentis, nec coneris contra iectum fluvii.

33 Pro iustitia agonizare pro anima tua, & usque ad mortem certa pro iustitia, & Deus expugnabit pro te inimicos tuos.

34 Noli citatus esse in lingua tua: & inutilis, & remissus in operibus tuis.

35 Nol-

35 Noli esse sicut leo in domo tua, evertens domesticos tuos, & opprimens subiectos tibi.

36 Non sit porrecta manus tua ad accipiendum, & ad dandum collecta.

CAPUT V.

Non permanendum in peccato ob confidentiam divitiarum, juventutis, fortitudinis, aut misericordiae Domini: ne sis vagus, sed firmus & mansuetus in via Domini: & cordatus in verbis: ne sis furro aut bilinguis.

1 Noli attendere ad possessiones iniquas, & ne dixeris: Est mihi sufficiens vita: nihil enim proderit in tempore vindictæ & obductionis.

2 Ne sequaris in fortitudine tua concupiscentiam cordis tui:

3 Et ne dixeris: Quomodo potui? aut quis me subjiciet propter facta mea? Deus enim vindicans vindicabit.

4 Ne dixeris: Peccavi, & quid mihi accidit triste? Altissimus enim est patiens redditor.

5 De propitiato peccato noli esse sine metu, neque adjicias peccatum super peccatum.

6 Et ne dicas: Misericordia Domini magna est, multitudinis peccatorum meorum miserebitur.

7 * Misericordia enim, & ira ab illo cito proximant, & in peccatores respicit ira illius.

* Prov. 10. 6.

8 Non tardes converti ad Dominum, & ne differas de die in diem.

9 Subito enim veniet ira illius, & in tempore vindictæ disperdet te.

10 * Noli anxius esse in divitiis iniustis: non enim proderunt tibi in die obductionis, & vindictæ.

* Prov. 11. 4. 28.

11 Non ventiles te in omnem ventum, & non eas in omnem viam. Sic enim omnis peccator probatur in duplici lingua.

12 Esto firmus in via Domini, & in veritate sensus tui & scientia, & prosequatur te verbum pacis & iustitiæ.

13 Esto mansuetus ad audiendum verbum, ut intelligas: & cum sapientia proferas responsum verum.

Ff 4

14 Si

14 Si est tibi intellectus, responde proximo; fin autem, sit manus tua super os tuum, ne capiaris in verbo indisciplinato, & confundaris.

15 Honor & gloria in sermone sensati, lingua vero imprudentis subversio est ipsius.

16 Non appelleris susurro, & lingua tua ne capiaris, & confundaris.

17 Super furem enim est confusio & pœnitentia, & denotatio pessima super bilinguem: susurratori autem odium, & inimicitia, & contumelia.

18 Justifica pusillum, & magnum similiter.

CAPUT VI.

Proximi dilectionem repellunt improprium, invidia, ac ferocitas: quam juvant dulcedo in verbis & pacifica conversatio, multiplices sunt amici, sed verus amicus non potest satis estimari: quantum diligenda & conservanda sit sapientia: quarendae est prudentium societas, & servanda Dei præcepta.

Noli fieri pro amico inimicus proximo: improprium enim & contumeliam malus hereditabit, & omnis peccator invidus & bilinguis.

2 * Non te extollas in cogitatione animæ tuæ velut taurus: ne forte elidatur virtus tua per stultitiam,

3 Et folia tua comedat, & fructus tuos perdat, & relinquaris velut lignum aridum in eremo.

4 Anima enim nequam disperdet, qui se habet, & in gaudium inimicis dat illum, & deducet in fortem impiorum.

5 Verbum dulce multiplicat amicos, & mitigat inimicos: & lingua eucharis in bono homine abundat.

6 Multi pacifici sint tibi, & consiliarius sit tibi unus de mille.

7 Si possides amicum, in tentatione posside eum, & ne facile credas ei.

8 Est enim amicus secundum tempus suum, & non permanebit in die tribulationis.

9 Et est amicus qui convertitur ad inimicitiam: & est amicus, qui odium & rixam, & convitia denudabit.

10 Est

10 Est autem amicus socius mensæ, & non permanebit in die necessitatis.

11 Amicus si permanserit fixus, erit tibi quasi coequalis, & in domesticis tuis fiducialiter aget:

12 Si humiliaverit se contra te, & a facie tua absconderit se, unanimum habebis amicitiam bonam.

13 Ab inimicis tuis separare, & ab amicis tuis attende.

14 Amicus fidelis, protectio fortis: qui autem invenit illum, invenit thesaurum.

15 Amico fideli nulla est comparatio, & non est digna ponderatio auri & argenti contra bonitatem fidei illius.

16 Amicus fidelis, medicamentum vitæ & immortalitatis: & qui metuunt Dominum, inventient illum.

17 Qui timet Deum, æque habebit amicitiam bonam: quoniam secundum illum erit amicus illius.

18 Fili, a juventute tua excipe doctrinam, & usque ad canos invenies sapientiam.

19 Quasi is qui arat, & seminat, accede ad eam, & sustine bonos fructus illius.

20 In opere enim ipsius exiguum laborabis, & cito edes de generationibus illius.

21 Quam aspera est nimium sapientia indoctis hominibus, & non permanebit in illa excors.

22 Quasi lapidis virtus probatio erit in illis, & non demorabuntur projicere illam.

23 Sapientia enim doctrinæ secundum nomen est ejus, & non est multis manifesta: quibus autem cognita est, permanet usque ad conspectum Dei.

24 Audi fili, & accipe consilium intellectus, & ne abicias consilium meum.

25 Injice pedem tuum in compedes illius, & in torques illius collum tuum:

26 Subjice humerum tuum, & porta illam, & ne acedieris vinculis ejus.

27 In omni animo tuo accede ad illam, & in omni virtute tua conserva vias ejus.

Ff 5

28 In-

28 Investiga illam, & manifestabitur tibi, & continens factus ne derelinquas eam:

29 In novissimis enim invenies requiem in ea, & convertetur tibi in oblectationem.

30 Et erunt tibi compedes ejus in protectionem fortitudinis, & bases virtutis, & torques illius in stolam gloriæ:

31 Decor enim vitæ est in illa, & vincula illius alligatura salutaris.

32 Stolam gloriæ indues eam, & coronam gratulationis superpones tibi.

33 Fili, si attenderis mihi, disces: & si accommodaveris animum tuum, sapiens eris.

34 Si inclinaveris aurem tuam, excipies doctrinam: & si dilexeris audire, sapiens eris.

35 * In multitudine presbyterorum prudentium sta, & sapientiæ illorum ex corde conjungere, ut omnem narrationem Dei possis audire, & proverbia laudis non effugiant a te.

36 Et si videris sensatum, evigila ad eum, & gradus ostiorum illius exterat pes tuus.

37 * Cogitatum tuum habe in præceptis Dei, & in mandatis illius maxime assiduus esto: & ipse dabit tibi cor, & concupiscentia sapientiæ dabitur tibi.

CAPUT VII.

Abstinendum a malis: vetantur ambitio, præsumptio, pusillanimitas, mendacium, verboritas coram presbyteris, & præsumptio in oblationibus: laus agriculturæ, bonæ mulieris & servi frugi: parentes filios erudiant, & filias eloquent: filii honorent parentes: Deus ac sacerdotes ipsius honorandi: ad opera misericordiæ hortatur & ad memoriam novissimorum.

1 Noli facere mala, & non te apprehendent.

2 Discede ab iniquo, & deficient mala abs te.

3 Fili, non semines mala in sulcis injustitiæ, & non metes ea in septuplum.

4 Noli quærere a domino ducatum, neque a rege cathedram honoris.

5 * Non te iustifices ante Deum, quoniam agnitor

nitor cordis ipse est: & penes regem noli velle videri sapiens.

6 Noli quærere fieri iudex, nisi valeas virtute irrumpere iniquitates: ne forte extimescas faciem potentis, & ponas scandalum in æquitate tua.

7 Non pecces in multitudinem civitatis, nec te immittas in populum,

8 * Neque alliges duplicia peccata: nec enim in uno eris immunis.

9 Noli esse pusillanimis in animo tuo:

10 Exorare, & facere elemosynam ne despicias.

11 Ne dicas: In multitudine munerum meorum respiciet Deus, & offerente me Deo altissimo, munera mea suscipiet.

12 Non irrideas hominem in amaritudine animæ: * est enim qui humiliat & exaltat, circumspeditor Deus.

13 Noli arare mendacium adversus fratrem tuum: neque in amicum similiter facias.

14 Noli velle mentiri omne mendacium: affiditas enim illius non est bona.

15 Noli verbosus esse in multitudine presbyterorum, & non iteres verbum in oratione tua.

16 Non oderis laboriosa opera, & rusticationem creatam ab Altissimo.

17 Non te reputes in multitudine indisciplinatorum.

18 Memento iræ, quoniam non tardabit.

19 Humilia valde spiritum tuum: quoniam vindicta carnis impij, ignis & vermis.

20 Noli prævaricari in amicum pecuniam differentem, neque fratrem charissimum auro spreveris.

21 Noli discedere a muliere sensata & bona, quam sortitus es in timore Domini: gratia enim verecundiæ illius super aurum.

22 * Non kedas servum in veritate operantem, neque mercenarium dantem animam suam.

23 Servus sensatus sit tibi dilectus quasi anima tua, non defraudes illum libertate. neque inopem derelinquas illum.

Psal.
142. 2.
Ecc. 7.
17.
Luc. 18.
11.

Infra
12. 7.

1. Reg.
2. 7.

R

1. Lev.
19. 13.

24 Pecora tibi sunt? attende illis: & si sunt utilia, perseverent apud te.

25 Filii tibi sunt? erudi illos, & curva illos a pueritia illorum.

26 Filiae tibi sunt? serva corpus illarum, & non offendas hilarem faciem tuam ad illas.

27 Trade filiam, & grande opus feceris, & homini sensato da illam.

28 Mulier si est tibi secundum animam tuam, non proicias illam: & odibili non credas te. In toto corde tuo,

29 * *Tob.* 4-3. Honora patrem tuum, & gemitus matris tuae ne obliviscaris:

30 Memento quoniam nisi per illos natus non fuisses; & retribue illis, quomodo & illi tibi.

31 In tota anima tua time Dominum, & sacerdotes illius sanctifica.

32 In omni virtute tua dilige eum, qui te fecit: & ministros ejus ne derelinquas.

33 * *Doct.* 12. 18. Honora Deum ex tota anima tua, & honorifica sacerdotes, & propurga te cum brachiis.

34 Da illis partem, * *Lev.* 5. 3. *Numb.* 18. 15. sicut mandatum est tibi, primitiarum & purgationis: & de negligentia tua purga te cum paucis.

35 Datum brachiorum tuorum & sacrificium sanctificationis offeres Domino, & initia sanctorum:

36 Et pauperi porrige manum tuam, ut perficiatur propitiatio, & benedictio tua.

37 Gratia dati in conspectu omnis viventis, & mortuo non prohibeas gratiam.

38 * *Eccl.* 12. 15. Non desis plorantibus in consolatione, & cum lugentibus ambula.

39 * *Matth.* 25. 36. Non te pigeat visitare infirmum: ex his enim in dilectione firmaberis.

40 In omnibus operibus tuis memorare novissima tua, & in aeternum non peccabis.

CAPUT VIII.

Non contendendum cum potente, locuplete, linguato, indocto: non despiciendus poenitens, nec senex: de mortuo inimico ne gaudeas: audiendi seniores, arguendi peccatores & contumeliosi: scenerari:

rari: spondere: contra judicem: cum audace: cum iracundo: cum fatuis: cum extraneo.

1 **N**on litiges cum homine potente, ne forte incidas in manus illius.

2 * *Matth.* 25. 25. Non contendas cum viro locuplete, ne forte contra te constituat litem tibi.

3 * *Injra* 21. 6. Multos enim perdidit aurum & argentum, & usque ad cor regum extendit & convertit.

4 Non litiges cum homine linguato, & non strues in ignem illius lingua.

5 Non communices homini indocto, ne male de progenie tua loquatur.

6 Ne despicias hominem avertentem se a peccato, * *2. Cor.* 2. 6. *Gal.* 6. 1. neque improperes ei. Memento quoniam omnes in correptione sumus. * *Lev.* 19. 32.

7 * Ne spernas hominem in sua senectute: etenim ex nobis senescunt.

8 Noli de mortuo inimico tuo gaudere: sciens quoniam omnes morimur, & in gaudium nolumus venire.

9 * *Sup.* 6. 35. Ne despicias narrationem presbyterorum sapientium, & in proverbis eorum conversare.

10 Ab ipsis enim disces sapientiam, & doctrinam intellectus, & servire magnatis sine querela.

11 Non te praetereat narratio seniorum: ipsi enim didicerunt a patribus suis:

12 Quoniam ab ipsis disces intellectum, & in tempore necessitatis dare responsum.

13 Non incendas carbones peccatorum arguens eos, & ne incendaris flamma ignis peccatorum illorum.

14 Ne contra faciem stes contumeliosi, ne fe-deat quasi insidiator ori tuo.

15 * *Injra* 29. 4. Noli scenerari homini fortiori te: quod si sceneraveris, quasi perditum habe.

16 Non spondeas super virtutem tuam: quod si sponderis, quasi restituens cogita.

17 Non judices contra judicem: quoniam secundum quod justum est judicat.

18 * *Gen.* 4. 8. Cum audace non eas in via, ne forte gravet mala sua in te: ipse enim secundum voluntatem suam vadit, & simul cum stultitia illius peries.

* Prov.
22. 24.

19 * Cum iracundo non facies rixam, & cum audace non eas in desertum: quoniam quasi nihil est ante illum sanguis, & ubi non est adiutorium, elidet te.

20 Cum fatuis consilium non habeas: non enim poterunt diligere nisi quæ eis placent.

21 Coram extraneo ne facias consilium: necis enim quid pariet.

22 Non omni homini cor tuum manifestes: ne forte inferat tibi gratiam fallam, & convicietur tibi.

CAPUT IX.

Quam sit prudenter cum mulieribus agendum, & quam sit societas & affectus earum viris periculosa: amicus antiquus servandus: peccatoris gloria non zelanda: absis ab homine potestatem occidendi habente: cum sapientibus tractandum, & Deus præ oculis habendus.

1 **N**on zeles mulierem sinus tui, ne ostendat super te malitiam doctrinæ nequam.

2 Non des mulieri potestatem animæ tuæ, ne ingrediatur in virginitatem tuam, & confundaris.

3 Ne respicias mulierem multivolam; ne forte incidas in laqueos illius.

4 Cum saltatrice ne assiduus sis: nec audias illam, ne forte pereas in efficacia illius.

* Gen.
6. 2.

5 * Virginitatem ne conspicias, ne forte scandalizeris in decore illius.

* Prov.
5. 2.

6 * Ne des fornicariis animam tuam in ullo; ne perdas te, & hereditatem tuam.

7 Noli circumspicere in vicis civitatis, nec oberraveris in plateis illius.

* Gen. 34.

8 * Averte faciam tuam a muliere compta, & ne circumspicias speciem alienam.

2. 2. Reg.
11. 4. 12.

13. 1.

Matth. 5.
26.

9 Propter speciem mulieris multi perierunt, & ex hoc concupiscentia quasi ignis exardescit.

10 Omnis mulier, quæ est fornicaria, quasi stercus in via conculcabitur.

11 Speciem mulieris alienæ multi admirati, reprobi facti sunt. Colloquium enim illius quasi ignis exardescit.

12 Cum

12 Cum aliena muliere ne sedeas omnino, nec accumbas cum ea super cubitum:

13 Et non alterceris cum illa in vino, ne forte declinet cor tuum in illam, & sanguine tuo labaris in perditionem.

14 Ne derelinquas amicum antiquum: novus enim non erit similis illi.

15 Vinum novum, amicus novus: veterascet, & cum suavitate bibes illud.

16 * Non zeles gloriam, & opes peccatoris: non enim scis quæ futura sit illius subversio. * *Judic. 6. 4. 2. Reg. 15. 10.*

17 Non placeat tibi injuria injustorum, sciens quoniam usque ad inferos non placebit impius.

18 Longe abesto ab homine potestatem habente occidendi, & non suspicaberis timorem mortis.

19 Et si accesseris ad illum, noli aliquid committere, ne forte auferat vitam tuam.

20 Communionem mortis scito: quoniam in medio laqueorum ingredieris, & super dolentium arma ambulabis.

21 Secundum virtutem tuam cave te a proximo tuo, & cum sapientibus & prudentibus tracta.

22 Viri justi sint tibi convivæ, & in timore Dei sit tibi gloriatio,

23 Et in sensu sit tibi cogitatus Dei, & omnis enarratio tua in præceptis Altissimi.

24 In manu artificum opera laudabuntur, & princeps populi in sapientia sermonis sui, in sensu vero seniorum verbum.

25 Terribilis est in civitate sua homo linguosus: & temerarius in verbo suo odibilis erit.

CAPUT X.

Sapiens judex, utilis: inspiens, perniciosus: reorem subditi imitantur: omnia in manu Dei: injuria obliviscendum: detestatio superbiæ, injustitiæ, contumeliæ, avaritiæ: homo brevis vitæ post mortem vermis: discessus a Deo, causa est superbiæ: gentes ob superbiam a Deo perditæ: laus timori Dei: non despicendus pauper justus: nec dives peccator honorandus: anima in mansuetudine servanda.

1 Ju-

1 **J**udex sapiens judicabit populum suum, & principatus sensati stabilis erit.

* Prov.
29. 12.

2 * Secundum iudicem populi, sic & ministri ejus: & qualis rector est civitatis, tales & inhabitantes in ea.

* 3. Reg.
32. 13.

3 * Rex insipiens perdet populum suum: & civitates inhabitabuntur per sensum potentium.

4 In manu Dei potestas terræ: & utilem rectorem suscitabit in tempus super illam.

5 In manu Dei prosperitas hominis, & super faciem scribæ imponet honorem suum.

* Lev.
29. 13.

6 Omnis injuriæ proximi ne memineris, * & nihil agas in operibus injuriæ.

7 Odibilis coram Deo est, & hominibus superbia: & execrabilis omnis iniquitas gentium.

* Dan
4. 14.

8 * Regnum a gente in gentem transfertur propter injustitias, & injurias, & contumelias, & diversos dolos.

9 Avaro autem nihil est scelestius. Quid superbit terra & cinis?

10 Nihil est iniquius, quam amare pecuniam. Hic enim & animam suam venalem habet: quoniam in vita sua projecit intima sua.

11 Omnis potentatus brevis vita. Languor prolixior gravat medicum.

12 Brevem languorem præcidit medicus: sic & rex hodie est & cras morietur.

13 Cum enim morietur homo, hæreditabit serpentes, & bestias, & vermes.

14 Initium superbiæ hominis, apostatare a Deo:

15 Quoniam ab eo, qui fecit illum, recessit cor ejus, quoniam initium omnis peccati est superbia: qui tenuerit illam, adimplebitur maledictis, & subvertet eum in finem.

16 Propterea exhonora vit Dominus conventus malorum, & destruxit eos usque in finem.

17 Sedes ducum superborum destruxit Deus, & federe fecit mites pro eis.

18 Radices gentium superbarum arefecit Deus, & plantavit humiles ex ipsis gentibus.

19 Terras gentium evertit Dominus, & perdidit eas usque ad fundamentum. 20 Are-

20 Arefecit ex ipsis, & disperdidit eos, & cessare fecit memoriam eorum a terra.

21 Memoriam superborum perdidit Deus, & reliquit memoriam humilium sensu.

22 Non est creata hominibus superbia: neque iracundia nationi mulierum.

23 Semen hominum honorabitur hoc, quod timet Deum: semen autem hoc exhonorabitur, quod præterit mandata Domini.

24 In medio fratrum rector illorum in honore: & qui timent Dominum, erunt in oculis illius.

25 Gloria divitum, honoratorum, & pauperum, timor Dei est:

26 Noli despiciere hominem justum pauperem, & noli magnificare virum peccatorem divitem.

27 Magnus, & judex, & potens est in honore: & non est major illo, qui timet Deum.

28 * Servo sensato liberi fervient: * & vir prudens & disciplinatus non murmurabit correptus, & inscius non honorabitur.

* Prov.
17. 1.
* 2. Reg.
12. 13.

29 Noli extollere te in faciendo opere tuo, & noli cunctari in tempore angustiae.

30 * Melior est qui operatur, & abundat in omnibus, quam qui gloriatur, & eget pane.

* Prov.
12. 9.

31 Fili in mansuetudine serva animam tuam, & da illi honorem secundum meritum suum.

32 Peccantem in animam suam quis justificabit? & quis honorificabit exhonorantem animam suam?

33 Pauper gloriatur per disciplinam & timorem suum: & est homo qui honorificatur propter substantiam suam.

34 Qui autem gloriatur in paupertate, quanto magis in substantia? & qui gloriatur in substantia paupertatem vereatur.

CAPUT XI.

Sapientia humiliati: ex specie nemo judicandus: de vestitu & honore non gloriandum: de re interrogandum ante iudicium: non cumulanda temporalia, nec in illis fidendum aut gloriantur.

riandum : bona & mala a Deo : & bonorum & malorum memor sis : in domum non quivis inducendus ; & ab insidiis dolosi cavendum.

Genes.
47. a. Dan.
6. 3.
1 Sapiaientia humiliati exaltabit caput illius,
& in medio magnatorum confedere illum faciet.

* Joan.
7. 18.
2 * Non laudes virum in specie sua , neque spernas hominem in visu suo.

3 Brevis in volatilibus est apis , & initium dulcoris habet fructus illius.

* 1. Reg.
16. 7.
2. Corint.
10. 10.
Jacob. 2.
1. 9.
7. 23. 12.
21. 22.
4 * In vestitu ne glories unquam , nec in die honoris tui extollaris : quoniam mirabilia opera Altissimi solius , & gloriosa , & absconsa , & invisibilia opera illius.

5 Multi tyranni federunt in throno , & insuspicabilis portavit diadema.

* 1. Reg.
15. 28.
Eth. 6.
6 * Multi potentes oppressi sunt valide , & gloriosi traditi sunt in manus alterorum.

7 Priusquam interroges , ne vituperes quemquam : & cum interrogaveris , corripe iuste.

* Prov.
18. 13.
8 * Priusquam audias , ne respondeas verbum : & in medio sermonum ne adjicias loqui.

9 De ea re , quæ te non molestat , ne ceteris : & in iudicio peccantium ne confisias.

* 1. Tim.
6. 9.
10 Filii ne in multis sint actus tui . & * si dives fueris , non eris immunis a delicto . Si enim secutus fueris , non apprehendes : & non effugies , si præcucurreris.

* Eccl.
4. 8.
11 * Est homo laborans , & festinans , & dolens impius , & tanto magis non abundabit.

12 Est homo marcidus egens recuperatione , plus deficiens virtute , & abundans paupertate.

* Job.
42. 10.
13 Et * oculus Dei respexit illum in honore , & erexit eum ab humilitate ipsius , & exaltavit caput ejus : & mirati sunt in illo multi , & honoraverunt Deum.

* Job. 2.
10.
14 * Bona & mala , vita & mors , paupertas & honestas a Deo sunt.

15 Sapiaientia & disciplina , & scientia legis apud Deum . Dilectio , & viæ bonorum apud ipsum.

16 Error & tenebræ peccatoribus concreata sunt :

sunt : qui autem exultant in malis , consenescent in malo.

17 Datio Dei permanet iustis , & profectus illius successus habebit in æternum.

18 Est qui locupletatur parce agendo , & hæc est pars mercedis illius.

19 In eo quod dicit : * Inveni requiem mihi , & nunc manducabo de bonis meis solus : ** Luc.*
12. 19.

20 Et nescit quod tempus præteriet , & mors appropinquet , & relinquat omnia aliis , & morietur.

21 Sta in testamento tuo , & in illo colloquere , & in opere mandatorum tuorum veterasce.

22 Ne manseris in operibus peccatorum . Confide autem in Deo , & maneat in loco tuo.

23 Facile est enim in oculis Dei subito honorare pauperem .

24 Benedictio Dei in mercedem iusti festinat , & in hora veloci processus illius fructificat .

25 Ne dicas : Quid est mihi opus , & quæ erunt mihi ex hoc bona ?

26 Ne dicas : Sufficiens mihi sum : & quid ex hoc pessimabor ?

27 * In die bonorum ne immemor sis malorum : & in die malorum ne immemor sis bonorum : ** Infr.*
18. 25.

28 Quoniam facile est coram Deo in die obitus retribuere unicuique secundum vias suas .

29 Malitia horæ oblivionem facit luxuriæ magnæ , & in fine hominis denudatio operum illius .

30 Ante mortem ne laudes hominem quemquam , quoniam in filiis suis agnoscitur vir .

31 Non omnem hominem inducas in domum tuam : multæ enim sunt insidiæ dolosi .

32 Sicut enim eructant præcordia foetentium , & sicut perdix inducitur in caveam , & ut caprea in laqueum : sic & cor superbiorum , & sicut prosector videns casum proximi sui .

33 Bona enim in mala convertens infidiatur : & in electis imponet maculam.

34 A scintilla una augetur ignis , & ab uno doloso augetur sanguis : homo vero peccator sanguini infidiatur.

35 Attende tibi a pestifero, fabricat enim mala : ne forte inducat super te subannationem in perpetuum.

36 Admitte ad te alienigenam , & subvertet te in turbine , & abalienabit te a tuis propriis.

CAPUT XII.

Benefaciendum iusto , impij vero & peccatores non suscipiendi : difficile est amicos ab inimicis dignoscere ; nec inimicis unquam fidendum , quantumvis amicitiam simulent.

1 **S**I benefeceris , scito , cui feceris , & erit gratia in bonis tuis multa.

2 Benefac iusto , & inuenies retributionem magnam : & si non ab ipso , certe a Domino.

3 Non est enim ei bene , qui assiduus est in malis , & elemosynas non danti : quoniam & Altissimus odio habet peccatores , & misertus est penitentibus.

* Gal.
6. 10. 4 * Da misericordiam , & ne suscipias peccatorem : & impiis & peccatoribus reddet vindictam , custodiens eos in diem vindictæ.

5 Da bono , & non receperis peccatorem.

6 Benefac humili , & non dederis impio : prohibe panes illi dari , ne in ipsis potentior te sit :

7 Nam duplicia mala inuenies in omnibus bonis , quæcumque feceris illi : quoniam & Altissimus odio habet peccatores , & impiis reddet vindictam.

8 Non agnosceatur in bonis amicus , & non abscondetur in malis inimicus.

9 In bonis viri , inimici illius in tristitia : & in malitia illius amicus agnitus est.

10 Non credas inimico tuo in æternum : sicut enim ærumentum , æruginat nequitia illius :

11 Et si humiliatus vadat curuus , adijce animum tuum , & custodi te ab illo.

12 Non

12 Non statuas illum penes te , nec sedeat ad dexteram tuam , ne forte conuersus in locum tuum , inquirat cathedram tuam : & in novissimo agnoscas verba mea , & in sermonibus meis stimuleris.

13 Quis miserebitur incantatori a serpente percusso , & omnibus , qui appropiant bestiis ? & sic qui comitatur cum viro iniquo , & obvolutus est in peccatis ejus.

14 Una hora tecum permanebit : si autem declinaveris , non supportabit.

15 * In labiis suis indulcat inimicus : & in corde suo infidiatur , ut subvertat te in foveam.

16 In oculis suis lacrymatur inimicus : & si inuenerit tempus , non satiabitur sanguine :

17 Et si incurrerint tibi mala , inuenies eum illic priorem.

18 In oculis suis lacrymatur inimicus , & quasi adiuuus suffodiet plantas tuas.

19 Caput suum movebit , & plaudet manu , & multa insurrens commutabit vultum suum.

CAPUT XIII.

Periculosa sunt consortia cum superbo , diuite , & potentiore ; dilige Deum ac proximum ; non conuenit diviti cum paupere , & hoc despecto ille honoratur.

1 **Q**UI tetigerit picem , inquinabitur ab ea : * deut.
7. 2. * & qui communicauerit superbo , induet superbiam.

2 Pondus super se tollet , qui honestiori se communicat . Et ditiori te ne socius fueris.

3 Quid communicabit cacabus ad ollam ? quando enim se colliserint , confringetur.

4 Dives iniuste egit , & fremet : pauper autem lætus tacebit.

5 Si largitus fueris , assumet te : & si non habueris , derelinquet te.

6 Si habes , convivet tecum , & evacuabit te ; & ipse non dolebit super te.

7 Si necessarius illi fueris , supplantabit te , & subridens spem dabit , narrans tibi bona , & dicet : Quid opus est tibi ?

G g 3

§ Et

8 Et confundet te in cibis suis, donec te exnaniat bis, & ter: & in novissimo deridebit te: & postea videns derelinquet te, & caput suum movebit ad te.

9 Humiliare Deo, & expecta manus ejus.

10 Attende, ne seductus in fluitium humilieris.

11 Noli esse humilis in sapientia tua, ne humiliatus in fluitium seducaris.

12 Advocatus a potentiore discede: ex hoc enim magis te advocabit.

13 Ne improbus sis, ne impingaris: & ne longe sis ab eo, ne eas in oblivionem.

14 Ne retineas ex aequo loqui cum illo: nec credas multis verbis illius. Ex multa enim loquela tentabit te, & subridens interrogabit te de absconditis tuis.

15 Immitis animus illius conservabit verba tua: & non parcat de malitia, & de vinculis.

16 Cave tibi, & attende diligenter auditui tuo: quoniam cum subversione tua ambulas.

17 Audiens vero illa quasi in somnis esse, & vigilabis.

18 Omni vita tua dilige Deum: & invoca illum in salute tua.

19 Omne animal diligit simile sibi: sic & omnis homo proximum sibi.

20 Omnis caro ad similem sibi conjungetur, & omnis homo simili sibi sociabitur.

2 Chr.
6, 15.

21 * Si communicabit lupus agno aliquando, sic peccator justo.

22 Quæ communicatio sancto homini ad canem? aut quæ pars diviti ad pauperem?

23 Venatio leonis onager in eremo: sic & pascua divitum sunt pauperes.

24 Et sicut abominatio est superbo humilitas: sic & execratio divitis pauper.

25 Dives commotus confirmatur ab amicis suis: humilis autem cum ceciderit, expelletur & a notis.

26 Diviti decepto multi recuperatores: locutus est superba, & justificaverunt illum.

27 Humilis deceptus est, insuper & arguitur: locutus est sensate, & non est datus ei locus.

28 Di-

28 Dives locutus est, & omnes tacuerunt, & verbum illius usque ad nubes perducent.

29 Pauper locutus est, & dicunt: Quis est hic? & si offenderit, subvertent illum.

30 Bona est substantia, cui non est peccatum in conscientia: & nequissima paupertas in ore impii.

31 Cor hominis immutat faciem illius, sive in bona, sive in mala.

32 Vestigium cordis boni, & faciem bonam difficile invenies, & cum labore.

CAPUT XIV.

Beatus qui non est verbo lapsus: avaro & livido permittosa divitiæ, & de utriusque miseris: de substantia benefaciendum ante mortem quæ non tardat: de hominis fragilitate: beatus sapientia & justitia studiosus.

1 **B**eatus vir, qui non est lapsus verbo ex ore suo, & non est stimulatus in tristitia delicti. ^{17.}

2 Felix, qui non habuit animi sui tristitiam, & non excidit a spe sua.

3 Viro cupido & tenaci sine ratione est substantia, & homini livido ad quid aurum?

4 Qui acervat ex animo suo injuste, aliis congregat, & in bonis illius alius luxuriabitur.

5 Qui sibi nequam est, cui alii bonus erit? & non jucundabitur in bonis suis.

6 * Qui sibi invidet, nihil est illo nequius, & hæc redditio est malitiæ illius:

7 Et si bene fecerit, ignoranter, & non volens facit: & in novissimo manifestat malitiam suam.

8 Nequam est oculus lividi: & avertens faciem suam, & despiciens animam suam.

9 Infatiabilis oculus cupidi in parte iniquitatis: non satiabitur, donec consumat arefaciens animam suam.

10 Oculus malus ad mala: & non satiabitur pane, sed indigens & in tristitia erit super mensam suam.

11 Fili, si habes, benefac tecum, & Deo dignas oblationes offer.

12 Memor esto, quoniam mors non tardat, & testamentum inferorum quia demonstratum est tibi: testamentum enim hujus mundi morte morietur.

* Tob. 4.
7. Supra 4.
15. Luc.
16. 2.

13 * Ante mortem benefac amico tuo, & secundum vires tuas exporrigens da pauperi.

14 Non defrauderis a die bono, & particula boni doni non te prætereat.

15 Nonne aliis relinques dolores & labores tuos in divisione fortis:

16 Da, & accipe, & justifica animam tuam.

17 Ante obitum tuum operare justitiam: quoniam non est apud inferos invenire cibum.

* Isai. 42.
6. Jac. 1.
10.
1. Ps. 1.
24.

18 * Omnis caro sicut fœnum veterascet, & sicut folium fructificans in arbore viridi.

19 Alia generantur, & alia dejiciuntur: sic generatio carnis & sanguinis, alia finitur, & alia nascitur.

20 Omne opus corruptibite in fine deficiet: & qui illud operatur, ibit cum illo.

21 Et omne opus electum justificabitur: & qui operatur illud, honorabitur in illo.

* Psal. 37. 2.

22 * Beatus vir, qui in sapientia morabitur, & qui in justitia sua meditabitur, & in sensu cogitabit circumspeditionem Dei.

23 Qui excogitat vias illius in corde suo, & in absconditis suis intelligens, vadens post illam quasi investigator, & in visis illius consistens:

24 Qui respicit per fenestras illius, & in januis illius audiens:

25 Qui requiescit juxta domum illius, & in parietibus illius figens palum statuet casulam suam ad manus illius, & requiescent in casula illius bona per ævum:

26 Statuet filios suos sub tegmine illius, & sub ramis ejus morabitur.

27 Protegetur sub tegmine illius a fervore, & in gloria ejus requiescet.

CAPUT XV.

Beatus qui in timore Dei aptat se ad sapientiam, quam stulti & mendaces non assequuntur: peccata Deo non sunt ascribenda, sed homini qui ab illo

illo conditus est libero arbitrio, propositis præceptis, quæ servare poterat: Dei oculis omnia nulla sunt.

1 Qui timet Deum, facit bona: & qui continens est justitiæ, apprehendet illam,

2 Et obviabit illi quasi mater honorificata, & quasi mulier a virginitate suscipiet illum.

3 Cibabit illum pane vitæ & intellectus, * & * Jonn. 4. aqua sapientiæ salutaris potabit illum: & firmabitur in illo, & non flectetur:

4 Et continebit illum, & non confundetur: & exalabit illum apud proximos suos,

5 Et in medio Ecclesiæ aperiet os ejus, & adimplebit illum spiritu sapientiæ & intellectus, & stola gloriæ vestiet illum.

6 Jucunditatem & exultationem thesaurizabit super illum, & nomine æterno hæreditabit illum.

7 Homines stulti non apprehendent illam, & homines sentati obviabunt illi, homines stulti non videbunt eam: longe enim abest a superbia & dolo.

8 Viri mendaces non erunt illius memores: & viri veraces inventientur in illa, & successum habebunt usque ad inspectionem Dei.

9 Non est speciosa laus in ore peccatoris:

10 Quoniam a Deo profecta est sapientia, sapientiæ enim Dei astabit laus, & in ore fidei abundabit, & dominator dabit eam illi.

11 Non dixeris: Per Deum abest: quæ enim odit, ne feceris.

12 Non dicas: ille me implanavit: non enim necessarii sunt ei homines impii.

13 Omne execrumentum erroris odit Dominus, & non erit amabile timentibus eum.

14 Deus ab initio constituit hominem, & reliquit illum in manu consilii sui.

15 Adjecit mandata & præcepta sua:

16 * Si volueris mandata servare, conservabunt te, & in perpetuum fidem placitam facere.

* Matth. 19. 17.

17 Apposuit tibi aquam & ignem: ad quod volueris, porrigere manum tuam.

18 * Ante hominem vita & mors, bonum & * Jer. 21. 8. malum: quod placuerit ei, dabitur illi:

19 Quoniam multa sapientia Dei, & fortis in potentia, videns omnes sine intermissione.

* Psal. 23. 16. Heb. 4. 13. 20 * Oculi Domini ad timentes eum, & ipsi agnoscit omnem operam hominis.

21 Nemini mandavit impie agere, & nemini dedit spatium peccandi:

22 Non enim concupiscit multitudinem filiorum infidelium & inutilium.

CAPUT XVI.

Non exultandum in filiis impiis: de ira Dei in malos & misericordia in bonos: magna sunt operum misericordie merita: Dei cognitioni ac iudicio nemo se potest subtrahere, cujus opera sunt ab homine inscrutabilia.

1 **N**E jucunderis in filiis impiis, si multiplicentur: nec oblecteris super ipsos, si non est timor Dei in illis.

2 Non credas vitæ illorum, & ne respexeris in labores eorum.

3 Melior est enim unus timens Deum, quam mille filii impij.

4 Et utile est mori sine filiis, quam relinquere filios impios.

5 Ab uno sensato inhabitabitur patria, tribus impiorum deseretur.

6 Multa talia vidit oculus meus, & fortiora horum audivit auris mea.

* Isten 21. 10. 7 * In synagoga peccantium exardebit ignis, & in gente incredibili exardescit ira.

* Gen. 6. 4. 8 * Non exaraverunt pro peccatis suis antiqui gigantes, qui destrudi sunt confidentes suæ virtuti:

9 Et non peperit peregrinationi Loth, & excratus est eos præ superbia verbi illorum.

10 Non misertus est illis, gentem totam perdens, & extollentem se in peccatis suis.

* Num. 14. 23. 24. 25. 51. 11 * Et sicut sexcenta millia peditum, qui congregati sunt in duritia cordis sui: & si unus fuisset cervicatus, mirum, si fuisset immunis.

12 Misericordia enim & ira est cum illo. Potens exoratio, & effundens iram:

13 Se-

13 Secundum misericordiam suam, sic correctio illius hominem secundum opera sua iudicat.

14 Non effugiet in rapina peccator, & non retardabit sufferentia misericordiam facientis.

15 Omnis misericordia faciet locum * unicuique. Rom. secundum meritum operum suorum, & secundum intellectum peregrinationis ipsius.

16 Non dicas: A Deo abscondar, & ex summo quis mei memorabitur?

17 In populo magno non agnoscor: quæ est enim anima mea in tam immensa creatura?

18 Ecce cælum, & cœli cœlorum, abyssus, & universa terra, & quæ in eis sunt, in conspectu illius commovebuntur,

19 Montes simul, & colles, & fundamenta terræ, cum conspexerit illa Deus, tremore concutientur.

20 Et in omnibus his insensatum est cor: & omne cor intelligitur ab illo:

21 Et vias illius quis intelligit, & procellam, quam nec oculus videbit hominis?

22 Nam plurima illius opera sunt in absconditis: sed opera justitiæ ejus quis enuntiabit, aut quis sustinebit? Longe enim est testamentum a quibusdam, & interrogatio omnium in consummatione est.

23 Qui minoratur corde, cogitat inania: & vir imprudens, & errans cogitat stulta:

24 Audi me fili, & discce disciplinam sensus, & in verbis meis attende in corde tuo,

25 Et dicam in æquitate disciplinam, & scrutabor enarrare sapientiam: & in verbis meis attende in corde tuo, & dico in æquitate spiritus virtutes, quas possuit Deus in opera sua ab initio, & in veritate enuntio scientiam ejus.

26 In iudicio Dei opera ejus ab initio, & ab institutione ipsorum distinxit partes illorum, & initia eorum in gentibus suis.

27 Ornavit in æternum opera illorum, necessarierunt, nec laboraverunt, & non destiterunt ab operibus suis.

28 Unusquisque proximum sibi non angustabit usque in æternum.

29 Non

- 29 Non sis incredibilis verbo illius.
 30 Post hæc Deus in terram respexit, & implevit illam bonis suis.
 31 Anima omnis vitalis denunciavit ante faciem ipsius, & in ipsam iterum reversio illorum.

CAPUT XVII.

Creatio primorum parentum, donaque ipsis collata ac præcepta propofita; distinctio generis humani in varias nationes, quibus rectores præposuit, illosque & ipsorum opera universa perpetuo intuetur: virtus eleemosynæ: exhortatur peccatores ad penitentiam, dum sani sunt, propofita Dei misericordia.

- Gen. 1. 27. & 5. 1.*
 1 **D**eus creavit de terra hominem, & secundum imaginem suam fecit illum.
 2 Et iterum convertit illum in ipsam, & secundum se vestivit illum virtute.
 3 Numerum dierum, & tempus dedit illi, & dedit illi potestatem eorum, quæ sunt super terram.
 4 Posuit timorem illius super omnem carnem, & dominatus est bestiarum & volatilium.
 5 * Creavit ex ipso adjutorium simile sibi: consilium, & linguam, & oculos, & aures, & cor dedit illis excogitandi: & disciplina intellectus replevit illos.
 6 Creavit illis scientiam spiritus, sensu implevit cor illorum, & mala & bona ostendit illis.
 7 Posuit oculum suum super corda illorum, ostendere illis magnalia operum suorum,
 8 Ut nomen sanctificationis collaudent: & gloriari in mirabilibus illius, ut magnalia enarrent operum ejus.
 9 Addidit illis disciplinam, & legem vitæ hereditavit illos.
 10 Testamentum æternum constituit cum illis, & justitiam & judicia sua ostendit illis.
 11 Et magnalia honoris ejus vidit oculus illorum, & honorem vocis audiverunt aures illorum & dixit illis: Attendite ab omni iniquo.
 12 Et mandavit illis unicuique de proximo suo.

13 Via

13 Via illorum coram ipso sunt semper, non sunt absconsa ab oculis ipsius.

14 * In unamquamque gentem præposuit rectorem: ** Rom. 13. 1.*

15 Et pars Dei, Israel facta est manifesta.

16 Et omnia opera illorum velut sol in conspectu Dei. & oculi ejus sine intermissione inspicientes in viis eorum.

17 Non sunt absconsa testamenta per iniquitatem illorum, & omnes iniquitates eorum in conspectu Dei.

18 * Eleemosyna viri quasi signaculum cum ipso, & gratiam hominis quasi pupillam confer- ** Insa. 29. 16.* vabit;

19 * Et postea resurget, & retribuet illis re- ** Math. 25. 35.* tributionem, unicuique in caput ipsorum, & convertet in interiores partes terræ.

20 Penitentibus autem dedit viam justitiæ, & confirmavit deficientes sustinere, & destinavit illis sortem veritatis.

21 Convertere ad Dominum, & relinque peccata tua:

22 Precare ante faciem Domini, & minue offendicula.

23 Revertere ad Dominum, & avertere ab injustitia tua, & nimis odito execrationem:

24 Et cognosce justitias & judicia Dei, & sta in sorte propositionis, & orationis altissimi Dei.

25 In partes vade sæculi sancti, * cum vivis ** Psal. 6. 6.* & dantibus confessionem Deo. *Isa. 58.*

26 Non demoreris in errore impiorum, ante mortem confitere. A mortuo quasi nihil, perit confessio.

27 Confiteberis vivens, vivus & sanus confiteberis, & laudabis Deum, & gloriaberis in miserationibus illius.

28 Quam magna misericordia Domini, & propitiatio illius convertentibus ad se!

29 Nec enim omnia possunt esse in hominibus, quoniam non est immortalis filius hominis, & in vanitate malitiæ placuerunt.

30 Quid lucidius sole? & hic deficiet. Aut quid

quid nequius, quam quod excogitavit caro & sanguis? & hoc arguetur.

31 Virtutem altitudinis cœli ipse conspiciat: & omnes homines terra & cinis.

CAPUT XVIII.

Dei magnalia homini inscrutabilia: hominis miseria, & Dei erga illum misericordia: proximo miserandum: quomodo infirmus se habere debeat: quomodo sit orandum: considerandum Dei iudicium, & a propriis concupiscentiis discedendum.

Gen. 1. 1. **Q**ui vivit in æternum, creavit omnia simul. Deus solus iustificabitur, & manet invictus rex in æternum.

2 Quis sufficit enarrare opera illius?

3 Quis enim investigabit magnalia ejus?

4 Virtutem autem magnitudinis ejus quis enuntiabit? aut quis adjiciet enarrare misericordiam ejus?

5 Non est minuere, neque adicere, nec est inventire magnalia Dei.

6 Cum consummaverit homo, tunc incipiet: & cum quieverit, aperiabitur.

7 Quid est homo, & quæ est gratia illius? & quid est bonum, aut quid nequam illius?

* Psal. 89. 10. 8 * Numerus dierum hominum ut miltum centum anni: quasi gutta aquæ maris deputati sunt: & sicut calculus arenæ, sic exigui anni in die ævi.

9 Propter hoc patiens est Deus in illis, & effundit super eos misericordiam suam.

10 Vidit præsumptionem cordis eorum, quoniam mala est, & cognovit subversionem illorum, quoniam nequam est.

11 Ideo adimplevit propitiationem suam in illis, & ostendit eis viam æquitatis.

12 Misericordia hominis circa proximum suum: misericordia autem Dei super omnem carnem.

13 Qui misericordiam habet, docet, & erudit quasi pastor gregem suum.

14 Miseretur excipientis doctrinam miserationis, & qui festinat in iudiciis ejus.

15 Fili, in bonis non des querelam, & in omni dato non des tristitiam verbi mali.

16 Nonne

16 Nonne ardorem refrigerabit ros? sic & verbum melius quam datum.

17 Nonne ecce verbum super datum bonum? sed utraque cum homine iustificato.

18 Stultus acriter improperebit: & datus indisciplinati tabescere facit oculos.

19 Ante iudicium para iusticiam tibi, & antequam loquaris, disce.

20 Ante languorem adhibe medicinam, * & ante iudicium interroga teipsum, & in conspectu Dei invenies propitiationem. * I. Cor. 11. 28.

21 Ante languorem humilia te, & in tempore infirmitatis ostende conversationem tuam.

22 * Non impediaris orare semper, & ne vercaris usque ad mortem iustificari: quoniam merces Dei manet in æternum. * Luc. 18. 1. 1. Theff. 5. 17.

23 Ante orationem præpara animam tuam: & noli esse quasi homo, qui tentat Deum.

24 * Memento iræ in die consummationis, & tempus retributionis in conversatione faciei. * Sap. 7. 16.

25 * Memento paupertatis in tempore abundantiae, & necessitatum paupertatis in die divitiarum. * Sap. 11. 27.

26 A mane usque ad vespem immutabitur tempus, & hæc omnia citata in oculis Dei.

27 Homo sapiens in omnibus metuet, & in diebus delictorum attendet ab inertia.

28 Omnis astutus agnoscit sapientiam, & inventienti eam dabit confessionem.

29 Sensati in verbis & ipsi sapienter egerunt: & intellexerunt veritatem & iusticiam, & impleverunt proverbium & iudicia.

30 * Post concupiscentias tuas non eas, & a voluntate tua avertere. * Rom. 6. 12-13. 13. 14.

31 Si prætes animæ tuæ concupiscentias ejus, faciet te in gaudium inimicis tuis.

32 Ne oblecteris in turbis nec in modicis: infida enim est commissio illorum.

33 Ne fueris mediocris in contentione ex favore, & est tibi nihil in sacco: eris enim invidus vitæ tuæ.

CAPUT XIX.

De vino, luxuria, loquacitate, cito credente, gau-

gaudente super iniquitate, odiente correptionem, exultante in malitia, discretionem in verbis servanda, correptione, fida humilitate, & laude tacentis.

1 O Perarius ebriofus, non locupletabitur: & qui spernit modica, paulatim decidet.

* Gen. 10. 2 * Vinum & mulieres apostatate faciunt sapientes, & arguent sensatos:

3 * Reg. 11. 1. 2 Et qui se jungit fornicariis, erit nequam: putredo & vermes hereditabunt illum, & extolletur in exemplum majus, & tolletur de numero anima eius.

* Jos. 15. & 22. 11. 4 * Qui credit cito, levis corde est, & minorabitur: & qui delinquit in animam suam, insuper habebitur.

5 Qui gaudet iniquitate, denotabitur: & qui odit correptionem, minuetur vita: & qui odit loquacitatem, extinguit malitiam.

6 Qui peccat in animam suam, poenitebit: & qui judicatur in malitia, denotabitur.

7 Ne iteres verbum nequam & durum, & non minora eris.

8 Amico & inimico noli narrare sensum tuum: & si est tibi delictum, noli denudare.

9 Audiet enim te & custodiet te, & quasi defendens peccatum odiet te, & sic aderit tibi semper.

10 Audisti verbum adversus proximum tuum? commoriatur in te, fidens quoniam non te dirumpet.

11 A facie verbi parturit fatuus, tanquam gemitus partus infantis.

12 Sagitta inixa femori carnis, sic verbum in corde stulti.

* Iru. 1. 7. 13 * Corripe amicum, ne forte non intellexerit, & dicat: Non feci: aut si fecerit, ne iterum addat facere.

14 Corripe proximum, ne forte non dixerit: & si dixerit, ne forte iteret.

15 Corripe amicum: saepe enim fit commissio.

16 Et non omni verbo credas. Est qui labitur lingua, sed non ex animo.

17 *

17 * Quis est enim qui non deliquerit in lingua? Jac. 3. 3. Corripe proximum, antequam commineris.

18 Et da locum timori Altissimi: quia omnis sapientia timor Dei, & in illa timere Deum, & in omni sapientia dispositio legis.

19 Et non est sapientia nequitiæ disciplina: & non est cogitatus peccatorum prudentia.

20 Est nequitia, & in ipsa execratio: & est insipientis, qui minuit sapientia.

21 Melior est homo, qui minuit sapientia, & deficiens sensu in timore, quam qui abundat sensu, & transgreditur legem Altissimi.

22 Est solertia certa, & ipsa iniqua.

23 Est est qui emittit verbum certum enarrans veritatem. Est qui nequit humiliter se, & interiora ejus plena sunt dolo:

24 Et est, qui se nimium submittit a multa humilitate: & est, qui inclinat faciem suam, & fingit se non videre, quod ignoratum est:

25 Et si ab imbecillitate virium vetetur peccare, si invenerit tempus malefaciendi, malefaciet.

26 Ex visu cognoscitur vir, & ab occurso faciei cognoscitur sensatus.

27 Amicus corporis & risus dentium, & ingressus hominis enuntiant de illo.

28 Est correptio mendax in ira contumeliosus: & est judicium, quod non probatur esse bonum: & est tacens, & ipse est prudens.

CAPUT XX.

De correptione, & correpti poenitentia: de tacente, & loquace: de domo sapientis, & fatui: de falsa promissione, & mendacio: de sapiente qui placet magnatis: de donis non accipiendis, & sapientia abscondita.

1 Quam bonum est arguere, quam irasci, & contentem in oratione non prohibere!

2 Concupiscentia spadonis devirginebit juvenulam:

3 Sic qui facit per vim judicium iniquum.

4 Quam bonum est correptum manifestare poenitentiam! sic enim effugies voluntarium peccatum.

Tom. III.

Hh

5 EA

- 5 Est tacens, qui invenitur sapiens: & est odibilis, qui probrax est ad loquendum.
- 6 Est tacens non habens sensum loquelæ: & est tacens sciens tempus aptum.
- 7 Homo sapiens tacebit usque ad tempus: lascivus autem, & imprudens non servabunt tempus.
- 8 Qui multis utitur verbis, lædet animam suam: & qui potestatem sibi sumit injuste, odietur.
- 9 Est processio in malis viro indisciplinato, & est inventio in detrimentum.
- 10 Est datum, quod non est utile: & est datum, cuius retributio duplex.
- 11 Est propter gloriam minoratio: & est qui ab humilitate levabit caput.
- 12 Est qui multa redimat modico pretio: & restituens ea in septuplum.
- 13 Sapiens in verbis seipsum amabilem facit: gratia autem fatuorum effundentur.
- 14 Datus insipientis non erit utilis tibi: oculi enim illius septemplexes sunt.
- 15 Exigua dabit, & multa improperabit: & apertio oris illius inflammatio est.
- 16 Hodie fœneratur quis, & cras expetit: odibilis est homo hujusmodi.
- 17 Fatuo non erit amicus, & non erit gratia bonis illius.
- 18 Qui enim edunt panem illius: falsæ linguæ sunt. Quoties, & quanti iridebunt eum?
- 19 Neque enim quod habendum erat, directo sensu distribuit: similiter & quod non erat habendum.
- 20 Lapsus falsæ linguæ, quasi qui in pavimento cadens: sic casus malorum festinanter veniet.
- 21 Homo acharis quasi fabula vana, in ore indisciplinatorum assidua erit.
- 22 Ex ore fatui reprobitur parabola: non enim dicit illam in tempore suo.
- 23 Est qui vetatur peccare præ inopia, & in requie sua stimulabitur.
- 24 Est qui perdet animam suam præ confusione, & ab imprudenti persona perdet eam: persona autem acceptione perdet se.

25 Est

- 25 Est qui præ confusione promittit amico, & lucratus est eum inimicum gratis.
- 26 Opprobrium nequam in homine mendacium, & in ore indisciplinatorum assidue erit.
- 27 Potior fur quam assiduitas viri mendacis. Perditionem autem ambo hereditabunt.
- 28 Mores hominum mendacium sine honore: & confusio illorum cum ipsis sine intermissione.
- 29 Sapiens in verbis producet seipsum, & homo prudens placebit magnatis.
- 30 Qui operatur terram suam, inaltabit acervum frugum: & qui operatur iustitiam, ipse exaltabitur: qui vero placet magnatis, effugiet iniquitatem.
- 31 * Xenia & dona excæcant oculos iudicium, & quasi mutus in ore avertit correptiones eorum. Exod. 23. 8. Dent. 16. 19. Infra. 41. 17.
- 32 * Sapientia absconsa & thesaurus invisus: quæ utilitas in utrisque?
- 33 Melior est, qui celat insipientiam suam, quam homo qui abscondit sapientiam suam.

CAPUT XXI.

Docet fugiendum peccatum; primum in genere, deinde in specie productis variis peccatis.

- 1 **F**illi, peccasti? non adicias iterum: sed & de pristinis deprecare, ut tibi dimittantur.
- 2 Quasi a facie colubri fuge peccata: & si accesseris ad illa, suscipient te.
- 3 Dentes leonis, dentes ejus, interficientes animas hominum.
- 4 Quasi rhomphæa bis acuta omnis iniquitas, plagæ illius non est sanitas.
- 5 Objurgatio & injuriæ annullabunt substantiam: & domus, quæ nimis locuples est, annullabitur superbia: sic substantia superbi eradicabitur.
- 6 Deprecatio pauperis ex ore usque ad aures ejus perveniet, & iudicium festinato adveniet illi.
- 7 Qui odit correptionem, vestigium est peccatoris: & qui timet Deum, convertetur ad cor suum.

H h 2

8 No.

8 Notus a longe potens lingua audaci: & sensatus scit labi se ab ipso.

9 Qui ædificat domum suam impendiis alienis, quasi qui colligit lapides suos in hyeme.

* Supr.
16. 7.

10 * Stupa collecta synagoga peccantium, & consummatio illorum flamma ignis.

11 Via peccantium complanata lapidibus, & in fine illorum inferi, & tenebræ, & pœnæ.

12 Qui custodit iustitiam, continebit sensum ejus.

13 Consummatio timoris Dei, sapientia & sensus.

14 Non erudietur, qui non est sapiens in bono.

15 Est autem sapientia, quæ abundat in malo: & non est sensus, ubi est amaritudo.

16 Scientia sapientis, tanquam inundatio abundabit, & consilium illius sicut fons vitæ permanet.

17 Cor fatui quasi vas contractum, & omnem sapientiam non tenebit.

18 Verbum sapiens quodcumque audierit scius laudabit, & ad se adjiciet: audivit luxuriosus, & displicebit illi, & projiciet illud post dorsum suum.

19 Narratio fatui quasi sarcina in via. Nam in labiis sensati invenietur gratia.

20 Os prudentis queritur in ecclesia, & verba illius cogitabunt in cordibus suis.

21 Tanquam domus exterminata, sic fatuo sapientia: & scientia insensati inenarrabilia verba.

22 Compedes in pedibus, stulto doctrina, & quasi vincula manuum super manum dexteram.

23 Fatuus in risu exultat vocem suam: vir autem sapiens vix tacite ridebit.

24 Ornamentum aurum prudenti doctrina, & quasi brachiale in brachio dextero.

25 Pes fatui facilis in domum proximi: & homo peritus confundetur a persona potentis.

26 Stultus a fenestra respiciet in domum: vir autem eruditus foris stabit.

27 Stultitia hominis auscultare per ostium: & prudens gravabitur contumelia.

28 Labia imprudentium stulta narrabunt: verba autem prudentium statera ponderabuntur.

29 In ore fatuorum cor illorum: & in corde sapientium os illorum.

30 Dum maledicit impius diabolum, maledicit ipse animam suam.

31 Sufurro coinquinabit animam suam, & in omnibus odietur: & qui cum eo manserit, odiosus erit. Tacitus & sensatus honorabitur.

CAPUT XXII.

De lapidatione pigri, filio indisciplinato, filiaque fatua, musica in luctu, docente fatuum, mortuo plorando; cum stulto non loquendum; de corde stulti ac timidi; de servanda fide cum amico, & oris custodia.

1 IN lapide luteo lapidatus est piger, & omnes loquentur super aspersionem illius.

2 De stercore boum lapidatus est piger: & omnis qui tetigerit eum, excutiet manus.

3 Confusio patris est de filio indisciplinato: filia autem in deminoratione fiet.

4 Filia prudens hæreditas viro suo. Nam quæ confundit, in contumeliam fit genitoris.

5 Patrem & virum confundit audax, & ab impiis non minorabitur: ab utrisque autem inhorabitur.

6 Musica in luctu importuna narratio: flagella & doctrina in omni tempore sapientia.

7 Qui docet fatuum, quasi qui conglutinat testam.

8 Qui narrat verbum non audienti, quasi qui excitat dormientem de gravi somno.

9 Cum dormiente loquitur qui enarrat stulto sapientiam, & in fine narrationis dicit: Quis est hic?

10 * Supra mortuum plora, defecit enim lux ejus: & supra fatuum plora, deficit enim sensus.

11 Medicum plora supra mortuum, quoniam requievit.

12 Nequissimi enim nequissima vita super mortem fatui.

13 * Luctus mortui septem dies: fatui autem & impij omnes dies vite illorum.

14 Cum stulto ne multum loquaris, & cum insensato ne abieris.

15 Serva te ab illo, ut non molestiam habeas
& non cōtinuaberis peccato illius.

16 Deside ab illo, & invenies requiem, &
non accideris in stultitia illius.

* Prov.
27. 3.

17 Super plumbum quid gravabitur? & quod
illi aliud nomen quam fatuus?

18 * Arenam, & salem, & massam ferri faci-
lius est ferre, quam hominem imprudentem,
& fatuum, & impium.

19 Loramentum ligneum colligatum in funda-
mento edifici non dissolvetur: sic & cor confir-
matum in cogitatione consilii.

20 Cogitatus sensati in omni tempore, metu
non depravabitur.

21 Sicut pali in excelsis, & cœmenta sine im-
pensaposa contra faciem venti non permanent.

22 Sic & cor timidum in cogitatione stulticon-
tra impetum timoris non resistet.

23 Sicut cor trepidum in cogitatione fatui,
omni tempore non metuet, sic & qui in præcep-
tis Dei permanet semper.

24 Pungens oculum deducit lacrymas: & qui
pungit cor, profert sensum.

25 Mittens lapidem in volatilia, dejiciet illa:
sic & qui convitiatur amico, dissolvit amicitiam.

26 Ad amicum esse produxeris gladium, non
desperes: est enim regressus, Ad amicum

27 Si aperueris os triste, non timeas. Est
enim concordatio: excepto convitio, & impro-
perio, & superbia, & mysterii revelatione, &
plaga dolosa: in his omnibus effugiet amicus.

28 Fidem posside cum amico in paupertate il-
lius, ut & in bonis illius lateris.

29 In tempore tribulationis illius permane illi
fidelis, ut & in hereditate illius coheres sis.

30 Ante ignem camini vapor, & fumus ignis
inalatur: sic & ante sanguinem maledicta, &
contumeliæ, & minæ.

31 Amicum salutare non confundar, a facie il-
lius non me abscondam: & si mala mihi evene-
rint per illum, sustinebo.

* Psal.
147. 3.

32 Omnis qui audiet, cavebit se ab eo.

33 * Quis dabit ori meo custodiam, & super
la.

labia mea signaculum certum, ut non cadam ab
ipsis, & lingua mea perdat me?

CAPUT XXIII.

Oratio adversus superbiam, gulam & luxuriam
consuetudo jurandi vitanda, & indisciplinatus ser-
mo afferens improprium: duo genera in peccato
abundantia, & tertium adducens iram: confutatio
hominis ad peccandum se hortantis, de peccatis
in adulterio concurrentibus, & laude timoris Domini.

1 Domine pater, & dominator vitæ meæ, ne
derelinquas me in consilio eorum: nec fi-
nas me cadere in illis.

2 Quis superponet in cogitatu meo flagella,
& in corde meo doctrinam sapientiæ, ut ignora-
tionibus eorum non parcaut mihi, & non appa-
reant delicta eorum,

3 Et ne adincrefcant ignorantia meæ, & mul-
tiplicentur delicta meæ, & peccata meæ abundent
& incidam in conspectu adversariorum meorum,
& gaudeat super me inimicus meus?

4 Domine pater, & Deus vitæ meæ, ne de-
relinquas me in cogitatu illorum.

5 Extollentiam oculorum meorum ne dederis
mihi, & omne desiderium averte a me.

6 Aufer a me ventris concupiscentias, & con-
cubitus concupiscentiæ ne apprehendant me, &
animæ irreverenti & infructuæ ne tradas me.

7 Doctrinam oris audite filii: & qui custo-
dierit illam, non periet labiis, nec scandaliza-
bitur in operibus nequissimis.

8 In vanitate sua apprehenditur peccator, &
superbus & maledicus scandalizabitur in illis.

9 Jurationi non assuescat os tuum, multi enim
casus in illa.

10 Nominatio vero Dei non sit assidua in ore
tuo, & hominibus Sanctorum non admiscearis:
quoniam non eris immunis ab eis.

11 Sicut enim servus interrogatus assidue, a
livore non minuitur, sic omnis jurans, & nomi-
nans, in toto a peccato non purgabitur.

12 Vir multum jurans, implebitur iniquitate,
& non discedet a domo illius plaga.

13 Et si frustraverit, delictum illius super ip-
sum

sum erit: & si dissimulaverit, delinquit dupliciter.

14 Et si in vacuum juraverit, non justificabitur: replebitur enim retributione domus illius.

15 Et & alia loquela contraria morti, non inveniatur in hereditate Jacob.

16 Etenim a misericordibus omnia hæc auferentur, & in delictis non volutabuntur.

17 Indisciplinate loquelæ non affuescat os tuum: est enim in illa verbum peccati.

18 Memento patris & matris tuæ, in medio enim magnatorum confisus:

19 Ne forte obliviscatur te Deus in conspectu illorum, & assiduitate tua infatuatus, improprium pariaris, & malitias non nasci, & diem natiuitatis tuæ maledicas.

20 * Homo assuetus in verbis improprietatis, in omnibus diebus suis non erudietur.

21 Duo genera abundant in peccatis: & tertium adducit iram, & perditionem.

22 Anima calida quasi ignis ardens, non exstinguetur, donec aliquid glutiat:

23 Et homo nequam in ore carnis suæ non desinet, donec incendat ignem.

24 Homini fornicario omnis panis dulcis, non fatigabitur transgrediens usque ad finem.

25 Omnis homo qui transgreditur lectum suum, contemnens in animam suam, & dicens: * Quis me videt?

26 Tenebræ circumdant me, & parietes cooperiunt me, & nemo circumspicit me: quem vereor? delictorum meorum non memorabitur Altissimus.

27 Et non intelligit quoniam omnia videt oculus illius, quoniam expellit a se timorem Dei huiusmodi hominis timor, & oculi hominum timentes illum:

28 Et non cognovit quoniam oculi Domini multo plus lucidiores sunt super solem, circumspicientes omnes vias hominum, & profundum abyssi, & hominum corda intuentes in absconditas partes.

29 Domino enim Deo, antequam crearentur, om-

omnia sunt agnita: sic & post perfectum respicit omnia.

30 Hic in plateis civitatis vindicabitur, & quasi pullus equinus fugabitur: & ubi non speravit, apprehendetur.

31 Et erit dedecus omnibus, eo quod non intellexerit timorem Domini.

32 * Sic & mulier omnis relinquens virum suum, & statuens hereditatem ex alieno matrimonio:

33 Primo enim in lege Altissimi incredibilis fuit: secundo in virum suum deliquit: tertio in adulterio fornicata est, & ex alio viro filios statuit sibi.

34 Hæc in Ecclesiam adducetur, & in filios ejus respicietur.

35 Non tradent filii ejus radices, & rami ejus non dabunt fructum.

36 Derelinquet in maledictum memoriam ejus, & dedecus illius non delebitur.

37 Et agnoscent, qui derelicti sunt, quoniam nihil melius est, quam timor Dei: & nihil dulcius quam respicere in mandatis Domini.

38 Gloria magna est sequi Dominum: longitudo enim dierum assumetur ab eo.

CAPUT XXIV.

Sapientia multiplices suas laudes & originem describit, & mire ad sui amplexum invitat, omnia suæ doctrinæ splendore illustrans.

1 Sapientia laudabit animam suam, & in Deo honorabitur, & in medio populi sui glorabitur.

2 Et in Ecclesiis Altissimi aperiet os suum, & in conspectu virtutis illius gloriabitur.

3 Et in medio populi sui exaltabitur, & in plenitudine sancta admirabitur.

4 Et in multitudine electorum habebit laudem, & inter benedictos benedicetur, dicens:

5 Ego ex ore Altissimi prodivi primogenita ante omnem creaturam:

6 Ego feci in cœlis, ut oriretur lumen indeficiens, & sicut nebula texi omnem terram:

7 Ego in altissimis habitavi, & thronus meus in columna nubis.

H h 5

8 Gy.

8 Gyrum cœli circuiui sola, & profundum abyssi penetravi, in fluctibus maris ambulavi,

9 Et in omni terra steti: & in omni populo,

10 Et in omni gente primatum habui:

11 Et omnium excellentium & humilium corda virtute calcavi: & in his omnibus requiem quaesivi, & in hereditate Domini morabor.

12 Tunc præcepit, & dixit mihi Creator omnium: & qui creauit me, requieuit in tabernaculo meo.

13 Et dixit mihi: In Jacob inhabita, & in Israel hereditare, & in electis meis mitte radices.

14 Ab initio, & ante sæcula creata sum, & usque ad futurum sæculum non desinam, & in habitatione sancta coram ipso ministravi.

15 Et sic in Sion firmata sum, & in civitate sanctificata similiter requieui, & in Ierusalem potestas mea.

16 Et radicavi in populo honorificato, & in parte Dei mei hereditas illius, & in plenitudine sanctorum detentio mea.

17 Quasi cedrus exaltata sum in Libano, & quasi cypressus in monte Sion:

18 Quasi palma exaltata sum in Cades, & quasi plantatio rose in Iericho:

19 Quasi oliva speciosa in campis, & quasi plantanus exaltata sum iuxta aquam in plateis.

20 Sicut cinnamomum, & balsamum aromatizans odorem dedi: quasi myrrha electa dedi suauitatem odoris.

21 Et quasi storax, & galbanus, & ungula, & gutta, & quasi Libanus non incisus vaporavi habitationem meam, & quasi balsamum non mistum odor meus.

22 Ego quasi terebinthus extendi ramos meos, & rami mei honoris & gratiæ.

23 Ego quasi vitis fructificavi suauitatem odoris: & flores mei fructus honoris & honestatis.

24 Ego mater pulchræ dilectionis, & timoris, & agnitionis, & sanctæ spei.

25 In me gratia omnis viæ & veritatis, in me omnis spes vitæ & virtutis.

26 Tran-

26 Transite ad me omnes, qui concupiscitis me, & a generationibus meis implerini;

27 Spiritus enim meus super mel dulcis, & hereditas mea super mel & favum.

28 Memoria mea in generationes sæculorum.

29 * Qui edunt me, adhuc esurient; & qui bibunt me, adhuc sitient.

* Psal. 6. 15.

30 Qui audit me, non confundetur: & qui operantur in me, non peccabunt.

31 Qui elucidant me, vitam æternam habebunt.

32 Hæc omnia liber vitæ, & testamentum Altissimi, & agnitio veritatis.

33 Legem mandavit Moyse in præceptis iustitiarum, & hereditatem domui Jacob, & Israel promissiones.

34 Posuit David puero suo excitare regem ex ipso fortissimum, & in throno honoris sedentem in sempiternum.

35 * Qui implet quasi Phison sapientiam, & sicut Tigris in diebus novorum.

* Gen. 2. 11.

36 Qui adimplet quasi Euphrates sensum: * qui multiplicat quasi Jordaniis in tempore messis.

* Jos. 3. 15.

37 Qui mittit disciplinam sicut lucem, & affluens quasi Gehon in die vindemiæ.

38 Qui perficit primus scire ipsam, & infirmior non investigabit eam.

39 A mari enim abundavit cogitatio ejus, & consilium illius ab abyssu magna.

40 Ego sapientia effudi flumina.

41 Ego quasi trames aquæ immensa de fluvio, ego quasi fluvii Dioryx, & licet aquæ ductus exivi de paradiso.

42 Dixi: Rigabo hortum meum plantationum, & inebriabo prati mei fructum.

43 Et ecce factus est mihi trames abundans, & fluvius meus appropinquavit ad mare;

44 Quoniam doctrinam quasi antelucanum illumino omnibus, & enarrabo illam usque ad longinquum.

45 Penetrabo omnes inferiores partes terræ, & inspiciam omnes dormientes, & illuminabo omnes sperantes in Domino.

46 Ad-

46 Adhuc doctrinam quasi prophetiam effundam, & relinquam illam quærentibus sapientiam, & non desinam in progenies illorum usque in ævum sanctum.

^{* Infra.} 47 * Videte quoniam non solum mihi laboravi, sed omnibus exquirentibus veritatem.

CAPUT XXV.

Tria quæ Domino placent, & tria quæ odit; novem insuspicabilia; laus timoris Dei; mulieris nequam mira detestatio; a muliere initium peccati & mortis; mulieris dominium non ferendum.

1 IN tribus placitum est spiritui meo, quæ sunt probata coram Deo, & hominibus.

2 Concordia fratrum, & amor proximorum, & vir & mulier bene sibi consentientes.

3 Tres species odit anima mea, & aggravat valde animæ illorum:

4 Pauperem superbum: divitem mendacem: senem fatuum & insensatum.

5 Quæ in juventute tua non congregasti, quomodo in senectute tua invenies?

6 Quam speciosum canitiæ iudicium, & presbyteris cognoscere consilium!

7 Quam speciosa veteranis sapientia, & gloriosis intellectus, & consilium!

8 Corona fenum multa peritia, & gloria illorum timor Dei.

9 Novem insuspicabilia cordis magnificavi, & decimum dicam in lingua hominibus:

10 Homo, qui jucundatur in filiis, vivens & videns subversionem inimicorum suorum.

^{* Infra.} 11 * Beatus, qui habitat cum muliere sensata, & qui lingua sua non est lapsus, & qui non servivit indignis se.

^{* Supp.} 12 Beatus, qui invenit amicum verum, & qui enarrat justitiam auri audienti.

^{2a. 1. 2.} 13 Quam magnus, qui invenit sapientiam & scientiam! sed non est super timentem Dominum.

14 Timor Dei super omnia se superposuit:

15 Beatus homo, cui donatum est habere timo-

simorem Dei: qui tenet illum, cui assimilabitur?

16 Timor Dei initium dilectionis ejus: fidei autem initium agglutinandum est ei.

17 Omnis plaga tristitia cordis est: & omnis malitia, nequitia mulieris.

18 Et omnem plagam, & non plagam videbit cordis:

19 Et omnem nequitiam, & non nequitiam mulieris:

20 Et omnem obductum, & non obductum odientium:

21 Et omnem vindictam, & non vindictam inimicorum.

22 Non est caput nequius super caput colubri:

23 Et non est ira super iram mulieris. * Com-
morari leoni & draconi placebit, quam habitare
cum muliere nequam. ^{* Prov. 21. 19.}

24 Nequitia mulieris immutat faciem ejus: & obæceat vultum suum tanquam ursus: & quasi faccum ostendit. In medio proximorum ejus.

25 Ingemuit vir ejus, & audiens suspiravit modicum.

26 Brevis omnis malitia super malitiam mulieris, fors peccatorum cadat super illam.

27 Sicut ascensus arenosus in pedibus veterani, sic mulier linguata homini quieto.

28 * Ne respicias in mulieris speciem, & non
concupiscas mulierem in specie. ^{* Infra 42. 6.}

29 Mulieris ira, & irreverentia, & confusio magna.

30 Mulier si primatum habeat, contraria est viro suo.

31 Cor humile, & facies tristis, & plaga cordis, mulier nequam.

32 Manus debiles, & genua dissoluta, mulier, quæ non beatificat virum suum.

33 * A muliere initium factum est peccati, & per illam omnes morimur. ^{* Gen. 2. 6.}

34 Non des aquæ tuæ exitum, nec modicum: nec mulieri nequam veniam prodeundi.

35 Si non ambulaverit ad manum tuam, confundet te in conspectu inimicorum.

36 A carnibus tuis abscinde illam, ne semper te abutatur.

CAPUT XXVI.

Proponit vicissim laudes bonæ mulieris, & vituperia malæ ac zelotypæ: filia custodienda: tria timenda, duo contrisstantia, & duo periculosa.

1 **M**ulieris bonæ beatus vir: numerus enim annorum illius duplex.

2 Mulier fortis obligat virum suum, & annos vite illius in pace implebit.

3 Pars bona, mulier bona, in parte timentium Deum, dabitur viro pro factis bonis:

4 Divitis autem, & pauperis cor bonum, in omni tempore vultus illorum hilaris.

5 A tribus simul cor meum, & in quarto facies mea metuit.

6 Delatorem civitatis, & collectionem populi:

7 Calumniam mendacem, super mortem, omnia gravia:

8 Dolor cordis & luctus, mulier zelotypa.

9 In muliere zelotypa flagellum linguæ, omnibus communicans.

10 Sicut boum jugum, quod movetur, ita & mulier nequam: qui tenet illam, quasi qui apprehendit scorpionem.

11 Mulier ebriosa, ira magna: & contumelia, & turpido illius non tegetur.

12 Fornicatio mulieris in extollentia oculorum, & in palpebris illius agnosceatur.

*Infra
24. II.*

13 In filia non avertente se, firma custodiam, ne inventa occasione utatur se.

14 Ab omni irreverentia oculorum ejus cave, & ne mireris, si te neglexerit.

15 Sicut viator sitiens, ad fontem os aperiet, & ab omni aqua proxima biber, & contra omnem palum edebit, & contra omnem sagittam aperiet pharetram, donec deficiat.

16 Gratia mulieris sedula delectabit virum suum, & ossa illius impinguabit.

17 Disciplina illius datum Dei est.

18 Mu-

18 Mulier sensata & tacita, non est immutatio erudire animæ.

19 Gratia super gratiam, mulier sancta & pudorata.

20 Omnis autem ponderatio non est digna continentis animæ.

21 Sicut sol oriens mundo in altissimis Dei, sic mulieris bonæ species in ornamentum domus ejus.

22 Lucerna splendens super candelabrum sanctum, & species faciei super ætatem stabilem.

23 Columnæ aureæ super bases argenteas, & pedes firmi super plantas stabilis mulieris.

24 Fundamenta æterna super petram solidam, & mandata Dei in corde mulieris sanctæ.

25 In duobus contrislatum est cor meum, & in tertio iracundia mihi advenit:

26 Vir bellator deliciens per inopiam: & vir sensatus contemptus:

27 Et qui transgreditur a justitia ad peccatum, Deus paravit eum ad rhompheam.

28 Dux species difficiles & periculose mihi apparuerunt, difficile exiit negotians a negligentia: & non justificabitur caupo a peccatis laborum.

CAPUT XXVII.

Ob inopiam & amorem divitiarum multi delinquent: timor Domini constanter servandus: tentatio probat eum, qui tentatur: sequenda justitia: inconstantia multi: modestia in verbis servanda: secreta amici non revelanda: de annuente oculo & insidioso.

1 **P**ropter inopiam multi deliquerunt: & qui quærit locupletari, avertit oculum suum.

2 Sicut in medio compaginis lapidum palus figitur, sic & inter medium venditionis & emptionis angustiabitur peccatum.

3 Conteretur cum delinquente delictum.

4 Si non in timore Domini tenueris te instantem, cito subvertetur domus tua.

5 Sicut in percussura cribri remanebit spulvis, sic aporia hominis in cogitatu illius.

6 Va.

6 Vasa figuli probat fornax, & homines justos tentatio tribulationis.

7 Sicut rufficatio de ligno ostendit fractum illius, sic verbum ex cogitatu cordis hominis.

8 Ante sermonem non laudes virum: hæc enim tentatio est hominum.

9 Si sequaris justitiam, apprehendes illam: & indues quasi poderem honoris, & inhabitabis cum ea, & proteget te in sempiternum, & in die agnitionis invenies firmamentum.

10 Volatilia ad sibi similia conveniunt: & veritas ad eos, qui operantur illam, revertetur.

11 Leo venationi insidiatur semper: sic peccata operantibus iniquitates.

12 Homo sanctus in sapientia manet sicut sol: nam stultus sicut luna mutatur.

13 In medio insensatorum ferva verbum tempore: in medio autem cogitantium assiduus esto.

14 Narratio peccantium odiosa, & risus illorum in deliciis peccati.

15 Loquela multum jurans, horripilationem capiti flatuet: & irreverentia ipsius obturatio aurium.

16 Effusio sanguinis in rixa superbiorum: & maledictio illorum auditus gravis.

17 Qui denudat arcana amici, fidem perdit, & non inveniet amicum ad animum suum.

18 Dilige proximum, & conjungere fide cum illo.

19 Quod si denudaveris absconsa illius, non persequeris post eum.

20 Sicut enim homo, qui perdit amicum suum, sic & qui perdit amicitiam proximi sui.

21 Et sicut qui dimittit avem de manu sua, sic dereliquisti proximum tuum, & non eum capies.

22 Non illum sequaris, quoniam longe abest: effugit enim quasi caprea de laqueo: quoniam vulnerata est anima ejus.

23 Ultra eum non poteris colligare. Et maledicti est concordatio:

24 Denudare autem amici mysteria, desperatio est animæ infelicis.

25 An-

25 Annuens oculo fabricat iniqua, & nemo eum absqueiet:

26 In conspectu oculorum tuorum condulcabit os suum, & super sermones tuos admirabitur: novissime autem pervertet os suum, & in verbis tuis dabit scandalum.

27 Multa odivi, & non coæquavi ei, & Dominus odiet illum.

28 Qui in altum mittit lapidem, super caput ejus cadet: & plaga dolosa, dolosi dividet vulnera.

29 Et qui foveam fodit, incidet in eam: & qui statuit lapidem proximo, offendet in eo: & qui laqueum alicui ponit, peribit in illo.

30 Facienti nequissimum consilium, super ipsum devolvetur, & non agnoscat, unde adveniat illi.

31 Illusio, & improprium superbiorum, & vindicta sicut leo insidiabitur illi.

32 Laqueo peribunt, qui oblectantur casu justorum: dolor autem consumet illos, antequam moriantur.

33 Ira & furor, utraque execrabilia sunt, & vir peccator continens erit illorum.

CAPUT XXVIII.

Non querenda vindicta, sed offensa remittenda: ab ira ac lite cessandum: mala linguæ & pericula ipsius, & de tertia lingua: aures sapiendæ adversus linguam nequam, orique fratrum imponendum.

1 Qui vindicari vult a Domino inveniet vindictam, & peccata illius fervens fervabit.

2 Relinque proximo tuo nocenti te: & tunc deprecanti tibi peccata solventur.

3 Homo homini reservat iram, & a Deo querit medelam.

4 In hominem similem sibi non habet misericordiam, & de peccatis suis deprecatur?

5 Ipse cum caro sit, reservat iram, & propitiationem petit a Deo? quis exorabit pro deliciis illius?

6 Memento novissimorum, & desine inimicari.

Tom. III.

li

7 Ta-

Dent.
37. 35.
Matth.
6. 14.
Marc.
11. 25.
Rom.
12. 19.

- 7 Tabitudo enim & mors iumentum in mandatis ejus.
- 8 Memorare timorem Dei, & non irascaris proximo.
- 9 Memorare testamentum Altissimi, & despice ignorantiam proximi.
- 10 Abstine te a lite, & minues peccata:
- 11 Homo enim iracundus incendit litem, & vir peccator turbabit amicos, & in medio pacem habentium immittet inimicitiam.
- 12 Secundum enim ligna sylvæ sic ignis exardescit: & secundum virtutem hominis, sic iracundia illius erit, & secundum substantiam suam exaltabit iram suam.
- 13 Certamen festinatum incendit ignem: & lis festinans effundit sanguinem: & lingua testificans adducit mortem.
- 14 Si sufflaveris in scintillam, quasi ignis exardabit: & si expueris super illam, extinguetur: utraque ex ore proficiscuntur.
- 15 Sufuro & bilinguis maledictus: multos enim turbabit pacem habentes.
- 16 Lingua tertia multos commovit, & dispersit illos de gente in gentem.
- 17 Civitates muratas divitum destruxit, & domos magnatorum effodit.
- 18 Virtutes populorum concidit, & gentes fortes dissolvit.
- 19 Lingua tertia mulieres viratas ejecit, & privavit illas laboribus suis.
- 20 Qui respicit illam, non habebit requiem, nec habebit amicum, in quo requiescat.
- 21 Flagelli plaga livorem facit: plaga autem linguæ comminet ossa.
- 22 Multi ceciderunt in ore gladii, sed non sic quasi qui interierunt per linguam suam.
- 23 Beatus, qui tectus est a lingua nequam, qui in iracundiam illius non transivit, & qui non attraxit jugum illius, & in vinculis ejus non est ligatus:
- 24 Jugum enim illius, jugum ferreum est: & vinculum illius, vinculum æreum est.

25 Mors

- 25 Mors illius, mors nequissima: & utilis potius infernus quam illa.
- 26 Perseverantia illius non permanebit, sed obtinebit vias injustorum: & in flamma sua non comburet iustos.
- 27 Qui relinquunt Deum, incident in illam, & exardabit in illis, & non extinguetur, & immitetur in illos quasi leo, & quasi pardus lædet illos.
- 28 Sepi aures tuas spinis, linguam nequam noli audire, & ori tuo facito ossia, & seras.
- 29 Aurum tuum & argentum tuum confila, & verbis tuis facito stateram, & frenos ori tuo rectos:
- 30 Et attende, ne forte labaris in lingua, & cadas in conspectu inimicorum insidantium tibi, & sit casus tuus insanabilis in mortem.

CAPUT XXIX.

Per mutuum subveniendum proximo, fidesque mutuanti servanda: & quamquam multi fidem fallant, non tamen ob id cessandum ab elemosyna, cuius laudes describit: fideiussori gratia habenda est: fidesque servanda: in quibus consistat initium vite hominis differit, & de vagis & ingratis hospitibus.

- 1 Qui facit misericordiam, fœneratur proximo suo: & qui pravelet manu, mandata servat.
- 2 Fœnerare proximo tuo in tempore necessitatis illius, & iterum redde proximo in tempore suo.
- 3 Confirma verbum, & fideliter age cum illo: & in omni tempore invenies, quod tibi necessarium est.
- 4 Multi quasi inventionem æstimaverunt fœnus, & præliterunt molestiam his, qui se adjuverunt.
- 5 Donec accipiant, osculantur manus dantis, & in promissionibus humiliant vocem suam:
- 6 Et in tempore redditionis postulabit tempus, & loquetur verba rædii & murmurationum, & tempus causabitur:
- 7 Si autem potuerit reddere, adversabitur, solidi vix reddet dimidium, & computabit quasi inventionem:

Ii, 2

2 Sin :

8 Siu autem, fraudabit illum pecunia sua, & possidebit illum inimicum gratis:

9 Et convitia & maledicta reddet illi, & pro honore & beneficio reddet illi contumeliam.

10 Multi non causa nequitiae non fœnerati sunt, sed fraudari gratis timuerunt.

11 Verumtamen super humilem animo fortior esto, & pro eleemofyna non trahas illum.

12 Propter mandatum assume pauperem: & propter inopiam ejus ne dimittas eum vacuum.

13 Perde pecuniam propter fratrem & amicum tuum: & non abscondas illam sub lapide in perditionem.

14 Pone thesaurum tuum in præceptis Altissimi, & proderit tibi magis quam aurum.

15 * Conclude eleemofynam in corde pauperis, & hæc pro te exorabit ab omni malo.

16 17 18 Super scutum potentis, & super lanceam adversus inimicum tuum pugnabit.

19 Vir bonus fidem facit pro proximo suo: & qui perdidit confusionem, derelinquet sibi.

20 Gratiam fidejussoris ne obliviscaris: dedit enim pro te animam suam.

21 Repromissorem fugit peccator & immundus.

22 Bona repromissoris sibi ascribit peccator: & ingratus sensu derelinquet liberantem se.

23 Vir repromittit de proximo suo: & cum perdidit reverentiam, derelinquetur ab eo.

24 Repromissio nequissima multos perdidit dirigentes, & commovit illos quasi fluctus maris.

25 Viro potentis gyrens migrare fecit, & vagati sunt in gentibus alienis.

26 Peccator transgrediens mandatum Domini, incidet in promissionem nequam: & qui conatur multa agere, incidet in iudicium.

27 Recupera proximum secundum virtutem tuam, & attende tibi, ne incidas.

28 * Initium vitæ hominis aqua & panis, & vestimentum, & domus protegens turpitudinem.

29 Melior est victus pauperis sub tegmine asserum, quam epulae splendide in peregre sine domicilio.

30 Mi-

30 Minimum pro magno placeat tibi, & improprium peregrinationis non audies.

31 Vita nequam hospitandi de domo in domum & ubi hospitabitur, non fiducialiter aget, nec aperiet os.

32 Hospitabitur, & pascet, & potabit ingratos, & ad hæc amara audiet.

33 Transi hospes, & orna mensam; & quæ in manu habes, ciba cæteros.

34 Exi a facie honoris amicorum meorum: necessitudine domus meæ hospitio mihi factus est frater.

35 Gravia hæc homini habenti sensum: Correctio domus, & improprium fœneratoris.

CAPUT XXX.

Filii in disciplina educandi, & quam sit perniciosum illis indulgere; corporis sanitas præstat divitiis, & quam sit noxia & fugienda tristitia, cordis vero jucunditas quam sit utilis.

1 Qui diligit filium suum, assiduatur illi flagella, ut lætetur in novissimo suo, & non palpet proximorum ostia.

2 Qui docet filium suum, laudabitur in illo, & in medio domesticorum in illo gloriabitur.

3 Qui docet filium suum, in zelum mittit inimicum, & in medio amicorum gloriabitur in illo.

4 Mortuus est pater ejus, & quasi non est mortuus: similem enim reliquit sibi post se.

5 In vita sua vidit, & lætatus est in illo: in obitu suo non est contristatus, nec confusus est coram inimicis.

6 Reliquit enim defensorem domus contra inimicos, & amicis reddentem gratiam.

7 Pro animabus filiorum colligabit vulnera sua, & super omni vocem turbabuntur viscera ejus.

8 Equus indomitus evadit durus, & filius remissus evadet præceps.

9 Lacta filium, & paventem te faciet: lude cum eo, & contristabit te.

10 Non corrideas illi, ne doleas, & in novissimo obstupescant dentes tui.

11 Non des illi potestatem in juventute, & ne despicias cogitatus illius.

* Tob. 4.
10. Supra.
17. 18.

* Prov.
13. 24.
13. 23. 13.
1. cat.
6. 7.

* Invs.
30. 51.

* Supra.
7. 25.

12 * Curva cervicem ejus in juventute, & tunde latera ejus, dum infans est, ne forte induret, & non credat tibi, & erit tibi dolor animæ.

13 Doce filium tuum, & operare in illo, ne in turpitudinem illius offendas.

14 Melior est pauper sanus, & fortis viribus, quam dives imbecillis, & flagellatus malitia.

15 Salus animæ in sanctitate justitiæ melior est omni auro & argento: & corpus validum quam census immensus.

16 Non est census super censum salutis corporis: & non est oblectamentum super cordis gaudium.

17 Melior est mors quam vita amara: & requies æterna quam languor perseverans.

18 Bona abscondita in ore clauso, quasi appositiones epularum circumposite sepulchro.

* Deu.
14. 6.

19 * Quid proderit libatio idolo? nec enim manducabit, nec odorabit:

20 Sic qui effugatur a Domino, portans mercedes iniquitatis:

21 Videns oculis, & ingemiscens, sicut spado complectens virginem, & suspirans.

* Provi. 12.
25. 15.
15. 17.
22.

22 * Tristitiam non des animæ tuæ, & non affligas te metipsum in consilio tuo.

23 Jucunditas cordis hæc est vita hominis, & thesaurus sine defectione sanctitatis: & exultatio viri est longævitas.

24 Miserere animæ tuæ placens Deo, & contine: congrega cor tuum in sanctitate ejus, & tristitiam longe repelle a te.

* 1. Cor.
7. 17.

25 * Multos enim occidit tristitia, & non est utilitas in illa.

26 Zelus & iracundia minuunt dies, & ante tempus senectam adducet cogitatus.

27 Splendidum cor, & bonum in epulis est: epulæ enim illius diligenter fiunt.

CAPUT XXXI.

Vigilia honestatis; cogitatus præscientiæ; labor divitis & pauperis; diligens aurum; multi casus in auro; laus divitis sine macula; modestia in mensa servanda; laus sobrietatis, & vituperatio gula

gula; laus usus modici vini; & vituperatio immodici.

1 **V**igilia honestatis tabefaciet carnes, & cogitatus illius auferet somnum.

2 Cogitatus præscientiæ avertit sensum, & infirmitas gravis sobriam facit animam.

3 Laboravit dives in congregatione substantiæ, & in requie sua replebitur bonis suis.

4 Laboravit pauper in diminutione victus, & in fine inops fit.

5 Qui aurum diligit, non justificabitur: & qui insequitur consumptionem, replebitur ex ea.

6 * Multi dati sunt in auro casus, & facta est in specie ipsius perditio illorum.

* Supra.

7 Lignum offensionis est aurum sacrificantium: vix illis, qui sectantur illud, & omnis imprudens deperiet in illo.

8 Beatus dives, qui inventus est sine macula: & qui post aurum non abiit, nec speravit in pecunia, & thesauris.

9 Quis est hic, & laudabimus eum? fecit enim mirabilia in vita sua.

10 Qui probatus est in illo, & perfectus est, erit illi gloria æterna: qui potuit transgredi, & non est transgressus: facere mala, & non fecit:

11 Ideo stabilita sunt bona illius in Domino, & elemosynas illius enarrabit omnis Ecclesia sanctorum.

12 Supra mensam magnam sedisti? non aperias super illam faucem tuam prior.

13 Non dicas sic: Multa sunt, quæ super illam sunt:

14 Memento, quoniam malus est oculus nequam.

15 Nequius oculo quid creatum est? ideo ab omni facie sua lacrymabitur, cum viderit,

16 Ne extendas manum tuam prior, & invidia contaminatus erubescas.

17 Ne comprimaris in convivio.

18 Intellige, quæ sunt proximi tui ex teipso:

19 Utere quasi homo frugi his, quæ tibi apponuntur; ne, cum manducas multum, odio habeatis.

20 Cessa prior causa disciplinæ: & noli nimius esse, ne forte offendas.

21 Et si in medio multorum sedisti, prior illis ne extendas manum tuam, nec prior potas bibere.

22 Quam sufficiens est homini erudito vinum ex guum, & in dormiendo non laborabis ab illo, & non senties dolorem.

23 Vigilia, cholera, & tortura viro infrunito:

24 Somnus sanitatis in homine parco. Dormiet usque mane, & anima illius cum ipso delectabitur.

25 Et si coactus fueris in edendo multum, fuge e medio, evome: & refrigerabit te, & non adduces corpori tuo infirmitatem.

26 Audi me filii, & ne spernas me: & in novissimo invenies verba mea.

27 In omnibus operibus tuis esto velox, & omnis infirmitas non occurret tibi.

28 Splendidum in panibus benedicent labia multorum, & testimonium veritatis illius fidele.

29 Nequissimo in pane murmurabit civitas, & testimonium nequitie illius verum est.

30 Diligentes in vino noli provocare: * multos enim exterminavit vinum.

31 Ignis probat ferrum durum: sic vinum corda superbiorum arguet in ebrietate potatum.

32 Aqua vita hominibus vinum in sobrietate: si bibas illud moderate, eris sobrius.

33 Que vita est ei, qui minuitur vino?

34 Quid defraudat vitam? Mors.

35 * Vinum in jucunditatem creatum est, & non in ebrietatem, ab initio.

36 Exultatio animæ & cordis vinum moderate potatum.

37 Sanitas est animæ & corpori, sobrius potus.

38 Vinum multum potatum irritationem, & iram, & ruinas multas facit.

39 Amaritudo animæ vinum multum potatum.

40 Ebrie.

40 Ebrietatis animositas, imprudentis offensio, minorans virtutem, & faciens vulnera.

41 In convivio vini non arguas proximum: & non despicias eum in jucunditate illius:

42 Verba improprietatis non dicas illi: & non premas illum in repetendo.

CAPUT XXXII.

Officium boni rectoris: major natu loquatur; tacendum ubi non est qui audiat; jucunditas musicæ in convivio; adolescenti tacendum; laus taciturnitatis; discutienda propria domus; laus timoris Domini; peccator vitat correptionem; absque consilio nihil agendum.

1 **R**ectorem te posuerunt? noli extolli: esto in illis quasi unus ex ipsis.

2 Curam illorum habe, & sic confide, & omni cura tua explicita recumbe:

3 Ut lateris propter illos, & ornamentum gratiæ accipias coronam, & dignationem consequaris corrogationis.

4 Loquere major natu: decet enim te.

5 Primum verbum, diligenti scientia, & non impediās musicam.

6 Ubi auditus non est, non effundas sermonem, & importune noli extolli in sapientia tua.

7 Gemmula carbunculi in ornamento auri, & comparatio musicorum in convivio vini.

8 Sicut in fabricatione auri signum est smaragdi, sic numerus musicorum in jucundo & moderato vino.

9 Audi tacens, & pro reverentia accedet tibi bona gratia.

10 Adolescens loquere in tua causa vix.

11 Si bis interrogatus fueris, habeat caput responsum tuum.

12 In multis esto quasi inscius, & audi tacens simul & querens.

13 In medio magnatorum non præsumas: & ubi sunt fenes, non multum loquaris.

14 Ante grandinem præbit coruscatio: & ante vere-

verecundiam præibit gratia, & pro reverentia accedet tibi bona gratia.

15 Et hora surgendi non te trices: præcurre autem prior in domum tuam, & illic avocare, & illic Iude,

16 Et age conceptiones tuas, & non in delictis & verbo superbo.

17 Et super his omnibus benedicito Dominum qui fecit te, & inebriantem te ab omnibus bonis suis:

18 Qui timet Dominum, excipiet doctrinam ejus: & qui vigilaverint ad illum, inveniunt benedictionem.

19 Qui querit legem, replebitur ab ea: & qui infidioso agit, scandalizabitur in ea.

20 Qui timent Dominum, inveniunt iudicium justum, & iustitias quasi lumen accendent.

21 Peccator homo vitabit correptionem, & secundum voluntatem suam inveniunt comparationem.

22 Vir consilii non disperdet intelligentiam, alienus & superbus non pertimescet timorem:

23 Etiam postquam fecit cum eo sine consilio, & suis infestationibus arguetur.

24 Fili, sine consilio nihil facias, & post factum non penitebis.

25 In via ruinæ non eas, & non offendas in lapides: nec credas te vise laboriose, ne ponas animæ tuæ scandalum:

26 Et a filiis tuis cave, & a domesticis tuis attende.

27 In omni opere tuo crede ex fide animæ tuæ: hoc est enim conservatio mandatorum.

28 Qui credit Deo, attendit mandatis: & qui confidit in illo, non minorabitur.

CAPUT XXXIII.

Laudantur timens Dominum & sapiens: inconstantia præcordiorum fatui: amicus subsannator: dies & tempora a Deo sunt, qui & reliqua omnia creavit ac disponit, in cuius manu est homo ut lutum in manu figuli: malum contra bonum: possessio non in vita, sed in morte

te distribuenda aliis: & quomodo servi sint tractandi.

1 Timenti Dominum non occurrent mala, sed in tentatione Deus illum conservabit, & liberabit a malis.

2 Sapiens non odit mandata & iustitias, & non illidetur quasi in procella navis.

3 Homo sensatus credit legi Dei, & lex illi fidelis.

4 Qui interrogationem manifestat, parabit verbum, & sic deprecatus exaudietur, & conservabit disciplinam, & tunc respondebit.

5 * Præcordia fatui quasi rota carri: & quasi axis versatilis cogitatus illius. ^{* Sap. 21. 17.}

6 Equus emillarius, sic & amicus subsannator, sub omni supradefendente hinnit.

7 Quare dies diem superat, & iterum lux lucem, & annus annum a sole?

8 A Domini scientia separati sunt, facta sole, & præceptum custodiente.

9 Et immutavit tempora, & dies festos ipsorum, & in illis dies festos celebraverunt ad horem.

10 Ex ipsis exaltavit & magnificavit Deus, & ex ipsis posuit in numerum dierum. Et omnes homines de solo, * & ex terra, unde creatus est Adam. ^{* Rom. 2. 7.}

11 In multitudine disciplinæ Dominus separavit eos, & immutavit vias eorum.

12 Ex ipsis benedixit, & exaltavit: & ex ipsis sanctificavit, & ad se applicavit: & ex ipsis maledixit, & humiliavit, & convertit illos a separationem ipsorum.

13 * Quasi lutum figuli in manu ipsius, plasmat illud & disponere. ^{* Rom. 9. 21.}

14 Omnes via ejus secundum dispositionem ejus: sic homo in manu illius qui se fecit, & reddet illi secundum iudicium suum.

15 Contra malum bonum est, & contra mortem vita: sic & contra virum justum peccator. Et sic intueri in omnia opera Altissimi. Duo & duo, & unum contra unum.

16 Et ego novissimus evigilavi, & quasi qui colligit acinos post vindemiatores. ^{17 In}

17 In benedictione Dei & ipse speravi: & quasi qui vindemiat, replevi torcular.

^{Supra}
24. 47. 18 * Respicite quoniam non mihi soli laboravi, sed omnibus exquirentibus disciplinam.

19 Audite me magnates, & omnes populi, & rectores Ecclesie auribus percipite.

20 Filio & mulieri, fratri & amico non des potestatem super te in vita tua: & non dederis alii possessionem tuam: ne forte peniteat te, & depreceris pro illis.

21 Dum adhuc superes & aspiras, non immutabit te omnis caro.

22 Melius est enim, ut filii tui te rogent, quam te respicere in manus filiorum tuorum.

23 In omnibus operibus tuis præcellens esto.

24 Ne dederis maculam in gloria tua. In die consummationis dierum vite tue, & in tempore exitus tui distribue hæreditatem tuam.

25 Cibaria, & virga, & onus asino: panis, & disciplina, & opus servo.

26 Operatur in disciplina, & querit requiescere: laxa manus illi, & querit libertatem:

27 Jugum & lorum curvant collum durum, & servum inclinant operationes assidue.

28 Servo malevolo tortura & compedes, mitte illum in operationem, ne vacet:

29 Multam enim malitiam docuit otiositas.

30 In opera constitue eum: sic enim condecet illum. Quod si non obaudierit, curva illum compedibus, & non amplifies super omnem carnem: verum sine iudicio nihil facias grave.

^{Supra}
7. 23. 31 * Si est tibi servus fidelis, sit tibi quasi anima tua: quasi fratrem sic eum tracta: quoniam in sanguine anime comparasti illum.

32 Si læseris eum injuste, in fugam convertetur.

33 Et si extollens discesserit: quem quæras, & in qua via quæras illum, nescis.

CAPUT XXXIV.

Vanitas somniorum, divinationum, augurii, mendaciorum; laus expertorum; beatitudo

tudo timentium Deum; oblationes iniquorum: fraudans pauperem; unus ædificans, & alter destruens; faciens penitentiam, & non abstinens ab peccatis.

1 **V**ana spes, & mendacium viro insensato: & somnia extollant imprudentes.

2 Quasi qui apprehendit umbram, & persequitur ventum: sic & qui attendit ad visa mendacia.

3 Hoc secundum hoc visio somniorum: ante faciem hominis similitudo hominis.

4 Ab immundo quid mundabitur? & a mendace quid verum dicetur?

5 Divinatio erroris, & auguria mendacia, & somnia malefacientium, vanitas est.

6 Et sicut parturientis, cor tuum phantasias patitur. Nisi ab Altissimo fuerit emissa visitatio, ne dederis in illis cor tuum:

7 Multos enim errare fecerunt somnia, & exciderunt sperantes in illis.

8 Sine mendacio consummabitur verbum legis, & sapientia in ore fidelis complanabitur.

9 Qui non est tentatus, quid scit? Vir in multis expertus, cogitabit multa: & qui multa didicit, enarrabit intellectum.

10 Qui non est expertus, pauca recognoscit: qui autem in multis factus est, multiplicat malitiam.

11 Qui tentatus non est, qualia scit? qui implantatus est, abundabit nequitia.

12 Multa vidi errando, & plurimas verborum consuetudines.

13 Aliquoties usque ad mortem periclitatus sum horum causa, & liberatus sum gratia Dei.

14 Spiritus timentium Deum queritur, & in respectu illius benedicetur.

15 Spes enim illorum in salvantem illos, & oculi Dei in diligentes se.

16 Qui timet Dominum nihil trepidabit, & non pavebit: quoniam ipse est spes ejus.

17 Timentis Dominum beata est anima ejus.

18 Ad quem respicit, & quis est fortitudo ejus?

19 * Oculi Domini super timentes eum, pro-
tector

^{Psalm.}
96. 10.

tektor potentia, firmamentum virtutis, tegimen
ardoris, & umbraculum meridiani,

20 Deprecatio offensiois, & adiutorium casus,
exaltans animam, & illuminans oculos, dans sa-
nitatem, & vitam, & benedictionem.

21 * Immolantis ex iniquo oblatio est macula,
& non sunt beneplacitae sublationes in-
justorum.

22 Dominus solus sustinentibus se in via veri-
tatis & iustitia.

23 Dona iniquorum non probat Altissimus, nec
respicit in oblationes iniquorum: nec in multitu-
dine sacrificiorum eorum propitiabitur peccatis.

24 Qui offert sacrificium ex substantia paupe-
rum, quasi qui victimat filium in conspectu pa-
tris sui.

25 Panis egentium vita pauperum est: qui de-
fraudat illum, homo sanguinis est.

26 Qui auferit in sudore panem, quasi qui occi-
dit proximum suum.

27 Qui effundit sanguinem, * & [qui fraudem
facit mercenario, fratres sunt.

28 Unus edificans, & unus destruens: quid
prodest illis nisi labor?

29 Unus orans, & unus maledicens: ejus vo-
cem exaudiet Deus?

30 Qui baptizatur a mortuo, & iterum tangit
eum, quid proficit lavatio illius?

31 * Sic homo qui jejunit in peccatis suis: & ite-
rum eadem faciens, quid proficit humiliando se?
orationem illius quis exaudiet?

CAPUT XXXV.

Verum & acceptum Deo sacrificium: non appa-
reas coram eo vacuus: primitiae & oblationes hi-
lari animo tribuende; sacrificium iniustum; pau-
perem laesum, pupillum & viduam lachrymantem
exaudiet Dominus: orationes iustorum, & potissi-
mum se humiliantium audit Deus, liberans ab affli-
gentibus, & cuique reddens juxta opera sua.

1 Qui conservat legem, multiplicat oblatio-
nem.

2 Sacrificium salutare est attendere mandatis,
& discedere ab omni iniquitate.

3 Et

3 Et propitiationem litare sacrificii super in-
iustitias, & deprecatio pro peccatis, recedere ab
injustitia.

4 Re tribuet gratiam, qui offert simillaginem:
& qui facit misericordiam, offert sacrificium.

5 * Beneplacitum est Domino recedere ab ini-
quitate: & deprecatio pro peccatis recedere ab
injustitia.

6 * Non apparebis ante conspectum Domini
vacuus.

7 Haec enim omnia propter mandatum Dei
sunt.

8 Oblatio iusti impinguat altare, & odor suavi-
tatis est in conspectu Altissimi.

9 Sacrificium iusti acceptum est, & memoriam
ejus non obliviscetur Dominus.

10 Bono animo gloriam redde Deo: & non mi-
nuas primitias manuum tuarum.

11 * In omni dato hilarem fac vultum tuum,
& in exultatione sanctifica decimas tuas.

12 * Da altissimo secundum datum ejus, &
in bono oculo adinventionem facito manuum
tuarum.

13 Quoniam Dominus retribuens est, & septies
tantum reddet tibi.

14 * Noli offerre munera prava: non enim su-
scipiet illa.

15 Et noli inspicere sacrificium iniustum, quo-
niam Dominus iudex est, & non est apud illum
gloria personae.

16 Non accipiet Dominus personam in paupe-
rem, & deprecationem laesi exaudiet.

17 Non despiciet preces pupilli: nec viduam
si effundat loquelam gemitus.

18 Nonne lacrymae viduae ad maxillam de-
scendunt, & exclamatio ejus super deducentem
eas?

19 A maxilla enim ascendunt usque ad o-
culum, & Dominus exauditor non delectabitur
in illis.

20 Qui adorat Deum in oblatione, susci-
pietur, & deprecatio illius usque ad nubes pro-
pinquabit.

21 Ora-

21 Oratio humiliantis se, nubes penetrabit: & donec propinquet, non consolabitur: & non discedet, donec Altissimus respiciat.

22 Et Dominus non elongabit, sed iudicabit justos, & faciet iudicium: & Fortissimus non habebit in illis patientiam, ut contribulet dorsum ipsorum:

23 Et Gentibus reddet vindictam, donec tollat plenitudinem superbiorum: & sceptrum iniquorum contribulet.

24 Donec reddat hominibus secundum actus suos, & secundum opera Adæ, & secundum præsumptionem illius,

25 Donec iudicet iudicium plebis suæ, & oblectabit justos misericordia sua.

26 Speciosa misericordia Dei, in tempore tribulationis, quasi nubes pluvie in tempore siccitatis.

CAPUT XXXVI.

Super Israel & civitatem Jerusalem invocat Dei misericordiam; super gentes vero alienas timorem ejusque manum, ut ipse potentia glorificetur, ipseque solus Deus agnoscat; cor insensatum & cor pravam; species mulieris faciem viri exhilarat; bonæ mulieris possessio.

1 **M**iserere nostri Deus omnium, & respice nos, & ostende nobis lucem miserationum tuarum:

2 Et immitte timorem tuum super Gentes, quæ non exquisierunt te, ut cognoscant, quia non est Deus nisi tu, & enarrant magnalia tua.

3 Alleva manum tuam super Gentes alienas, ut videant potentiam tuam.

4 Sicut enim in conspectu eorum sanctificatus es in nobis, sic in conspectu nostro magnificaberis in eis,

5 Ut cognoscant te, sicut & nos cognovimus, quoniam non est Deus præter te Domine.

6 Innova signa, & immuta mirabilia.

7 Glorifica manum, & brachium dextrum.

8 Excita furorem, & effunde iram.

9 Tolle adversarium, & affige inimicum.

10 Fe.

10 Festina tempus, & memento finis, ut enarrant mirabilia tua.

11 In ira flammæ devoretur qui salvatur: & qui pessimant plebem tuam, inveniunt perditionem.

12 Contere caput principum inimicorum, dicentium: Non est allus præter nos.

13 Congrega omnes tribus Jacob: ut cognoscant, quia non est Deus nisi tu, & enarrant magnalia tua: & hæreditabis eos, sicut ab initio.

14 Miserere plebi tuæ, super quam invocatum est nomen tuum: & Israel * quem coæquasti primogenito tuo. * Eccl. 4. 22.

15 Miserere civitati sanctificationis tuæ Jerusalem, civitati requiei tuæ.

16 Reple Sion inenarrabilibus verbis tuis, & gloria tua populum tuum.

17 Da testimonium his, qui ab initio creaturæ tuæ sunt, & suscita prædicationes, quas locuti sunt in nomine tuo prophete priores.

18 Da mercedem sustinentibus te, ut prophete tui fideles inveniatur: & exaudi orationes fervorum tuorum.

19 * Secundum benedictionem Aaron de populo tuo, & dirige nos in viam justitiæ, & sciant omnes qui habitant terram, quia tu es Deus conspexitor sæculorum. * Num. 6. 24.

20 Omnem escam manducabit venter, & est cibus cibo melior.

21 Fauces contingunt cibum feræ, & cor sensatum verba mendacia.

22 Cor pravam dabit tristitiam, & homo peritus resistet illi.

23 Omnem masculum excipiet mulier: & est filia melior filia.

24 Species mulieris exhilarat faciem viri sui, & super omnem concupiscentiam hominis superducit desiderium.

25 Si est lingua curationis, est & mitigationis & misericordie: non est vir illius secundum filios hominum.

26 Qui possidet mulierem bonam, inchoat possessionem: adjutorium secundum illum est, & columna ut requies.

Tom. III.

K k

27 Ubi

27 Ubi non est sepes, diripietur possessio: & ubi non est mulier, ingemiscit egens.

28 Quis credit ei, qui non habet nidum, & deflens ubicumque obscuraverit, quasi succinctus Iatro exiliens de civitate in civitatem?

C A P U T XXXVII.

Detestatio sancti amici: veri amici ne obliviscaris: discretio in captandis consiliis, & cum quibus consulas, & quibus te & consilium tuum occultes: laus sententiae viri sancti: verbum nequam: quatuor ex corde oriuntur: laus viri periti & sapientis: qui sophisticè loquitur, odibilis est: tenta animam tuam: & si sit nequam, non des illi potestatem: perniciis crapula.

1 Omnis amicus dicet: Et ego amicitiam copulavi. Sed est amicus solo nomine amicus. Nonne tristitia inest usque ad mortem?

2 Sodalis autem & amicus ad inimicitiam convertentur.

3 O praesumptio nequissima, unde creata es cooperire aridam malitia, & dolositate illius?

4 Sodalis amico conjucundatur in oblectationibus, & in tempore tribulationis adversarius erit.

5 Sodalis amico condolet causa ventris, & contra hostem accipiet scutum.

6 Non obliviscaris amici tui in animo tuo, & non immemor sis illius in opibus tuis.

7 Noli consiliari cum eo, qui tibi infidiatur, & a zelantibus te absconde consilium.

8 Omnis consiliarius prodit consilium, sed est consiliarius in semetipso.

9 A consiliario serva animam tuam. Prius scito quae sit illius necessitas: & ipse enim animo suo cogitabit:

10 Ne forte mittat fudem in terram, & dicat tibi:

11 Bona est vita tua; & stet e contrario videre quid tibi eveniat.

12 Cum viro irreligioso tracta de sanctitate, & cum injusto de iustitia, & cum muliere de ea, quae æmulatur: cum timido de bello: cum nego-

tia-

tiatore de trajedione, cum emptore de venditione, cum viro livido de gratiis agendis,

13 Cum impio de pietate, cum inhonesto de honestate, cum operario agrario de omni opere,

14 Cum operario annuali de consummatione anni, cum servo pigro de multa operatione: non attendas his in omni consilio.

15 Sed cum viro sancto assiduus esto, quemcumque cognoveris observantem timorem Dei,

16 Cujus anima est secundum animam tuam: & qui cum titubaveris in tenebris, condolebit tibi.

17 Cor boni consilii statue tecum: non est enim tibi aliud pluris illo.

18 Anima viri sancti enuntiat aliquando vera, quam septem circumspectores sedentes in excelso ad speculandum.

19 Et in his omnibus deprecare Altissimum, ut dirigat in veritate viam tuam.

20 Ante omnia opera verbum verax praecedat te, & ante omnem actum consilium stabile.

21 Verbum nequam immutabit cor: ex quo partes quatuor oriuntur, bonum & malum, vita & mors: & dominatrix illorum est assidua lingua. Est vir attutus multorum eruditor, & animae suae inutilis est.

22 Vir peritus multos erudivit, & animae suae suavis est.

23 Qui sophisticè loquitur, odibilis est: in omni re defraudabitur.

24 Non est illi data a Domino gratia: omni enim sapientia defraudatus est.

25 Est sapiens animae suae sapiens: & fructus sensus illius laudabilis.

26 Vir sapiens plebem suam erudit, & fructus sensus illius fideles sunt.

27 Vir sapiens implebitur benedictionibus, & videntes illum laudabunt.

28 Vita viri in numero dierum: dies autem Israel innumerabiles sunt.

29 Sapiens in populo haereditabit honorem, & nomen illius erit vivens in æternum.

30 Fili, in vita tua tenta animam tuam: & si fuerit nequam, non des illi potestatem:

31 Non enim omnia omnibus expediunt, & non omni animæ omne genus placet.

32 Noli avidus esse in omni epulatione, & non te effundas super omnem escam:

33 In multis enim escis erit infirmitas, & aviditas appropinquabit usque ad choleram,

34 Propter crapulam multi obierunt: qui autem abstiniens est, adjiciet vitam.

CAPUT XXXVIII.

Honora medicum: a Deo data est homini medicina: quomodo agrotus se habebit erga Deum & medicum: mortuus plorandus, temperandum autem a tristitia que mortuo non prodest & tibi obest: sed memineris te etiam moriturum: quisque artifex considerat eam quibus operatur: & hi necessarij quidem sunt in communitate, sed in ea non præminent dignitate vel sapientia.

1 **H**onora medicum propter necessitatem: etenim illum creavit Altissimus.

2 A Deo est enim omnis medela, & a rege accipiet donationem.

3 Disciplina medici exaltabit caput illius, & in conspectu magnatorum collaudabitur.

4 Altissimus creavit de terra medicamenta, & vir prudens non abhorrebit illa.

5 * Nonne a ligno indulcata est aqua amara?

6 Ad agnitionem hominum virtus illorum, & dedit hominibus scientiam Altissimus, honorari in mirabilibus suis.

7 In his curans mitigabit dolorem, & unguentarius faciet pigmenta suavitatis, & unctiones conficiet sanitatis, & non consummabuntur opera ejus.

8 Pax enim Dei super faciem terræ.

9 * Fili in tua infirmitate ne despicias te ipsum, sed ora Dominum, & ipse curabit te.

10 Averte a delicto, & dirige manus, & ab omni delicto munda cor tuum.

11 Da suavitatem & memoriam simlaginis, & impingua oblationem, & da locum medico:

12 Etenim illum Dominus creavit: & non discedat a te, quia opera ejus sunt necessaria.

13 Est

13 Est enim tempus quando in manus illorum incurras:

14 Ipsi vero Dominum deprecabuntur, ut dirigat requiem eorum, & sanitatem, propter conversationem illorum.

15 Qui delinquit in conspectu ejus, qui fecit eum, incidet in manus medici.

16 Fili, in mortuum produc lacrymas, & quasi dira passus incipe plorare, & secundum iudicium contege corpus illius, & non despicias sepulturam illius:

17 Propter delaturam autem amare fer luctum illius uno die, & consolare propter tristitiam.

18 Et fac luctum secundum meritum ejus uno die, vel duobus propter detractionem.

19 * A tristitia enim festinat mors, & cooperit virtutem, & tristitia cordis flectit cervicem.

20 In abductione permanet tristitia: & substantia inopis secundum cor ejus.

21 Ne dederis in tristitia cor tuum, sed repelle eam a te: & memento novissimorum,

22 Noli oblivisci: neque enim est conversio, & huic nihil proderis, & te ipsi in pessimabis.

23 Memor esto iudicii mei: sic enim erit & tuum: mihi heri, & tibi hodie.

24 * In requie mortui requiescere fac memoriam ejus, & consolare illum in exitu spiritus sui.

25 Sapientia scribæ in tempore vacuitatis: & qui minoratur adu, sapientiam percipiet: qua sapientia replebitur.

26 Qui tenet aratrum, & qui gloriatur in jaculo, stimulo boves agit, & conversatur in operibus eorum, & enarratio ejus in filiis taurorum.

27 Cor suum dabit ad versandos sulcos, & vigilia ejus in sagina vaccarum.

28 Sic omnis faber & architectus, qui noctem tanquam diem transigit, qui sculpsit signacula sculpillia, & assiduitas ejus variat picturam: cor suum dabit in similitudinem picturæ, & vigilia sua perficiet opus.

29 Sic faber ferrarius sedens juxta incudem, &

K k 3

con-

* Exod.
15. 25.* Isa.
38. 2.* Prov.
15. 13.
17.
22.* 2 Reg.
12. 21.

considerans opus ferri: Vapor ignis uret carnes ejus, & in calore fornacis concertatur:

30 Vox mallei innovat aurem ejus, & contra similitudinem vasis oculus ejus.

31 Cor suum dabit in consummationem operum, & vigilia sua ornabit in perfectionem.

32 Sic figulus sedens ad opus suum, convertens pedibus suis rotam, qui in sollicitudine positus est semper propter opus suum, & in numero est omnis operatio ejus.

33 In brachio suo formabit lutum, & ante pedes suos curvabit virtutem suam.

34 Cor suum dabit ut consummet linitionem, & vigilia sua mundabit fornacem.

35 Omnes hi in manibus suis speraverunt, & unusquisque in arte sua sapiens est.

36 Sine his omnibus non edificatur civitas.

37 Et non inhabitabunt, nec inambulabunt, & in ecclesiam non transibunt.

38 Super sellam iudicis non sedebunt, & testamentum iudicis non intelligent, neque palam facient disciplinam & iudicium, & in parabolis non inveniuntur:

39 Sed creaturam ævi confirmabunt, & deprecatio illorum in operatione artis, accommodantes animam suam, & conquirentes in lege Altissimi.

CAPUT XXXIX.

Studium sapientis, ipsiusque præclara opera & nominis perpetuas: Deus benedicendus in operibus suis, cui nihil occultum est: benedictio Dei in bonis & ira in malis: bonis omnia in bonum cadunt, malis in malum, ad quos puniendos & cætera sunt creata.

1 Sapientiam omnium antiquorum exquiret sapiens, & in prophetis vacabit.

2 Narrationem virorum nominatorum conservabit, & in versutias parabolarum simul introibit.

3 Occulta proverbiorum exquiret, & in absconditis parabolarum conversabitur.

4 In medio magnatorum ministrabit, & in conspectu præsidis apparebit.

5 In

5 In terram alienigenarum gentium pertransiet: bona enim & mala in hominibus tentabit.

6 Cor suum tradet ad vigilandum diluculo ad Dominum, qui fecit illum, & in conspectu Altissimi deprecabitur.

7 Aperiet os suum in oratione, & pro delictis suis deprecabitur.

8 Si enim Dominus magnus voluerit, spiritu intelligentiæ replebit illum:

9 Et ipse tanquam imbres mittet eloquia sapientiæ suæ, & in oratione confitebitur Domino:

10 Et ipse dirigit consilium ejus, & disciplinam, & in absconditis suis confitebitur.

11 Ipse palam faciet disciplinam doctrinæ suæ, & in lege testamenti Domini gloriabitur.

12 Collaudabunt multi sapientiam ejus, & usque in seculum non delebitur.

13 Non recedet memoria ejus, & nomen ejus requiretur a generatione in generationem.

14 Sapientiam ejus enarrabunt gentes, & laudem ejus enuntiabit ecclesia.

15 Si peremerit, nomen derelinquet plus quam mille: & si requieverit, proderit illi.

16 Adhuc consiliabor, ut enarrem: ut furore enim repletus sum.

17 In voce dicit: Obaudite me divini fructus, & quasi rosa plantata super rivus aquarum fructificat.

18 Quasi Libanus odorem suavitatis habet.

19 Florete flores, quasi liliū, & date odorem, & frondete in gratiam, & collaudate cantem, & benedicite Dominum in operibus suis.

20 Date nomini ejus magnificentiam, & confitemini illi in voce laborum vestrorum, & in canticis laborum, & citharis, & sic dicetis in confessione:

21 * Opera Domini universa bona valde.

22 * In verbo ejus stetit aqua sicut congeries: & in sermone oris illius sicut exceptoria aquarum:

23 Quoniam in præcepto ipsius placor fit, & non est minoratio in salute ipsius.

K k 4

24 Ope-

* Gen.
1. 31.
Magg.
7. 37.
Gen.
8. 1.

24 Opera omnis carnis coram illo, & non est quidquam absconditum ab oculis ejus.

25 A sæculo usque in sæculum respicit, & nihil est mirabile in conspectu ejus.

26 Non est dicere: Quid est hoc, aut quid est istud? omnia enim in tempore suo quærentur.

27 Benedictio illius quasi fluvius inundavit.

28 * Quomodo cataclysmus aridam inebriavit, sic ira ipsius gentes, quæ non exquisierunt eum, hæreditabit.

29 * Quomodo convertit aquas in siccitatem, & siccata est terra; & vitæ illius viis illorum directæ sunt: sic peccatoribus offensiones in ira ejus.

30 Bona bonis creata sunt ab initio, sic nequissimi bona & mala.

31 * Initium necessaria rei vitæ hominum, aqua, ignis, & ferrum, sal, lac, & panis simillagineus, & mel, & botrus uvæ, & oleum, & vestimentum.

32 Hæc omnia sanctis in bona, sic & impiis & peccatoribus in mala convertentur.

33 Sunt spiritus, qui ad vindictam creati sunt, & in furore suo confirmaverunt tormenta sua.

34 In tempore consummationis effudent virtutem, & furorem ejus, qui fecit illos, placabunt.

35 Ignis, grando, fames, & mors, omnia hæc ad vindictam creata sunt:

36 Bestiarum dentes, & scorpii, & serpentes, & rhomphæa vindicans in exterminium impios.

37 In mandatis ejus epulabuntur, & super terram in necessitatem præparabuntur, & in temporibus suis non præterient verbum.

38 Propterea ab initio confirmatus sum, & reconciliatus sum, & cogitavi, & scripta dimisi.

39 * Omnia opera Domini bona, & omne opus hora sua subministrabit.

40 Non est dicere: Hoc illo nequius est: omnia enim in tempore suo comprobabuntur.

41 Et nunc in omni corde & ore collaudate, & benedicite nomen Domini.

CAPUT XL.

Occupationi magnæ, jugo gravi, ac variis miseris homo obnoxius; omnia caduca; iniqui cum suis divitiis cito delendi; laus vitæ sibi sufficientis; varios binarios commendat, quibus tamen alia anteponit; laus timoris Domini; fac ne indigeas, nec in alienam mensam respicias, a quo vir disciplinatus & eruditus se servat.

1 Occupatio magna creata est omnibus hominibus, & jugum grave super filios Adam, a die exitus de ventre matris eorum, usque in diem sepulturæ, in matrem omnium.

2 Cogitationes eorum, & timores cordis adinventio expectationis, & dies finitionis:

3 A residente super sedem gloriosam, usque ad humiliatam in terra & cinere:

4 Ab eo, qui utitur hyacintho, & portat coronam, usque ad eum, qui operitur lino crudo: furor, zelus, tumultus, fluctuatio, & timor mortis, iracundia perseverans, & contentio.

5 Et in tempore refectionis in cubili somnus noctis immutat scientiam ejus.

6 Modicum tanquam nihil in requie, & ab eo in somnis, quasi in die respectus.

7 Conturbatus est in visu cordis sui, tanquam qui evaserit in die belli. In tempore salutis suæ exurrexit, & admirans ad nullum timorem:

8 Cum omni carne, ab homine usque ad pecus, & super peccatores septuplum.

9 * Ad hæc mors, sanguis, contentio, & rhomphæa, oppressiones, fames, & contritio, & flagella:

10 Super iniquos creata sunt hæc omnia, & propter illos factus est cataclysmus.

11 * Omnia, quæ de terra sunt, in terram convertentur, & omnes aquæ in mare revertentur.

12 Omne munus, & iniquitas delebitur, & fides in sæculum stabit.

13 Substantiæ injustorum sicut fluvius siccabuntur, & sicut tonitruum magnum in pluvia personabunt.

14. In aperiendo manus suas letabitur: sic pravaricatores in consummatione tabescent.

15. Nepotes impiorum non multiplicabunt ramos, & radices immundæ super cacumen petrae fonant.

16. Super omnem aquam viriditas, & ad oram fluminis ante omne scœnum evelletur.

17. Gratia sicut paradus in benedictionibus, & misericordia in sæculum permanet.

18. Vita sibi sufficientis operarii condulcabitur, & in ea invenies thesaurum.

19. Filii, & ædificatio civitatis confirmabit nomen, & super hæc mulier immaculata computabitur.

20. Vinum & musica lætificant cor: & super utraque dilectio sapientie.

21. Tibiæ, & psalterium suavem faciunt melodiam, & super utraque lingua suavis.

22. Gratiam, & speciem desiderabit oculus tuus, & super hæc virides sationes.

23. Amicus, & sodalis in tempore convenientes, & super utroque mulier cum viro.

24. Fratres in adiutorium in tempore tribulationis, & super eos misericordia liberabit.

25. Aurum & argentum est constitutio pedum: & super utrumque consilium beneplacitum.

26. Facultates & virtutes exaltant cor, & super hæc timor Domini.

27. Non est in timore Domini minoratio, & non est in eo inquirere adiutorium.

28. Timor Domini sicut paradus benedictionis, & super omnem gloriam operuerunt illum.

29. Filii in tempore vitæ tuæ ne indigeas: melius est enim mori, quam indigere.

30. Vir respiciens in mensam alienam, non est vita ejus in cogitatione viduus. Alit enim animam suam cibis alienis.

31. Vir autem disciplinatus, & eruditus custodit se.

32. In ore imprudentis condulcabitur inopia, & in ventre ejus ignis ardebit.

C.A.

CAPUT XLI.

Memoria mortis cui est amara, & cui non; mortem non metuas sed præteritorum & futurorum memento, contentus divina dispositione circa te; maledictio manens impios; cura boni neminis; sapientia & thesaurus absconditi inutile; qualiter sit de peccatis erubescendum; ne faciem avertas a proximo, nec respicias mulierem alterius, neque improperes post datum.

1. O Mors quam amara est memoria tua, homini pacem habenti in substantiis suis:

2. Viro quieto, & cujus viæ directæ sunt in omnibus, & adhuc valenti accipere cibum!

3. O mors, bonum est iudicium tuum homini indigenti, & qui minoratur viribus,

4. Defecto ætate, & cui de omnibus cura est, & incredibili, qui perdit patientiam?

5. Noli metuere iudicium mortis. Memento quæ ante te fuerunt, & quæ superventura sunt tibi, hoc iudicium a Domino omni carni:

6. Et quid superveniet tibi in beneplacito Altissimi? sive decem, sive centum, sive mille anni.

7. Non est enim in inferno accusatio vitæ.

8. Filii abominationum sunt filii peccatorum, & qui conversantur secus domos impiorum.

9. Filiorum peccatorum periet hæreditas, & cum femine illorum assiduitas opprobrii.

10. De patre impio queruntur filii, quoniam propter illum sunt in opprobrio.

11. Væ vobis viri impij, qui dereliquistis legem Domini Altissimi.

12. Et si nati fueritis, in maledictione nascemini: & si mortui fueritis, in maledictione erit pars vestra.

13. * Omnia, quæ de terra sunt, in terram convertentur: sic impij a maledictio in perditionem.

14. Luctus hominum in corpore ipsorum, nomen autem impiorum delebitur.

15. Curam habe de bono nomine: hoc enim magis permanebit tibi, quam mille thesauri pretiosi & magni.

16. Bo.

* *Supra*
20. II.

16 Bonæ vitæ numerus dierum: bonum autem nomen permanebit in ævum.

* Supra
20. 32.

17 Disciplinam in pace conservate filii. * Sapientia enim abscondita, & thesaurus invisus, quæ utilitas in utrisque?

18 Melior est homo, qui abscondit stultitiam suam, quam homo qui abscondit sapientiam suam.

19 Verumtamen reveremini in his, quæ procedunt de ore meo.

20 Non est enim bonum omnem reverentiam observare: & non omnia omnibus bene placent in fide.

21 Erubescite a patre & a matre de fornicatione: & a præfidente & a potente de mendacio:

22 A principe & a iudice de delicto: a synagoga & plebe de iniquitate:

23 A socio & amico de iniustitia: & de loco, in quo habitas,

24 De furto, de veritate Dei, & testamento: de discubitu in panibus, & ab obfuscatione dati & accepti:

25 A salutantibus de silentio: a respectu mulieris fornicariæ: & ab aversione vultus cognati.

26 Ne avertas faciem a proximo tuo, & ab auferendo partem & non restituendo.

* Matth.
3. 28.

27 * Ne respicias mulierem alieni viri, & ne scruteris ancillam ejus, neque steteris ad lectum ejus.

28 Ab amicis de sermonibus improperii, & cum dederis, ne improperes.

CAPUT XLII.

Secretum non revelandum: a respectu personarum & aliis plerisque vitis hic enumeratis abstineendum: datum & acceptum scribendum: de sollicita custodia filie, & super luxuriosum firmanda custodia: commorari mulieri periculosum: melior est autem iniquitas viri quam mulier bene faciens: opera Domini, qui omnia videt etiam occulta cordium, sunt perfecta & desiderabilia.

I Non

I Non duplices sermonem auditus de revelatione sermonis absconditi, & eris vere sine confusione, & invenies gratiam in conspectu omnium hominum: ne pro his omnibus confundaris, * & ne accipias personam ut delinquas.

* Lev.

19. 15.

Deut. 1.

1. & 16.

19.

Prov.

24. 23.

Jacob. 2. 1.

2 De lege Altissimi, & testamento, & de iudicio justificare impium,

3 De verbo sociorum & viatorum, & de datione hæreditatis amicorum,

4 De æqualitate stateræ & ponderum, de acquisitione multorum & paucorum,

5 De corruptione emptionis, & negotiatorum, & de multa disciplina filiorum, & servo pessimo latus sanguinare.

6 Super mulierem nequam bonum est signum.

7 Ubi manus multæ sunt, claudet, & quodcumque trades, numera, & appende: datum vero, & acceptum omne describe.

8 De disciplina insensati & fatui, & de senioribus, qui judicantur ab adolescentibus: & eris eruditus in omnibus, & probabilis in conspectu omnium vivorum.

9 Filia patris abscondita est vigilia, & sollicitudo ejus aufert somnum, ne forte in adolescentia sua adulta efficiatur, & cum viro commorata odibilis fiat:

10 Nequando polluat in virginitate sua, & in paternis suis gravida inveniat: ne forte cum viro commorata transgrediatur, aut certe sterilis efficiatur.

11 Super filiam luxuriosam confirma custodiam: ne quando faciat te in opprobrium venire inimicis, a detractione in civitate, & objectione plebis, & confundat te in multitudine populi.

12 Omni homini noli intendere in specie: & in medio mulierum noli commorari:

13 De vestimentis enim procedit tinea, & a muliere iniquitas viri.

14 Melior est enim iniquitas viri, quam mulier benefaciens, & mulier confundens in opprobrium.

15 Memor ero igitur operum Domini, & quæ

vi.

vidi, annuntiabo. In sermonibus Domini opera ejus.

16 Sol illuminans per omnia respexit, & gloria Domini plenum est opus ejus.

17 Nonne Dominus fecit sanctos enarrare omnia mirabilia sua, quæ confirmavit Dominus omnipotens stabiliri in gloria sua?

18 Abyssum, & cor hominum investigavit: & in astutia eorum excogitavit.

19 Cognovit enim Dominus omnem scientiam, & inspexit in signum ævi, annuntians quæ præterierunt, & quæ superventura sunt, revelans vestigia occulorum.

20 Non præterit illum omnis cogitatus, & non abscondit se ab eo ullus sermo.

21 Magnalia sapientia suæ decoravit: qui est ante sæculum & usque in sæculum, neque adjectum est.

22 Neque minuitur, & non eget alicujus consilio.

23 Quam desiderabilia omnia opera ejus, & tanquam scintilla, quæ est considerare!

24 Omnia hæc vivunt, & manent in sæculum, & in omni necessitate omnia obaudiunt ei.

25 Omnia duplicia, unum contra unum, & non fecit quidquam deesse.

26 Uniuscujusque confirmavit bona. Et quis satiabitur videns gloriam ejus?

CAPUT XLIII.

Eminentia Creatoris relucet in celorum ornatu & pulchritudine, nempe in celo, luna, stellis, iride, nive, grandine, nubibus, tonitru, getu ab aquilone, pruina, & mari, in quo sunt plurima genera belluarum: denique nemo ad Deum laudandum sufficit.

1 **A**litudinis firmamentum pulchritudo ejus est, species cæli in visione gloriæ.

2 Sol in aspectu annuntians in exitu, vas admirabile opus Excelli.

3 In meridiano exurit terram, & in conspectu ardoris ejus quis poterit sustinere? Fornacem custodiens in operibus ardoris:

4 Tri-

4 Tripliciter sol exurens montes, radios igneos exufflans, & refulgens radiis suis oboccat oculos.

5 Magnus Dominus qui fecit illum, & in sermonibus ejus festinavit iter.

6 Et luna in omnibus in tempore suo, ostensio temporis, & signum ævi.

7 A luna signum diei festi, luminare quod minuitur in consummatione.

8 Mensis secundum nomen ejus est, crescens mirabiliter in consummatione.

9 Vas castrorum in excellis, in firmamento cæli resplendens gloriose.

10 Species cæli gloria stellarum, mundum illuminans in excellis Dominus.

11 In verbis sancti stabunt ad judicium, & non deficient in vigiliis suis.

12 Vide arcum, & benedic eum, * qui fecit * *Gen.* illum: valde speciosus est in splendore suo. *9. 14.*

13 Gyravit cælum in circuitu gloriæ suæ, manus Excelli aperuerunt illum.

14 Imperio suo acceleravit nivem, & accelerat conculcationes emittere judicii sui.

15 Propterea aperti sunt thesauri, & evolaverunt nebulæ sicut aves.

16 In magnitudine sua posuit nubes, & confracti sunt lapides grandinis.

17 In conspectu ejus commovebuntur montes, & in voluntate ejus aspirabit Notus.

18 Vox tonitruum ejus verberabit terram, tempestas aquilonis, & congregatio spiritus:

19 Et sicut avis deponens ad sedendum, aspergit nivem, & sicut locusta demergens descensus ejus.

20 Pulchritudinem candoris ejus admirabitur oculus, & super imbrëm ejus expavesceat cor.

21 Gelu sicut salem effundet super terram: & dum gelaverit, fiet tanquam cacumina tribuli.

22 Frigidus ventus aquilo flavit, & gelavit crystallus ab aqua, super omnem congregationem aquarum requiescet, & sicut lorica induet se aquis.

23 Et

23 Et devorabit montes, & exuret desertum, & exinguet viride, sicut igne.

24 Medicina omnium in festinatione nebula: & ros obvians ab ardore venienti humilem efficiet eum.

25 In sermone ejus siluit ventus, & cogitatione sua placavit abyssum, & plantavit in illa Dominus insulas.

26 Qui navigant mare, enarrant pericula ejus: & audientes auribus nostris admirabimur.

27 Illic præclara opera, & mirabilia: varia bestiarum genera, & omnium pecorum, & creatura belluarum.

28 Propter ipsum confirmatus est itineris finis, & in sermone ejus composita sunt omnia.

29 Multa dicemus, & deficiemus in verbis: consummatio autem sermonum, ipse est in omnibus.

30 Gloriantes ad quid valebimus? ipse enim omnipotens super omnia opera sua.

31 Terribilis Dominus, & magnus vehementer, & mirabilis potentia ipsius.

32 Glorificantes Dominum quantumcumque potueritis, supervalebit enim adhuc, & admirabilis magnificentia ejus.

33 Benedicentes Dominum, exaltate illum, quantum potestis: major enim est omni laude.

34 Exaltantes eum replemini virtute, ne laboratis: non enim comprehendetis.

• Psalm.
105. 5.

35 * Quis videbit eum, & enarrabit? & quis magnificabit eum sicut est ab initio?

36 Multa abscondita sunt majora his: pauca enim vidimus operum ejus.

37 Omnia autem Dominus fecit, & pie agentibus dedit sapientiam.

CAPUT XLIV.

Laus priorum patrum ac feminis eorum primum in genere, deinde nominatim laudantur Enoch, Noe, Abraham, cui factæ sunt promissiones; Isaac, & Jacob.

1 **L** Audemus viros gloriosos, & parentes numerosos in generatione sua.

2 Mul-

2 Multam gloriam fecit Dominus magnificentia sua a sæculo.

3 Dominantes in potestatibus suis, homines magni virtute, & prudentia sua præditi, nuntiantes in prophetis dignitatem prophetarum,

4 Et imperantes in presenti populo, & virtute prudentiæ populis sanctissima verba.

5 In peritiis suis requirentes modos musicos, & narrantes carmina scripturarum.

6 Homines divites in virtute, pulchritudinis studium habentes: pacificantes in domibus suis.

7 Omnes isti in generationibus gentis suæ gloriam adepti sunt, & in diebus suis habentur in laudibus.

8 Qui de illis nati sunt, reliquerunt nomen narrandi laudes eorum:

9 Et sunt, quorum non est memoria: perierunt, quasi qui non fuerint: & nati sunt, quasi non nati, & filii ipsorum cum ipsis.

10 Sed illi viri misericordie sunt, quorum pietates non defuerunt:

11 Cum semine eorum permanent bona,

12 Hereditas sancta nepotes eorum, & in testamentis stetit semen eorum:

13 Et filii eorum propter illos usque in æternum manent: semen eorum & gloria eorum non dereliquetur.

14 Corpora ipsorum in pace sepulta sunt, & nomen eorum vivit in generationem & generationem.

15 Sapientiam ipsorum narrent populi, & laudem eorum nuntiet Ecclesia.

16 * Enoch placuit Deo, & translatus est in paradysum, ut det gentibus penitentiam.

17 * Noe inventus est perfectus, justus, & in tempore iracundiæ factus est reconciliatio.

18 Ideo dimissum est reliquum terræ, cum factum est diluvium.

19 * Testamenta sæculi posita sunt apud illum, ne deleri possit diluvio omnis caro.

20 * Abraham magnus pater multitudinis gentium, & non est inventus similis illi in gloria:

Tom. III.

L1

qui

* Gen. 5. 25.
Hebr. 11. 5.

* Gen. 9. 9.

* Gen. 6. 14.
& 7. 1.

Hebr. 11. 7.

* Gen. 12. 2.
& 15. 5.
Gen. 17. 4.

* Gen. 17. 16.
Gen. 3. 6.
* Gen. 22. 1.
qui conservavit legem Excelli, & fuit in testamento cum illo.

21 * In carne ejus stare fecit testamentum, & in tentatione inventus est fidelis.

22 Ideo jurejurando dedit illi gloriam in gente sua, crescere illum quasi terræ cumulum.

23 Et ut stellas exaltare semen ejus, & hæreditare illos a mari usque ad mare, & a flumine usque ad terminos terræ.

24 Et in Isaac eodem modo fecit propter Abraham patrem ejus.

25 Benedictionem omnium Gentium dedit illi Dominus, & testamentum confirmavit super caput Jacob.

26 Agnovit eum in benedictionibus suis, & dedit illi hæreditatem, & divisit illi partem in tribus duodecim.

27 Et conservavit illi homines misericordiæ, inveniētes gratiam in oculis omnis carnis.

CAPUT XLV.

De laudibus Moysi, Aaron, & Phinees: de congregatione Core interempta.

Exod. 11. 3. 1 **D**ilectus Deo, & hominibus Moyses: cujus memoria in benedictione est.

2 Similem illum fecit in gloria sanctorum, & magnificavit eum in timore inimicorum, & in verbis suis monstra placavit.

* Exod. 6. 7. 8.
3 * Glorificavit illum in conspectu regum, & iussit illi coram populo suo, & ostendit illi gloriam suam.

* Num. 12. 3. 7.
Hob. 3. 2. 5.
4 * In fide & lenitate ipsius sanctum fecit illum, & elegit eum ex omni carne.

5 Audivit enim eum, & vocem ipsius, & induxit illum in nubem.

6 Et dedit illi coram præcepta, & legem vitæ & disciplinæ, docere Jacob testamentum suum, & judicia sua Israel.

7 Excelsum fecit Aaron fratrem ejus, & similem sibi de tribu Levi:

8 Statuit ei testamentum æternum, & dedit illi Sacerdotium gentis: & beatificavit illum in gloria,

9 Et circumcinxit eum zona gloriæ, & induit eum stolam gloriæ, & coronavit eum in vasis virtutis.

10 Circumpedes, & femoralia, & humerale posuit ei, & cinxit illum tintinnabulis aureis plurimis in gyro.

11 * Dare sonitum in incessu suo, auditum facere sonitum in templo in memoriam filiis gentis suæ.

12 Stolum sanctam, auro, & hyacintho, & purpura; opus textile, viri sapientis, iudicio & veritate præditi:

13 Torto cocco opus artificis, gemmis pretiosis figuratis in ligatura auri, & opere lapidarii sculptis in memoriam secundum numerum tribuum Israel.

14 Corona aurea super mitram ejus expressa signo sanctitatis, & gloria honoris: opus virtutis, & desideria oculorum ornata.

15 Sic pulchra ante ipsum non fuerunt talia usque ad originem.

16 Non est indutus illa alienigena aliquis, sed tantum filii ipsius soli, & nepotes ejus per omne tempus.

17 Sacrificia ipsius consumpta sunt igne quotidianè.

18 * Complevit Moyses manus ejus, & unxit illum oleo sancto.

19 Factum est illi in testamentum æternum & femini ejus sicut dies cæli, fungi sacerdotio, & habere laudem, & glorificare populum suum in nomine ejus.

20 Ipsum elegit ab omni vivente, offerre sacrificium Deo, incensum, & bonum odorem, in memoriam placare pro populo suo:

21 Et dedit illi in præceptis suis potestatem, in testamentis iudiciorum, docere Jacob testimonia, & in lege sua lucem dare Israel.

22 * Quia contra illum steterunt alieni, & propter invidiam circumdederunt illum homines in deserto, qui erant cum Dathan & Abiron, & congregatio Core in iracundia.

23 Vidit Dominus Deus, & non placuit illi, & consumpti sunt in impetu iracundiæ.

24 Fecit illis monstra, & consumpsit illos in flamma ignis.

25 Et addidit Aaron gloriam, & dedit illi hæreditatem, & primitias frugum terræ divisit illi.

26 Panem ipsis in primis paravit in satietatem: nam & sacrificia Domini edent, quæ dedit illi, & semini ejus.

27 Ceterum in terra gentes non hæreditabit, & pars non est illi in gente: ipse est enim pars ejus, & hæreditas.

28 * Phinees filius Eleazari tertius in gloria est, imitando eum in timore Domini:

29 Et stare in reverentia gentis: in bonitate & alacritate animæ suæ placuit Deo pro Israel.

30 Ideo statuit illi testamentum pacis, principem sanctorum & gentis suæ, ut sit illi & semini ejus sacerdotii dignitas in æternum.

31 Et testamentum David regi filio Jesse de tribu Juda, hæreditas ipsi & semini ejus, ut daret sapientiam in cor nostrum judicare gentem suam in justitia, ne abolerentur bona ipsorum, & gloriam ipsorum in gentem eorum æternam fecit.

CAPUT XLVI.

Laudes Josue, Caleb & Samuelis.

1 **F**ortis in bello Jesus Nave successor Moyfi in prophetis, qui fuit magnus secundum nomen suum,

2 Maximus in salutem electorum Dei, expugnare insurgentes hostes, ut consequeretur hæreditatem Israel.

3 Quam gloriam adeptus est in tollendo manus suas, & jactando contra civitates rhomphæas?

4 Quis ante illum sic restitit? Nam hostes ipse Dominus perduxit.

5 * An non in iracundiâ ejus impeditus est Sol, & una dies facta est quasi duo?

6 Invocavit Altissimum potentem in oppugnando inimicos undique, & audivit illum magnus

& sanctus Deus in saxis grandinis virtutis valde fortis.

7 Impetum fecit contra gentem hostilem, & in descensu perdidit contrarios,

8 Ut agnoscant gentes potentiam ejus, quia contra Deum pugnare non est facile. Et secutus est a tergo potentis:

9 * Et in diebus Moyfi misericordiam fecit ipse & Caleb filius Jephone, stare contra hostem, & prohibere gentem a peccatis, & perfringere murmur malitiæ.

10 Et ipsi duo constituti, a periculo liberati sunt a numero sexcentorum millium pedum inducere illos in hæreditatem, in terram, quæ manat lac & mel.

11 Et dedit Dominus ipsi Caleb fortitudinem, & usque in senectutem permansit illi virtus, ut ascenderet in excessum terræ locum, & semen ipsius obtinuit hæreditatem:

12 Ut viderent omnes filii Israel, quia bonum est obsequi sancto Deo.

13 Et judices singuli suo nomine, quorum non est corruptum cor: qui non aversi sunt a Domino,

14 Ut sit memoria illorum in benedictione, & ossa eorum pullulent de loco suo,

15 Et nomen eorum permaneat in æternum, permanens ad filios illorum, sanctorum virorum gloria.

16 Dillectus a Domino Deo suo Samuel Propheeta Domini, renovavit imperium, & unxit principes in gente sua.

17 In lege Domini congregationem judicavit, & vidit Deus Jacob, & in fide sua probatus est Propheeta:

18 Et cognitus est in verbis suis fidelis, quia vidit Deum lucis:

19 Et invocavit Dominum omnipotentem, in oppugnando hostes circumstantes undique in oblatione agni inviolati.

20 Et intonuit de cælo Dominus, & in sonitu magno auditam fecit vocem suam,

21 Et contrivit Principes Tyrriorum, & omnes duces Philisthiim:

22 Et ante tempus finis vitæ suæ & sæculi, testimonium præbuit in conspectu Domini, & Christi: pecunias & usque ad calceamenta ab omni carne non accepit, & non accusavit illum homo.

23 Et post hoc dormivit: & notum fecit regi, & ostendit illi finem vitæ suæ, & exaltavit vocem suam de terra in prophetia delere impietatem gentis.

CAPUT XLVII.

Laudes Nathan, Davidis, & Salomonis.

1 **P**ost hæc surrexit Nathan Propheta in diebus David.

2 Et quasi adeps separatus a carne, sic David a filiis Israel.

3 * Cum leonibus luit quasi cum agnis: & in urbis similiter fecit sicut in agnis ovium in juventute sua.

4 * Numquid non occidit gigantem, & abstulit opprobrium de gente?

5 In tollendo manum, saxo fundæ dejecit exultationem Goliæ:

6 Nam invocavit Dominum omnipotentem, & dedit in dextera ejus tollere hominem fortem in bello, & exaltare cornu gentis suæ.

7 * Sic in decem millibus glorificavit eum, & laudavit eum in benedictionibus Domini in offerendo illi coronam gloriæ:

8 Contrivit enim inimicos undique, & extirpavit Philisthiim contrarios usque in hodiernum diem: contrivit cornu ipsorum usque in æternum.

9 In omni opere dedit confessionem Sancto, & Excello in verbo gloriæ.

10 De omni corde suo laudavit Dominum, & dilexit Deum, qui fecit illum: & dedit illi contra inimicos potentiam:

11 Et stare fecit cantores contra altare, & in sono eorum dulces fecit modos:

12 Et dedit in celebrationibus decus, & ornavit tempora usque ad consummationem vitæ, ut lau-

laudarent nomen sanctum Domini, & amplificarent mane Dei sanctitatem.

13 * Dominus purgavit peccata ipsius, & exaltavit in æternum cornu ejus: & dedit illi testamentum regni, & sedem gloriæ in Israel.

14 Post ipsum surrexit filius sensatus, & propter illum dejecit omnem potentiam inimicorum.

15 * Salomon imperavit in diebus pacis, cui subjecit Deus omnes hostes, ut conderet domum in nomine suo, & pararet sanctitatem in sempiternum: quemadmodum eruditus es in juventute tua.

16 * Et impletus es, quasi flumen, sapientia, & terram retexit anima tua.

17 Et replesti in comparationibus ænigmata: ad insulas longe divulgatum est nomen tuum, & dilectus es in pace tua.

18 In cantilenis, & proverbiiis, & comparationibus, & interpretationibus miratæ sunt terræ.

19 Et in nomine Domini Dei, cui est cognomen, Deus Israel.

20 * Collegisti quasi aurichalcum aurum, & ut plumbum complesti argentum.

21 Et inclinasti femora tua mulieribus: potestatem habuisti in corpore tuo,

22 Dedisti maculam in gloria tua, & profanasti semen tuum inducere iracundiam ad liberos tuos, & incitari stultitiam tuam,

23 Ut faceres imperium bipartitum, * & ex Ephraim imperare imperium durum.

24 Deus autem non derelinquet misericordiam suam, & non corrumpet, nec delebit opera sua, neque perdet a stirpe nepotes electi sui: & semen ejus, qui diligit Dominum, non corrumpet.

25 Dedit autem reliquum Jacob & David de ipsa stirpe.

26 Et finem habuit Salomon cum patribus suis.

27 Et dereliquit post se de semine suo, gentis stultitiam,

28 Et imminutum a prudentia, Roboam, qui avertit gentem consilio suo:

29 * Et Jeroboam filium Nabat, qui peccare

fecit Israel, & dedit viam peccandi Ephraim, & plurima redundaverunt peccata ipsorum.

30 Valde averterunt illos a terra sua,
31 Et quaesivit omnes nequitias usque dum perveniret ad illos defensio, & ab omnibus peccatis liberavit eos.

CAPUT XLVIII.

Laudes Eliae, Elisei, Ezechiae, & Isaiae, quorum oratione Deus liberavit Israel ab exercitu Sennacherib.

1 **E**T surrexit Elias Propheta, quasi ignis, & verbum ipsius quali facula ardebat.

2 Qui induxit in illos famem, & irritantes illum invidia sua pauci facti sunt. Non enim poterant sustinere praecepta Domini.

3 * Verbo Domini continuus caelum, & dejecit de caelo ignem ter.

4 Sic amplificatus est Elias in mirabilibus suis. Et quis potest similiter sic gloriari tibi?

5 * Qui sustulisti mortuum ab inferis de sorte mortis in verbo Domini Dei.

6 Qui dejecisti reges ad perniciem, & confregisti facile potentiam ipsorum, & gloriosos de lecto suo.

7 Qui audis in Sina iudicium, & in Horeb iudicia defensionis.

8 Qui ungis reges ad poenitentiam, & Propetas facis successores post te.

9 * Qui receptus es in turbine ignis, in curru equorum igneorum.

10 Qui scriptus es in iudiciis temporum lenire iracundiam Domini: * conciliare cor patris ad filium, & restituere tribus Jacob.

11 Beati sunt, qui te viderunt, & in amicitia tua decorati sunt.

12 Nam hos vita vivimus tantum, post mortem autem non erit tale nomen nostrum.

13 * Elias quidem in turbine tectus est, & in Eliseo completus est spiritus ejus: in diebus suis non perimuit principem, & potentia nemovicit illum.

14. Nec superavit illum verbum aliquod, * & mortuum prophetavit corpus ejus.

15 In

15 In vita sua fecit monstra, & in morte mirabilia operatus est.

16 In omnibus istis non poenituit populus, & non recesserunt a peccatis suis, usque dum ejecti sunt de terra sua, & dispersi sunt in omnem terram:

17 Et relicta est gens perpauca, & princeps in domo David.

18 Quidam ipsorum fecerunt, quod placeret Deo; alii autem multa commiserunt peccata.

19 Ezechias munivit civitatem suam, & induxit in medium ipsius aquam, & fodit ferro rupem, & edificavit ad aquam puteum.

20 * In diebus ipsius ascendit Sennacherib, & misit Rabfacem, & sustulit manum suam contra illos, & extulit manum suam in Sion, & superbus factus est potentia sua.

21 Tunc mota sunt corda & manus ipsorum: & doluerunt quasi parturientes mulieres.

22 Et invocaverunt Dominum misericordem, & expandentes manus suas, extulerunt ad caelum: & sanctus Dominus Deus audivit cito vocem ipsorum.

23 Non est commemoratus peccatorum illorum, neque dedit illos inimicis suis, sed purgavit eos in manu Isaiae sancti Prophetae.

24 * Dejecit castra Assyriorum, & contrivit illos Angelus Domini.

25 Nam fecit Ezechias quod placuit Deo, & fortiter ivit in via David patris sui, quam mandavit illi Isaia Propheta magnus, & fidelis in conspectu Dei.

26 * In diebus ipsius retro rediit Sol, & addidit regi vitam.

27 Spiritu magno vidit ultima, & consolatus est lugentes in Sion. Usque in sempiternum.

28 Ostendit futura & abscondita, antequam evenirent.

CAPUT XLIX.

De Josia & quod omnes reges juga, praeter David, Ezechiam, & Josiam, fuerunt peccatores; de Jeremia, Ezechiele & Zorobabel, Jesu filio Josedech, Nehemia, Enoch, Joseph, Seth, & Sem.

L 1 5

I Me.

^{4. Reg. I.} ^{25. 1.} **M**emoria Josiæ in compositionem odoris facta opus pigmentarii.

2 In omni ore quasi mel indulcabitur ejus memoria, & ut musica in convivio vini.

3 Ipse est directus divinitus in poenitentiam gentis, & tulit abominaciones impietatis.

4 Et gubernavit ad Dominum cor ipsius, & in diebus peccatorum corroboravit pietatem.

5 Præter David, & Ezechiam, & Josiam, omnes peccatum commiserunt:

6 Nam reliquerunt legem Altissimi reges Juda, & contempserunt timorem Dei.

7 Dederunt enim regnum suum aliis, & gloriam suam alienigenæ genti.

^{4. Reg.} ^{25. 9.} 8 * Incenderunt electam sanctitatis civitatem, & desertas fecerunt vias ipsius in manu Jeremie, & desertas fecerunt vias ipsius in manu Jeremie.

9 Nam male tractaverunt illum, qui a ventre matris consecratus est propheta, evertere, & eruere, & perdere, & iterum ædificare, & renovare.

^{1. Ezech.} ^{1. 4.} 10 * Ezechiel qui vidit conspectum gloriæ, quam ostendit illi in curru Cherubim.

11 Nam commemoratus est inimicorum in imbre, benefacere illis, qui ostenderunt rectas vias.

12 Et duodecim Prophetarum ossa pullulent de loco suo: nam corroboraverunt Jacob, & redemerunt se in fide virtutis.

^{1. Esai.} ^{3. 2.} ^{1. 1. 1. 1.} 13 * Quomodo amplifemus Zorobabel? Nam & ipse quasi signum in dextera manu;

^{1. 1. 1. 1.} ^{1. 1. 1. 1.} 14 * Sic & Jesum filium Josedec? qui in diebus suis ædificaverunt domum, & exaltaverunt templum sanctum Domino, paratum in gloriam sempiternam.

15 Et Nehemias in memoria multi temporis, qui erexit nobis muros everfos, & stare fecit portas & seras, qui erexit domos nostras.

16 Nemo natus est in terra qualis Henoch: nam & ipse receptus est a terra.

^{1. Gen.} ^{4. 17.} ^{4. 17.} ^{4. 17.} ^{4. 17.} 17 * Neque ut Joseph, qui natus est homo, princeps fratrum, firmamentum gentis, rector fratrum, stabilimentum populi:

^{1. Gen.} ^{50. 20.} 18 Et ossa ipsius visitata sunt, & post mortem prophetaverunt.

19 * Seth

19 * Seth, & Sem apud homines gloriam adepti sunt: & super omnem animam in origine Adam. ^{1. Gen. 4.} ^{25. 5.} ^{31.}

CAPUT L.

Simonis pontificis filii Oniæ præconia narrantur celeberrima: duæ gentes odio habitæ, & tertia stulta: de Jesu filio Sirach hujus libri auctore.

1 **S**imon Oniæ filius, sacerdos magnus, qui in vita sua suffulit domum, & in diebus suis corroboravit templum. ^{1. Ma. chab. 12.} ^{2. Machab.}

2 Templi etiam altitudo ab ipso fundata est, duplex ædificatio & excelsi parietes templi. ^{3. & 4.}

3 In diebus ipsius emanaverunt putei aquarum, & quasi mare adimpleti sunt supra modum.

4 Qui curavit gentem suam, & liberavit eam a perditione.

5 Qui prævaluit amplificare civitatem, qui adeptus est gloriam in conversatione gentis: & ingressum domus & atrii amplificavit.

6 Quasi stella matutina in medio nebulæ, & quasi luna plena in diebus suis lucet.

7 Et quasi sol refulgens, sic ille effulsit in templo Dei.

8 Quasi arcus refulgens inter nebulas gloriæ, & quasi flos rosarum in diebus vernis, & quasi lilia, quæ sunt in transitu aquæ, & quasi thus redolens in diebus æstatis.

9 Quasi ignis effulgens, & thus ardens in igne. ¹⁰ Quasi vas auri solidum, ornatum omni lapide pretioso.

11 Quasi oliva pullulans, & cypressus in altitudinem se extollens, in accipiendo ipsum stolam gloriæ, & vestiri eum in consummationem virtutis.

12 In ascensu altaris sancti, gloriam dedit sanctitatis amicum.

13 In accipiendo autem partes de manu sacerdotum, & ipse stans juxta aram. Et circa illum corona fratrum: quasi planatio cedri in monte Libano.

14 Sic circa illum steterunt quasi rami palmæ, & omnes filii Aaron in gloria sua.

15 O

15 Oblatio autem Domini in manibus ipsorum, coram omni synagoga Israel: & consummatione fangens in ara, amplificare oblationem excelsi regis.

16 Porrexit manum suam in libatione, & libavit de sanguine uvæ.

17 Effudit in fundamento altaris odorem divinum excelsi principi.

18 Tunc exclamaverunt filii Aaron, in tubis productilibus sonuerunt, & auditam fecerunt vocem magnam in memoriam coram Deo.

19 Tunc omnis populus simul properaverunt, & ceciderunt in faciem super terram, adorare Dominum Deum suum, & dare preces omnipotenti Deo excelsi.

20 Et amplificaverunt psallentes in vocibus suis, & in magna domo auctus est sonus suavitatis plenus.

21 Et rogavit populus Dominum excelsum in prece, usque dum perfectus est honor Domini, & munus suum perfecerunt.

22 Tunc descendens, manus suas extulit in omnem congregationem filiorum Israel dare gloriam Deo a labiis suis, & in nomine ipsius gloriari:

23 Et iteravit orationem suam, volens ostendere virtutem Dei.

24 Et nunc orate Deum omnium, qui magna fecit in omni terra, qui auxit dies nostros a ventre matris nostræ, & fecit nobiscum secundum suam misericordiam:

25 Det nobis jucunditatem cordis, & fieri pacem in diebus nostris in Israel per dies sempiternos:

26 Credere Israel nobiscum esse Dei misericordiam, ut liberet nos in diebus suis.

27 Duas gentes odit anima mea: tertia autem non est gens, quam oderim:

28 Qui sedent in monte Seir, & Philistiim, & stultus populus, qui habitat in Sichimis.

29 Doctrinam sapientiæ & disciplinæ scripsit in codice isto Jesus filius Sirach Jerolymita, qui renovavit sapientiam de corde suo.

30 Beatus, qui in istis versatur bonis: qui ponit illa in corde suo, sapiens erit semper.

31 Si enim hæc fecerit, ad omnia valebit: quia lux Dei, vestigium ejus est.

CAPUT LI.

Dei laus, exaltatio & gratiarum actio.

1 **O** Ratio Jesu filii Sirach: Confitebor tibi Domine rex, & collaudabo te Deum salvatorem meum.

2 Confitebor nomini tuo: quoniam adiutor & protector factus es mihi.

3 Et liberaisti corpus meum a perditione, a laqueo linguæ iniquæ, & a labiis operantium mendacium, & in conspectu astantium factus es mihi adiutor.

4 Et liberaisti me secundum multitudinem misericordiæ nominis tui a rugientibus, præparatis ad escam.

5 De manibus quarentium animam meam, & de portis tribulationum, quæ circumdederunt me:

6 A pressura flammæ, quæ circumdedit me, & in medio ignis non sum aestuatus:

7 De altitudine ventris inferi, & a lingua coinquinata, & a verbo mendacii, a rege iniquo, & a lingua injusta:

8 Laudabit usque ad mortem anima mea Dominum,

9 Et vita mea appropinquans erat in inferno deorsum.

10 Circumdederunt me undique, & non erat, qui adjuvaret. Respiciens eram ad adiutorium hominum, & non erat.

11 Memoratus sum misericordiæ tuæ Domine, & operationis tuæ, quæ a sæculo sunt:

12 Quoniam eruis sustinentes te Domine, & libera eos de manibus gentium.

13 Exaltasti super terram habitationem meam, & pro morte desistente deprecatus sum.

14 Invocavi Dominum patrem Domini mei, ut non derelinquat me in die tribulationis meæ, & in tempore superborum sine adiutorio.

15 Laudabo nomen tuum assidue, & collaudabo

dabo illud in confessione, & exaudita est oratio mea.

16 Et liberaſti me de perditione, & eripuisti me de tempore iniquo.

17 Propterea confitebor, & laudem dicam tibi, & benedicam nomini Domini.

18 Cum adhuc junior eſſem, priuſquam oberarem, quaſi ſapientiam palam in oratione mea.

19 Ante templum poſtulabam pro illa, & uſque in noviffimis inquiram eam. Et effloruit tanquam præcox uva,

20 Latatum eſt cor meum in ea. Ambulavit pes meus iter rectum, a juventute mea inveſtigabam eam.

21 Inclinaſi modice aurem meam, & excepi illam.

22 Multam inveni in meipſo ſapientiam, & multum profeci in ea.

23 Danti mihi ſapientiam, dabo gloriam.

24 Conſiliatus ſum enim, ut facerem illam: zelatus ſum bonum, & non confundar.

25 Colluctata eſt anima mea in illa, & in faciendo eam confirmatus ſum.

26 Manus meas extendi in altum, & inſipientiam ejuſ luxi.

27 Animam meam direxi ad illam, & in agnitione inveni eam.

28 Poſſedi eum ipſa cor ab initio: propter hoc non derelinquar.

29 Venter meus conturbatus eſt quaerendo illam: propterea bonam poſſidebo poſſeſſionem.

30 Dedit mihi Dominus linguam mercedem meam: & in ipſa laudabo eum.

31 Appropiate ad me indocti, & congregate voſ in domum diſcipline.

32 Quid adhuc retardatiſ? & quid dicitis in hiſ? animæ veſtræ ſitiunt vehementer.

33 Aperui os meum, & locutus ſum: Comparete vobis ſine argento,

34 Et collum veſtrum ſubjicite jugo, & ſuſcipiat anima veſtra diſciplinam: in proximo eſt enim invenire eam.

35 Videte oculis veſtris, quia modicum laboravi, & inveni mihi multam requiem.

36 Aſſumite diſciplinam in multo numero argenti, & copioſum aurum poſſidete in ea.

37 Latetur anima veſtra in miſericordia ejuſ, & non confundemini in laude ipſiuſ.

38 Operamini opus veſtrum ante tempus, & dabit vobis mercedem veſtram in tempore ſuo.

Finis Tomi Tertii.

